

Ҳоҷӣ Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ
(1868-1917)

Замоне беҳтарин толибилмон ва мударрисони мадрасаҳои шаҳрҳои бузурги минтақа, аз ҷумла, намояндагони Кангурт буданд. Шоир, мутафаккир ва хаттоти машҳури даврони хеш Муҳаммад Ҳусайн Ҳочӣ, ки бо номи Кангуртӣ низ маъруф мебошад, яке аз ситорагони дурахшони адабиёти тоҷику форс аст, ки дар рушду такомули фарҳанги миллии мо саҳми шоистаи хешро гузоштааст.

Эмомалӣ Раҳмон

**«Куллиёт»-и Ҳочӣ Муҳаммад
Ҳусайни Кангуртӣ бо мусоидату
дастгирии Асосгузори сулҳу
ваҳдати миллӣ –**

**Пешвои миллат, Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон нашр шудааст.**

Ҳайати мушовара:

Озода Раҳмон
Асадулло Раҳмон
Абдучаббор Раҳмонзода
Шамсиддин Орумбекзода
Нуриддин Саид
Абдулҳамид Самад
Шерхон Салимзода
Раҳимзода Холмаҳмад Бой
Давлат Сафар

Таҳияи матн ва шарҳу тавзеҳоти

Қамчин Чиллазод
Амирхӯча Абдурахимӣ

Ҳайати таҳририя:

Саидумар Султонов
Исмоил Пирмуҳаммадзода
Мухтарам Ҳотам
Раҳмоналӣ Мирализода
Сафар Амирхон

Ҳочӣ Муҳаммад
Ҳусайни Кангуртӣ

КУЛИЁТ

*Бувад ҳар нуқтаи девони Ҳочӣ олами ҳайрат,
Ки карда аз баёзи дидаи бедор таҳрираш.*

Душанбе
«Адиб»
2019

ББК Тоҷик 7-4

Зери назари
*академик Абдуҷаббор Раҳмонзода,
Абдураҳмони Абдуманнон*

Мураттиб Давлат Сафар

Муҳаррирон:
*Муҳтарам Ҳотам, Раҳмоналӣ Мирализода,
Мубашишири Акбарзод*

Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ. Куллийт.
– Душанбе, нашриёти «Адиб». – 2019. 1280 сах.

Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ яке аз намо-
яндагони барҷастаи адабиёти тоҷик дар нимаи дуюми
асри XIX ва аввали асри XX ба шумор рафта, бо эҷо-
диёти гуногунжанри худ дар таърихи адабиётамон
мақоми шоиста дорад. Инак куллийти мукаммали ин
шоир, ориф, мутафаккир, хаттот ва сайёҳи машҳур бо
алифбои кириллӣ ва ниёгон ба хонандаи гиромиқадр
пешниҳод мегардад.

ISBN978-99947-2-581-6

© Нашриёти «Адиб», 2019

Чанд сухан аз рӯзгор ва осори Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ

Чавҳари азалии ҳикмату дониш ва фарҳангу адаб, ки ханӯз аз оғози бомдоди таърих дар рӯху равони миллати куҳанбунёди тоҷик ҳамчун ҳадяи яздонӣ сиришта гардид, дар тӯли ҳазорсолаҳо сарнавишту рисолати ин миллатро ҳамчун миллати бунёдгузори таъриху тамаддун ва офарандаи хунари эҷодӣ муайян намуда, сарфи назар аз чингизихои таърих аз насл ба насл ба мерос меомад, ин ҷову он ҷо, ин асру он аср дар сурати нобиғае, донишсолоре, ҳамадоне зухур мегардид. Ва ҳар як хонаводаи ин миллат ба ҳайси нигоҳбону посбони ин чавҳари азалии на фақат худро аз гармию сардии табиату рӯзгор муҳофизат мекард, балки он чавҳари азалиро низ, шояд дар баъзе лаҳзаҳо худ беҳабар, ҳимоят намудаву барои наслҳои дигар ба мерос мегузошт. Ин чавҳар мисли чароғае, мисли шамъе дар торикистони қарнҳо аз ин ҷову он ҷо фурӯзон гаштаву хомӯш мешуд, аз пайи ӯ чароғҳои дигаре фурӯзон мегардиданд... Агар чунин нест, чи гуна имкон дорад, ки аз дашту дарае, аз кӯҳпораҳои дур аз марказҳои адабиву фарҳангӣ, аз миёни хонаводаҳои мардуми оддӣ шахсиятҳои ба арсаи илму адаб ва сиёсат ба зухур оянд, ки ба таври шигифтангез бо барҷастатарин намоёнҳои марказҳои овозадори илмиву адабӣ ҳамдастӣ кунанд...

Дар чанд қарни охир дар ҳудудҳои кунунии сарзамини таърихӣ тоҷикон як силсила давлатҳои хурди мустақил арзи ҳастӣ мекарданд, ки дар нимаи дуввуми асри 19 ба тобеияти амири Бухоро гузаштанд. Ҳар яке аз ин давлат ё бекигарӣ доираи адабии худро дошт, ки аҳли илму адаби он диёрро фаро мегирифт. Мутаассифона, ин доираҳои адабӣ то кунун пурра мавриди омӯзиш қарор нагирифтаанд.

Вагарна то имрӯз бисёр намояндагони барҷастаи илму адаб ошкор ва мавриди омӯзиш қарор меёфтанд.

Яке аз чунин шахсиятҳои барҷаста Ҳочӣ Муҳаммад Хусайни Кангуртӣ буда, мисли дахҳо дигар абармардонии олами илму адаб аз сарзаминҳои бархост, ки маъмулан ғушаҳои дурдаст ва музофот номбар мегардиданд. Бале, ӯ низ зодаи ҷавҳари зотику азалии ин миллати тамаддунсиришт аст. Олим, шоир, ориф, хаттот, мударрис, саҳхоф, муҳрсоз, лаввоҳ, сайёҳ -- номгӯи но-пурраи хунаҳои ин донишманди дар замони худ беназир маҳсуб мешаванд.

Дар бораи солҳои таваллуд ва вафоти Ҳочӣ Хусайн дар байни муҳаққиқони эҷодиёти ӯ ихтилофҳо ба назар мерасад. Аммо назари саҳеҳ он аст, ки ӯ соли 1868 дар маҳаллаи Қарақамиши деҳистони Кангурти ноҳияи кунунии Данғара, дар хонаводаи Зокири девонбегӣ ба дунё омадааст. Гузаштагонаш аз деҳаи Дашти Канаки Сарихосор бархоста, баъдан ба зодгоҳи шоир кӯчида будаанд.

Ҳочӣ Хусайн ба саъю талоши падари донишдӯшташ ба омӯзиши хатту савод ва донишҳои аввалия дар зодгоҳаш фарогир мешавад ва баъдан низ бо хидояту роҳнамоии падар барои донишомӯзӣ ба шаҳри Бухоро меравад. Чандин муддат дар мадрасаҳои Турсунҷону Рашидии Бухоро таҳсили илм намуда, аз аксари илмҳои замони худ бархӯрдор мегардад. Дар ҳамин чо шеърҳои нахустинро эҷод намуда, хунари хаттотӣ ва забони арабиرو ба хубӣ аз бар месозад. Баъди хатми таҳсил ба ҳаҷ рафта, Эрон, Ироқ, Арабистон, Афғонистону Ҳиндустон ва Фаронсаро саёҳат менамояд. Баъди чандин соли сайру саёҳат ба зодгоҳаш Кангурт баргашта, дар мадрасаи он чо ба толибилмон дарс меомӯзад. Вай ҳам барои донишҳои кофӣ фаро гирифтани шогирдонаш ва муҳайё намудани шароити маишӣ онҳо саъю талош мекард. Ҳочӣ Хусайн дар миёни амалдорони гуногунмансаби замонаш обрӯву нуфузи зиёд дошт. Мо

ин ҳолро аз мактубҳояш ба волиёни минтақаҳои гуногун мушоҳида мекунем, ки дар посух ба дастгирии онҳо ба Ҳочӣ ва мадрасаву шогирдони ӯ навишта шудаанд.

Шухрати адабии шоир дар овони ҳаёташ ба атроф, то ҳадди Самарқанду Бухоро ва дигар ҳудудҳо густариш ёфт. Ҳочӣ Неъматуллои Муҳтарами Бухорӣ, ҳамзамони Ҳочӣ Ҳусайн дар «Тазкират-уш-шуаро»-яш дар бораи ин суҳанвари мумтоз чунин навишта буд: «Ҳочӣ таҳаллуси суҳансанчи волофитрат ва нуктараси нозуктабиат, дарёдили сонёзамир, қаламзани бадеъпардоз, нигорандаи мабонӣ ва нигористони мабонӣ Мулло Муҳаммад Ҳусайни Хатлонӣ аст. Таҳсили улум дар назди асотиди дорулфоҳира карда, пайк гардида, ба ҳар кӯча даррасида, абвоби футӯҳро дар ҳарб ба рӯи худ кушода, аз ҳар хирмане доне рабуда, пас аз он дар ватан тарҳи иқомат андохта дар он ҷо байни ақобиру асоғир эътибори тамоми ёфта, ашъори худро бар таркиби девон кашида, дар матбааи Тошканд ба зевари табъ расида...» Воқеан Ҳочӣ Ҳусайн ба чунин баҳои баланди муаллифи «Тазкират-уш-шуаро» сазовор аст.

Дар бораи соли вафоти шоир низ дар миёни муҳаққиқони эҷодиёташ ихтилоф аст. Аммо вафоти ӯ дар соли 1917 дар синни 49-солагӣ ба воқеият дуруст меояд. «Тазкират-уш-шуаро» дар бораи соли вафоти Ҳочӣ Ҳусайн чунин менигорад: «Дар шаҳри рабеулоҳири санаи 1335 ҳиҷрӣ вафот ёфт. Қисми ӯ ба замини мавлудаш монд ва рӯҳаш ба олами бақо шитофт.» Оромгоҳи шоир дар мазори Ҳазрати Мавлавии деҳаи Кангурт обод буда, имрӯз низ зиёратгоҳи муҳлисону пайравонаш гаштааст.

Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ дар умри наҷандон тӯлонияш тавонист аз худ осори гаронбаҳое боқӣ гузорад. Ҳанӯз соли 1913, дар вақти дар қайди ҳаёт буданаш куллияти осори шоир дар шаҳри Тошканд ҷоп шуда буд, ки имрӯз аксари муҳаққиқони

эҷодиёташ аз ҳамин сарчашма истифода мебаранд. Аммо тавре муаллифи сарсухани «Куллиёт»-и шоир ба забони тоҷикӣ ва ҳуруфи ниёгон (Душанбе, «Ирфон», 1998) устод Қ. Чиллазод зикр намудааст: «Гуфтанист, ки хатти котиби ин чоп хуб, борӣ, фарҳангаш ланг буда, ва дар матн ба иштибоҳоти фаровон, бавижа имлой роҳ додааст.» Воқеан дар нашри мазкур иштибоҳоти имлой, ки аксаран ба ғалатҳои вазнӣ сактавӣ оварда расонидаанд, хеле зиёд во меҳӯранд. Ҳамчунин, гумон меравад, ки баъзе нусхаҳои сиёҳнависи ғазалҳо, ки ҳанӯз таҳрирнашудаву корнахӯрда ба назар мерасанд, бо кадом сабабе ба нашри мазкур шомил гардидаанд.

Аммо сарфи назар аз нуқсонҳои ҷузъӣ «Куллиёт»-и мазкур ягона мероси гаронбаҳои шоир махсуб мебардад, ки то замони мо омада расидааст. Нусхаҳои гуногуни ин нашр дар китобхонаҳо ва дар дасти шахсонӣ алоҳида махфӯз мондаанд.

Дар «Куллиёт»-и нашри мазкур тақрибан 6500 байти шоир фаро гирифта шудааст, ки он аз ғазал, қасида, рубой, мухаммас, таъриху марсияҳо манзумаҳои «Василат-ун-начот», «Дабистони ибрат», «Таърихи ҷавда», шаҷараномии «Мунтахаб-ул-ахбор ғӣ табақоту-с-салотин», маснавии «Комдӣ ва Мадан», 11 мактуби назмӣ ва насрӣ, ки ба баъзе амалдорони замони шоир навишта шудаанд, ҷамъоварӣ гардидаанд. Мувофиқи баъзе маълумотҳо девони дигари ғазалиёти шоир баъди вафоташ бедарак шуда будааст.

Нахустин муҳаққиқе, ки ба таҳқиқи эҷодиёти Ҳоҷӣ Ҳусайн пардохт, Саидумар Султонов аст. Номбурда соли 1962 намунаҳои эҷодиёти шоирро таҳия ва нашр намуд. Дар нашри мазкур намунаи ғазалиёти шоир, интиҳоб аз маснавии «Комдӣ ва Мадан» ва баъзе пораҳои шеърӣ дигар ҷой дода шудаанд. Албатта, дар даврони коммунистӣ шӯравӣ нашри пурраи осори шоире мисли Ҳоҷӣ Ҳусайн имкон надошт ва он чи ки

ба нашр расид, қобили таҳсин буд. Аммо, мутаассифона, баъдан ба осори ин шоири ориф муддатҳои дароз тавачҷух сурат нагирифт. Танҳо соли 1998 ба муносибати 130-солагии шоир «Куллийет»-и Ҳочӣ Ҳусайни Кангуртӣ дар таҳияи К.Чиллазод Техрайӣ ва Амирхӯча Абдурахимӣ бо ҳуруфи кириллӣ ва алифбои ниёгон интишор ёфт, ки аксари осори Ҳочӣ Ҳусайнро фаро мегирифт. Нашри мазкур, сарфи назар аз баъзе нуқсонҳои ҷузъӣ ва хатоҳои имловӣ нашри нисбатан пурраи осори шоирро ташкил меод. Баъдан соли 2018 дар ҷилди 38-уми силсилаи 50-ҷилдаи «Ахтарони адаб» бо номи «Ғазалистон» намунаи ғазалиёти Ҳочӣ Ҳусайн (дар таҳияи Хайрулло Табаров) ҳамроҳ бо ғазалиёти Шамсиддини Шохин, Туғрали Ахрорӣ ва Зуфархони Ҷавҳарӣ ба нашр расид.

Ва инак бо ҳидоят ва дастгирии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон осори нисбатан пурраи Ҳочӣ Ҳусайни Кангуртӣ бо алифбои кириллӣ ва ниёгон ба нашр мерасад. Нашри мазкур дар асоси «Куллийет»-и Ҳочӣ Ҳусайн (дар таҳияи К.Чиллазод Техрайӣ, Амирхӯча Абдурахимӣ, 1998) сурат гирифта, бо нусхаҳои куллийетҳои дигари шоир муқоисаву тасҳеҳ ва таҳрир гардидааст.

Дар ин «Куллийет» тақрибан 260 ғазал, рубоӣ, 31 мухаммасу мусаддас, 2 қасида, 5 марсия, 12 таърих, маснавҳои «Василат-ун-начот», «Таърихи ҷавда», достони «Комде ва Мадан», 11 мактуб ҷой гирифтаанд. Ҷамчунин бо эҳтимоми Саидумар Султон якҷанд ғазалу мухаммас ва мусаддаси нав дарёфт шуда, ба «Куллийет» шомил гардиданд.

Яке аз асарҳои ҷолиби шоир ин «Мунтахаб-ул-ахбор фӣ табақоту-с-салотин» ба шумор меравад, ки бори нахуст дар куллийети мазкур ҷойгир кунонида шудааст. Мутаассифона, бо сабаби душвории нақшасозӣ ва тангии фурсат имкони ҷой додани шакли кириллии ин асар муяссар нагардид. Асари мазкур аз огоҳии комил

доштани муаллифаш аз таърихи халқи тоҷик, инчунин аз таърихи Исломи мебошад. Муаллиф сулолаҳои Пешдодӣ ва Каёнӣро ҳамчун нахустин сулолаҳои шохони таърихӣ қаламдод намуда, мисли Абӯрайҳон Берунӣ дар миёни Ҳазрати Одам ва Каюмарс як қаробату наздикии шаҷаравиро эътироф кардааст.

Ҳочӣ Ҳусайн ҳамчун ҳаттотӣ чирадаст рисолае бо номи «Ашколи хутути исломия» таҳия кардааст, ки дар он 62 намунаи каллиграфии алифбои арабиасос ҳаттотӣ шудааст. Рисолаи мазкур барои машқи хат намудани шогирдон ва хоҳишмандон дастури хуби таълимӣ ба шумор меравад. Ин асар ҳамчун яке аз беҳтарин ҳаттотони олами ислом будани муаллифашро собит месозад. Мутаассифона, «Ашколи хутути исломия» низ берун аз «Куллиёт» монд, ки нашриёт ният дорад, ин асарҳои шоирро дар шакли алоҳида нашр наояд.

Тахмин меравад, Ҳочӣ Ҳусайн рассоми чирадасте низ будааст. Мувофиқи нақли яке аз нахустин муҳаққиқони эҷодиёти Ҳочӣ Ҳусайн Саидумар Султонов солҳои 60-уми асри гузашта ӯ дар зодгоҳи шоир ба хонае, ки ин ӯ зиндагӣ мекард, ворид шуда, дар девори он дар рӯи матои кӯхнае сурати зани зебоеро мебинад, ки дар болои тоҷа овезон буд. Вакте яке аз ҳозирин ба он матоъ даст мерасонад, вай шорида ба замин мерезад. Шояд ин расм ягона расме буд, ки аз Ҳочӣ Ҳусайн ба ёдгор монда буд...

Метавон гуфт, ки Ҳочӣ Ҳусайн намоёндаи охирини шоирони орифи минтақаи Хуросон ба шумор рафта, чараёни сабки классикии эҷоди ғазалу манзумаро бо осори худ ҷамъбаст намудааст. Баъди ӯ дар ин минтақа шоиреро дар пояи эҷодаш пайдо намудан имкон надорад.

Шоир дар зиндагиаш сазовори шуҳрату обрӯи шоири гардида буд, ки худ дар ин бора менависад:

*Банда Ҳочӣ, ки дар диёри суҳан
Шуҳра дорад миёни марду зан,*

Ҳоҷӣ Ҳусайн сарфи назар аз гуногунжанрии эҷодиёт бештар бо ғазалиёташ шуҳрат пайдо кардааст. Тавре гуфта шуд, аз ин шоири ориф тақрибан 260 ғазал боқӣ мондааст, ки дар мавзӯҳои гуногуни зиндагӣ эҷод гардидаанд. Вай пеш аз ҳама ҳамчун фарзанди замони худ ба мавзӯҳои рӯ овардааст, ки аксари шоирони он даврон, аз ҷумла Шохин, Туғрал, Савдо, Ҳайрат ва дигарон дар ин мавзӯҳо эҷод кардаанд. Девони ӯ бо ғазале дар ҳамди Офаридгор бо матлаъи «Эй ақло зи ҳайрати дарки камоли ту, Биш-каста бол дар раҳи фикру ҳаёли ту» оғоз шуда, баъдан дигар ғазалҳо бо тартиби маъмули алифбоии классикӣ ҷойгир гаштаанд.

Ҳоҷӣ Ҳусайн ҳарчанд худро пайрави Бедил мешуморад, аммо ин пайравӣ тақлидкорӣ хушк нест, пайравии шаклу мазмун нест, балки дар сурати ҷустуҷӯҳои нави шаклу мазмун ва ифодаи калом сурат гирифтааст. Дар ин маврид шоир хоксорона мефармоянд:

*Хотири мо, Ҳоҷӣ, бар асбоби ҷамъият насохт
В-арна ман ҳам софтабъе аз шумори Бедилам.*

Сухани шоир дар ғазалиёташ мантиқан қавиву устувор, лафзаш шевову зебо, саршор аз ташбеҳу истиора талмеҳу таҷнис ва дигар санъатҳои шеърест. Сухан дар назди шоир қадри баланд дорад. Аз ҷумла дар манзумаи «Комдӣ ва Мадан» дар ин боб чунин овардааст:

*Ариши суханро бидиҳам бартарӣ,
Фариши хирадро бикунам зеварӣ...
Файзи сухан бахшиши субҳонӣ аст,
Табъи нақӯ рутбаи инсонӣ аст.
Тифли башар, чун бирасид аз адам,
Назми ӯ соз зад ин зеру бам.
Субҳи баён аз лаби ӯ бардамид,
Шоми маонӣ зи дамиш рӯсатид.*

*Рутбати ӯ чунки суханпарварист,
Бар ҳама азёр варо бартарист.*

* * *

*Ба шамшери забон марди суханвар
Кунад олам мусаххар, чун Сикандар.*

Ҳочӣ Ҳусайн шоир ва қадру манзалати ӯро барҳақ
дар мақом пас аз паёмбар медонад, ки далелаш ин
байт аст:

*Ба меъроҷи сухан, пас аз паямбар,
Набошад ҳамчу шоир шахси дигар.*

Шоир бо ҳамин нияту омол хома ба даст мегирад,
зеро мавқеу масъулияти баланди худ ва суханро ме-
шиносаду мурут менамояд. Дар эҷодиёташ ғазале
нест, байту мисрае нест, ки оӣ аз бозёфти шоирона
бошад, оӣ аз ҳарфу нуктаи нав бошад.

*Муқими хонаро роҳат расад музди нишастанҳо,
Расад дар қулбаи ойна сурат бе давиданҳо.*

*Зи бемағзӣ, ҳубобосо, дар ин ҷо худнамоёнро
Ба зерӣ гунбади дастор нопайдост гарданҳо.*

*Бадон аз ихтилоти некувон шириннамо бошанд,
Шавад дӯғи туруш, чун шир танҳо шуд зи равғанҳо.*

*Ба чашими танги мардум аз заифӣ метавон рафтан,
Ки гайри риштаро раҳ нест дар суфори сӯзанҳо...*

Албатта ғазали классикӣ жанрест, ки дар тайи сад-
солаҳо шаклу қолаб гирифта, аксар шоирон танҳо ҳу-
нару истеъдоди худро дар маъниву мазмуни он меоз-
муданд. Ҳочӣ низ, ҳарчанд аз шакл ва вазнҳои кам-
маъмули ғазал зиёд истифода намудааст, бештар ба
ҷустани маъниву мазмуни нав тавачҷуҳи хотир наму-

дааст. Мисраи «Ҳочӣ чӣ дорад орзу? Дар ёфтанҳо
ҷустанат» ҳамин маъниро медиҳад. «Дар ёфтанҳо
ҷустанат» таъбирест, ки тамоми эҷодиёти шоирро
бозгӯ менамояд, хатти сурхи эҷодиёташро муайян
месозад. Ғазалҳои «Навид, эй дил, ки баҳри пурсишат
он шахсавор омад», «Лаби ҷӯеву пойи сарву хангоми
баҳор аҳсан», «Ба ту, эй нигори ширин, гилаву гузор
дорам», «Эй дӯст, биё, дар қадамат зор бигирям» ва
бисёр ғазалҳо содаву равон, зебову шево эҷод гар-
дидаанд. Ташбеҳоти шоир аксаран хосияти иҷтимоӣ
доранд, аз рӯзу рӯзгор, аз табиат, аз заминро осмон ва
аз дилу ҷон гирифта шудаанд, «Субҳро вақти ҷавонӣ
гашт мӯйи сар сафед», «Ҳочӣ, натвон чу ҳилол аз са-
ри таслим гузашт», «Ҳалқае бар дараш аз қомати ҳам
мебандам», «Кам аз ҷашми ҳубобе нестӣ, рав сайри
дарё кун» ва ғайра аз ҳамин гуна хосият доростанд.
Шоир ва орифи фарзона, бо ҷароғи шеър шомӣ
рахравонро равшан месозад, бо оби мусаффоӣ маънӣ
ташналабони биёбони маърифатро шодоб мегардо-
над, бо бонги ожирӣ насихат гумраҳонро ба роҳ ме-
гардонад ва ин вазифаро беминнат барҷо меоварад.
Аммо баъзан гила низ мекунад, ки каси гӯши суҳан-
шунав пайдо кардан душвор аст:

*Ҳочӣ, қуҷост ҳамдаме, сарфи суҳанварӣ кунам,
Ганҷи мақол доштам, гӯши суҳанқарор ку?*

Дунёи ғазалиёти шоир дунёи рангин бо манза-
раҳои поку мусаффо, як дунёи минуиву бихиштӣ,
пай мебарем, ки шоир онро бо ҷи заҳматҳо бунёд
кардааст, хишти суҳанро мисле ки аз зар ҷидааст.

*Ҳар он ҷӣ, Ҳочӣ, дар ин маҳфил имтиҳон кардӣ,
Барои ибрати ёрон ба оби зар бинавис.*

* * *

*Макаш, эй бехирад, таишвиши раиши эътибори ман,
Чу зар бигдохтам чандон, ки худро
муҳтарам кардам.*

Оре, шоир, худрову ҳунари эҷодии худро мешиносаду арҷ мегузорад. Маъниро бар лафз мукаддам медонад, то ҷое ки мисли Ҳаким Фирдавсӣ ва Мавлавӣ аз баъзе сактаҳои шеърӣ сарфи назар мекунад, шаклро қурбони маънӣ месозад. Ва медонад, ки баъзе ҳӯрдагирон фардо дар пайи ин як-ду сактаҳақ нуктафармоиву ғалатгирӣ хоҳанд кард:

*Аз ин душвортар набвад, ки бо ҳарфи хирадманде
Шавад аблаҳнавое нуктафармову ғалатгираш.*

Аммо уммедвор аст, ва медонад, ки аксаран эҷодиёташ қобили аҳсани наслҳои баъдӣ хоҳанд шуд.

*Арӯси фикрро сад гунае зевар аз он бандам,
Ки шояд шоҳбайтеро бихонад он нигор аҳсан.*

Шоир дар жанрҳои дигари адабӣ – қасидаву мухаммас, мусаддас, марсия рубоӣ, моддаи таърих низ бо маҳорати комил комёб гаштааст. Чанде аз мухаммасҳояш, инчунин мухаммас бар ғазалҳои дигар шоирон бо эҳтимоми донишманди гиромӣ Саидумар Султонов дарёфт гардида, бори нахуст мавриди нашр қарор гирифтаанд. Хусусан таъриҳои манзуми шоир дорои аҳамияти таърихӣ буда дар онҳо санаи бунёди ҳаммому иморат ва дигар рӯйдодҳо тазаккур ёфтаанд. Масалан, «Таърихи ҳаммоми Кӯлоб», «Таърихи ҳаммоми Балҷувон», «Таърихи масҷиди Неъматуллоҳ бии додҳо дар Кӯлоб», «Таърихи иморат дар ҳисори Ҳоит», «Таърихи иморати мири девонбегӣ дар Ҳисори Шодмон» ва ғайра аз моҳияти таърихӣ ҳолӣ нестанд.

Дигар навиштаҳои шоир низ далели ҳунари волову таъби шеваи шоиранд, ки бо қамоли истеъдоди зоти

шоир иншо гаштаанд. Дар ин миён метавон хоса аз достони «Комдӣ ва Мадан» ёдоварӣ кард, ки дар пайравии «Комде ва Мадан»-и Бедил соли 1910 эҷод гардида, далели камолоти устодиву эҷодии шоир ба шумор меравад. Бояд таъкид намуд, ки Саидумар Султонов дар бораи «Комдӣ ва Мадан»-и Ҳочӣ Ҳусайн рисолае навишта онро бо «Комде ва Мадан»-и Бедил муқоиса намудааст.

Достон аз саргузашти ду дилдода ҳикоят мекунад, ки бо ишқи поки хеш тамоми мушқилоти роҳашонро бартараф сохта, ба ҳадафи хеш мерасанд. Воқеан дар ин асар маҳорати эҷодии шоир, хусусан суҳансозиву маъниофаринияш хеле ҳунармандона зоҳир мегардад. Шоир беҳуда аз арвоҳи Низомиву Ҷомӣ мадад нахостааст ва дар ин мададҷӯӣ ба ҳадафи худ то ҷое муваффақ ҳам шудааст:

*Мадад ҷустам зи арвоҳи Низомӣ,
Ионат аз равони шайх Ҷомӣ,
Нишастам бар сарири хушбаёнӣ,
Кушодам домани гавҳарфишонӣ.
Кунун абри бисоти ин баҳорам,
Чу найсон донаи гавҳарнисорам.
Риёзи ин гулистон гаит хуррам,
Саҳоби хомаам чун рехт шабнам,
Асар хезад каломамро зи оғӯш,
Ки мерезад лабу дил мезанад ҷӯш.
Сухан дорам, валекин, сарсарӣ нест,
Майи завқи хумор, аммо барӣ нест.
Димоғам ҳар гулро менабӯяд,
Намечунбад забон, то дил нагӯяд.
Набошад маъние ўро нагуфта,
Ба мазмуне гуҳарвораи насуфта.
Вале ҳар ҷо яке маънишиносе
Диҳад ўро ба табъи худ либосе.
Ба бор ояд ҷамоли он паривор,
Ба ҷаими муштарӣ орад ба бозор.*

*Биё, соқӣ, ба номам кун шаробе,
Ки дил равшан кунад чун офтобе,
Муваффақ то шавам аз нашьаи ӯ,
Раҳе гурам, ки бошад рост неку.*

* * *

*Кушо бар ман риёзи хушкаломӣ,
Дихам доди суханро чун Низомӣ.*

Дар миёни асарҳои назмии шоир як силсила мактубҳои ӯ низ, ки аксаран ба амалдорони замон — бекҳову бийҳо, паровоначиҳо ва ғайра навишта шудаанд, агарчӣ хосияти шахсӣ доранд, аз баъзе аҳамияти таърихӣ ҳолӣ нестанд. Аз мактубҳо маълум мегардад, ки шоир дар миёни аҳли ҳукумати замон обрӯву нуфузи зиёд дошта, аз кӯмаку дастгириашон бархӯрдор будааст.

Хулоса, эҷодиёти шоир гуногунжанру гуногунмавзӯ буда, ҳар кадоме аз эҷоди ӯ баёнгари ҳунару истеъдоди волои шоир буда метавонанд. Ӯ дар ғазалиёташ дар баробари истифодаи таъбиру ифодаҳои наву номустаъмал вожаҳову номҳоро истифода кардааст, дар эҷодиёти аксари шоирони пешгузаштааш ба назар намерасанд. Номҳои таърихии Помфил, Хирхиз, Судон ва дигар мавзеъу маҳалҳо, вожаҳои наву камистифода ноҷу (сарв), яшик (русӣ-кутӣ) вилла (иморат) аз фароҳии донишҳои забониву ҷуғрофии шоир дарак медиҳанд. Умуман шоир фарҳанги зиндаи замони худ ба шумор мерафтааст, ки дунёи вожаҳо ва таъбиру ифодаҳои забониву фарҳангиро дар худ гунҷониш дода будааст.

«Куллиёт»-и Ҳочӣ Ҳусайни Кангуртӣ наشري осори нисбатан пурраи шоирро фаро гирифта, Мухаррирони китоб то ҷойи имкон кӯшиш кардаанд, ки дар асоси муқоиса бо нусхаҳои муътамади «Куллиёти»-и шоир хатоҳои мирзоиро ислоҳ намуда, шакли саҳеҳу муътамади онро ба хонанда пешниҳод намоянд.

Аз наشريёт

Ҳочӣ Муҳаммад
Ҳусайни Кангуртӣ

КУЛИЁТ

* * *

Эй аклхо зи хайрати дарки камоли ту
Бишкаста бол дар раҳи фикру хаёли ту.
Бас танг чост вусъати майдони коинот
Дар пешгоҳи соҳати кудси ҷалоли ту.
Ҳафт ошёни дӯзахи пурмор бо никол
Як хуфрае зи маҳбати қаҳру ҷалоли ту.
Андар шитоб рӯзу шаб аз ҳар чи мераванд
Нух тавсанон зи даҳшати савти ҷалоли ту.
Бар Моҳу Хур, ки доимо ин нур медиҳанд,
Як партаве битофт зи шамъи ҷамоли ту.
Зарроти коинот ҳама бол мезананд
Дар офтоби равзани байтулвисоли ту.
То аз бухори файзи ту сероб шуд саҳоб,
Хуррам намуда домани дашту ҷиболи ту.
Бинмуда лутфи оми ту Хизри баҳорро
Хизрилибосу ғунчаро хушбӯ шамоли ту.
То лутфи ту зи сунбули хатнӣ алаф бидод,
Мушкин шуда машинаи нофи ғизоли ту.
Дар дидае, ки аз раҳи ихлос бингарад,
Пур бебаҳост гавҳари сангу сафоли ту.
Эй мунъиме, ки нотиқа з-эхсои неъматат
Лакнатзабон зи ҳайрату вомонда лоли ту.
Ҳоҷӣ ба тавфи Каъбаву Мино, ки меравад,
Он даргаҳест, ин гадо созад суоли ту.

* * *

Биё, ки бе рухи ту дида майли хоб надорад,
Нихоли гулшани умед бе ту об надорад.

Ба бўйи сунбули чинат машоми чон ба сахар
Ҳавои нофаи чинию мушки ноб надорад.

Ҳазор Юсуфи мисрӣ ба гулшани хубӣ
Гуле ба даври чамоли ту интихоб надорад.

Ту он маҳӣ, ки гарав бурдаӣ зи Моҳи тамом,
Ба мохтоби ту, ки тоб Офтоб надорад.

Чи дилбарӣ, ки ғамат дар хаёли махбуб аст,
Чудо зи ҳаҷри ту тоқат дили хароб надорад.

Дар он даме ба шафоат миён агар бандӣ,
Гуноҳи уммати осӣ, яқин, азоб надорад.

Ҳидояте бинамо худ ба ин табаҳкорон,
Асар ба гӯши касе гуфтаи китоб надорад.

Ҳазорсола қиёму ҳазормоҳа сиём
Ба ҷуз ризои ту, як заррае савоб надорад.

Камина бандаи Ҳоҷӣ, ки дил ба меҳри ту сӯхт,
Дубора маҳшари ӯ пурсишу иқоб надорад.

* * *

Эй номи ту ҳаловати ҷону забони мо,
Ширин бувад зи лаззати шукрат даҳони мо.

Вомондагони ҷодаи дашти залолатем,
Эй раҳнамо, ҳидоят бар корвони мо.

Аз обёри файзи худ сероб гар кунӣ,
Пажмурдагӣ самар диҳад дар бӯстони мо.

Аз навбаҳори марҳамат абри наволро
Фармо, ки то хазон барад аз гулситони мо.

Рӯзи забон гирифтани ҳайрат намоиям,
Бикшо забон зи раҳмату кун тарҷумони мо.

То кай ба тирагӣ дили зангошнои ман,
Эй шустушӯ, таҳорате андар ҷинони мо.

З-ин фитначо нишонаи тири бало шудем,
Худ гӯ, кучост балдаи доруламони мо?

Пӯшида нест пеши ту асрори коинот,
Ойинаест пардаи айби ниҳони мо.

Мо худ ҷаҳулу сархати авсофи мо залум,
Фазлат агар на нест, чи суд имтиҳони мо.

Ҳоҷӣ шикастамахмили байдои кӯйи туст,
Шояд бигӯӣ: бандаи мо, нотавони мо.

* * *

Во кун гиреҳ аз зулф, кушо угдаи мӯро,
К-озод кунӣ як нафасе бастаи ўро.

Бошад аҷаб аз хубии ту баста никобе,
З-афтоб надидаст касе пардаи рӯро.

Чун аст, ки, соқӣ, бари мо ҳам қадаҳе чанд
Паймойӣ, ки то дил шиканӣ шахси адӯро.

Дар маъбади мо бисмили олуда ба хун бин,
То ёд кунӣ, зоҳид, аз ў фарзи вузӯро.

Дуди дили ман аз назари халқ ниҳон аст,
Гарчи ки фиканда-ст бар афлок гулӯро.

Пайдо нашуд аз матбахи имкон ба ҳама дам
Як луқма, ки чун жож наяфшурд гулӯро.

Ин маслахи ҷаҳл аст, ки, Ҳоҷӣ, нахарад кас
Дар эвази ҷарбӣ бичӯйӣ оби сабӯро.

* * *

Эй дар хаёли рӯйи ту пурдоғ синаҳо,
Дар дил ниҳон зи оташи шавқат дафинаҳо.

Бар кӯҳ агар ҳикояти ишқи ту бигзарад,
Ҳайрат кашад зи домани санг обгинаҳо.

Во монда ақл дар раҳи фаҳми камоли ту,
Афтода зан(н) ба пояи даркат зи зинаҳо.

Фазлат баҳори хуррами асҳоби дӯстӣ,
Адлат хазони гулшани арбоби кинаҳо.

Андар диёри бекасӣ ишқат нуҳуфтааст,
Сад кӯҳи ғам ба домани гардам хазинаҳо.

Дилмондаем, эй ҳавас, саъйи фиреб чанд,
З-ин иқдҳои лӯлӯву дасти заринаҳо.

Ҳочӣ кучову утбаи рукну мақоми ту,
Маҳмил чудо шикастааш, дар раҳ сафинаҳо.

* * *

Гар ба ин шӯр аст ашки дидаи гирёни мо,
Оламе дар об хоҳад рафт аз тӯфони мо.

Ҳеч асрори азал маълуми Тури мо нашуд,
Фикри мо гумроҳи мову ақли мо ҳайрони мо.

Кай тавон дар парда монад рози мо пӯшида, кай?
Чун саҳар чоки гиребон аст то домони мо.

З-ин муаммо дил ба хун афтоду маънӣ во нашуд,
К-аз чи рӯ ин гӯшаи вайрона шуд зиндони мо.

Умрҳо бигзашт, тумори амал бинваштаем,
Эй ҳавас, то кай нагирӣ даст аз домони мо?!

Он чи лаззатҳо зи неъматхорагиҳо бурдаем,
Дардҳо берун кашид аз чавҳари дандони мо.

Мо заифонем, кай хидмат зи мо сар барзанад,
К-ӯ сазо бошад туро, эй ҳазрати султони мо.

Ғоза бар рухсора аз ранги маосӣ кардаем,
Эй пушаймонӣ, кучойӣ, бош бо нисёни мо?!

Саҳл машмар, муҳтасиб, озори қалби бекасон,
Нораво озори мо пайдост аз фармони мо.

Сарсарӣ магзар зи ҳарфам ҳамчу ғофилмашрабон,
Як қалам баста-ст мазмун мисраи девони мо.

Ҳочӣ, мо ҳам дидаи исфед пайдо кардаем,
Мерасад охир башире низ дар Канъони мо.

* * *

Шуд чаман бишкуфта, эй шӯхи чаманоро, биё,
Меравад вақти тамошо, чилва сар то по, биё.

Гул ниғаҳ во кардаасту ғунча дар хун хуфтааст,
Аз барои як назар бархезу бепарво биё.

Бо тағофул то ба кай андар таманно мурдаем,
Зиндагӣ маҳрум кардӣ, бар мазори мо биё.

Мо шаҳидонем, дар роҳи вафо хун гаштаем,
Хунбаҳо як чилва меҳаҳад қазо, танҳо биё.

Чашмасори дидаи мо ҳам тамошо карданист,
Як даме бар интизори мо, кадам фармо, биё.

Ин аҷаб, бар кулбаи ғаммансабон гар нагзарӣ,
Партави меҳр аст яксон бар ҳама ашё, биё.

Ҳочӣ меҷӯяд туро дар домани шабҳои тор,
Шоми ӯ равшан кунӣ, эй моҳи хурсимо, биё.

* * *

Арза расон, сабо, зи мо он маҳи гулџизорро,
Гӯ, ки ба ёд оварад мардуми дилфигорро.

Аз чи гул аст хандавар, ғунча расида пардадар,
Кист, ки мекунад сахар як назар ин баҳорро?

Турки сиёҳчардaro масти майи карашма кун,
То ки зи ғамза бишканад бар дили ман хуморро.

Матлаби мо шаҳодат аст, хез камони ишва гир,
То ҳадафи камон кунӣ қолаби бемадорро.

Зулфи сиёҳи анбарин ҳалқа намо шикан-шикан,
Бастаи дому дона кун, ваҳшати ин шикорро.

Аз сари ноз, эй парӣ, рӯй чаро нухуфтай,
Боз кунам бар рӯйи кӣ дидаи интизорро?

Кай ҳаваси хароби ман фарбеҳи ҳарзанозияст,
Теги сиёсатат магар раҳ бизанад фирорро.

Хез, самои шавқ кун чанд шавӣ ба офият,
Замзамаи видоъ ку олами эътиборро.

Чанд ҳазор чун тӯе хуфтаи ин сарочаанд,
Пас ту бинои нав кунӣ гунбади ин мазорро.

Саъйи зиёрати ҳарам Ҳочӣ кунад, валек ӯ
Хоҳад аз ин бинову дар молики хонадорро.

* * *

Андар хаёлат ҳар шабе то рӯз бинам хобҳо,
Чун мӯйи оташдидае печам ба чандин тобҳо.

Тарсам, чу тӯфон мекунад дар интизорат дидаам,
Вайрон кунад ин хонаро бебокии селобҳо.

Дар сачдагоҳи шавқи ту аз шаш чиҳат гул мекунад
Пеш аз рукуъ омодагӣ сад сурати меҳробҳо.

Шав оташе, эй чархи кин, бар сулҳи озоли замон,
Моро бас аст ин бахти бад, барҳамзани асбобҳо.

Аз пойи мо мумкин кучо банди ҳаводис бигсалад,
Андар катони мо ҳаме печидаан(д) маҳтобҳо.

Дар вақти пиронсолагӣ кошам надомат сар занад,
Тарсам, ки фикри маъсият дар сар фитад чун шобҳо.

Аз фарқи мо дар ҳеч ғаҳ дастори бадномӣ нарафт,
Мушкил ки андозад зи сар хошокро гирдобҳо.

Ҳочӣ чи сон дар Каъбаат худро барад аз роҳи дур,
К-афтода аз маҳмил чудо заврақ ба дӯши обҳо.

* * *

То ба кай созам тасаллӣ хоѝри ношодро,
З-оташи дил нола меҳезад найи фарёдро.

Хоки мо з-афсурдагиҳо қобили таъмир нест,
Хона бар бод аст охир мулки бебунёдро.

Дар бисоти сурати иншои рахт аз очизӣ
Мечакад ранги хичолат аз қалам Беҳзодро.

Дар чаман гар қоматат аз ноз созад чилвае,
Медиҳад таълими хубӣ ножуву шамшодро.

Зоҳид аз майхона берун шав, ки аз камфитратӣ
Обрӯ бар бод кардӣ ин ҳама шайёдро.

Он қадар кулфат, ки аз бахти забун бар мо гузашт,
Панҷаи чап мешуморад, гар кунам теъдодро.

Ҳиммат он ҷо баста гардад, нотагонӣ ҳам балост,
Бесутун ларзад ба худ, гар бишнавад Фарҳодро.

Ҳоҷӣ, мо дар мактаби ишкему ғам устои мост,
Кай диҳад дар иди Наврӯзам хати озодро.

* * *

Эй дил, нафсе аз ҳаваси хеш бурун о,
То монда нагардӣ, қадаме пеш бурун о.

Чандон ки давидӣ, ба муроде нарасидӣ,
Ҳичрат талаб, аз ваҳми бадандеш бурун о.

Дар косаи гардун асалу заҳр сириштанд.
Аз нӯш гузар в-аз алами неш бурун о.

Эй нанги саодат, чи қадар банди ҳавой,
Бишкан бути худрову аз ин кеш бурун о.

Ташвиш шуморанд ҳама хочасароён,
Роҳат талабӣ, аз каму аз беш бурун о.

Он пашмкулоҳе, ки аз ӯ зинати шоҳист,
Мӯят беҳ аз он аст, зи думи меш бурун о.

Ҳочӣ, ба тавофи ҳарами муҳтарами дил,
Зода ба бағал аз чигари реш, бурун о.

* * *

Бо мусхафи рухсори ту хӯрдем қасамро,
Ўз мадди ҳаёлат накашам ҳеч рақамро.

Ҷон дар пайи савдои ту аз хеш чунон рафт,
Мушқил, ки қиёмат барадаш ҳоби адамро.

Дил майл надорад ба касе турфа ҳикоят,
Ҳарчанд ки аз дасти ту дида-ст ситамро.

Фарёд, ки арвоҳи шаҳидони ту аз раҳ
Тороч кунанд қофилаи ранҷу аламро.

Бар лавҳи азал котиби қудрат чу навишта,
Ў васфи руҳат буд, шикоят қаламро.

Чун қор шуд аз даст, тапидан чи ҳаёл аст,
Мурғе, ки қафас шуд, чи қунад шӯҳии қарамро.

Ҳосияти таҳқиқ зи тақлид наёяд,
Аз филс нашояд, ки қунӣ қори қирамро.

Болоғузари мардуми бефазл ҳаром аст,
Дар Қабр шикаст аз чи набӣ ҷумла санамро?

Ибрат ҳама ин аст, ки, Ҳоҷӣ, сафи мӯрон
Аз ҳок бароранд бурун парчами Қарамро.

* * *

Дар ин бозича, чун тифлон, чаро ин хокбозиҳо?
Абас то чанд дорӣ ҳарза завқи лобасозиҳо?

Расид айёми пирӣ, нури чашмат кам шуд, эй ғофил,
Нашуд кам ҳирсу озат, беш дорӣ ҳарзатозиҳо.

Дар ин маҳфил зи шамъ, эй беҳабар, ибрат намегирӣ?
Ки меояд ба по охир сар аз гарданфарозиҳо.

Камоли эътибор андар либоси бандагӣ бошад,
Руҳи Маҳмудро фарши қадам созад Аёзиҳо.

Чи сангин хотире дорӣ, ғарибонро намекурсӣ,
Фаромӯшат чаро якбора бошад дилнавозиҳо?

Зи атвори наку абнои даврон ғадрҳо доранд,
Далели зан бувад дар рӯза хӯрдан бенамозиҳо.

Баҳори нотавонӣ рангу бўйи эманӣ дорад,
Ҳалоки доми сайёд аст хирсиву гуразиҳо.

Чи сон Ҳочӣ баёни ҳолу арзи муддао гӯяд,
Ки дорад ӯ камоли нозу авчи бениёзиҳо?

* * *

Қўшад зи лаб табхолаҳо, бинам чу он бебокро,
Аз бас шунидам борҳо бераҳмии атрокро.

Андар мазори майчашон биншон ниҳоли дигаре,
Зеро нахоҳад ин замин чуз решаҳои токро.

Ганҷе ниҳон дар зери гил кардем, з-ӯ дил гавҳарест,
Пеш о ба ҳурмат баъд аз ин, гар бигзарӣ ин хокро.

Иззат ҳасисонро ситам бошад ба равшангавҳарон,
Резад рамад бар дида, чун гирад ба худ хошокро.

Зоҳид, бигӯ, андар кучо дидӣ, ки суннат бошад ин?
Баҳри фиреби мардумон бар сар задан мисвокро.

Мумкин, агар Рухулқудус бо бахти мо ёрӣ кунад,
Як сӯ шавад аз рӯи мо захми назар афлокро.

Ҳочӣ, Масеҳоро нафас бар мурда чон бахшид, лек
Таълими инсонӣ накард мардони беидрокро.

* * *

То ба кай дил хун кунӣ дар парда пинҳонӣ маро,
Бисмилам якбора кун, хоҳӣ чу осонӣ маро.

Донаи дилро ба зуннори муҳаббат бастаем,
Ҳочати дигар набошад сабҳагардонӣ маро.

Шиква аз даврон надорам, гила аз афлок не,
Мерасад зишту наку аз нақши пешонӣ маро.

Аз мурувват нест, умре рух бар ин дар судаем,
Дар дами пиронагӣ аз хеш меронӣ маро.

Мо асиронро чи бошад ғайри фармонпарварӣ,
Ихтиёри туст, ронӣ, ё ки мехонӣ маро.

Ҳамчу Мачнун набвад андар водии хичрони ту
Шонае бар фарқи сар ғайр аз парешонӣ маро.

Ҳочӣ, андар тангнои шаҳри имкон мондаем,
Сахтҷонӣ кард охир шахси зиндонӣ маро.

* * *

Фитад дар хун сахар, чун шом бинад кушта чонамро,
Бигирад гардани най нола, гӯш орад фиғонамро.

Ба доғат баъди мурдан чун наям аз сӯхтан фориғ,
Кунад парвона ахроми тавофи хокдонамро.

Зи маншури карамно он қадар болидааст фарқам,
Ки натвонад ҳумо умре расидан остонамро.

Аз ин вазъи хамидан қоматамро сахт ҳайронам,
Магар торе фитод аз абруяш дар пай камонамро.

Ба ранги нақши по дар раҳгузораш он қадар хуфтам,
Ки шуд аз интизориҳо сафедӣ устухонамро.

Зи юмни сачдаат гулчине дорад чабини ман,
Ки бинад сад баҳорон хичлати ранги хазонамро.

Зи бемехрии даврон он қадар афсурда гардидам,
Арақ гардад ба ранги жола дар таб устухонамро.

Машав мӯйи димоғи нола аз беҳуда пурсидан,
Бигир аз доғҳои лола ранги имтиҳонамро.

Нагаштам эман аз бедоди ӯ, Ҳочӣ, агарчанде
Намуд изҳор бар лавҳи қамар хатти амонамро.

* * *

Чарой душмани осоиш аз рангинкабоиҳо?
Хазон бар гулшан овардӣ зи шухратошноиҳо.

Халоиқ бар абас тақлиди вазъи якдигар доранд,
Нагардад сағ ҳумо аз устухони сахтҳоиҳо.

Чу тасвирам, ки тифли хоназоди мост ҳайронӣ,
Магар ойна гардидам ба ёди рӯнамоиҳо.

Кучо дар хони гандум лукмаи фарбехтани бошад,
Ба ифлосӣ кашад хосияти нони гадоиҳо.

Намебӯяд димоғе аз гули гулзори ин гулшан,
Ба ғайр аз бевафой нақхате аз бебақоиҳо.

Чаҳон баҳри фиреби содалавҳон чилва бинмояд,
Зи шаш сӯ чун ғарон андар либоси беҳаёиҳо.

Кучой, эй қиёмат, ҳеҷ шӯре барнамесозӣ?!
Ки ман ҳам нола бардорам аз ин қалбошноиҳо.

Гунаҳ андар лаби мо рамзи истиғфор мебандад,
Арак ку, эй хичолат, бар руҳи нопорсиҳо?!

Чи дидам дар чаҳон, Ҳоҷӣ, мани ҳайратнамо охир?
Фусурд ойнаам дар занги кулфатозмоиҳо.

* * *

3-ин ҳастии бемадор бар мо
Охир накушуд кор бар мо.

Ҳарчанд ки мо-т мустамандем,
Як раҳ назаре бидор бар мо.

Ин ранги ҷафову зулмгорӣ
То кай кунӣ, эй нигор, бар мо?

Афтода ба дашти интизорат,
Шояд гузарӣ савор бар мо?

Чун санг, агарчи тирарӯем,
Бинхуфта дусад шарор бар мо.

Шуд навбати мо, биёр, соқӣ,
Ҷоме, шиканад хумор бар мо.

Сар дар хати бандагӣ ту будан
Шуд мояи ифтихор бар мо.

Ҳочӣ, дили мо нагашт хуррам,
Сад бор гузашт баҳор бар мо.

* * *

Боз ғам якбора омад хотири ранчурро,
Ваҳ, ки дар ин хона барпо кард боз ин шӯрро.

Шӯри ин ваҳшатсари мағзам чунон аз кор бурд,
Беҳабар, тарсам, ки монад наъраҳои сурро.

Имтиҳони ишқ набвад чуз дар оташ пар задан,
Мезанад чашмак шарар аз ҳар ғуборе Турро.

Бетамизонро мурувват бо газанд олуида аст,
Дар лаби домони шаб барбастаанд кофурро.

Дар илоҷи заҳри исён тавба дорад арзи ноз,
Мечакад шахд аз сари неши ситам занбӯрро.

Корвони рафта қай сози асар гум кардааст,
Мӯ қанӣ аз чинӣ, меҳезад ғиғон ғағфурро.

Рамзи дарёро тавон фаҳмид аз тарсоҳилӣ,
К-ин ҷароҳат аз фузунӣ мечакад носурро.

Ҳифзи асбоб олами асбобро бошад зарур,
Беасой сарнагун дар ҷоҳ орад кӯрро.

Ғар набастӣ кӯрии ғафлат нигоҳи ибратат,
Ҳар табассум хандае будӣ лабони гӯрро.

Пардаҳои сози мо, Ҳочӣ, зи ҳам хоҳад гусехт,
Меҳарошад саҳт бечо нохун ин танбӯрро.

* * *

Бастарӯ меравӣ, эй шоҳиди мастона, чаро?
Хотират ранча шуд аз мардumi ин хона чаро?

Барқ дар пардаи фонуси ситамгор расад,
Ки кунад шамъ чудо аз пари парвона чаро?

Сухани сарди рақибон ба таҳи гӯш кунӣ,
Ҳарфи моро биниҳӣ тухмати афсона чаро?

Айбҷӯй сабаби бори табаҳкорон аст
В-арна, маҳрам ба сари зулф бувад шона, чаро?

Обрӯ гар набарад бар дари ҳар хона шудан,
Роҳ гирад ба гадоён саги бегона чаро?

Ҳочӣ, дил дар шикани зулфи бутон монд асир,
Тӯтиро силсила чун мардumi девона чаро?

* * *

Гирди ҳар сар чун фалак гаштем бо пушти дуто,
Лаб ба дашномам кушуд, инкор кард аз мархабо.

Доғи сад тадбирам асбоби тааллуқ кардааст,
Дарди сар бас буд, нори сандал омад чабҳасо.

Зинҳор, аз инфиюли ишқ пеши мо мағӯ,
То наяндоэй арақ дар чабҳаи ахгар маро.

Вазъи мо чун соя андар шеваи ҳамвор нест,
Сад қадам фарсуд моро чилва, омад зери по.

Устухони мо сафед аз интизори чилва аст,
Соз падруд, эй азиз, аз баҳри моён Мисрро.

Бар ғуборам домани нози кӣ шӯр афкандааст,
Сурфаи оромро баста-ст бар дӯши ҳаво?

Ин қадар бегона дар чашми замон аз чистам?
Дар забоне бар ғалат номам наёмад ошно?

Рӯй овар дар миён, қатъи низои мо бикун,
3-он ки гӯяд ханда: мабрав, ғамза мегӯяд: чаро?

Гулшани пажмурдаи мо ҳам тамошо карданист:
Бар ба кӯйи дӯст аз мо ҳам паёме, эй сабо.

Кӯшиши мо, Ҳочӣ, аз бас норасо афтодааст,
Саъйҳо масруф шуд дар марказе чун осие.

* * *

Мо раҳрави ишкему бигӯ, ҷо-т кучо?
Фармо, ки суроғе бикунем мо-т кучо?

Худ фидя диҳӣ дияти мо в-арна ба маҳшар
Мақтули туро даъвиву исбот кучо?

Аз шарбати тимори ту сармаст чунонем,
Ёдам набарад сӯи харобот, кучо?

Як бўса зи нақши қадамат мултамасам ҳаст,
Лекин набарам пай, асари по-т кучо.

Чун Тур яке чилваи ту дод ба бодам,
Ёбад дигарам шӯҳии офот кучо?

Нанҳам ба ғалат меҳр бар абнои замона,
З-ин рӯтурушон ҳусни мулоқот кучо.

Ҳоҷӣ ба ҳарам рафту надонист аз он гашт,
Манзил ба кучо будану маъво-т кучо.

* * *

Риши қозӣ аз сари мино биё, кан, сокиё,
То парӣ парвоз гирад з-ин мақоми тангно.

То ба рағми мухтасиб бар мо хуморе бишканӣ,
Чехра гулгун созу бар каф соғари сахбо, биё.

Дарду ғам аз ту чу ман, гӯйӣ, аламҳо дидаанд,
К-ин қадар аз ту гурезонанду бар ман ошно.

Мо, асирон, боли парвози халосӣ бастаем,
Байза гар бишкатаам, хамёза дорад домҳо.

Дил кунам холӣ, нафас ку? Пас ту, эй девонагӣ!
Шишаам бар санг зан, шояд дамад аз вай садо.

Оламе ойина дар дастанду он ҳусни ғаюр
То киро ойина аз аксе кунад равшан зиё.

Гар мурувват риштаи сози тағофул нагсалад,
Рабти қонуни фиғон бар сур мебандад наво.

Баҳри қатли мо, асирон, ханчаре даркор нест,
Фурсати мо мешуморад хешро бо як адо.

Домани роҳат кучо гирем дар иқлими даҳр,
Панҷаи мо бастааст аз ранги нокомӣ ҳино.

Чун шарар равшан нашуд ҳеч аз чароғи зиндагӣ,
Чуз раҳи сахрои маъдумиву зулмоти фано.

Ҳочӣ, мо аз корвони бахт дур афтодаем,
Бас бувад, гоҳе расад бар гӯшам овози даро.

* * *

Эй номи ту туғрои чабин кӯхи Яманро,
Аз лутфи ту ҳар қатра гуҳар баҳри Аданро.

Фахрам, ки калам рӯзи азал кард мувашшах
Аз номи ту сарномаи бадномии манро.

Бо зишту наку шеваи инъоми ту омист,
Гул тоҷи сари хор кунад сабзачаманро.

Бо мурғи дилам шеваи шавқи ту чиҳо кард:
Пар зад ба ҳавои туву бигзошт ватанро.

Бо доғи ту мурдем, ки ҳар субҳ баромад
Аз турбати мо лола, ба хун карда кафанро.

То уҳдаи талхии аламхот бароянд,
Пистони мурувват ба лабон рехт лабанро.

Чун субҳ нахустин нафасе то ки кашидем,
Аз ваҳшати айём даридем чаканро.

Ҳоҷӣ накунад ҷуз арақ аз шарми маосӣ,
Як тавба ба лаб нест чун ин тавбашиканро.

* * *

Муқими хонаро роҳат расад музди нишастанҳо,
Расад дар кулбаи ойина сурат бе давиданҳо.

Зи бемағзӣ, ҳубобосо, дар ин ҷо худнамоёнро
Ба зери гунбади дастор нопайдост гарданҳо.

Бадон аз ихтилоти некувон шириннамо бошанд,
Шавад дӯғи туруш, чун шир танҳо шуд зи равғанҳо.

Ба чашми танги мардум аз заифӣ метавон рафтан,
Ки ғайри риштаро раҳ нест дар суфори сӯзанҳо.

Тамошои ҷаҳону навбахори зиндагӣ дидан
Намеярад ба як дам аз хазони фасли мурданҳо.

Ғурур ин ҷо, ҷу хоки дар ҳаво, охир замингир аст,
Адаб фармо, ки бишкастанд фарқи шерафканҳо.

Амон омодаи домони дашти бекасӣ бошад,
Ба танҳойи гурез, эй тан, аз ин бисёр тан танҳо.

Таку този ҷаҳон тамҳиди арзи сад зиён дорад,
Зи кишти нардӯ шатранҷ хӯшае натвон дуруданҳо.

Алойиқ ҳар қадар, ташвишу кулфат ончунон бошад,
Фароғат кам кунад марде, писандад касрати занҳо.

Ҷудо аз корвон, чун донии ашқам равон, Ҳочӣ,
Зи саъй норасо бар хок афкандам чакиданҳо.

* * *

Дар ин гулшан гуле аз ранги шодиҳо нашуд пайдо,
Тихӣ чайби баҳоре аз хазон асло нашуд пайдо.

Зи абри дида хоки ин биёбон гарчи гил кардам,
Зи шӯрӣ решаи сабзе дар ин саҳро нашуд пайдо.

Зи шавқи орзу дар парда дил ҳар лаҳза носур аст,
Фароҳам бар лаби ин захми нопайдо нашуд пайдо.

Ба ибрат байзаи ҳафт ошён якбора бишкастам,
Нишони тойире ғайр аз пари анқо нашуд пайдо.

Чу пиронсолагӣ, хичлаткаши боди сабо ҳастам,
Ки ҳечам ҳосили он рӯзи ин фардо нашуд пайдо.

Ба гардун гар расам, Ҳоҷӣ, ҳилолорои таслимам,
Чу нохун ғайри вожунӣ аз ин боло нашуд пайдо.

* * *

Гар аз чамол во кунад моҳам ниқобро,
Резад арақ зи чабҳаи ноб Офтобро.

Эй Офтоб, орази гарми ту доғ кард
Дар барги лола шабнаму дар гул гулобро.

Ё Раб, чи кавкабе, ки зи нури ту мебарад
Ҳар шаб фалак ба хирмани худ Моҳтобро.

Аз шомӣ ту шамол ба Чин то шамим бурд,
Дар нофа баст хатти Хито мушки нобро.

Доғам зи ғам, ки кошки ҳангоми масъалат
Дашном ҳам ба ваъдае гуфти ҷавобро.

Эй тоби зулф, то каям бетоб мекуни?
Печӣ зи тоби орази он рӯи тобро.

Боди сабо, ба гулшани он гулбадан рави,
Гӯ арзи ҳоли хаставу чашми пуробро.

Вақти баҳор меравад, соқӣ, ғанимат аст,
Пеш о, пиёла гир, бипаймо шаробро.

Ҳочӣ чи сон ба зурваи кӯи ту раҳ барад,
Гардун кучову пар задан мушти туробро?

* * *

Чи савдоест бар мастонаи мо,
Хирад якбора шуд бегонаи мо.

Шароб аз лаъли соғар метаровад
Зи шарми машраби ҷонаи мо.

Тараб гул мекунад аз пайкари шамъ,
Ба рақс ояд агар парвонаи мо.

Зи саъйи ваҳшат ағлолу салосил
Надорад ҳукм бар девонаи мо.

Шабистони ҷаҳон то субҳи маҳшар
Кунад кӯтоҳӣ бар афсонаи мо.

Баҳор охир шуду хуррам нагардид
Зи пастафтадагиҳо донаи мо.

Намояд шамъ мили сурмаолуд,
Чу ояд шом дар қошонаи мо.

Зи зулфи ҳуриён парҳез гирад,
Расад бар фарқи ӯ гар шонаи мо.

Биё, Ҳочӣ, зи нақши бўрё бин
Матои кулбаи вайронаи мо.

* * *

Ин қадар мову манӣ гашта хувайдо ин ҷо,
Дами назъест зи халқе шуда боло ин ҷо.

Неъматӣ моидаи чарх надорад намаке,
Лукмаи чарбу ширин, бодаи сафро ин ҷо.

Эътиборест чаҳон, дар ману мо мечӯшад,
Ќуз забон нест нишон аз пари анқо ин ҷо.

Одам аз гулшани қудс аст, вале ғунчасифат
Ҳикмате буд, дамид аз кафи ғабро ин ҷо.

Зи гаронгӯшии ҷухҳоли ҳасадандеша
Сухани ҳақ ҷу гуҳар рехт ба дарё ин ҷо.

Чашмдорам, ки шавад мункири арбоби камол,
Ба қиёмат нарасида, раду расво ин ҷо.

Хотири софзамирон ба дами сард магир,
Ки кунад тиранафас ҷурми мусаффо ин ҷо.

Ҳамчун ангушти шаҳодат ба кафи аҳли фаранг
Ҳоҷӣ беқадр шуд аз кинаи танҳо ин ҷо.

* * *

Баски дил афсурда шуд аз хотири ношоди мо,
Чуз забони сурмалесї нест дар фарёди мо.

Аз самуми охи мо гардун самандархонаест,
Ин қадар оташ кї афкандаст дар бунёди мо?

Сухбати мо, бедилон, ҳам холї аз таъсир нест,
Бесутунро нақши Ширин аст дар Фарҳоди мо.

Нотавонї он қадар моро зи по афкандааст,
Мекунад дасти мадад парҳез аз имдоди мо.

Вазъи тифлї то чихил аз хотири мо бар нагашт,
Меравад ин кӯдаки бешарм то ҳафтоди мо.

Пайкари мо аз нишони пойдориҳо барист,
Ҳаст вайронї иморат дар харобободи мо.

Дасту по бастем, нақди муддао ҳосил нашуд,
Домро бе дона барпо кардааст сайёди мо.

Ҳочї, моро ишқ чуз таълими расвой накард,
Қазя гашта мунъакис дар мазҳаби устоди мо.

* * *

Набошад поси номуси вафо қалбошнойиро,
Бахори рангу бӯ набвад гули суратнамойиро.

Замин муштоқи мушти устухони туст, эй ғофил,
Кушода чун ҳумо минқору чанги сахтхойиро.

Машав беҳуда дар банди қабову афсари шоҳӣ,
Ба зери бори ӯ то нашканӣ дӯши гадойиро.

Дили аҳли сафо гар хаста шуд, ислоҳ бипзирад,
Шикасти шиша кай гирад илочи мумиёиро.

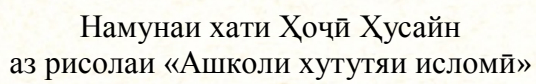
Ту, зоҳид, зухд кун, рамзи гуноҳу афв кай донӣ,
Бубахшад нур чуз дар шомӣ зулмат рӯшнойиро.

Зи сӯзи дил агар созе ба қонуни зухур ояд,
Зи ҳайрат мегазад сӯроҳи най ангушти нойиро.

Маҷӯ осори некон аз сиришти зишти бадаслон,
Ки ҳар нофе набахшад накҳати нофи хитойиро.

Надоматфитратам, з-оғози тифлӣ ин амал дорам,
Ки хӯрдам хуну кардам шеваи ангуштхойиро.

Чаҳони санъатам, дар баҳри маънӣ гавҳаръҷодам,
Вале ҳамчун садаф, Ҳочӣ, надонам худситойиро.

* * *

Эй гофил аз фарогати болои бӯрё,
Махмал фурӯшу гир зи дебои бӯрё.

Пастӣ гузин, ки риштаи гарданкашӣ кашид
Болои най ба домани сахрои бӯрё.

Хоҳӣ, ки файзи машраби афтодагон кунӣ,
Чанде нишин ба гӯшаи танҳои бӯрё.

Панде шунав, ки лаззати дунё шикастан аст
Бе кому лаб зи тӯтии гӯёи бӯрё.

Андар камини бекасӣ файзи саодат аст,
Кун имтиҳон ба сачдае дар пойи бӯрё.

Бе нола хуфтаем ба оломи чархи кин,
Овози най кучост ба маъвои бӯрё.

Хуш вақти он ки паҳлуи хобаш гирифтааст,
Чун фарши хок сурати зебои бӯрё.

Эй беадаб, ба гӯшаи афтодагон марав,
Ханҷар гирифтааст ҳама ҷойи бӯрё.

Ҳочӣ, касе ҷавоҳири фазлат намехарад
Ҳамчун сафолпорау каҳноии бӯрё.

* * *

Зи дасти норасо ҳаргиз насудам домани матлаб,
Магар аз ноумедӣ баҳла дорад панчаам, ё Раб.

Надорад сарфае ғайр аз тапидан мурғи оромам,
Чу бисмил набзи бетобист ҳар мӯ андар ин қолаб.

Зи гармиҳои ҳусни беҳичоби Моҳтоби ман
Дар оғӯши Масеҳи Офтоб аз тоб дорад таб.

Кӣ дорад майли ин кошона, гар завқи тамошояш
Мунаввар чун гули шамъ аст зулмат з-устухони шаб.

Ба савдое бурун аз олами суду зиён рафтам,
Ки сад Мачнун набошад ҳамчу ман девонаи машраб.

Ҳаё гар дарси омине адабкешӣ наёмӯзад,
Ба ғайр аз ҳарфи бешармӣ нахонад тифли ин мактаб.

Ба узлат ҳам зи бими душманон эман нашоҷад хуфт,
Зи ваҳми сағ нахобад дидаро дар вақти хоб арнаб.

Насихат, Ҳоҷӣ, бар абнои даврон бодпаймоист,
Чу захм аз сӯзиши дил мекушоям ногаҳоне лаб.

* * *

Маҳо, ба хирмани ҳусни ту хӯшачин Маҳтоб,
Ки нур медамад аз чарх то замин Маҳтоб.

Ба даври ҳусни ту ҳубон тавон, ки лоф зананд,
Чу шуд зи софии рӯи ту шармгин Маҳтоб.

Агар ба шаб бадар ойӣ, зи тоби меҳри рухат
Чу Офтоб шавад қурси оташин Маҳтоб

Надода ёд замону надида чашми замин
Маҳе ба рӯи чунин ҳубу беҳ аз ин Маҳтоб.

Ба сад забон ба ту Ноҳид мекунад таҳсин,
Ҳазор бор ба рӯи ту офарин Маҳтоб.

Кунад зи ҳусни ту дарюза дар сари ҳар маҳ
Ҳилол карда чу качкули соилин Маҳтоб.

Зи худ чи дида наку Офтоб, ки ҳам ӯ
Ба тоб меравад аз шарми инчунин Маҳтоб.

Кӣ мерасад, зи фалак то замин бияндозад
Ба зери по-ш раҳандози заъфарин Маҳтоб.

Умеди суҳбати ту пас чи гун ҳаёл кунам,
Ки кас надида ба кас ёри ҳамнишин Маҳтоб.

Ҳамеша солим аз офоти костан мебуд,
Даме ба меҳри ту мерафт дар камин Маҳтоб.

Гумон мабар ки абас, Ҳочӣ, чун асир шудай,
Ба пеш ойина гиру дар ӯ бубин Маҳтоб.

* * *

Чи мушкил аст дар ин арса ғайр аз ин матлаб,
Ки обрӯ наравад аз касе ба тарки адаб.

Замона чунки ба найрангу ҳила обод аст,
Кучо ки хаз накунад пешкорию саълаб.

Зи бахти мо чи қадр толеи наку дур аст:
Ҳилоли ид бубинам ҳамеша дар Ақраб.

Ба чилва о, санамо, то бувад сафо гирад
Зи акси чехраи моҳат саводи шаҳри Ҳалаб.

Мудом бода бихӯр, чехра арғувонӣ кун,
Ғанимат аст ду рӯзе баҳори айшу тараб.

Бадӣ ба ҷомаи сабзи наку наку нашавад,
Узубате надихад оби талхро таҳлаб.

Хамӯш мондани аҳли хирад раво набвад,
Ки мағзи писта аён мекунад кушодани лаб.

Хуш он гадо зи қаноат бимурду сар накашид
Ба пеши боби каримону соҳиби мансаб.

Зи хок зоҳиди даврон чаро бипарҳезад,
Ки карда маъбади худро сағонае зи хашаб.

Чу ашк машраби мо, Ҳочӣ, рафтан аст аз худ,
Барои хокнишинон накуст ин машраб.

* * *

Мерасад он чангчӯ, пойи ситам дар рикеб,
Чавру чафо пешрав, зулму ғазаб аз ақиб.

Найзаи мижгоннигах баста чу теги сипах,
Нуктаи холи сияҳ – донаи доми фиреб.

Моҳ зи рӯяш хичил, Зухра яке мунфаил,
З-ӯ шуда турки Чигил бе хираду бе шикеб.

Турки сияҳмасти кин, хирғаҳи абрунишин,
Аз пайи тороҷи дин дида фарозу нишеб.

Пеши қадаш Судра дол, Тубӣ аз ӯ як хаёл.
Ҳури биҳишти далол, дилбари фирдавсзеб.

Роғу даман лолапӯш, боғу чаман гулфурӯш,
Зоғу заған дар хурӯш, рухсати дидан қариб.

Меҳри руҳаш дар арақ, дода ба хубӣ сабақ,
Карда зи аксаш шафақ гунбади хазро ачиб.

Хуни дилам чӯ ба чӯ рафта зи бедоди ӯ,
Чора чи созад, бигӯ, Ҳочии ҳичроннасиб.

* * *

Сабоҳ хотифи ғайбам чунин намуд хитоб,
Ки боби тавба кушода муфаттиҳ ал-абвоб.

Ба ғафлатӣ ту чаро, мижжа барнамедорӣ,
Ки узри чурм кунӣ бо мусаббиб ул-асбоб.

Дами Масеҳ шамими сабо сабоҳ диҳад,
Равоҳи руҳи сабуҳ аст ¹

Чи хуш дамеву наку фурсате дар ӯ бошад,
Вале фитода ба хун дидаи пур аз хуноб.

Бигир шеваи Мачнун, ки ҳар тараф дорад
Ҷамоли шоҳиди Лайлӣ кушода банди никоб.

Зи дасти сокии гулрух мудом гир мудом,
Ҷанимат аст мудом ал-мудом, ё аҳбоб.

Суботи умр тавонӣ агар муойина дид,
Ба дида айнаке неҳ з-обгинаҳои ҳубоб.

Ба завқи ташналабӣ бар канори дарё мир,
Наметавон зи шароби сароб шуд сероб.

Чи интиҳоб кунӣ аз ҷаҳони рангу намуд,
Гуле ба сар натавон зад зи гулшани Маҳтоб.

Ба сазӣи ҳар чи тамои, Ҳочӣ, ҳамраҳон рафтанд,
Намекунӣ ту чаро ҳеҷ таҳияи асбоб?

¹Дар асл ҳамчунин аст.

* * *

Кадомин шамъ дар кошонаам нурафкан аст имшаб,
Ки шомам чун саҳоби Туру субҳи эман аст имшаб.

Бимир, эй модари гетӣ, ки моро духтари толеъ
Дар оғӯш асту бахт аз тифли васл обистан аст имшаб.

Ба хун аст духтари раз аз ҳаёи гулғизори ман,
Суруҳии арақ ҳамчун кадаҳ бо гардан аст имшаб.

Зи шавқи маҳмили Лайлӣ димоғи пурҷунун дорам,
Диро бар гӯши Мачнунам садои шеван аст имшаб.

Наярзад лахти дил чун аз сари мижғони пурхунам,
Нафас дар синаам ҳамчун синони Бежан аст имшаб.

Чу он нозофарин аз лутф рухсат кард дар қорам,
Рақибонро паёми марғу вақти мурдан аст имшаб.

Зи гармиҳои шамъи ҳусни базморои ин маҳфил
Пари парвонаи моро саропо гулхан аст имшаб.

Хумори беҳудон, эй соқии паймоншикан, бишкан,
Шикан бишкан, шикан бишкан,
ки бишкан-бишкан аст имшаб.

Гуландоме ба рақс омад, ки аз файзи тамошояш
Ду олам чун пари товус гул дар доман аст имшаб.

Шикастам дар тамошояш тилисми хештандорӣ,
Чу шамъ аз мағзи худ, Ҳочӣ,
чароғам равшан аст имшаб.

* * *

То зи чашмам он парирӯ чехра пинҳон кард шаб,
Рӯзи моро, бегумон, аз дарди хичрон кард шаб.

Рӯзҳо аз муждаҳои васл моро шод кард,
Ваъда бар мо буд, бо хайли рақибон кард шаб.

Навбахори файз ҳам дар тирабахтӣ музмар аст,
Субҳро дар зери доман бин, ки пинҳон кард шаб.

Ҳамчу гул гар хандае кардем Ҳангоми сахар,
Кулфати айём, моро дидагирён кард шаб.

Пардапӯшӣ аз сиришти тирарӯён шустаанд,
Марду занро аз либоси хеш урён кард шаб.

Хислати ҳар кас ба қадри дастгоҳи ҳиммат аст,
Рӯз нур оварду зулматро парешон кард шаб.

Қурби бадаслон кунад мардони соlexро табох,
Субҳро зулматкуши шомӣ ғарибон кард шаб.

Нотавонро ба хилват дастгоҳи дигар аст,
Чехраи сайёрагон аз парда шоён кард шаб.

Синаи бикшода аз гарди кудурат фориғ аст,
Осмонро Меҳр рӯзу Моҳ тобон кард шаб.

Ҳочӣ, гарчи доманаш аз дасти мо парҳез кард,
Панчаамро бар миёнаш сахт печон кард шаб.

* * *

Гар зи рух барафканӣ, эй Мах, ниқоб,
Чун чароғи субҳ мирад Офтоб.

Нусхаҳо дидем, аммо рӯи ту
Нусхае бошад, ки набвад дар китоб.

Гайри ҳарфе аз лаби лаъли ту нест
Ҳикмати доводию фаслулхитоб.

Андак аз рамзи муаммои лабат
Ҳал нагашта дар ҳазорон фаслу боб.

Чун шамими шом зулфат дар машом
Кай дамад аз анбару мушку гулоб.

Як ишорат аз сарангуштат кашид,
Таркҳо дар чор тарки Моҳтоб.

Шуҳрати Юсуф ба олам рафт, гӯ
З-офтобат ламъае кард интиҳоб.

Аз бароят дил зи дунё бурдаем,
Дар гарав додем-ш айёми шабоб.

Ҳоҷӣ дар ҳичрат бимирад, бас хуш аст,
То бипурсӣ холи ӯ явмулҳисоб.

* * *

Аз баъди вафотам чу намойи хами гесу-т,
То бӯ-т биёбам, шиканам тахтаи тобут.
Чун ёди сабо, боди сабо бар дари хешам
Аз Чин магар оварда зи мушки Хутани мӯ-т.
Бар хоки мазорам гузарӣ, дидаи зорам
Ҳар зарра кунад айнаки худ, то нигарад сӯ-т,
Муштоқи балотам, нафирефтанд зи роҳам
Ғулони фиребанда ба Лотам, на ба Тоғут.
Марҷони ту бар мурда чунон ҷони ҷавон аст,
Ёкути ту – қувватдеҳи ҷон аст, чу моқут.
Гулгунаи рухсори ту биншонд ба хун лаъл,
Дандону лабат карда хичил гавҳару ёкут.
Он кист, ки дар пеши ту аз ҳусн билофад,
Нашнида, ки гашта бути Озар зи ту мабхут?
Морутсифат гаштаи зиндони балоям,
То рӯ-т халосам бинамояд, бинамо рӯ-т.
Ҷӯёни вафотам, ба вафотам нанишинад,
Болам, ба алам ноладу болад ба тақопӯ-т.
Бар боли сабо бол занад аз чи ғуборам?
Шояд ки кашад маҳмили ўро ба сари кӯ-т.
Хоки раҳи ту бар сари ман афсари шоҳист,
Хошоки дарат хуштарам аз махмалу мохут.
Таърифи ҷамолат на ба авлоди замин аст,
Зикри ту шумора ҳама дар сабҳаи малкут.
Қудрат ҷӣ фузуда яди қудрат, ки расида
Сайрат зи накӯсиратӣ то олами лохут?
Тайёри дано тоири арши фатадаллӣ,
Шоҳаншаҳи амлоки малак, молики носут.
Ҳоҷӣ, чу кунӣ саъйи сафо рӯ ба Мадина,
Шав хоки дараш, то ки бигӯянд сафо ҷӯ-т.

* * *

Баҳор бе ту зи гулшан чу доғи лола гузашт,
Сабо ба бўйи ту аз нофаи ғизола гузашт.

Чу офтоби рухат акс дар шароб афканд,
Зи шарм чун арақ аз домани пиёла гузашт.

Ҳадиси мавсими гул хуштар аст, эй соқӣ,
Дар он сабоҳ, ки бо шарбати ғасола гузашт.

Ҳамеша бўса зи лаълат рақиб мегирад,
Мудом навбати мо бар сари ҳавола гузашт.

Ба ғайри домани тар нест дар либоси ифоф,
Ба кӯчае, ки дар ӯ қаҳбаи далола гузашт.

Абас чи меравӣ аз худ ба гулшане, ки дар ӯ
Хароб гулшанаш аз барқу боду жола гузашт.

Махӯр фиреб аз ин тозарӯ арӯс, ки ӯ
Талоқ дода зи сад шӯй, бе ҳалола гузашт.

Вафо маҷӯ ту аз ин чарх, муддатест мадид,
Ки меҳри модариву илтифоти хола гузашт.

Ба ҳайратам, ки чи созам ба ин фиғон, Ҳоҷӣ,
Нафас чу най зи гулӯям ба дӯши нола гузашт.

* * *

Гаштам ба раҳат ғубор, эй дӯст,
По бар сари ман гузор, эй дӯст.

Ҳарчанд ҳакиру нотаवонам,
Аз ман нақунӣ канор, эй дӯст.

Ту таъязани ҷаҳорболишт,
Ман дида ба раҳ ҷаҳор, эй дӯст.

Аз ҳасрати ҷор абруи ту
Ашқам шуда шаш қатор, эй дӯст.

Бетобам аз он ду зулфи пуртоб,
Беморам аз он ду мор, эй дӯст.

Сад ғунҷу дилол аз ту ҳар дам,
Ман хичлати сад ҳазор, эй дӯст.

То кай туву ҳоли мо надидан,
То кай ману интизор, эй дӯст.

Чун зулфу хатат мушаввашам кард,
К-омад Макаро куфор, эй дӯст.

Як бор нагуфтӣ, Ҳочӣ, охир,
Ғам бо ту чи шуд? Дучор, эй дӯст.

* * *

Сабоҳи мавсими ин навбаҳор аз он хуб аст,
Ки вақти майхӯриву чилвагоҳи маҳбуб аст.

Нарафта домани сабр аз кафам зи хастадиӣ,
Асар ба гӯши ман аз рӯзгори Аюб аст.

Суботи умри худам сарфи беқарорӣ шуд,
Сипехри кавкаби бахтам чу чарх маклуб аст.

Ба ханда лаб накушудам, ки кулфате нарасид,
Хушӣ зи хотири мо ин қадар чи маслуб аст.

Дар ин баҳор, ки ғулғул зи ҳар тараф ҷорист,
Садои дилшикане аз видои матлуб аст.

Ба ҳар сабоҳ дамад ин наво зи пардаи ғайб,
Сари баланд зи нахват, чу соя, манкуб аст.

Зи фарзу суннати қатъӣ ба хичлатам, воиз,
Чи ҷойи гуфту шунидан зи боби мандуб аст.

Ба ҳарза саъй макун, Ҳочӣ, ҷуз сафокорӣ,
Ки кори зишту накӯ якзамонӣ маҳсуб аст.

* * *

Зиндагониро мадор аз паҳлуи худ хӯрдан аст,
Шамъ равшан з-устухони соқу мағзи гардан аст.

Доғҳо андар ғубори сина пинҳон кардаам,
Ҳамчу хокистар чароғи ахгерам дар доман аст.

То бувад рабти нафас, фикри раҳой мушкил аст,
Ришта то кӯтаҳ нагардад, дар шиканчи сӯзан аст.

Эманӣ аз саркашон дар нотаҳои хатост,
Барқ ҳам гар як шарар бошад, балои хирман аст.

Хотири аҳли сафо аз тираӯзиҳо барист,
То кавокиб аз фалак гум гашт, субҳи равшан аст.

То кучо андешаи тамҳиди молу ҷоҳ кард,
Дидаи во карда худ дар интизори рафтани аст.

Дар шаҳодатгоҳи ишқ аз иштиёқи теги ӯ
Ҳамчу шамъам як сару чандин ҳазорон гардан аст.

Ҳочӣ, аҳли фазлро даврон ба ифлосӣ кашид,
Косаи Маҳ чун гадо холи зи нур афшондан аст.

* * *

Оташи шавк, ки дар синаи ман пинҳон аст,
Чун самандар нафас андар лаби ман сӯзон аст.

Гӯшаи танги ватан ҳисни ҳасини хатар аст,
Шарар аз санг ҷаҳад, мурдани ӯ осон аст.

Миннат аз дӯст макаш, пеши аду сар мафикан,
Гарчи ӯ Ҳотами Тай ё писари Дастон аст.

Офтобе ба рухи зарраи ман ҷилва намуд,
Ки чу шабнам ҳама офаткадаи сомон аст.

Ба чи умед тавон тарҳи бино афкандан,
Ба саводе, ки дар ӯ қасри ҳама вайрон аст.

Гунаҳам поктар аз тоати зоҳид бошад,
Ки ба худ рафта маро дил зи гунаҳ тарсон аст.

Ҳочӣ, ёрони замон ҷуз ба ҳасад дам накашанд,
З-ин сабаб фусҳати ин дашт маро зиндон аст.

* * *

Чу чархам қомат аз рӯзи нахустин соз бишкаста-ст,
Зи шасти ин камон тирам ба як андоз бишкаста-ст.

Губорам аз фишурдан сурма шуд чандон, ки аз хокаш
Найистон, гар дамад дар ҳар гиреҳ овоз бишкаста-ст.

Чи ҳусн аст ин ки аз найранги шӯҳихои эъҷозаш
Бутони озариho шуҳрати эъзоз бишкаста-ст.

Тавон дар пеши зулфаш дастаи сунбул ба ноз ояд,
Ба ҳар як тори мӯ чандин ҳазорон ноз бишкаста-ст.

Намеёяд бурун аз пардаи мо ҳеч овозе,
Хароши сина умре шуд раҳи ин соз бишкаста-ст.

Сипеҳр аз Моҳи нав ангушти ҳайронӣ ба лаб овард,
Ки ин нохун чаро бар айнаки ман боз бишкаста-ст?

Чу чинӣ бар танам ҳар сӯ хати бишкастагӣ овард,
Кулаҳ, чун дидам, он бебоки олам боз бишкаста-ст.

Чаро бошад хато аз бўсаи лаълат таманноям,
Ки 3-ин бори ишорат абруйи ғаммоз бишкаста-ст.

Агар Ҳочӣ расад дар Каъбааш, аз мо дуое гӯ,
Ки боли саъйи ин афтода аз парвоз бишкаста-ст.

* * *

Баҳор омад, ханӯзам хотири ношод ҳастаст,
Мабодо ҳеч бишкаста чу ин мино шикастаст.

Шикоят аз замону шиква натвонам зи гардун кард,
Ки ҳар чи мерасад бар мо, набишти ҷабҳа ҳастаст.

Зи дил савдои зулфи дилфиребат чун бурун орам,
Ки ин девона муддатҳо ба ин ғавғо нишастаст.

Хичил аз қоматат шамшоди шодоб аст дар хубӣ,
Чу ин ноҷу кучо дар гулшани айём рустаст?

Худоро, воизо, ҳаргиз мадеҳ ташвиш аз пандам,
Ҳанӯзам гӯш бар овоз ин фарёд бастаст.

Баҳор аз омади кӣ муждае овард дар гулшан,
Ки доман то камар гулзор чун товуси мастаст.

Магар аз остин сарпанҷаи нозук баровардӣ,
Ки бозори ҳино якбора бори ранг биншастаст.

Макун таънам ба худбинӣ, ки фикри беҳудӣ моро
Шикастаст, шикастаст, шикастаст,
шикастаст.

Кучо, Ҳоҷӣ, тавон тамҳиди арзи муддао кардан,
Ба бебоке, ки шамшери ҷафо ҳолӣ ба дастаст.

* * *

Куштаи теги ду абру манамат,
Бастаи наргиси ҷоду манамат.

Он ки нақди дилу ҷон бурд, туй,
Дилу ҷон дода ба ҳар мӯ манамат.

Беқароре зи ғамат ҳаст, манам,
Карда бо ҷавру ҷафо хӯ, манамат.

Нест қумрӣ, ки сахар мегӯяд:
Ба сари кӯйи ту куку, манамат.

Масрафам гар бикунӣ ҳусни закот
В-ар ба мискин бидихӣ, ӯ манамат.

Шод шамшоди чу гул шодобат,
Қумрии қомати нозу манамат.

Ҳамчу кокул гиреҳам дар кор аст,
Сар фуру рафта чу гесу, манамат.

Ба давоми шарафу базми висол
Ҳоҷии пири дуогӯ манамат.

* * *

Чун парӣ, эй Маҳ, чаро дур аз ҳаё мебинамат,
Бо тағофул хўгару бе мархабо мебинамат?

Рӯзу шаб мастона дар базми рақибон чо кунӣ,
Бар сари худ шўху шанги пурчафо мебинамат.

Улфате нодидаву сад бор миннат мениҳӣ,
Сухбате нокардаву ноошно мебинамат.

Бо тағофул чанд, бар мо ҳам яке наззорае,
Инчунин то кай назар дар пушти по мебинамат?

Гармии бозори хубӣ чанд рӯзе беш нест,
Оқибат чун нақши оташ рӯсиё мебинамат.

Дарди моро аз ту набвад ҳеч сомону илоҷ,
Дар ҷамеи ранҷо нафъу шифо мебинамат.

Кулфати даврон туро, Ҳоҷӣ, ҳамон дар хотир аст,
Ҳар қадар баҳри сафо саъйозмо мебинамат.

* * *

Рӯят Маҳу Офтоб бишкаст,
Мӯят шаби мушки ноб бишкаст.

Пайғоми руху шамими зулфат
Бозори гулу гулоб бишкаст.

Бадмастии чашми пурхуморат
Сад шишаи пуршароб бишкаст.

Ошӯби зи ҷой ҷастани ту
Бар айнаки фитна хоб бишкаст.

Гуфто, ки чаро шикаст рангат?
Гуфтам, ки рухат ниқоб бишкаст.

Гуфто, ки зи ҳам чаро нахезӣ?
Гуфтам: камарам итоб бишкаст.

Як нолаи хотири ҳазинам
Сад зеру бами рубоб бишкаст.

Ҳоҷӣ, дили мо саҳеҳтар шуд,
Чун зулф зи печутоб бишкаст.

* * *

То маро шасти қазо дар ин фазо афкандааст,
Бенавои роҳату кулфатнаво афкандааст.

Хамчу ман хичлаткаше дар олами изҳор нест,
Аз тасалли бар кафи сифрам ҳино афкандааст.

Киштии бишкатаи мо то ба соҳил чун расад?
Дар мухити беканораш нохудо афкандааст.

Аз лаби ҳар зарра шӯри сад қиёмат медамад
Дар биёбоне, ки Мачнунам садо афкандааст.

Эй фалак, дасти татовул аз қумоши мо бигир,
Ғайри далқе нест он чи ин гадо афкандааст.

Ҷуз шикастан бар наёрад решаи молиш паид,
Донаи деҳқон миёни осие афкандааст.

Аз мизочи зоҳиди мо маззаи талхӣ нарафт,
Чун наботи Миср ҳам гар хуб ҷо афкандааст.

Шухрати фазл аст рашки бетамизони ҳасуд,
Бин, ки нури Моҳ сагро дар аво афкандааст.

Ҳоҷӣ з-ин тухматсаро ҷуз номи бадномӣ набурд,
Гарчи аз лаббайк ғавғо дар Сафо афкандааст.

* * *

Дил якебин гар шавад, чизи дигар даркор нест,
Сурати касрат дар ин ойина чуз зангор нест.

Нестӣ хосияте дорад, ки пеши Ҳимматаш
Ҳар ду олабро ба як ҷав қимату миқдор нест.

Мо, заифон, чун сиришк аз паҳлуи афтодагӣ,
Ҷилваи мо лағзише дорад, ки ноҳамвор нест.

Кас намедонад гуноҳи ишқбозонро, чаро
Ин ҷиноят шеваи тақлиду истикбор нест.

Сина то равшан кунӣ, зулматсарои тан биҳил,
Нур нанмояд дарун, то хона бе девор нест.

Ғайри ҳарфе нест дарси мактаби мо, бедилон,
Сабҳаҳо фарсуд, аммо чуз яке тақдор нест.

Худнамоён суманот аз хеш пайдо кардаанд,
Сачдаи ин қавм кам аз ҳайати зуннор нест.

Бе салоҳи дил набошад нури тоатро фуруғ,
Кам диҳад ҳосил зироат, гар замин шудгор нест.

Аз сияҳкорон наёяд санъати шойистае,
Теғро қачпайкарӣ чуз айби оҳанкор нест.

Ҳоҷӣ, мо аз гуфтугӯи ину он лаб бастаем,
Рамзҳо дорем, аммо маҳрами асрор нест.

* * *

Шӯхе ба ғамза хотирам бемор карду рафт,
Рухро намуду мушкилам дар кор карду рафт.

Чонам зи тоби орази гармаш ба таб тапид,
То он даме, ки аз манаш безор карду рафт.

Баҳри суоли меҳнату беморпусиям
Омад, валею мурданам ахбор карду рафт.

Рӯзам ба шаб расид, расид он парию боз
Шодам сахар ба ваъдаи дидор карду рафт.

Пинҳон ғамат ба синаи маҳзун чи сон кунам?
Ашки ғамоз бар рухам изҳор карду рафт.

Моро хаёли кокулу савдои зулфи ту
Расвои шаҳру шуҳраи бозор карду рафт.

Ҳочӣ, барои дидани рӯят ба чорроҳ,
Умре нишасту дидаи худ чор карду рафт.

* * *

Намуда рух зи ниқобу тамоми олам сӯхт,
Зи нури орази гармаш найири аъзам сӯхт.

Чу дида чехраи гулгуни ӯ, баҳор бирафт,
Сабову ғунчаву гул чамъ кард, бо ҳам сӯхт.

Ба гулшане, ки дар ӯ офтоби рух андохт,
Чу доғи лола ба гул қатраҳои шабнам сӯхт.

Шарори хусни кӣ, ё Раб, кашид барқи фурӯғ,
Ки хулдро чу гулистони лола олам сӯхт.

Биё, ки чилвае чун дастгоҳи водии Тур,
Ҳазор шуъла ба каф омаду маро ҳам сӯхт.

Ба рӯи синаи ман захмҳо, ки носур аст,
Фароҳамӣ, ки надорад, илоҷи марҳам сӯхт.

Кӣ зад ба оташи ман домани карашмаву ноз,
Қумоши ҳаҷру сабури, ки буд, як дам сӯхт.

Зи кори ишқ хуш астам, вале аз ин хуштар:
Ҳама бисӯхт ба як дам, маро дамодам сӯхт.

Ба оби чоҳи Хизир хичлати тамаъ набарам,
Чу Ҳоҷӣ, синаи ман аз барои Замзам сӯхт.

* * *

Бар гирди рухат он хати мушкин, ки дамида-ст,
Морест, ки бар хирмани гул ҳалқа кашида-ст.

Моро чи сабаб бар дари ту бор набошад?
Бо баргу навое ҳама з-ин боб расида-ст.

Фарёд, ки рафтему рухат ҳеч надидем,
Чун ман ба абас ҳеч касе умр надида-ст.

Фардо, ки халоиқ ба сафи ҳашр дароянд,
Сахрои қиёмат зи ту лабреси шаҳид аст.

Куфли дари ту бар кафи ҳар кас накушояд,
Ё Раб, бари ин баста киро панча калид аст?

Дар банди қабои ту чи сон панча расонам,
К-аз панчаи ман дастрасӣ даст кашида-ст.

Ҳочӣ, чу шаб аз қисмати айём ба дардам,
Зулматкаши ҳичрон ману ағёр муфид аст.

* * *

Дил, чу ба ғам хӯ кунад, шодӣ зараргори ўст,
Меҳру вафо парварад, дарду алам ёри ўст.

Заҳмӣ на танҳо манам аз асари он ду мор,
Ҳар сӯ назар мекунам, заҳмиву бемори ўст.

Аз дари Яздон талаб ғам куну роҳат махоҳ,
Ғар ба наам дилхушӣ, шеваи дарбори ўст.

Бар сари хони фалак ҳар кӣ нафас мекашад,
Хизр агар ҳам бувад, заҳри фаноҳори ўст.

Муфт фақирӣ бувад, саҳл мадон хоҷагӣ,
К-ин ба замин меравад, боми фалак дори ўст.

Духтари раз деҳ талок, умми хабойис магир,
Хуни ҳаром рехтан гармии бозори ўст.

Мурдасифат хоб чанд, хезу хурӯше бикун,
Шиша мукаддар манех, ғофили зангори ўст.

Бори гарони ҷаҳон хоҷа чи дорад ба дӯш?
Ҳар, ки набудааш дигар, зердумаш пори ўст.

Кулбаи Ҳоҷӣ биё, бар дари зоҳид марав,
Мазҳаби ин ову ув, ҳақталабӣ кори ўст.

* * *

Аз оташи шавқат чигари хаста кабоб аст,
Кошонаи чашмам чу қадах дар таҳи об аст.

Аз муждаи дидори ту мижғони сафедам
Равшантар аз ойинаи Хур зери саҳоб аст.

То Моҳи ту карда ба замин нурфишонӣ,
Дар пардаи гардун руҳи Хур бастаниқоб аст.

Аз неъматӣ алвон нашавад сер тунукзарф,
Дар баҳр тӣҳӣ косаи воҷуни ҳубоб аст.

З-ин доира чуз ранҷу тааб ҳеч надидем,
Дӯзах магар ин аст, ки тӯғони азоб аст.

Ҳуш дор дар ин бодия, к-аз роҳ нагардӣ,
Ғулон ба фиребанду намудор сароб аст.

Дар баҳр кадом кушта фиканданд, ки имрӯз
Хун чавҳари шамшер, зирех дар тани об аст?

Аз қомати хамгашта дигар ҳеч мапурсед:
Наъле ба раҳ аз қофилаи тезшубоб аст.

Арзи дили худ, Ҳоҷӣ, чи тақрир тавонам,
К-ин масъала баҳсест, ки ҳолӣ зи ҷавоб аст.

* * *

Лолаи рӯи ту то дар арақ аст,
Чун гули сурх дилам сад varaқ аст.

Ёди васлат наравад аз ёдам,
То ки боқӣ зи равон як рамақ аст.

Тифли мо мактаби ғам мехонад,
Гар ба пирӣ бирасад, ин сабақ аст.

Гулшани умр хазон гашт, ҳавас
Чи баҳорест, ки бар як насақ аст.

Хома ҳаргиз хати озодии мо
Нанаишта, магараш танг шақ аст.

Духти олам нашавад чуфт, магар
Ба касе ҳезу ба боди фатақ аст.

Ҳоҷӣ, аз бахти сиёҳам доман
Чун туйи шом, лаболаб шафақ аст.

Намунаи хати Ҳочӣ Ҳусайн
аз рисолаи «Ашколи хутутяи исломӣ»

* * *

Ин чаманро, ҳар кӣ омад, як замон нодида рафт,
Гул агар бишкуфт, аммо ғунчасон нодида рафт.

Ваҳшати имкон на танҳо чашми мо пӯшида кард,
Меваи ин боғро пиру ҷавон нодида рафт.

Бар абас, эй бори ғам, бар хотири мо ҷо магир,
Чинси кулфат ҳар чи диду ғайр аз он нодида рафт.

Метавон рамзе шикофт аз айнаки лавҳи ҳубоб,
К-ин муҳит аз як намудоре нишон нодида рафт.

Тирабахт аз файзи олифитратон бебаҳра аст,
Шамъ равшан то шавад, зулмат, ҳамон нодида рафт.

Шишаи моро сафо андар кудурат музмар аст,
Меҳрро шаб мебарад, гар чи бар он нодида рафт.

Муфти он озодамарде, к-аз қаноатмашрабӣ
Миннати ноне зи хони мунъимон нодида рафт.

Аз барои пурсишам омад табиби меҳрбон,
Дарди мо бисёр буду ҳеч аз он нодида рафт.

Ҳоҷиё, некӯтарини мардумон донӣ, ки кист?
Он ки айби хеш диду аз касон нодида рафт.

* * *

Эй ба зулфат сад дили вобаста андар икдхост,
Бас дар ин доми бало афтодаро махлас хатост.

Чашми махмурат, ки паймони тағофул бастааст,
Аз чунин бемехр чашме чашми меҳре мар кирост?

Ёди гулзоре, ки пеши дидаам гул кардааст,
Мардуми чашмам чу тифли ашки ман рангинкабост.

Хоки мо барбод рафту ёди ту аз мо нарафт,
Махви дидори туро ойини хайрат то кучост?

Боли саъйи зиндагонӣ норасо афтодааст,
То бувад ин ришта бар по, монеи ҷавлони мост.

Офати ин бум дар чашми касон пӯшида нест,
Субҳу шоме ҳаст ин ҷо, нақши чашми аждаҳост.

Умрҳо яксар ба дарду доғи нокомӣ гузашт,
То кучо дастам зи домони фароғат норасост.

Мижжаи моро зи таъсиrotи тӯфон кам магир,
Ҳар кучо абри сиёҳе ҳаст, селе дар қафост.

Кай ба мо шуд ҷамъ дунё, то аз ӯ бигзаштаем,
Панҷаи нобастаро аз ранг во кардан ҳиност.

Инқилоби даҳрро, Ҳоҷӣ, аз он фаҳмидаем,
Гунбаде болои сар дорем, гоҳе зери пост.

* * *

Чи сабаб, ки турки мастам бари мо надида, бигзашт,
Нанишасту нолаи мо даме ношунда, бигзашт.

Зи паёми ваъдаи ӯ, ки чу шаб биёяд, оям,
Нағунудам он ки шаб ҳам ба дами сапеда бигзашт.

Чу хилол пайкари ман ба тавозуи дари ӯ,
Ба умеди ҷабҳасой ба қади хамида бигзашт.

Ба чаман ба субҳгоҳӣ чу ғизоли ваҳшӣ омад,
Зи саводи дидаи ман чи қадар рамида бигзашт.

Чи зи дӯст шиква созам, ки зи бахти номусоид
Бирасиду доман аз ноз зи кафам кашида, бигзашт.

Зи ғами ҷудой, Ҳочӣ, ба фиғон чаро нанолам,
Ки чу най зи найситонам ҳама кас бурида, бигзашт.

* * *

Шаш чихат, гар бингарӣ, конуни ибрат дар навост,
Гӯш мебояд кунад фаҳме, ки ин ғулғул чарост.

Зери домони тағофул ҷумла сар печидаем
В-арна хоби ин ҳама ибраткаши роҳи фаност.

Сурати мижгонкушойӣ рамзи баъс ангехта,
Ҷунбиши боди нафас бар нафҳаи маҳшар гувост.

Хоби ғафлат эътибори дидаи мо кӯр кард
В-арна ҳар чи шахси олимрост, дар мо ҷобачост.

Пардаи сози зуҳури мо фаноовозааст,
Нестиро худ далел аз рафтани савти садост.

Хок чандоне ки андар зери по саркуфтааст,
Сози таслиме, ки дорад, соҳиби нашву намоист.

Ҳайфи умре, к-имтиҳони ҷамъиятҳо кардаем,
Аз қусури худ нафаҳмидем, ҷамъият кучост.

Ҳочӣ, чун бо худ нанолам бо ҳама афтодагӣ,
Як мади оҳе дар имдоди дили ман барнахост.

* * *

Чи хуш аст дилрабое, ки чу нури дида бигзашт,
Бари пурсиши ғарибон ба шаб орамида, бигзашт.

Дилу ҷону дин рабуда, рухи шармгин намуда,
Гиреҳи ҷабин кушуда, ба миён расида, бигзашт.

Ба камоли шахкамони, ба дами самандрони,
Ба ҳама сабукравони, чи инон кашида, бигзашт.

Чи шавӣ дар имтиҳонам, ки мабод зинда монам,
Шуда об дидагонам, ба раҳат чакида, бигзашт.

Ба ҳазор хун тапидам, нафасе наёрамидам,
Чу ба матлабе расидам, чу шарар расида, бигзашт.

Ба мадори инчаҳони, чи ба фикри айшрони,
Ки тамоми зиндагони, чу ба хоби дида бигзашт.

Ҳама, Ҳочӣ, эътизорам, ки зи шарм тавба орам,
Ба чи сон гунаҳ шуморам, зи дусад ҷарида бигзашт.

* * *

Будам дилаке, аз бари ман сӯйи ту рафта-ст,
Ин тойири ваҳшӣ ба чаро кӯйи ту рафта-ст.

Бо дидаи равшан чи нақоҳад ба замин, Хур,
Оё хабаре бар фалак аз рӯйи ту рафта-ст?

Сад реша маро аз чигари реш баромад,
Чун шона ба ҳалли гиреҳи мӯйи ту рафта-ст.

Акнун дигарам бар сари ин роҳ наёйӣ,
Инак рамақе буд, ба тақопӯйи ту рафта-ст.

Хун шуд зи ҳасад мушқу гиреҳ хӯрд ба нофа,
То дар Хутан аз нақҳати гесӯйи ту рафта-ст.

Умеди саломат ба худ он кӯча писандад,
Чун чоми фалак аз хамаи абрӯйи ту рафта-ст.

Бар гӯши ту ҳар шаб, ки расад нолаву шеван,
Ҳочист, чу Мачнун, ба ҳаёхуии ту рафта-ст.

* * *

Ман шефтаи маҳи чабинат,
Кулфаткаши тинати хашинат.

Хусни санами Хутан, бути Чин,
Як бенамак астӣ, ки кам инат.

Мушк аст хичил ба фусҳати Чин,
Гул мунфаили шамими Чинат.

Не ҳилм ба қалб, шафқатат ҳеч,
Не лутф ба чашми масти кинат.

Пас ман чи касам, ки нестам ман,
Нимкуштаи теғи сахмгинат?

Кун лутф ба ман, бути ситамкеш,
Ҳастам ба муҳаббати гаҳинат.

Айб аст ба чашми бенигах хуфт,
Зулм аст ба ҳусн ҳамчунинат.

Бас муҳтасиб аст мисли муфтӣ
Масти майи чашми нимбинат.

Нух сақфи фалак шикаст, Ҳочӣ,
Як шуълаи синаи ғаминат.

* * *

Сахрои навбахорон бо ёди ёр хуб аст,
Доғи диле набошад, кай лолазор хуб аст.

Дар роҳи кадрдонӣ азод то набошад,
Гулро наметавон гуфт, бе ранчи хор хуб аст.

Ғавғои ошиқона бе фитна кай нишинад,
Ҳар ҷо «аналҳақ» ояд, тамҳиди дор хуб аст.

Дар мавсими ҷавонӣ як бор лаб газидан
Аз тавбаҳои пирӣ чандин ҳазор хуб аст.

З-ин филакони қачрав чун рух ба гӯшае ҳам
Эмин наметавон шуд, ҳарчи канор хуб аст.

Бар гирди орази ёр чун хат дамид, гуфтам:
Хубӣ ҷу подшоҳ аст, шахро ҳисор хуб аст.

Дар хони шахди Ҳотам, гар бӯи миннате ҳаст,
То мардуме наранҷад, худро барор, хуб аст.

Ҳоҷӣ насихатам дод аз рӯи порсойӣ,
К-он ҷо шикояте ҳаст, саъю фирор хуб аст.

Намунаи хати Ҳочӣ Ҳусайн
 аз рисолаи «Ашколи хутутяи исломӣ»

* * *

Биё, ки фасли гулу вақти эътидол гузашт,
Замони майхӯриву мавсими висол гузашт.

Савора бар сари бемори ғам яке бигзар,
Бубин, ки бар мани бедил чи гуна ҳол гузашт.

Зи ранчи нолаи ман, ҳамраҳон, кунун растед,
Ки хатм шуд нафасу охи инфиол гузашт.

Бакои аҳли вафоро ҷаҳон баробар нест,
Ки умри ҳар шаби ӯ чун ҳазор сол гузашт.

Ба дида гар надаройи зи заҳмати мардум,
Биё ба дил, ки аз ӯ нисваву риҷол гузашт.

Бунафша ҳар саҳаре аз канори ҷӯ хезад,
Сабо ба бўйи ту то ҳамраҳи шамол гузашт.

Ҳазор гуна сухан зери лаб ниҳон кардам,
Чу вақти арзи матолиб дами суол гузашт.

Басост, Ҳочӣ, аз ин таҳия бесару сомон
Ҳазор қофила чун мардуми хаёл гузашт.

* * *

Бурдам бурун аз хештан шавқи баҳори دیدанат,
Ёбам магар чун бўйи гул з-оворагиҳо гулшанат.

Аз хоки мо сар бар назад чуз решаи афтодагӣ,
К-ин дона паст афтодааст аз дасти ноз афканданат.

Бо ин ҳама бишкатагӣ якбораам дарҳам шикаст
Сози тағофул карданат, овози бишкан-бишканат.

Пеш аз ниёзи як рукуъ аз чабҳаи мо медамад
Сад сурати меҳробҳо шавқи сучуд оварданат.

Чун шамъ гардан мекашад бо ин қадар афсурдагӣ,
Хокистари парвонаам пеши чароғи равшанат.

Тамҳиди сад гулзори ранг аз навбаҳори қудратат,
Як ғунчае сар барназад аз сад ҳазорон хирманат.

Нух токи чархи нилгун андар муҳити кофу нун,
Камтар ҳубоби вожгун оварда пайдо карданат.

Дар чорсӯи ламязал тамҳиди арзи сад милал
Ҳарфе зи асрори азал оварда рамзи гуфтанат.

Шӯри «ҳудус»-и «кайф»-у «кам» дар кишвари яктой аст,
Як сӯзане сар барнакард аз тангии пироханат.

Чандон, ки гардидӣ бурун, бастӣ раҳи дарки уюн,
Тур аз таҷалливу сукун маҳви чароғи иманат.

Ҳарчанд дорам чустучӯ, ойна дорад рӯ ба рӯ,
Ҳочӣ чӣ дорад орзу? Дар ёфтанҳо чустанат.

* * *

Кунам то кай тасаллӣ хотири ношод аз дастат,
Ки як нохун гирех дар кори мо накшод аз дастат.

Чу соғар бар танам ҳар мӯ хати бишкатагӣ овард,
Магар ин шиша бар санге зи тоқ афтод аз дастат.

Расонам то ба кӯят нола бо уммеди таъсире,
Губорам сурма шуд дар раҳрави фарёд аз дастат.

Зи девони вафо ҳарфе надорӣ ёд, медонам,
Гирифт ин номаро рӯзи азал устод аз дастат.

Надодам дасти домони мурод аз додхоҳиҳо,
Агарчи нолаҳо кардам ба сад бедод аз дастат.

Бисоти ноз кам чин, тарки имони тағофул кун,
Ки шуд сад хона вайрон, хонаат обод, аз дастат.

Чи сон мурғи дили Ҳочӣ халосӣ орзу дорад,
Ки натвонад ба мурдан ҳам шудан озод аз дастат.

* * *

Фикр агар бошад расо, ҳар мӯ дар аъзо ибрат аст,
Аз лаби очизбаёнӣ ин ману мо ибрат аст.

Зери домони тағофул оламе хобидаанд,
Кист чашме во кунад, бинад, ки дунё ибрат аст.

Маънии имрӯзу фардо бар касе равшан нашуд,
Рамздонро саропо ин муаммо ибрат аст.

Мо киёматро далел аз пеш пайдо кардаем,
Ҳар саҳаргаҳ маҳшаре дорад, ки танҳо ибрат аст.

Як нафас дар зери гардун сарфаи фурсат кучост?
Ғайр аз инат нест ибрат, гарчи ҳар ҷо ибрат аст.

Хотири равшанзамирон бе кудурат кас наёфт,
Аз гирифти Моҳу Хур дар дидаи во ибрат аст.

Ҳоҷӣ, 3-ин мазраъ касе бори иқомат барнадошт,
Гашти ин шатранҷро беҳосилиҳо ибрат аст.

* * *

Биё, ки сабза дамида ба раҳ чаҳор ангушт,
Чаман зи ғунча бурун карда сад ҳазор ангушт.

Чи гуна хотири мо бишкуфад, ки чун самтур
Шикаста бар дили решам ҳазор хор ангушт.

Чу тори зулфи туям дил зи тоб меларзад,
Ба ҳар даме, ки занад торӣ бар дутор ангушт.

Чу шона, панча ҳар он ки кашад ба зулфи қачат,
Дамад зи фарқи ҳар ангушти ӯ қатор ангушт.

Мадех ризо, ки занад бўса зери по-т рақиб,
Ки кас чигуна ниҳад бар даҳони мор ангушт.

Зақоти ҳусн бидех, Ҳоҷӣ, мунқатеъ ҳоҷ аст,
Ҳамон қадар, ки ба чап метавон, шумор ангушт.

* * *

Дар саховат карим маҷбур аст,
Масъалат пешаш аз адаб дур аст.

Муғтанам дор косаи чӯбин,
Чинӣ андар диёри фағфур аст.

Бар ҳаво гар нарафт тойири мо,
З-ин амал умрхост маъзур аст.

Ҳамчу мо сад ҳазор манзил ҳам
Сар ба роҳанд, раҳ басте дур аст.

Саъйи мо, Ҳочӣ, норасо уфтод,
Чунки матлаб варои макдур аст.

* * *

Ба зери токи нилӣ сурати мо то нишон баста-ст,
Қабои таъзият бар қомати мо он замон баста-ст.

Намедонам чи кардам андар ин вайрона, мебинам,
Ба кинам марду зан якбора ханҷар бар миён баста-ст.

Надорад байзаи тамҳид истеъдод Усфурӣ¹
Дар он водӣ, ки анқо шаш чихатро ошён баста-ст.

Нигоҳам фурсати миҷгон ба ҳам кардан намеёбад,
Гули моро таҳайюр з-оби чашми моҳиён баста-ст.

Надорад аҳли дунё бар фақирон, Ҳочӣ, имдоде,
Ба чоки жандае, ки чархи гардун ресмон баста-ст.

¹ Ҳусайни Усфурӣ – муҳаддис, факеҳ ва шоири баҳрайнӣ,
вафот 1216 х.қ. (1802 мелодӣ)

* * *

Дорӣ зи чи, эй беҳабари ҳарзафигон, баҳс,
Бо софдилон аз нафаси тиранишон баҳс?

Танг аст чи сон доираи гулшани имкон,
Чуз сурати рафтан набувад ҳеч дар он баҳс.

Аз мо чи занад сар ба чуз аз шеваи лағзиш,
Ашкему гирифта ба асои мижагон баҳс.

Дар хок нишинӣ, ҳама гар болу пар оӣ,
Чун тир кунӣ як даме ҳамроҳи қачон баҳс.

Аз суҳбати золимнафасон фитна барояд,
Оташ ҷаҳад аз теғ, чу гирад ба фасон баҳс.

Бо мавлавӣ натвон шудан имрӯз муқобил,
Чуз ҳарза надорад дигар он сафсатахон баҳс.

Дорӣ чу ҳавас зобитаи пардадаронӣ,
Дар мадраса шав, бин, ҳама доранд дар он баҳс.

Халқе ба абас монда, чу Фарҳодталошанд,
Бо кӯҳ чи доранд чунин кӯҳканон баҳс?

Бо соҳиби из саъйи абад гир, чу Ҳоҷӣ,
Дидам ба ҳаҷар чуз накунад бўсазанон баҳс.

* * *

Каманди зулфи ту гаштам ба банди чон боис,
Хаёли рӯи туам шуд ба ин фиғон боис.

Чи офате, ки тамошои шухратангезат
Барои фитнаи олам бувад ҳамон боис.

Сабо зи гул чи хабар дошт, агар намегаштӣ
Барои шухрати ӯ шӯри булбулон боис.

Қарини қачманишон офати инод орад,
Ба хун фитодани пайкон бувад камон боис.

Қамоли шоҳиди маънӣ ниқоб накшояд,
Набошад ар гунаҳи ҷурми осӣён боис.

Ҳумои олами қудсам, вале ба зер афканд
Насиби шурбати обе, ними нон боис.

Чу ғунча синаи ман таҳ ба таҳ пур аз хун аст,
Машав дигар ба харошаш ту, эй фулон, боис.

Талоши баҳру бар осон шудам, ки Ҳоҷӣ буд
Тавофи равзаи он шоҳи инсу чон боис.

* * *

Ман ҳечу бадӣ ҳечу раво ҳечу ҷаҳон ҳеч,
Донам ба чи ҳече шуда дар банди ҷунон ҳеч.

Тоҳунаравиш сарфаи авқот надидем,
жз домани пуробу кафи донафишон ҳеч.

Оё чи асар оҳи дили Кӯҳкан ангехт,
К-ин ғулғула ҳаргиз нашуд аз ғӯши замон ҳеч?

Хубон ҳамагӣ шеваи хушғанҷу дилоланд,
Аз расми вафо нест ба ин сангдилон ҳеч.

Дар хирмани гардун чи қадар таҷриба кардем,
Як дона нашуд ҳосили ин Коҳкашон ҳеч.

Фарқи зану мардӣ ҳама як ришу бурут аст,
журъат шуда дар дағдағаи таври замон ҳеч.

Дар ваъдағаҳи чилваи дидор ғуборем,
То мижжа кушояд, шуда чун Тур ҳамон ҳеч.

Ё Раб, ба чи сон домани васлаш ба каф орам?
ж чархи баринпоя, мани зортавон ҳеч.

Ҳоҷӣ, ҳама донем ба андозаи шуҳрат,
Донем, надонем ҷу шаҳри Ҳамадон, ҳеч.

* * *

Чун зулфи ёр хӯрдаам он қадр тоб печ,
Дуди дилам чу нофа дамад мушки ноб печ.

Тори амал чу риштаи тумори анкабут,
Дар раҳрави хаёл чи қадр интиҳоб печ.

Баҳри вукуфи нолаи пасту баланди ман
Як лаҳзае чу гӯш ба тори рубоб печ.

То фитнае зи маҳшари кубро наёварӣ,
Бо чашми масту орази гармат ниқоб печ.

Дар тангнои олами авҳом чун шарар
Дар интизори чашмаке гаштем хобпеч.

Аҳли замон зи шеваи пиндор меҳӯранд
Гумраҳсифат зи шаҳраҳи фаслулхитоб печ.

Сахт офат аст душманӣ аз нармсиратон,
Кӯҳ аз миён бияфканад, гирад чу об печ.

Ҳамчун калова дар равиши печу тоби чарх
Мӯйе нафас кашидаам дар изтироб печ.

Хоке зи роҳи дӯст кунад Ҳоҷӣ то ба сар,
Шуд гирдбоду хӯрд ба мушти туроб печ.

* * *

Раҳме набувад бар дилат, эй ёр, магар ҳеч,
Бар хастадилона нест туро майли назар ҳеч.

Ҳарфе зи лаби лаъли ту ҳаргиз нашунидем,
Берун начакад об зи дарёи гуҳар ҳеч.

Умре ҳама шаб наъра бар афлок кашидем,
Маълум нашуд аз пайи як нола асар ҳеч.

Дар коргаҳи қолаби мо нест матое
Шойистатар аз доғи дилу сӯзи чигар ҳеч.

Дар лоласитон турбати мо боди кӣ пошад,
То ёд диҳад, к-ин дили доғест, дигар ҳеч.

Дар Каъба агар, Ҳочӣ, дигар бор биёй,
Чун ҳалқа машав аз дари он хона бадар ҳеч.

ФИ НАЪТИ НАБИИ САЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ САЛОМ

Эй зи хубон ҳамагӣ орази моҳат асбаҳ,
Зи намакдони лабат ҳусни накӯён амлаҳ.

Чист қавсайни ду абрӯи ту? Мехроби сучуд,
Маҳи ид аст, ки ҳам гашта ва ё қавси Қузаҳ.

Мусхафи рӯи ту аз сархати эъҷоз саҳеҳ,
Сафҳаи синаат аз нашрати оёт асах.

Дили ҳар мондадилеро зи ҳаёли ту сурур,
Дами мотамзадари ёди висоли ту фараҳ.

Ба маҷомеъ шумари хулқи ҷамилат мазкур,
Адади хулқи ту дар ҳалқаи малкут сабаҳ.

Ями илмат, ки муҳитест саросар амвоч,
Ба лаби ташналабон қатрае 3-он карда рашаҳ.

Набувад дар сафи маҳшар, чу накире моро,
Дигаре ҳамчу ман андар амалу чехра фатаҳ.

Падару модари ақлу ҷасаду руху равон
Ба фидои қадамат ноқасавори абтаҳ.

Синаи Ҳоҷӣ, ки барбаства чу матнест матин,
Шореҳи садр туй кур Раббӣ ё садр уш-шараҳ.

* * *

Зулмати исён зудояд шӯриши тӯфони субҳ,
К-ӯ нахоҳад ҳеч кас андар дами сайлони субҳ.

Сар ба зонуи хаёли бесуботӣ мондаем,
Чашми мо ҳам, в-арна, бедор аст чун мижғони субҳ.

Ҳеч кас дар ваҳшатободи ҷаҳон осуда нест,
Шаш ҷиҳат дорад қабои ҷок то домони субҳ.

Табъи дун аз касби файзи ҳамраҳон бебаҳра аст,
Шаб нашуд равшан зи нури ҷеҳраи тобони субҳ.

Хоби ғафлат то ба кай маҳмилкаши ҳастӣ шитофт,
Як дами сарде накардӣ ҳамраҳи ҷавлони субҳ.

З-ин гулистон, Ҳочӣ, ранге дилнишини мо нашуд
Ќуз қабои ҷоку ашки дидаи гирёни субҳ.

* * *

Эй гульизори маҳваши андар ниқоб рух,
Моро масӯз ҳар даму кун беҳичоб рух.

Бетоби он ду кокули пуртоб гаштаам,
Дигар матобам аз ғаму магзар, битоб рух.

Андар саводи сояи зулфам паноҳ дех,
Чун шамъ бас гудохтам, эй офтобрух.

Мушки Хито зи накҳати зулфат ба вом рафт,
Дар кисаи сабо шуду додаш савоб рух.

Ё Раб, чи лӯбатӣ, ки зи шарми ту Офтоб
Аз найзаҳои худ кунад андар ниқоб рух.

Бимам гудохт пайкару эман чи сон шавам?
Бинам ҳамеша з-оташи кинаш ба тоб рух.

Васлат на мумкин аст, талаб з-ихтиёр нест,
Ночор ташна мекунад андар сароб рух.

Рафт обрӯй аз ману ишқат зи сар нарафт,
Аз ҷӯйи дида мекунам гарчи пуроб рух.

Дастам надод диданат, ин чилвазор гар,
Боре, намо ба дидаи зорам ба хоб рух.

Ҳочӣ, чу шабнамам, ки висол аст офатам,
Рафтам зи худ ба чилваи он офтобрух.

* * *

Не панчаат зи бастани ранги ҳиност сурх,
Аз хуни теғ бисмили аҳли вафост сурх.

Дар маҳфиле, ки чехраи гулнор барфурӯхт,
Андар пиёла духтари раз аз ҳаёст сурх.

Ҳар ҷо асар зи қатраи хуни шаҳиди туст,
Шабнам ба тори мижжаи мардумгиёст сурх.

Кошонаам зи мақдами он навбаҳори ноз
Чун барги лола зулмати он тираҷост сурх.

Бе меҳнате натиҷаи файзи азал кучост,
Рухсори гул зи хурдани барди шитост сурх.

Рухсори гармфитрати аҳли карам мудом
Аз инфиюли зиллати шахси гадост сурх.

Андар ҳарими васли ту Ҳоҷӣ зи инфиюл
Бо доғи дил ҷу лолаи хунинқабост сурх.

* * *

Дӯстон, имшаб ҳавои дилбарам омад ба ёд,
Яъне он маҳпайкари лабшаккарам омад ба ёд.

Заврақи дил дар талотумгоҳи ҳичронаш намонд,
Орзӯи васли ӯ чун лангарам омад ба ёд.

Мезадам сар бар дараш, мезад ба сангам беш аз ин,
З-ошён дурам кунун, дарди сарам омад ба ёд.

Хостам дар дил кашам тасвири рухсори маҳаш,
Дурии ӯ аз назар чун мистарам омад ба ёд.

Дар тилисми ҳайратам з-андешаи ғамҳо аз он,
Як раҳам ҷонон нагуфт, он абтарам омад ба ёд.

Носихо, аз гиря манъам мекунӣ гӯ, чун зиям,
З-орзуҳо ин замон сад дафтарам омад ба ёд.

Ман чи сон ин дам нагирям, к-аз фироқаш, Ҳоҷиё,
Чун руҳи зебои он симинбарам омад ба ёд.¹

¹ Таҳияи Саидумар Султонов

* * *

Дай шуд ниҳону мавсими фасли баҳор шуд,
Омад замони баҳшишу раҳмат нисор шуд.

Андар мизочи номия рухи қавӣ дамид,
З-оғӯши хок тавсани ҳастӣ савор шуд.

Аз чӯши сабза кӯҳ чу пирони сабзпӯш,
Сахро чу дашти Карбало пурхунканор шуд.

Шуд теғи кӯҳ симгун аз теғи баҳманон,
Пайкони ғунча ханчари Исфандиёр шуд.

Булбул ба нола ғунчаро медод ин паём:
Бигшо бағал, ки фурсати бўсу канор шуд!

Наргис кушода дидаву бишкуфта шанбалид,
Пурхун чароғи лолаву дил доғдор шуд.

Бикшода қумриён чу пар бар шохсори сарв,
Куку кунон, чу ошиқи дилбеқарор шуд.

Савсан забон кашидаву хандида ақҳавон,
Нилӣ бунафша, нилуфар ҳар сӯ қатор шуд.

Мункир кучост, дидаи ибрат кирост боз?
То бингарад, ки соати ҳашр ошкор шуд.

Ҳоҷӣ, баҳор бингару фасли хазон бубин,
К-инҳо далели равшани марғу шумор шуд.

* * *

Шоми ғафлат гашт охир, субҳи хушёрӣ расид.
Аз барои сачдаи шукронаам қомат хамид.

Фурсате моро кучо, то ид фармо чилвае,
Ваъдаи дидори ту бо ид мебошад баид.

* * *

Хизр чун дида хати сабзи ту, мегуфт аҷаб,
Чи набот аст, ки дар хирмани Маҳ гашт падид?

Қоме аз дасти ту кай шахси шақӣ бирбояд,
Магар он марди шақӣ гашта дар он вақт саид.

Дидаи бад нарасад то ба рухат, руҳи амин
Фотиҳа хонда зи ихлосу муавваз бидамид.

Доғ гаштам чу дил аз оташи ғам сӯхт ниҳон,
Ки нашуд, хун зи сари найзаи мижгон начакид.

Чи хушо, он хабар аз Каъбаи кӯят ояд!
Ки ҳам он Ҳочии бе тӯша ба матлуб расид.

* * *

Чун кафи пойи туро аз сафҳаи гул бастаанд,
Гирдбоди анҷуман аз чашми булбул бастаанд.

То нагардад аз нигоҳат хайли муштоқон ҳалок,
Шеваи чашми сиёҳат аз тағофул бастаанд.

Даст зад машшота андар турраи шабранги ту,
Панҷаи ўро магар аз набзи сунбул бастаанд.

Пеши чашми ҷодуят кай лофи устодӣ зананд
Он муаллимҳо, ки дар зиндони Бобул бастаанд.

Эй мунаҷҷим, пеши мо аз некии толеъ мағӯ,
Бахти моро дар саводистони кокул бастаанд.

Метаровад шӯри булбул аз сарири хомаам,
Торҳои мистари мо аз рағи гул бастаанд.

Бо ҳама бори маломат пайкари мо ҳам нашуд,
Чун замин андозаи мо аз таҳаммул бастаанд.

Саъйи мо ҳам норасойӣ нест аз бетӯшагӣ,
Маҳмили мо, Ҳоҷӣ, аз зоди таваккул бастаанд.

* * *

Доғи ғуломӣ аз рухи инсон чи сон равад,
Гар Аҳмад асту рутбааш бар ломакон равад?

Аз меҳри кӣ ба мазраи дил оташ ӯфтод,
Ҳар шаб шарори хирманаш то Каҳкашон равад.

Аз шохсори ҳар рағи гул найшакар дамад,
З-он ғунча гар ҳикояте дар бўстон равад.

Эй хоки остони ту кухли ҷавохир аст,
Кошам ба дида заррае з-он остон равад.

Нанг аз миёна гум шудаву расми дод рафт,
Меҳре ба рӯз меравад, тарсам, ҳам он равад.

Номам чунон зи хотири аҳбоб рафтааст,
Ҳарфам ба гӯши ҳар яке бо тарҷумон равад.

Соқӣ, ачал, ки шарбати ўро илоҷ нест,
К-он навбатест, бар лаби пиру ҷавон равад.

З-ин кухнабоғ ғунчаи авроқ фасли гул
То во кунад, ба панҷаи турки хазон равад.

Ҳоҷӣ ба тавфи кӯи ту эҳром баст, лек,
Он дарғаҳест, метавон ин нотагон равад?

* * *

Агар бар гарданат дастам расо мешуд, чиҳо мешуд?
Гиребонат бари оғӯш во мешуд, чиҳо мешуд?

Ҳама шаб суҳбати ағёр дидӣ, як даме бо мо
Агар будӣ, дили мо ҳам ризо мешуд, чиҳо мешуд?

Ба як дидан матои сабр кардӣ ҷумла торочам,
Ниқобат гар зи рух якбора во мешуд, чиҳо мешуд?

Шаҳиди дашти уммедам, надорам ҳеч товоне,
Агар ин куштаре ҳам хунбаҳо мешуд, чиҳо мешуд?

Бари як бўса аз кунчи лабат сад ваъда фармудӣ,
Агар ин қарз бо зудӣ адо мешуд, чиҳо мешуд?

Ғубори доманат аз чашми мо парҳез мегирад,
Саводи мардумакро рӯшно мешуд, чиҳо мешуд?

Ба ҷойи сабза аз хоки мазорам лола берун шуд,
Чароғоне агар он лолаҳо мешуд, чиҳо мешуд?

Ғуборат як нафас, Ҳоҷӣ, надорад сурфаи ором,
Агар саъят чунин баҳри сафо мешуд, чиҳо мешуд?

* * *

Ба оламе, ки дар ӯ офтоб мебофанд,
Қумоши нур чу зулмат ҳичоб мебофанд.

Дар ин баҳор, ки турки хазон камингир аст,
Зи чайби ғунча даридан ниқоб мебофанд.

Бинои умр чу бўест по ба дӯши сабо,
Матои ҳастии мо дар шитоб мебофанд.

Тавон чи сохт ба чуз печутоби симобе,
Ба даккае, ки ҳама изтироб мебофанд.

Ба тори сусти амал аз нафасдарозиҳо,
Чу кирми пила ба худ аз луоб мебофанд.

Ба водие, ки нафас доғи норасоихост,
Зи ваҳми ташналабиҳо сароб мебофанд.

Чи мумкин аст ниҳон айби мо шавад, Ҳочӣ,
Чу шиша кисвати мо беҳичоб мебофанд.

* * *

То зи тоби оразат бар пушти лаб табхола шуд,
Маҳ зи бими об гаштан дар муҳити ҳола шуд.

Дил ба рағбат кай дар он зулфи мусалсал бастаам,
Ғамзаи мардумфиребат дар миён даллола шуд.

Шоҳи ҳуснат чилвае бар ҳиндувони дида кард,
Лашкари ашкам ба Рум аз водии Бангола шуд.

Не ҷавонон нақди дилро дар кафат бинҳодаанд,
Маҳви рафтори ту чандин пири сад-садсола шуд.

Доғи дил дар ин баҳорам сурхрӯ мепарварад,
Вазъи мо ҳам санъате дорад, ки гӯё лола шуд.

Баски ҳасратҳо ба хоки номуродӣ бурдаам,
Бар мазорам зарраҳо яксар забони нола шуд.

Хуснро зеварфизо, мо ошиқони куштаем,
Хуни мо бар гарданаи марҷону ашк катмола шуд.

Он қадар афсурдаам, Ҳочӣ, ки чун барги ҳино,
Ашкро бедод бар рӯям фузун аз жола шуд.

* * *

Сад чаҳон шӯридагӣ андар сари мо рехтанд,
То аз он кокул нишон бар лавҳи дебо рехтанд.

Фитнаҳо барпову ошӯби қиёмат растахез
Аз нигоҳи шӯрангези ту ҳар ҷо рехтанд.

Рафтӣ, эй бераҳм, чун Яъқуб чашмам дар раҳ аст,
З-интизорӣ дар саводаш ранги байзо рехтанд.

Қоматат дар бўстон худро ба хубӣ рост кард,
Сарвро хори ҳасад чун мӯ дар аъзо рехтанд.

Лофи ширинӣ ба олам з-он набот овардааст,
Дар мизочаш з-он лаби нӯшин таманно рехтанд.

Як нигоҳи чашми мастат дар чаман афтодааст,
К-аз тараб гулро ҷу соғаргунча мино рехтанд.

Ҷон ба умеди нисори макдамат дорам ба каф,
З-ин ҳаёли пӯч дар мағзам чи савдо рехтанд.

Аз ҳуҷуми ашк чун гирдоб бошад кулбаам,
Гӯиё дар дидаам амвоҷи дарё рехтанд.

Ҳоҷӣ, бошад боғи дунё бе чамоли дилбарон
Гӯшаи танге, ки дар вай ранҷи укбо рехтанд.

* * *

Навид, эй дил, ки баҳри пурсишат он шаҳсавор омад,
Ба пояш ҷонфишонӣ кун, ки хангоми нисор омад.

Аз он рухсори оташнок мебояд ҳазар кардан,
Барои бастани дилҳо камандаш тобдор омад.

Рухаш гул, зулф сунбул, ғунча лаб, наргис ду бодомаш,
Аз он рӯ оташи ҳасрат ба ҷони сад баҳор омад.

Чи мумкин бо умеди зиндагӣ дар пеши ӯ будан,
Ки туркони сияҳмасташ ба қатлам найзадор омад.

Аз он пойи ҳиноин он қадар маълум мегардад,
Ки ҳар ҷое қадам зад, бар шаҳиди интизор омад.

Надорад гар баҳорон доғи он гулгунҷабо дар дил,
Чарояш эътибор аз лолаҳои доғдор омад?

Нахоҳад фитна то рӯзи қиёмат аз ҷаҳон рафтан,
Рухаш аз зулфи мушкин кавкаби дунболадор омад.

На ман, Ҳочӣ, ба дом афтодаи он ҳар ду бодомам,
Ба ҳар як тори мӯяш бастае чун ман ҳазор омад.

* * *

Зи шӯхӣ қомати он турки беодоб меларзад,
Дили ваҳшаткашам чун лӯлаи симоб меларзад.

Муқобил гар шавад ҳар кас бар абруи ғазабнокаш,
Агар Рустам бувад, чун ханчари Сухроб меларзад.

Нагардад ҳалқа чун мори сияҳ гесӯ ба рӯи ӯ,
Ки мӯ дар оташ афтад, бо ҳазорон тоб меларзад.

Муаззин гар қиёмаш дида, қад, қомат бароғозад,
Сари зоҳид зи шавқи сачда дар меҳроб меларзад.

Надонад ҳеч кас таъбири хоби ғафлати моро,
Ки фаҳми хобдонон 3-ин парешон хоб меларзад.

Хаёли қачравӣ дар истиқомат раҳна андозад,
Дили дарё зи бими печиши гирдоб меларзад.

Дили софӣ ғубори андакero саҳл нашморад,
Дар абри камтар аксар пайкари Маҳтоб меларзад.

Карамро дастгоҳ аз муфлисӣ нуқсонпазир уфтад,
Зи оби кам таровиш бар сари мизоб меларзад.

Зи хубси тинати тардоманони ҳамнишин, Ҳоҷӣ,
Дар оғӯши ҳаво дуди сияҳ бетоб меларзад.

* * *

Частани мо бе фитодан нест чун рақси сипанд,
Очизонро ғайр аз ин рафтор бошад нописанд.

Қасри ҳастӣ з-омаду рафти нафас барбод шуд.
Чунбиши ин бод шуд бар қалъаи аъзо каланд.

Аз тапишҳои дили афсурдаам тори нафас
Мекашад чун риштаи най нолаи пасту баланд.

Ранчи кӯшишҳои вофир баҳри таҳсили камол,
То набошад файзи истеъдод, набвад баҳраманд.

Аз барои сайди табъам, эй фалак, заҳмат макаш,
Ҳамчу анқо, ин шикоре нест, то афтад ба банд.

Он кафи нозук надорад ҳоҷати ранги ҳино,
Гар зарур афтад ҳинобандӣ, ба рӯи баҳла банд.

Хотири моро чу чинӣ бори як мӯ бишканад,
Дар шикасти шиша набвад ҳоҷати боми баланд.

Аз ҳучуми рафтагонам хоби роҳат шуд ҳаром,
Бар сари раҳ хуфтаро овози по дорад газанд.

Чун камон бори тавозуъ мекашад дӯши малол,
Худ магар аз зулфи пуртобат ба сар дорад каманд.

Ҳамчу ашк, охир ба хоки бекасӣ афтодаем,
Ҳоҷӣ, моро аз назар андохт табъи арҷманд.

* * *

Хаёли оразат ҳар гаҳ ба мирёоти замир афтад,
Зи акси дилбарони боғи Ризвон дилпазир афтад.

Маёло ҳарфи ширин бо паёми талху дашномам,
Ситам бошад, маю афюн ба як мино хамир афтад.

На дар шомам навиде, дар сабоҳам нест уммеде,
Ки дар чашми сафедам гарди роҳе аз башир афтад.

Нагардад субҳи пирӣ пардаи рӯзи сиёҳи кас,
Физояд тирагӣ мӯро, агар дар чоми шир афтад.

Кавокибро бувад то дида равшан, давр роҳат нест,
Зи захми чашми афъӣ заҳри меҳнат ногузир афтад.

Нахонда тифли мо пасту баланди мактаби ҳастӣ,
Агар ин рамз бишкофам, Фалотунам ҳақир афтад.

Маро гарданбаландӣ дар ҷаҳон сурат намебандад,
Нахезад бар ҳаво гарде, ки дар зери ҳасир афтад.

Нагардад кӯҳи гардун садди роҳи ҳарзагарди ман,
Магар ҷангоми пирӣ қомати ҳам роҳгир афтад.

Фиреби дида шуд, Ҳочӣ, ҷамолаш дар баҳори хат,
Чу ояд дар саводи шаб маҳи тобон, мунир афтад.

* * *

Хонасияҳ мардуми ҷоду-т кард,
Рӯзи маро шаб чу шаби мӯ-т кард.

Шухрату овозаи мардафканӣ
Заҳми хаданги ҳамаи абрӯ-т кард.

Он чи ба мо рӯ-т бикард аз ҳазан,
Кулфати зиндон на ба Ҳорут кард.

Рӯйи ту бар оламе омад баҳор,
Бар руҳи ман дамдамаи ҳут кард.

Шӯри ҷунун аз лаби мардум баланд
Силсилаи ҳалқаи гесу-т кард.

Косаи ғам зери сипехри кабуд
Ҳукми қазо қисмати носут кард.

Лоласифат доғ бувад кӯҳсор,
Барқи шарар бар дили ёкут кард.

Ҳочӣ, чи созам ба ҷаҳон дилхушӣ,
Ҳамнафасон бастаи тобут кард.

* * *

Ба лавҳи хотирам то сурати моҳаш мусаввар шуд,
Дил аз ҳайрат гудохт, ойна шуд, дарёи чавҳар шуд.

Ғубори тираам аз юмни побӯси кафи пояш
Чаман шуд, бўстон шуд, сабза шуд, фирдавси
ахзар шуд.

Намедонам шаҳиди кистам 3-ин рангомезӣ,
Ки хунам лола шуд, марҷон шуду ёқути аҳмар шуд.

Зи рашки он ки наъли по нашуд лаъли Бадахшонаш,
Гиреҳ зад дар дили сангу ҷигар шуд, гашт ахгар шуд.

Дил андар бўтаи ғам бе чамолаш дар гузор омад,
Духон шуд, барқ шуд, гардид хун, аз дидаи тар шуд.

Ба чашми мардуми наззораам ҳангоми дидораш
Сафи мичгон синон шуд, тир шуд, як қабза
ханҷар шуд.

Сазад аз токи нилӣ гунбади ғабро фузун болад,
Ки фарши Каъба шуд, масҷид шуду меҳробу
минбар шуд.

Гули ранге, ки, Ҳочӣ, дар баҳори умр парвардам,
Хазон шуд, каҳрабо шуд, зард шуд, печиду
заъфар шуд.

* * *

Ба ҳар ҷо кулфату ғам офариданд,
Насиби ҷони одам офариданд.

Баҳор аз хоки мо файзе бибардор,
Ки ин турбат мукаррам офариданд.

Гули ин гулситон ранге надорад,
Хазон аст он, ки хуррам офариданд.

Набошад беҳтар андар мулки имкон
Аз ин ҳайкал, ки олам офариданд.

Адамро бо вучуди эътиборе
Чу нуру соя ҳамдам офариданд.

Бувад ҳар ранҷро роҳат талофӣ,
Ба доғи лола шабнам офариданд.

Мағӯ дар пеши мо аз боғи Ризвон
Аз он ҷоям ба олам офариданд.

Чи фаҳрӣ бо матои дуни дунё,
Ки ўро аз бадӣ кам офариданд.

Зи шавқи сачдааш, Ҳоҷӣ, зи ҳоҷиб
Ҷабинамро муқаддам офариданд.

* * *

То бинои гунбади имкон хувайдо кардаанд,
Чинси кулфат чамъ оварданду дунё кардаанд.

Фарқсозон чумла аз асли ҳақиқат гофиланд,
В-арна Амру Зайдро дар халқ ҳамто кардаанд.

Дар бисоти даҳр ҳар ҷо ҳарфе аз ғам бигзарад,
Бар дили афсурдаи мо чумла имло кардаанд.

Сурати мавҳуми мо андар адам афтода буд,
Дар раҳи ҷавлони кӣ ин гард пайдо кардаанд?

Иктисоби файз бо сабқи амал вобаста нест,
Меҳру Маҳро аз чи рӯ хотир мусаффо кардаанд?

Поси номуси адаб меҳор дар гулзори хусн,
З-ин адо ин боғро муфти тамошо кардаанд.

Фазлро натвон нухуфтан, ҳар кучо гирад камол,
Сояро кай бар сари Хуршед барпо кардаанд.

Ин ҳама ташвишу кулфатҳои даврон бас набуд,
Дил парешон бозам аз ахбори уқбо кардаанд.

Мешавад ошиқ зи кори ишқи коҳил бениёз,
Қайсро охир ҳалос аз фикри Лайло кардаанд.

Ҳоҷӣ, мурғи хотири моро ҳалосӣ мушкил аст,
Чун гирифтаи ба доми зулфи савдо кардаанд.

* * *

Ба ҷаҳон чи бастай дил, магар ин фано надорад?
Ҳама гулшани сипехр аст, гуле аз вафо надорад.

Ба фусуни саркашиҳо ҳаваси баланд то чанд,
Ки ба ғайри бурдборӣ, раҳе бар само надорад.

Ғами дил ба ҳазрати ту ба чи имтиҳон нависам?
Ки қалам зи ҳайрати ман хати беҳато надорад.

Ба фиреби нотагонӣ зи аду мабош эман,
Чу камон хамида гардад, зи касе ибo надорад.

Чи замона аст дунё, ба ҳазор фитна барпо,
Ки ба ғайри ному расме, дигар ошно надорад.

Ба ҳавастарозӣ, эй дил, зи сари кулоҳ бигзар,
Чу най устухони хушкат хабари ҳумо надорад.

Набувад зи тиратабъон асари карам намоён,
Ки чабини санг коҳе арақи ҳаё надорад.

Мани Ҳочӣ рӯз то шаб ба давоми давлати ту,
Ба Худо, кунам дуо, ки шаку риё надорад.

* * *

То чашми тарам бар рухи зебош назар кард,
Аз оташи дил шуъла ба фонуси Қамар кард.

Девона шавад, бар сари иқбол наёяд,
Дар кӯйи ту ҳар кас, ки ба як бор гузар кард.

Ойина ба тимсоли ту чун гашт муқобил,
Зад таъна ба Хуршеду сиёсат ба Қамар кард.

Аз модари гардун ба чи сон меҳр биёяд,
Аз гӯшаи дил меҳр ба ҳар рӯз бадар кард

Бо кӯҳ чи бигзашт, ки бо он ҳама тамкин
Дар азми сафар домани хунин ба камар кард?

Аз рӯйи ту Ҳочӣ хабаре ёфт чу булбул,
Шабҳо ба наво дар сари кӯйи ту сахар кард.

* * *

Чашмат ғубори сурмаро дар худ паноҳ кард,
З-ин хоки тира хонаи мардум сиёҳ кард.

Бошад ба ҳукми мазҳаби ушшоқ бад касе,
Бо ҳусни хубу сирати ту иштибоҳ кард.

Аз баҳри Ҳақ, ба доди дили бедилон бирас,
Чунки туро ба меҳнати дил додхоҳ кард.

Аз номаи сиёҳ чи тарсам, ки фазли ӯ
Бояд кунад сафед, чу ӯро сиёҳ кард.

Бо ранги зарду зӯрии дардам чи мекунӣ?
Моро хаёли лолаи рӯе чу коҳ кард.

Узри гунаҳ пазиру зи мо оби рӯ марез,
Аз баҳри шуҳра шуҳрати Ҳоҷӣ гуноҳ кард.

* * *

Агар он турк майли мо надорад,
Хитой бар хато парво надорад.

Чу Мачнун, то сахар дар кӯйи ӯям,
Назар бар ҳолам он Лайло надорад.

Ба ҷуз савдои ишқаш дар сари мо
Хаёли дигаре савдо надорад.

Чамолашро ачаб нек офариданд,
Ба ҳубӣ, гӯиё, ҳамто надорад.

Ба пеши ҳиндуи мардумфиребаш
Назокат наргиси шахло надорад.

Чи бо ҷавру чафо майлофарин аст,
Шиносӣ, ба ҷуз инҳо надорад.

Чунон мастӣ, ки дорад чашми масташ,
Саре дар хилвати мино надорад.

Дили мо он қадар зардоби хун аст,
Чу ӯ озурдае дунё надорад.

Шунидам, ишқ бошад аз ду ҷониб,
Чаро ӯ ғамхурӣ бар мо надорад?

Ачамро шоирони базлагӯянд,
Чу Ҳассони араб асло надорад.

Чу шабнам, Ҳоҷӣ, пеши офтобаш,
Ба ҷуз кӯи адам маъво надорад.

* * *

Бедилӣ чун накунам, руҳ малоле дорад,
Мояи сабр каму шавқ камоле дорад.

Дил дар он турраи шабранг аз он гашт асир,
Ки дар он доми сияҳ донаи холе дорад.

Ќуз ба тамкин набувад сояи иқбол баланд,
Офтоб аз сафари хеш заволе дорад.

Шишаи ҳастӣ дар ин бодия бас бишкастанд,
Домани дашт аз ин кӯза сафоле дорад.

Ќуръатовоза пур аз чинси хасисон бошад,
Шухрати шер аз он аст, шағоле дорад.

Осмонро чи бувад бо ҳамагӣ умри дароз,
Ба лаб ангушти таҳайнор зи ҳилоле дорад?

Ҳоҷӣ дорад ҳама рӯ дар паси зонуи хаёл,
Пас дар ин шишаи савдо чи мисоле дорад?

* * *

Дар он даме, ки рухат бе ҳичоб ханда занад,
Зи шавқи хандаи ту офтоб ханда занад,

Пиёла соқӣ ба каф гирад аз хаёли лабат,
Суроҳӣ қаҳқаҳа созад, шароб ханда занад,

Ба азми сайру тамошо савора гар оӣ,
Зи шавқи бўсаи наълат рикоб ханда занад.

Ҷафову ҷаври ту донад вафову сабри маро,
Фалак бигиряду гаҳ беҳисоб ханда занад.

Ба маҳфиле, ки ба рақсу самоъ бархезӣ,
Зи аҷзи панҷаи мутриб рубоб ханда занад.

Магар гул аз арақи ҷабҳаи ту бў дорад,
Ки дар табиати гулҳо гулоб ханда занад.

Ба ҳарфи лаъли ту ҳар гаҳ ҷавоб бинвисам,
Қалам ба гиря дарояд, китоб ханда занад.

Надида Ҳочӣ зи фарёду нола имдоде,
Ба ҷои гиря дигар аз савоб ханда занад.

* * *

Ҳар даме он нигор меҳандад,
Чун гуле дар баҳор меҳандад.

То занад бўса бар дами теғаш,
Заҳми ман, хунфишор меҳандад.

Он ба хушк ар бипурсадам аҳвол,
Мурдаам зиндавор меҳандад.

Ҳар кучо нақш з-он кафи пой аст,
Булбули интизор меҳандад.

Кабк, донӣ, бар эътибори ҷаҳон,
Бар сари кӯҳсор меҳандад.

Ҳочӣ, бар хокам он парӣ омад,
Сангу ҷӯби мазор меҳандад.

* * *

Он Маҳ, ки ҷафо кард, кучо кард? Ба мо кард.
Мақтули вафо кард, киро кард? Маро кард.

Аз саъйи рақибон дили арбоби вафоро
Ҳамвора сиё кард, ҷудо кард. Чаро кард?

Дилҳои гирифтори ҳам андар ҳамаи гесӯ
Ҳар уқда, ки во кард, сиво кард, раҳо кард.

Бар хуни шаҳидон назад ар панҷа, валекин
Ранги қафи по кард, ҳино кард, раво кард.

Мурдему аз он турки хитойӣ нашунидем,
К-ӯ тарки хато, салби ҷафо, майли вафо кард.

Як бўса, к-аз он гавҳари лаб мултамасам буд,
Ин қазя қазо кард, адо кард, бачо кард.

Аз дуди дилам хома ба ҳангомаи таҳрир
Авроқ сиё кард, садо кард, наво кард.

Аз мо чи бадӣ дид, ки ҳангоми тақобул,
Рухсора қафо кард, ҳаё кард, ибто кард?

Аз бахти сияҳ, толеи бад ҳеч назолам,
Чун қисмати мо кард, қазо кард, Худо кард.

Сарноманигори каламу дафтари ҳастӣ,
Чун навбати мо кард, чиҳо кард? Бало кард.

Ҳар кас, ки ба ғафлат зи нақӯёни замона
Уммеди вафо кард, хато кард, чаро кард?

Ҳочӣ ба дили ҳаста шабон то ба дами субҳ
Сад гуна дуо кард, киро кард? Туро кард.

* * *

Чун аст, он ситамвар бар ҳоли мо набинад,
Ё аз тағофул аст ин, ё аз ҳаё набинад?

Дар манзари рақибон мастана меҳиромад,
Дар интизори моён ҷуз пеши по набинад.

Аз дарди мо напурсид он моҳ гоҳ-гоҳе,
Донам, ризои моро ҳаргиз ризо набинад.

Аз рӯйи нотавагон мардум чи дар малоланд,
Бо марҳабо нигоҳе кас бар гадо набинад.

Дар қатли мустамадон ханҷар ба қор н-ояд,
Ғайр аз нигоҳи тезе, тири қазо набинад.

Ному вафо ҳаром аст бар ошиқе, ки ҳар дам
Дар ҷилвагоҳи дилбар худро фидо набинад.

Ҷамъияти муҳиббон мавқуфи ошу нон аст,
Ғар ошу нон набошад, кас ошно набинад.

Бар дарғаҳи ту Ҳоҷӣ чун илтиҷо наёрад?
Дигар, ба ғайри ин ҷо, ӯ мултаҷо набинад.

* * *

Он парипайкар чаро аз суҳбати мо мерамад?
Ин қадар з-афсуну ваҳшат бе сару по мерамад?

Аз ҳаёи орази гулгуни он мастонагард
Дар дили мино чу соғар мавчи саҳбо мерамад.

Он қадар ваҳшат дар ин кулфатсаро гул кардааст,
К-аз ҳаёлаш дар адам тасвири анқо мерамад.

Рабти ҳастӣ як мижа фурсат надорад имтидод,
Аз шарар, то рӯшной гашт пайдо, мерамад.

Субҳи содиқ ҳамдами хамёзаи шом аст бас,
З-ин дами кулфатбақо шахси таманно мерамад.

Бо бузургон саҳл набвад шеваи тарки адаб,
Сомирӣ з-ин хислат аз Ҳоруни Мӯсо мерамад.

Некро бад мешуморад мардumi беимтиёз,
Аблаҳи шайтонпараст аз марди доно мерамад.

Айб набвад гар насозад Ҳочӣ бо кас ихтилот,
Дида аз танҳо алам, з-он рӯз танҳо мерамад.

* * *

Кист аз дидани ту дидамунаввар нашавад
В-он гаҳ аз тоби рухат сина пурозар нашавад?

Тоқатам току ба ғам шуҳраи офоқ шудам,
Ин ҳама дард чаро пеши ту бовар нашавад?

Ба тақаллуф натавон мартабаро кард баланд,
Гули зарди саҳарӣ ғунчаи ахтар нашавад.

Тинати зишт зи озори ҷаҳон мустағнист,
Зи нафас санги сияҳ ҳеч муқаддар нашавад.

Хислати бад самари решаи нопок бувад,
Модарак ғар набувад, духтари ӯ ғар нашавад.

Чашми эҳсон зи ҳама мардуми даврон бастам,
Хушам аз меҳри касе, кинакашам ғар нашавад.

Коргоҳе, ки дар ӯ қадри касон мебофанд,
Ҷомаи ҳеч яке бар қади дигар нашавад.

Ҳоҷӣ, мо худ натавон Каъбаи мақсуд расем,
То ки лутфи азали қониду раҳбар нашавад.

* * *

Агар он шӯхи бепарво қадах бо рӯи даст ояд,
Ба чоми тавбаву тақво зи мастихо шикаст ояд.

Баҳорон баҳри истиқбол ҳангоми тамошояш
Гирифта набзи сад гулзор, чун товуси маст ояд.

Ду олам аз сувайдои хаёлам маҳв мегардад,
Агар ҳар гаҳ ба ёд он сурати маънипараст ояд.

Зи тири оҳи ман дорад дили гардун хатарнокӣ,
Шикаст андар камон афтад, аз он тире ба шаст ояд.

Зи ранги зарди мо аз дил шикастан эҳтиёте кун,
Ки дар моҳи сафар ҳар чи шикаст орад, шикаст ояд.

Бинои зиндагонӣ сарфаи нопойдорӣ шуд,
Бувад ин хосият - дар тинати ҳар нест ҳаст ояд.

Набошад чуз таваккул машраби шоистаи Ҳочӣ,
Чу сахми неку бад аз қабзаи шасти аласт ояд.

* * *

Субхро вақти ҷавонӣ гашт мӯйи сар сафед,
Ваҳшати ин бум кард ин чуғдро пайкар сафед.

Як қалам гар аз баёни ҳоли дил имло кунам,
Нуқтаи ҳолӣ намонад аз ҳама дафтар сафед.

Гармии дилро либоси шуҳрати осор нест,
Барфро аз шиддати сармо бувад чодар сафед.

Оламе аз дарднокиҳои дунё пир шуд,
Як сари мӯе нашуд охир аз ин дилбар сафед.

Ќуз баёзи гарданаш ҳарфам дигар мазмун надошт,
Ќун гуҳар назмам намояд дар раги мистар сафед.

Нахли ҳастӣ дар баҳори навҷавонӣ тоза буд,
Вақти пирӣ реша боло гашт, то шуд сар сафед.

Шоми зулматро чи сон пурнур дорад Моҳтоб,
Худ магар ин шир шуд дар синаи духтар сафед.

Мезудояд занги дилро суҳбати равшандилон,
Мешавад хокистари ангишт аз озар сафед.

Эътибори чарх, Ҳоҷӣ, дар либоси мотам аст,
Кас надорад ёд асло раҳти ин чанбар сафед.

* * *

Он қадар дил ба шаби ҳаҷри ту табҳо мекард,
Ки нафас шуъла ба гардуни Масеҳо мекард.

Мешудам маҳрами хилваткадаи маҳфили роз,
Агарам дил ба ғами ишқ шикебо мекард.

Ба камоле нарасидан гунаҳи бекорист,
Фалаке дошт замин, гардише пайдо мекард.

Гар фалак як даме бо кори чаҳон мегардид,
Шаш чиҳатро маҳали байзаи анқо мекард.

Қайси Мачнун хабари ҳусни туро медонист,
Бадар аз хонаи дил турраи Лайло мекард.

Кавкаби толеи моро шарафи хокӣ дод,
Ба даме дасти қазо гунбади хазро мекард.

Ќуз шаҳодат сифате ҳосили ушшоқ набуд,
Теғи абруи ту гар андаке имо мекард.

Лолаи доғ саҳар тозаву тар меҳезад,
Аз нами дидаи шаб сина мудово мекард.

Ҳочиро дӣ ба дари хонаи риндон дидам,
Хирқаро дар гарави чуръаи сахбо мекард.

* * *

Боз ёди он парирӯ хотирам ранчур кард,
Бар сари дил буд захме, таҳ ба таҳ носур кард.

Ҳар қадар кардам талоши васл, аммо рӯзгор
Лубате ангехт, аз роҳаш ғуборам дур кард.

Бе чафои сабр натвон бар сари роҳат расид,
Бодаро дар хуни худ хуфтан майи пурзӯр кард.

Бигзар аз бесарфагӯиҳо, ки дар базми висол
Гӯшмоле хӯрд конун, нола бе дастур кард.

Раҳмати вофир насиби он ҷавонмардонае,
Хотири кулфатқаринеро зи ғам масрур кард.

Аз баёзи гардани ӯ дар шабистони висол
Панҷаи моро гуноҳи безарӣ маъзур кард.

Ҳастие мавҳум набвад ғайри гулзори хаёл,
Нақшаҳоро маҳв гаштан чилваи манзур кард.

Бо қарам, гар метавонӣ, соз, к-ин ҷо фурсат аст
В-арна натвон баъд аз ин дасте баланд аз гӯр кард.

Бе гули рухсори ӯ, Ҳоҷӣ, саранҷоми баҳор,
Лоларо дар хун кашиду ғунчаро мастур кард.

* * *

Эй ачаб з-онхо, ки андар фиркаи куръониянд,
Музтар андар водихои шубҳаи юнониянд.

Рӯзҳо дар гуфтугӯву шомҳо дар ҳифзи ӯ,
Аз ҳаёлоту зунун дар вартаи зулмониянд.

Қоҳили тафсири Қуръон, ғофил аз рамзи ҳадис,
Қоҳили аҳкоми фикҳу фозили бурхониянд.

Айбу таъни окилисту нангу ори бихрадӣ,
Пайравӣ кардан ба ҷамъе дар сари нодониянд.

Илми дин кай фалсафа-сту фалсафӣ кай аҳли дин,
Файласуфон аз сафоҳат мункири куръониянд.

Возеи илме, ки юнонист, кай дорад ҷавоз,
Чун Арасту бо табаъ машхури беимониянд.

Илми юнонӣ кучову фарзи доништан чаро?
В-арна асҳоби салаф з-ин фан чаро мунъониянд?

Гар набудӣ ҷаҳл фосид, пас чаро Бучаҳл гуфт
Булҳакамро он ки ӯ сардафтари инсониянд.

Умрҳо омад талаф андар пайи илми вабол,
Дар ҳусули ин музаҳраф муфти саргардониянд.

Тарсам он аст ин бало бошад ила йавмилқиём,
Дар миёни уммате, к-ӯ уммати рухониянд.

Ҳаст мазмуни баёнам шаммаи руҳулбаён,
Рӯ ба Рум овар, бубин, к-инҳо чи дар ҳайрониянд.

Ҳоҷӣ, бо мо ҳикмату мантиқи юнонӣ чи кор?
Ҷумлаи инҳо, чу донистем, нофармониянд.

* * *

Махтоби рухат пардакушо шуд, чи бачо шуд,
Чун кавкаби толеъ, бари мо шуд, чи бачо шуд.

Дар пардаи кӯрӣ нигаҳи мардумакам буд,
Ҳангоми тамошои ту во шуд, чи бачо шуд.

Бошад ҳама кас толиби дидори ту, лекин
Алтофи ту бо аҳли дуо шуд, чи бачо шуд.

Гар панҷаи ман бо сари зулфат нарасида,
Бо мӯйи миёни ту расо шуд, чи бачо шуд.

Селоби сиришкам ба сари кӯйи ту ҳар шаб
Тӯфони фано бар сари мо шуд, чи бачо шуд.

Доғе, ки ба дил донаи холи ту ниҳон кард,
Бар турбати ман лоланамо шуд, чи бачо шуд.

Шуд умри гиромӣ ба сару қомати якто,
Дар роҳи висоли ту дуто шуд, чи бачо шуд.

Ҳоҷӣ, ки ба дил дошт туро фикри ғуломӣ,
Муҳтоҷи шумо буд, туро шуд, чи бачо шуд.

* * *

Ҳар ҷо, ки шарҳи хоҳири моро навиштаанд,
Дуди диле ба дафтари савдо навиштаанд.

Ҳоҷат ба нола нест дигар, булбулон ба боғ
Афғони мо ба рутбаи аъло навиштаанд.

Нақши ҳасири паҳлуи афтодағони факр
Бехтар зи фарши атласи дунё навиштаанд.

Ҳар шаб зи оҳи синаи пурдарду доғи мо
Бар осмон ҳазор алифбо навиштаанд.

Ин ҷо завол пояи арзи камол дошт:
Ин муддао ба шоҳиди байзо навиштаанд.

Бар нусхаи баҳор хатти насх кардан аст:
Тори рағе ба сафҳаи гулҳо навиштаанд.

Ҳарфи тамоми нусхаи айём, алғараз,
Дебочае ба дафтари ғамҳо навиштаанд.

Ҳоҷӣ, зи саъйи дилхушӣ андар маломатам,
3-ин раҳ ҳазор обила дар по навиштаанд.

* * *

Ба чилва о, санамо, ки баҳор мегузарад,
Бунафша мераваду лолазор мегузарад.

Ба ғайри нақдаи дил нест, то нисор кунам,
Дар он раҳе, ки ҳамон шаҳсавор мегузарад.

Зи меҳри рӯи ту, эй Офтоби бемеҳрам,
Сиришки дидаи тар аз канор мегузарад.

Хушо даме, ки биёй, ҳоли дил пурсӣ,
Ки, эй фитода ба хун, ҳоли зор мегузарад.

Агар турост чунин шеваи ситамгорӣ,
Асири куштаи ту аз шумор мегузарад.

Вафои хусн надидем, ҳар қадар гуфтем:
Мабош ғарра, ки ин эътибор мегузарад.

Зи сарви қомати хубон дарегҳо дорам,
Чу Моҳи нав зи ғами рӯзгор мегузарад.

Биё, ки бе ту дар ин роҳ муддате Ҳочӣ,
Ду дида чор, ба сад интизор мегузарад.

* * *

Ишқам ба ту иштибоҳ бошад,
Селоби рухам гувоҳ бошад.

Мурдему ба дил раҳе набурдем,
Ин роҳ чи гуна роҳ бошад?

Кавкаб нанамояд ошной,
Чун бахти касе сиёҳ бошад.

Ҳаргиз нақунӣ ба кас мурувват,
Ин шева мағар гуноҳ бошад?

Офат ба камини эътиборат
Чун доғи хусуфи моҳ бошад.

Он дил, ки ба ишқ мубтало нест,
Зулматкадаи табоҳ бошад.

Қое ба ту арзи ҳол гӯям:
Он арсаи ҳашроҳ бошад.

Дар кӯйи ту интизор мурдем,
Оё зи ту як нигоҳ бошад?

Ҳочӣ ба ҳама табоҳкорӣ,
Бо лутфи ту узрроҳ бошад.

* * *

Намедонам кадомин соат он дилдор меояд,
Ки чони хаста ҳар дам бар лабам сад бор меояд.

Ҳазар, эй мухтасиб, аз охи оташбори муштоқон,
Чу оташ бар хасу хошок бе зинҳор меояд.

Зи тангӣ гӯшаи дил ҳам надорад чойи ороме,
Нафас бо сад тапиш мегардаду ночор меояд.

Хушат бод, эй таманно, он бути паймоншикан
Кулаҳ бишкаста, баҳри рухсати дидор меояд.

Баҳори офият дар боғи имкон нест нопайдо,
Ҳаводис дорад ошӯбе, ки бетакрор меояд.

Барои ганчи дунё дасту пойи орзу бишкан,
Ки ангушти тамаъ ин ҷо ба коми мор меояд.

Чи ҳикмат дар мизочи фитрати олист одамро,
Ки шахбозест кудсӣ, дар пайи мурдор меояд.

Надорад кори некон ҳолӣ аз ихлос таъсире,
Вагарна, дузд чун Мансур зери дор меояд.

Зи парвози нафас ҳам роҳате пайдо намебинам,
Ки бо сад тобу таб аз қолаби афкор меояд.

Тавозуъ аз бадон, Ҳоҷӣ, набошад баҳри имдоде,
Ки ақраб бо қачихо дар пайи озор меояд.

* * *

То рукуми имконе хомаи азал во кард,
Накшаи ғуборе рехт, оламаш мусаммо кард.

Ибрате аён чӯшид, навбаҳор иншо шуд,
Ранги орзу хун гашт, лолазор пайдо кард.

Хаймаи вучуд ин чо пур зи дардмандихост:
Обила дамад аз по, ҳар кӣ сайри сахро кард.

Маънии адаб пурсӣ, чониби гулистон бин,
Ҳар гуле ба сар овард, назри он кафи по кард.

Соғари таманное пур нагашта, вожун аст,
Иштиҳори ин маънӣ косаҳои дарё кард.

Шаш чихат адамзор аст, як назар тааммул ку?
К-ин савод имкони чилваҳои анқо кард.

То кучо зи бекорӣ бар сари ҳаво гардӣ?
Эй ғубори аҷз, охир хотират чи савдо кард?

Дар баҳори ин гулшан кай бувад дили ҷамъе:
Ғунча нусхае овард, боди субҳаш аҷзо кард.

То расад ба мижгонаш, мардумак сияҳ пӯшид:
Сурма ҳам аз ин матлаб ихтиёри савдо кард.

Манзили хароб аст ин, Ҳочӣ, дил аз ӯ бардор,
Хештан бар ӯ афканд ҳар кӣ рӯ ба дунё кард.

* * *

Рӯят зи шукуфа хуррам омад,
Зулфат чу каманди пурхам омад.

Овозаи чашми руҳбахшат
Чун сурати тифли Марям омад.

Ҳалвои лабат, ки нӯши чон аст,
Бе шарбати ӯ шакар сам омад.

Дар маҷмаи ҷамъи хушнамоён
Монанди ту хушнамо кам омад.

Ножу, ки ба боғ қад кашида,
Дар пеши қадат қачу ҳам омад.

Аз рашки лаби ту лаъл дар кон
Хун гашт, ба рӯйи олам омад.

Чашмам, ки зи хоб барнахезад,
Чашмат чу ба хоби чашмам омад?

Ошуфта зи турраи ту сунбул,
Анбар зи хатат мутаҳам омад.

Он дам чи дамest, он замон кай,
Гӯянд, ки ёри ҳамдам омад?!

Ҳочӣ, ба тавофи мақдамаш хез,
Чун мавсими хайра мақдам омад.

* * *

То он бути танноз ба ман дар сухан омад,
Сад бор равон аз тану чон аз бадан омад.

Мо маҳви хаёли санами ҳурмисолам,
К-Озар зи рухаш бутшикану бутфикан омад.

Гуфтораи ман лаззати шакаршиканӣ кард,
Мазмун чу бар он pistaи шакаршикан омад.

Аз чинси кудурат чи қадар буд дар ин ҷо,
Дар кулбаи ман боиси пинҳон шудан омад.

Эй маҳви тамошо, чи қадар ҳарзанигоҳӣ:
Як мижжа тааммул, ки видои ватан омад.

Аз дил натавон решаи уммед буридан,
Ин реша дар ин боғ аҷаб шаҳрасан омад.

Бар орази гармаш арақи шарм кабоб аст,
Шабнам натавон бар руҳи худ бар шудан омад.

Аз ҳоби парешон ба чи таъбир тавон кард?
Дунё магараш гуфт: ҳамин мумтаҳан омад.

Ҳочӣ, натавон тарки «ман»-у «мо»-и худӣ кард,
Парвози шарар то шикани санги «ман» омад.

* * *

Медиҳад сози дамиданҳои субҳам ин навид:
Ҳосили ин базм мазмунест, натвонаш шунид.

Ҳамчу пире, ҳам ҷавоне сарфадори мурдан аст:
Мева барҳам меҳурад гоҳе расид, гаҳ норасид.

Аз тараддуд пур нахоҳӣ кард коми нафсро,
К-ин ҷаҳаннамро ҷавобе нест ҷуз «ҳал мин мазид».

Боли парвозат набошад чун шарар ҳамчилвае,
Ҳамчу кирмон, то ба кай бо гирди худ хоҳӣ танид?

То бузургон бо фароғат бар сарири иззатанд,
Ҳеч кас бар маснади эъзоз натвон орамид.

Худнамоёнро қачиҳо рӯзгори ишрат аст,
Қартаи Махро ҳилоле мешавад асбоби ид.

Гунбади афлокро то шӯҳии рафтор ҳаст,
Ранҷ дорад ошқору айш бошад нопадид.

Шайхи дунёро ба каф ҷуз донаи найранг нест,
В-арна, мардумро чаро бо ҳӯи бад созад мурид.

Ғайр аз ин умеди Ҳочӣ нест моро хислате,
Бандаи худ гуфт, хоҳад кард ноамро саид.

* * *

Рӯят ба гулу баҳор монад,
Зулфат ба хати ғубор монад.

Бахти баду толеи сиёҳам
Бо кокули мушкбор монад.

Бе рӯи ту донаҳои ашкам
Ҳар шаб ба руҳам қатор монад.

Мурдем ба ёди хушдилоҳи,
Дигар ба ҷи ихтиёр монад?

Гуфтам, ки кушам, ба ханда гуфто:
Ғамро ба қучо қарор монад?

Гуфтам: бинамоям чехраам, гуфт:
Маҳ нест, тӯро дӯҳор монад.

Доғи дили бисмилам, Илоҳӣ,
Бар синаи рӯзгор монад.

Ҳар ҷинс бидида муддаое,
Манро ҷӣ дар интизор монад?

Коре зи ту, Ҳоҷӣ, дар замона
Н-омад, ки ба ёдгор монад.

* * *

Осмон шаборӯзӣ бебадал карам дорад,
К-аз нучуму Мехру Маҳ киса пурдирам дорад.

Барг-барги ин гулшан нақши ибратэҷод аст,
Ранг ҳам чу бӯ ин ҷо чилваи адам дорад.

Дил ба ину он додан кори бутпарастон аст,
Ойинатамошое пеши рӯ санам дорад.

3-ин саводи ваҳшатхез чашмам аз нигоҳи худ,
Ҳамчу дидаи оҳу аз паланг рам дорад.

Машраби тунукзарфӣ интизори фурсат нест,
Пардаи хубоберо як нафас адам дорад.

Гирудорандешӣ ғафлату зиёнкорист,
Оқибат хичил гардад, ҳар касе ҳашам дорад.

Дарду ғам кашиданҳо аз кучост, агар фаҳмӣ?
Аз балои неш афӣ бар сараш ситам дорад.

Қомати дами пирӣ мекунад видои умр,
Ҳар гаҳе ба салҳ ояд, Моҳтоб ҳам дорад.

Дар баҳори ин гулшан ҳар касе тамошоист,
Ҳамчу гул дили пурхун дида пур зи нам дорад.

Ҳоҷӣ, мардуми чашмам зарраҳои наъли ӯ
Ҳамчу сурмаи чавҳар муфту муғтанам дорад.

* * *

Турки Хитойи навхате чилваи дилбарона кард,
Дил зи барам гирифту рафт, боз ба ман равона кард.

Субҳидамона омад ӯ бо рухи ҳамчу офтоб,
Шоми касон сабоҳ кард, субҳи маро шабона кард.

Шом ба бом бар шуду ваъда ба бомдод дод,
Чун дами бомдод шуд, ваъдаи шомиёна кард.

Гуфт: ба пойи дор рав, бар сари дор дорамат.
Қолаби бемадор дид, рафту дигар баҳона кард.

Дид, ки зор гаштаам, аз ғами ӯ нишон намонд,
Лавҳи мазорам аз ғазаб тир заду нишона кард.

Қони ҳазорпораам боз ҳазор пора шуд,
Укдаи мушки бастаро боз ба хор шона кард.

Арзаи ҳолпурсиям бар асари ҳавола рафт,
Ҳилаи гуфтугӯи ман бар хати ғоибона кард.

Ҳочӣ ба ҳаҷ расиду бурд бар дарат эҳтиёчи худ,
Ҳаҷ бигузошт, гашт аз он, рӯ ба ту, эй ягона, кард.

* * *

Саҳиқаде, ки ба як чилва интизорам кард,
Асири зулфи сиях, чашми сурмасорам кард.

Надошт бар сари ман шеваи вафодорӣ
Дилам рабуду ба ғам кушту хору зорам кард.

Ало, ситамгари рангинкабои фаррухрух,
Тараҳхуме, ки аҷал бо чафо дучорам кард.

Замона бар сари ман оқибат чӣ меорад,
Кунун чу лола чигархуну доғдорам кард.

Ба ҳар даме, ки чамоли ту барқи ноз ангехт,
Ҳазор рақси сипанд донаи ғуборам кард.

Зи чашми шӯхи ҳасудон кучо бипарҳезам?
Ситора ҳаст агар, чарх эътиборам кард.

Миёни оташам аз озари чамол андохт,
Сиёҳтолеъ аз он наргиси хуморам кард.

Зи ранги зарду дили хунгирифта кай, Ҳочӣ,
Баҳор чун нигарам, ишқ худ баҳорам кард.

* * *

Бисмиламро болу пар аз хуни худ рангин нашуд.
Рангҳо дар теги қотил буд, аммо ин нашуд.

Ҳар кучо чун соя вазъи сачда пайдо кардаам,
То шавад аз нақши пойе ҷабҳаам гулчин, нашуд.

Дурбинӣ аҳли бинишро писанд афтодааст,
Мардумак оламтамошое шуду худбин нашуд.

Бе ҳаёли ростӣ раҳ дар бисоти қурб нест,
Фили қачрафтор гоҳе пеши шаҳ фарзин нашуд.

Мухтасибро гардан аз бори хичолат бишканад,
К-ин фасодандеша ҳаргиз дар салоҳи дин нашуд.

Байзаи ҳастӣ ба зери боли товуси фалак
Модаи анқо дамиду сурати шохин нашуд.

Доғам аз бечо дамиданҳои оҳи беасар,
Чун шарар, к-ин шуъларо раҳ бар дили сангин
нашуд.

Бо суҳулат метавон тарзи суҳан оғоз кард,
Аз ҷигар то хун наёмад, мисрае тазмин нашуд.

Ҷаҳдҳо бебаҳра ин ҷо аз ҳусули муддаост,
Кӯҳкан ҷон доду аммо маҳраи Ширин нашуд.

Илтиҷоҳо баски, Ҳоҷӣ, бо ғараз олуда буд,
Аз ҳазорон сад яке миннатбари омин нашуд.

* * *

Бихамдиллах, ки он дилдор гарчи рафт, зуд омад,
Ба таъзимаш қиёме хостам созам, сучуд омад.

Чу рафт аз пеши чашмам, он чи будам, рафт аз олам,
Чу он нозофарин омад, ба олам ҳар чи буд, омад.

Чаро гирён набошам аз видои ёр, эй носеҳ,
Ки чун чон меравад, ҳангомаи ҳасратнамуд, омад.

Барои пурсишам дилдор кай омад, надониستم,
Магар чашмам дар он соат зи бедорӣ ғунуд, омад.

Чи имшаб лутфҳо дорад бути гулгунқабои ман,
Қабо аз тан кашиду банди пирохан кушуд, омад.

Кадомин соате сар зад маро кирдори ношукрӣ?
Ки бар хотир маро аз чинси кулфат ҳар чи буд, омад.

Барояш доштам ҷоне, наёмад дар ҳаёти ман,
Надорам ҷони бахшидан, пас аз мурдан чи суд омад.

Магар аз дафтари айём номи меҳр ҳақ гардид,
Ки додар чун писаръам, дар ҳақи ҷонам ҳасуд омад.

Зи оби дидаи ушшоқ хубон обрӯ доранд,
Қумоши хусро, Ҳочӣ, аз ин ҷо тору пуд омад.

* * *

Соқӣ, биёр бода, ки шоми шубоб шуд,
Мутриб, намой нола, ки пирӣ шитоб шуд.

Ҷаври замона то каю ёрон ҳасуд чанд,
Маҳшар карона то кучо, олам ҳароб шуд.

Доғи диле, ки доштам, ногаҳ шуд, оҳ, рафт,
Зад бар фалак шарораву гашт Офтоб, шуд.

Аз ёр нест кинаву пастӣ зи бахти мост:
Ў дошт лутф кардани бар ман, итоб шуд.

Ҳочӣ, кучост фурсати як дам фароғате:
Киштӣ шикасту тахтаи мо дар сароб шуд.

* * *

Бар сари мо сояи чархи ғамин бинҳодаанд,
Рӯзгори тирае бар мо аз ин бинҳодаанд.

Пайкари хастии мо таркиби азод аст бас,
Боду хоку обу оташро қарин бинҳодаанд.

Аҳли дунё аз фалак ҳаргиз надорад ибрате,
К-аз фулуси муҳр доғаш бар ҷабин бинҳодаанд.

Ёр таъвизе барои мо ба ин мазмун навишт,
К-«Эй, туро бар кардаҳои худ раҳин бинҳодаанд!»

Ҳамчу Юсуф, чун кунам бар меҳри ихвон эътибор?
Бе падар ўро ба чоҳи саҳмгин бинҳодаанд.

Духтари дунё ба тифли худ аҷоиб модар аст,
Нармрӯ, аммо ба ботин хашмгин бинҳодаанд.

Осмонро бурчи хокӣ он замон пайдо набуд,
Бо падар моро ба саҳрои замин бинҳодаанд.

Ќуз надомат ғунчае аз боғи ҳастӣ сар назад,
Дидаи гулро пур аз шабнам аз ин бинҳодаанд.

Илмҳо, Ҳоҷӣ, маро асбоби ҳушёрӣ нашуд,
Ғафлате дорам, гарантар аз замин бинҳодаанд.

* * *

Аз рақибон моҳи хуснаш қобили таҳсин нашуд,
Дар дами дай ҳеч гулзоре баҳоройин нашуд.

Бо алойиқ хӯ гирифтани ҷуз сияхкорӣ надошт,
Зангро ойна то наздуд, оламбин нашуд.

Ханчари қотил зи истиғно ба хун олуда гашт,
Аз хиҷолат занг зад хунам, ки ӯ рангин нашуд.

Маҳмили ман дар биёбоне, ки раҳ сар кардааст,
Чун садо ҳамсанг он ҷо қобили таскин нашуд.

Мо талоши ҷонканиро зиндагӣ фаҳмидаем,
Чун шарар бар ҷилваи мо ҷуз адам болин нашуд.

Раҳнаварди умрро, Ҳочӣ, чи матлаб моя аст?
К-аз тапиш н-осуда, рафту соҳиби тамкин нашуд.

* * *

Ғуборам, то зи гарди домани дилдор гулчин шуд,
Гулистон шуд, чаман шуд, сабз шуд,
товуси рангин шуд.

Ба сайри бўстон он сарви раъно чун хиром овард,
Навои хайра мақдам булбулонро лаҳни талқин шуд.

Ба он турки ситамхӯ хостам то рози дил гӯям,
Забон аз бими чон дар арзаи аҳвол сангин шуд.

Ба ноаслон ривочи мулкро додан ситам бошад:
Пиёда роҳи шаҳ гирад, ба хангоме ки фарзин шуд.

Зи дасти худнамоӣ оқибат бар худ зиён кардам:
Фурӯғи шамъ, чандоне, ки боло рафт, пойин шуд.

Ба мурдан ҳам ғуборам низ дорад сози нолидан,
Ачалро дастрас набвад ба кирдоре, ки ойин шуд.

Қазо бар чабҳаи иқболи мо, Ҳочӣ, чӣ бинвишта?
Ғаму ҳичрон насибам соату рӯзи нахустин шуд.

* * *

Эй, дил ба хами силсилаи зулфи ту дар банд,
Бисёр аз ин банд ба ин дилшуда мапсанд.

Чуз расми чафо бар сари мо ҳеч наёвард,
Ойини вафо пеша намудем ба ҳарчанд.

Раҳ бар дили сангин натавон кард ба тadbир,
Фарҳод дили кӯҳ чи микдор фурӯ канд?

Хосияти кирдор зи гуфтор наёяд,
Ширин нашавад коми кас аз гуфтани «ё қанд».

Донӣ, ки туро як даҳану гӯш ду аз чист?
Яъне, ки ду чандон шунаву гӯй ту якчанд.

Чуз мазхаби худ якчиҳатон ҳеч нафаҳманд,
З-алфози Маҷастиву зи Занду хати Позанд.

Афсӯс, ки додем зи каф умри гиромӣ,
Дар зан-зани зан, зиндагии бе фари фарзанд.

Чун шамъ нам аз чашми вафое начакидем,
Чун субҳ даме низ накардем шакарханд.

Як чав нахарӣ, Ҳочӣ, аз ин хирмани хархез,
Хирхиз агар гириву Хартуму Наҳованд.

* * *

Он маҳ чу чафо кард, намекард, накӯ буд,
Ў тарки вафо кард, намекард, накӯ буд.

Пайванди муҳаббат ҳама асбоби маишат,
Бо аҳли дағо кард, намекард, накӯ буд.

Чун қоидаи чархи ситамгор ба сӯям
Сад ҳодисаҳо кард, намекард, накӯ буд.

То кушта шавад мурғи дилам, гашт асираш,
Нокушта раҳо кард, намекард, накӯ буд.

Чун дидаи оҳу зи тамошои саводам,
Рам кард, чаро кард? Наменекард, накӯ буд.

Ҳочӣ ба ғаму дарди ту буд аз ҳама фориғ,
Дардаш кӣ даво кард? Наменекард, накӯ буд.

* * *

Тавсифи хатат то шуда дар гулшани коғаз,
Чун нофа дамад мушк зи во кардани коғаз.

Шояд ки паёми ту бари мо бирасонад,
Маҳкам бигирифтем чу хат домани коғаз.

З-ахволи дили доғ чи таҳрир тавонам?
Сӯзад шарари хомаи ман хирмани коғаз.

Чун ғунча қабо чок зад он пайкари нозук,
Тарсам шавад озурда зи пирохани коғаз.

Гардидани рӯзу шабам овард ба сар умр,
Дафтар шавад охир зи шуморидани коғаз.

Бо содадилон накбати айём набошад,
Ҳаргиз надамад мӯйи сияҳ бар тани коғаз.

Бо хуни чигар нома бари ёр навиштам,
Пообила шуд номабар аз бурдани коғаз.

Гар пайкари ӯ шӯҳие изҳор намояд,
Чавҳар шавад аз ҳайрати ӯ равғани коғаз.

Дидан мадад аз шахси дурӯ амри муҳол аст,
Натвон сипари теғ шудан чавшани коғаз.

Ҳочӣ, чу қалам чанд ба ҳарфи дигарон умр
Кӯтаҳ кунӣ аз машқи сияҳ кардани коғаз?

* * *

Ба кӯйи ёр навиштам дами саҳар коғаз,
Чу шамъ гиря намудам, ки гашт тар коғаз.

Магар зи дуди дили доғ кардаанд мидод,
Ки хома аз асари ҳарф шуд шараркоғаз.

Зи оби чавҳари теғ он нигор хат бинвишт,
Ки дошт мавҷи тапиш пеши номабар коғаз.

Дар ин баҳор ҳама дар ниқоби тақлиданд,
Гуле зи гулшани таҳқиқ нест бар коғаз.

Машав зи кинаи бемағзи мардумон ғофил,
Чу теғ ҳукми сиёсат барад ба сар коғаз.

Қалам ба дасти мани зор гирятаҳрир аст,
Зи мижжа хун фиканад, то кунад назар коғаз.

Ба саъйи баҳру бар овора гаштаам, Ҳочӣ,
Магар барад ба ҳаримаш зи ман хабар коғаз.

* * *

Чи сон кунам бари он дӯст номае тахрир?
Ки оби дида равон аст, коғазам намгир.

Намонд дар чигарам хуну он ситамандеш
Ҳанӯз мекунад ин захмро нишонаи тир.

Кучо расад ба қабуле дуои беихлос,
Кучост миннати лаббайк дар садои сарир?!

Зи зулм чехраи давлат сиёҳ мегардад,
Чу шом парда кушояд, ҷаҳон шавад чун қир.

Фиреби хотири хурсанд бар ҳамеша махӯр,
Ду субҳ дар пайи ҳам нест бе шаби дилгир.

Набаст касрати асбоби роҳ рафтани умр,
Хироми об нагардид бастаи занҷир.

Ҳазар зи оҳи заифони дилшикаста кунед!
Шарора кам набувад з-оташи балотаъсир.

Забони хомаи тадбир сахт кӯтоҳ аст
Ба сархате, ки навиштааст котиби тақдир.

Миёни нозуки ӯ дар ҳаёл агар ояд,
Ба ғайри сурати мӯе намешавад тасвир.

Ба ҳар чи, Ҳоҷӣ, дар ин кӯҳсор мебинам,
Дар оташанд чу санг аз дили шарартахмир.

* * *

Мекушоям дар раҳаш аз дидаи бедор дар,
То занад гоҳе магар он тифли гулрухсор сар.

Лутфи ҳар шай шевае дархӯрди истеъдоди ўст:
Аз лабон зебад такаллум, аз сари минқор қар.

Камнамоӣ чун ҳилоли ид поси иззат аст,
Қадр хоҳӣ, бишканӣ, чун Маҳ маҳат ҳар бор бар.

Дил кунӣ гар зинда, аз шахди ҳамӯшӣ баҳра гир,
Ҳарза то кай риш созӣ аз туфи гуфтор тар.

Аз насихат бетамизонро намеояд салоҳ,
Аз самои хайр дорад ҳамчу шарр инқор қар.

Сурати аъмол бе ислоҳи дил камбаҳра аст,
Ҳосили кишт аст афзун, шуд замин шудгор гар.

Кай шиносад лаззати қандат рақибӣ талхком,
Найшақарро тӯтиён донад, мазоки хор ҳар.

Ҷифаи дунё барои аҳли худ омодааст,
Мекашад қарғас барои лоша аз қуҳсор сар.

Киса ҳолӣ гар бувад, ғайри ҳиҷолат боз нест,
Ҷуз фулусе муфлисонро нест дар бозор зар.

Рутбаи ҳар кас ба қадри дастгоҳи ҳиммат аст,
Ҳочиро манзил ҳарам бошад, ба кунҷи ғор ғар.

* * *

Агар зи доғи дили дардманд кунам тахир,
Даҳони хома пурахгар шавад чу оташгир.

Чу субҳ дида кушудам ба синаи софӣ,
Ба ранги зард гузаштем ҳамчу Мехри мунир.

Гузашт умру надидем роҳате асло,
Магар ба хок расад беқарори мо чун тир.

Зи чинси илму амал чумларо қазо кардам,
Ҳар он чи ҷурму гунаҳ буд, накардамаш тақсир.

Зи хеш то гузарам, саъй норасой кард,
Рикоби нола гирифтам чу шевани занҷир.

Дар ин адабқада ҳаргиз ба хештан мағурур,
Қусур пеша куну ибрате зи Шайтон гир.

Абас ба ҳастии «ман», эй азиз, ранча машав,
Биёву қисмати «мо» гир аз кафи тақдир.

Зи табъи тифли мизочам чу домани модар,
Набурд талхии хунхорагӣ макидани шир.

Асо хичил бувад аз фикри кори имдодам,
Надошт ҳаркате узвам чу пайкари тасвир.

Агарчи духтари дунё чу соя тасхир аст,
Канори кас накунад гарм чун ачузаи пир.

Ба хеш гирия намо, Ҳоҷӣ, ҳикмату ашъор
Ба кори кас накушояд ба донae зи шаир.

* * *

То кучо, ё Раб, тақозои сафар дорад баҳор,
Ҳамчу барқ аз тез рафтани як назар дорад баҳор.

Рангҳо 3-авроқ бурду бўйро бар бод дод,
Нусхаи аҷзони худро мухтасар дорад баҳор.

Гунча лаб дарҳам газиду гул зи ҳайрат ханда кард,
К-аз чи савдо ин қадарҳо зебу фар дорад баҳор?

Ҳамчу умри мо аз ин сарманзили беътибор,
Як нафас н-осуда, тамҳиди гузар дорад баҳор.

Имтиёзи халқ андар чехраи бикшодааст,
В-арна, ҳамчун дай ҳамон шому саҳар дорад баҳор.

Зиндагонӣ гӯ, вагарна, ҷумлаи асбоби айш
Ҳар сари соле муҳайё бештар дорад баҳор.

Аз гиребончокии гул то навои андалеб
Равшан аст ин рамз: доғе бар чигар дорад баҳор.

Рухсати наззора доғи ишқбозон тоза кард,
Бар димоғи шахси Маҷнун пур зарар дорад баҳор.

Роҳати дунё ба ташвиши дигар олуида аст,
Гарчи дорад савти булбул, бонги ҳар дорад баҳор.

Бар қаримон шеваи инъоми ом афтодааст,
Неку бадро ҳар саҳарғаҳ гул ба сар дорад баҳор.

Аз синони гунчаву шамшери хуолуди гул,
Ҳоҷӣ, захми синаи мо нештар дорад баҳор.

* * *

Як сӯ фитад зи орази гармаш ниқоб гар,
Хуршед об мешавад, набвад саҳоб гар.

Аз боди васлу лаззати дидор қонеам,
Гоҳе шавад наззораи рӯяш ба хоб гар.

Ќирми Қамар, чу қартаи Хур, бе калаф шавад,
Бинад сафои чехраи он офтоб гар.

Ќавҳар дар об мешавад куллоби моҳиён,
Аз тоби зулф афканад аксе дар об гар.

Дар пардаҳои зеру бам хомӯш мешавад,
Гӯш афканад ба нолаи зорам рубоб гар.

Рози даруни синаи мо ҳал намешавад,
Сад фаслу боб созаму чандин китоб гар.

Бояд кашем хичлати изҳори муддао,
Чандон нагашт даъвати мо мустақоб гар.

Гирад сафои ҷавҳари зотӣ ғубори мо,
Бинад чу шиша он руҳи олиҷаноб гар.

Ҳоҷӣ, тамоми ҳосили дунё надомат аст,
Гирад шумори ҳар яке рӯзи ҳисоб гар.

* * *

Бе сиришки дидаи тар нест тоат эътибор,
То нагиряд абри найсон, тоза набвад лолазор.

Пеши мардум з-эътибори худ хиҷолатмоям,
Гарчи хислат кардаме ташҳири худро ихтиёр.

Ҳеч кас ин ҷо надорад рутбаи худро қабул,
Фикри сабқат мекунад бар аспи тозӣ харсавор.

Илтифоти шахси золим нест бе тамҳиди зулм,
Печу ҳам нақши муҳаббат нест дар тасвири мор.

Сурати ранҷури моро тарзи истиғно наид,
Гарчи дар роҳаш зи оби дида кардам ҷӯйбор.

Бо таҳаммулпеша аз саъйи ғазаб таъсир нест,
Сангро бечо насозад оташи тези шарор.

То ба кай андар газанди халқ дорӣ арзи ноз?
Ҳиммат аст он ҳамчу гул бар худ писандӣ
ранчи хор.

Шахси нодонро хитоби дӯстӣ додан хатост,
То диҳад арзи таманно, хиҷлат орад ошкор.

Чун насозад фикри имрӯзу паре, шармандаам,
Қомати хамгаштае дорам, надорад ҳеч бор.

Ҳоҷӣ, моро роҳати дунё чу барг афсурда кард,
Сустие дорад саҳарғах хоб ҳангоми баҳор.

* * *

Сабрам намонд ғафлати он чашми хобгир,
Эй дил, биёву рухсати моро ҷавоб гир.

Ин маслаҳат чи гунаву ин тунд хӯ чаро?
Алтоф кун ракибу маро дар итоб гир.

Мо ҳам ғубори барзани Мисри муҳаббатем,
Дар партави иноятат, эй офтоб, гир.

Ё Раб, ҷаноби ҳуснро ин хӯ писанди чист?
З-аҳли ниёз шаммае рух дар ҳичоб гир.

То имтиёз рӯи ту бар Мехру Маҳ кунанд,
Андар гирифти ҳар яке аз рух никоб гир.

Аз суҳбате, ки гуфтугӯ асрори мардум аст,
Бо ҳукми эҳтиёт яке иҷтиноб гир.

Чун бе насиби роҳати дидор мурдаем,
З-ихлосбахши фотиҳа, боре савоб гир.

Баҳри Худо, ки ҳастии мо дар ликои туст,
Як дам хабар зи ҳолати ин дилкабоб гир.

Тарсам зи дарди беҳаду в-ин қалби бесабур,
Қардам яке ба ҷониби рӯят хитобгир.

З-ин пас илоҷи кори худ, ё Раб, чи сон кунам?
Саҳви шабоб рафтаву пирӣ шитобгир.

Ҳоҷӣ, ба саъйи норасо то чанд бастай,
Рӯзи тавофи Каъбаи ӯ фатҳи боб гир..

* * *

Надошт тоқати сабре дигар дили махчур,
Ба нола сарфи нафас мекунад кунун маъзур.

Чу накши по ба замин, маҳви ҳайрат афтодам,
Зи боли маҳмили Лайливу корвонам дур.

Бисоти маҳфили имкон чи танг афтода-ст,
Фиканда тарҳи иқомат ба дастгоҳи мурур.

Ҳало, ки маҷмаи ёрон мазарратангез аст,
Ба ғайри неш начӯшад зи хонаи занбӯр.

Ғубори олами мо ҳам қиёмате дорад,
Барои фурсати ӯ мекашад дамидани сур.

Кунун ки ҳиммати ушшоқ шахватандешист,
Кӣ мекашад зи сари дор наъраи Мансур?

Дар ин аламкада ҳуше гумору ибрат гир:
Танини косаи чинист бар сари фағфур.

Ғуборро ба ҳаво тохтан парешонист,
Зи ҷоҳ сифла бияфтад ба домгоҳи ғурур.

Ба оҳи нимашабӣ дафъи захми савдо кун,
Ки медамад зи дами субҳ марҳами кофур.

Биёву Ҳоҷӣ ҳаме саъйи хоксорӣ кун,
Ки ғайр аз ин набувад шевае дигар манзур.

* * *

Як нафас аст зиндагӣ, захмати ину он мабар,
Мижжа фароз то кунӣ, меравӣ олами дигар.

Ёди баҳори тифлагӣ дам ба дамам фузуд ғам,
Лола зи доғи ғунчагӣ карда кулоҳи хун ба сар.

3-офати қилу қол чанд ҷавҳари дил сияҳ кунам,
Ойнаро нафас кунад тира зи занг дар назар.

Охири шаб қиём кун, файзи саодат офарин,
Маҳ зи маҳок аз ин сафар рафт ба олами Қамар.

Хотири беғубори ман мазҳари инфиол шуд,
Бар сари ҳар кӣ ғам расид, аз дили ман кашид сар.

Буд ҳазор имтиҳон, зери лабам ҳамӯш монд:
Баҳр намедихад бурун аз кафи хештан гуҳар.

Зевари дасти марду зан беҳтар аз ин ду чиз нест:
Аз яки он–нисори зар, бар дигаре – сувори зар.

Дафтари рози синаам ҳамчу китоби субҳидам
Воқиаи тавол дошт, қисса намуд мухтасар.

Ҷавҳари дил фасурда шуд, то ба ҳузур ворасид,
Шиша ба машқи имтиҳон суда намуд шишагар.

Ҳочӣ, ба кӯйи дӯстон аҷзи ниёзи мо расон,
Киштии мо шикаста шуд, боди мурод бе асар.

* * *

Биё, ки бе ту дили зор гаштааст ранчур,
Зи миҷжа гар фиканам ашк, мечакад носур.

Магир айби касон, то ба худ наяндешӣ,
Гуноҳи тухмати беҳад, адовати мавфур.

Агар ки оташи дил шуълае барангезад,
Сипанди мачмари ӯ мешавад шарораи Тур.

Адам ғубори маро то ба аҷзи худ бинад,
Фиканда тарҳи иқомат ба чилвагоҳи зухур.

Ба тоби нолаву дил пур зи хор мегардам,
Ҳам ин ҳикояти ман пурс аз лаби самтур.

Работи манзили шашдар фароғатам кам дошт,
Ки роҳ боз намуданд ба хонақоҳи кубур.

Агар чу Маҳ ба ҷаҳон ҳар даме ҷавон гардӣ,
Ба ғайри пайкари ҳам нест чилваат манзур.

Ҳало, ки ҳӯи мулоим дучори офат нест,
Ба соя ҳукм надорад сиёсати сотур.

Чаро нагиряму бар худ маломате накунам,
Ки умр мераваду каф тихиву дил маъзур.

Замона, Ҳочӣ, чу ман, низ мубталое ҳаст,
Мабод гила аз ин бесуботи номақдур.

* * *

Мебарад хуш аз сарам он чехраи равшан ханӯз,
Чун пари парвона доғам пеши он гулхан ханӯз.

Ошиқон аз ҳасрати дидори ӯ худ мурдаанд,
Он ситамгар нест сер аз шеваи куштан ханӯз.

Дар кафи хокам ҳамон хосияти ранги вафост,
Лола мерӯяд бурун аз устухони ман ханӯз.

Ҳар қадар з-ин мотамистон халқ барҳам меҳурад,
Нест табъе мунфаил аз ваҳшати мурдан ханӯз.

То кучо беимтиёзӣ дар ҷаҳон гирад ривоч?
Ришро фарқе набошад пеши марду зан ханӯз.

Худфурӯшӣ пеши он наргис магар бодом кард,
Мезанад бар айнаки ӯ наштари сӯзан ханӯз.

Хома то як дам саводи синаам таҳрир кард,
Меҳурад хуни сияҳ хангоми бинвиштан ханӯз.

Ҳочӣ, моро захмҳо бар рӯи дил носур монд,
Хотири ӯро набошад тарки озурдан ханӯз.

* * *

Биё, ки гулшани умр аст дашти офатхез,
Самуми ҳодиса дорад зи ҳар тараф маҳмез.

Мабош ғарраи ин рӯзгори сеvu панҷ,
Ки ҳаст манзили ҳирмону маҳфили парҳез.

Махӯр фиреби ҷамолу мабин ба ҷоҳу ҷалол,
Ки ҳаст ин ҳама моле, ки медиҳад ба ситез.

Мабин ба ҳолу хати дилбарони ин бозор,
Мағеч дар пайи ин лӯлиёни шӯрангез.

Зи зоди паҳлуи худ сарфаи наҳорӣ кун,
Ба доғи ташналабӣ ашки субҳгоҳӣ рез.

Чи суд аз он, ки хӯриву дарег аз он, ки барӣ,
Чу ҳаст рӯзи шумору ҳисоби растохез?

Ба пеши боби ту, шоҳо, гадо чӣ меёрад?
Магар, ки лутфи ту гирад барои дастовез.

Агар ба лутф нахонӣ, зи дарғаҳат ронӣ,
Кучост боби умеду кадом роҳи гурез?

Кунун ки, Ҳочӣ, шудӣ пир, бар дари ӯ мир,
Ки нест мартабае бар ғуломи хоҷагурез.

* * *

Ин қадар омад баландӣ шуҳрат андар номи ноз,
Сабзаи хат медамад аз лаъли ӯ пайғоми ноз.

Наргис аз тарзи нигоҳи ӯ хичил афтодааст,
Аз кадомин шох бошад, ё Раб, ин бодоми ноз?

То рамақ боқист, хотир моили чавлони ӯст,
Маҳшари мо низ бошад дар пайи эъломи ноз.

Дар гиребони хаёлам наргисистон хуфтааст,
Умрҳо аз чилваи ӯ кардам истифҳоми ноз.

Рутбаи эъҷози ҳуснаш то кучо сар кардааст,
К-осмон чун Моҳи нав дорад хами икромии ноз?

Бе тағофул як нигоҳи гарми ӯро кас надид,
Ҳусни ӯ з-оғози тифлӣ бастааст эҳроми ноз.

Гӯши гардун аз асарҳои ниёзи мо пур аст,
Ҳеч таъсире нашуд ӯро дар истеъломи ноз.

Ҳочӣ, дар ёди висоли моҳи бепарвои худ,
Ҳолате дорам, ки натвонам шунид ибромии ноз.

* * *

Чист ҳастӣ? Ҷонканиву чист ин шахси маҷоз?
Нусхаи маҳвинтизорӣ. Умр чӣ? Ранҷи дароз.

Чист гардун? Домгоҳе. Чист дунё? Донае,
Одамӣ чӣ? Мурғакеву дев ўро домбоз.

Айш чӣ? Ваҳми ҳаёле. Дилхушӣ? Саъйи вабол.
Чист роҳат? Бемисолу фикри ишрат? – Ноҷавоз.

Ганҷ чӣ? Биъдатсабил. Мол чӣ? Яъне, бихил.
Бар кӣ? Бар шӯи зану дигар кӣ? Бар домод боз.

Чист ихвон? Хайли душман. Кист абно? –
Зулфатан,
Чист душман? Ҷонрабову фитна? Вочибэхтироз.

Эманӣ чӣ? Дарки узлат. Ҷамъият чӣ? Тарки халқ,
Ҳалқаи мор аст суҳбат. Ҳамнишинон? Морбоз.

Навбаҳорон? Ҷӯши савдо. Боғ чиву роғ чӣ?
Боргоҳи нолаву орамгаҳи чуғзу зуқоз.

Ҳосили даврон чӣ? Ҳирмон. Боқии ашё чӣ? Ҳеч.
Эй таманно, шав! Чӣ? Об бар ҷабҳа, аз хичлат ниёз.

Ҳаст. Чӣ? Шоҳе писанду шах, кӣ? Зарбахши ҳарам,
Зеҳ. Чӣ? Султоне, ки созад зердастон сарфароз.

Нестам, Кӣ? Ҳамнишин. Чӣ сар кунам? Тимори дил.
Худ ба худ, Ҳочӣ, чи сон, девонаваш дорем роз.

* * *

Умрест, ки аз доғи ту ҳастам ба таби тез,
К-оташ шавад аз шуълаи оҳам арақомез.

Махтоби рухат шаб ба фалак дод мисоле,
Ҳар шаб кунад ойнаи зи анвори ту лабрес.

Дар чавҳари некон асари зулму зарар нест,
Аз шуълаи ёқут нахезад шарари тез.

Зарроти ду олам асари ҷилвагарӣ ҳаст,
Эй дидаи ғафлатзада, бо ёди назар хез.

Мурдему ба тамҳиди муроде нарасидем,
Ин бахти сияҳ кард зи хешам гилаомез.

Бар сурати худ ҳам назаре ҳаст зарурат,
Гар айби ту изҳор шавад з-ойина, мастез.

Сомони гудозам натавон кард, ки чун шамъ
Дар оташи дил доғаму аз мағз шарарбез.

Бар табъи ту гар шеваи одоб писанд аст,
Ҳарчанд фурӯтар бувадат, беш бипарҳез.

Ҳочӣ зи дили хаста ба чуз оҳ надорад,
Аз чоки ҷигар нолаву сози дигар ангез.

* * *

Булбули шӯридаам, аз нолаи зорам мапурс,
Ранги дархунрафтаам, дигар зи гулзорам мапурс.

Дил зи ранчи беқарориҳо ба хун ғалтиду мурд,
Баъд аз ин пурсӣ агар, аз ҳоли беморам мапурс.

Бесуботиҳои ман з-оғози вазъам равшан аст,
Чун нафас бар бод меоям, зи такрорам мапурс.

Улфати мо бо тамошои ҷаҳон бисёр нест,
Ҳамчу барқ аз тез рафтан як назар дорам, мапурс.

Андар ин маҳфил касе аз кори ман огоҳ нест,
Ҳамчу шамъ аз зиндагӣ доғам, зи гуфторам мапурс.

Мову ашк аз манзили эҳроми рафтан бастаам,
Лағзише дорам, дигар ташвиши рафторам мапурс.

Аз баҳори ҳусн моро бешикебӣ баҳра аст,
Пардадори нолаам, маҳруми дидорам, мапурс.

Умрҳо ойинаи дилро муқобил гаштаам,
Ҳайратафзудам чу тӯтӣ, фаҳми асрорам мапурс.

Дар сари бозори ҳуснат ҳамчу Юсуфматлабон
Гарчи бесармоям, аммо харидорам, мапурс.

Фикри шаъри навхате, Ҳоҷӣ, ҳаёлам бурдааст,
З-он баландандешаам, мазмуни ашъорам мапурс.

* * *

Саҳаргаҳон, ки ба ҳам мерасад навои хурӯс:
Барои ғафлатиён мезанад кафи афсӯс.

Ҳанӯз мартабаат, эй хумой, улвӣ ҳаст,
Чу чуғд бар сари ин бум гаштай маҳбус.

Мадори умргузорӣ қариби маргам бурд,
Бисоти умр навардидам аз шумори нуфус.

Зи вазъи пайкари наргис тааммуле дорам:
Нишаста бо кафи пурсиму зар чаро маъюс?

Ба пойи меҳтари худ ҳар кӣ подарозӣ кард,
Ба хоки роҳи мазаллат чу соя шуд манкус.

Румузфаҳмии дил кори тарҷумонӣ нест,
Маҳоҳ маънии ишқ аз иборати қомус.

Агар ки оташи кин дар димоғ афсурдӣ,
Ба ғайри Каъба дигар нест қиблагоҳи мачус.

Саводи дафтари айём бар фасона бувад:
Кӣ дод ёди Таҳамтан, кӣ дида шавкати Тус?

Зи саҳлгирии айём ғам махур, Ҳочӣ,
Мабод аз дами сарде ҷаҳон кунӣ маъюс.

* * *

Моҳи духафтсолаам, хубӣ ҳама турост бас,
Дар ҳама чамъи хушқадон қадди ту хушнамоист бас.

Хоҳиши мост ҳар даме чилваи бениқобият,
Майли дили хароб ҳам як назари шумоист бас.

Зинати қадри шони ту, бахшиши муфлисони ту,
Аз мани нотаवони ту робитаи дуост бас.

Бе асари чамоли ту ҳастии мо вубол дошт,
Зарраи мо зи Меҳри ту, ҳамчу Маҳи дукоист бас.

Муддате шуд чу нақши по бар сари раҳ нишастаам,
Матлаби интизори ман бўси кафи ду пост бас.

Бар дари ту чи сон равам, роҳила неву зод не?
Лахти дилест дар камар, оҳи чигар асоист бас.

Нисбати ифтихори ту аз ду ҷаҳон фузунтар аст,
Мартабаи ғубори ман зурваи нақши пост бас.

Пояи қадри бандагӣ, гар ба уруҷ меравад,
Ҷабҳаи сачдаофарин ҳамраҳи илтиҷост бас.

Ҳоҷӣ ба сазӣ кӯҳу дашт бар ҳама баҳру бар гузашт,
Рӯйи туро бидиду гашт, чунки дар ӯ сафост бас.

* * *

Хуш он даме, ки намояд маро аниси чалис,
Баёзи гардани чун хур аз қабои нафис.

Ба хилвате, ки набошад кудурати ағёр,
Қирони саъд намоем чу Зухраву Бирчис.

Илочи дард гарон аст, руъяти аҳбоб
Балои хоҳири чамъ аст дар фироқи анис.

Дигар ба даври замон расми ошноӣ нест,
Ки гашта акси саодат натиҷаи тасдис.

Дучори зулми ҷаҳон ҷумла нотавагонанд,
Ба вақти партави Хур соя мешавад танкис.

Ба санги хора чу Фарҳод раҳна осон аст
Аз он ки миннати коҳе барӣ зи таъби ҳасис.

Бинои хоҳири афтодагони дилҳоро
Ба ғайри шахси мурувват кӣ мекунад таъсис?

Ҳар он чи, Ҳоҷӣ, дар ин маҳфил имтиҳон кардӣ,
Барои ибрати ёрон ба оби зар бинавис.

* * *

Ғаматро дили ман макон аст бас,
Ба ҷонам мусоҳиб ҳамон аст бас.

Туро бо ҳама шӯхиву шахкамони,
Ҳадаф синаам бе гумон аст бас.

Басо умрҳо буд Мачнун ба хорӣ,
Аз ӯ дарду ранҷам гарон аст бас.

Зи шӯру фиғонам касе нест воқиф:
Ҳамовози ман булбулон аст бас.

Зи дарди дилу оҳи пурсӯзи ман
Муталлеъ бар ӯ осмон аст бас.

Хурӯши ҳазорони фасли ҳамал
Зи сӯзи дилам як фиғон аст бас.

Туро тавсани нози чобуксаворӣ
Дар ин арса дар зери рон аст бас.

Туро гар набошад ба ман майли ёрӣ,
Хаёлат маро ёри ҷон аст бас.

Шабу рӯз Ҳочиву даргоҳи ту:
Ба номи ту авродхон аст бас.

* * *

Ба ёди як нафасе аз лабам хабар бинвис,
Зи оху нолаи ман андаке асар бинвис.

Зи тарзи машраби ушшоқ агар хабар дорӣ,
Ҳадиси мазҳаби ишон зи чашми тар бинвис.

Яқинам он ки ту машҳури хушнависонӣ,
Вале ба номаи ман ҳарфи хубтар бинвис.

Ҳадиси холи лаби ӯву лаъли ширинаш
Зи мушки суда бар авроқи найшакар бинвис.

Китоби воқиаи умр чун мутававал нест,
Ту фаслу боби амал низ мухтасар бинвис.

Ҳар он чи бар сарат ар бигзарад, нависонанд,
Ҳисоби кардаи худ гиру бештар бинвис.

Гарат умеди халосии он ҷаҳон бошад,
Барои аҳли замон ҳарфи безарар бинвис.

Кунун, ки нусхаи айём қобили махв аст,
Зи мӯйи мижжа хати насх бар назар бинвис.

Агар ба мағзи сухан хотири расо дорӣ,
Ҳар он чи Ҳочӣ бигӯяд, ба оби зар бинвис.

* * *

Он зухрачабине, ки чу шаъро бадан ашаш,
Печида ҳама сунбулаи ёсуман ашаш.

Хуршеднамо ҷабҳаи ӯ шаъшааи нур,
Маҳтобравиш нимашабӣ бар шудан ашаш.

Бо теғи ҳамойил ба дами субҳ чу Ҷавзо,
Баҳромсифат ҷомаи хунин ба тан ашаш.

Чун зоти Уторид кафи ӯ мояи эҳсон,
Монанди забоно шакар андар суҳан ашаш.

Дар гармии бозори таманнош чу Бирҷис
Бедилшудагон муштариӣ марду зан ашаш.

Саҳми мижагон ромеҳу кокул чу танинест,
Қавсайни ду абрӯ ҳамаи новакфikan ашаш.

Он акрабаи зулф, ки ҳам дар ҳаму печ аст,
Мирёти мусалсал, ки ба ҳар дил расан ашаш.

Он хол, ки воқеъ ба лабаш гашта чу ғуроб,
Авлоди зино, к-аш чу Суҳайли Яман ашаш.

Чун иқди Сурайё, дили Ҳочист мушаббак,
Зеро чу Зухал меҳри баид аз ватан ашаш.

* * *

Басо умрест рӯ бар хок мекардам зи дунболаш,
Ки гӯши хешро зевар кунам з-овози халхолаш.

Ба чашми нотавони худ чунин ҳар бор мегӯям:
Биё бар сози болидан, ки хоҳӣ гашт помолаш.

Зи бас даври тасалсул укдаҳо зулфаш ба ҳам баста,
Нашуд чун шона ҳал чандон, ки кардам фасли
эҳмолаш.

Дами умре муяссар гар шавад бо ёди васли ӯ,
Баробар кай тавон кардан ба даври олами золаш.

Зи акси чехрааш ойина кай дорад ғубори ман,
Бувад аз хоки ман созад Ҳалаб мирёти тимсолаш.

Шикастомодааст он к-ӯ димоғи саркашӣ дорад,
Саломат бар кадуе нест, шуд бар бод салсолаш.

Фароғат, Ҳочӣ, хоҳӣ, аз чахон фоли тағофул зан,
Ки набвад шеваи беҳбудӣ дар тадқиқи аҳволаш.

* * *

Он маҳ, ки саҳар чилва ба тарфи чаман ашаш,
Хуршед асири ниғаҳи пурфитан ашаш.

Не ман ба ҳамон турраи таррор асирам,
Дар ҳар шиканаш баста диле бе расан ашаш.

Дар ҳар қадаме кушта шаҳидест ба хун ғарқ,
Бо ҳар тарафе гашта асири зақан ашаш.

Он кокули пурчин, ки расида зи бари чин,
Ҳар икдаи ӯ нофаи Чину Хутан ашаш.

Накшуд ба пурсиш лабаму чон ба лаб омад,
Тифлест магар бӯи лабан дар даҳан ашаш.

Дар ҳасрати ӯ доғаму доман ба таҳи об:
Ҳодисаи ман қиссаи шамъу лаган ашаш.

З-анфоси саҳар ғунча лабон карда ба ханда,
Бодест магар муждадеҳи пирахан ашаш.

Ҳар кас, ки туро диду нашуд мурда, яқин аст,
Рӯ карда мазору лаби гӯру кафан ашаш.

Он булбули нолон, ки ҳама шаб ба фиғон аст,
Ҳочист, ки ёд аз лаби он гулбадан ашаш.

* * *

Мабодо баҳри дунё хотире афсурдаахволаш,
Ки рӯзе беш набвад умри Нӯху Рустами Золаш,

Нахустин хуни дил бошад шароби зинда гардидан,
Тавон фаҳмид аз ин ҷо авсату идбори атфолаш.

Нагардад нокас аз асбоби мурдан қобили коре,
Чи ҳосил мӯр агар ёбад зи шоҳин боли чанголаш?

Ба афсун золи олам Сомириро зол месозад,
Ки ин хирсе зи мардум дорад, ӯ аз санг гӯсолаш.

Зи ҳасратхонаи имкон чуз ин ҳарфам нашуд ҳосил,
Ки мушти ноумедӣ медарав аз кишти садсолаш.

Чаро гардун пайи ҳам субҳгоху шом меорад?
Ки ҳар шодӣ заволе дар камин дорад зи дунболаш.

Бигӯяд, Ҳочӣ, ҳар кӣ бигзарад бар хокам аз ҳасрат:
Ба дашти ноумедӣ хок шуд аз наҳси иқболаш.

* * *

Шафақ бар осмон болад зи акси пайкари теғаш,
Магар аз хун ҳино баста кафи равшангари теғаш.

Маро дил метапад дар хун, намедонам шаҳиди кист,
Ба чуз занге, ки дорад изтироб аз чавҳари теғаш.

Рақиби рӯсияҳ дорад чунон туғёни кини ман,
Ки нагзорад зи хунам сер гардад аждари теғаш.

Чунон бигдохтам чун шамъ пешаш, об гардидам,
Ки ҷойи хун чакад аъзои ман аз наштари теғаш.

Чи таъсир аст дар аъзои бетоби хароби ман,
Нашуд фарбеҳ зи хунам ҳеч ҷисми лоғари теғаш.

Зи истиғно нашуд бар торакам як дастандозе,
Ниҳодам умрҳо гардан ба ҷойи бистари теғаш.

Ба хунрезӣ чу туркон дидамаш, бебок меояд,
Бибояд алҳазар, Ҳоҷӣ, зи бими лашкари теғаш.

* * *

Парирӯе, ки дил бастам ба гесӯи гирахгираш,
Гудозад ҷавҳари ойина аз тимсоли тасвираш.

Тавон ҷон бурдан аз он шахкамони шӯхи шангуле,
Ки баста риштаи рағҳои ҷон андар пари тираш.

Санавбар ҳамчу бед аз қоматаш таслим месозад,
Ба гардан обро бошад зи акси зулфи занчираш.

Агарчи сурма дар вазъи сиёҳӣ шуҳрате дорад,
Ба мижғони қатори ӯ тавон фармуд таҳқираш.

Дарозӣ мекунад аз субҳи маҳшар эътибори ӯ,
Бузургӣ мекунад бар мулки ҷаннатқадр тавқираш.

Дихад рӯ беҳудӣ дар маҷлис аз гардидани соқӣ,
Кучо дасте, ки гирад навбате дасти қадахгираш.

Бувад ҳар нуқтаи девони Ҳоҷӣ олами ҳайрат,
Ки карда аз баёзи дидаи бедор таҳрираш.

* * *

Шаҳиди бегуноҳам кард, нозам бар сари теғаш,
Зи ҳичронам ҳалосӣ дод, раҳмат бар сари теғаш.

Бувад ҷон бурдану оби ҳаёти Хизр бахшидан
Зи килки сунъ мазмуне ба нақши мистари теғаш.

Барои риштаи тумори умри мо, вафодорон,
Ачалро нест микрозе, ба ғайр аз ханчари теғаш.

Ба роҳи чилвааш хобидай, ҳушёр шав, эй дил,
Машав ғофил, ки ногаҳ мерасад фармонбари теғаш.

Сияхрӯзе, ки дорад дар назар чашми сиёҳашро,
Чу мардум сар ниҳад, бояд ба зери пайкари теғаш.

Шаҳиди мубталои ишқи ўро чун намебошад,
Ки бо ранге наёмезад сафои ҷавҳари теғаш.

Ба сулҳу оштӣ, Ҳочӣ, зи бими ў ҳалосӣ нест,
Ки хунрезӣ ҳалол омад ба ҳукми маҳзари теғаш.

* * *

Бувад то сози олам, фитнаовоз аст таъсираш,
Садои сури махшар метаровад аз баму зераш.

Матои симу зар сармояи дунё намебошад,
Ҳамон соат ба ғафлат меравад, дунёст таъбираш.

Зи ҳарфи тифли абҷадхон фалотунсиратон лоланд,
Ба фаҳми нуктае аз сархати девони тақдираш.

Хаёли бандагӣ асбоби иззат бар намедорад,
Ба ғайр аз очизӣ ҳар чи бувад, медор таъхираш.

Аз ин душвортар набвад, ки бо ҳарфи хирадманде
Шавад аблаҳнавое нуктафармову ғалатгираш.

Ачаб набвад зи авчи чоҳ нодон бар замин уфтад,
Бут аз кӯхи Сафо рафтан кунад эҷоди тақсираш.

Ба номардон набошад хичлат аз айбу табаҳкорӣ,
Зани ғар бештар ғавғо кунад хангоми тақсираш.

Чу най, Ҳоҷӣ, ба сози лола чандоне ки печидам,
Гирех дар кор пайдо омаду кам гашт таъсираш.

* * *

Кӣ бошад, набошад асири нигоҳаш?
Кӣ набвад чигархаста аз тири оҳаш?

Кучо бар сари мо гузоре намояд,
Чу бошад кавокиб ғуборе зи роҳаш?

Ғамашро ниҳонӣ ба дил доштам ман,
Ду мижғони хунин баромад гувоҳаш.

Раҳой наёбанд дигар асирон,
Чу печид бо ҳам ду зулфи сиёҳаш.

Кашида ҳисоре Маҳ аз ҳола бар худ,
Нишинад паси парда аз шарми моҳаш.

Ҳар он кас ба рӯи ту инкор дорад,
Таҳаммул насозад тарозу гуноҳаш.

Ба ширинии ҳуснат имрӯз Ширин
Шуда шаккарин лаъл пажмурда коҳаш.

Зи шарми нигоҳаш ба хичлат ништа
Гули наргиси шӯхи зарринкулоҳаш.

Бувад Ҳочӣ миннаткаши ин дуое,
Ки алтофи Эзад бубахшад паноҳаш.

* * *

Навид, эй дил, зи фирдавси висолаш,
Паёми васл меорад шамолаш.

Шавад гул об чун шабнам барояд,
Бирезад то ба гулзори чамолаш.

Сахар Хуршед аз он дар тоб ояд,
Зи доғи кавкаби фархундафолаш.

На ман бо хӯйи худ хастам гирифтор,
Ишора мекунад бар ман ҳилолаш.

Чунон саргарми чанг аст он чафочӯ,
Гиребон медарад бар ман хаёлаш.

Зи ғайрат дидани он ҳам надорам,
Ки дар ойна бинмояд мисолаш.

Хасу хошок зарринтоб гарданд
Зи нури чехраи хуримтисолаш.

Таманноят ба ҳар хотир бирезад,
Дамад гул аз гиребони хаёлаш.

Дигар Ҳочӣ таманное надорад,
Ба ғайр аз он, ки дорад зулчалолаш.

* * *

Дили вобастае дорам, ки натвон кард озодаш,
Магар аз дасту по гирад каманди хеш сайёдаш.

Чи савдо дошт Мачнун дар димоғ аз фуркати Лайло,
Ки хокаш сурма гашту то кунун болост фарёдаш?

Намедорад иморат ғайри вайронӣ ғубори ман,
Зи оби Хизр агар бошад гили таъмирбунёдаш.

Биё, эй дил, ба ҳасрат соате, то ҳамнаво гардем,
Ки нақди эътибори хешро кардем барбодаш.

Чихил манзил ба ғафлат корвони умри мо тай шуд,
Ки месозад кунун то манзили ҳафтоду ҳаштодаш.

Кунӣ то зинда номи хешро, шоиста коре кун:
Баландовоза аст аз чӯйи Ширин номи Фарҳодаш.

Намояд ояти таслим пеши гулғизори ман,
Муқобил гар шавад, Юсуф ба он ҳусни худододаш.

Ба доғ аз зиндагонӣ ҳамчу шамъ охир зи худ рафтам,
Таайюн шевае дорад, ки маъдумист эҷодаш.

Чи мумкин ноумед аз улфати он дилрабо будан?
Ки чайби субҳро Хуршеди олам ҳаст ҳамзодаш.

Кучо Ҳочӣ ба домони талаб дасти расо дорад?
Ки ҳарфи номуродиро сабақ дода-ст устодаш.

* * *

Ин зеру бам, ки бар раги қонун навиштанаш,
Як шуъбаест, аз дили маҳзун навиштанаш.

Аз ҳарфи ишқ сафҳаи хотир ба танг шуд,
Бо оби дида як қалам берун навиштанаш.

Дар арзгоҳи номаам, қосид, ба ҳуш бош,
К-ӯро ҷавоби талхтар з-афюн навиштанаш.

Аз ташнагӣ ба хотири ушшоқ ранҷ нест,
Сели сиришк чун шати Ҷайхун навиштанаш.

Дар рӯзгори дидаи мардумфиреби ту
Бахти маро чу толеи Маҷнун навиштанаш.

Дидори ту талофии умри гузашта аст,
Аз оби Хизр бар лабат мазмун навиштанаш.

Номи бад аз саҳифаи даврон намеравад,
Бо ҳар лабе ҳикояти Қорун навиштанаш.

Бар таъну айби некувон, зинҳор, дам мазан,
Иблисро аз ин гунаҳ малъун навиштанаш.

Ҳочӣ ба хоксории худ ноз мекунад,
Мушти гилест, к-ин ҳама мавзун навиштанаш.

* * *

Шӯхе, ки бувад фитна дар оғӯши ниқобаш,
Мушkil, ки расад дасти таманно ба рикобаш.

Бе орази ӯ лола чаро доғ набошад?
Хуни чигар омехта дар косаи обаш.

То накхати зулфи ту ба гулзор расида,
Сунбул дамад аз шишаи пур карда шаробаш.

Бо ишқи Зулайхо ба раҳи таън барояд,
Он ку, ки чу Юсуф саҳаре дида ба хобаш?

Аз хичлати рухсори арақноки ту мино
Дам нозада, резад ба замин хуни шаробаш.

Натвон Қамар омад ба чамоли ту муқобил,
Табхола диҳад бар лаби Хур шӯҳии тобаш.

Ҳочӣ, чу қалам баста камар баҳри ғуломӣ,
Дар чурму гунаҳ гир ба подош савобаш.

* * *

Мекунад гирди рухаш он турраи таррор ракс,
Мӯй чун дар оташ уфтад, мекунад ночор ракс.

Ҳар кучо аз ноз агар он моҳ созад чилвае,
Мекунад аз завқи шодӣ сурати девор ракс.

Баҳри саъйи дилхушӣ асбоби ҷамъият махоҳ,
Бе дафу най мекунад ҷуғдак ба кунчи ғор ракс.

Бо гирифтронии золим ҷуз тамаллуқ чора нест,
Мекунад дар ҷанги шоҳин қабқи хушрафтор ракс.

Фитнабозонро набошад аз адаб сози сулук:
Нест аз тасбеҳхонӣ дар забони мор ракс.

Ҳеч натвон аз сари дунё ба осонӣ гузашт,
Умрҳо дорад дар ин ҷо гунбади даввор ракс.

Ихтиёрӣ нест моро ин ҳама саъю талош:
Медихад хошокро гирдоб бе зинҳор ракс.

Ҳоҷӣ, моро беқарор он партави рухсор кард,
Мезанад парвона гирди шамъи оташбор ракс.

* * *

Гар кунам аз холи дил бар номае унвони арз,
Хун чакад аз хомаам, рангин кунад домони арз.

Қойи гул дар сахни гулшан сунбулистон бишкуфад,
Гар сабо орад аз он зулфи сияҳ паймони арз.

Ҳеч кас миннаткаши ин чархи дунпарвар мабод,
Оламе ранги хичолат дорад аз хирмони арз!

Дидаи шабзиндадорон рӯз хоболудааст,
Чехраи кавкаб намонад дар сахар тобони арз.

Кулфати ҳастӣ саропоям дар ин маҳфил гудохт,
Ҳамчу шамъ аз по фитодам, то шудам меҳмони арз.

Домани нозе ғубори хуфтаам дар шӯр кард,
Ихтиёри нест моро омадан бар хони арз.

Ҳоҷӣ, тарзи ин гулистон зуд барҳам меҳӯрад,
Мерасад шахси хазон бар анҷуман товони арз.

* * *

Аз орази туст бо зиё хат,
Дар чехраи туст хушнамо хат.

Бо рӯи ту беибо давида,
З-он беадабист рӯсиё хат.

То даъвии мо ба қатъ созад,
Бинмуда рухат аз он ба мо хат.

Бо хубии ту муқобиле нест,
Дорӣ ба кадом муддао хат?

Дуди дили мо гирифта рӯят,
З-он карда баланд решаҳо хат.

Дар нусхаи ҳусни ту ғалат нест,
Ё Раб, чӣ кашида давра бо хат?!

Умеди халосам аз хатат буд,
Шуд рӯи туву адуи мо хат.

Ағёр туро хати ғубор аст,
Бар дидаи мост тӯтиё хат.

Шуд синаи ман ҳазорреша,
То шуд ба рухи ту ошно хат.

Ҳочӣ, бувад он даме, ки бинам
Гардида зи рӯи ӯ чудо хат.

* * *

Аблаҳонро ғайри тан парвардан аз дунё чи ҳаз,
Ғайри шаҳват бо харон аз пешаи тақво чи ҳаз?

Ҳеч гаҳ аз гӯши қонун барнаёмад нолае,
Мардуми нофаҳмро аз суҳбати доно чи ҳаз?

Гар набошад сӯзи дил, зоҳир надорад эътибор,
Шамъро ҷуз тангудозӣ з-оташи боло чи ҳаз?

Моли дунё бо сабукборон намегардад қарор,
Бо ҳубоби пучмағз аз резиши дарё чи ҳаз?

Ашки хунин гар надорӣ, дида ҳам даркор нест,
Бе шароби арғувонӣ аз хуми мино чи ҳаз?

Ҳайфи он умре, ки дорад мавлавӣ сарфи назар,
З-ин фунуни сафсата, ё Раб, ба ин мулло чи ҳаз?

Чанд баҳри обрӯ бар ину он рӯ оварӣ,
Эътиборе нест ин ҷо, эй адампаймо, чи ҳаз?

Корвони умр, Ҳочӣ, меравад бо сад шитоб,
Раҳнавардонро зи тарҳи манзили маъво чи ҳаз?

* * *

Эй гуҳарат мазҳари сунъи бадеъ,
Аз шарафат шуҳрати хубӣ рафеъ.

Бар дари ту рӯй аз он оварам,
Нест касе бар гунаҳи худ шафеъ.

Бастаи доми сари зулфи туянд
Мурғи дили тозахаёлон чамеъ.

Тавба чаро бар лаби худ нашканам?
Вақти сабуҳ асту сабоҳи рабеъ.

Заврақи табъам ба ями мидҳатат
Тез равон аст чу баҳри сареъ.

Танг макун машраби мо, муҳтасиб,
Дар гунаҳат бахшиши Яздон васеъ.

Меҳри ту лутфе, ки ба мо мекунад,
Шафқати мурзеъ накунад бо разеъ.

Ҳочӣ ба ёди хами абрӯи ту
Кард тавозуъ ба шарифу вазеъ.

* * *

Хештанро чанд машхури чаҳон кардан чу шамъ,
Худнамойӣ нест ғайри шуъла парвардан чу шамъ.

Аз барои камтарин фурсат ба доғи инфиол,
Чилвасозӣ хешро дар пеши марду зан чу шамъ.

Накди осоиш зи каф бе ихтиёрам бурдаанд,
Хидмати чамъе маро шуд фарз дар гардан чу шамъ.

Нест осон хотири мардум зи худ хушнуд кард,
Сухбаторойӣ бувад аз хеш бигзаштан чу шамъ.

Интихоби чарбу нармӣ оламеро доғ кард,
Таънаи оташ бувад андоми пурравған чу шамъ.

Ашк ҳам дар гулшани мо шабнамосорӣ накард,
Сели бунёди саломат шуд гулоби ман чу шамъ.

Чабҳаи бикшодаро зонуи роҳат муттакоист,
Шоҳиди гулро нагирад ҳеҷ кас душман чу шамъ.

Шухраи офоқ гардидан дучори офат аст,
Бе гудози дил набошад чехраи равшан чу шамъ.

Ҳоҷӣ, набвад базми имкон ҳеҷ ҷойи эътимод,
Зиндагонӣ қатъ месозад раҳи мурдан чу шамъ.

* * *

Ишқбозон аз сари кӯят чи сон гарданд манъ?
Нораво бошад, ки қолабҳо зи чон гарданд манъ.

Аз адаб набвад зи хурдон бо бузургон ҳамсарӣ,
Дар зуҳури Меҳр з-он сайёрагон гарданд манъ.

Шеваи аҳли карам чун бо риё олуда шуд,
Аз сари хони каромат муфлисон гарданд манъ.

То фалакро дастгоҳи сози бераҳмӣ бачост,
Аз тааддӣ ҳеч набвад золимон гарданд манъ.

Соҳати саҳрои имкон баски танг афтодааст,
Аз таваккуф андар ин раҳ корвон гарданд манъ.

Тӯтиёни гулшани фирдавс з-одаммашрабӣ
Аз ватан овора, дар ин хокдон гарданд манъ.

Ҳочӣ, бошад аз ғами рӯзи қиёмат зӯртар
Он даме, к-аз ҳам ду ёри меҳрубон гарданд манъ.

* * *

Дар никоб он чехра то сархайли хубон кард манъ,
Офтоби рӯзгори мустамандон кард манъ.

Бедилонро аз сари кӯйи ту бурдан мушкил аст,
Зулм бошад дардмандеро зи дармон кард манъ.

Ёди шанбе айши моро чоми захролуд дод,
Шуғли абҷадхонии мо дар дабистон кард манъ.

Субҳгоҳе ошиқонро рухсати наззора кард,
Завқи моро аз ҷамолаш ҷашми ҳайрон кард манъ.

Чун ғубори мо ба гарди маҳмили ӯ ворасид,
Барқро наъли саманди ӯ зи ҷавлон кард манъ.

Шухрати шахди лабаш сарчашмаи оби бақо
Дар ҷаҳи ҳирмонсарои торикистон кард манъ.

Ҳоҷӣ, чунки дидани худ мардумонро буд айб,
Мардумонро аз лиқо он моҳи тобон кард манъ.

* * *

Зад оташи ишқат ба дилу кард нишон доғ,
Барқ аз дили ман част, ки шуд лоласитон доғ.

Дил қобили пӯшидани асрор нагардид,
Натвон, ки шавад дар варақи лола ниҳон доғ.

Инкори муҳаббат натавон кард, ки бошад
Нақши сияҳи обила бар сӯхтагон доғ.

Танҳо на ҳамин кулфати худ дод гудозам,
Чун шамъи мазорам, ба азои дигарон доғ.

Оҳи чигари хастадилона саҳт балоест,
Пайдост, ба ҳар ҷо гузарад барқи дамон доғ.

Мардум агар аз табъи данӣ гила намоянд,
Моем, ки ҳастем зи фикри ҳамадон доғ.

Аз гармии рухсори ту ҳарфе натавонам,
Чун шуълаи оташ кунад ӯ кому забон доғ.

Бар меҳри касон, Ҳоҷӣ, макаш ранҷ, ки Хуршед
3-ин пеша шуда бар сари ин кӯҳначаҳон доғ.

* * *

Ҳар кучо гар бигзарад мавче аз он гирдобӣ теғ,
Метапад дилҳо чу моҳӣ дар ҳамаи қуллобӣ теғ.

Аз тавозуъ дастгоҳӣ ҳукмронӣҳо расост,
Метагон ин нуктаро фаҳмид аз одоби теғ.

Заҳмати умедворӣ аз ситамкорон мақаш,
Ҳеч касро об дар чӯ нест аз селобӣ теғ.

Ҳар касеро тоқӣ абруи ту бошад дар назар,
Оқибат гардан шавад назри ҳамаи меҳробӣ теғ.

Сухбати арбоби дунё ҳолӣ аз озор нест,
Заҳро омода бошад гардани ҳамҳоби теғ.

Сози таслими дуруштон фитна пайдо мекунад,
Пайкари фӯлод ҳам гардид, шуд асбоби теғ.

Ҳеч кас тухматкаши осори бераҳмӣ мабод,
Хун диҳад бар ташнагонӣ Қарбало асҳоби теғ.

Чашми беморат ба хуни беғуноҳон хуфтааст,
Абруи ҳамгаштаатро фитнаҳо дар ҳоби теғ.

Пардаҳои нолаи мо, бедилон, мавқуф қард,
Нохуни тезе, ки бераҳмона зад мизробӣ теғ.

Бе сиёсат нест, Ҳоҷӣ, қори оламро низом,
Фитнаро бошад қарор аз ваҳшати арбоби теғ.

* * *

То ки дорад бар сари мо чархи дунпарвар шараф,
Сифлагонро медихад бар мардumi бартар шараф.

Чинси шахватро агар як зарра будӣ эътибор,
Одамиро ҳам набудӣ ҳамчу гову хар шараф.

Тирадил аз суҳбати некон нагардад мустафиз,
Сояро набвад зи нури қартаи ховар шараф.

Домани соҳибкамолеро, тавон, аз каф мадеҳ,
Зарраро бахшад ҳузури Меҳр бо ахтар шараф.

Иззати мардум агар дар шеваҳои лоф буд,
Љугиёро бошад аз авлоди пайғамбар шараф.

Нест ҳиммат, варна, асбоби амал кӯтоҳ нест,
Арраро чун Зулфиқор аст дар кафи Ҳайдар шараф.

Ҳамчу ашкам аз назар дар зери по андохтанд,
Хокро з-афтадагиро нест болотар шараф.

Бо азизон нотавонӣ мояи таҳқир нест,
Резаҳои хома дорад аз қалам бартар шараф.

Кулфати дунёст, Ҳоҷӣ, тавъами иқболи ӯ,
Лоларо бе доғ набвад дар кулоҳи сар шараф.

* * *

Ҳар ҷо сафоандешаест, дорад кудурат дар тараф,
Хуршеди тобонро кӣ дид бе заррае абтар тараф?

Фикри кулоҳу тоҷи зар осон набошад, алҳазар,
Шамъ аз ҳаёли ин асар гардид бо озар тараф.

Аз ҳарфи сарди носехон ишқам фузун шуд, бегумон,
Болад шарар бе имтиҳон, гардад ҷу бо сарсар тараф.

Аз гармии рухсори ӯ ойна мерезад фурӯ,
Хуршедро вақти ғулув шабнам намонад дар тараф.

Худ зиндагӣ, бе райбу зан, бошад нишони ҳар миҳан,
Қавси фалак пайконфикан, чашми бади ахтар тараф.

Ҳангоми қадороият, вақти назарфармоият,
Аз мардуми савдоият гардад дилу ҷон бартараф.

Кардам маломат ихтиёр, гаштам шаҳи сангинҳисор,
Боиззатам ҷун кӯҳсор санг оядам аз ҳар тараф.

Ҳоҷӣ, киям? Девонае, аз хештан бегонае,
Дар ҳар лабе афсонае, зону ба дарди сар тараф.

* * *

Баски дорам дар назар он моҳи хушманзар тараф,
Мешавад мижгон зи рашкам пеши ҳамдигар тараф.

Толеи шӯридаро ҷуз дилсиёҳӣ чора нест,
Сояро дар об ҳам бошад кудурат дар тараф.

Сухбати дунфитратон равшандилонро хичлат аст,
Шуъла дудомез шуд, гардад ба ҷӯби тар тараф.

Золимонро зиндагӣ охир ба расвой кашид,
Оташи саркаш бувад бо хоку хокистар тараф.

Зиндагӣ то ҳаст, офат беҳисоб омодааст,
Шамъро дар равшанӣ гоз аст бо сарсар тараф.

Мардумонро хона аз мижгони ман дар об рафт,
Тарсам, ин абри сияҳ тӯфон кунад бо ҳар тараф.

Ҳоҷӣ, захми теғи ӯ дар рӯи дил носур монд,
Бозаш он бераҳм месозад сари ханҷар тараф.

* * *

Дил метапад бо ёди ӯ, то чон бувад андар рамак,
Аз баъди мурдан низ ҳам такрор дорам ин сабақ.

Кас дар дукони синаам натвон суроғи дил кунад,
Умрест ин девонаваш тарки ватан кард аз қалақ.

Мехостам дар кӯйи ту аз гиря сад тӯфон кунам,
Мижгон зи шарми мардумон аз ман рабуда
ин сабақ.

Девонаи мо чун саҳар дар интизори чилвае
Домони ҳастӣ чок зад, чайби таманно карда шак.

Зулфи сиёҳи анбарин, дар иқдҳо амволи Чин,
Рухсори фирдавсофарин, гулҳои Ризвон дар табак.

Аз нармии рафтори ту занҷир дар по кардааст,
Аз гармии рухсори ту ойна мерезад арақ.

Девони ҳастӣ сар ба сар як мисраи барчааст,
З-ин матлае иншо кунӣ, нодида мегардад варақ.

Ҳоҷӣ, сабоҳи чилвааш чашмам ба хун олуда шуд,
Хуршед абри тираро аз нур месозад шафак.

* * *

Кардаанд аз улфати дунё дилам андешанок,
Кош буд ойинаам аз гарди ин тимсол пок.

Ибрате дар вазъи гулзори чаҳон гул кардааст,
З-интиҳоби ранги зарду чомаҳои пешчок.

Абри раҳмат гар барои афв тӯфон мекунад,
Домани олударо аз зулмати исён чи бок?

Олами ҳастӣ барои хештан гум кардан аст,
Бар абас бошад таманнои халосӣ з-ин мағок.

Субҳ ҳамчун ман аз ин водӣ ба нокомӣ гузашт,
Як дами оҳе кашиду чайби ҳастӣ кард чок.

Сухбати арбоби дунё нотавагонро балост,
Синаи Парвин зи меҳри чарх дорад иштибок.

Хубси ботинро салоҳи зоҳирӣ набвад илоч,
Хирсро пашминапӯшӣ кай кунад ихлоснок

Аз барои камтарин айше, ки акси муддаост,
Обрӯи хешро то чанд мерезӣ ба хок?

Гавҳари дил дар тилисми обу гил гум гаштааст,
Дида гар равшан шавад, ойина аст аз занг пок.

Ҳар кас ин чо, Ҳочӣ, аз коре баландовоза аст,
Шухрати моро баландӣ дод охи дарднок.

* * *

Мабош ғарраи нақшу нигори олами ранг,
Кушоди мижжа ба ҳам мезанад матои диранг.

Дилам чу дидаи оху таваҳхуше дорад,
Мағоки олами хок аст хобгоҳи паланг.

Ҳазор реша аз ин хуни ноҳақ аст ба хок,
Ҳанӯз чоми таманно намехӯрад бар санг.

Агар чу ғунча дили мо шукуфтан оғозад,
Ҳавои гулшани рӯйи ту мекунад оҳанг.

Зи абри мижжа гаҳе ашк дар канор уфтад,
Кучост гавҳари баҳри Адан ба ӯ ҳамсанг.

Агар ки сифла ба гулзори осмон гардад,
Гули камол начинад чу ақрабу харчанг.

Зи оби раҳмати гардун баҳор мечӯшад,
Хаёли адл шаҳонрост, хуррамӣ дар чанг.

Хаёли офият ин чост дар пари анқо,
Махоҳ, Ҳочӣ, дар ин бум ошёнӣ куланг.

* * *

Эй чу мӯе туро миён нозук,
Мӯй ҳам нест ончунон нозук.

Набувад ҳамчу қадду чехраи ту
Қомати сарву арғувон нозук.

Накҳати кокули сумансоят
Бошад аз мушки зумарон нозук.

Нозукӣ, ҳар чи дар баён дорӣ,
Лутфи маъният аз баён нозук.

Дилбарон гар латофате доранд,
Ҳастӣ аз ҷамъи дилбарон нозук.

Нармии пайкари гуландомат
З-атласи Руму парниён нозук.

Ғунча, оҳиста лаб чу бикшояд,
Ғӯяд аз ту ба гулситон нозук.

Нолаи ошиқон-т андар шаб
Бошад аз шӯри булбулон нозук.

Ҳочӣ, табъам ба дастгоҳи суҳан
Ғашта аз фикри он лабон нозук.

* * *

Эй дил, фиреби олами нақшу нигори ранг
То кай хурӣ, ки нест ду рӯзе мадори ранг?

Манзури табъи тираат гар софмашрабист,
Сарфи назар чу об намо аз ғубори ранг.

Моро кучо, ки мева аз ин боғ бархӯрем,
Ҳамчун гулем, муҳлати мо – то шумори ранг.

Саъйи камолу муддати умри тавол чанд?
Пур мухтасар навиштаанд фасли баҳори ранг.

Беруни ин чаман басе озод будаем,
Зиндон шудем дар дили сангинҳисори ранг.

Рӯзе ба худ расидаем, аз хеш рафтаем,
Хичлаткашему чилваи мо шармсори ранг.

Моро на бӯйи ғунчаву на гул фиреб дод,
Ғайр аз ҳавои гулшани он чилвазори ранг.

Эй беҳабар зи ҳастии мо, саргарон машав,
Бӯйи гулему меравем аз навбаҳори ранг.

3-ин боғи пурнадомати пажмурдаэтибор
Гул кардааст ғунчаи дил ихтисори ранг.

Ҳоҷӣ, сабоҳ мавсими гулҳо ғанимат аст,
Ибрат гузин зи сурати безэтибори ранг.

* * *

Медихад ёди хиромаш шӯҳии рафтори кабк,
Мастии чашми хумораш – дидаи бемори кабк.

Бесуботиҳо кӣ дар қонуни имкон дидааст?
Меравад бар сози қаҳқаҳ пардаи асрори кабк.

Бар ҳамӯшӣ зан, ки ҳарф ин ҷо дучори офат аст,
Мекушояд чанги шоҳин хандаи бисёри кабк.

Бурд бозам аз худу якбораам девона кард
Чаҳ-чаҳи гулзори булбул, қаҳқаҳи куҳсори кабк.

Гарчи аз паҳлуи нарми хеш бо абнои даҳр
Меҳурунад, нест розӣ шахсе аз атвори кабк.

Нотавонро намудан моли худ доми балост,
Синаи исфед бошад боиси озори кабк.

Ҳочӣ, мо аз нармаҳӯӣ ранҷи меҳнат мекашем,
Домҳо ҳамёза дорад дар пайи рафтори кабк.

* * *

Ба ҳар чо гар фитад з-он нақши по гул,
Ватан гирад ба хокаш чашми булбул.

Ғубори доманат аз софкорӣ,
Чу шабнам, тоза дорад хотири гул.

Намонда дар дилам, оҳ, эй ситамкеш,
Ҳанӯзам медиҳӣ заҳри тағофул.

Ҳамеша хотират парҳез дорад
Зи оҳу нолаи ман бе тааллул.

Маро дар даври ҳуснат кор гашта,
Чу кокул икдаву даври тасалсул.

Туву дар бистари нозофаринӣ,
Ману дар хоки хорӣ бо таҳаммул.

Хат аз сабзиву зулфат аз сиёҳӣ
Шикаста гардани райхону сунбул.

Ба пеши чашми хумморат бирезад
Чу хуни бетамизон шишаи мул.

Ғуломи сарви озодат набошам,
Ки чун кумрӣ ба дӯшам кардай ғул.

Хичолатмашрабам, Ҳочӣ, зи ҳастӣ,
Чи умедам ба сомони таваккул?

* * *

Кош касеро ба ту бошад сабил,
То шавадам бар сари кӯят далел.

Бӯсае аз лаъли ту дорам тамаъ,
Толиби амре шудаам мустачил.

Ташнаи лаъли лаби ширини ту
Лаб накунад тар зи ями Салсабил.

Шаъшааи меҳри туро кай шавад
Курси Маҳу қартаи ховар адил.

Шухрату овозаи ҳуснат гирифт
Чину Фарангу Хутану Помфил.

Чашм надорам, ки кунад теғи ту
Ҳеч касеро зи рақибон қатил.

Партави меҳри ту набинад завол,
Субҳи бақои ту шавад мустатил.

Ҳочӣ, туро дил ба чи ояд ба кор,
Гар нашавад дар ғами ишқаш залил?

* * *

Эй баҳорон, аз сари нав тоза кун унвони гул,
То нихам як дам сар андар бистари алвони гул.

Гар нагаштӣ лола хун дар домани саҳрои боғ,
Андалебонро кучо будӣ хабар аз шони гул?

Худ мурувват посдори чавҳари некон бувад
В-арна кас асло нахоҳад дар талаф товони гул.

Ин қадар шуҳратбаландиҳо кай овардӣ ба бор,
Гар баҳоронро набудӣ чехраи хандони гул?

Баски дорад ин чаман аз лоларӯён зери гул,
Медарад чоки гиребон ғунча то домони гул.

Мардуми саҳронишин аз одамият фориғанд,
Луқмаи ноне нахӯрда ҳеч кас аз хони гул.

Созгори даври олам нест фикри дилхушӣ,
Фаҳм бояд ин сабақ аз сафҳаи хайрони гул.

Ҳоҷӣ, сози навбаҳорон сар ба сар ибратнавоств,
Нолаи булбул бувад аз ранги бесомони гул.

* * *

Шабе дар ҳачри ту будем бо дил,
Фиғон ман доштам, оху наво дил.

Фидоят то шавам, ҷон пештар шуд,
Дихам дил то ба дастат, шуд туро дил.

Ба дарде метапам, аммо хамӯшам,
Нафас берун наёвард аз ҳаё дил.

Надорам мунисе, то роз гӯям,
Ниҳонӣ ҳам бирафт аз пеши мо дил.

Зи дарди беқарори мо мапурсед,
Қиёмат мекунад ҳар дам ба мо дил.

Зи мо якбора дорад дургардӣ,
Аз он вақте туро шуд ошно дил.

Нашуд танҳо нафас дар синаам хун,
Зи ҳар мӯям раги хунест то дил.

Хаёли ёрмандӣ аз дилам буд,
Бишуд ёри туву аз мо ҷудо дил.

Биё, Ҳочӣ, ба ҳам дамсоз гардем,
Ки кори дил ҳаме уфтода бо дил.

* * *

Эй чашми ту дебочаи унвони тағофул,
Абрӯи ту бисмиллаҳи девони тағофул.

Умрест, ки овораи саҳрои ҷунунем,
Чун зулфи ту шуд силсилаҷунбони тағофул.

Ё Раб, чи фусун мардуми чашми ту дамида,
Чун муъчиза шуд боиси имони тағофул.

Аҳде нанабудӣ, ки дар он дам нашикастӣ,
Ќуз аҳди ҷафокешиву паймони тағофул.

Уммеди нигоҳи ту дар ин базм кӣ дорад?
Бошад ҳамаро дида ҳаросони тағофул.

Бояд, ки қазо хуни шаҳидони ту созад,
Бешубҳа ҳама лозими товони тағофул.

Дилҳо ҳама дар оташи шавқи ту кабобанд,
Ќонҳо шуда ошуфтаву ҳайрони тағофул.

Ҳарчанд ҷафои ту ҳаёти дилу ҷон аст,
З-ин беш макун пешаи худ шони тағофул.

Ҳоҷӣ, нарасидем ба домони висоле,
Дасти ману дигар ба гиребони тағофул.

* * *

Медиҳад аз тарзи рӯяш оташи рухсори гул,
Дида бояд об шуд аз гармии дидори гул.

Дар ҷаҳони рангу бӯ асбоби ҷамъият кучост?
Ҷуз парешонӣ надорад шӯҳии изҳори гул.

Ҳар кучо 3-он сунбули мушкин ҳикоят рафтааст,
Медамад мӯйи сияҳ рағҳои зарринтори гул.

Нозанинон баски дар ҳоки мазаллат хуфтаанд,
Реша бар хок аст, ҳар ҷо сар занад осори гул.

Сӯзи оҳи ошиқон аз дарди доғи хеш нест,
Нолаи булбул бувад аз рафтани ночори гул.

Тӯдаи хокам тамошогоҳи он гулгунҷабост,
Мекунад бе тухм коре гулшани атвори гул.

Ҳар чи меояд дар ин гулшан, дили хунгаштааст,
Бе кумоши ғунча набвад пардаи зангори гул.

Ё Раб, ин гулшан зи шавқи дидани дидори кӣ
Ҳамчу ҷашми интизорон кардааст изҳори гул?

Кулбаи моро ҷамоли он бараҳманзода кард,
Ҳамчу айвони савобит олами анвори гул.

Баски, Ҳоҷӣ, дар фироқи гулғизоре мурдаам,
Мешавад во аз мазорам ғунчаи тумори гул.

* * *

Зи худ овора, аз қайди тааллуқ бениёз астам,
Чу Мачнун баски савдомашраби Лайлои ноз астам.

Зи тамҳиди нафас чандин найистон зеру бам дорам,
Чунин шӯре, ки ман дорам, намедонам чи соз астам.

Зи шавқи рухсати наззораи хуршеди симояш
Саропо як қалам ойинаи ҳайрони боз астам.

Ғурури иззу чоҳам шеваи бечорагӣ дорад,
Чу Махмуд аз сари таслим дар пойи Аёз астам.

Хаёли токи абрӯӣ кӣ доим дар назар дорам?
Ки чун шакли ҳилоле чилваосори намоз астам.

Зи вазъи шамъ медонам мадори зиндагониро,
Ки равшансуратам, чанде ки дар сӯзу гудоз астам.

Ту, зоҳид, саҳт тақво кун, ки аз девони икромаш
Кароматномае дорам, ҳамеша сарфароз астам.

Ба суратхонаи имкон намедонам чи тасвирам,
Ки чун нақши ҳавои пайкари беимтиёз астам.

Зи саъӣи норасо чун нақши по охир ба раҳ хуфтам,
Барои корвони рафта гӯше бар авоз астам.

Кучо, Ҳочӣ, зиё аз чилваи миҷғони ман гирад,
Чу миҷғони сафед аз Юсуфи Мисри Ҳичоз астам.

* * *

Зи райхони хаташ бар дафтари чон то ракам кардам,
Хароберо ба дард овардаму бечо ситам кардам.

Нихоли орзуе бар наёмад аз канори ман,
Зи оби дида хоки ин биёбон гарчи нам кардам.

Чу аз бори алойиқ нақди чамъият зи каф додам,
Мучаррад чун алиф рӯ бар дари аҳли карам кардам.

Чу шамъам мегудозад ҳасрати вақти тамошояш,
Зи шавқи тезбинӣ фурсати наззора кам кардам.

Макаш, эй беҳирад, ташвиши рашки эътибори ман,
Чу зар бигдохтам чандон, ки худро муҳтарам кардам.

Чу барқ аз ваҳшати безътиборихои ин водӣ,
Нигоҳи оташине бар сари роҳи адам кардам.

Ба дил то парваридам донани нахли муҳаббатро,
Хазонеро баҳор овардаму боғи Ирам кардам.

Зи бахти норасо, Ҳочӣ, ҳамон маҳчури дидорам,
Агарчи сачдаҳо бар хоки Минову Ҳарам кардам.

* * *

Чи рангам, к-аз гудози дил гули рухсор хастадам,
Таҳайюрмашраб астадам, лаби табхол ҳастадам.

Кучо фарши иқомат, то дар ин бозор бикшоям?,
Ки аз тори нафас умре адамро бор бастадам.

Ба ғайр уфтодагиҳо қомати моро асое ку?
Кучо парвоз мегирад, ғубори раҳ нишастадам.

Чи сонам махлас аз савдои зулфи печтоби ӯ?
Ки дилро дар саводи ӯ ба чандин тор бастадам.

Саҳаргоҳон қабо аз ғунҷаи нози кӣ во кардам?
Зи набзи сад гулистон реша пайдо карда дастадам.

Мабандам тухмати гарданкашӣ, эй ҳосиди ғофил,
Агар чархам, ҳам астадам ва гар Туби-м, пастадам.

Ба ҳангоми кулаҳ бишкастани ӯ зухду тақворо
Шикастадам, шикастадам, шикастадам,
шикастадам.

Ба саҳро гирдбодам, беҳуду мастона мегардад,
Ҷуноновораи рафтори он Лайлои мастадам.

Нишони офият дар хоки ин водӣ кучо ёбам?
Сихоми ҳодисот аз шаш чихат якбора частадам.

Қарорам нест, Ҳочӣ, чуз ба хоки аҷз ғалтидан,
Ҷаҳоновора чун тир аз кадомин зӯри шастадам?

* * *

Дилро ба ҳами зулфи сумансо-ш бубастам,
Савдозадаро боз ба савдо-ш бубастам.

Чун катра дилам кард ба гесу-ш гаронӣ,
Бар хок бияфтод, зи сад ҷо-ш бубастам.

Шуд рӯзу шабам дар сари андӯҳу маломат,
Мачнуни киям, дил ба чи Лайло-ш бубастам?

Дастам бишуд аз даст, наям доғ, валекин
Доғам, чу камар бар камараш кош бубастам.

Бо ваъдаи имрӯзиям имрӯз сияхрӯз,
Фардост, ки дар ваъдаи фардо-ш бубастам.

Додам дилу дилдор чаро дод наводам?
Сад дод, ки дил бар чи таманно-ш бубастам.

Қоим ба сарам шӯри қиёмат, зи қиёмат
Пайдост, дамодам дами ғавғо-ш бубастам.

Шуд об чу симоб нигоҳам зи табу тоб,
То ки ниғаҳи гарм ба симо-ш бубастам.

Ҳочӣ ба чи сон Каъбаи мақсуд тавофам?
Саъй обила гашту ба кафи по-ш бубастам.

* * *

Аз он рӯзе ба тавфи Каъбаат эҳром бастастам,
Ба лаббайки қабулӣ раҳнаварди кӯху пастастам.

Чунин мазмун ба лавҳи машҳадам хатти ғуборе кун:
Шаҳиди бегуноҳастам, қатили бекасаастам.

Чу дил ҳар чо набастастам, ҳавас, медор маъзурам,
Ки дил аз каф баяғмобурдаи он турки мастастам.

Хаёли аҳд бастанҳошу ҳар соат шикастанҳо
Шикастастам, шикастастам, шикастастам,
шикастастам.

Агар ибрат бувад ҳар зарраи ҳоке дар ин водӣ,
Ҳамон ойинаи Искандару чоми Ҷамаастам.

Хиҷолатмашрабам 3-ин тухмати ҳастӣ, намедонам,
Чи шахсастам, чӣ кардастам, чӣ рафтастам,
чӣ ҳастастам?

Чаро игвои ғӯлони замон аз раҳ барорандам?
Ки роҳи ростӣ дар хотир аз аҳди аластастам.

Чу санги эътиборам нест дар мизони худбинӣ,
Басастам, гарчи пастастам, қадимӣ ҳақпарастастам.

Ғуборам лоиқи таҳқир набвад, Ҳочӣ, медонӣ,
Тавофи Каъба гаштастам, зи дори Тайиб ҳастастам.

* * *

То дида ба қадду рухи зебо-ш бубастам.
Аз дидани сарву гули раъно-ш бубастам.

Нури назарам рафт зи шавқи назари ӯ
Шуғлест, ки аз манзари дунё-ш бубастам.

То дил натапад дар шабаки зулфи сиёҳаш,
Чун тоири ваҳшӣ, ҳама аъзо-ш бубастам.

Андӯхи қиёмат ҳамагӣ рафт зи ёдам,
Хотир чу бар он фитнаи боло-ш бубастам.

Чун сели дамодам шуда тӯфони сиришкам,
Бунёди ҳасад бурд, ба сад ҷо-ш бубастам.

Бӯсидани таҳти кафи ӯ дошт ба роҳам,
Бигашту тамаъ бар асари по-ш бубастам.

Ҳоҷӣ, натавон аз ғами ӯ ёфт халосӣ,
Мурғест диломӯз, ба дил ҷо-ш бубастам.

* * *

Ҳар даме чилва кунӣ, дида ба ҳам мебандам,
Мардумонанду дар он ҷо, чи кунам, мебандам?

Зи ғубори раҳи кӣ тинати ман оғуштанд?
Қабҳа ҳар ҷо ки ниҳам, нақши қадам мебандам.

Чи асар дар намаки суфраи афлок чакид?
Ки асал нӯшам, аз ӯ талхии сам мебандам.

Ба чи умед тавон раҳти бақо афкандан,
Ки зи дам дар ҳама дам бори адам мебандам?

Чунки аз сафҳаи айём вафо ҳақ карданд,
Ба ғалат меҳр ба ин аҳли ситам мебандам.

Мушкил аз ҳалқаи занҷир бурун шеван кард,
Ба фиғонам паси марг, арчи лабам мебандам.

Нозанинон ҳама бо мавҷи гуҳар мемонанд,
Беқароранд агарчи, ба шикам мебандам.

Ҳочӣ, натвон, чу ҳилол аз сари таслим гузашт,
Қомате рост кунам, пайкари ҳам мебандам.

* * *

Рафтему ба гулзори вафое нарасидем,
Чун соя давидему ба чое нарасидем.

Аз чавҳари дил зулмати зангор зудудем,
З-ин шишаи ноқис ба лиқое нарасидем.

Дидем чаҳонро: ҳамагӣ хоби парешон,
Дар хоб гузаштему ба чое нарасидем.

Монанди сиришкам ҳама аз дида бадар кард,
Як мижжа ба имдоди асое нарасидем.

Ин маъракаи даҳр, ки тӯфони балоест,
Аз ҷаҳди тапидан ба шиное нарасидем.

Ҳамчун магасон дастзанонам ба сари худ,
Аз панҷаи кӯтах ба дуое нарасидем.

Кухсори вучудам ҳама бар боди фано рафт,
Чун сурма ба тамҳиди садое нарасидем.

Фарёд, ки дил аз бари мо кард ҷудой,
Бе дил шудаву ба дилрабое нарасидем.

Ҳочӣ, ҳама умре ба бару баҳр гузаштем,
Чун обилаи по ба сафое нарасидем.

* * *

Эй ситамгар, ба ту аҳде ҳама дам мебандам,
То вафое бикунӣ, аз пайи ҳам мебандам.

Баски сомони вафо аз ту касе ёд накард,
Аҳду паймон ба ту аз ҷавру алам мебандам.

Дили хунгаштаи моро зи сари зулф фишонд,
Гарчи чун шона ба сад решаи ҳам мебандам.

Донаи холи туро бо дилу ҷон биншондам:
Ваҳ, чи савдост, ки ғам бар сари ғам мебандам!?

З-он даме турраи таррори туро гашт асир,
Дили бечора ба ағлоли ситам мебандам.

Ҷуз ту ширинсуханеву лақаби ширине,
Кай чу Фарҳод ба Ширини Аҷам мебандам.

Ҳочӣ, айёми ҷавонӣ ба дараш тез гузашт,
Ҳалқае бар дараш аз қомати ҳам мебандам.

* * *

Гаштем ба ҳар ҷову ба ҷое нарасидем,
Аз харзадавӣ бо муддаое нарасидем.

Чун соя давидем зи дунболаи Хуршед,
Аз бахти сиёҳе ба зиёе нарасидем.

Эй умри ҷавонӣ, зи ту гаштам гилаомез,
Рафтӣ ба ғуруру мо ба ҷое нарасидем.

Ҳамчун шарар оғӯши адам соз надидем,
Ҷастему ба қонуни бақое нарасидем.

Эй дил, ту шав обу ба раҳи чилваи ӯ рез,
Аз хок шудан ба бўси пое нарасидем.

Сад субҳ дамиду хиҷил аз хилвати мо рафт,
Бо як дами оҳу илтиҷое нарасидем.

Мо хоки ғамолудаи сахрои ҷунунем,
Бар бод шудему ба намое нарасидем.

Эй хоки хаворафта, ба афтодани мо бин,
Чун сурма ба мижғони ҳавое нарасидем.

Ҳочӣ, гила то чанд зи бахти сияҳ орем?
Аз килки қазо ба муқтазое нарасидем.

* * *

Дар ҳаҷри ту то кай мани бемор бигирям,
Дар ҳар сари роҳу паси девор бигирям.

То сели сиришкам бирасад дар гузари ту,
Чун абри ҳамал бар сари куҳсор бигирям.

Ҳамчун мижа дар пеши касон чанд бигирям?
Бар хеш ниҳон гирияму бисёр бигирям.

Ночида гуле з-ин чаманистон, ҳама рафтанд,
Шабнам шуда, ман бар сари гулзор бигирям.

То чанд зи ёди гунаҳ орам арақи шарм,
Чун катра шавам обу ба якбор бигирям.

Гар сабқати авфи ту набошад ба гуноҳам,
Суде надихад, гар ҳама дам зор бигирям.

Эй қофилаи умр, кучо тез равонӣ?!
Оҳиста гузар, то мани афғор бигирям.

Ҳоҷӣ ба ҳарам рафту бишуд дидаи ман чор,
Бе зодаму роҳила, ба ночор бигирям.

* * *

Ба кӯйи бедилӣ афтода 3-он турки дилоромам,
Ки бурда дил ба яғмову гирифта аз дил оромам.

Ба ранги соя чуз бар хоки аҷзам нест сомоне,
Суроғи мо агар хоҳӣ, аз ин ҷо гир пайғомам.

Илоҷе нест кулфатмансабонро ғайри хомӯшӣ,
Чу захмам хуни дил шуд сурмаи овози эъломам.

Ғуборам баски дорад завқи гулзори тамошоят,
Ба тамҳиди ҳазорон дида во кардан чу бодомам.

Магар андар сари роҳи фано арзе ба лаб ояд,
Бувад ҳаммашраби тарзи шарар изҳори ибромам.

Парафшони ҳавои гулшане будам зи озоӣ,
Тилисми обу гил ҳамёза кард, афканд дар домам.

Намесозад ба созу сӯзи ошиқ шуҳратандешӣ,
Чу шамъ ороиши дил равшан андар пардаи шомам.

Агар, эй беадаб, озори моро сахл пиндорӣ,
Бибояд хичлоте аз ҳурмати номуси исломам.

Ҳазорон дона шуд сарсабз, гулшан хуррамӣ овард,
Чи шуд, Ҳочӣ, ҳамон кулфаткаши оғозу анҷомам?

* * *

Эй дӯст, биё дар қадамат зор бигирям,
Ту ханда куну гӯ, ки чи миқдор бигирям.

Кас нест, ки тимори маро бар ту расонад,
Бар бекасии хешу ба тимор бигирям.

Эй маҳмили Лайлӣ, нафасе соз таҳаммул,
То қиссаи Маҷнун кунаму зор бигирям.

Аз суҳбати мардум чи тавон ёфт, ки чун шамъ
То субҳ ба доғ афтаму бедор бигирям.

Эй нури нигах, дида ба тӯфони фано рафт,
Гирям бас, агар бар дили афгор бигирям.

З-ин баҳр, ки сомони гуҳар нест касеро,
Доман кунам аз ашк гаронбор, бигирям.

Ҳочӣ, зи ғами он, ки агар зор бимирам,
Бехона шавад дарду ғами ёр, бигирям.

* * *

Эй дил, биё, ба ёдаш то нолае барорам,
То кай хамӯш чун шамъ сӯзанд з-интизорам.

Худро ба бод додам аз шавқи ин таманно,
То бар хатти сиёҳаш резад яке ғуборам.

Дар шомӣ бекасиҳо то вақти субҳгоҳӣ,
Чун шамъ з-оташи дил сар то ба по шарорам.

Инкори ҳолати мо то чанд менамӯй,
Биншин яке замоне, то дарди дил шуморам.

Ҳангоми субҳгоҳӣ чун шабнам об гаштам,
Дар пойи гулғизоре резанд ашкворам.

Натвон дар ин гулистон бе заҳмат орамидан:
То гул ба сар ниҳодам, дар по халид хорам.

Атвори мардумӣ нест худро баланд дидан,
Аз қиссаи Балис аст ойинаи дучорам.

Дил вокифи гудоз аст, шавқе агар гуморӣ,
Ойина метаровад, санге, ки мефишорам.

Ҳангомаи «ман»-у «мо» натвон баланд кардан,
Сози адаб хамӯшист дар нусхаи ғуборам.

Ҳоҷӣ, шикӯб то кай, тоқат наметавонам,
Эй дил, биё, ба ёдаш то нолае барорам.

* * *

Басо умрест андар пардаи гумномӣ мастурам,
Зи дасти бетамизиҳои даврон зиндадаргӯрам.

Чу ашкам нест сомоне, ба чуз дар пой ғалтидан,
Ба ин афтодагӣ, тарсам, набардорад дами сурам.

Ба хасрат гарчи рафтам, фориғ аз чаври чахон гаштам,
Табассум мекашад ҳамёзаоғӯши лаби гӯрам.

Барои сачдае, то бар дарат ҳусни қабул орад,
Вузуе медиҳад аъзо ба хуни хеш Мансурам.

Надорад интиҳоби ранг сомоне дар ин гулшан,
Начидам гул агар, эй боғбон, медор маъзурам.

Нашуд масруфи тамкин як нафас охир ғубори ман,
Ҳавои домани нози кӣ афкандаст дар шӯрам?

Чу анко бастам аз асбоби дунё нақши озодӣ,
Халос аз қайди сайёдам, чу ранге нест манзурам.

Ба ҳар кас ошноӣ пеш овардам ба умеде,
Ба найранги тавозуъ ҳамчу тир афканд бар дурам.

Зи гиру дори даврон як замон, Ҳочӣ, наям фориғ,
Бувад оё, даме бинам, ба фикри хеш маъмурам.

* * *

Бе рӯйи ту ҳар кучо нишастем,
Бо тирагӣ чун Суҳо нишастем.

Гуфтӣ, ки чу Маҳ барояд, оям,
Маҳ омаду рафту мо нишастем.

Саҳл аст ба мо, ту аҳл гардӣ,
Ойӣ, бари марҳабо нишастем.

Зоҳид бинишаст рӯ ба қибла,
Мо бар ҷиҳати шумо нишастем.

Андар пайи он нигори чолок,
Эй дил, ту бирав, ки мо нишастем.

Ҳар ҷо, ки хироми ҷилваӣ ўст,
Чун соя ба нақши по нишастем.

Чун ашк зи манзари таманно,
Рафтем ба хок, то нишастем.

Аз ваҳшати даҳр дар ҷавонӣ
Ҳамчун Маҳи нав, дуто нишастем.

Чун соя ба пойи ҳамнишинон
Рафтем ба ҳар кучо нишастем.

Ҳоҷӣ, зи ғами замона умре
Ҳасраткашу мубтало нишастем.

* * *

Тарфи рӯят баҳор мебинам,
Турраатро чу мор мебинам.

Наргиси пурхумори шахлоят
Фитнаи рӯзгор мебинам.

Мижжағони қатори хунрезат
Ханчари обдор мебинам.

Аз касон бар канор мегирам,
Кай туро дар канор мебинам?

Чун ба аҳди ту эътиборе нест,
Аз ту чун эътибор мебинам?

Дар баҳорон, ба ранги ҳоли дилам,
Лоларо доғдор мебинам.

Ҳамчу ҳичрон, надонам, андар васл
Аз чи дил беқарор мебинам.

Дил ба савдои зулфи ӯ бастан
Кай ба худ ихтиёр мебинам?

Ҳочӣ, аз кардаҳои нодонӣ,
Хиҷлати сад ҳазор мебинам.

* * *

Чаро, эй чарх, медорӣ ба ҳар соле ту маъюсам,
Магар боке намесозӣ зи тири охи афсӯсам.

Кадомин орзуи гулшанеро дар назар дорам,
Саропо сурати доғе, чу нақши боли товусам.

Ба ғайр аз рабти ҳастӣ нест садди роҳи болидан,
Фурӯғи зиндагӣ чун шамъ пайдо кард фонусам.

Ҳазор ойина пайдо мекунад гарди шикасти ман,
Паёми чилвааш бар сози рафтан мезанад бўсам.

Чу най аз нолаам ангушти ҳайронӣ ба лаб гирад
Ҳар он, к-ӯ бишнавад охи дили бемори маъюсам.

Ба минои вучудам олами асрор пинҳон аст,
Муҳите дар бағал дорад ҳубоби ранги маҳсусам.

Тамошои ҷаҳон, Ҳочӣ, дили озод меҳаҳад,
Ман аз оғози тифлӣ дар хами он зулф маҳбусам.

* * *

Ба ту, эй нигори ширин, гилаву гузор дорам,
Ки нагуфтӣ ҳеч гоҳе, ба дарат чи кор дорам.

Ба дурӯза умр натвон ғами интизор гӯям,
Ки ба ҳашр тай нагардад: ҳамаро шумор дорам.

Раҳи нола чун тавонам, ки кунам ба фикр кӯтах?
Ки чу най фиғон кашидан на ба ихтиёр дорам.

Ба уручи осмон ҳам чу ҳилол агар бароям,
Зи сари ниёзу таслим ҳама иштиҳор дорам.

Ба ҳаёли чилваи ӯ ҳама рӯз шом кардам,
Ба умеди ваъдаи ӯ ҳама шаб наҳор дорам.

Туву сад ҳазор чун ман?! Ба яке ғаме надорӣ.
Ману дар ҳаёл як ту ғами сад ҳазор дорам.

Ба касе ҳикояти ту, ба ҳама чафо, накардам,
Ту агар шикояти ман кунӣ, ифтихор дорам.

Ба ту арзи ҳоли дилро нанамудам ошкора,
Агарам ба хоб оҳе дамад, эътизор дорам.

Туву аз чафо нагуфтӣ, ки чи ҳол дорӣ, Ҳочӣ,
Ба ту, эй нигори ширин, гилаву гузор дорам.

* * *

Нашъаи файзе зи субҳи рӯзгори Бедилам,
Қатраи ашке зи чашми интизори Бедилам.

Пой то сар з-оташи дил, аз таби шавқам гудохт,
Ҳамчу шамъи ашкрезон бар мазори Бедилам.

Бе мурувват магзар аз мо, рутбаи аҷзам шинос,
Гарчи товоне надорам, хоксори Бедилам.

Аз гарониҳо сарамро тоқати зону намонд,
Оламе савдо ба сар, девонавори Бедилам.

Донаи дил зери гардун файзи сарсабзӣ надид,
Солҳо дар хоксорӣ хаставори Бедилам.

Корвони мо кучо бар манзили мақсад расад?
Нақшипоафтодае дар раҳгузори Бедилам.

Хотири мо, Ҳочӣ, бар асбоби чамъият насохт
В-арна ман ҳам софтабъе аз шумори Бедилам.

* * *

Хотир аз ёди тамошои ту пургул дорам,
Дили ошуфта аз он турраи сунбул дорам.

Нест бар фаҳми даҳони ту, ки чун чавҳари фард,
Бирасам, ҳар қадар асбоби тааммул дорам.

Дасти зулфи ту ҳар гоҳ фитад дар дастам,
Кай ҳавас бар гираҳи дасти сунбул дорам.

Ҳамчунон фохта дар кӯи ту ку-ку гӯён,
Ба таваллои ту сад нола чу булбул дорам.

Ҳамчунон зулфи ту чандон ки назар кор кунад,
Дили печида ба сад даври тасалсул дорам.

Ҳар қадар сангзанон санг ба ман андозанд,
Ҳамчунон домани куҳсор таҳаммул дорам.

Ҳочӣ, натвон шарафи суҳбати ӯ бо шоҳе,
Магар аз нисбати фақре, ки тавассул дорам.

* * *

Бувад он даме, ки бўсе зи лабат, нигор, гирам,
Қадди сарви навниҳолат шабе дар канор гирам?

Макун ин чафо ҳамора, магузин зи мо канора,
Ки мабод бе ҷамолат ба адам қарор гирам.

Чи қиёмат аст он дам, ки кашӣ ниқоб аз ҳам,
Ба дами лиқо чу шабнам ба ҳаво қарор гирам.

Ба ту хеш чун расонам? Пайи Раҳши ту надонам,
Магар аз ҳавопарастӣ раҳе чун ғубор гирам.

Ту маҳи фалакнавардӣ, ба замин мабод гардӣ,
Ки зи ҳоли беқарорӣ зи ту эътизор гирам.

Чи шавад, шавӣ хиромон бари пурсиши ғарибон?
Ба ду чашми ашкрезон зи раҳат ғубор гирам.

Ҳама ваҳшатам фузуданд, чу туро ба ман намуданд,
Магарам ба доми зулфат дили беқарор гирам.

Ту на он бути нақӯйӣ, ки шавӣ ба тундхӯйӣ,
Сухани дурушт гӯйӣ, ки зи ту канор гирам.

Ба ту Ҳочӣ ин таманно ба сад эътизор мегуфт:
Бувад он даме, ки бўсе зи лабат, нигор, гирам?

* * *

Саҳар азми тамошои гули ин гулситон кардам,
Зи ранги зард бо авроқи гул нақши хазон кардам.

Чи созам, ки ба оху нолаву афгон напардозам?
Чу Мачнун хешро ошуфтаи Лайливашон кардам.

Ба рӯзи бад биафтад оқибат шахси қарини бад,
Чи созам, кавкаби толеъ ба бахти бад қирон кардам?

Зи нурафшони Маҳ фитна дар таври сагон афтад,
Абас худро барои ҳосидон лавҳи нишон кардам.

Бубояд хуни дилро чун шафақ шому саҳар хӯрдан,
Ки худро чун ҷудо аз Каъбаи доруламон кардам.

Мағӯ, Ҳочӣ, чаро аз кӯйи ӯ охир ҷудо гаштӣ,
Ки ӯро буд тақозо инчунин, ман ҳам чунон кардам.

* * *

Он қадар пӯшида шуд бар ҳамгинон аҳволи ман,
Ќавҳари ойина натвон кард истикболи ман.

Имтидоди фурсати ҳастӣ надорад эътибор,
Як нафас ҳам бештар бошад зи моҳу соли ман.

Ранги ҳасрат он қадар бо хуни ман омехта-ст,
Мевазад боди хазон аз гулшани тимсоли ман.

Дарду доғат парваридам чун падар андар канор,
Мекунанд аз баъди мурдан чун писар дунболи ман.

Баски кулфатҳои ҳичрон хуни ман дарҳам кашид,
Чун қалам бе об натвонад замон аҳволи ман.

Ҳочӣ, ҳангоми тамошояш чи ҳайрат доштам,
Ҳамчунон ойина гум шуд дар миён тимсоли ман.

* * *

Биё, ки фасли баҳор асту мавсими гулшан,
Паёми шодии гул омаду видои ҳазан.

Дамида боди сабо ҳамчу нофа мушкинбор,
Фиканда ғунча кулоҳу дарида пирохан.

Хучаста ҳамчу арӯсони дилрабо шамбал-д,
Нишаста шоҳиди наргис, ба ғамза чашмакзан.

Расида бар тарафи чӯ ба ханда нилуфар,
Фитода турраи сунбул ба гардани савсан.

Нигар ба рӯйи чаман аз сари ҳаводорӣ:
Шукуфта бар камари кӯҳ лолаву баҳман.

Замин зи шираи сероб дода равнаки гул,
Фалак зи дидаи пуроб тозадори чаман.

Қабои лола мулавван чу ҷавшани Сухроб,
Синони ғунча мурассаъ чу ханчари Бежан.

Навои булбулу ғавғои кумриён дар боғ
Ба зери гунбади хазро расида шӯрафкан.

Ба пойи сарву санавбар, ба рӯйи сабза нигар,
Равона оби мусаффо чу хотири равшан.

Бубин ба қомати ножуву ростӣ меҷӯ,
Биё ба тинати софӣ, чу оби равшанфан.

Ҳало! Замона тилисмест, рангҳо дорад,
Димоғи ҳарзахаёлӣ ба ину он мафкан!

Ҳадиси фотиҳаи ғунчаву сабо, Ҳоҷӣ,
Дурӯза аст, кунун фикри хотимат аҳсан.

* * *

Хушо вакте, ба ёдат мурғи тоқат мепарид аз ман,
Чу бисмил боли дил дар хуни ҳасрат метапид аз ман.

Ба пешаш гирияхо кардам, нагуфто, баҳри чи гирий,
Чи мешуд, оҳи бетобона гоҳе мешунид аз ман?

Ту мерафтиву ман чун нақши по бар хок мехуфтам,
Вале пайки сиришк андар қафоят мерасид аз ман.

Ҳам аз оғози тифлӣ он бути шангули бепарво
Чу аз нақши паланг оҳуи ваҳшӣ мерамид аз ман.

Шаби хичрон, ки ёди он гули рухсор мекардам,
Ба ҷойи қатра хун аз ҷашми ҳасрат мечакид аз ман.

Чу тир аз ростӣ бо ҳар кӣ сар дар банди ӯ кардам,
Сар аз сози тамарруд чун камони қач кашид аз ман.

Тавофи остони кист, Ҳоҷӣ, завқи эҳромам,
Ба гаштан сарф шуд ҳар ҷо, ғуборе шуд падида аз ман.

* * *

Эй шах, назаре ба ин гадо кун,
Раҳме ба ғариби бенаво кун.

Сад бор хилофи ваъда кардӣ,
Охир, ба ғалат яке вафо кун.

Ҳарчанд хилофи одати туст,
Ин одати зиштро раҳо кун.

Мо бо ту ҳамеша хайрхоҳӣ,
Ту бо ситаму ба мо дағокун.

Айбе набувад чафот бар ман,
Андеша валеқ, аз Худо кун.

Бар ҷойи дигар ҷафо-т хайфам
Ояд, чу кунӣ, ба ҷони мо кун.

Бо хайли рақиб ишқ ронӣ,
Бар ман ба ғалат ҳисобҳо кун.

Гарчи шудаем ношиносо,
Як бор ба номам ошно кун.

Ҳастем гадои бенавоят,
Шоҳӣ туву мо башар, дуо кун.

Бошад чи даме, ки гӯйӣ, Ҳоҷӣ,
Пешам бинишин, қабо қафо кун.

* * *

Набошад бар абас моро бар ин куҳсор гардидан,
Ки бошад шеваи дилдодагон бекор гардидан.

Ҳазорон тавбаро бо лаъли майгуни ту бишкастам,
Хичолат мекашам дигар ба истиғфор гардидан.

Зи ақли норасо кулфаткаши суду зиён гаштам,
Раҳи девонагӣ беҳтар аз ин хушёр гардидан.

Зи кори саҳву нисён, муҳтасиб, меҳор маъзурам,
Ки мероси падар бошад ба ин кирдор гардидан.

Биё, зоҳид, ба гирди куббаи дил саъйу ҷавлон кун,
Туро то кай ба гирди гунбади дастор гардидан?

Чунин гар дар баландӣ хотирам болидане дорад,
Гунаҳ набвад маро бар тарзи истикбор гардидан.

Макун, Ҳочӣ, таманнои висоли гулғизори худ,
Ки бошад шеваи ушшоқ зи ғам бемор гардидан.

* * *

Агар хоҳӣ фароғат, аз ҷаҳон катъи тамошо кун,
Ба як сози тағофул дарди сар аз хештан во кун.

Чи суратҳо, ки дорад дар назар ваҳму хаёли ту,
Тилисми ҳайрат аст ин ҷо, дигар ойна иншо кун.

Чу ашк аз гардиши мижғони худдорӣ тавон рафтан,
Ба ғайр аз лағзише гоме надорӣ, дидаат во кун.

Зи худ бигзар, ки то домони Лайлиро ба каф орӣ,
Ғубори роҳи Мачнун шав, ватан домони саҳро кун.

Дили ҳар қатра з-асрори таҷаллӣ оламе дорад,
Кам аз чашми ҳубобе нестӣ, рав, сайри дарё кун.

Бинои обу гилро гар ба авчи осмон бандӣ,
Хати насхи ғубори ӯ ба пеши тоқаш имло кун.

Зи сози ҳарзагӯӣ хиффати идрок мечӯшад,
Ба рафъи хичлат аст ин шева, санги сурма пайдо кун.

Ба асбоби ҷаҳон печидану ғофил зи худ гаштан,
Бувад ғафлатпарастӣ, фикри ҳоли ин муаммо кун.

Агар ҳалли румузи нусхаи имкон талаб дорӣ,
Саре аз ҷайби ҳастӣ дузд, сайри боли анқо кун.

Зи бас танг аст, Ҳочӣ, манзилу маъвои имконе,
Суроғи амният набвад, ватан беруни ин ҷо кун.

* * *

Лаби чӯеву пойи сарву ҳангоми баҳор аҳсан,
Маю чангу ғазалхониву шӯҳи гульизор аҳсан.

Муборак давлати шохӣ, бувад фархунда иқболе,
Ки ояд нимашиб шангули шанге дар канор аҳсан.

Агарчи Мехру Маҳ дар шуҳрати хубӣ масал бошанд,
Ба ҳангоми тақобул менамояд ҳусни ёр аҳсан.

Шаби маҳтобу айёми шабобу шохиду чоме,
Ба доди хушдилий биштоб, муфт аст ин чаҳор аҳсан.

Арӯси фикрро сад гунае зевар аз он бандам,
Ки шояд шохбайтеро бихонад он нигор аҳсан.

Зи эъҷози хичолат шуҳрати кокул баланд омад,
Намояд дар кафи Ҳайдар шуои Зулфиқор аҳсан.

Ба ғафлат то ба кай, Ҳочӣ, чунин дар парда гумномӣ?
Ба як мижгон кушудан хештан кун иштиҳор аҳсан!

* * *

Моро чу ғубор аз раҳи дилдор талаб кун,
Чун ашки равон аз қадами ёр талаб кун.

Аз шӯриши дил боди самум аст нафасҳо,
Эй барқи дамон, шуъла аз ин дор талаб кун.

Бар сози иқомат асари чилваи мо рафт,
Ашкему зи мо лағзиши ҳамвор талаб кун.

Чун ҷавҳари обему чунун раҳзани мо нест,
Дар сурати мо маънии хушёр талаб кун.

Натвон ба яке дам зи ҳама кор буридан,
Ойинабурӣ аз дами миншор талаб кун.

Бе касби тавозуъ натавон фарҳати айём,
Аз вазъи ҳилоле ҳама ин кор талаб кун.

Чун абри ҳамал дар ғами ӯ дида пуробем,
Эй баҳр, зи мо гавҳари шахвор талаб кун.

Оҳи дили мо, Ҳочӣ, наяфтод асарманд,
Дигар мадад аз дидаи хунбор талаб кун.

* * *

Меғузарӣ, ман зи пасат дар фиғон,
Боз биё, ё бубарам дар инон.

Доғ шудам аз ғаму бигдохтам,
Ҳолати дилро ба чи созам аён?

Кош, дар ин базм бисӯзам чу шамъ,
Ашкфишон, сар ба қадам як замон.

Нест касе дар мадади ҳеч кас,
Аз чи кунам шиква ба гӯши карон?

Ҳасрати дидор аз он бартар аст,
Бар қалами сурх намоям баён.

Боз шавад ғойибу ҷоне расад,
Аз караму миннати ғойибрасон.

Аз асари хичлати дидори ту
Ойина пӯшад ба худ ойнадон.

Ҳамчу наям нест маҷоли сухан,
То ки нагардад дигарам тарҷумон.

Боди сабо бо сари зулфат гузашт,
Чок бизад дар бари гул парниён.

Ҳочӣ, чи умед ба он зиндагист?
Турки аҷал меравадаш ҳамъинон.

* * *

Чу гул насибам нагашт ҳосил зи сайри гулгашти
ин гулистон,
Ба ғайри ранге ба хун фитода, ба ғайри далқе
дарида домон.
Зихй чамолат, ба дилрабойи инони дилҳо
гирифта маҳкам,
Зихй нигоҳат, зи айнаи хубӣ хичил намуда
тамоми хубон.
Чаро нагирад, ки дорад он к-ӯ дили чаҳоне
ба ҳалқаи мӯ,
Ду чашми ҷоду, ду теғи абрӯ, ду мори гесу,
ду зулфи печон?
Ба қад санавбар, ба рух мунаввар, ба тан муаттар,
ба зулф анбар,
Ба чашм абҳар, ба мижа ханчар, ба қалб мәрмар,
ба лаб намакдон.
Зи чашми мастат шароб гулгун, зи ранги лаълат
ақиқ дар хун,
Ба банди зулфат ҳаёли Мачнун, зи ҷаъди мӯят
ҳама парешон.
Сабо зи Чинат чу нофа хушбӯ, гул аз ҷабинат зи
ҳанда мамлу,
Сахар зи сунбул кушода гесу, ҷаман зи рӯят зи
гул пушаймон.
Ҷаман ба дашти баҳори нозат ба арзи шӯхӣ
биёварида,
Ҳазор хирман зи ғунҷаву гул, ҳазор гулшан пур
аз ҳазорон.
Манам, ки гашта асири чашмат, туй, надорӣ
дареғ хашмат,
Зиёда бодо ҷалолу хашмат, намоӣ мушқил ба
қорам осон.

* * *

Ҳайф аст ба айби дигарон чашм кушудан,
Ойинасифат, пеши касон соф намудан.

Ҳар дона, ки киштем дар ин мазраи хирмон,
Бе ҳӯша бишуд қобили як бор дурудан.

Дардо, ки дил аз кулфати айём ба ғам буд,
Сад гуна ситам кард ба ӯ майли фузудан.

Чамъияти дил бурд зи мо ҳарзанигоҳе,
Доғам, ки чаро мижжа нашуд сарфи ғунудан.

Афъисифат аз заҳри забон бар дили мардум
Зулм аст ситамномаи ташвиш кушудан.

Моро ба хичолаткадаи олами идбор
Монанди магас панча кушоданд ба судан.

Пайдоии мо сурати аҷз аст чу абрӯ,
Ҳусн аст зи мо пайкари таслим намудан.

Нософии дилро набувад ҳеч илоҷе,
Аз санги сияҳ тирагӣ натвон бизудудан.

Сармояи ҳастист видои нафасе чанд,
Қое, ки туй, Ҳочӣ, мадон шеваи будан.

Намунаи хати Ҳочӣ Ҳусайн
аз рисолаи «Ашколи хутутяи исломӣ»

* * *

Биё, эй равнақи гулзору гулшан,
Ки гул бе ту дарида чома бар тан.

Маҳ аз шарми ҷамолат доғдоре,
Хур аз тоби рухат як пора гулхан.

Ман аз ту ҳеч осонӣ надидам,
Ту, ҳар чи буд, осон бурдӣ аз ман.

Маро чун душманон пиндор кардӣ,
Надорӣ фарқ, гӯё, дӯсту душман.

Мусаллам бо ду зулфат дилрабойӣ,
Муҳаққак бо ду ҷашмат фитна кардан.

Танат оё, магар, аз сими соф аст,
Дилат оё, магар, лаҳте зи оҳан?

Саропо сӯхтам бо гиря чун шамъ,
Нашуд доғи дили бечора равшан.

Зи оҳи оташини мо бипарҳез!
Бувад барқ офатангезони хирман.

Чу дилро дар шиканчи зулф бастам,
Ту ўро чун шиканчи зулф машкан.

Агар дил бо каси дигар надорӣ,
Чаро майле надорӣ ҳеч бо ман?

Закоти ҳуснро бахшо ба Ҳочӣ,
Ба ғайри ӯ набошад сарфаш аҳсан.

* * *

Айёми зиндагонист нақше ба об рафтан,
Чашме пуроб кардан, ҳамчу хубоб рафтан.

Таҳкиқи бесуботӣ дигар масал надорад:
Ҳамчун шарар дамидан, бо изтироб рафтан.

Аз қомати хамида меояд ин ишора,
Бигзаштааст чавонӣ, бояд шитоб рафтан.

Дар зери бори ҳастӣ чуз маҳмили нафас нест,
Дорад ҳаво саворӣ, бе иҷтиноб рафтан.

Дар арзи нотавонӣ андешаи бало нест,
Бар соя нест биме аз рӯи об рафтан.

Ҳангоми давлат омад азод дар муқобил,
Худ соя медамонад дар офтоб рафтан.

Зулмат ба табъи шоҳон бар оламе зиён аст,
Рӯзи сиёҳ орад Хур дар саҳоб рафтан.

Оҳанги нотавонӣ 3-ин тангно бибояд,
То ҳамчу нолаи най бе эҳтисоб рафтан.

Ҳочӣ, мадори ҳастӣ то бо адам ҳамин аст,
Як мижжа во намудан, чашме ба хоб рафтан.

* * *

Ба ин сӯзе, ки дорад нолаи оташназири ман,
Шарар резад ба боми осмон барқи сафири ман.

Агар бар дида 3-асрори тавозуъ сурма мехохӣ,
Бубин вазъи ҳилол аз қомати ҳамкарда пири ман.

Ҳазар, эй бемурувват, шишаи хотир чу бишкастӣ,
Хӯрӣ санги шикасте бар сар аз қалби касири ман.

Саводи умр тай кардам барои мӯйи исфедә,
Ки то дар зулмати исён шавад хичлатпазири ман.

Ғурури саркашӣ то чанд аз роҳат барандозад?!
Биё, тарзи адаб омӯз аз хоки ҳақири ман.

Надорад мушти хокам шеваи изҳори болидан,
Магар боди баҳорӣ сар кашад зери ҳасири ман.

Чу тифли ашк сомоне надорад ғайри маъюсӣ,
Нашуд як тори мӯ аз бекасиҳо дастгири ман.

Дар ин куҳсор чандоне нарафта дур нахчирам,
Вале аз қачқамониҳо хато афтод тири ман.

Зи шӯҳиҳои маънӣ сайр дилро метавон кардан,
Чу ҷайби субҳ бошад офтобе дар замири ман.

Ба зиндони алойиқ, Ҳоҷӣ, дасту пой дар бандам,
Ҳамечӯям халосу нест махлас бар асири ман.

* * *

Эй гул оғушта ба хун аз ғами раъноии ту,
Сунбул ошуфтаи он турраи савдоии ту.

Кист он к-ӯ ба ту як лаҳза мусоҳиб гардад,
Хуни дилро нахурад аз ғами танҳоии ту?

Ҳар кучо замзамаи гуфту шунуди ту бувад,
Ҳар тараф гулгулаи шӯхиву зебоии ту.

Сайри гулзору тамошои баҳорон чи кунам?
Ки бувад дидаи ман масти тамошоии ту.

Тарҳи бегонагӣ бо ёру рафиқон кардам,
Ба ҳаёли нафасе тарҳи шиносоии ту.

Шакари лаъли ту ҳар талхдахон кай донад,
То чу тӯтӣ накунад машқи шакархоии ту.

Аз таби шавқи ту ножу ба лаби чӯ рафта,
То ки шуд шуҳраи олам чаманороии ту.

Кӯҳу хомун ҳама овораи Маҷнун шудааст,
Чу баромад ба миён шуҳрати Лайлоии ту.

Ҳеч кас фикри вафои ту ба як бор накард,
Нест кас, ёд кунад ҳарфи дилосоии ту.

Ҳоҷиро, чун нашавад хотири бечора ду ним,
Ба рақибон нигарад чилваи яктоии ту.

* * *

Чу хуршеди ҷаҳон шуд дар баландӣ эътибори ӯ,
Баромад ҷартаи Маҳ аз ҳиҷолат доғдори ӯ.

Кадомин номуродеро шаҳодат дар назар дорад?
Ки турки масти ӯ хуфта-ст, ханҷар дар канори ӯ.

Агар хоҳӣ асири чилваи бебоки ӯ гаштан,
Чу шабнам соате биншин ба роҳи интизори ӯ.

Хати пушти лабашро ғайр аз ин мазмун намебошад,
Ки фасли ҳусн охир мешавад, бингар баҳори ӯ.

Бисоти аҷз ороям, сари таслим бинмоям,
Шавад то нестиҳоям уручи иқтидори ӯ.

На танҳо ман шаҳиди ғамзаи хунрези ӯ гаштам,
Ба ҳар ҷо куштае афканда чашми пурҳумори ӯ.

Чу сифрам нест сомоне, ки худро дар шумор орам,
Магар аз худ тӣҳӣ гашта, бароям дар шумори ӯ.

Зи истиғно наёмад бар сарам, то ҳоли дил гӯям,
Чу гулшан дида пургул кардам андар интизори ӯ.

Макун зоҳид зи тавфи Каъба дайри эҳтисоби ман,
Парастии мекунам ҳар ҷо, ки бином чилвазори ӯ.

Кафаш аз нозуки ранги ҳиной барнамедорад,
Магар аз хуни дил бандад, ки то гардад нигори ӯ.

Агар бар хоки Ҳочӣ бигзарӣ, фасле тааммул кун,
Ки бе ғайзе набошад тӯдаи хоки мазори ӯ.

* * *

Дорам дилаке, кабоб бе ту,
Гардида зи ғам хароб бе ту.
Чун мурғи тапида нимбисмил,
Ҳастам ҳама изтироб бе ту.
Чун мӯй зи оташи фироқат
Дорам ҳама печутоб бе ту.
Саргашта, ба ҳар тараф шитобон,
Гум карда раҳи савоб бе ту.
Дар корғаҳи саводи чашмам
Ваҳм аст ҳаёли хоб бе ту.
Заҳр аст ба ком ангубинам,
Талхам асалу кабоб бе ту.
Бишкаста ба базм дасти соқӣ
Сад соғари пуршароб бе ту.
Бинам ҳама қуббаҳои гардун
Чун токияи хубоб бе ту.
Чун анбару мушк дар димоғам
Бӯе надихад гулоб бе ту.
Аз ҳуру қусуру ҳавзу чаннат
Бинам ғами беҳисоб бе ту.
Аз ғунча насими субҳгоҳӣ
Ҳаргиз накашад ниқоб бе ту.
Андар сари ҳар касест савдо,
Ғам дар дили шайху шоб бе ту.
Хичлатзадаи ту беда маҷнун,
Ҳам гашта дар офтоб бе ту.
Аз рашки қади ту сарв дар сӯз,
По карда ба ҷӯйи об бе ту.
Аз нолаи Ҳоҷӣ интихобест
Сад зеру бами рубоб бе ту.

* * *

Мавсими навбахор шуд, он маҳи гулғизор ку?
Гунчаву гул қатор шуд, булбули дилфигор ку?

Боди сабоҳ мевазад аз тарафи диёр, лек
Ғолияи мурод не, муждаи он нигор ку?

Лолаи роғ ҳар саҳар доғи дилест дар назар,
Гунчаву гул ҳамин асар дораду эътибор ку?

Мухлиси ишқ дар кучо, чоми шароб мар киро?
Таъби шукуфтаам кадом, хотири беғубор ку?

Нест таҳаммуле, ки ман то нигарам ба гулситон,
Гунчаи дил ба хун шукуфт, бар гулам ихтиёр ку?

Аз ҳаду қадди гулрухон чун гулу сарв рустаанд,
Нола кунад ҳазор аз он, кумрӣ ба шохсор ку?

Тарҳи вучуди мумкинот шеваи интиқол қард,
Ҳоки ба бод додари дағдағи қарор ку?

Золи сипеҳр мӯягар, чомаи таъзият ба бар,
Пардаи айшро асар бар сари ин мазор ку?

Бӯса кунам агар ҳавас аз лабат, эй нигор, дех,
Дилшударо шикӯб чӣ, тоқати истибор ку?

Нури нигоҳ, 3-ин сипас бар сари дидагон нишин,
Мижжа сафед қардаам, муддати интизор ку?

Ҳодисаи замони дун як даме муҳлатам надод,
То ғами дил шумар кунам, фурсати бешумор ку?

Ҳоҷӣ, кучост ҳамдаме, сарфи суҳанварӣ кунам,
Ғанҷи мақол доштам, гӯши суҳанқарор ку?

* * *

Чону дилам сӯи ту, сархушам аз бӯи ту,
Сархушам аз бӯи ту, чону дилам сӯи ту.

Эй хамаи абрӯи ту қиблаи аҳли ниёз,
Қиблаи аҳли ниёз, эй хамаи абрӯи ту.

Аз руҳи некӯи ту доғ ба Моҳи мунир,
Доғ ба Моҳи мунир, аз руҳи некӯи ту.

Силсилаи мӯи ту то ба қиёмат дароз,
То ба қиёмат дароз силсилаи мӯи ту.

Аз қади ноҷуи ту сарву санавбар хичил,
Сарву санавбар хичил аз қади ноҷуи ту.

Шефтаи рӯи ту турки Хитову Чигил,
Турки Хитову Чигил шефтаи рӯи ту.

Дар хамаи гесӯи ту дилшудагонанд асир,
Дилшудагонанд асир дар хамаи гесӯи ту.

Хоки сари кӯи ту сурмаи аҳли вафост,
Сурмаи аҳли вафост хоки сари кӯи ту.

Наргиси ҷодуи ту соҳири сомирфиреб,
Соҳири сомирфиреб наргиси ҷодуи ту.

Аз руҳу аз мӯи ту чашми бадон дар (ъ)амо
Чашми бадон дар (ъ)амо аз руҳу аз мӯи ту.

Дур зи паҳлуи ту як даме Ҳочӣ мабод,
Як даме Ҳочӣ мабод дур зи паҳлуи ту.

* * *

Эй аз рухи ту ба Мехр партав,
З-абрӯ-т хаме ба махчаи нав.

Нури ту чу меҳри оламафрӯз,
Хукмат чу фалак ҳамеша дар дав.

Аз шарми ту Зухра заҳрнӯше,
Монанди Суҳо шабона шабрав.

Ширин зи лаби ту лаъли Ширин,
Аз қаҳри ту заҳр айши Хусрав.

Чун мӯйи ту тор шомӣ Лайлӣ,
Аз қавси ту Қайс рафта дар гав.

Бар бандаи Ҳочӣ банд меҳре,
Маъруз кунад ҳар он чи, бишнав.

* * *

Гар ба ин фурсат бичинад сози ҳастӣ дастгоҳ,
Чун ҳубоб аз як нафас хоҳад шуд ин гунбад табоҳ.

Бӯсае кардам тамаъ, лаълаш ба хун олуда шуд,
Нест бе арзи хиҷолат гуфтугӯи қарзхоҳ.

Шевае дорад ҳамӯшӣ, ҳифзи чандин обрӯст,
Гунчаро як лаб кушудан мебарад аз сар кулоҳ.

Наргису савсан ба истикболи нозат мерасанд
Бо нигоҳи шармгину бо забони узрхоҳ.

Қисмати ҳар кас ба қадри эътилои фитрат аст,
Осмонро курси гарми Меҳр бошад зоди роҳ.

Бетаамул шахси ҳастӣ бар сафар омода аст,
Мижжа то во мешавад, парвоз мегирад нигоҳ.

Ҳар кӣ меояд дар ин ҷо, нест бе доғи диле,
Бе кусуфу бе калаф ҳаргиз наёмад Меҳру Моҳ.

Доғи ишқатро ба лавҳи сина чун пинҳон кунам?
Мижжаи исфеду ашки дида мегардад гувоҳ.

Ҳоҷӣ, бунёди ҷаҳон яксар тилисми ибрат аст,
Ин варақ гоҳе сафеду гоҳ мегардад сиёҳ.

* * *

Зи шикастагон ҳазар кун, макун ин чафо ҳамора,
Ки зи охи дардмандон шавад об санги хора.

Зи назар чу дур гардӣ, ба хаёлам он намояд,
Ки бурун рафта чонам зи бадан ҳазорбора.

Маҳи ман, агар ниҳӣ по зи даруни хона берун,
Зи зуҳури фитна маҳшар бинамояд ошкора.

Ба шаб ар бурун хиромӣ, зи баёзи гардани ту
Зи қабои шаб бирезад ҳама тугмаи ситора.

Дами об, агар бихӯрдам, ба хаёли дидани ту,
Шуда хуни дил ба рӯям, зи ду дида зад фавора.

Ба ду дида сер натвон, ки рухат, нигор, бинам,
Ҳама узв, ҳамчу шабнам, шавад аз пайи назора.

Ба умеди бўси поят ба раҳе ғубор гардам,
Накунӣ гузар бар он раҳ, назанӣ қадам дубора.

Шуда дидаҳо сафедам, ба раҳат чу пири Канъон,
Ба умеди он ки шояд ба сарам кунӣ гузора.

Ҳама дам дар ин дуоям, ки рақиби бемурувват
Ба ду дида неши афъӣ, ба гулӯ хурад қанора.

Зи висол умед баркан, бинамо шикеб, Ҳоҷӣ,
Набувад ба дардмандон ба чуз ин, дигар чи чора?

* * *

Дорӣ чу ба мо итоб, тавба,
З-ин дилшуда рух матоб, тавба.

Таксир чу беш кардам аз ҳад,
Дар пеши ту беҳисоб тавба.

Умре ба раҳи ту васл чӯям,
Шояд бирасам ба боб, тавба.

Чун тоҷи карам ба фарқ дорам,
Аз парчами офтоб тавба.

То дида бидида чехраи ту,
Аз дидани Моҳтоб, тавба.

Бе меҳри ту шамъи ман нагирад,
Махмураму аз шароб тавба.

Бе накҳати зулфи анбаринат,
Аз бўйи гулу гулоб тавба.

Оташ ба рухам зи дида резад,
З-ин оташи ранги об тавба.

Аз маҳфили даҳр гӯша гирам
В-аз суҳбати шайху шоб тавба.

Инсоф бидеҳ ту, муҳтасибо,
То ман кунам аз чи боб тавба?

Ҳочӣ, зи саводи он ду мисраъ
Карда сабаку китоб тавба.

* * *

То аз рухи ту бар дилам имдод расида,
Бо ҳар тараф аз нолаи ӯ дод расида.

Ҳар ҷо ки зи нақши қадами туст нишоне,
Бар ҷабҳаи ман тинати эҷод расида.

Донам, ки дил аз тешаи ҷаври ту ҳалок аст,
Меҳнат зи азал бар ману Фарҳод расида.

Аз марҳамату лутфи ту гардам магар обод,
Бунёди вучудам ҳама барбод расида.

Он, к-ӯ ба сари кӯйи ту бигзашт ба шодӣ,
Дидам, ки аз он беҳуду ношод расида.

Умеди халос аз сари зулфи ту муҳол аст,
Чун мурғ, ки бар қабзаи сайёд расида.

Ҳочӣ, бувад аз мазҳаби ушшоқ касе дур,
Аз гирияи ӯ таъна ба ҷаллод расида.

* * *

Чун садо ҳамраҳи ман нолакунон гардад кӯх,
Аз таби синаи ман барқфишон гардад кӯх.

Шунавад гар нафасе ҳасрати бетобии ман,
Ҳамчунон лӯлаи симоб тапон гардад кӯх.

Магар аз қиссаи навмеди Фарҳод шунид,
Бесутунвор ҳама оху фиғон гардад кӯх.

Бинишинам, бари худ нолаву фарёд кунам,
Ки чу ашк аз ғами ман оби равон гардад кӯх.

Гар ҳама шеваи тамкини ҷаҳон ин бошад,
Доман олуда ба хун то ба миён гардад кӯх.

Асари ишқи ту бар санг магар карда гузар,
Ки зи сомони шарар сӯхтаҷон гардад кӯх.

Ба ҳама сангдилӣ аз асари бетобӣ,
Ҷигари судас аз реги равон гардад кӯх.

Ҳоҷӣ, то зиндагӣ дорем, зи сангандозон
Он қадар ҳар даме ояд, ки ҳамон гардад кӯх.

* * *

Дар чаман то омад он нозукниҳол ораста,
Сарв ноҷу шуд, ба таълими камол ораста.

Меҳру Моҳе барнаёяд ҳолӣ аз нуқсу завол,
Ғайри моҳи ман, ки бе нуқсу завол ораста.

Ҷуз ҳиҷолат нест бар шахсе, ки аз айни ҳасад
Айб ҷӯяд бар ҷамоли зулҷалол ораста.

Нофа хун гардад зи рашку хун хӯрад мушки татор,
Ғар равад бо нақҳати зулфаш шамоли ораста.

Баски шуд беқадр колои ҳунар дар ин замон,
Менамояд ҷун гуҳар санги сафол ораста.

Осмон дорад мағар бар диди абрӯят ҳаёл,
Нохуне болои миҷгон аз ҳилоли ораста.

Ҳоҷӣ, моро буд хотир бе гули рӯяш малол,
Шукри Аллоҳ, омад имшаб он ҷамол ораста.

* * *

Баски чун ман алам аз чаври замон дорад кӯх,
Аз садо нолае бар гӯши касон дорад кӯх.

Гӯиё ҳамчу ман аз ҳаҷри ту дил сӯзон аст,
Ки шарар бар чигари доғ ниҳон дорад кӯх.

Чи натарсӣ, ки зи тарси гунаҳе нокарда,
Зи дусад чашмаи рух сели равон дорад кӯх.

Қуз ҳамӯшӣ набувад сарфаи осудадилий,
Сози тамкин ҳама аз ҳифзи забон дорад кӯх.

Қониби гӯшанишинон бари ибрат бинигар,
Ки аз ин шева баландӣ ба чи сон дорад кӯх.

Нест дар қабҳаи шуҳрат асари дилгармӣ
В-арна, аз барф чи дастори калон дорад кӯх.

Қуз ба саҳтӣ натавон забти зараркорон кард,
Ҳамраҳи хеш аз он дому дадон дорад кӯх.

Ҳоҷӣ, аз пешаи сабр аст мақомоти баланд,
З-ин адо шуҳрати рафъат ба чаҳон дорад кӯх.

* * *

Гар кунад нусхае аз хатти сиёҳат Монӣ,
Боядаш хома бувад аз қалами райҳонӣ.

Чи ба ҳам руста, бирезад зи бари пушти лабат,
Чи накӯ забт шуда бо қалами субҳонӣ.

Рӯ намудӣ ба чаман, зуд гузаштӣ, ки шуда
Лола пурдоғу ба хун савсани кӯҳистонӣ.

Ба ҳарифон ҳама шаб бода кунӣ нӯш, чаро
Ба ғалат ҳам зи кафи мо қадаҳе настонӣ?

Накди дилро зи мани зор ба яғмо бурдӣ,
Ба гадо ҳам накунад шафқате туркистонӣ.

Нашунидӣ магар инро, ки нагиранд хироч
Зи фақирон ба ҳадису хабари фурқонӣ?

Масали рӯи туро Моҳ, шунидам, гуфтанд,
Чу бидидам, ки накӯ аз Маҳу Хур чандонӣ.

Нотавонӣ ба хаёлат чи писанд афтода,
Дили афтодаи моро мададе натвонӣ?

Туву то кай ба тағофул гузарӣ аз бари мо,
Ману то кай ба раҳат нолаву ашқафшонӣ?

Ҳоҷиё, қатъи тамаъ кун, ки накӯён доранд
Шеваи сахтдилӣ, пешаи дилранчонӣ.

* * *

Киям, аз арзи ҳастӣ ин қадар афтода маъюсе,
Садои рафтани ранге, ҳинои дасти афсӯсе?

Нагаштам шухраи офоқ чуз аз тарзи бадномӣ,
Агар лаббайк гуфтам, шуд баланд овози ноқусе.

Чу бастам панҷаи гулчини гулзори ҳусни ӯ,
Ба ёди ғунҷаи ӯ медиҳам бар пойи гул бўсе.

Надорад соз имкон чуз навои ибрат оҳанге,
Набошад дар баёни рамзи ӯ дарқор қомусе.

Тааммул ку, вагарна равшан аст аз хоки ин водӣ
Суроғи рафтагон аз нақшҳои пойи маъкусе.

Шукӯҳи муфлисӣ моро баландовоза медорад,
Тихӣ гаштан садо бар мекунад аз хонаи кӯсе.

Дар ин офотхези шашдар эман метавон, Хоҷӣ,
Чу шамъи раҳрави боде надорӣ ҳеҷ фонусе.

* * *

Ошной дод моро бо Худо афтодагӣ,
Хоки моро мебарад, бин, то кучо афтодагӣ.

Пеши поят рӯ ниҳодан ҳеч аз мо айб нест,
Кибриёӣ аз ту мезебад, зи мо афтодагӣ.

Он кадар хичлатпарасти эътибори ҳастиям,
Сачдаҳо гул кард, фарқам то ба по афтодагӣ.

Дар бинои аҷз ҳаргиз суратеро барнаёфт,
Чустучӯҳо кард ғайр аз нақши мо афтодагӣ.

Ҳеч сомоне надорад ин баҳори эътибор,
Чон диҳад бо ташнагӣ дар Карбало афтодагӣ.

Сифлагонро рутбаи иззат намояд пойдор,
Бар ҳаво ҳаргиз надорад хокро афтодагӣ.

Ҳар касеро шеваи мухтори табъ афтодааст,
Фитрате дорам, ки дорад иқтизо афтодагӣ.

Эй ҳавас, бар мо фусуни тоҷу парчамро мағӯ,
Аз димоғам бурда шавқӣ иртиқо афтодагӣ.

Нотавониро асое нест чуз имдоди оҳ,
Зарраро, Ҳочӣ, диҳад сар дар ҳаво афтодагӣ.

* * *

Ҳамон рӯзе, ки бастам бо ту аҳди орзумандӣ,
Тариқи бевафой пеша кардӣ, аҳд баркандӣ.

Чи дорад чашми махмурат, зи мастӣ худписанд омад,
Ки риндонро, ба чуз мастӣ, ба коре ҳеч напсандӣ.

Яқин медон, насихатро набошад суд бар ошиқ,
Бувад бар бедилон душвор таълими хирадмандӣ.

Ҳама ширинлиқоёнро ба чашми имтиҳон дидам,
Миёни он ҳама ширинлиқоиву шакархандӣ.

Хичолат мекашад наргис зи чашми пурхумори ту,
Бувад дар инфӣёл аз ғабғаби себи самарқандӣ.

Чи созам, гар набандам дил ба доми ҳалқаи зулфат,
Чу Юсуф модари айёмро сар карда фарзандӣ.

Аз ин хуштар чи бошад дар тариқи ишқбозиҳо,
Ки ман чун шамъ мегирям, ту ҳамчун субҳ меҳандӣ.

Ҳадисе аз ману ту ҳолати Фарҳоду Ширин аст,
Ки ман ҷон меканам дар кӯҳу ту бо ғайр пайвандӣ.

Назебад панҷаи тори туро ранги ҳино бастан,
Зи хуни ошиқон ҳар субҳ метобад ҳинобандӣ.

Агар, Ҳочӣ, муқими Каъбаи он меҳрубон гардӣ,
Хусули муддао кардиву таҳсили барӯмандӣ.

* * *

Намегӯям туро, бар ман ниғаҳ бисёр шойистӣ,
Вале ҷавру ҷафои ту на ин микдор шойистӣ.

Набошад гарчи ошиқро халос аз хориву зорӣ,
Чу дорад нисбати ишқат, на хору зор шойистӣ.

Барои як нигоҳат рафт аз ҳад интизори ман,
Тағофулҳои ту бо мо на чандин бор шойистӣ.

Агар аз лаъли ширинат хабар меёфтӣ Фарҳод,
Пушаймон аз лаби Ширини худ сад бор шойистӣ.

Шавад то пеши ту ҳоли дили пурдоғи ман равшан,
Чу шамъ аз дидаи ман ашки оташбор шойистӣ.

Ҳамеша мурғи дил дорад таманнои пару боле,
Ки аз худ рафтаниш андар ҳавои ёр шойистӣ.

Чу шабнам то сахар бояд ништастан интизор аз ман,
Вафо аз ту чу Хур аз ваъдаи дидор шойистӣ.

Дили бемори ман чӯяд даво аз ҷашми беморат,
Аҷаб сирре, даво беморро бемор шойистӣ.

Ҷафоҳои туро пӯшидаву инкор месозам,
Вале гоҳе туро бар сабри ман иқрор шойистӣ.

Ту ро бар ҳоли Ҳочӣ ҳар даме бояд назар кардан,
Варо андар бақои ту дуо ҳар бор шойистӣ.

* * *

Ба дил то кай зи меҳрам кина дорӣ?
Бадар кун, он чи андар сина дорӣ.

Зи дардат пеши кас ҳаргиз нанолам,
Ки аҳде инчунин пешина дорӣ.

Бимурдам дар ғамат, асло нагуфтӣ,
Ки хотир аз чи рӯ ғамгина дорӣ.

Ба чумъа ваъдаи озодиям буд,
Ба шанбе ваъда дар одина дорӣ.

Закоти ҳусн бар мо – муфлисон дех,
Чу аз ин мол дар ганчина дорӣ.

Насихат бар ту чун душвор омад?
Магар бар ҳақнамоён кина дорӣ?

Ба риндон гоҳ-гоҳе чеҳра бинмо,
Агарчи рашк ҳам з-ойина дорӣ.

Ало, соқӣ, хумор аз мо бадар кун,
Агар дар хум майи порина дорӣ.

Димоғи саркашӣ аз сар бияндоз,
Агар бар осмонҳо зина дорӣ.

Бувад, гӯйӣ, ки, Ҳочӣ, шав қаринам,
Ки ҳаққи хидмати дерина дорӣ.

* * *

Чи шавад, зи лутфи шохӣ, назаре ба мо намоӣ,
Ки зи ғам ба чон расидам, ту ханӯзам озмоӣ.

Ба Худо, ки шармам ояд, чу туро хитоб созам,
Ки забон ба ҳарф лағзад, чу ту дар сухан дароӣ.

Ҳама умр тай намудам, нафасам ба охир омад,
Ба дами видои рӯхам, чи шавад, агар биёӣ.

На баҳору лола чӯям, на маю пиёла гӯям,
Ба шикасти орзуям нафасе ба чилва оӣ.

Ба раҳ ончунон нишастам, ки намонад интизорӣ,
Ба кучо паём созам, ба кӣ рози ошноӣ?

Ману оламе гуноҳам, чи забони узрҳоҳам,
Ба қарам диҳӣ паноҳам, ки ту меҳрубони моӣ.

Аҷаб аз ҳаёли хубон, ки раҳи вафо надонанд,
Магар аз ту пеша қарданд раҳу расми бевафой?

Ҳама хичлатам, ки дорам ҳама субҳ боданӯшӣ,
Ба чи номи тавба гирам, ба чи роҳи порсой?

Бикушой шасти мижгон ба фидои чони Ҳоҷӣ,
Ки касе дият нахоҳад зи кушандаи фидоӣ.

* * *

Ман кистам? Ба роҳат афтодае, бидонӣ,
Чун ашк то ба поят маҳмилкаши равоне.

Аз ранги рафтаи ман сози адам хувайдост,
Девони эътиборам, гар нуктаам бихонӣ.

Бегонаи хирадро сози адаб кадом аст?
Дар наъра ҳар надонад бар гӯшҳо гаронӣ.

Бар хоки остонат то сачдае намоям,
Ҳамчун ҳилол қомат ҳам гашт дар ҷавонӣ.

Пажмурда то насозӣ гулзори эътиборат,
Дастӣ тамаъ чудо кун аз ҳар чи метавонӣ.

Мушкил бувад раҳоям з-офоти ин замона,
Дар коми аждаҳоям доданд зиндагонӣ.

Дар пеши кӣ тавонам оғози шиква кардан?
Бечораи шаҳидам аз ханҷари нихонӣ.

Эй беҳабар нишаста, сомони роҳ баргир,
Рафтанд ҳамнишинон, дигар кӣ мерасонӣ?

Чун лолаам дар ин боғ бо хуни дил нишаста,
То қатрае чу шабнам бар доғи ман чаконӣ.

Ҳочӣ, паёми аҷзам то рутбае биёбад,
Бо оху нола рафтам ҳангоми арзахонӣ.

* * *

Субҳи пириҳо дамиду рафт они зиндагӣ,
Рехт анҷумпораҳои осмони зиндагӣ.

Он замоне чашми хоболуди мо дар хоб буд,
Беҳабар бигашт аз мо корвони зиндагӣ.

Тозагиҳои хаёлам аз гули рухсори туст,
Бе ту рангу бӯ надорад гулситони зиндагӣ.

Қомат аз бори надоматҳои даврон зад ба хок,
Бар замин афтод нахли бӯстони зиндагӣ.

Ҳеч касро пешаи ғафлат ба огоҳӣ нарафт,
Ҳар қадар рафтанд пайҳам ҳамраҳони зиндагӣ.

Дар талоши ину он фурсат ба ноқомӣ гузашт,
Ҳеч як охир наёмад посбони зиндагӣ.

Саъйи мо чун соя дар пойи қасон беҳосил аст,
Қуз надомат бар надорад нотаवони зиндагӣ.

Шӯриши захм аз дами шамшер, медонӣ, чарост?
Қатъи васлат мекунад аз дӯстони зиндагӣ.

Ҳамчу шамъам мурдатабӣҳои даврон доғ кард,
К-аз чи рӯ шахсе набошад қадрдони зиндагӣ.

Ҳоҷӣ, ин ҷо чанд биншинем, вақти рехлат аст,
Як-ду рӯзе буд, шуд охир замони зиндагӣ.

* * *

Доғам аз ғам, ки маро бар сари роҳе накушӣ,
Ба гуноҳи назари карда, паноҳӣ накушӣ.

Ба гунаҳ куштани ошиқ ба ту набвад айбе,
Айб он аст, ки ошиқ ба гуноҳе накушӣ.

Тирабахт он, ки ба як мӯй нагирӣ дар банд,
Сахтҷон он, ки ба як нимнигоҳе накушӣ.

Бувад он рӯз туро шуҳрату овоза баланд,
Ки ба узри гунаҳ оварда, паноҳӣ накушӣ.

Ошиқи рӯйи туро ҳеч даме мурдан нест,
Мурдан он аст, ки бо тири нигоҳе накушӣ.

Чи сабаб хуни касон бар ту мубоҳ афтода,
Ки набахшӣ гунаҳе, то ки гувоҳе накушӣ.

Ҳочиро, албата, он рӯз пазирӣ ба қабул,
Ки ракиби табаҳи рӯйсиёҳе накушӣ.

* * *

Чи маънибаландӣ, чи нозукадой,
Ки лутфат чу маънист назри расой

Қадат ҳамчу сарви баланд офарида,
Рухатро чу Хуршед дар рӯшноӣ.

Дар ин гулситон ғайри ибрат набошад,
Хиҷолат зи наргис чаро н-озмой?

Қиёмат чунон фурсатеро нахоҳад,
Ки як мижжаеро зи ҳам баркушӣ.

Чу шамъ аз баландӣ ба пастӣ расидам,
Кашидам чу най зиллати бўреӣ.

Ғамат хонаи дил гирифта-ст маҳкам,
Аз он рӯ ба ғамхона ҳаргиз наёӣ.

Ба ғайри фитодан нашуд дастгирам,
Чу ашкам ба раҳ хиҷлати беасой.

Чу гавҳар ба зулматғаҳи об хуфтам,
Шараф ёфт рангам зи саброзмой.

Аз ин домгоҳи бало хез, Ҳочӣ,
Бувад то нафас, нест бар кас раҳой.

* * *

Эй ки бар хотири мо ҳеч мадуро накунӣ,
Умр бигзашту назар бар тарафи мо накунӣ.

Ошиқон дар ғами ту ҳоли табаҳе доранд,
Ту чаро пурсиши ин қавм тақозо накунӣ?

Бари як хандаи ту хотири мо ранчур аст,
Чи табии, ки бар ин дард мудово накунӣ?

Оби чашмам, ки чу Чайхун ба раҳат мерезад,
Гузаре бар лаби ин чашма, тифоқо, накунӣ?

Ҳамчунон лоласитонҳо дили мо пурхун аст,
Ба чунин лоласитон сайру тамошо накунӣ?

Эй фалак, рӯзу шабон баҳри чӣ саргардонӣ?
Ки сукун як нафасе аз пайи дунё накунӣ?

Ҳочӣ, чун шеваи хубони ҷаҳон бемехрист,
Ба ғалат меҳр аз ин ҷумла таманно накунӣ!

* * *

Чи бошад, аз карам ҳоли мани бемор дарёбӣ?
Илоҷи дардмандонро, сазад, ҳар бор дарёбӣ.

Зи ҳӯю хислати неки ту доим ончунон зебад,
Ки аҳволи дили бечорагон бисёр дарёбӣ.

Ту болотар зи Хуршедиву ман аз зарра поёнтар,
Умедам ҳар даме дар партави анвор дарёбӣ.

Ба чашми ғафлатогин ҳусни он дилдор натвон дид,
Агар ёбӣ варо, аз дидаи бедор дарёбӣ.

Ту ҳам рӯзе чу ман бо кулфати ҳичрон сабурӣ кун,
Ки то кадри дили бишкатаи афгор дарёбӣ.

Ба сӯзи бедилони худ ҳазорон офарин созӣ,
Агар худ ҳам асар з-он оташи рухсор дарёбӣ.

Чу товуси чаман, эй дил, саропо доғ мегардӣ,
Агар як лаҳзае он шӯҳии рафтор дарёбӣ.

Ҳазар аз дахли бечо дар каломи хурдабинон кун,
Мабодо, ҳиҷлате аз табъи ноҳамвор дарёбӣ.

Шикоят аз замону шиква аз бахти забун то кай?!
Ки неку бад ҳама аз кардаи атвор дарёбӣ.

Ҳама аз кулфати азод, Ҳочӣ, некувон ҷустанд,
Гуле беҳор агар ёбӣ, на з-ин гулзор дарёбӣ.

* * *

Аз шӯриши савдоят дар ҳар саре савдое,
З-ошӯби хаёли ту дар ҳар лабе ғавғое.

Аз тарзи хироми ту тӯфони бало пайдо,
Дар баҳри тамошоят дар ҳар мижа дарёе.

Ҳоли дилу кори ман бар ҳам заду расво шуд
Аз зулфи парешоне, аз софии симое.

Аз тарси фиғони худ дар кӯҳу биёбонам,
То бад нарасад бар ту аз нолаи ман вое.

Аҳволи дили зорам, он к-ӯ нигарад, донад,
Чашмони пур аз нозе, зулфайни сумансое.

Бе рӯи туам ҷаннат гӯё, ки ҳамемонад
Ваҳшаткада маъвое, офатзада сахрое.

Аз гармии рухсорат дар дидаи ман мардум
То во раҳад аз шӯриш, биншаста ба дарёе.

Пайғоми туро овард боди сахарӣ рӯзе:
Бар мурдадилон бахшид анфоси Масеҳой.

Бояд, ки расӣ, эй мах, ҳар дам ба сари Ҳочӣ,
Афтода ба кӯи туст беманзилу маъвое.

* * *

Чаро, эй дил, висоли хубруён иқтизо кардӣ?
Тамошоят чи шуд, худро ба меҳнат ошно кардӣ?

Ба он нозукхаёлиҳо, ки будӣ дар мизочи ман,
Ба як мӯе гаронӣ доштам, бар ман чиҳо кардӣ?

Зи тачриди хаёлам сарв кардӣ доми озодӣ,
Ба таклифи машоқӣ бори ғам бар ман чаро кардӣ?

Нафас чун теша барҳам зад бинои Бесутуни ман,
Чу Фарҳодам ба Ширин ваъдаҳо охир фано кардӣ.

Шавад рашки Бадахшон санг, агар бинад сиришки ман,
Хиҷолат аз арақҳои чабинам каҳрабо кардӣ.

Дар ин гулшан зи ифлосист ному расми озодӣ,
Чи мешуд, тоҷи зар наргис зи дӯши хеш во кардӣ?

Тариқи ҳақшиносиҳо набудӣ он қадар мушкил,
Ғубори мосиво аз чашми ибрат гар сиво кардӣ.

Чи нолам аз абад бе ихтиёри ранҷу оромӣ,
Ки аз аҳди аластам бахти бад рӯ бар бало кардӣ.

Чу шамъ аз ростӣ андар вучуди худ задам оташ,
Аз он парвона хокамо ба мижгон тӯтиё кардӣ.

Тағофулҳои гардун мекунад, ночор, мамнунам
Вагарна қомати мо ҳам чу дӯши худ дуто кардӣ.

Аз ин афсонаҳои беасар, Ҳочӣ, чи меҳохӣ?
Ки аз нанги шунудан заҳмате бар гӯшҳо кардӣ.

* * *

Дилбаро, турраи мушкини ту сунбул ворӣ,
Тарфи рӯи ту чун он боғчаи гул ворӣ.

Нест кас, ҳалқаи гесӯи туро бишморад,
Ки дар ӯ нест тараф давра тасалсул ворӣ.

Ту зи май оташи рухсора барафрӯз чу гул,
Нола созам мани бедилшуда булбул ворӣ.

Ихтиёрӣ набувад ишки ту бар дилшудагон,
Баста карда ҳамаро турраи ту ғул ворӣ.

Чу гадоён ба дарат нолакунон меоям,
Ту напурсӣ ғами мо аҳли таҳаммул ворӣ.

Чи фусун хондай, ки ҷумла касон мегарданд
Зи ақиби ту парешон шуда кокул ворӣ?

Пеши лаъли ту табарзад чу табархун гардад,
Нармии ғабғаби ту меваи дунбул ворӣ.

Зоҳири ҳоли ман аз ишки ту саргардонист,
Ба таҳайюр зи паят ошиқи бепул ворӣ.

Нест бар ғамзадагон, Ҳочӣ, дар ин роҳ касе,
Дастгире ба ҷуз аз файзи таваккул ворӣ.

* * *

Дили ман бар ту кабоб аст, ту худ медонӣ,
Бар сари ман чи азоб аст, ту худ медонӣ.

Ин ҳама об, ки аз дидаи ман мерезад,
Менагӯй, ки чи об аст? Ту худ медонӣ.

Арзи ахволи дили ғамзада гуфтам, гуфтӣ:
Ба суолаш чи ҷавоб аст, ту худ медонӣ.

Пурсиши мардуми афтодаи бемори асир
Хислати неку савоб аст, ту худ медонӣ.

Фасли гул мегузарад, сокии гулчехра, биё,
Бода паймо, ки савоб аст, ту худ медонӣ.

Муғтанам фурсати умр аст, дар ӯ шодӣ бех,
Чу шарар зудшитоб аст, ту худ медонӣ.

Ҳар чи пешомадаро муфту ғанимат машмар,
Ки ҳама бар ту ҳисоб аст, ту худ медонӣ.

Ба ҷаҳоне ману ту тарҳи иқомат дорем,
Чу биёбони сароб аст, ту худ медонӣ.

Зиндагонӣ чи қадар наҷъаи ғафлат дорад,
Мақри ин олами об аст, ту худ медонӣ.

Ҳоҷӣ бо қомати ҳам ҷойи дигар чун биравад?
Ҳалқаи ин дару боб аст, ту худ медонӣ.

* * *

Зи дарди бекаси, эй нола, то кай беасар резӣ?
Чи бошад, хун шавӣ, бар доман аз мижғони тар резӣ?

Бақои гулшани ҳастӣ надорад сарфа чандоне,
Ки ҳамчун ғунча то лаб во кунӣ, хуни чигар резӣ.

Набошад муфт таҳсили дили софе дар ин водӣ:
Чу гирдоб он қадар печӣ, ки то нақди гуҳар резӣ.

Агар тоҷи сари фағфуру аз қайсар камар гирӣ,
Чу Ҷам рӯзе ба дасти Сом он теғу камар резӣ.

Зи ғафлатозмоиҳо нашуд роҳи касе равшан,
Шабобаб ҳамчу шабнам хез, то файзи сахар резӣ.

На бар чояат сукуни, музтариб аз факр мегардӣ,
Чу симоб ин қадар бар ҳар кучо бе пову сар резӣ.

Ҳанӯзат роҳи парвоз аст, кун тамҳиди озоӣ,
На он мурғӣ, ки дар қайди тааллуқ болу пар резӣ.

Нашуд дар пеши чашмат сарҳади роҳи фано равшан,
Губорат то ба санг ояд, ки ҳамроҳи шарар резӣ.

Зи зуҳди хушки зоҳид маъние ҳосил намегардад,
Магар бар ин ҳаюло сурату ранги дигар резӣ.

Макун, Ҳочӣ, таманнои висоли гулруҳон ҳаргиз,
Мабод аз нола ҳамчун булбулон сӯзи чигар резӣ.

* * *

Губорам дар ҳавоят мекунад шавқи парафшонӣ,
Ки то молад ба хоки остонат лавҳи пешонӣ.

Назад боли тапиш ҳангоми чон кандан шаҳиди ман,
Кадомин теғи қотил рехт хунаро ба осонӣ?

Димоғи сарбаландӣ сифлагонро офат ангезад,
Губор аз осмон гарде надорад чуз парешонӣ.

Зи лаззатҳои дунё андаке қатъи таманно кун,
Намоли чун магас бар ҳамдигар даст аз пушаймонӣ.

Ҷаҳонро димоғи ҳарзагӯи мунфаил дорад,
Забони лоф кӯтаҳ кун, зи ҳар чи карда натвонӣ.

Назокатҳои ҳуснат аз саводи хат ҳувайдо шуд,
Физояд нури Маҳ, ҳар гаҳ фитад дар шоми зулмонӣ.

Агар хоҳӣ, ки нури дидаи аҳли назар бошӣ,
Чу шамъ аз ҳештан бигзар, шавӣ то шахси нуронӣ.

Зи кирдори ҳавой, ҳамчу шабнам об гардидам,
Чи мешуд, Ҳочӣ, оҳе мезадӣ чун субҳ пинҳонӣ.

* * *

Моҳам агар аз ниқоб рафтӣ,
Тоб аз рухи Офтоб рафтӣ.

Дар кулбаи ман зи интизорӣ
Дер омадиву шитоб рафтӣ.

Дар дидаи ман чу мардумонӣ,
Бедор ва гар ба хоб рафтӣ.

Аз мастии чашми нимахобат
Ақл аз сари шайху шоб рафтӣ.

Гардад чу сароб хушку бе нам,
Гар ҳарфи лабам ба об рафтӣ.

Рӯ аз раҳи дигарон натоби
В-аз мо ҳама рӯйтоб рафтӣ.

Эй умри гиромӣ, аз пайи ӯ
Занчир ба по, чу об рафтӣ.

Ҳочӣ, чу ҳилол бо қади ҳам
Рафтӣ, зи думи шабоб рафтӣ.

* * *

Эй, зи лутфат ҳамаро рутбаи соҳибчоҳӣ
В-эӣ зи меҳри ту расад хотами шоҳаншоҳӣ.

Ҳама дар қабзаи тақдири ту чун Зол забун,
Зери девори қазоят Маҳу Меҳру Моҳӣ.

Кист дар мулки ту барге бибурад аз шохе,
Панчаашро надихад теги адаб кӯтоҳӣ?

Шаҳсаворон ба дарат тавқи ғуломӣ доранд,
Моликулмулки ҳақиқӣ, ба ҳақиқат, шохӣ.

Заррае нест, ки дар илми ту пӯшида бувад,
Бар замири ҳама кас ҳамчу алан огоҳӣ.

Кардам аз ваҳму ҳаёлат сухани нобе чанд,
Ҳама чун тори анокиб зи луоби доҳӣ.

Напазирӣ ба қабулам, нашавӣ ҳамроҳам,
Кӣ қабулам бинамояд, кӣ кунад ҳамроҳӣ?

Ҳуччати афву қабуле бинамо девонам,
Гарчи бошад рақами Ҳочиву килки соҳӣ.

МУХАММАСОТ

Дамида лола ҳар саҳар ба тарфи кӯҳсорҳо,
Бар ӯ фиканда сунбула зи зулфи хеш торҳо,
Ба сарву ножувон нигар ба самти чӯйборҳо,
Ба ҳар чи гар назар фитад, гул аст дар канорҳо,
Чи хуш, ки умр бигзарад ба ёри гульизорҳо.

Дар ин баҳор оламе саре ба роғ дорадо,
Чамоате ба табъи хуш зи гул суроғ дорадо,
Ба сайри боғ ҳар касе ба каф аёғ дорадо,
Ману диле фурӯ ба хун, чу лола, доғ дорадо,
Ҳамин бас аст ҳосилам ба мавсими баҳорҳо.

Баҳорро чи мекунам, буто, туй баҳори ман,
Ба лола кай назар кунам, рухи ту лолазори ман,
Канора гардам аз миён, ки оӣ дар канори ман,
Ба пурсишам яке бигӯ, «кучост дилфигори ман?
Ки дода сар ба роҳи ман, гузашта з-эътиборҳо»,

Нигори шӯхи шанги ман, зи ман чаро рамидаӣ?
Зи сидқи бехато бигӯ, зи ман хато чӣ дидаӣ?
Рақиби тирачашмро ҳамеша нури дидаӣ,
Макони сабр бурдаӣ, дукони кина дидаӣ,
Ба чашми ман бинех қадам, бас аст интизорҳо.

Ба ёди май ба ман нишин, ғазаб зи худ канора кун,
Дилат ризо намедихад, биёву истихора кун,
Ба фикри оштӣ дигар азимати дубора кун,
Қусури рафтаре зи ман ба лутф воғузоре кун,
Ба ҷони бемадори ман бас аст гиру дорҳо.

Якинам он ки дар азал ба сарнавишти ман туй,
Бурун зи хотирам найй, ки дар сиришти ман туй,
Саҳоби зарфишони ман ба боғу кишти ман туй,
Бихишт бе ту кай равам, чаро бихишти ман туй,
Бихишт бе туам бувад чу дашти хорзорхо.

Чу куштиям, гузар бикун ба машҳади мазори ман,
Зиёрате намо, бубин шаҳиди интизори ман,
Ки дил ханӯз метапад ба доғ дар канори ман,
Ҳазор нола мешунав зи пардаи ғубори ман,
Чу дар сабохи навбаҳор зи ғулғули ҳазорхо.

Чи дилбарӣ, ки ҳеч гаҳ ба мо-т илтифот не,
Чи махвашӣ, ки бе рухат ба фикри мо субот не,
Ба ҳоли бекасони худ тарахҳуме чаро-т не,
Магар ки раҳм дар дилат насиба аз қазо-т не?
Ҳаёт агар вафо кунад, кунӣ ба мо чи корхо.

Ба ҳоли мо чаро ки ту наменамоӣ пурсучӯ,
Фитодаам миёни халқ зи ишқи ту ба гуфтугӯ,
Зи ғулғули фиғони ман гирифта шаш чихат ғулӯ,
Бағал кушо, бағал фикан, ғуломи худ зи кӯ ба кӯ,
Ки фош гашта ишқи ту ба ҳадди иштихорхо.

Ба шаккари лабони ту шакар чиву набот чи,
Ба қанди илтифоти ту мазоқи ҳалвиёт чи,
Умеди ошиқони ту ба шеваи ҳаёт чи,
Ба мубталои рӯйи ту халос чи, наҷот чи,
Кучо зи кайди чун тӯе раҳад дигар шикорхо.

Зи лаъли обдори ту ақиқ дар Яман ба хун,
Зи рӯйи ғозакори ту шақиқ дар даман ба хун,
Зи чашми пурхумори ту раҳиқ зери дан ба хун,
Зи зулфи мушкбори ту ғизола дар Хутан ба хун,
Ки ҳар сахар ба Чин расад зи бўйи ту нисорхо.

Маҳи духафтсолаам, бадар шавӣ зи хона гар,
Қиёмате аён шавад замонаро зи шӯру шар,
Кирост тобу тоқате, ки бинадат яке назар,
Назар зи тоби рӯйи ту, шавад хафош бебасар.
Бувад шуои оразат чун Меҳр дар шарораҳо.

Чи мешавад, ки Ҳочиро ба хештан қарин кунӣ?
Ба рағми ғайр соате чалису ҳамнишин кунӣ?
Бигиряд ӯ, бихандӣ ту, ба дардаш офарин кунӣ,
Зи ҳамчу ту муҳол не бихониву чунин кунӣ,
Зи хусн илтифот беҳ ба ошиқони зорҳо.

* * *

Айши ин махфил ҳама тимор медонем мо,
Шахси махмалхобро бемор медонем мо,
Мардикорони ҷаҳон бегор медонем мо,
Бо ҷунун хӯ кардари хушёр медонем мо,
Ранги дар хун рафтаро гулзор медонем мо.

Беш набвад чанд рӯзе ин баҳори рангу бӯ,
То ниғаҳ равшан кунӣ, гардад хазон андар ғулу,
Ин варакро аз сиёҳӣ нест фарқе пушту рӯ,
Бар абас бошад димоғи инбисоти орзу,
Фурсате бас андак аст, бисёр медонем мо.

Шаш чихат ҷуз пушту рӯи эътиборе беш нест,
Чархро, фаҳмӣ агар, ҷуз беқарорӣ беш нест.
Субҳаи тори нафас як ду шуморе беш нест,
Нусхаи эҷод ҷуз маҳвинтизорӣ беш нест,
Аз суботи олам ин миқдор медонем мо.

То кашад бар лавҳи имкон хомаи ҳастӣ рақам,
Бенишонӣ ҷилва созад, ҷилваҳо майли адам,
Сурма мепечад нафас дар пардаҳои зеру бам,
Омадан дорад суроғ аз пайкари нақши адам,
Рафтагонро ин қадар осор медонем мо.

Навбаҳоре дар миён пур бенасақ гул кардааст,
Пиразоле хешро зери таҷаммул кардааст,
Содалавҳонро ба ҳар сӯ дасту по ғул кардааст,
Чашми ибратбин зи дидораш тағофул кардааст,
Ин арӯс аз шӯйи худ безор медонем мо.

Ҳар нафас дорад ба гӯшам инчунин пайғом ғам,
К-ин қарор аст, дар фирор ором бошад ром рам,
Шарбати ин базм гашта бар даҳони Сом сам.
Акс не з-Искандару чуз ном не аз чом Чам,
З-ин ҳикоятҳо бисе бисёр медонем мо.

Шӯри мову ман дар ин ибратсаро фаҳмидаем,
Мубталое чанд дар доми бало фаҳмидаем,
Мӯягар, нудбатнаво, соҳибазо фаҳмидаем,
Ташнаи ваҳшаткамини Карбало фаҳмидаем,
Зиндагири нохушу ночор медонем мо.

Заъфарон то нашкуфад аз арғувонзорат ба боғ,
То накарда пур зи захрат сокии даврон аёғ,
Худпушаймонӣ гуле дорад, надорад ҳеч роғ,
Шиша банд андар назар, кун судани дасте суроғ,
Нузҳати ин лола з-ин куҳсор медонем мо.

Ҳайфи он сармояе, к-ӯ ройгон аз каф гузашт,
Худ шуморе нася кард ин нақдро бо ҳафт-ҳашт,
Монда урён, даст холӣ, роҳ дуру паҳн дашт,
Эй хичолат, пеш о, вопас намонда рӯйи гашт,
Хешро ҳасраткаши ин кор медонем мо.

Неку бад бар лавҳи пешонӣ хати дасти қазост,
Куфру имон як сабақ аз мактаби лову балост,
Маҳви исбот аз шамими гулшани лутфу атост,
Бар тазарруъ аҷзи моро даст бар дӯши дуост,
Донад ӯ раҳмат, агар иқрои медонем мо.

То ба кай, Ҳоҷӣ, туро дар сар ҳавас, дил ғофил аст,
Орзуҳо раҳзану тӯли амал лотоил аст,
Хештан бифкан, ки дар роҳи висолат ҳоил аст,
Саъй агар дорӣ, сафо бар Каъбаи дил моил аст,
Ин мақола мазҳаби Мухтор медонем мо.

* * *

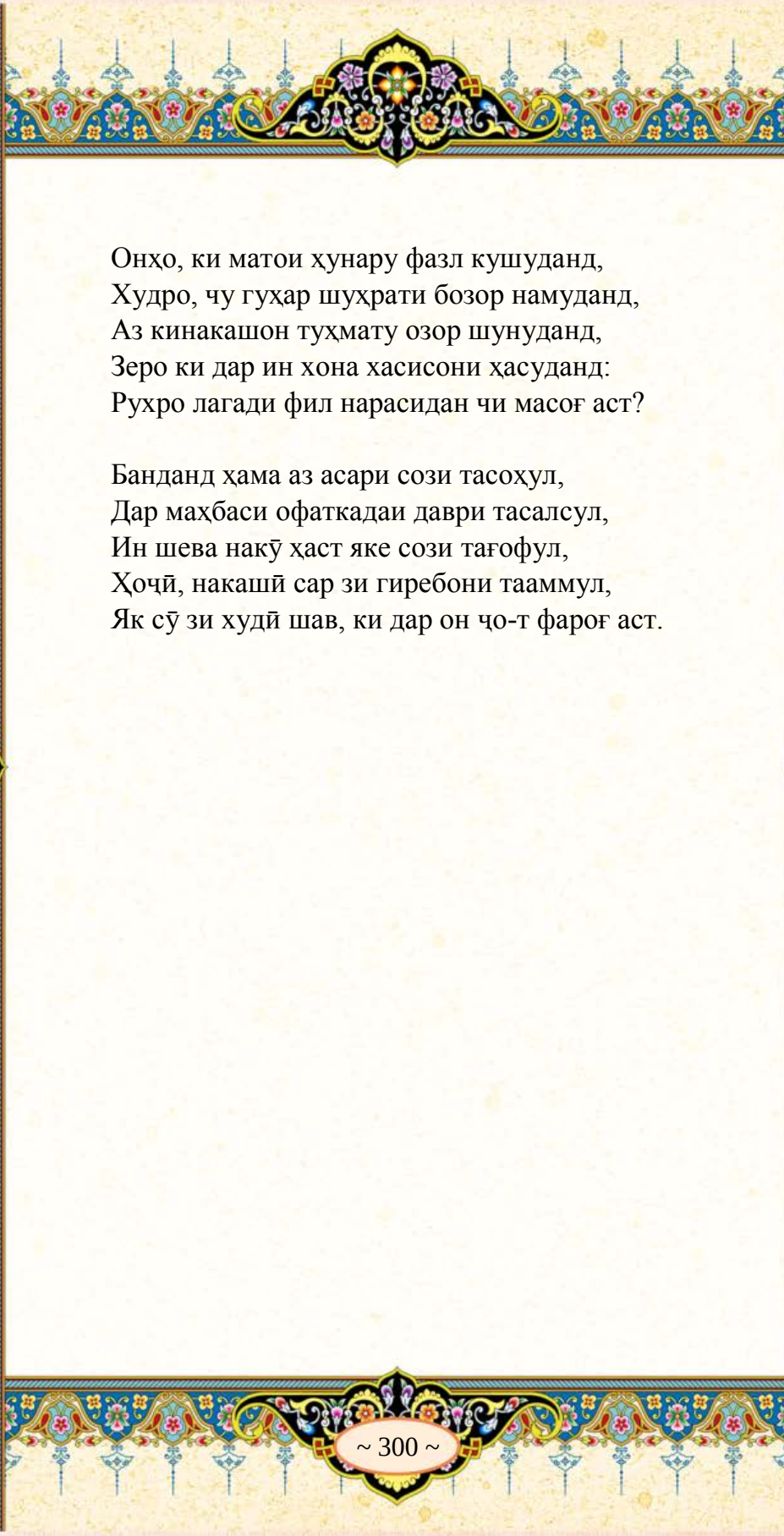
Умре шуда хотир сияхам чун пари зоғ аст,
Холї сарам аз сайри баҳору сари роғ аст,
Не дидани гулзору суроғи бари боғ аст.
Аз шавқи киям дил ба сари ахгари доғ аст?
Чун лола пур аз хун чигари хаста аёғ аст.

3-ин боғ маҷӯ баҳра, ки тарзи самари ӯ
Парварда ба заҳри ситам аст решагари ӯ,
Афкандаи чашми бади андар назари ӯ,
Девору дару бому буюту дувари ӯ
Андуда ба хуни чигару мағзи димоғ аст.

Охир ки хароб аст чаҳон, 3-ӯ накашӣ ғам,
Шоҳаншаҳияш ҳеч наярзад ба яке дам,
Ибрат чи бувад, тӯдаи хокест зи Ҳотам,
Қасре, ки дар ӯ пури Пашан буду Каю Чам,
Имрӯз нишеманкадаи чуғду калоғ аст.

Ҳосил чӣ кунӣ аз кулаҳу қасри муқарнас,
Аз чомаи дебо чӣ писандиву зи атлас?
Шухратталабӣ нест ба чуз офати вопас,
Дар даҳр забун шав, ки дар ин маърака ҳар қас
Чун гашт мубориз, ҳадафи тири суроғ аст.

Эй дӯши нафас, маҳмили осоиши борат,
Тез аст, раҳи қофилаи бодсаворат,
Дар манзили ваҳшат натавон дод қарорат,
Медех сару мерав зи худ, обе ба канорат,
Тимсол туро ойинаи шамъ чароғ аст.

Онҳо, ки матои ҳунару фазл кушуданд,
Худро, чу гуҳар шухрати бозор намуданд,
Аз кинакашон тухмату озор шунуданд,
Зеро ки дар ин хона хасисони ҳасуданд:
Рухро лагади фил нарасидан чи масоғ аст?

Банданд ҳама аз асари сози тасоҳул,
Дар маҳбаси офаткадаи даври тасалсул,
Ин шева накӯ ҳаст яке сози тағофул,
Ҳочӣ, накашӣ сар зи гиребони тааммул,
Як сӯ зи худӣ шав, ки дар он ҷо-т фароғ аст.

* * *

Тарсам, эй мах, дар ниқоб аз дида пинҳон бинамат,
Аз ҳиҷоби ноз берун шав, ки осон бинамат,
Нури чашмам нест, то аз дур шоён бинамат,
Чун нигах, пеш о, ки дар оғӯши мижгон бинамат,
Бе хафову зулмат, эй Хуршеди тобон, бинамат.

Ёди айёме, ки чон масти висолат доштам,
Муддате шавқи тамошои ҷамолат доштам,
Зиндагонӣ сарфи авқоти хаёлат доштам,
Ҳамчу Мачнун рӯзу шаб савдои ҳолат доштам,
Бас чу Лайлӣ, хонаи дил дашти ҷавлон бинамат.

Мо зи тифлӣ дарси ишқатро чу абҷад хондаем,
Дар китоби ҳушмандӣ як қалам пас мондаем,
Дидаи ҳайрон ба кӯят муддате гирёндаем,
Дар тавофи Каъбаат руху равон гардондаем,
То бувад 3-ин саъйҳо дар кори эҳсон бинамат.

Аз тағофул то ба кай моро намебахшӣ ривоч,
Ин қадар набвад муносиб бо фақирон чашми қоч,
Хастагони тири мижгонему нисёни илоҷ,
Ранчи моро бар ту бошад, эй Масеҳо, эҳтиёҷ,
Чашми он дорам, ба дарди хеш дармон бинамат.

Чун баҳорон дар таманноят фараҳ овардаам,
Пайкари сози рукуе чун кузаҳ овардаам,
Дил ба ранги лола доғу муншараҳ овардаам,
Дидае чун абри найсон бо рашаҳ овардаам,
Чун гулистон сабзу хуррам, гул ба домон бинамат.

Шамъи рӯят то бисоти ноз хирман мекунад,
Чун пари парвона, шавқам доғи гулхан мекунад,
Кай суроғи сурма чашми тираи ман мекунад,
Чун ғубори чилвагоҳат дида равшан мекунад,
Орзу дорам, ки то бином, ба чавлон бинамат.

Эй тасаллидастгоҳи ногузириҳои халқ,
Бар табассум ошносози асириҳои халқ,
Чун чавонӣ дар суроғат рафт пириҳои халқ,
Кай бипарҳезад ҳаёлат аз ҳақириҳои халқ,
То ҷаҳон бошад, дар имдоди фақирон бинамат.

Арзи шӯҳриҳои хубӣ муфти чандин муддаост,
Дидаи шавқошно миннаткамини чилвахост,
Бешу кам дар мансаби рухсатнигоҳиҳо хатост,
Ҳар чи меояд зи сӯйи дӯст, айнаи марҳабост,
Лек ҳар гаҳ бинамат, ё Раб, фаровон бинамат.

Дар шаҳидонат чу ман ноҳақ касе бисмил мабод,
Теғи нозат гарданеро пеши мо котил мабод,
Ин қадарҳо кӯшиши мо ранҷи беҳосил мабод,
Хотират аз саъй, Ҳоҷӣ, андаке ғофил мабод,
Чун парӣ, бошад, шабе сармаст, нозон бинамат.

* * *

Бошад, ки дил аз васвасаи хом барояд,
Хотир зи ғаму кулфати айём барояд,
Моҳам, чу Маҳи нав, зи паси шом барояд,
Коми мани дилхастаи ноком барояд,
Роҳат ба канор ояду олом барояд.

То сояфикан қуббаи ин чархи кабуд аст,
Рӯзи сияҳе бар сари мо чехра кушудааст,
З-ин парда ҳаводис чи қадар чилва намудааст,
Идбору таназзул пайи иқболу сууд аст,
Худ кист дар ин зина яке гом барояд?

Дунё, ки яке матбахи фарсудақумош аст,
Омода дар ин моида, заҳробаву лош аст,
Сад саршиканӣ дар сари ӯ баҳри маош аст,
Маълуми касе нест, дар ин коса чи ош аст,
Дар навбати ҳар як чӣ аз ин чом барояд?

Мағрури талошем дар ин махлакаи жанд,
Маъзури маошем барои зану фарзанд,
По обилафарсудаву каф судаву дил банд,
Ҳосил ҳамагӣ ҳеч, ба ҳечем чи хурсанд,
З-ин ранҷ касе бар сари ором барояд?

Гаштем чу паргор дар ин доира бекор,
Бар хеш танидем чу кирмони қазӣ тор,
Ойина ба сайқал накашидем зи зангор,
Ҳайрат ҳама шуд, чилвагари айб падидор,
Дигар чӣ аз ин чирми сияҳфом барояд?

Умре ба абас аз пайи ҳар кор давидем,
Таҳсили улуму фани бисёр гузидем,
Чун бар сари таҳқиқи камолот расидем,
Бар ҷумлаи ин нусха хати насх кашидем,
Саҳв аст яқин аз хати авҳом барояд.

Ҷамъияти дил ҷумла ба торочи амал рафт,
Андар пайи як дона ба сад фикри дағал рафт,
Ин кишвари обод ба тӯфони ҳалал рафт,
Андеша ба тамйизи муҳолоти милал рафт,
Ин нома, надонам, ба чи итмом барояд.

З-афсуни ҳавас дар сари бозор нишастем,
Аз хешфурӯшӣ чи қадар бор бибастем,
Не дар ғами имрӯзу замони сипас астем,
Ангушти таҳайюр ба лабу судани дастем,
Муфт аст, гар ин шева ба анҷом барояд.

Оҳе накашидем ба ҳангоми саҳар ҳеч,
Ашк нафишондем зи ҳуноби чигар ҳеч,
Ҳангомаи реҳлат шуду асбоби сафар ҳеч,
Ёрон ҳама рафтанд, надорем хабар ҳеч,
Ғафлатзадаро, Ҳочӣ, кучо ном барояд.

* * *

Хуш бош ба олам, ки чуз ин кор намонад,
Ин гунбади фирӯзаи даввор намонад,
Ҳар кас ба ҷаҳон омада, ночор, намонад,
Айшу тарабу роҳату озор намонад,
Олам чу сароб аст, ба такрор намонад.

Ҳар чинс, ки ояндаи ин бодия гардид,
Чуз тухмати ҳастӣ ба кафаш ранг набандид,
Найранг зи таҳқиқ на бўест зи тақлид,
Дар чатри ҳубоб он ҳама сомон натавон дид,
Дар як нафасе он сару дастор намонад.

То фикри туро раҳзанӣ аз роҳи амал нест,
Ганҷинаи таҳқиқи туро ваҳми дағал нест.
То дил ба кафат ҳаст, туро бими ҳалал нест,
Дар хонаи дил роҳзане ғайри амал нест.
Худ кист дар ин дузд гирифтور намонад?

Дар шуъла чи ором бувад қабзаи ҳасро,
Дар қуввати анқо чи мадор аст мағасро,
Маҳмилкаши ҳастӣ машумар дӯши нафасро,
З-ин бод ҳазон аст иморат ҳама касро,
Дар чунбиши тӯфон дару девор намонад.

Гар субҳ намояд, ҳама боди мижаи туст
В-ар шом биёмад, зи мидоди мижаи туст,
Олам ҳама ранге зи саводи мижаи туст,
Ҳастиву адам, басту кушоди мижаи туст,
Ин парда набошад, ҳама якбор намонад.

Чамъияти амволи ҷаҳон, хоҷа, макун беш,
Бо пайкари ҳам, бори амал, пушт ба сад реш,
Аз манзили пур дури хатарнок маяндеш,
Ташвиши ду олам чу писандӣ ба сари хеш,
Бигзор, матое ба харидор намонад.

То чанд кунӣ чамъ ба худ мояи дунё,
То чанд кунӣ зухд бари неъматӣ укбо?
Эй мавҷи ҷунун, соате аз хеш бурун о,
Ибраткадае ҳаст ҷаҳон, дида бикун во,
Рӯзест, туро ин ҳама даркор намонад.

Ин ҷо ки туй, ҳар нафасат рафтани сол аст,
Чи ҳосили дил бастану чамъияти мол аст?
Ором гирифтани ба сари мавҷ муҳол аст,
Ҳушёр нагаштан ба ҷунин ҳол вубол аст,
К-ин доираро давраву дайёр намонад.

Ҳуш дор, ки ҳастӣ зи фано ҷуз хабаре нест,
Ғайр аз адамат манзилу роҳу мақаре нест,
Бар нахли вучудат зи икомат самаре нест,
Дар боғчаи даҳр дигар бору баре нест,
Ин боғ ҳам охир чу бару бор намонад.

Тахсили фунун ҷумла ба ғоратгари шак рафт,
Восил нашуда матлаби ноёб, фалак рафт,
Накде нашумурда, ҳама дар домани ҳақ рафт,
Қорун ба дарак аз чиву Исо ба фалак рафт?
К-аз зишту накӯ яъне дар ин дор намонад.

Ваҳшаткадае ҳаст ҷаҳон, бе шаку бе зан(н),
Чун дидаи охуст сувайдои рамидан,
Ночор бибояд ҳама з-ин бум паридан,
Анқои ҳаёл аст дар ин Қоф нишеман.
Аз Қоф чу Симурғ ҳам осор намонад.

То мурғи нафас аз бати дил болфишон аст,
То маркаби тан маҳмили осоиши ҷон аст,
Ҷамъияти дил соз, ки ҳар суд зиён аст,
Дар ҳаста агар шоҳу бару бор ниҳон аст,
Чун реша кашад дона, падидор намонад.

Эй сози ҷунун, захмае бар тори назар зан,
Таъмири ҳавое набувад қобили маскан,
Бингар ба камар, кӯҳ бувад барзада доман,
Маънии ҷаҳон чист? Аз ӯ зуд ҷаҳидан,
Ин хона ҷаро бекасу бекор намонад.

То зард нагашта-ст туро гулшани ҳастӣ,
В-аз ҷоми вучудат надамад мӯйи шикасте,
Саъйе, ки дар ин ҷо бари кори сипас астӣ,
Муфт аст ҳар оҳи саҳару судани дасте,
Пиндор, ки ҷуз некии кирдор намонад.

Он к-ӯ хабар аз қоидаи кавну макон ёфт,
Чун ғунҷаи дил ҷамъ зи асбоби ҷаҳон ёфт,
К-имрӯз даме ҳаст, ки фардо натавон ёфт,
Фардо на туву мову на Зайду на фулон ёфт,
Бояд ба диле аз касе озор намонад.

Чун шамъ ба доғем дар ин махфили сарбоз,
Ойина бисудем ба андешаи парвоз,
Фарёд надорем аз ин сурмаву овоз,
Дигар чи кунам қоидаи мову манӣ соз,
Охир ки дар ин парда баму тор намонад.

Эй душмани ороиши худ, бо ҳама мушток,
Дар мавҷаи тӯфони бало тӯли амал бок,
Ибратнигаҳе ҷониби ин олами итлоқ,
Ҳасраткадае ҳаст саросар ҳама офоқ,
Ҳайҳот, ҷаҳонро каму бисёр намонад.

Моро чӣ расад ҷуз кафи афсӯсу надомат,
З-ин дашти пуршӯби аломоти қиёмат?
Гуфтем, чӣ дидем? Ҷаҳон пур зи ғаромат,
Бурдем ба сар умри гиромӣ ба маломат,
З-ин ғусса диле нест, ки афғор намонад.

Миръоти тамошокадаи вазъи ҳилолем,
Комил нашуда, дар шуруфи нуқси заволем,
Дар шикваи олам чи қадар карда вуболем.
Нолеми зи худ беҳтару аз ҷарх нанолеми,
К-ин зол ҳам охир, ҷу мани зор намонад.

Эй, он ки туро бар сари ман шеваи ноз аст,
В-эй он, ки маро бар дари ту аҷзу ниёз аст,
Ҷонам ба табу тан ба тааб, дил ба гудоз аст,
Дарёб, ки ҳодисаи ишқам ба чи соз аст,
З-ин пас зи ману дарди дил изҳор намонад.

Чамъе ба талоше ба камар барзада домон,
Хайле ба ҳавас дар талаби мояву сомон,
Баъзе ба ҳавову ҳаваси рӯйи накӯён,
Ҳочӣ, ба сафо саъй куну талбиягӯён,
Моему хаёле, ки ба гуфтор намонад.

* * *

Гар зиндагӣ эътибор дорад,
Як-ду нафасе шумор дорад,
Хоке ба ҳаво қарор дорад,
Талх аст, ҳама хумор дорад,
Доғ аст, вале баҳор дорад.

Ҳастӣ, ки тамои бе ҳузур аст,
Моро чи қадар аз ӯ зарур аст?
Бечора дилест, носабур аст,
Аз асли ватан фитода дур аст,
Майле ба ҳамоён диёр дорад.

З-ин чоҳу ғурур эътиборӣ,
Бояд дилу дида чамъ дорӣ,
Ҳар чо назаре, агар гуморӣ,
Бинӣ ба тамоми устуворӣ:
Сози адам ошкор дорад.

Дар олами бемадор асло
Уммеи субот нест, ҳайхо,
К-ин қост ҳама ҳаёл, анқо,
Нест аст, ба ном гашта пайдо,
Дар чилваи рам шарор дорад.

Рафтӣ нафасе, ба фикр сар кун,
Тамйизи ҳаёли нафъу зар(р) кун,
Дар мулки вучуди худ сафар кун,
Ойина туй, дар ӯ назар кун,
Тимсоли ҷамоли ёр дорад.

Олам чу сароб чилвазор аст,
Ҳамдӯши садои куҳсор аст,
Чун мужда, саводи интизор аст,
Оҳистанамойи беқарор аст,
Пайдоиши барқвор дорад.

Эй ҳастаи молу ҷоҳу фарзанд,
Печида ба дасту пой дар банд,
Дар манзили бесубот то чанд?!
Бошӣ ба даме чу субҳ хурсанд,
Ғафлат ба сарат чи кор дорад?

З-ин водии рӯзгори се-панҷ
Ҳаргиз маписанд ба ҷони худ ранҷ,
Осон набувад кушоди ин ганҷ,
Тӯфони балост андар ӯ, санҷ:
Ҳар ганҷ тилизму мор дорад.

Атвори замона бенизом аст,
Ӯ пухтанамову мағзхом аст,
Хотимаи субҳ чун ба шом аст,
Донӣ, ҳама кор нотамом аст,
Одам ба ҷӣ ихтиёр дорад?

Беҳуда ба қилу қол то кай?
Ҳар лаҳза сад инфиол то кай?
Дар сар ҳаваси камол то кай?
Андешаи дарси ҳол то кай?
Гум гаштанат иштихор дорад.

Ҳарчанд қавиву паҳлавонӣ,
Рустамсифату шаҳи Каёнӣ,
Тасхири диле наметавонӣ,
Фаҳмӣ, ки садо зи нотавонӣ
Раҳ бар дили кӯҳсор дорад?!

Ёрон ҳама з-ин диёр рафтанд,
Аз манзили бемадор рафтанд,
Ҳасраткаши интизор рафтанд,
Бо хотири пурғубор рафтанд,
Диданд, нафас ихтисор дорад.

То шуҳрати он нигор боқист,
Ойинаи дил ба ӯ мулоқист,
Дур аз ғами васли нотифоқист,
Ҳочӣ, майи ишқу ёди соқист,
Дигар ба ҷаҳон чи бор дорад?

* * *

Ҳаббазо, соати фархунда, ки он ғайрати хур,
Ҳамчу Хур чехра намоёд зи саропардаи нур,
Олам аз чилва кунад хонаи миръоти зухур,
Қабҳа яксон бинамоёд ба чи наздик чи дур,
Кунад аз рухсати наззора ҳама масти зухур.

Ҳар кучо оху фиғон шуғли ғазабнокии ўст,
Ишқу шодӣ асари лутфу тарабнокии ўст,
Ҳар замон гулгулаи чувтиву чолокии ўст,
Ҳар тараф замзамаи мастиву бебокии ўст,
Ҳамаро воқеаи лаъли лаби ўст зарур.

Инсу чоне, ки дар ин маъракаи дунёянд,
Ҳар сахар нолакунон бар дари ў меоянд,
Лаб пур аз оху чигар сӯхтаву шайдоянд,
Ҳама савдозадаву дилшудаду расвоянд,
Ҷумларо рафта зи сар шеваи қонуни шуур.

Кори ошиқ гираҳе нест, касе бикшояд,
Магар аз ҷониби маъшук футуҳе ояд,
Ҳар қадар орази Хуршед ба шаб нанмоёд,
Чи аҷаб, кулбаи моро ба шабе орояд,
Ки Сулаймон накунад ор зи меҳмонии мӯр.

Чи кунам, дил гарави наргиси масташ додам,
Ҳама сарриштаи тадбир ба дасташ додам,
Зухду тақво ба лаби бодапарасташ додам,
Шармам аз тавба, ки сад бор шикасташ додам,
Узрам аз карда, ки бе ў натавон буд сабур.

Кист он кас, бари ту волаву шайдо набувад
В-он ки аз ишқи ту девонаи бечо набувад?
Хотири ҷамъ аз ин воқиа асло набувад,
Як диле нест, дар ӯ фикри таманно набувад,
Бурда аз ёди ҳама шавқи висоли ту сурур.

То намояд раҳи васле ба тавофи мақсуд,
Парда якбора аз он чехраи зебо бикшуд,
Рехт озар ба дили саҳти рақибони ҳасуд,
Барқе аз гармии руҳсораи ӯ шуъла намуд,
Шарар афканд ба ҷони ҳама чун хирмани Тур.

Маҳи чолоки ман он шоҳсавори аҷабист,
Ки зи шарми руҳи ӯ пора маҳи нимашабист,
Ишқи ӯ бохтан аз мукбиливу ҳақталабист,
Як даме бе ғами ӯ зистан аз беадабист,
Ки бувад фаҳри ҷаҳону ба малоҳат машҳур.

Ҳалқаи зулфи ту дилро ба ҷунун кард асир,
Донаи холи ту ин мурғи забун кард асир,
На маро ҷашми сиёҳат ба ғусун кард асир,
Ҳочиро, бо ҳама идроку фунун, кард асир,
Вах, чи ранг аст, ки баста ҳамаро бе зару зӯр.

* * *

Мурдам зи ғамат, нигор, мепурс,
Рафтам зи каф ихтиёр, мепурс,
Ахволи дили ғигор мепурс,
Ин куштаи сад ҳазор мепурс,
Эй шоҳиди гулғизор, мепурс.

Умре шуда, дар раҳат ништам,
То домани ту расад ба дастам,
Рафтӣ туву ман умед бастам,
Ойи ту агар, ба аҳд ҳастам,
Дидам базе интизор, мепурс.

То кай манам аз ҳаёли рӯят
Ошуфтаву тирадил чу мӯят?
То кай ба суроғу ҷустуҷӯят,
Бар сар фиканам ғубори кӯят?!
Эй соҳиби ифтихор, мепурс.

Аз сурати ту хичил паризод,
Аз қомати ту шикаста шамшод,
Чун ту набувад ба аслу аҷдод,
Ку модари мисли ту писар зод?
Бо ин ҳама эътибор, мепурс.

Чун орази туст офтобӣ,
Бояд ҳама дам ба бениқобӣ
Бар зарраи худ, агар битобӣ,
Машҳур шавад ба моҳтобӣ,
Эй Меҳри фалакмадор, мепурс.

Ман зору низору мустамандам,
Бе ёру диёру дардмандам,
Дар даври замона нописандам,
Дилро ба киву кучо бибандам?
Шоҳо, ту ғариби зор мепурс.

Рӯзе, ки расидӣ дар миёна,
Хубон ҳама рафтаанд карона,
Сайти ту ба ҳар тараф равона,
Дар шаклу шамоилӣ ягона,
Таслими ту иштихор, мепурс.

Ту - соҳиби тахту чорболишт,
Ман хуфта ба хоку тахтаи хишт,
Рӯзи азалам қалам чунин ништ,
Девонаи тувву бекасу кишт.
Ман хору ту гул, зи хор мепурс.

Машҳур туй ба номдорӣ,
Маъруф манам ба хоксорӣ,
Ҳарчанд ба авчи ифтихорӣ,
Ёде зи ғариби хеш орӣ,
Додам ба ту ихтиёр, мепурс.

Шоҳо, туй мири ҳар ду олам,
Бояд, ки расӣ ба арзи ҳолам,
Бар дарғаҳи ту ҳамеша нолам,
Шояд, ки диҳӣ ба худ висолам?!
Ин соили саҳлкор мепурс.

Ҳастам зи фиоли худ ҳаросон,
Тарсосифатам зи хеш тарсон,
Бо номи ту чун шудам шиносон,
Корам ба иноятест осон,
Дорам ба ту эътизор, мепурс.

Дар ишқи ту мубталост Ҳочӣ,
Бо номи ту ҷонфидост Ҳочӣ,
Мухтоҷи дари шумост Ҳочӣ,
Фармо, ки гадои мост Ҳочӣ,
Дар боби сафо биёр, мепурс.

* * *

Ҳар кучо дидаест бедораш,
Ҳар тараф нолае зи бемораш,
Ғулғула дар чаҳон зи гуфтораш,
Ҳар ки бинӣ ба сайри бозораш,
Накди ҷон дар кафу харидораш.

Он, ки меҳре ба он намеорад,
Ёди он меҳрубон намеорад,
Рӯ ба дайри муғон намеорад,
Номи май бар забон намеорад,
Ҳар ки дида-ст чашми хуммораш.

Чехраи арғувони гулнорӣ,
Лаъли майгун аз он ба хунхорӣ,
Ҳар сахар аз латофатизҳорӣ,
Роҳ бандад ба мушки тоторӣ
Накҳати зулфи анбаринсораш.

Ошиқи ӯ ба оҳи сард ояд,
Толиби ӯ ба ранги зард ояд,
Доғи ӯ бар занону мард ояд,
Ҳар кучо нолае ба дард ояд,
Бошад аз бедилони бедораш.

Навбахорест тозаву хуррам,
Тоза боғе, дар остин шабнам,
Тавъами файз, ҳамчу субҳодам,
Рухбахше чу зодаи Марям,
Пас чи парво ба холи бемораш?

Он ду наргис чи шеваҳо доранд,
Масту хушёру хобу бедоранд,
Ошнорӯву фитнадаркоранд,
Мардумиро ба дом меоранд,
Мегузоранд бекасу зораш.

Дилрабой ба зоти ӯ аслам,
Хушнамойӣ ба қоматаш атамм,
Бо вафо ёру бо чафо ҳамдам,
Рӯзу шаб карда оштӣ бо ҳам
Дар бари зулфу моҳи рухсораш.

Мову бо ёди он ҳаёйин,
Рӯз дар офарину шаб – таҳсин,
Мекунам шод хоҳири ғамгин,
Ҳочӣ гӯяд аз он лаби ширин,
З-он бирезад шакар зи гуфтораш.

ФИ-Н-НАЪТ

Эй рӯи туро оламу одам шуда мушток,
Бе нури ту равшан набувад дидаи офок,
Дар хусну малоҳат ба ҷаҳон омадай тоқ,
Аз гармии рухсори ту ҷонҳо ба табу шоқ.
Эй мидҳати ҳусни ту нагунҷад ба сад аврок.

Эй меҳри ҷаҳон, меҳтари ҷон, мухтарами дил
В-эи сураи фуркони фариқи ҳақу ботил,
Даъвои туро ҷамъи камолот далоил,
Бо рӯи ту натвон Қамар ояд ба муқобил,
Бо ҷабҳаи ту Шамси зуҳо дар дами ишроқ.

То панҷаи қудрат қалами сунъ кашида,
То мактаби «кун»¹ ғулғули эҷод шунида,
Дар аҳсани тақвим чу ту сарве надамида,
Бо халқ писандидаву дар хулқ ҳамида,
Ваҳ-ваҳ, чи бузургист туро бо ҳама ахлоқ!

Аз гулшани ҳусни ту гул ояд ба гувоҳӣ
В-аз хоки раҳат боди сабо гашт мубоҳӣ,
Бо роиҳаи зулфи ту дар мушк табоҳӣ,
Шаб нест ба гесӯи ту монад ба сиёҳӣ,
Сунбул бувад ошуфтаи мӯйи ту дар офок.

Дар ҷашми ту зебанда бувад сурмаи мозоғ,
Чун қомати ту сарв нахезад ба бари боғ.
Булбулсифат аз ғунҷаи ту зоғу заған доғ,
Оё ки расида хабари ҳусни ту дар роғ,
Шуд лола ҷигарсӯхта аз ғояти ихроқ.

¹ Кун (а) – бош, мавҷуд шав.

Аз нисбати ту рутбаи ачдод мумаччад,
Аз ҳиммати ту турбати ачдод мучаддад,
Чун ту кӣ бувад Ҳомиду Маҳмуду Муҳаммад?
Хубон ҳама дар олами хуснанд муқайяд,
Ҳусни ту бурун ҷӯшида аз олами итлоқ.

То сураи «Нур»-и ту шуда шомили Юсуф,
Гардида Зулайхо ҳамагӣ бедили Юсуф,
Аз зикри ту ҳал гашта ҳама мушкили Юсуф,
Меҳри ту на танҳо бувад андар дили Юсуф.
Маҳбуби Халиливу халили дили Исҳоқ.

То кай ба ҳавас ишқ бибозем зи хомӣ?
То кай ба ту ғоиб бикунам арзи ғулومӣ?
Бе рӯи ту моро набувад ҳеч тамомӣ,
Оё чи шавад, соате берун бихиромӣ?
То зинда кунӣ хотири афсурдаи ушшоқ.

Эй нолаи мо дар паси девори ту саҳл аст
В-эӣ гирияи мо дар сари бозори ту саҳл аст,
Тимору алам бар дили бемори ту саҳл аст,
Ҷон додани мо дар ғами дидори ту саҳл аст,
Тарсам, ки диҳам ҷону бувад ҳасрати мо боқ.

Чун пояи қадри ту бувад садрнишинӣ,
З-андешаи тақсир надорем ҳазинӣ.
Гирам ба амонӣ, ки шаҳаншоҳи аминӣ,
Гар ту нанавозиву ба айбам нагузинӣ,
Дигар кӣ кунад ҷониби мо дидаи ишфоқ?

Ҷон омада бар лаб зи ғами рӯи ту Ҳоҷӣ,
Нимкуштаи захми ҳама абрӯи ту Ҳоҷӣ,
Вобастаи занҷири ду гесӯи ту Ҳоҷӣ,
Девонаву шайдои сари кӯи ту Ҳоҷӣ,
Дар ишқи ту шухратзадаи кӯчаву асвоқ.

* * *

Эй дар ғами рӯи ту харосон дили булбул
В-аз ҳасрати дидори ту хунин даҳани гул.
Хичлатзадаи мӯи ту шуд турраи сунбул,
Бо чашми ту овозаи мастӣ набарад мул,
Аз шарми ту мино накунад ҷуръати кулкул.

Умрест, ки дар кӯи туям дида ба роҳ аст,
Мижғони сафедам ба чунин ҳол гувоҳ аст,
Эй Юсуфи ман, бе руҳи ту ҳол табоҳ аст,
Чун кокули ту, толеи ман гашта сиёҳ аст,
Чун зулфи ту бахтам шуда бо даври тасалсул.

Маҳ кист, ки бо ҳусни ту ҷӯяд раҳи нафрин?!
Худ Меҳр кадом, он ки нагӯяд ба ту таҳсин?!
Дар олами инсоф нагӯӣ зи ваю ин,
Гар накхати зулфи ту равад бар Хутану Чин,
Оҳуи хитойӣ бичарад турраи сунбул.

То сахни чаман қомати яктои ту рафта,
Шамшод зи по рафтаву дар пойи ту рафта,
Бо ҳар тараф овозаи болои ту рафта,
Гӯё ба фалак партави симои ту рафта,
Биншаста кавокиб ба мазоёи таҷаммул.

То дар дили ман фикру ҳаёлоту ту пайваст,
Фориғ зи ҷафо як нафасу як даме наншаст,
То кай зи ту ҷавру зи ман ойини вафо ҳаст,
Дигар натавон, Ҳочӣ, дилу дин бишуд аз даст,
Тамҳиди муҳолот шикебову таҳаммул.

* * *

Ёди айёме, ки не ному нишоне доштам,
Дар саводистони анқо ошёне доштам,
Безамину осмон тарҳи маконе доштам,
Не ғами имрӯзу фардо, не замоне доштам,
Нақди ганчи офият, мулки гароне доштам.

Кавкабамро не кусуфе буд, не хасфи укул,
Моҳтобам равшанӣ медод бе калфу зубул,
На гузашти моҳу солам дошт хотирро малул,
Қарнҳо мерафту ман фориғ зи таъбири фусул,
Гулшани озода бе ранчи хазоне доштам.

Осмон дар гардишу айёмро таҷдиди сол,
Моҳро бадру ҳилолу Меҳрро авҷу завол,
Обро мавҷи хирому бодҳоро иртиҳол,
Хокро вазъи сукун бе инқилоби кулли ҳол,
Кай аз ин сози тапиданҳо гумоне доштам.

Ман нафасосуда будам, оламе дар қор буд,
Чашми ҳоболуда будам, мардумон бедор буд,
Қорвони шаш ҷиҳатро шӯҳии рафтор буд,
Дӯшам аз сомони реҳлат беҳамиданвор буд,
Ҷинси роҳат, ҳар ҷи будӣ, ройгонӣ доштам.

Не сару не дарди сар будам, на сомони илоҷ,
Не зи аҳлотам фасоде буд, не суи мизоҷ,
Аз аносир дошт қорам нанги рабти издивоҷ,
Будам озодӣ, ки бо ҳечам набудӣ эҳтиёҷ,
Салтанат дар олами озодагоне доштам.

Ногаҳоне қобили вазъи намудам кардаанд,
Партаве дар ранги ғайбат аз шуҳудам кардаанд,
То тааммул во расад, он чи набудам, кардаанд,
Дар қумоши нестиҳо тору пудам кардаанд,
Хайма дар мулки адам бе ину оне доштам.

Мардуми хобидаро хоби гарон андохтанд,
Мижжаи молидаро аз якдигар андохтанд,
Шаш чихат доми тааллуқ бе муҳобо тохтанд,
Дастгоҳи ҷамъият моро парешон сохтанд,
Имтиҳони ғайб бе ваҳми аёне доштам.

Сози хомӯшам ба оҳанги нафас дамсоз шуд,
Тори зерафкандаамро бам найи овоз шуд,
Саъйи мизробам ба шӯри мову ман ҳамроз шуд,
Бе тааммул нағмасанҷам шӯҳии эъҷоз шуд,
Сурма дар кори нафас бе имтиҳоне доштам.

Тойири кудсошёнам то кушоди бол кард,
.....¹
Тарки истиғно фитоду аҷз истиқбол кард,
Шеваи идбор фасхи нашъати иқбол кард,
Манзари дур аз таназзул, нардбоне доштам.

Нақди ҷамъият, ки будам, бе тааммул бохтам,
Мояи аслӣ зи доман ройгон андохтам,
Ҳарчи пеш омад, ба ӯ тамҳиди улфат сохтам,
То расам бо он чи будам, дигараш нашнохтам,
Хотири осуда бе суду зиёне доштам.

¹ Дар асл як мисраъ афтидааст.

Ачз то бепарда шуд, изҳори ҳочат шуд падид,
Ҳосили худро равон дар қисвати асбоб дид,
Пову сар гумқардaro, бар ҳар чи мебояд, танид,
Қай баре бе решау раз аз лаби мино ҷақид,
Ғар ба фаҳмам во расӣ, бинӣ чи шоне доштам.

Ин қадар, ё Раб, маро заҳматқашӣ дар қор қист?
Бе қихат ойнаамро қулфати зангор қист?
Дар ҳавои гулшани аслӣ дилам афгор қист?
Монеи парвози болам ин қаму бисёр қист?
Дар таайюн он чи меҳоҳам, нӣхоне доштам.

Ҳоҷӣ, аз ғайбу ҳузурам ҷуз яке маънӣ наҳост,
З-ихтилоти обу ҳоқам ҷавҳари аслӣ наҳост,
Сози тақйидам ҷу итлоқ аст, фаҳмам норасост,
Шикваи ҳайратнавойҳо на қонуни вафост,
Хичлатизҳорам бар он чи тарҷумоне доштам.

* * *

Ба ҳар даме, ки туро, эй нигор, мебинам,
Шукуфта гулшани ҳуснат баҳор мебинам,
Кучо ба рӯи ту моҳе дучор мебинам,
Ки Меҳр пеши рухат шармсор мебинам,
Зи доғи чехри ту Маҳ доғдор мебинам.

Ба ёди турраи ту хотирам чи мафтун аст,
Шиканҷи зулфи туро дил асири Маҷнун аст,
Барои нуктаи ҳолат маро чигар хун аст,
Саводи дафтари ҳусни туро чӣ мазмун аст?
Хати ғубори варо сабзавор мебинам.

Аз он замон, ки маро ёди он даҳон рафта,
Зи лавҳи хотири ман нақши маҳвашон рафта,
Марав, ки дар пайи ту рӯҳ чун равон рафта,
Биё, ки бе руҳи ту нури мардумон рафта,
Ба ҳар чи менигарам, пурғубор мебинам.

Ба ҳар кучо гузарӣ, нақхати баҳор ояд,
Ба гулшан, ар нигарӣ, ғунча шашқатор ояд,
Зи икди турраи ту нофаи татор ояд,
Хичил зи чехраи ту кавкаби наҳор ояд,
Қамар ба чилваи ту интизор мебинам.

Ба ҳар кучо, ки туро масту чилвагар дидам,
Чу гард дар пайи ту хеш ҳамсафар дидам,
Аҷаб, ҳамеша туро соҳиби ҳазар дидам,
Вафо надида, чафои ту бештар дидам,
Дили дурушти туро кӯҳсор мебинам.

Биё, ки бе ту дили зоргашта ҳайрон аст,
Ҳамеша мардуми чашмам нишаста, ҳайрон аст.
Надонам он, ки туро бар чи аҳд паймон аст,
Магар ба мазҳаби ошиқкуши-т имон аст?
Барахна теғи туро хунфишор мебинам.

Маро ба шавқи рухат завқи зиндагонӣ рафт,
Ақиби чилваи ту фурсати чавонӣ рафт.
Чаро ҳаёли туро ёди меҳрабонӣ рафт?
Агарчи муддати умрам ба посбонӣ рафт,
Нагуфтӣ, Ҳочӣ, туро дар чи кор мебинам?

* * *

Дардо, ки дилест нотавонам,
Аз кулфати зиндагӣ ба ҷонам,
Эй ёри азизи меҳрабонам,
Бе рӯи ту сабр кай тавонам,
Бошад, ба ту хештан расонам.

Гар бахт маро расад ба ёрӣ,
Гирад камарам ба дӯстдорӣ,
Оям ба дарат ба хору зорӣ,
Биниву маро ба ёд орӣ,
К-ин аст қатили нимҷонам.

Эй махваши шӯхшанги танноз,
Дар ҷавру ҷафову фитна мумтоз,
Ҳарчанд турост ҳӯи носоз,
Гоҳе назаре ба ҳолам андоз,
Пиндор, ғариби нотавонам.

Ман зору низору мустамандам,
Нимкушта асири дардмандам,
Умрест фикандае ба бандам,
Чун аст, намекунӣ писандам?
Ҳар бор кашӣ ба имтиҳонам.

Дар ҳачри ту зор агар бимирам,
Сар аз қадами вафо нагирам,
Дар мазҳаби ишқ беназирам,
Парво набувад зи теғу тирам,
Бар дасти ту қатли хеш донам.

Эй сарви саҳй, ниҳоли навхез
В-эй фаҳри бутони Руму Табрес,
Аз пурсиши ҳолатам бипархез,
Бо меҳру муҳаббатам биёмез,
Ќуз дарғахи ту дигар надонам.

То кай зи ғамат фиғор бошам,
Озурдаи бекарор бошам,
Дар кӯйи ту интизор бошам,
Бо аҳди ту устувор бошам?
Ҳайхот, фусурда шуд равонам.

Гаштам, санамо, дар орзуят,
Бо рӯзи сияҳ чу тори мӯят.
Дурам мафикан дигар зи кӯят,
Мачнун шуда дар фироқи рӯят,
Ногоҳ, мабод, мурда монам.

Дар даҳр агарчи дилбаронанд,
Ширинҳаракот, меҳрабонанд,
Ошӯби дилу балои ҷонанд,
Ҳарчанд фиребу фитна донанд,
Ман ғайри ту дилбаре надонам.

Хокам асаре зи ишқ дорад,
Ќуз лолаи доғ бар наёрад,
Он к-ӯ назаре ба ман гуморад,
Ихлос ба турбатам биёрад,
Ќун зинда бубинад устухонам.

Саъям нанамуд ҳеч ҳосил,
Коми дили хаста гашт зоил,
Ботил шуда хуччату далоил,
Чунам, ба чи гун тариқи восил,
Чун даст ба доманат расонам?

То марг насозадам ҳаросон,
То чон наравад ба кӯйи чонон,
Ҳаргиз надихам зи даст домон,
Эй соқии базми шабнишинон,
Аз дарди шабона шаб чашонам!

Эй меҳтари луббатони дунё,
Бурқаъ зи рухи маҳат бикун во,
Аз ҳайрати чилваву тамошо,
Қўям зи дигар бутон табарро,
Худро зи ғами чаҳон чаҳонам.

То шеваи ишқ дар сар афтод,
Пайваста зи ғам нагаштаи озода,
Шуд умр талаф ба оҳу фарёд,
Аз ту нарасад маро чу имдод,
Дигар ба кучо расад фиғонам?!

Дар мичмари сабру бўтаи дард,
Дар оташи ишқ бо дами сард,
Даврони фалак чӣ бар сар овард?
Сӯзам чу сипанд бо рухи зард,
Ҳаргиз надихад зи ғам амонам.

Дигар чи бувад маро саранҷом?
Дурӣ зи туям, зи бахт ноком,
Чандон ки намудаем ибром,
Н-омад зи ту ҳеч гоҳ пайғом,
Биншин, ки туро ба худ расонам.

Боз о, ки зи ҳаҷр беқарорам,
Афтодаи роҳи интизорам,
Не тоқати дарду сабр дорам,
Тимори туро чӣ сон шуморам?
Бошад зи шумора беш донам.

Имдоди Худой бод ёрат,
Иқболи замона дар канорат,
Чашме нарасад ба эътиборат,
Ҳифзи азали шавад ҳисорат,
Ин вирд баромад аз забонам.

Эй асли суруру шодмонӣ
В-эӣ ёди ту оби зиндагонӣ,
Монӣ ба бақои ҷовидонӣ,
Созам ба хитоб меҳрабонӣ,
К-эӣ бандаи пири остонам!

Ҳочӣ, ба навест имтиёзам,
Дар пардаи рост менавозам,
Ушшоқи раҳи маҳи Ҳичозам,
Маъшуқи Ироқро чи созам?
Ќуз мадҳи туро дигар надонам.

* * *

Эй дил, пайи асбоби ҷаҳон чанд давидан?
Аз бори гарон дӯши заифат ба хамидан,
Мошурасифат, бар каму бисёр танидан,
Урёнтанӣ аз ҳосили анҷом бидидан,
Аз дасти тухӣ панҷаканӣ вақти газидан.

Ҷое, ки туй, нест дар ӯ мояи имдод,
Аз тӯли амал чанд кунӣ бому дар эҷод,
Дар сели ҳаводис нашавад хонаи обод,
То чанд кунам пеши ту афсонаи Шаддод?
Бар гӯши карон ҳаст гарон нукта шунидан.

Аз фикри муҳолот туро фаҳм забун аст,
Андешаи асбоби залолот чи гун аст?
В-аз ҳарзадамӣ ҳосилат авҳому зунун аст,
Бар таъби ту ғолиб чи қадар саъйи чунун аст,
Фаҳми ту бувад васвасаро дар гаравидан.

Онҳо, ки шуданд дар талаби ҳикмати Юнон,
Чун фалсафа, рафтанд пайи фитнаи Шайтон,
Инкор бар ин қазя намуданд ба расулон,
Мунтаҳ набувад қоидаи куфр бар имон,
Ҷаҳл аст зи Бучаҳл имомат бигузидан.

Муфт аст туро пешаи арбоби адолат,
То бадр ба нуқсон надихад арзи камолат,
Тамҳиди дақойиқ фикану фикри залолат,
Аз ҳарзалабӣ то нақунӣ ҳарфи ҷаҳолат,
Бас заҳр чу афъӣ диҳӣ аз заҳр чашидан.

Гар рухи ту аз чавҳари ақл аст хирадманд,
Ќуз рамзи ҳақиқат дигар андешае мапсанд,
Бар ҳастии зоту адами хеш назар банд,
Таҳқиқкамолон ҳама карданд ҳамин панд,
Аз доираи фаҳм чаро пой кашидан?

Олам чӣ бувад? Нусхаи асрори камоҳӣ,
Дебочаи ирфони шуҷооти илоҳӣ,
Таҳқиқи назар ҳаст гар аз Моҳ ба моҳӣ,
Ҳар зарра бар он олами маънист гувоҳӣ,
Ҳайф аст ба ибрат ба чунин ҳол надидан.

Бояд ки дар ин варта дигар ҳеч напӯем,
Гар ранги баҳор аст, чӣ бӯем, чӣ гӯем?
Матлуб аён аст, ҳама манзари ӯем,
Ҳочӣ, ба ҷуз ойнаи дил ҳарза наҷӯем,
Дар сайри гиребон бувад осори расидан.

* * *

Мутриб, бигӯ ба соқӣ, омад баҳор, бишнав,
Аз нағмаи дафу най ғамро барор, бишнав,
Қўшу хурӯши мурғон бар шохсор бишнав,
Ғавғои кабки теҳу бар кӯҳсор бишнав,
Аз тарфи боғу бустон савти ҳазор бишнав.

Гулҳо чӣ менамоянд? Яъне, баҳор фониист,
Мурғон чӣ менавоянд? Яъне, мадор фониист,
Ҳамчун садои кабкон худ кӯҳсор фониист,
Фаҳме агар гуморӣ, чинси ҳазор фониист,
Яксар забони ҳоланд, эй хушёр, бишнав.

То куббаи кабуд аст, даврони роҳате нест,
Аз заҳри чашми анҷум касро фалоҳате нест,
Ҳар дил, агар бубинӣ, ӯ бе чароҳате нест,
Аз ёру ошноён ҳусну малоҳате нест.
Ҳарфе, ки месароям, бар ёдгор бишнав.

Даври замонаи дун тӯфони бемадорист,
Подоши ростихо пайваста қалбкорист,
Ҳосил аз ину онат таҳсили шармсорист,
Чандон азиз гардӣ, охир натиҷа хорист:
Аз воқеоти Мансур то ҷӯби дор бишнав.

Бояд масал намудан з-абнои зишти даврон
Бар донаҳои шатранҷ ташбеҳи ин ҳасисон,
Чун рух ба гӯшае ҳам, гар дур гардӣ з-ишон,
Бояд лағад кашидан з-ин қачсиришт филон.
Ҳиштанд бар сари ҳам ин хирасор, бишнав.

Гофил мабош ҳаргиз 3-ин қавми бемурувват,
Натвон ба табъашон дид андешаи футувват,
Дастӣ тааддӣ доранд дар пояи улувват,
3-инҳо ба ёд оӣ аз соҳиби нубувват,
Бар аҳли байти ишон карданд чи қор, бишнава.

Ҷамъе ба номи мардӣ машҳури ин замонанд,
Аз сурмаву сафедӣ ҳаммашраби занонанд,
Гӯӣ ҳавас ба ҳар кӯ, чун кӯдакон давонанд,
Бар кизбу фӯхшу ғайбат ҳамрозу ҳамзабонанд,
Аз ҳалқаҳои ишон таҳлиқи мор бишнава.

Аз шавқати ҳаёле дар сар ғурури мубҳам,
Чун дастгоҳи Намруд овардаанд фароҳам.
Рифъат ба қибр мешуд қасро агар мусаллам,
Фиръавн дар руунат аз кӣ баромадӣ қам?
Шаддод аз шадидӣ қай шармсор? Бишнава.

Ин тирарой чанде, афсурдаи ҳасадқеш,
Аз ғаррафаш ту чандӣ бар худ таҳаввур андеш:
Ҳоҷӣ, аз ин шағолон одамгарӣ маяндеш,
Хирсони бўалиранг ҳастанд бе қаму беш,
Ойини ибрат аст ин аз рӯзгор, бишнава.

* * *

Эй мах, ту зи осмон фитода,
Аз ҷумлаи аршиён фитода,
Бехтар зи ҳазор чон фитода,
То номи ту дар даҳон фитода,
Ёди ҳама аз забон фитода.

Аз васли ту чун фитодаам дур,
Гирболи чигар чу шоли занбӯр,
Помол дилам чу маскани мӯр,
Нолон шудаам чу тори танбӯр,
Қомат чу ҳами камон фитода.

Аз санъати кирдигори бечун,
Наргис бишукуфт ба домани нун,
Ин ранг надида чашми гардун,
Танҳо на ҳамин манам чигархун,
Дар ҳар саре сад фиғон фитода.

Лайлиманишо, туро шунидам,
Маҷнун шуда, дар паят давидам,
Хуноби чигар ҳамечашидам,
Ғайр аз ситаму чафо надидам,
Майлат ба дигар касон фитода.

Маҳ дид рухат, зи худ хичил шуд,
Зухра зи ҷамол мунфаил шуд,
Андар ғами ту ҷаҳоне сил шуд,
Ҳичрони ту чун муқими дил шуд,
Аз маскани хеш чон фитода.

Халлоқи ҷаҳон чу офаридат,
Абрӯ чу ҳилоли нав хамидат,
Бар ҷумлаи махвашон гузидат,
Заҳроба чашид ҳар он ки дидат,
Сад наштари ғам ба ҷон фитода.

Он ку, ки ба мо намуда тавбих,
Аз хори ғамат ба ҷон зада сих,
Гардида ба ранги зарди зарних,
Бо толеи зишт ҳамчу Миррих,
Дар пойи ту нотавон фитода?

Чашмат чу ғизоли ваҳшӣ рамкун,
Хунрез чу золими ситамкун,
Бо як ниғаҳе ҷаҳон ба ғам кун,
Ҳоҷӣ, пас аз ин ту нола кам кун,
Охи ту бар осмон фитода.

* * *

Бурдаам умре ба сар дар имтиҳони зиндагӣ,
Сар ба сар кулфат бувад фасли замони зиндагӣ,
Ҳасрате дорам зи ранчи ину они зиндагӣ,
Бекасе афтодаам андар ҷаҳони зиндагӣ,
Мекашам ҷавру ҷафо, то ҳаст ҷони зиндагӣ.

Аз вучудам роҳати сози адам ноёб шуд,
Мо катон пӯшидаему шоми мо маҳтоб шуд,
Сахтгириҳо маро аз кулфати асбоб шуд,
Роҳати они таҷарруд ваҳшати гирдоб шуд,
Омадам тухматкаши суду зиёни зиндагӣ.

Ранҷо дорам, кучо гӯям? Надорам ҳеҷ кас,
Дар навоям рӯзу шаб, набвад маро фарёдрас,
Гирди саҳрои ҷунунам нест ёру ҳамнафас,
Гашта аз маҳмил ҷудову дурам аз савти ҷарас,
Гашт нопайдо зи ҷашмам корвони зиндагӣ.

Кош, дар кунҷи адам вазъи сукун медоштам,
Роҳати вофирбакое бар қурун медоштам,
Не ҳабар аз кори ақлу не ҷунун медоштам,
З-инкилоби мурдану зистан масун медоштам,
Боби мурдан гаштам аз ному нишони зиндагӣ.

Гаҳ баландат мебарад, гоҳе фарозу гоҳ паст,
Гаҳ ба иқболат фиребад, гоҳе идбору шикаст,
Иртиқову зиллату хориву хушёриву маст,
Бар ҳама азод муҳтоҷу асиру пойбаст,
То ба гӯрат мекашад ҳар сӯ инони зиндагӣ.

Эй ба ғафлат монда, ҳуше, бояд аз дунё гузашт!
Бар шав аз доми тааллуқ, фурсати ин чо гузашт!
Даргузар аз нақши ҳастӣ, ҳамчунон анқо гузашт!
Чун ҳумо охир бибояд аз париданҳо гузашт!
То ба кай мағзе кашӣ аз устухони зиндагӣ?!

Эътибори ин замонат як-ду рӯзе беш нест,
Фурсати даври ҷаҳонат як-ду рӯзе беш нест,
Хиҷлати ваҳму гумонат як-ду рӯзе беш нест,
Шӯҳии турки ҳазонат як-ду рӯзе беш нест,
Ҳамчу гул то во шавӣ, гардад ҳазони зиндагӣ.

То ба кай, эй тухмати эҷод, хоҳӣ зистан?
Ҳамчу шамъ андар гузори бод хоҳӣ зистан?
Як нафас чун субҳ беимдод хоҳӣ зистан?
Ҳоҷӣ, то кай бо дили ношод хоҳӣ зистан?
Меравӣ чун тир охир аз камони зиндагӣ.

**Мухаммаси Ҳочӣ бар ғазали Мир
Абдулаҳадхони марҳум алмутаҳаллис ба Очиз**

Золи дунё чун арӯсе баста бар худ зевар аст,
Бевафохӯеву зоҳир булачоиб дилбар аст,
Ҳар нафас андар каноре, ҳар даме бо шавҳар аст,
«Дил чи бандӣ дар ҷаҳон, донӣ, ки ин дунпарвар аст,
Ҳар ки бо ӯ шуд муқайяд, доимо дарди сар аст».

Эътиборе нест бо ин гирудори тоҷу тахт,
Тӯша пайдо кун, ки андар пеш дорӣ роҳи сахт,
Мекашӣ рӯзе ба зӯр аз кулбаи эҷод рахт,
«Тоza набвад доимо боғи муроду нахли бахт,
Меравӣ бо ҳасрату хишти лаҳад зери сар аст».

Зиндагиро ҳеч фаҳмидӣ, ки фурсат то кучост,
Чун шарар, донӣ, нигоҳе бар сари роҳи фаност,
Ин қадар овозаву асбоби шуҳрат норавост,
«Бар муроди хеш камтар рав, ки он доми балост,
Номуродӣ беҳтар аз шоҳиву тоҷи қайсар аст».

Ҳуш нобарҷову ғафлат–ин ҳама шуҳратгар аст,
Дида нобинову гӯш аз пунбаи ғафлат кар аст
В-арна, сози мову ман қонуни ибратпарвар аст,
«Ғулғули кӯси ҷаҳондорӣ, ки шаҳро бар дар аст,
Мекунад оғаҳ, ки ҳон! Навбат барои дигар аст».

Ҳочӣ дорад рӯ ба сӯйи қиблаи сидқу сафо,
Аз дили бишката оҳе мебарад бо мултаҷо,
Ҳоҷати мардум Худо бахшад, туфайлӣ ҳам маро,
«Бандаи Очиз ду матлаб дорад аз лутфи Худо:
Тавфи Байтуллаҳ, тавофи равзаи пайғамбар аст».

Ва лаҳу айзан фи ҳоза-л-ғазал

Осмонро аз чафо болину аз ғам бистар аст,
Офтобаш ахгари доғе, кавокиб озар аст.
Рӯзу шаб арқаммисоле, солу моҳаш аждар аст,
«Дил чи бандӣ дар чаҳон, донӣ, ки ин дунпарвар аст:
Ҳар ки бо ӯ шуд муқайяд, доимо дарди сар аст».

Боядат бар ҳам задан асбобу молу ҷоҳу тахт,
Синаи бирён гузину аз чигар андоз рахт,
З-оби чашми оташин рухсора фармо лахт-лахт,
«Тӯша пайдо кун, ки андар пеш дорӣ роҳи сахт:
Меравӣ бо ҳасрату хишти лаҳад зери сар аст».

Ин ҳама машғулии хотир ба неку бад чарост?
Ин қадар тӯли амалро риштаи фурсат кучост?
Ҳайкали олам тилисме дон, ки меҳраш аждаҳост,
«Бар муроди хеш камтар рав, ки ин доми балост,
Номуродӣ беҳтар аз шохиву тоҷи қайсар аст».

Ин қадар мову манӣ дар зери чархи ахзар аст,
Корвоне ҷониби шаҳри адам сомонбар аст,
Сорбон, дирарраҳили бори ҳастӣ камтар аст.
«Ғулғули кӯси чаҳондорӣ, ки шаҳро бар дар аст,
Мекунад оғаҳ, ки ҳон! Навбат барои дигар аст».

Ҳочӣ гар саъйе намояд, Марваву кӯҳи Сафо,
Аз тавофи Каъбаву Мино ҳаме ҷӯяд туро,
Истачиб, ё Рабб, дуъойи ло тахайиб Раббано,
«Бандаи Оҷиз ду матлаб дорад аз лутфи Худо:
Тавфи Байтуллаҳ, тавофи равзаи пайғамбар аст».

Ва лаҳу айзан мусаддас ʔало ҳоза-л-ғазал

Ҳар киро дар сар ҳавои тоҷу тахту афсар аст,
Ҳамчу Шамсаш тан дар оташ аз қулоҳи озар аст,
Роҳат андар шеваи безътиборӣ музмар аст,
Аз таманнои ҷаҳон қатъи таманно беҳтар аст.
«Дил чи бандӣ дар ҷаҳон, донӣ, ки ин дунпарвар аст,
Ҳар ки бо ӯ шуд муқайяд, доимо дарди сар аст».

То ба кай бандӣ ба худ, эй беҳабар, асбоби рахт,
Бар кадомин эътибор аст ин ҳама изҳори бахт?
Менаярзад ними ҷав карру фару амлоку тахт,
Мекунад рӯзи аҷал бунёди умрат лахт-лахт,
«Тӯша пайдо кун, ки андар пеш дорӣ роҳи сахт,
Меравӣ бо ҳасрату хишти лаҳад зери сар аст».

Ҳар чи дорӣ симу зар, донӣ, ки моли камбаҳост,
Шомгоҳӣ пеши ту, дар субҳдам аз ту ҷудост,
Дил ҷаро бандӣ ба он чинсе, ки ҳар соат кучост,
Накди фурсатро ғанимат дон, ки сарфаш норавост,
«Бар муроди хеш камтар рав, ки ин доми балост,
Номуродӣ беҳтар аз шоҳиву тоҷи қайсар аст».

Эй ҳавас, қатъи таманно кун, ки фурсат камтар аст,
Бар абас моро далолат бар матои аҳқар аст,
Хотири ҷамъам зи ҷоҳи зинати тоҷи сар аст,
К-ин Сурӯш аз олами ғайбам дамодам бар сар аст.
«Ғулғули кӯси ҷаҳондорӣ, ки шахро бар дар аст,
Мекунад оғах, ки ҳон! Навбат барои дигар аст».

Ҳоҷӣ, медон бар яқин, к-ин чархро набвад бақо,
Риштаи тӯли амал бигзор, кун тӯли дуо.
Ё Раб, иннӣ сақимун музнибун минка-р-ричо,
Фаъфу ғанно би-н-набӣ йил-мучтабо варҳам лано,
«Бандаи Оҷиз ду матлаб дорад аз лутфи Худо:
Тавфи Байтуллаҳ, тавофи равзаи пайғамбар аст».

Ҳоҷӣ, чун ҳаст ин ғазал аз лутфи табъи подшоҳ,
Ҳамчу худ шоҳ аст ҳар байташ миёни шеърҳо.
Кай сазад аз ту ба он пайвандӣ ҳарфе, эй гадо,
Беҳтар он: омин бигӯву бош дар вирду дуо.
«Бандаи Оҷиз ду матлаб дорад аз лутфи Худо,
Тавфи Байтуллаҳ, тавофи равзаи пайғамбар аст».

МУХАММАС БАР ҒАЗАЛИ БАҲРӢ

Ҳар дам аз киссаи фавти ту гар идрок кунам,
Лахти дил гираму хуни мижаро пок кунам,
Дидаро бе рухи ту сарфаи хошок кунам,
«Ман агар ёд аз он хастаи ғамнок кунам,
Сар ба саҳро занаму чомаи тан чок кунам».

Чун бар он пайкари мавзун фалак овард ҳасад,
Чашмзахмӣ ба аён дид аз он дидаи бад.
Заҳмат аз манзари ӯ бурд ба сомони лаҳад,
«Дили шӯридаам аз дард ба худ мепечад,
Тани коҳида қариб аст, ки дар хок кунам».

Чу бимурдам зи ғамат, бо лаби пурханда биё,
То ки бозам бикунӣ аз рухи худ зинда, биё,
Ғаму дардат нигарӣ, бар сари ин банда биё,
«Умрҳо мегузарад, эй маҳи тобанда, биё,
Дида то чанд ба ҳичрони ту намнок кунам»?

То ки гум гашта маро сарви қади дилчӯят,
Ҳамчу кумрӣ кунам аз шӯриши дил ку-куят,
Ба кучое, ки суроғе набарам бо сӯят,
«Қорам охир шуду як бор надидам рӯят,
Доғ бар сина шудам, наъра бар афлок кунам».

Ҳар чи гардун магар аз тухми ситам мекорад,
Ҳамаро бар ҷигари хастаи ман меорад,
Нафасе бе ғаму бе дарду алам нагзорад,
«Даҳр бар мо зи чи носохтаниҳо дорад?
Пас аз ин ғусса шарар бар дили чолок кунам».

Фалако, андаке аз чавру чафо тамкин кун,
Коми пурзаҳри маро як дамаке ширин кун.
Кунӣ то кай назари бад, ниғаҳе бекин кун,
«Сокиё, косаи мо пур зи майи рангин кун,
То шавам сархушу ҳар дам сифати ток кунам».

Ҳочӣ, даврон чи кунад, гар накунад талх маош?
Ки варо мазҳари тӯфони бало карда Худо-ш,
Ба абас синаи пурдard ба нохун махарош,
«Баҳрӣ, аз кулфати айём пурандӯх мабош,
Ғаму шодӣ гузарон аст, чаро бок кунам»?

МУХАММАС¹

Ба фуркат аз чафои гардуни дун шикваҳо дорам,
Зи ҳар мӯ сад забон гардида з-ин сон муддао дорам,
Зи ағёру рафику аз ту ҳам, эй бевафо, дорам,
Чаро як раҳ нагуфтӣ, ошиқи бедасту по дорам,
Аз ин рӯ, эй ситамгар, бар ту беҳад кинаҳо дорам!

Надидам дар ҷаҳон мислат, ало, эй сабзи гандумгун,
Зи хичрони ту будам доимо дилхаставу махзун,
Сафар кардӣ, зи фуркат шуд равон аз дида сад чайхун,
Кунам ин лаҳза сад оҳу фиғон аз толеи вочун,
Ки дар дил беадад умеду беҳад муддао дорам.

Видое бо ман ар мекардӣ, аз ту гӯ, чӣ кам мешуд,
Ба тарки як тағофул, балки ҳам таскини ғам мешуд,
Агарчи дил ба фуркат буд, лекин бе алам мешуд,
Рафиқам шодӣ, хурсандӣ, рақибам муттаҳам мешуд,
Ба вақти рафтан ар мегуфтӣ, умеди дуо дорам.

Парешон ҳар тараф, эй ёр, чун зулфат набудам ман,
Ба фаркат доимо бо бод ҳам улфат набудам ман,
Шабу рӯз аз алам мағмуму бар кулфат набудам ман,
Чигарреш ин замон аз ваъдаи хулкат набудам ман,
Зи дастат арзҳо бо холиқи арзу само дорам.

Ба рӯи дилфиребат, эй санам, гардидаам хушдор,
Ҳамеша ҷаҳди ман набвад ба ғайр аз дидани рухсор,
Шунидӣ покиям, хайҳот, эй Водӣ, намудӣ ор,
Яқин донистай моро, ки коре нест бо ағёр,
Вагарна гӯ, ки инак аз ту беҳтар ошно дорам.

¹ Мухаммасу мусаддасҳо аз сах. 345 то 363 таҳияи Саидумар Султонов.

Туро гардида ҳамсухбат ҳазорон гунгу кӯру кар,
Намудӣ ом лутфатро ба ҳар золею модарғар,
Кучо донанд эшон чуз тарики гумраҳӣ бадтар,
Ба табъи ҳар мизочат ин ҳама гашта зи ман беҳтар,
Бикун вуслат, ки аз ин фаълаҳо сад ошно дорам.

Расад аз халку холиқ бо ту сад озор, эй Водӣ,
Рухат бодо чу коху ҳам шавӣ бемор, эй Водӣ,
Чи боис шуд, ки кардӣ аз ман ин дам ор, эй Водӣ,
Машав акнун, ки ғамгин ёрҳо бисёр, эй Водӣ,
Кунӣ, хурсандӣ, гӯйӣ, беҳад ошиқ дар қафо дорам.

Ба дасти сабр занчири муҳаббатро чу бугсастам,
Бихамдиллах, зи савдоят кунун як борагӣ частам,
Ба сони Ҳочӣ ин дам, шукр, бе дарду алам ҳастам,
Намеоҷд кунун ҳаргиз ба чуз наҳви ту аз дастам,
Аз он сарфе бигуфтам, лек ман беибтидо дорам.

* * *

То ба кай бар дашти ҳичрон шармсорам мекунӣ?
Гар равам пеши сагат, бе эътиборам мекунӣ,
Чун зиям з-ин сон, ки ғамҳо дар канорам мекунӣ?
Аз чи рӯ баҳри кудумат интизорам мекунӣ?
Дер шуд чашми умед аз ваъда чорам мекунӣ.

Дил ба дарси ишқ ин дам сӯи Мачнун меравад,
Ашки гулгун аз ду чашмам ҳамчу Ҷайхун меравад,
Оташи ишқам дамодам сӯи гардун меравад,
В-аз чароҳотам чигар сад наҳри пурхун меравад,
Эй маҳи номехрубон, баҳри чи зорам мекунӣ

Аз чи рӯ гуфтӣ мағир ин дам ту домони маро?
Бурда з-афсун ин замон, эй ноҳудо, ҷони маро,
Ё фарангизодай, меҳохӣ имони маро?
Ку? Кучо кардӣ ту ин дам аҳду паймони маро?
Ҷойи лутфу марҳамат ғам дар канорам мекунӣ.

Кардаӣ тасдиқ то қавли рақиби беҳирад,
З-ин сабаб он дам задӣ дар ҷомаи ман сангзад,
Гарчи бар даврони хуснат ҳаст ошиқ беадад,
Лек чун ман нест бар чавру ситамҳои ту мард,
Аз мани беор, гӯ, баҳри чи орам мекунӣ?

Бо шароби ноз ин дам масту мадҳушам макун,
Дар билоди ғам ғуломи ҳалқабардӯшам макун,
Бори меҳнат ҳар замон, эй ҷон, ту бар дӯшам макун,
Мағзар аз пеши ману аз ҳуш беҳушам макун,
Ё мағар, эй ноҳудо, қасди хуморам мекунӣ?

Гӯш то кардӣ ба қавли он рақиби бадшиор,
То намудӣ аз мани ғамгин ба як ногаҳ ту ор,
Кай бувад қавли мунофикро суботу эътибор,
Пок кун 3-ойинаи дил ин замон ранги ғубор,
Пеши хайли ошиқон гар эътиборам мекунӣ.

Борҳо гуфтӣ бигӯям, Ҳочие, маъво макун,
Дар сари ҳар кӯча 3-ин сон рози ман ифшо макун,
Ман чи сон гӯям, ки эй чон, сар зи худ боло макун?
Дар гузашти роҳ ҳар дам нақди чон савдо макун,
Балки ё аз кӯи худ манъи гузорам мекунӣ.

* * *

Боди сабо, ин арз кун аз ман ба он оличаноб,
Ҳар гӯша ушшоқон чу ман доранд бо дил печутоб,
Зинҳор озораш макун ҳам кӯи ўро вақти хоб,
Шабҳо агар берун равӣ аз рух магир ҳаргиз никоб,
Ошӯб дар олам фитад, гар шаб барояд офтоб.

Дар печутоби худ бувад сунбул зи рашки мӯйи ў,
Сарви сикӣ шуд мунфаил аз қомати дилчӯйи ў,
Дар бўстон доим гулон гуфтанд васфи бўйи ў,
Май хӯрда ногаҳ дар чаман рафта зи шавқи рӯйи ў,
То сӯхт як хирман гулу гардид булбул дилкабоб.

Булбул зи шавқи рӯйи ў бо ман бигӯяд ин замон,
Андар чаман, бин, ҳунси гул, қадри руҳи ёрат бидон,
Рафтам чаман то сарсарӣ, дидам гулистонро аён,
Дар пеши зулфи рӯйи ў кардам ба ҳар чанд имтиҳон,
Ҳам нест бар гул рангу бў бар турраи сунбул натоб.

Рӯзи азал дар мазраам тақдир тухми ғам фишонд,
Нахли муҳаббат ёр шуд, гулҳои меҳнат бишқуфонд,
Пинҳон бикун, гуфт ў ғамам ишқам гарат
аз сар раҳонд,
То орзӯи лаъли ў ҳаргиз ба дил пинҳон намонд,
Ҳам з-ин сифат дар шиша кай пинҳон шавад
гулгун шароб.

Зухду гунаҳ яксон бувад даргоҳи ҳақ субҳонаро,
Дил кун зи шак поку магир ин субҳаи саддонро,
Рафтам суйи майхонаву гуфтам ҳамон ҷононаро,
Эй соқӣ, май дех, бастаам паймона лаб паймонаро,
Кай дидам аз даври фалак ҷуз дуню ҷуз инқилоб.

Дар хоб дидам як шабе, омад бурун он сарвиноз,
Як-як кушодам пеши ӯ он лахза дафтарҳои роз,
Ӯ гуфт з-ин сон арзҳо ҳаргиз макун дуру дароз,
Дар назди хубон як бувад манзур чуз ачзу ниёз,
Бедор гаштам он замон, чун ташнае дидам сароб.

Ғамҳои ӯ ин дам маро ё ранги зардам мекушад,
Ё шӯри дил ё ҳаҷри ӯ ё, охи сардам мекушад,
Акнун зи дармон хастаам, ин ранҷу дардам мекушад,
Гӯ, эй сабо, ёри маро, фурқат ки ҳар дам мекушад,
Аз Ҳочӣ гар гирӣ дуое худ ба қатлаш кун шитоб.

МУХАММАСИ ҲОҶӢ БАР ҒАЗАЛИ ҚОСИД

Чи созам дар сафар махбуи ман бе аҳду паймон рафт,
Намуд ӯ чилваҳо барпову чун субҳ аз гиребон рафт,
Зи дил ҳушу зи чон қувват, зи сар сад оху афғон рафт,
«Ба ҳичронаш дамодам қатраҳои хун зи мичгон рафт,
Чи сон созам сабурӣ аз назар чун дурри Хатлон рафт».

Намебошад дар ин андӯх бо ман ёри ғамхоре,
Аз ин рӯ чолаҳои хун зи чашмам то шуда чорӣ,
Илоҷе нест дардамро супурдам ман ба беморӣ,
«Нагӯям ман чи сон, воҳасрато, дар бистари хорӣ,
Чу чон аз ман зи чашмам баски он
сарви хиромон рафт».

Хаёлаш дар дилам гӯяд, ки инак ёр меояд,
Ки умеди шафо чун дар дили бемор меояд,
Рақиби беҳирад пурсид, кай дилдор меояд?
«Ҷӣ сон сози маро аз пурсиши ӯ ор меояд?
Бидодам посухаш: чун булбуле аз байни зоғон рафт».

Шудам девона ин дам, то набӯсидам рикобашро,
Надидам субҳидам ҳам дар бағал Қуръон китобашро,
Нишаста бар раҳаш, то мешунидам сад хитобашро,
«Гаҳе лутфу навозиш, гоҳ медиҳам итобашро,
Дареғо, файзу фазл аз раҳгузореву зи бустон рафт».

Чи давлат буд, то мекард ӯ бо кӯдакон бозӣ,
Ҳам ашк аз шавқи рӯяш карда то бо мардумон бозӣ,
Кунун сад теғи ҳичронаш кашида баҳри чонбозӣ,
«Магар гашти фалак мотам намуд дар як замон бозӣ,
Ки фурқат омада дар дил нишасту зуд даврон рафт».

Ачаб дорам, зи ҳар сӯ дам ба дам бўи фироқ омад,
Чунон беҳуд шуд азбаски дил андар иштиёқ омад,
Ба хотир ҳар замон он лутфу дахли он мазоқ омад
«Биҳамдуллаҳ, дар ин ғамҳо маро тоқат чу тоқ омад,
Вагарна сад чу ман ошиқ ба дашту дар биёбон рафт».

Макун, эй зоҳидо, лутфам, ки савдоҳо ба сар дорам,
Зи ҳачри рӯйи чонон ин замон ҳам чашми тар дорам,
Зи панди носеҳон, сад шукр, доим гӯши кар дорам,
«Ба кунчи ғам нишаста дар раҳи қосид назар дорам,
Аз он вақте ки ногаҳ аз барам он лаъли хандон рафт».

Бикун чаҳде, бубар ин нома бо дилдор, эй Қосид,
Бигӯ холи рақиби Ҳочию ағёр, эй Қосид,
Кашам ҳар дам зи ҳичронаш фузун озор, эй Қосид,
Чи созам дарди худ, ин лаҳза гӯ бо ёр, эй Қосид,
Ба ғам по бастаам, сад оҳ, аз рӯзе, ки чонон рафт.

МУХАММАСИ ҲОҶӢ БАР ҒАЗАЛИ ТУҒРАЛ

Беадад донистаам, чуз мо ғуломе доштӣ,
Дар миёни он ҳама махбуб номе доштӣ,
Дам ба дам дар кулбаам ҳар як мақоме дошӣ,
«Ёди айёме, ки сӯйи мо хироме доштӣ,
Бо каф аз майхонаи алтоф чоме доштӣ».

З-интизори мақдамат аз дида резон гашта хун,
Ин замон афтодаам дар сеҳри хунхори чунун,
З-ин ишорат гашт, эй бераҳм, маълумам кунун,
«Аз тариқи шеваи аҳду вафо гаштӣ бурун,
Бо мурувват байни хубон гар чи номе доштӣ».

Бе ту, эй чоно, аҷал гирди сарам гардад садеҳ,
Марги ошиқ чуз ба пеши ёр мебошад қабех,
Аз дилу ҷон, эй санам, валлоҳи, мегӯям саҳеҳ,
«Сачдаи пайғоми қосид буд анфоси Масеҳ,
Аз лаби ҷонбахш бо мо гар паёме доштӣ».

Эътибори ибтидо кай монда назди ӯ маро,
Ҳасби ҳоли дил аз он шуд дафтари бемунтаҳо,
Чун наҷфтам рӯйи ҳоку чун нағирям хун, чаро,
«Хос буд мар омову ом буд мар хосро,
Аз навозишҳо, ки лутфи хосу оме доштӣ».

Дӯш устодам ба ман мекард ин гуфту шунуд,
Ин сухан ҳаргиз мағӯ, Ҳоҷӣ, ба ағёри ҳасуд,
Шукр, шуд равшан ду чашмам уқдаҳои дил кушуд,
«Кулбаи мо, Туғрал, аз хуршед партав менамуд,
Сӯйи ин кошона гӯё сайри боме доштӣ».

МУСАДДАС

Ҳамди беаъдод бар дорандаи арзу само,
Мабдаи афлоку ақлу молики явмулчазо,
Нест чуз зоти каримаш мар ситоишро сазо,
Ачзхо гул мекунад з-изхори ҳамдаш хокро,
Лек натвонам сароям савти лоахсо сано,
К-аз забони булбули мо зоғ зебад ин наво.

Эй, карими корсози дастгири бесабаб,
Мустаони очизони мустағоси дар тааб,
Менамоям аз дарат авну ичозатро талаб,
Дар нуути Мустафо гарчист аз сӯи адаб,
Чунки туғён мекунад шавқам ба васфи он ҷаноб,
Менавозам ин наво дар сози қонуни хитоб.

Эй, шаҳи мулки рисолат, меҳтари покизазот,
Шаҳсавори қоби қавсайн, манбаи баҳри сифот,
Рашҳае дорам умед, эй навбахори илтифот,
Бе ту рангу бӯ надорад гулбуни нахли ҳаёт,
Тӯтиёи дидаи бино ғубори мақдамат,
Меваи лутфам фирист аз бӯстони макрамат.

Эй амину тоҷдори шаҳри имкон, алғиёс,
Боиси эъҷози олам, руҳу имон, алғиёс,
Бо гирифторони нафсу доми шайтон, алғиёс,
Гумраҳони водии зулмему туғён, алғиёс,
Чурмано чурман ҳасимун ҷийту абко истағис,
Ғавсано ғавсун ғазимун даҳваната йа муғис.

Нури моҳат кай бидида дидаи бедиди коч,
Чашми ҳақбин аз ҷамолат нургири ибтиҳоч,
Давлати исломиён аз зӯри динат дар ривоч,
Хобгоҳат хастагони ҷурмро дорулилоҷ,
Ваъдаат бар аҳли имон нашъаи ҷоми фараҷ,
Аз ваъидат бадсиголон бастаи ҷоҳи ҳараҷ.

З-офтобат шуд ниҳон дар пардаи анвор Нӯх,
Қуфли қалби қалбҳо з-ангушти фатҳат дар футух,
Аз ривочат мерасад дар қолаби арвоҳ рух,
Аз зариҳат мушк меҳезад ба ҳар дам малла лух,
Даъвии шаръат шуда аз ҳуччату бурҳон сахех,
Сураи Нурат бувад аз ояи Фурқон сарех.

Ҳиммататро ҳамчу гардун домани баҳишиш фарох,
Санг аз бўси кафат гардида дур(р) дар санглох,
Душманонатро ҳасад афканда дар ишқам нафох,
Панҷа хобонанд вовайлоқуну сикли сурух,
Тоза шамшодат чу аз боғи латофат баста нах,
Аз хичолат об шуд ноҷуву бар ҷо баста ях.

Ояи Исро ба меъроҷат гувоҳи медиҳад,
Сураи Аллайл аз мӯят сиёҳи медиҳад,
Мин ҷунудил лам тарав бар ту сипоҳи медиҳад,
Чун ту Ҳақ кай бар дигар ин подшоҳи медиҳад,
Абри чашми бенигоҳат оламе тӯфон кушуд,
Кош дудам сар кашад дар Каъбаи кӯят чу уд.

Бе руҳат ҳаргиз набошад ҷаннати ҳурон лазиз,
Бе ҷамолат ҷон набошад дар тани ҷонон лазиз,
Пеши чашмат ҷонканӣ аз меваи ризвон лазиз,
Аз шароби илтифотат шарбати имон лазиз,
Довари дороғулом урдуи умматро муоз,
Сарвари хусравсағу шоҳаншаҳи фармоннафоз.

Гарчи аз васфи залумӣ нақши мо дорад ба сар,
Хайри уммат расми мо, таърифи ту хайрулбашар.
Поймолат нух равоку музди поят ҳашт дар,
Ҳафт бобат баста бар рӯ моликулмулки сақар,
Аннавид, эй мукбилони ҳазрати раббулғафур,
Ассурур, эй осиеъни водии дорулғурур.

Сайиди авлоди Одам, меҳтари асҳоби роз,
Волии дунёву укбо, инсу чинро сарфароз,
Сози имкон нағмае аз пардаи ҳастист боз,
Бе зухурат дар адам қонуни ҳастӣ захмасоз,
Интиҳоби дафтари дониш зи тафсират вачиз,
Аҳли имонро ҳарису одаму з-Одам азиз.

Зеру бам то мекунад дар пардаи қонун нафас,
Даҳр то дорад ба гӯш аз рафтани гардун чарас,
Менаояд суратат аз хомаи тақдир пас,
Ёд ҳам н-орад, ки дида дидае мисли ту кас,
Зевари тоҷу аммома, зинату зеби либос,
Зебиши теғу асову давлату динро асос.

Субҳу шоме медамад фарёду афғону хурӯш
Аз забони истилоҳи мантикуттайру вухуш,
Зеру бам аз пардаҳои ҳар наво дорем гӯш,
Мадҳу авсофи туро ин ҷумла меҳонанд дӯш,
Нӯху Одам гарчи дар сурат туро гардида пеш,
Тифли домони туфайлат зодаи фарзанди хеш.

Хилъати лавлок омад бар қади зебо-т хос,
Қоби қавсайну тадаллӣ сару авнот хос,
Фаҳми дарси мушкили асрори мо авҳот хос,
Номаи Қуръону номи «Ёсину Тоҳо»-т хос,
То рисолатро шавад лаъли ту зевар дар фусӯс,
Мухраи пуштат нубувват муҳр карда билхусус.

З-офтобат Мехру Мах то карда аз анвор қарз,
Аз зиё созанд то маҳшар ба ин микдор (ъ)арз.
Фаҳр месозад зи ту бо чанбари паргор арз,
К-эй тавофам бар ту бошад рӯзу шаб як бор фарз.
З-он ки бошад дар канорам маъдани файзи фаёз,
Махзани ганчи ду олам рашки Ризвону риёз.

Махзани файзи илоҳӣ, маркази ҷонро муҳит,
Маъдани фазли камоҳӣ, хайру эҳсонро муҳит,
Қутби даври офариниш, лавҳи имконро муҳит,
Кошифат рамзи сухуф, асрори фурқонро муҳит,
Кай шавад илмат муҳоти давраи ҳарфу нуқат,
Қории норафта мактаб, котиби нанвишта хат.

Шайбаву Бучаҳдро аз илму ирфонат чӣ ҳаз?
Булаҳабро з-илтиҳоби меҳри тобонат чӣ ҳаз?
Бенасібонро зи хони ҷуду эҳсонат чӣ ҳаз?
Дилсиёҳонро зи шамъи нури имонат чӣ ҳаз?
Кӯдаки навмактабат чун пирсолони хуфоз,
Олими ҳарфи шариат, минбари динро вуоз.

Ахтари бурчи саодат, наййири субҳи бадеъ,
Қуббаи қалбат зи аршу курсии раҳмон васеъ,
Қасри ҳастӣ з-иртифои пояи қадрат рафеъ,
Муқтадои ҷузву кулл дармонда умматро шафеъ,
Пайрават Нӯҳи Набӣ, Зулкифлу Ҳуду Алясаъ,
Соҳиби қарну Сулаймон пеши поят дар тамаъ.

Сарви ҷӯйи «қум фаанзир»¹, лолаи бе роғу доғ,
Ғунчаи нахли «мудассир»², меваи боғи балоғ,
Қуббаи исломро дурри яtimi шабҷароғ,
Навбаҳори сабзу хуррам, навниҳоли тозабоғ,
Подшоҳӣ, чатри фарқат поре гарданда меғ,
Соҳиби наълу асо, уштурсавори бастатеғ.

¹ Қум фаанзир - бархез, бубин (арабӣ).

² Мудассир – номи сураи Қуръон

Чунки бо қурси чавин кардӣ зи лаззатҳо кафоф,
Дар камар санги қаноат карда кӯхатро тавоф,
Шишаи аслоби тоҳир гашта нуратро ғилоф,
Мавдаи дурри ятимат дурчи асдофи ифоф,
Медамад бўи хушат чун мушки азфар ҳар тараф,
Бе хатову нофаву бе охуи сунбулалаф.

Соҳиби Инчил пешат тифли абчадхонсабақ,
Ояи Алвоҳ аз шарҳи камолат як варақ,
Қартаи Маҳ аз хичолат пеши бадрат гашта шақ,
Моҳтобат нургири шаммаи анвори Ҳақ,
Баҳри тавфат баста эҳромем чун байтулақиқ,
Лангу лоғар раҳравони мин кулли фатҳин амиқ.

Хонақоҳат гарчи бошад маркази паргори хок,
Сайргоҳат моварои куббаи ҳафтум самоқ,
Метавофад бар зарихат чанбари ихлосноқ,
Чун тӯе дорам, надорам аз сари тақсир боқ,
Одамиву дар рикобат ходими мурсал малақ,
Дар замину нургират кавкаби ҳафтум фалақ.

Фарши роҳатро малоик карда аз ихлос мол,
Раҳгузоратро суккони пардаҳо дар арзи ҳол,
Аз Буроқат барқ дорад шаммае аз сайри дол,
Менагунчад васфи ту дар сафҳаи айёму сол,
Кай тавонад мадҳи ту теъдод кардан ҳар алил,
Худ магар созад баён Ҳақ бар забони Ҷабраил.

Йа набийу-л-ҳошимӣ, йа саҳиб ул фазл ал-часим,
Ҷомеъ ул-хулқ ал-азим ибн ал-карим, ибн ал-карим,
Канзи ҳилму баҳри илму манбаъ-ул-худ ул-ъамим,
Кун заҳиран мушфиқан анта-р-рууфу вар-раҳим,
Мо ҳама вомондағони водии ҷурму ситам,
Гар нағирӣ дасти мо, во ҳасрато, эй муҳташам.

Бадри дунё, садри укбо, раҳматан лилаламин,
Бо ливо, маҳмудчою шофеи рӯзи пасин,
Маккаи ҷонро амону Ясриби дилро амин,
Бас бувад мадҳи туро фурқону оёти мубин,
Лаб кунам ширин зи номи ҳар яке аз пайравон,
Тар лисон созам ба алқоби саҳаб, тимори чон.

Сонии иснайн Бубакри Тақиро мадҳгӯ,
Аз Умар боғи адолат мевадору тозарӯ,
Карда Усмон ҷомеи Қуръон ба хуни худ вузӯ,
Шоҳи Мардон, қолеъи Хайбар, қатоли шерхӯ,
Он яке Меҳру дувум Моҳу савум Маҳтоби нав,
Аз сипехри ҳал ато қутби, чаҳорум дода зав.

Ҳамзаву Аббоси аммат ҳар ду шоҳи динпаноҳ,
Гӯшвори арши сибтайнат–шаҳодатро гувоҳ,
Карда рози ҷумла асҳобат зи худ ҳайи Илоҳ,
Ҳар яке начми ҳидоят, ҳар кадоме шамъи роҳ,
Севу чорат таййибину тоҳиротат чордах,
Мункири асҳобу олат баста бар худ шоҳрах.

Муфт шуд аз каф ҷавонӣ, рехт барги зиндагӣ,
Шаш ҷиҳат шуд хандазори ин ҳама шармандагӣ,
Пешкаш иқди сано кардем назри бандагӣ,
Шоядам гӯйи зи мо Ҳочист бо ин гандагӣ,
«Шайулиллаҳ»-гӯ даратро рӯзу шаб ҳастам гадоӣ,
Мунфаъил аз шарми исён, обрӯ дар зери пой.

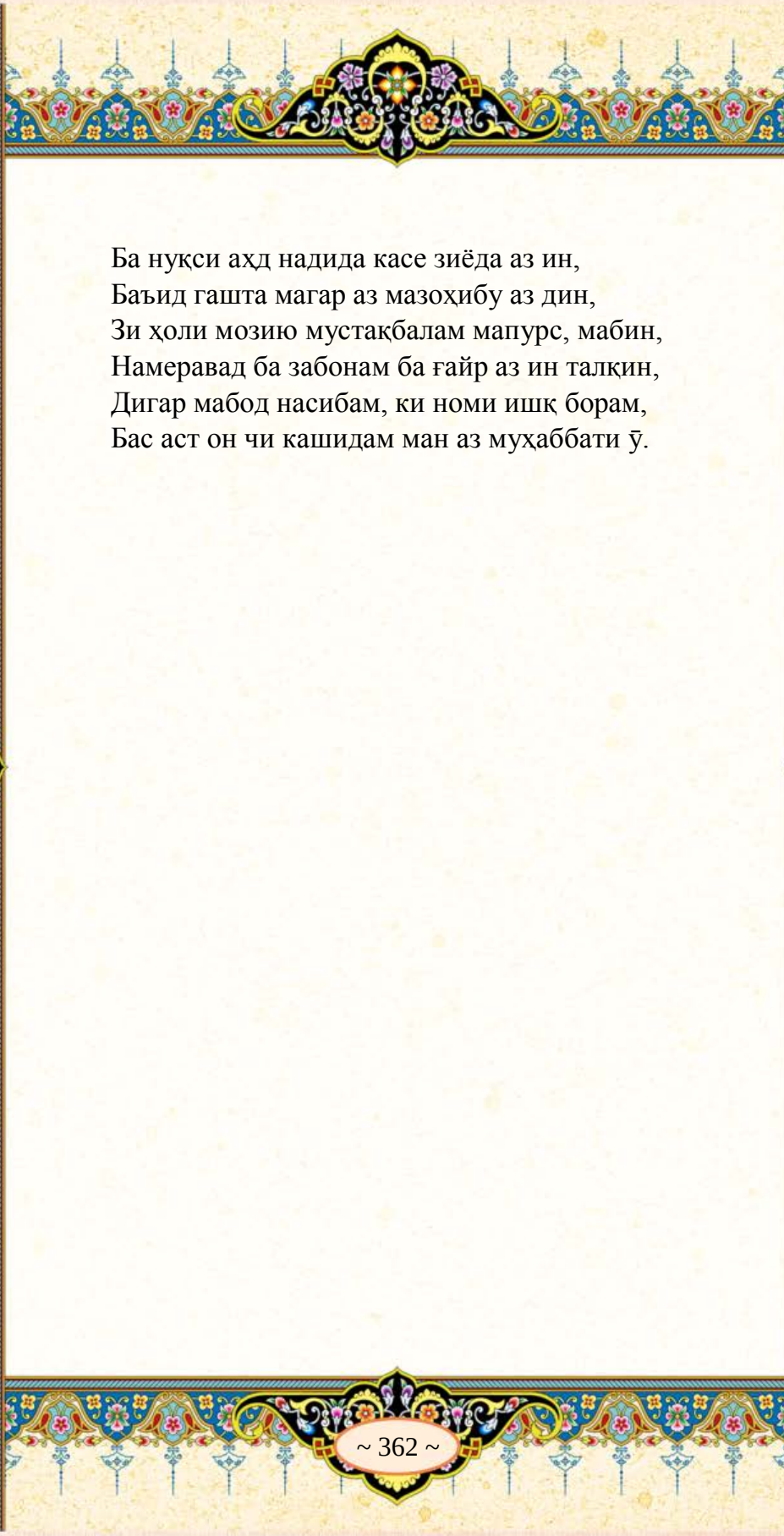
МУСАДДАС

Шунав зи ҳоли мани мубталову бесару по,
Ки додаам ба паричехра чону дил якҷо,
Накарда аз раҳи шафқат ниғаҳ ба ман ва нидо,
Ба ҳар намоз аз он ин дуо кунам ба Худо,
Дигар мабод насибам, ки номи ишқ барам,
Бас аст он чи кашидам ман аз муҳаббати ӯ.

Ҳазор ҳайф, ки матъуни аблаҳон гаштам,
Ки зохиран чу бадафъоли ин замон гаштам,
Ки бас ба умри хубон, ки ба ахавон гаштам,
Ҳамеша муътақиди рӯи маҳвашон гаштам,
Дигар мабод насибам, ки номи ишқ барам,
Бас аст он чи кашидам ман аз муҳаббати ӯ.

Расон дуои ман, эй бод, сӯйи он чонон,
Бигӯ, ки бе майи васлат фитода дар хирмон,
Кунад дуои ту доим ба сад ҳазор забон,
Зи баъди ӯ нидо ояд, садо зи пардаи чон,
Дигар мабод насибам, ки номи ишқ барам,
Бас аст он чи кашидам ман аз муҳаббати ӯ.

Чи ҳолат аст, ки ҷустам вафову доду чафо,
Чи мучиб аст, иваз дар дуоу ҳақоратҳо,
Чи меҳнат аст, ки доим бувад ба истиғно,
Қасам ба мусхафи рухсораи ҳамон барно,
Дигар мабод насибам, ки номи ишқ барам,
Бас аст, он чи кашидам ман аз муҳаббати ӯ.

Ба нукси аҳд надида касе зиёда аз ин,
Баъид гашта магар аз мазоҳибу аз дин,
Зи ҳоли мозию мустақбалам мапурс, мабин,
Намеравад ба забонам ба ғайр аз ин талқин,
Дигар мабод насибам, ки номи ишқ борам,
Бас аст он чи кашидам ман аз муҳаббати ӯ.

* * *

Ман надонам гули табъат зи чи озор гирифт,
Ё ки гардун ба каф аз баҳри ман эҳзор гирифт,
Саги кӯят зи мани ғамзада то ор гирифт,
Гӯиё ғам зи дили чумлаи ағёр гирифт,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт,
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

Эй ситампеша, туро ёр набудӣ дами ман,
Чоннисор аз ҳама ағёр набудӣ дами ман,
Бо рухи хуби ту хушдор набудӣ дами ман,
Ҳар нафас лоики дидор набудӣ дами ман,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

Ҳеҷ кас ҳамчу ман, эй мах, ба ту хушдор нашуд,
Дидаам аз чи сабаб лоики дидор нашуд,
Қадри ман назди ту, сад ҳайф, чу ағёр нашуд,
Чаврҳо кардӣ зи ман нуқтаи изҳор нашуд,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт,
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

Пеши худ хор макун, гар чи ҳакирам аз хас,
Лек дар мардӣ наям ҳамчу рақибон нокас,
Умр зоеъ макун, эй чон, ба калу кӯру барас,
Худ хирадманду баақлу батамизӣ – ҳамарас,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт,
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

Бе ту, эй мах, нафасе сабр надорам, чї кунам,
Солхо дар рахи ту дида дучорам, чї кунам,
Мани савдозада наздики баҳорам, чї кунам,
Бе майи васли ту дар айнаи хуморам, чї кунам,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт,
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

Ҳочї гуфт – он чи ба дил буд, расонид ба ӯ,
Умр якчанд ба васлат гузаронид накӯ,
Аз ғамат чин шуда чун ҳалқа қаду бозу чу мӯ,
Мекунад 3-ин сабаб ин арз шунав, эй маҳрӯ,
«Ман чи кардам, ки дили нозукат озор гирифт,
Хотират аз мани бечора ба як бор гирифт».

ҚАСИДА

Аламу дард, ки дар тахти сипехри фонӣ
Ба ду рӯзе пайи ҳам омадаем меҳмонӣ,

Чи бало моидае ҳаст, ки дар вай набувад
Ба чуз аз ҳанзали ғам, меваи бедандонӣ.

Ба тараддуд нафаси сӯхта аз баҳри маош
Шуда андар гаҳу бегаҳ пайи обу ноне.

Хотири чамъ киро, таҳйаи асбоб кучо?
Чу гадо подшаҳон ҳам пайи саргардонӣ.

Мазрае ҳаст, пас аз сад сол аз ӯ бар дорӣ,
Донаи хастадилий, ҳосили бедандонӣ.

Пеш аз он дам, ки маро модари айём бизод,
Карда дар мотами мо маҷлиси нудбатхонӣ.

Қайбро субҳ зи ғам чок ба доман карда,
Саҳар аз қатраи шабнам кунад ашкафшонӣ.

Шафақ аз машҳади мо хирқа ба хун олуда,
Паси ҳар шом кунад рӯ ба туйи зулмонӣ.

Ба ғалат меҳр чарову ба абас дил ба чӣ хуш?
Ба саводе, ки дар ӯ Раҳши нафас меронӣ.

Сари мардон ҳама чун гӯ ба миён афтода,
Бирабояд ҳама як-як фалаки чавгонӣ.

Барӣ як ханда дусад гиря муҳайё карда,
Нафасе шод кашӣ, дар дигаре гирёни.

Шеваи чархи ситампешаи анфоси адам:
Одамиро ҳама дам мансаби бесомонӣ.

Ту ба фикрӣ, ки дар ӯ кулбае обод кунӣ,
Ӯ дар андешаи барҳамзаниву вайронӣ.

Агар ойина шавӣ, хонаи тимсол кучост?
Дида гар боз кунӣ, як ниғаҳи ҳайронӣ:

На бифаҳмӣ, ки қазо карда сияҳ рӯзи азал
Ба хати насхи ғуборат варақи пешонӣ.

Забару зери ҳаводис ғазали дилшиканӣ,
Ба дабистони қадар, матлаи ӯ меҳонӣ.

На бидонӣ, ки замин аз чи кашидаст бурун
Зи даҳан аррасифат сад чабали дандонӣ,

Ки кашад ҷуссаи ту пеш ба қуллоби нафас,
Бари хойидани мағзат бикунад саъбонӣ.

Гардиши чарх занад теги ҳаводис ба фасон,
Ҳар даме ид кунад, ҳар нафасе қурбонӣ.

Он чи даллоли қазо муфт диҳад дар бозор
Ба қассоби аҷал, он баҳра туй, медонӣ.

Ҳамдами мотами худ дор, ки дар маслахи даҳр
Мурдаи бедияту куштаи бетовонӣ.

Нотавон омадану боз надомат бурдан,
Ба алам зистан аст мартабаи инсонӣ.

Аввали кор ҳамин, сарфаи авқот чунин,
Ҳайф бошад, ба ғалат, гар лабаке хандонӣ.

Модар аз рӯзи азал зода туро кухнакасал,
Гайри маъҷуни ачал нест туро дармонӣ.

Ба тааб хӯ куну роҳат маталаб рӯзи баҳор,
Ки ба ҷуз меҳнату ғам нест бари зиндонӣ.

Боҳабар шав, ки дар ин маҳлака кай меярзад
Ба ҷаве давлати шоҳӣ, ба қаҳе султонӣ.

Ин ҳамон бодияе ҳаст, ки гум гашт дар ӯ,
Қорани пилфикан, Золи Зари Систонӣ.

Ин ҳамон марҳалае ҳаст, ки бе роҳила з-ӯ
Карда реҳлат ба руҳи ашкфишон Ашконӣ.

Ин ҳамон золи забун аст, ба зиллат афканд
Рустами чархкамон, Густаҳами эронӣ.

Аз кафат Соми савор, аз сарат афсар гирад,
Гарчи чун Сом саворафсару фарҳоқонӣ.

Гӯр ҷоест, дар ӯ гӯрнишин Баҳром аст,
Ки дар ин рӯз на Баҳрому на гӯраш донӣ.

Ҳама Ашконӣ аз ӯ ашкфишон гум шудаанд,
Кай Каён бинӣ кунун, Кова кию Сосонӣ?

Ҳама бо қувватиён қуввати худ бохтаанд,
Рахт бар хоку зиреҳ чоку тани бечонӣ.

Асаре ҳеч зи ёрони бурунрафта нашуд,
Ба ҷуз аз нақши қадам дар раҳи гӯристонӣ.

Тӯша бардору бикун таҳйаи асбоби сафар,
Пайи ишон ту дар ин бодия ҳам меронӣ.

Зод бисёр кун, ин марҳала бепоён аст
В-арна, дар ҳар қадаме зери надомат монӣ.

Истикомат ба сари мавҷ чи имкон дорад?
Ба раҳи сел муҳол аст биное монӣ.

Вожгун киштии биншаста ба дарё чу хубоб,
Чашм то боз кунӣ, ғаркаи сад тӯфонӣ.

Мори арқам шабу рӯз аст, ки печида туро,
Зи газандаш чи қадар ғофиливу нодонӣ.

Бесуботӣ ҳама 3-ин баҳр талотум дорад,
Бемадорӣ ҳама 3-ин чархаи чапгардонӣ.

Пешу пас халқ дароянду ба навбат бираванд,
Танг ҷоест, аҷаб доираи имконӣ.

Ибрате нест, ҳама пунбаи ғафлат дар гӯш,
Дидае нест, ки то боз кунад мижгоне.

Чи замон аст, ки халқе, ки дар ин бозоранд,
Ҳама берун шуда дар бодияи нодонӣ?!

Таъби аён чу ҳасисон ба ҳасосат моил,
Ҳиммати зушарафон бастаи беэҳсонӣ.

Меҳр аз модару шафқат зи падар гум гашта,
Духтарону писарон дар пайи бефармонӣ.

Ҳама ёрони замона зи мурувват дуранд,
Ҳама чун донаи шатранҷ лагадпешонӣ.

Инқилобе шуда дар фитрати абнои замон,
Одамисурату дар сират – деви ҷонӣ.

Чу занон зебу чамолу чу ғарон тозахаёл,
Чу муханнас пайи оройишу бунҷунбонӣ.

Зи худ овораи бодияи лофанду газоф,
Ғофил аз оқибату масъалати бечонӣ.

Ки ба ҳар заррае аз карда чӣ мефармоянд,
Ғарави санъати хеш аст, ҳама инсонӣ.

Ҳофиз аз даври Қамар ноладу Ҳочӣ зи Зухал,
Кош будем ба як гӯшаи бедавронӣ.

Чӣ дар ин давр шуда? Масхаракорон мумтоз,
Дафчиён садрнишин, дудчашон майдонӣ.

Ҳар кучо аҳли камол аст, чу Маҳтоб, кунад
Нохуни хушк бадар аз паси нурафшонӣ,

Ба ҷаве ҳиммату алтофи суҳан напзиранд,
Ғарчи Луқмони ҳакимӣ, ба суҳан Саҳбонӣ.

**СЎТНОМАИ АБДУЛҚУДДУС
ВА ҒАЙРИ Ӯ
ҚАСИДА ДАР МАРСИЯИ
НУРУЛАЙН АБДУЛҚУДУСЧОН**

Фарёд аз ин чаҳони фонӣ,
З-ин тухмати ранги зиндагонӣ.

Эй Абдуқудус, нури чашмам,
Рафтӣ ба саройи бенишонӣ.

Афсӯс ба сарви некболо,
Афтода балои ногаҳонӣ.

Бар барги гулат чи оташ омад,
З-ин кӯраи нори бодхонӣ?

Эй ғунча, ханӯз ношукуфта,
Накшуда лабе ба шодмонӣ.

Бар хок бирехт баргу борат,
Аз тундии сарсари хазонӣ.

Он чехра, ки рашки гулситон буд,
Пажмурда шудасту заъфаронӣ.

Аз жолаи ҷадриву таби ӯ,
Шуд обила бар рухат аёни.

Гулбарги тарам, чи шуд, ки бинам
Рухсора ба хунат аргувонӣ?

Барбаста ду чашму менабинӣ,
Аз ман чи шудат ба дил гаронӣ?

Ҳамроҳу аниси хотири ман,
Кай буд ба хотир ин гумоне.

Эй меҳри нишот, кай нишинӣ,
Дар мағриби субҳи навҷавонӣ?

Нокарда лабе ба ханда як раҳ,
Гирӣ раҳу расми бенишонӣ.

Дар оташи ҳаҷр, ман чи донам,
Ту бигзариву маро нишонӣ.

Парварда ба хуни дидаву дил,
Хун аз дилу дидаам чаконӣ.

Аз дасти ҳарифи марг ногаҳ
Хӯрдӣ қадаҳе ба дӯстгонӣ.

Аз дил ту ғубор мезудудӣ,
Дар хок кунун чӣ метавонӣ?

Ин ғам ба кучову бо кӣ гӯям?
Бар кӯҳ кунад ғамам гаронӣ.

З-ин мотами ман замин бипӯшад
Бар хеш либоси осмонӣ.

Кошам бидиҳад касе суроғат,
То ҷон диҳамаш ба муждагонӣ.

Аз пираҳанаш, сабо, чи бошад,
Бӯе ба машоми ман расонӣ.

Оё чӣ шавад ту, эй баширо,
Аз Мисри диёри хокдонӣ

Равшан бикунӣ ту дидаи ман
Аз омадани азизи чонӣ.

Гурги аҷало, ту Юсуфи ман
Бурдӣ зи барам ба ногумонӣ.

Эй модари шӯхи гетӣ, шармат
Н-омад ба чунин ҷафочашонӣ?

Тарбияти модарӣ чунин аст?
Ин аст ба тифл меҳронӣ?

Оне, ки ба маҳди ноз будӣ,
Бар маркаби ҷӯбияш нишонӣ?

Ҳочӣ, бишикеб, бо ризо шав,
Ин аст вафои инҷаҳонӣ.

Гар ҳаст хирад ҳумои фурқат,
Дил гир зи бими устухонӣ.

Гетӣ набувад сарои бошиш
Бар раҳгузарону корвонӣ.

Набвад ба суботу ҳаст доим
Ин зол ба чарх чаппаронӣ.

Қавсӣ фалаки либосазрак
Зех карда зи тори қаҳқашонӣ.

Як ҷӯба зи тири ўст Миррих,
Сад ҷаъба ҳаводисаш ниҳонӣ.

Бо ҳукми қазо равона доим,
Бар синаи пиру навҷавонӣ.

Як сафҳаи чабҳа дар кучоят,
Бинвишта бар ӯ хати амонӣ?

Гарча-ст баҳор, сад хазонаш
Бошад ба камингаҳаш ниҳонӣ.

Ҳар ғунча, ки ҳаст дар баҳораш,
Хунбаста дилест, менадонӣ.

Ҳар гул, ки шукуфта хирманеро,
Захмест ба хун зи теғронӣ.

Аз худ наравӣ ба илтифоташ,
К-онҳост ҳама саризабонӣ.

Ё Раб, ту фурӯз ор ӯро,
Дар равзи бихишти ҷовидонӣ.

Он дур, ки захира гашт имрӯз,
Дар арсаи маҳшарам расонӣ.

Дар соли ҳазору се саду бист,
Сеюм зи миёнаи ду сонӣ

Аз ҳичрати фаҳри ҳар ду олам,
Бигашту гирифт хокдонӣ.

ТАЪРИХИ ФАВТИ АБДУЛҚУДУСЧОН

Нахли боғи зиндагониро самар гум кардаам,
Лаззати коми чавониро шакар гум кардаам.

Беҳабар, айбам мағӯ, дар раҳ агар уфтодаам,
Беасо гардидаву нури басар гум кардаам.

Арз мековам ба мижгон, хок мебезам ба чашм,
Қомати хамгаштаро ин ҷо камар гум кардаам.

Кӯҳсори пайкарамро ашки хунин чашмаест,
Донае лаъл аз Бадахшони чигар гум кардаам.

Сӯхтам ранге, ки аз мо як шарар сар бар назад,
Печутоби шуъларо роҳи гузар гум кардаам.

Ҳар саҳаргаҳ ғунча мерӯяд ба тарфи дашту боғ,
Ғунчае худ ман зи бадбахтӣ саҳар гум кардаам.

Оҳуи дашти муродамро кадомин гург хӯрд?
Тӯтии равзи ҷинонамро хабар гум кардаам.

Масту мадҳушам ва ё аз ақли худ бегонае,
Ё чу Мачнун Лайлии худро магар гум кардаам.

Вориси Яъқуб гаштам дидаи исфедро:
Юсуфе ман ҳам зи Канъони назар гум кардаам.

Судмандӣ нест, воиз, кулфати пандам мадеҳ,
Дар хаёли қоматаш фаҳми назар гум кардаам.

Шӯри сад булбул зи афғони лабам як нола аст,
Хунбаҳои сад гулистонро гуҳар гум кардаам.

Рӯшнойи дидаам будӣ ту, эй Абдулқудус,
Гӯ, кучо рафтӣ, ки ман аз ту асар гум кардаам?

Таърихи фавташ хирад «сад во дареғу ох» гуфт,
Чун алифи қоматашро аз шумар гум кардаам.

Ваъдаи сабрам набудӣ, Ҳочиву тарси ваъид,
Хешро мекуштам, аз бас ки писар гум кардаам.

МАРСИЯ (Сўгвора)

Афсӯс аз он қомату рухсори накӯ,
З-он чашми сиёҳу ҳолу тоқи абрӯ.
Аз манзари дида сарви ӯ гум кардам,
Қумриравишам, ба ҳар кучо гӯям ку.

Вақти саҳарӣ, ки соате ҳаст накӯ,
З-анфоси Масеҳ медамад нафҳаи ӯ,
Хандад гул аз ӯву ғунча аз хок дамад,
Ин ғунчаи ман чаро ба хок аст фурӯ?

Охунигаҳе, ки дидаро ҳайрон кард,
Қассоби қазо зи чашми ман пинҳон кард.
Ӯ хок шуду ба хоки ӯ дидаи тар
Аз резиши ашк ҳар даме тӯфон кард.

Нури нигаҳе, ки чон нисораш кардам,
З-оғӯш ба хок ғунчавораш кардам.
Шояд бидамад зи хок чун абри ҳамал,
Тӯфони сиришк бар мазораш кардам.

То обила бар руҳи маҳам берун шуд,
Шодӣ бигузашт, кулфатам афзун шуд.
Аз пардаи хок бар руҳ афканд ниқоб,
Худ шод нишаст, чашми мо пурхун шуд.

З-он наргиси пурхумор ояд ҳайфам,
З-он кокули мушкбор ояд ҳайфам,
Бар хок бирехт дар баҳори тифлӣ,
З-ин ҳастии бемадор ояд ҳайфам.

МАРСИЯ

(Сӯгвора)

Эй сипехр, аз качравӣ, охир, чи чавлон доштӣ,
Ҳар кӣ мебинам, зи хӯи бад парешон доштӣ?
Ҳеч кас дар аҳди ту осори хурсандӣ надид,
Ҷумларо нолону гирёну парешон доштӣ.
Он ки дар имрӯз ўро ҳамчу гул парвардай,
Дар сабоҳаш аз хазон хотир парешон доштӣ.
Эътимодест нест бар кирдору бар меҳри ту ҳеч,
Бар шикасти ҳар нафас гар аҳду паймон доштӣ.
Кошки дасти қазо ин гунбади минои ту
Аз сари нав тоза кардӣ, куҳна вайрон доштӣ.
Кошки, ҳамчун дили ман гунбади фирӯзаат
Сад мушаббак гаштаву сӯроҳу сӯзон доштӣ.
Нури чашмамо, ки буд Абдулаҳадҷон номи ӯ,
Кардаи гумном, моро дида гирён доштӣ.
Он ниҳолеро, ки ман парварда будам дар назар,
Аз назар гум кардиву дар ҳок пинҳон доштӣ.
Он ки ман ўро ба хуни ҷону дил парвардаам,
Ту варо бар ҳок танҳо, зору ҳайрон доштӣ.
Андар он фасле, ки ҳар гул медамад аз зери ҳок,
Ғунҷаи манро чаро дар ҳок поён доштӣ?
Муддате ўро ба саъю ҳифзи Қуръон доштам,
Аз чи рӯ ўро ниғаҳ аз ҳифзи Қуръон доштӣ?
Ҳар маҳе дар чордах ояд ба меъроҷи камол,
Дар маҳи ман чордахро вақти нуқсон доштӣ.
Ҳоҷӣ, чун аз чарх нолам, ӯ чу ман бар ҳештан
Ҳуқм агар медоштӣ, кай майли даврон доштӣ.

МАРСИЯ (Сӯгвора)

Ё Раб, он оҳунигоҳи чашмхайронам кучост?!
Марҳами қалби ҳазину роҳати чонам кучост?!

Он, ки ўро муддате беҳтар зи чонаш доштам,
Ҳамчу қон, аз тан ҷудо шуд, қони қононам кучост?!

Мекунам аз ҳар касеву ҳар кучо ўро суроғ,
Ҳеч кас ўро намеғӯяд, ки медонам, кучост.

Ҳосили умри ҷавонӣ, нахли боғи зиндагӣ,
Қуввати руҳу равону нури миҷгонам кучост?!

ТАЪРИХ

Эй, зи дилат бод дур гарди шаку райбу зан(н),
Тоза хаёлат чу гул тира мабод аз миҳан.

Тифли бақои туро модари иқбол зод,
Дояи лутфи Худо дод зи пистон лабан.

Модари айём кард з-атласи шафқат қабот,
Дӯхт бар андоми ту тори мурувват чакан.

Монда лақаб мири кул, ном ба Остонкулӣ,
Мири вазоратпаноҳ, ноиби шоҳи заман.

Дидӣ, ки дунёи дун нест мақоми субот,
Бех, ки шавад хайрҳо чорияе дар заман.

Дар ду ҳарам сохтӣ буқъаи хайре бино,
Маскани ҷамъи зувор, аҳли сафарро ватан.

Рӯзу шабу солу маҳ бар ту дуо меравад,
Дар ватани Мустафо дар ҳарами зулманан.

Таҳйи номат ҳамон баъди шунидан кунад
Ҷамъи Араб марҳабо, аҳли Аҷам алҳасан.

Таъби ту чун хост пас мазҳари ихлоси худ
Мухлиси явмулҳалос, шоҳи диёри Қаран.

Дар ҳараму масҷааш мадрасаву хонаках,
Тарҳи бино афканад зухраи явмулҳазан.

То ба бадал бар диҳад равзаи ризвонро,
Номи қабулаш ниҳад соҳиби фазлу манан.

Гашт тамои он чи буд хоҳиши ният туро,
Дод зи файзи қабул тарҳи бинояш алан.

Мадрасае, метавон бар сари бобаш навишт:
Манбаи файзу ҳикам, масдари анвои фан.

Монда таҳи тоқи ӯ тоири ваҳму хаёл,
Гашта зи парвози ӯ мурғи ниғаҳ паршикан.

Нотиқа дар мадҳи ӯ дилшудаду гунгу лол,
Рафта зи бомаш нагун пояи васфу сухан.

Шаб ба чароғон кунад кавкабаи нури арш,
Шамъи таҳи тоқи ӯ гунбади гардун лаган.

Гуфт ба гӯшам хирад: пеши вазорат бирав,
Қитъаи таърихро арза расонаш зи ман:

«Хуб иморат шуда»¹. Боз чунин арза деҳ:
«Бод мададгори ту вирди Увайси Қаран».

¹ 1319 хичрии қамарӣ.

ТАЪРИХИ ҲАММОМИ КҶҲҲ

Онро ки хирад ҳумои фарқ аст,
Бигрифт дил аз замонаи зишт.

К-ин зол қумоти ҳар касеро
Дар чарҳаи чап калобаҳо ришт.

Волии вилоят Авлиёқул,
Дорои сариру чорболишт,

Дар хиттаи Хатл ҳаммоми оӣ
Андохт барои охират кишт.

Устои хирад, ки буд доим,
Бар тахтаи зар китоба меништ:

Таърихи ҳамоми додхобӣ,
Гуфтаи чӣ? Бигуфт: «Аз гачу хишт»¹.

¹ 1322 хичрии қамарӣ.

ТАЪРИХИ ҲАММОМИ БАЛҶУВОН

Ҳаббазо, умре, ки рафт андар ризои Кирдигор,
Ҳақ аз ӯ хушнуд гашту хештан шуд растагор.

Зоҳири чамъе аз ӯ амниятро роҳат бидид,
Ботини ҳалқе аз ӯ бишкуфт чун гул дар баҳор.

Эй хушо он дам, ки ҳар гоҳе бурун аз дил дамид,
Ё салои лутф гашта, ё адои эътизор!

Зиндагонӣ як дам асту ҳар кӣ бо ӯ ҳамдам аст,
Поси ӯ бояд намудан, то нагардӣ шармсор.

Эй басо он кас ба вақти давлату фархундагӣ
Бо раият лутф карду бо риоят кард кор!

Давлати фаррух чӣ бошад? Нотавонон парварӣ.
Мардуми фаррух кадомин? Он, ки донад чаври ор.

Хуррам он шахсе, ки ҳангоми тавоноиву зӯр,
Визру зар бахшиду мардумро накард аз зӯр зор.

«Куллукум роъ»-и паямбар гуфтаро бишниду гашт
Бо фақирон меҳрубону бо масокин бурдбор.

Эй басо марде, ки аз ёрии дасти ғимматаш
Бидъатеро мурда карду суннатеро ошкор,

Номи худ пояндаву кирдор ҳам поянда кард,
Котиби аъмоли ӯ набвад зи бинвиштан қарор.

Номи боқӣ чист? Яъне, ҳислате некуниҳод
Аз бинои буқъаи ҳайру тариқи устувор.

Чунки ҳастӣ инчунин боист, давлат ончунон,
Бояд аз ҳар кас шавад коре барои ёдгор.

Дар замони аҳди султони замон Абдулахад,
Точдори мулки Тӯрон, хусрави турку татар.

Мири олиманзалат Абдулҳафиз, беки уноқ,
Волии Хатлонзамину нойиби шоҳи Бухор,

Аз хулуси нияту аз хулқи мардумпарварӣ,
Дар билоди Балчувон гармобае кард ихтиёр.

Тарҳи айвонаш чу кӯҳ, айвони Кисро 3-ӯ пажӯҳ,
Ҳамчу ғабро дар сукун, ҳамчун фалак маҳкаммадор.

Чун мизочи руҳ аркони бинояш мустақим,
Чун қавоми ақл осори буручаш устувор.

Дар насаб нисбат тавон кардаш ҳаме дорулҷилоҷ,
Зодаи дорушшифо бояд намудаш иштиҳор.

Рофеи сарсому сар, ҳам нофеи аврому саръ,
Муслиҳи савдову сафро, хуну балғам софдор.

Мерасад бар сомиа аз буқи ӯ ҳангоми нафх:
Бодирӯ би-л-ғусли ва-т-татҳири ниъм ал-моа ҳар.

Бо сари ихлос Ҳочӣ мисраи таърих хонд:
«Ин бино бодо муборак в-ин амал гирад қарор»¹.

¹ 1327 хичрии қамарӣ.

ТАЪРИХИ ДИГАР

Дунё чу мақоми бесубот аст,
На зишт дар ӯ муқим не хуб.

Бояд зи ҳама захира корӣ,
Зеро ки ҳама дар ӯст мағлуб.

З-ин фикр иноқи бовафодил,
Гармобае кард, чу шакли маҳбуб.

То аз карами қабули Борӣ
Гардад, чу васила назри матлуб.

Таърихи бино навишт Ҳочӣ,
Бе қалби риё: «Ҳамоми марғуб».

ТАЪРИХИ МАСЧИДИ НЕЪМАТУЛЛОХ БИИ ДОДХОҲ ДАР КЎЛОБ

Ҷаҳон ки мазраае ҳаст, эй хучаста писар,
Барои касби камолесту ибтилои башар.
Хуш он касе ки дар ин дор букъае бинҳод,
Ки гашт зухраи явмулҷазову ситри сақар.
Мадон, ки шеваи эҷод бар абас бошад,
Мағӯ, ки нест туро бар қазои Ҳақ маҳзар.
Мадори зиндагӣ бошад барои он, ки дар ӯ
Намоӣ тӯшаи роҳе дар эҳтиёҷи сафар.
Аз он сабаб ба Ҳисору диёри Хатлон кард
Биной масчиди нав додхоҳи некаҳтар.
Чу қадри ҳиммати ӯ, иштиҳори ӯ олӣ,
Чу кори давлати ӯ дар асоси маҳкамтар.
Ба пеши курсии ӯ токи Кисравист ҳақир,
Ба санги мармари ӯ тира софи Искандар.
Зиҳӣ шарофати ӯ, бин, ки қуббаи ҳазро
Тавофи гунбади ӯ мекунад шабону саҳар.
Худо ба қадри вай афзуд он дамаш, ки намуд
Макони тавбаву зориву сачдагоҳи башар.
Зи пири ақлу дабири хирад бипурсидам,
Ки, эй бадонишу тамйиз чун тӯе камтар.
Машав ба ранҷаву бо лутф таърихе фармо,
Бигуфт модаи таърих «Бас накӯманзар».
Хитоб кард ба Ҳочӣ, ки эй китобанавис,
Навис мисраи таърихи ӯ ба оби зар.
«Кунун ба фотиҳа омини ин дуо гуфтам,
Кушуда баҳри ибодат бубояд ин пайкар»¹.

¹ 1328 хичрии қамарӣ.

ТАЪРИХИ ДИГАР

Биное Неъматуллоҳ додхо кард,
Барои сачдагоҳи Ҳайи Субҳон.
Зи соли таъриху чояш бипурсӣ,
Бичӯ ин ҳар дуру аз «Марзи Хатлон».

ТАЪРИХИ ИМОРАТ ДАР ҲИСОРИ ҲОИТ

Мир Субҳонкулӣ мирохур бек,
Лутфи субҳон қарини чонаш бод.
Бо ҳама давлату чавонмардӣ
Хотираш мойили салоҳ уфтод.
Ҳимматаш дар ривочи аҳли улум,
Нияти ӯ ба меҳри ишон шод.
Манзиле хост, то кунад барпо,
Дӯстонро дар он кунад имдод.
Тарҳ кард ин бинои гардунранг,
Ки аз ӯ рашк дар Ирам уфтод.
Бо хирад гуфт: эй дабири улум,
Баҳри таърих чун туй устод.
Чист таърихи ин бинои ачиб?
Гуфт: «Таъмири хуб»¹ кун эъдод.
Ҳочӣ шому саҳар ҳамегӯяд:
Умру тавфиқашон Худо бахшод.

¹ 1328 ҳичрии қамарӣ.

ҚАСИДАИ БАҲОРУ ХАЗОН

*Дар таърихи фавти кулфатнавои хидеви
ҷаҳониён Сайид Амир Абдулаҳадхон мутазаммин
бар ҷулуси майманатмаънуси фарҳатафзои но-
дири давраи Сайид Амир Олим Муҳаммад
Баҳодур султон вафақаҳуллоҳу бил адли вал эҳсон*

Бод нозил раҳмате аз назди Раббулоламин
Ҳамчу борон бар сари қабри амиралмуъминин.

Ҳар саҳар аз маҳбати Чини қабулаш бардамад
Нафҳаи мушке, надида нанги нофу ори Чин.

Бардамад аз тӯдаи хокаш баҳори илтифот,
Гунҷаҳои равзай Ризвону варду ёсамин.

Он амир Абдулаҳад ибн аламир бин аламир,
Волии мулки Бухору соҳиби тоҷу нигин.

Муттақои нотавагон, меҳрубони очизон,
Носири исломиёну ҳоҷии дини мубин.

Дар мурувват бурда шухратро зи кирдори муъин,
Дар футувват Ҳотами Тойй ба пешаш камтарин.

Ҷумла ашхоси дувалро базлу ҷудаш банда кард,
Гардани арбоби шавкат зери инъомаш раҳин.

Соҳиби тадбир, соибдовари бо ҳушу ханг,
Ҳамчу мулки зоҳирӣ, амлоки ботинро амин.

Нармрӯю нармхӯю нармгӯю нармдил,
Кист дорад ёди шохе дар замоне инчунин?

Дасти лутфи ҳақпарасташ аз карам молида буд,
Сандали осудагиҳо халқро андар ҷабин.

Куллукум роъин зи гуфтори паямбар дошт ёд,
З-он сабаб рифқи раият гашт ўро дилнишин.

Буд бар тахти Бухоро бисту панҷ соли тамом,
Шуд заволи офтобаш пеши соли ҳафтумин.

Баски дид ин дори фониро мақоми бебако,
Бурд рахти истиқомат ҷониби хулди барин.

Худ бирафт, осуда гашту аз ҷаҳон бардошт дил,
Рехт андуҳи ятимӣ дар ҳаёли муслимин.

Аз ғами ғукдони ў ашки надомат шаш қатор
Бар руҳи арбоби миллат, бар ҳади асҳоби дин.

Дар вафоти ончунон султон бибояд, эй фалак,
То қиёмат шабнами ҳасрат бирезӣ бар замин.

Ҳамчу гардун чархи мотамро ту ҳам эҷод кун,
Ҷома нилӣ кун барои ҳасрати шах, эй замин.

Гарчи чун гул баргу бори зиндагӣ бар бод дод,
Чун самар шуд, шукри Илах, нури чашмаш
ҷонишин.

Гарчи боғи мамлакат пажмурда шуд, бишкуфт боз,
Ҷони давлат рафту бозаш тоза шуд руҳе макин.

Занги кулфат аз дили ғамхорагон якбора рафт,
Нолаи ҳасратнавоён бо ташаккур шуд қарин.

В-эй ачаб амрест неку, бас ачаб лутфе тамом,
Вориси точи падар гардад писар дар вопасин.

Аз сари нав дода дастуруламал дар ҳар амал,
Равнақи нав дода андар тарҳи дунёи камин.

Баста карда ҳиммат андар қалъи бидъатҳои зишт,
Аҳд карда дар ривочи миллати байзо яқин.

Бар зароиби хат кашиду бар навоиби ронд хат,
Бар ҷароим афв карду раҳм бар аҳли сичин.

Волиёро аз ҷафову қозиёро аз хато
Ҳукми манъӣ дод фармоиш ба роҳи ростин.

Бахти ҳар афсурдаеро ҳамчу гулшан тоза кард,
Таъби ҳар пажмурдахотирро чу варду ёсамин.

Бар вазоифҳо кушуду ротиби аскар фузуд,
Кард таҳқиқи ҷиноят бар умуми муслимин.

Дасти ҷуди мехрогинаш чу субҳи осмон,
жуз нисори симу зар берун наёмад з-остин.

Назму насқи мулкрову амру наҳйи шаръро
Равнақафзо шуд фузунтар аз шаҳони аввалин.

Бегумон, омад вучудааш андар ин охирзамон,
Ояти раҳмат барои нотавагон аҷмаин.

Инчунин хислат, ки аз зоташ мубарҳан шуд, магар
Кардаанд аз оби раҳмат тинати ўро ачин.

Метавон дар хислат ўро гуфт з-афроди малак,
Рост ояд, гар малак гўям, малик шуд дар замин.

В-он ки ўро инчунин хислат бувад, бешак бувад
Муртазоро насли поку Мустафоро ҳамчунин.

Руҳи аб хушнуд кард, арвоҳи обо шод ҳам,
Исми волид зинда кард, асмой аҷдодро тибин.

Буд бар қонуни илмӣ дар азал таҳмири ӯ,
Шуд аз он номаш Сайид Олим амиралмуминин.

Тоҷдориро ҳақиқу шахриёриро васиқ,
Бахтиёриро аниқу тахтдориро қамин.

Соли таърихи вафоти шоҳу насби нури айн
Ҷустам аз пири хирад, бо лутф фармуд инчунин:

«Подшаҳ бо дод рафт аз тахт, боз омад амир,
Ҳам бигӯ раҳмат Худо букнад ба шоҳи аввалин».

Мекунам, Ҳочӣ, дуое, бишнаву омин бигӯ
Аз ҳулуси нияту аз қалби софи ростин:

Ё Раб, ўро дар бисоти қурб бахшояш макон,
Ё Раб, инро дар ривочи шаръ медораш матин.

Чашми бадбинон зи чехри давлаташ нодида бод,
Заҳмчашми ҳосидонро аз ҷамолаш кун амин.

Дор ҷонаш дар паноҳи исмат, эй Яздон, мудом,
Соз ҳифзи ҳазрататро бар танаш ҳисни ҳасин.

ТАЪРИХИ АМОРАТИ МИРИ ДЕВОНБЕГӢ ДАР ҲИСОРИ ШОДМОН

Сад шукр зи лутфи Ҳақ таоло,
Бахшандаи неъмату таҷаммул.

Аз бахшиши ӯ расида ҳар кас
Бо матлаби хеш бе тавассул.

В-аз меҳри амири боадолат,
З-ӯ таъби ҷаҳон шукуфта, чун гул.

З-овозаи адли ӯ фитода
Дар хонаи ҳафт сипеҳр ғулғул.

Дар Мисри Ҳисори Шодмонӣ
Воли шуда мир бо таҷаммул.

Гуфтам ба дабири донишу ақл,
К-эӣ соҳиби фазли бетааллул,

Таърих бигӯ бар ин аморат.
Филҳол бигуфт бетааммул:

«Дар бисту ҳазору се саду нух
Шуд мири Ҳисор Авлиёкул».

ТАЪРИХИ ТҶҲИ СУБҲОНҚУЛИБЕК

Соҳиби чуд, он, ки дар олам
Додхоҳӣ варо лақаб гардид,
Соҳиби илму ҳилму хулқи нақў
Бо банӣ ол 3-ин сабаб гардид.
Баҳшишашро бидид гар Ҳотам,
Чун гадоён пайи талаб гардид.
Ҳар кӣ ҳозир дар он миён будӣ,
Баҳри ҳайрат газидалаб гардид.
Соли таърихи тӯйи бемислаш:
«Беғаш аз авсати раҷаб гардид»¹.

ТАЪРИХИ НАСБИ ШОҲМАРДОНҚУЛИБЕК ДАР БАЛҶУВОН

Халафи нури чашми мир Остонқулӣ,
Вазири амири Бухорозамин.
Лақаб додхоҳу аморатпаноҳ
Шуд аз лутфи дорой чонофарин.
Хирад гуфт таърихи насбу лақаб,
«Ҷавод аст, бо адлу баҳшиш қарин»².

¹ 1315 хичрии қамарӣ.

² 1310 хичрии қамарӣ.

**ТАЪРИХИ ФАВТИ
АБДУРРАҲИМБЕКИ
ПАРВОНАЧИИ ТЎПЧИБОШӢ**

Ҳочӣ, зи вафоти ошноён
Пайваста ба нолаву фиғонам.

Солори сипоҳу мири аскар,
К-ӯ буд зи чамъи дӯстонам,

Он дам, ки ҷаҳон намуд падруд,
Дар воқиа гашт бар аёнам.

Таърихи туро бар ошноён
Гуфтам, ки бигӯ, чи гуна хонам?

Дар хун битапиду зери лаб гуфт:
«З-афсӯсу дарег рафт чонам»¹.

¹ 1318 хичрии қамарӣ.

ТАЪРИХИ ВАФОТИ ОСТОНҚУЛИИ ҚУШБЕГИИ ҲИСОР

Эй фалак, оҳиста рав, коре на осон кардай,
Аз вафоти мири кул дилҳо пурафгон кардай.

Он, ки ӯ шерозаи чамъияти аҳбоб буд,
Аз миён бурдиву ин маҷмаъ парешон кардай.

Осмонеро фаро афкандай аз иқтидор,
З-авҷи иззат бар ғубори роҳ яксон кардай.

Ҳамчу гардун з-эътибораш оламе дар соя буд,
Соявораш бар замин афканда, ҳайрон кардай.

З-ин мусибат гар най озурда, эй гардун, чаро
Дар либоси азрақӣ оғози даврон кардай?

Ё Раб, андар равзи чаннат руҳи ӯро шод дор,
Дар ҳаёташ оламе масруру шодон кардай.

«Во, зи ғуфрон рафт»¹, гуфт оҳиста бо Ҳочӣ хирад,
Эй, ки таърихи вафоташро чу пурсон кардай.

¹ 1324 хичрии қамарӣ.

РУБОИЁТ

Ҳамде, ки бувад сазои зоти якто,
Мумкин набувад, ки сар занад аз лаби мо.
Он ҷо, ки камоли кибриёӣ бошад,
Ќуз худ, натавон касе сутудан ўро.

Ҳамди ҳама кавниёни зеру боло
Бошад ҳамагӣ хосаи даргоҳи Худо.
Ҳарчанд, ки дар шеваи аҷзему қусур,
Набвад зи адаб ҳамўш гардидани мо.

Ҳар субҳ равад гулгули мурғон ба ҳаво,
Гар шом барояд ба фалак оҳу наво.
Дар савту садое зи ҷамоду хайвон
Бошад ҳама овозаи тамҳиду сано.

Он шоҳи фалаккавкабаи арши баро,
Равшан шуд аз ў сифоту асмой Худо.
Гар санг бубастӣ ба миёнаш муҳкам,
Кай ҷилва намудӣ ба замин ҳамраҳи мо.

Эй, рӯи ту ойинаи анвори Худо,
З-он рӯст қасам ба Шамс ҳангоми зуҳо.
Ҳастем низору рӯсияҳ чун мӯят,
Уммед, ки мӯю рӯ нагарданд ҷудо.

Дар олами бандагӣ чи шоҳу чи гадо,
Бояд ҳамаро шеваи қонуни вафо.
Ҷое, ки ҳама садои аҷз асту қусур,
Ќуз нолаи очизӣ назебад ману мо.

Бархез, ки мулки бемадор аст ин ҷо,
Маншин, ки макони беқарор аст ин ҷо.
Таҳмиди сафар намо, к-аз ин ҷо мерав,
Ин қантара маъбари гузор аст ин ҷо.

Ќуз сурати ту наёяд андар дили мо,
Ќуз фикри ту набвад дигаре мушкили мо.
Ҳаққо, ки пас аз марг ҳаме мерӯяд
Доғи ту ҷу лола аз сари манзили мо.

Эй маҳваши шӯхи фитнаангез, биё
В-эй рашки бутони Чину Табрёз, биё.
Бо рағми рақибӣ сифла биншину марав
Аз суҳбати ин ҷамоа бархёз, биё.

Ҳайҳот, макони эътибор аст ин ҷо,
Қофилаи умр барқвор аст ин ҷо.
Берун шав аз ин доира, ҷун анқо шуд,
Бо тири қазо ҳама шикор аст ин ҷо.

Бо аҳли ҳунар нишину шахси доно,
Гар заҳр диҳад, бихӯр ҷу шахду ҳалво
В-аз суҳбати ноаҳлу касони ҷоҳил
Пайванд агар бувад, табарро бинмо.

Гар марди раҳӣ, роҳилаву зод талаб
В-аз роҳравон сулуки имдод талаб.
Озодагии ҳар ду ҷаҳон меҳохӣ,
Рав суҳбати бедилони ношод талаб.

Бо булҳавасӣ гузашт аёми шабоб
Андар пайи молу ҷоҳу фикри асбоб.
Ҷун дид, ҷавонӣ ҳамчу тире бигзашт,
Пирӣ ба қадӣ ҳамчу камон кард шитоб.

Ё Раб, ба дилам зи меҳр доғе бифирист,
Аз шарбати васли худ аёғе бифирист.
То чанд ба ҳарза ҳар тараф мегардам?
Гумкардараҳам, зи раҳ суроғе бифирист.

Эй сарвари анбиё, сарам хоки раҳат,
Чун мардуми дидаам, асири ниғаҳат.
Эй кош, катони чони ин бесару по
Сӯзад ба ҳаёли дидани нури Маҳат.

Қассоби фалак, ки меҳри ӯ тавбих аст,
Маъҷуни вафош судай зарних аст.
Гаштам ҳадафи нишони қавсе, ки бувад
Хам гашта, ба зеҳ ниҳодааш Миррих аст.

Айёми ҳамал, ки фасли ибратхез аст,
Дар сафҳаи гул хатти ҷунунангез аст.
Дар пардаи хок нозанинон хуфта,
3-ин ғусса мизочи лола хуномез аст.

Ин дашт, ки тӯфони балояш пайдост,
Ё Раб, чи бало гӯшаи андӯҳнамост.
Чун лола диле нест, ки пурхун набувад,
Чун ғунча дили чамъ дар ин боғ кучост?

Не шикваи интизор мебояд гуфт,
Не кулфати бешумор мебояд гуфт.
Дорам ғам аз он, ки кай туро миёбам,
То аз дили беқарор мебояд гуфт.

Шаб бе ту ба хобгоҳ натвонам хуфт,
Аз шуълаву дуди оҳ натвонам хуфт.
Бовар накунӣ, зи дидагон пурсон кун.
Ҳастанд ҳаме гувоҳ: натвонам хуфт.

Гоҳе зи лабат фасона мебояд гуфт,
Гоҳе тамаи шабона мебояд гуфт.
Гоҳе ғами рӯзгор мебояд хӯрд,
Гоҳе зи дафу чағона мебояд гуфт.

Донӣ, ба шаб аз чи кор натвонам хуфт?
Аз шиддати интизор натвонам хуфт.
Бо ҷону дилу ду дидаи пурхунам,
Аз гиряи ин чаҳор натвонам хуфт.

Абруи ту гашт дар малолам боис,
Рухсор ба ранҷу инфиолам боис.
З-он дам зи лабат яке сухан бишнудам,
Шуд мушкили ӯ ба қилу қолам боис.

Чамъе, ки дар ин миёна медоранд баҳс,
Аз шӯру шарри замона медоранд баҳс.
Бе фоида хичлаткаши қилу қоланд,
Аз сафсатаву фасона медоранд баҳс.

Моро ба дили фигор мепурсӣ ҳеч?
Аз қолаби бемадор мепурсӣ ҳеч?
Умрам ба сар омад аз ғами танҳой,
Эй шоҳиди гульизор, мепурсӣ ҳеч?

Моем туро ба ҳар умеде муҳтоҷ,
Ҳар дам ба каромати навиде муҳтоҷ.
Чун шаб сафаре ба рустое кардам,
Ҳамчун сахарам ба рӯ сафедӣ муҳтоҷ.

Аз қатъи умед бор мебандад субҳ,
Ҷуз як нафасе, мадор напсандад субҳ.
Аз хоби пагоҳу ғафлати бегоҳӣ
Бар мардуми рӯзгор механдад субҳ.

Рафтори ту аз ҷумла ҷаҳон аст малех,
Рухсори ту аз ҳури ҷинон аст малех.
Бар даъвии хусни ту ҳамин бас бошад
Чун хуӣи ту, гуфтори забон аст малех.

Ҳар гаҳ зи ниқоб ёр метобад рух,
Маҳ бо дили шармсор метобад рух.
Хуршед магар ба ӯ муқобил гашта,
Саргаштаву беқарор метобад рух.

Аз хиҷлати ту хусни бутон шуд мансух,
Аз ҳуҷҷати ту куфри ҷаҳон шуд мансух,
Чун сураи Нури ту, ки омад ба камол
Оёти ҷамоли некувон шуд мансух.

Дардо, ки дил овораи сад саҳро кард,
Сад тӯли амал васвасаи савдо кард.
Ҳар дарду алам, ки дар сари кор омад,
Дар лавҳи дили дарҳами мо имло кард.

Гар қасри ту бар торуми ахзар бошад,
Дар ҳукми ту Русу Чину Қайсар бошад,
Ғофил манишин зи ғорати турки ачал:
Аз панҷаи ӯ тамои абтар бошад.

Ҳар ғусса, ки аз ҷархи ситамгор расад,
Аввал ба мани хастаи афгор расад.
Гарчи ҳама 3-ин шароб навбат гиранд,
Чун навбати мо шавад, ба тақрор расад.

Даврон на ба шодиву алам меарзад,
Шоҳӣ на ба соате ситам меарзад.
Гар давлати умри ҷовидон дарёбӣ,
Кай бар нафаси охири дам меарзад?

Чашмам зи ғамат ҳамеша хун мегиряд,
З-андозаи хештан бурун мегиряд.
Бар чашмаи дил чу чашми ман об намонд,
Гардида тихиву сарнагун мегиряд.

Ҳар чо хусн аст, ошиқон метозанд,
Сад силсилаҳо ба дасту по андозанд.
Айбе макунӣ, ки чумлагӣ маъзуранд:
Инҳо чи кунанд? Ғамзаҳо ғаммозанд.

Ин хок, ки лолаҳои рангин дорад,
Хунест зи дидаҳои ғамгин дорад
Зинҳор, ба хок по ба одоб бинех,
К-аз лоларухон ба зер чандин дорад.

Умрат зи мадори чарх афзун гардад,
Бахтат чу ҷамоли Меҳр маймун гардад
Ҳар тири дуо, ки меравад дар ҳақи ту,
Пайваста қабули ҳайи бечун гардад.

Он ку, ки маро ба лаҳзае ёд кунад,
Ё хотири ман ба марҳабо шод кунад,
Дар ҳар ду ҷаҳон Худо ба лутфаш бахшад,
Пайғамбари ҳақ ба меҳраш имдод кунад.

Ёре, ки ҷафо кунад, аз он ёр чи суд?
Гар ҳур бувад, бувад ситамгор, чи суд?
Умре, натавон дар ӯ нақӯкорӣ кард,
З-он умри дарози носазовор чи суд?

Эй писталабон, лабу даҳонат чун қанд,
З-он пиставу қанд баста дастам ба каманд,
Бошад, ки даме ба хилвате биншинем,
З-он пиставу қанд насиба гирам якчанд?

То кай ғами бешумор мебояд хӯрд?
Захробаи рӯзгор мебояд хӯрд?
Чун лола барои хештанорой,
Хуни дили доғдор мебояд хӯрд.

Гар даври замона навбаҳоре дорад,
Гулҳои шукуфта сад ҳазоре дорад.
Афсӯс, ки дар чунин замони хуррам
Пажмурда ба хок гулбизоре дорад.

Охунигаҳе, ки дидаро ҳайрон кард,
Қассоби қазо зи чашми ман пинҳон кард.
Ӯ хок шуду ба хоки ӯ дидаи тар
Аз резиши ашк ҳар даме тӯфон кард.

Гар чархи фалак баҳору бустон орад,
Гулҳо бадар аз қаҳри зимистон орад.
Аз хичлати он ки гулрухон дар хоканд,
Аз дидаи абр гиря борон орад.

Лаълат зи табарзаду набот аст лазиз,
Чашми ту зи чашмаи ҳаёт аст лазиз.
Он зиндагӣ бе ҳаёли ту мегузарад.
Гар умри абад бувад, мамот аст лазиз.

Андар таҳи ин қуббаи нилигунбаз
Гаштем зи заҳри косаи ӯ мултаз.
Чун лола руҳи ба хуни дил пурдоғем,
Аз ҳарфи касон сина шуда чун коғаз.

Дарҳамкадаи олами авҳому сувар
Ҳосил ҳама суди адҳаму расми қадар.
Сад оҳ ҳама умр муқаддар кардам
Дар ҳосили молу маҳри амму додар.

Ин нусха, к-аз ӯ дида шавад матлаи нур,
Чун гулшани хулд аст муарро зи қусур,
Бо дидаи инсоф ҳар он кас бинад,
Гирад ба бағал зи шавқ чун пайкари хур.

Рӯзе, ки расидаем дар хонаи умр,
Бигзашт зи мо чу хоб афсонаи умр
Хӯрдам бари худ чу шамъ аз хуни чигар
Пур шуд чу хуми шароб паймонаи умр.

Эй қоматат аз сарву санавбар мумтоз
В-эи чашми ту аз чашмаи Кавсар мумтоз.
Ҳарчанд, ки шуҳрат бути Озар дорад,
Акси ту бувад аз бути Озар мумтоз.

Дорам диле аз нола кашидан очиз,
Бемори ғам асту аз тапидан очиз.
Дар бўтаи ғам агарчи сад бор гудохт,
Чун оби гуҳар шуд аз чакидан очиз.

Сохибхирадӣ, зи аҳли даврон бигрез,
Таслим шаву аз кинахаёлон бигрез.
То хифз кунӣ коидаи яктоӣ
Аз суҳбати ин ойинарӯён бигрез.

Ҳар субҳу шабон, ки мебарорем нафас,
Лахти чигарест, мешуморем нафас.
Ғафлат чи қадар дидаи мо дӯхтааст,
Гоҳе ба тааммуле надорем нафас.

Эй, хомаи ту ҳикмати эъҷознавис,
Қуз ту набувад ҳеч касе сознавис.
Ҳар гаҳ рақами афви касон бинвисӣ,
Сархатти ғубори мо дар оғоз навис.

Ид омаду тоза шуд баҳори ҳар кас,
Ҳар сӯ чамане шукуфта аз ранги ҳавас.
Бо ҷумлаи маҳвашон назар месозам,
Рухсори туро хучаста мебинаму бас.

То майли қачӣ ба зулф пайваستاаш,
Бо ҳар гираҳе донаи дил бастааш.
Ҳар ҷо, ки дилест, з-ӯ хабар меёбам
Чун шиша ҳазор пора бишкастааш.

Он дилбари хилваткадаи раҳзани хуш
Афканд ниқобу гашт то чилвафурӯш,
Бар дӯши санам ҳалқаи зуннор бубаст,
Бар тавфи ҳарам фиканда «лаббайк» хурӯш.

Ҳочӣ, зи ғами замона дилреш мабош,
Дар банди ҳасадхӯрони бадкеш мабош.
Чун хоҷа барои хештанорой,
Ташвишшумори ҳар каму беш мабош.

Ҳар гоҳ ки он нигор месозад рақс,
Ашқам ба раҳаш қатор месозад рақс.
Аз шодии он, ки бар чаман меояд,
Гул бар сари шохсор месозад рақс.

Гар марди раҳӣ, машав раҳини ноқис,
Зинҳор, мабош ҳамнишини ноқис.
Онҳо, ки ба олами камол омадаанд,
Қарданд табарро зи қарини ноқис.

Ҳаргиз мағузин ба худ қарини ноқис,
Комил нашавӣ зи ҳамнишини ноқис.
Аз рамзи каломи некувон ибрат гир:
Қуфри бақамол беҳ зи дини ноқис.

Бар дарғахи ту назора медонам фарз,
Тооти туро ҳамора медонам фарз.
Ҳарчанд, ки эҳсони туро эҳсо нест,
То ҷон бувадам, шумора медонам фарз.

Бо рӯйи ту то навиштаанд ояи хат,
3-он рӯст баланд ҳар кучо пояи хат.
Ҳарчанд гадост, подшаҳ мегардад,
Он ку, ки ба каф гирифт сармояи хат?

Кас нест дар ин работи мино маҳзуз,
Гардад ба ҳусули орзуҳо маҳзуз,
Он ҷо, ки бисоти истиқомат дорем,
Аз номи вучудем чу анқо маҳзуз.

Гар бар сари хеш тоҷи зар дорад шамъ,
Оташ ба сар аз сӯзи чигар дорад шамъ.
Асбоби вучудро аз ин ибрат гир:
Аз равғани худ сарфи назар дорад шамъ.

Кас нест шавад ба як замоне қонеъ
Бо як дами обу хушки ноне қонеъ.
Ҳар чанд, ки асбоби фароғат доранд,
3-афсуни амал наяндроне қонеъ.

Донӣ, зи чи рӯ тоза назар дорад шамъ?
Ё бар руҳи худ бурқай зар дорад шамъ?
Аз сӯзи чигар то ба сахар месӯзад,
Аз ашки равон домани тар дорад шамъ.

Аз аҳли ҳунар қарам мадоред дарег,
Номусу адаб зи ҳам мадоред дарег.
То тухмати хассат набарад овоза,
Дар ҳоҷати ҳам дирам мадоред дарег.

Афсӯс, ки аз ҷаҳон гузаштем, дарег,
Бо дидаи хунфишон гузаштем, дарег.
Аз ваҳшати ин бодия монанди ҳилол
Ҳам гаштаву нотагон гузаштем, дарег.

Кардем ба ҳеч умру сармоя талаф,
Шухратталаб омадему овозатараф.
Ҳарчанд ба пой мардумон гардидем,
Чун соя наёмад орзуе бар каф.

Моро зи гулу баҳор меояд ҳайф,
Аз шухрату эътибор меояд ҳайф.
Охир зи ҳазон баҳору гул мерезад:
З-ин ҳастии бемадор меояд ҳайф.

Гаштем зи ту ба илтифоте мушток,
Бо чилваи ширинҳаракоте мушток.
Аз қанди лабат оби табарзад резад,
З-он оби наботам ба бароте мушток.

Аз рӯи ту Офтоб бигрифта сабак
В-аз мӯи ту шом рафта дар туйи шафақ.
Дар ҳазрати ту бутони Озар мабхут
В-аз хичлати ту духтари раз карда арак.

Эй кош, дар ин бозичаи рангоранг
Атфоли вучуди мо намекард оҳанг.
То омадему боз гаштем бурун,
Ин доира, ё Раб, чи қадар омада танг.

Ҷамъе, ки нишастаанд зери афлок,
Бар курсии зар якеву баъзе бар хок,
Ҳастанд асир аз гуноҳи ҳастӣ,
То он, ки ба теғи марг гарданд ҳалок.

Мо хоки муҳаққарем, ту шоҳи русул,
Гумкардарахонем, ту ҳодии субул.
Ҳастанд барои ту чи нафсу афлок,
Максуд туй, туфайли ту чузв чи кул.

Дорам аламе 3-он маҳи чолок ба дил,
Чун шона ҳазор рахнаву чок ба дил.
Дил толиби васли ўст, ман медонам,
Майле накунад он маҳи бебок ба дил.

Афсӯс, ки умр сарфи бечо кардем,
Сармояи худ ба ҳеч савдо кардем.
На ҷойи иқомату на рӯйи гаштан,
Ќуз бод ба даст, ҳеш расво кардем.

Нури нигаҳе, ки ҷон нисораш кардам,
3-оғӯш ба хок ғунчавораш кардам.
Шояд бидамад зи хок, чун абри ҳамал,
Тӯфони сиришк бар мазораш кардам.

Аз дарду ғамат басе забун гардидам,
Монанди ҳилол сарнагун гардидам.
То нуқтаи савдои ту дилро ҷо кард,
Бар давраи ў ҳалқаи нун гардидам.

3-он наргиси пурхумор ояд ҳайфам,
3-он кокули мушкбор ояд ҳайфам.
Бар хок бирехт дар баҳори тифлӣ:
3-ин ҳастии бемадор ояд ҳайфам.

Ҳайф аз нафасе, ки толиби ҷоҳ шудем,
Ғофил бигузашт, 3-ӯ на огоҳ шудем.
Бар худ ба чи гуна номи некӣ гирем,
Бо нафси аммора ёру ҳамроҳ шудем.

Ҳар чанд ба ғафлат нафасе меронам,
Ќуз сахву хато накардаам, медонам.
Бар хоѝри худ аз ин тасалло дорам:
Гар нек наям, хоки раҳи неконам.

Чашми сияҳат ба кина куштастаам,
Теғи ситамат ҳамеша хастастаам.
Гуфтӣ, ки ба куштанам пайи ҳила-стӣ,
Гуфтам, ки бикуш, бе ҳила меҳастаам.

Не дар ғами молу ҷоҳу не фарзандам,
Дилро ба кучои даври олам бандам.
Аз ҳеч даре ҳоҷати ман нест раво,
Бар дарғаҳи ту гадои ҳоҷатмандам.

Не чарх ба хеш ёру ёвар дидам,
Не меҳр зи мардумону ахтар дидам.
Бар дарғаҳи ту рӯй аз он овардам,
Ќун дарғаҳи ту зи ҷумла беҳтар дидам.

Ин нусха дар ў саъйи камоҳӣ кардам,
Изҳори каромати илоҳӣ кардам.
Шояд, ки шавад қабули соҳибназаре,
Хоҳад зи Худо он чи табоҳӣ кардам.

Ҳоҷӣ, чи кунӣ аз ин ҷаҳон гардидан,
Беҳуда ба фикри ину он гардидан?
Берун шав аз ин ҷо, ки дигар ҳам ҷоест,
То вораҳӣ аз суду зиён гардидан.

Гуфтам, ки биёву ҳоли мо пурсу бубин:
Доғи дилу сад ҳазор ваҳшат ба камин.
Инсоф, бар ин ҳол, бигӯ, то кай ман?!
Гуфто: Бинишин, ки пурсишат ҳаст ҳамин.

Айёми баҳор аст тарабхез нуму,
Гул хандазанон зи ғунча дар даст сабу.
Дар мотам кӣ, надонам, ин тӯдаи хок
Хун гашт, бишуд лолаву молид ба рӯ.

Афсӯс аз он қомату рухсори наку,
З-он чашми сиёҳу холи тоқи абру.
Аз манзари дида сарви ӯ гум кардам,
Қумриравишам, ба ҳар кучо ғӯям: ку.

Моему ба ишқи ту тавалло карда,
Аз номи бадун нек табарро карда.
Андар талаби қатраи раҳмат, чу садаф,
Дар баҳр нишаставу даҳан во карда.

Фарёд аз ин матбахи хунолуда,
Як дам ба рухам хони тараб накшуда.
Шуд ҳосили мо зи хони ин меҳмонкуш
Дандони фитода, дасти бар ҳам суда.

Эй қоматат аз сарву санавбар боло
В-эй холи ту аз судои анбар боло.
Нисбат ба лабат ақиқ натвон кардан,
Дандон бувад аз софии гавҳар боло.

Эй он, ки ба шоҳи Муртазо пайвандӣ,
К-аз хислати ӯ турост давлатмандӣ.
Гар хислати Муртазо набошад бар ту,
Медон ба яқин, ки ноҳалаф фарзандӣ.

Ҳастам хичили чашмсияхмастбута,
Пешамнафасеҳечнабиншаст бута.
Таҳсин на ҳамекунам, ки ман мунфаилам
Қалбам ба табассуме чи бишкаст бута.

ВАСИЛАТ УН-НАҶОТ

Эй подшаҳи сариравадно,
Шоҳаншаҳи иқлими тадалло,
Меҳмони саройи қоби қавсайн,
Туғрои ту фаҳми рамзи «авҳо».
Базмат ба диёри ломаконӣ
Дар маҷлиси қудси Ҳақтаало.
Маншури сарат ласавфа йаъатик,
Шуд рояти фатҳи ту «фатаҳно».
«Вашшамс» қасам ба моҳи рӯят,
«Йасин» лақабу хитоб «Тоҳо».
Аз наргиси туст интихобе
«Сод»-у чу қадат алиф-лом-ро.
Рамзе зи даҳони ғунҷаи ту
«Мим» асту шабеҳи абрӯят «ҳо».
Эй қавқаби субҳи шаръи ғарро,
Аз нури ту аршу фарш пайдо.

Баҳри қараму саҳоби соқиб
Йамми хираду ҷаводи воҳиб.
Эй доираи вучудро қутб,
Ақтобу русул турост ноиб.
Аз баҳри нисор-т чархи торум
Дорад табақе пур аз қавоқиб.
Бар торақи душманат равонанд
Афвоҷи малак, шихоби соқиб.
Сар дар хати ту ниҳодагонем,
Зерост итоати ту воқиб.
Нодида ҷамоли боқамолат
Тасдиқи ту қардаем ғоиб.
Дилҳои сиёҳи сангсират
Дар суҳбати ту чу мум зоиб.

З-афтоби ту Офтоб дар тоб
Гавхар арақат, чакида дар об.

Онӣ ту, ки арш фарши роҳат
Зи аҷнаҳа лашкару сипоҳат.
Бо манзалатат кучо расад ақл,
Бартар зи ҳаёл авчи ҷоҳат.
Бар даъвии рости ту омад
Ҳар ду лаби шаккарин гувоҳат.
Курси Қамари чаҳордахшаб
Бишкофт сиёсати нигоҳат.
Ин ҳафт сипехри печ дар печ
Пӯшида ба рӯи хонақоҳат.
Бе соя найӣ, соят нур,
Халқанд ба зери соягоҳат.
Аз рӯи қарам матоб рӯят
З-ин мӯйсафеди рӯсиёҳат.

Сардори русул, ҷароғи миллат,
Минҳочи субул, паноҳи уммат.

Дебачаи дафтари ҳаводис
Дар ҷунбиши қудрати ту боис,
Бобои аввал, пасиназода
Аз Одаму боби Сому Ёфис,
Ҳар кас, ки туро дурӯғгӯ гуфт,
Бошад ба ҳуқуб давоми лобис.
Бадтар кӣ бувад аз он ки бо ту
Гардид мунозиру мубоҳис.
Ҳақ дод начот, маъвизат қард
Аз ҳасди ҳусуду нафси нофис.
Бигзошта илму ҷуд, бирафтӣ,
Аз моли ҷаҳон барои ворис.

Хуш бод касе, ба остонат
Молида руху нишаста мокис.

Ғавсул-сақалайн би кофа мабъус
Фахрул-фариқайн наби уд-дахмус.

Шуд хонаи куфр аз ту тороч,
Равшан зи маҳат лаёлии доч.
Бар хоки дарат зи баҳри таъзим
Афканда зи фарқ хусравон тоҷ.
Аз мамлакати Каёну Қайсар
Гиранд ба зӯри давлатат боч.
Аз шаъшааи синону тегат
Дар маърака чашми душманон қоч.
З-он рӯз, ки факри хирқа дорӣ,
Маҳруми зару ҳаром дебоч.
Исро қадаме зи сайргоҳат
Як поя зи қудрат аст меъроҷ.
Дар сояи худ нишастанам дех
Рӯзе, ки ба сояем муҳтоҷ.

Ҳарчанд надорӣ сояе ҳеч,
З-ин ҳеч магир ҳеч з-он ҳеч.

Эй маҳфили шаръро ту мисбох,
Парвонаи шамъи туст арвоҳ.
Таркиби туро зи ҷон сириштанд,
Ҷон зинда ба ту, ту рухро роҳ.
Аз накҳати зулфи анбаринат
Бар дил бидамад насими саббоҳ.
Тавсифи туро ба хушнавой
Булбул бикунад масову асбоҳ.
Халке ба дарат нишаста саф-саф
Бо бори гунаҳ барои ислоҳ.

Масҷуди малик Сафӣ аз он шуд,
Нури ту намудааш дар ишбоҳ.
Мӯсо ба дари ту чӯбдоре
Исо-т табибу Нӯҳ маллоҳ.

Бар давлати ту ҳазор тарҷеҳ,
Хонда ба кафат ҳасот тасбеҳ.

Фаттоҳи кулуби қоса, бахбах,
Кассори риқоби ман табаззах?
Ҳарфи ту дур(р) асту дур набошад
Зебандаи гӯшвори аслаҳ.
Аз ханҷари тези барқбездат
Хун дар лаби чони душман озах.
Муштоқи раҳи ту кай бубинад
Ташвиши шумори милу фарсах.
Дар бистари хок, чун арӯсе,
Мақбули ту хуфта бе фаҳу каҳ.
Озор зи халқ бас кашидӣ,
Бинхуфта руҳе аз он ба барзах.
Он дил, ки нагашт гарми меҳрат,
Мушқил диҳадаш гудоз дӯзах.

Султони саидфоли фарруҳ,
Маймунқадаму муборакат руҳ.

То рӯи ту Моҳи чордах дид,
Ниме чу туранҷ пора гардид.
Чун сарви қадат ба боғи хубӣ
Норуста кунун, наруста ҷовид.
Рухсора маҳу ду абрувон ҳам
Як моҳ, ду рӯ, ҳилол се, ид.
Он чи, ки бидидӣ лайли исро,
Кай дида бидиду гӯш бишнид.

Аз муъчизаат замини намнок
Дарёчаи содаро бинӯшид.
Оташкадаи ҳазорсола
Шуд хоки сияҳ, нафас бидуздид.
Хоки кафи ту зи «мо рамайтат»
Шуд муждаи маргу ҳар су пошид.

Номи ту, ки ҳирзи чонам омад,
Маҳмуду Муҳаммад асту Аҳмад.

Ҳукми ту ба чину инс нофиз,
Дасти ҳама монда аз ту охиз.
Эҳроми ҳарими остонат
Чун байти ҳарам ҳарими ойиз.
Бошанду Ҳавот дояи пир,
Осияву Маряму Юҳобиз.
Аз суннати ту тану сари мо
Соҳиби ридову бо машовиз.
Дар рӯзи пасин зи ғарқи нирон
Гардӣ ту шафии халқу ноқиз.
Аҳли ҳасадат зи хорбинӣ
Дар хор нишаста чун қанофиз.
Гӯянд зи надомату начоид:
Йа лайта ва панча бо навочиз.

Резад даҳанат ҳадиси мултаз,
Ҳалвои лабат беҳ аз табарزاز.

Шоҳаншаҳи мулки ҳар ду кишвар,
Мансуру мубораку музаффар.
Рӯзону шабона дар тавофат
Ин чархи ҳазормеҳи ахзар.
То зурваи ломакон расидӣ,
Шуд сайргаҳат зи арш бартар.

Пайкест миёни роҳ монда
Чибрили Амин бо ҳама пар.
Мӯсову Аюбу Нӯху Яъқуб
Дар хидмати ту ниҳодаанд сар,
Довуду Масеҳу Луту Юсуф,
Дар мамлакатат ҳама паямбар.
Чони ту, бале, вале зи чон беҳ,
Ақли ту, бале, вале нақӯтар.

Навбоваи боғи «қум фаанзир»,
Бар ғунчаи ту қабо мудассир.

Эй хоки раҳи ту сурмаи ноз,
Дар хилвати қудс маҳрами роз.
Суккони суродикоти иззат
Бар раҳгузарат барои эъзоз.
Моҳиву ҳамеша дар камолӣ,
Нуксат набувад аз они мумтоз.
Чашме, ки маҳи ту кам бубинад,
Маъюби худ асту дида носоз.
Ҳарчанд ки мо ниёзмандем,
Бар аҳли ниёз чашми бад боз.
Соҳибқарамиву мо ғарибат,
Аз рӯйи қарам ғариб бинвоз.
Шарманда агарчи аз қусурем,
Хичлатзада, беҳ, шавад сарафроз.

Чаддот мутахҳароту муҳраз,
Ачдод муқарраму муаззаз.

Ҳастӣ ту ҳабиби ҳайи ақдас,
Зоти ту мутахҳару муқаддас.
Помоли Буроқи барқсайрат
Нуҳ қуббаи зарнигори амлас.

Якрон савори тезронӣ,
Барқат шараре зи наъл дар пас.
Чун наргиси ту ба гармбинӣ
Н-оварда чаман, надида ҳар кас,
То ҳашр зи коргоҳи тақдир
Н-ояд, ба масал, дубораат бас.
Аз баҳри азоби мункиронат
Атбоқи ҷаҳаннам аст маҳбас.
Овехта сад ҳазор гавҳар
Дар манзари ту хами муқарнас.

Дарбони дари ту Худу Ҷирҷис,
Зулкифлу Шуайб, Шис, Идрис.

Эй марҳами захми синаи реш,
Фарёдраси ғарибу дарвеш,
Бе оби руҳему хичлатовар,
Аз бори гунаҳ, ки карда бар хеш,
Хам дода миёну пой дар гил,
Шармандаву сар ниҳода дар пеш.
Бо хобу хури абас ҳамеша,
Бадном зи мост миллату кеш.
Моем чунину ту чунонӣ,
Моро манигар, ба худ бияндеш.
Чун ҳиммати туст, узрхоҳам,
Таксир кам аст, ҳар қадар беш.
Онӣ зи кафи кифоятат шуд
Пурширу самин лоғари меш.

Нури ниғаҳу ҷароғи биниш,
Навбоваи боғи офариниш.

Дода-ст туро Худо-т таҳсис,
Бар ҷумлаи анбиё-т таҳсис.

Маҳмуд худу мақом маҳмуд
Дар зоту сифот чо-т тахсис.
Валлайл ба тори мӯ-т савганд,
Бар Шамс дами зуҳо-т тахсис.
Нашрах сабаке зи шарҳи садрат
Бар синаи босафо-т тахсис.
Чун рӯзи пасин алам фарозӣ,
Дорад ба ҳама ливо-т тахсис.
Хайли сипаҳат зи таъна доранд
Аз сураи «Одиёт» тахсис,
Ин мондаи роҳро ба маҳшар
Бидҳаш ба як илтифот тахсис.

Нахли қадӣ ту зи айни ихлос
Руста-ст яке ба сурати хос.

Янбуи ҳикам фавораи файз,
Мисбоҳи зулум, манораи файз.
Нури ту ҳамеша медурахшад
Аз машриқи ҷайб пораи файз
Тахмири туро зи файз карданд,
Натвон башмор шумораи файз.
Чун сатҳи Қамар зи офтобат
Карданд ҳам истиораи файз.
Аз баҳшиши ту намонда ҳолӣ
Ҳар кас, ки шуда-ст кораи файз,
Аз Чини ту мушк вом карда,
К-ояд зи Хутан савораи файз.
Як қатра бирез аз саҳобат
Бар ташналаби ҳамораи файз.

Оби даҳанат шифоӣ амроз,
Бар ту набувад маҷоли эъроз.

Муштоқи рухи ту боби асбот
Мискини дарат азизи Фустот.
Тавсифи ту дар лисони Довуд,
Таърифи ту дар забони Сукрот.
Дар илми ту аблаҳе Фалотун,
Дар ҳикмати ту чу бакр Букрот.
Аз таънаи Булаҳаб чи нуқсат,
Маъзур зи Меҳр чашми ватвот.
Бар қомати ту қабои хубӣ
Дузида накӯ зиҳи-т хайёт!
Дар халқ накӯву хулқ неку
Ибн ал-Муталиб, шуҷои аттот.
Авсофи туро наметавонад
Сад қарн набишта чамъи хаттот.

Бо ёди ту чун қалам занам қат,
Резад нигаҳам чу ашк бар хат.

Чисмат зи шаомат аст маҳфуз,
Аз бори заҳомат аст маҳфуз.
Фурқони дилат зи нусху таҳриф,
Чун лавҳи саломат аст маҳфуз.
Хосияти туст к-ибни Одам
Дар васфи каромат аст маҳфуз.
Нахли ту зи бори бурдборӣ
Аз санги маломат аст маҳфуз.
Он к-ӯ, ки чашид гарму сардат,
Аз ҳавли қиёмат аст маҳфуз.
Сарват зи камоли нозуқиҳо
Дар зилли ғамомат аст маҳфуз.

Шоҳиду Назир, Башири вуъоз
Ҳодими русуми чаҳлу уқоз.

Эй нури яқину бадри ломеъ,
Чуз ту, кӣ бувад ба ҳашр шофеъ.
Номи ту барои дардмандон
Тумори шифову хирзи дофеъ.
Аз баҳри субути муддаоят
Қуръон ҳуччату далели қотеъ.
Чун Шамс зуҳури муъчизотат
Андар фалаки камолу сотеъ.
Истода зи наҳйи қурби гандум
Бар курси ҷавина гашт қонеъ.
Дар мулки ту сад чу Рум обод,
Дар Мисри ту сад ҳазор чомеъ.
Бунёди ҳисори ширк бар бод,
Абвоби қалоъро ту қолеъ.

Йа ман лака нуқу гола тахзаъ
Билмоу намир фаарака асбаъ.

Сад рӯди ҷаҳон найири иблог
Дар курси Маҳат калаф наву доғ.
Маъшуқиву з-он сабаб кашиданд
Қуҳли адабат ба мили мозоғ.
Хизрат чу бидид, хонда бигзашт,
Дар васфи руҳи ту зайъатан соғ.
Чун раҳмати оламот Худо гуфт,
Дар бораи мо намуд исбоғ.
Дар борғаҳи ту судра устун,
Тӯбӣ варақест руста дар боғ.
Меъроҷи ту фалсафӣ чи донад?
Дур аст расидани ту бо лоғ.
Туйина би мискин ҳал зарихук
Ам мин ҷасадиқа раҳатун фоғ.

Бо наълу ҳарова, соҳиби теғ,
Рокиби начибу соябон меғ.

Олигуҳару сутудаавсоф
Маъданни сахову канзи алтоф.
Сити ту гирифта шарқ то ғарб,
Номи ту расида Қоф то Қоф.
Нури ту ба покӣ мунтақил шуд
Аз батни афофу сулби ашроф.
Мушки ту, вале биёфаридат
Бе оҳуву бе Хитову бе ноф.
Бӯчаҳл ду аждаҳо ба китфат
Дидӣ, чу шудат ба қасди итлоф.
Бо ҷисм гузаштӣ аз самовот
Чун нури ниғаҳ зи шишаи соф.
Помоли кафи муборакат шуд
Нуҳ тоқи бинои садди шаффоф.

Шаб шомрави савор раф-раф,
Саф-саф сипаҳу ато-т каф-каф.

Султони шафиқи ҳар ду офок,
Бо шавқати ту ду кавн муштоқ.
Будӣ садафат Халил, аз он рӯ
Шуд нор гилаш ба рӯзи эҳроқ.
Саббоҳи ями ту Хизру Илёс,
Сайёҳи раҳи ту Ийсу Исҳоқ.
Дорӣ руҳи зарду дида пурнам,
Хам дода Маҳат риёзати шоқ.
Шоҳӣ ту, валеқ дар тавозуъ
Бо зишту нақӯ зи хусни ахлоқ.
Худ гул арақест аз ҷабинат
Пурҳанда даҳан, шукуфта авроқ.
Лав лоқа захируна ва муҳди
Мо кона лан алвали ва лоловоқ.

Дар Бадру хунайн аскарат ҳақ
Дода зи сипоҳ аспӣ аблақ.

Эй меҳтари арзу шоҳи афлок,
Зебандаи тоҷу тахти лавлок.
Аз ҳайбати вақти зодани ту
Афтода равоки кисрӣ бар хок.
Шуд дода талоки духтари раз,
З-он руст ба гиря беваи ток.
Баҳриву ҳамеша бо лаби хушк,
Сангат ба миёну дида намнок.
Ганҷи гуҳарӣ, шудӣ аз он рӯ
Пинҳон ба ҳазинахонаи хок.
Ҳам гашта фалак туро нақоҳад
Дуздест ва ё завори чолок.
Аз Маккаи дил ба Рум резад
Дарёву ту ҷайши ашки бебок.

Авсофи туро шумор як-як
Натвон ба чунин замона, лак-лак.

Маккӣ-маданӣ – набии мурсал,
Ширину малеҳи баъду аввал.
Баъд аз ҳама омадӣ валекин
Пешомада аз ту кист афзал?
Нанвишта кутуб, нарафта мактаб,
Устои ҳама ба илми акмал.
Як дона дуррӣ, вале ба мизон
Шуд паллаи ту ба ҳубӣ асқал.
Дар ҷанби баҳои ту наярзад
Қадри ду ҷаҳон ба ними хардал.
Тохиру тайибу зода махтун,
Хушбӯ ҷасаду ду дида камҳал.

Фирдавс барои дӯстонат,
Хасми ту асири дарки асфал.

Дахсола чаҳор бадри комил
Маҳтоби дусолаат далоил.

Ҳарчанд ки мо гуноҳгорем,
Уммед зи дарғаҳи ту дорем.
Шоҳӣ туву ҷумлағӣ ғуломем,
Аз пайравии ту тоҷдорем.
Дорем ба каф азиз ҷоне,
Андар қадами ту менисорем.
Даст аз ҳама ҷой карда кӯтах,
Чун даст ба домани ту дорем.
Афтода ба хоку дида исфед,
Бо як нигаҳи ту интизорем.
Аз роҳи умед барнатобем,
Гарчи ки зи ҷурм зери борем.
Шояд, ки бигӯӣ «умматонам»,
Рӯзе, ки зи хок сар барорем.

Йа Раби аланнабии салам,
Салла ва шафаъ лано ва каррам.

Сархайли мулук, расули инсон,
Султони араб зи насли Аднон.
Мӯсо ба шабат шубони шабрав
Байзо-ш ямин, асо-ш саъбон.
Аз меҳри ту нури моҳи Юсуф
Шуд муқтабасу занон-ш ҳайрон.
Аз номи ту гашта бо тамаллук
Дар пеши маоз шери ғуррон.
Андар даҳанат зи захри худ кӯфт
Лаҳме, ки яҳуд карда бирён.

Аз курсии дил ба зӯри динат
Шуд куфр бадар, нишаст имон.
Аз чон вараку қалам тарошам
Дар наъти ту аз наботу марҷон.

Мақсуд туй туфайли кавнайн,
Хоки қадами ту қуратулайн.

Шоҳиву хӯро-т донаи чав,
Помоли суги ту рӯи хусрав.
Шуд куббаи шаръ панчу сӣ дар
Равшан зи чаҳор начми пурзав.
Бар лавҳи баён ҳаменигорам,
Нашнида, биёву ном бишнава.
Махсуси санои сонӣ иснайн
Бубакри Сиддиқ, рафику пайрав.
Бухафзу Умар, ки дод адлаш
Дар кухна бисот равнақи нав.
Усмони шаҳид, қирони саъдайн
Аз кавкаби ӯ ҳаёст партав.
Имому валӣ Алии сафдар:
З-ӯ дидаи ҳасм рафта дар гав.

Қутби даҳу чору бурчи шаш, ду
Даҳ чор садаф, се чор лӯлӯ.

Эй қадри ту то кучо расида,
Асҳоби туро сано расида.
Даҳ ёри ту дар бихишт қатъӣ
Аз пайравии шумо расида.
Сибтайни ту гӯшвораи арш
Дар мартабаи ризо расида.
Дорӣ ду амму зи давлати ту,
Дар ҳазрати кибриё расида.

Чамъе, ки бидида суҳбати ту,
Тавсиф ҳамин туро расида:
Гардуни туро ситорагонанд,
Бар хутбаи ихтадо расида.
Амволи сабилу сарбароҳат
З-он рӯ хама бо Худо расида.

Мадҳи ту чи сон сароям, эй шоҳ:
Қадри ту баланду ақл кӯтоҳ.

Рафтам ба абас дами чавонӣ
Сармоя зи каф ба ройгонӣ.
Аз мӯйи сафед рӯзгорам
Туф карда ба риши зиндагонӣ.
Чуз дарғаҳи ту набуд малчо.
Бар мондаи роҳи нотавонӣ.
Дар иқди сано бәсе ҷавохир
Суфтем барои армуғонӣ.
Оварда «Василат ун-начот»-ам,
Дар рӯзи ҷазо чунин бихонӣ:
«Ҳочии Ҳусайни чоқари мост»,
Дар зери ливо ба худ расонӣ.
Таърихи сано хирад чунин гуфт:
Пайғамбари дин, агар бидонӣ.
Дорам ба қусуру зулмгорӣ
Аз шафқати ту умедворӣ.

ТАЪРИХИ ЧАВДА

Баъди ҳамди мураббиюлманнон,
Моликулмулки валиюлэхсон,
Холиқи хофиқайну арши мачид,
Рофеи осмон бигайри амид,
Зоти поке зи кӯраи як Мехр,
Пурзиё кард хонаводи сипеҳр.
Бар чабин мекунад фаррошӣ ӯ,
Бар гулу хор нурпошӣ ӯ.
Мехри ӯ, яъне, бар ҳама ом аст,
Лутфи ӯ баҳри пухтаву хом аст.
Хони эҳсон ба ҳам намеорад,
Ҳеч кас ноумед нагзорад.
Нест дар чуди ӯ мадори илал,
На баҳона ба кору сабки амал.
Ҳаст ӯро ба ҳар замоне шон
Медихад ҷону меситонад ҷон.
Бе мадад мода оварад ба вучуд
Аз адам ҷумларо ба лавҳи шухуд.
Ҳастии хешро намоён кард,
Қудрати баркамоли шоён кард.
Гунбади хоку қуббаи аҳзар
Қудраташро зи заррае камтар,
Нест дар хонаводаи имкон
Абзаға фи-л-вучуди миммо кон.
Гар сағиру кабир олам кард,
Мучтабо дар миёна Одам кард.
Баргузид аз сулолаи Одам
Сайид ал-Ҳошимӣ, рафиъ уш-шийам.
Ӯ намекард, кас намеовард,
Чор сӯ пешу пас намеовард
Ӯ намекард, кӣ чаҳон мекард?
Халқ анқое бенишон мекард.

Сад ҳазорон таҳияву икром
Бар ваю олу аҳлу сахби киром.
Кард аз хоки тираву пурнам
Подшоҳони соҳиби парчам.
Назми олам ба дастшон биспурд,
Соџа қаҳру лутфшон бишмурд.
Ҳар киро чанд гоҳ навбат дод,
Аламу тоҷу тахту ҳашмат дод.
Дар замоне, ки аз миён рафтанд,
Дасти холиву ройгон рафтанд.
Номашон бар ҷаридаи олам
Монд боқӣ зи дасти аҳли қалам.
Гар намезад суҳан суҳанвари Тус,
Кай будӣ Кайкубоду Кайковус.
Аз Қизил-Арслону номи сарир,
Нест боқӣ ба ҷуз каломи Заҳир.
Ҳар киро ном дар ҷаҳон монад,
Аз баёни суҳанварон монад.
Аҳли маънӣ, ки шоирон ҳастанд,
Фотеҳи маъдани ниҳон ҳастанд.
Қавли Мухтор «ман лавъай ва музар»
Мадҳи онҳост дар саҳеҳи хабар.
Кард зоҳир Худои беҳамто
Сирри макнуни хеш бар шуаро.
Зиҳӣ он кас, ки аҳли маъниро
Дод икрому рутбаи боло.
Зиндагӣ баҳри номи худ бигзид,
То қиёмат ба худ сано бигзид.
Банда Ҳоҷӣ, ки дар диёри суҳан
Шуҳра дорад миёни марду зан,
Дорад ӯ хушдилияи зи меҳри касе,
Софтабӣи зи лутфи чеҳри касе.
Мири парвонаҷии олинасаб,
Авлиёқули тамомхулқу адаб.

Олиму кориву адибу амин,
Волии хиттаи Қаротегин.
Дошт бар ҳоли ман чу ғамхорӣ,
Меҳрубониву сидку дилдорӣ.
Ғамхури рӯзгору саранҷом,
Дар палосу либосу рафъи вом.
Эҳтиёҷам баробарӣ мекард,
Дар ривочам фузунтарӣ мекард.
Ҳар қадар дуру з-ӯ ҷудо гардам,
Ҳамчу гул з-офтоб парвардам.
Буд дар фикратам ба рӯзу шаб
Мушфику меҳрубон ба ҷойи аб.
Сабти аҳволи худ тақозо кард,
Падару бобу ҷадди аъло кард.
Хостам дар ҷазои кори ӯ
Насабу қиссаҳои кори ӯ,
Бар қалам чанд гуфтугӯ кардам,
Ин пажӯҳӣ барои ӯ кардам,
То бимонад ба дафтари олам
Номи он соҳиби сахову қарам.
Дар замоне, ки рафт Нодиршоҳ
Аз ҷаҳон ҷониби қиёматгоҳ,
Санаи қатли он шаҳи Афшор
Яксаду шаст буд баъди ҳазор.
Шуд баланд дар диёри туронӣ
Шуҳрати шоҳии Раҳимхонӣ.
Чунки ўро аҷал зи тахт кашид,
Ҷониби гўр сози рахт кашид.
Бурд шуҳрат ба боми ҷархи баланд,
Ҳашмати Дониёли фаррухманд.
Бар шаҳӣ муддате қарор гирифт,
Маъсуми ғозӣ иштиҳор гирифт.
Чун ҷаҳон манзили ҷаҳидан буд,
Қард ӯ ҳам ҷаҳонро падруд.

Шуд халаф коимимакоми ӯ
Шахмурод Суфӣ, яъне номи ӯ.
Тарбият кард бар сигору кибор,
Равнақи тоза дод мулки Бухор.
Кард пархез з-ин сарои шадид
Сӯйи укбо яке равон гардид.
Гашт вориси тахту тоҷи падар
Олими муттақӣ мир Ҳайдар.
Амалу илму адл меварзид,
Шуд аз он шуҳра бо Амири Саид.
Гашт охир аз ин ҷаҳон дилсард,
Рахши ҳиммат ба сӯйи укбо кард.
Гашт боло ба торуми даввор
Кӯси насруллаҳӣ ба шаҳри Бухор.
Буд нусрат ба азми ӯ яксон,
Лақабаш шуд аз он Баҳодурхон.
Дид нусрат надорад ин гардун,
Гашт аз дори зиндагӣ берун.
Дар дусад буд сабъаву сабъин
Баъди алф интиқоли ӯ ба яқин.
Пури он подшоҳи ҳишматҷам
Шуд Музаффар амир дар олам.
Буд доим музаффару мансур,
Ганҷбахшу инояти мавфур.
Ӯ ҳам аз ин ҷаҳони сеvu панҷ,
Дастхолоӣ гузашт бо сад ранҷ.
Валади аршади саодатмаҳд
Шоҳ Абдулаҳад валии аҳд
Шуд ба ҷойи падар ба тахти Бухор.
Бо қазои Худойи ҳикматгор,
Бисту шаш сол подшоҳӣ кард,
Додбахшиву додхоҳӣ кард.
Сесаду бисту нух зи баъди ҳазор
Рафт ӯ ҳам ба мавзеи аброр.

Валии аҳди ӯ дар он овон
Буд Сайид амир Олимхон.
Вориси тахти бобу ачдо шуд,
Соҳиби шавкати Бухоро шуд.
То кунун бар сари чаҳонбонист,
Қайсари вақту Хисрави сонист.
Руҳи шоҳон аз ӯ бувад шоҳо,
Халдиллоҳ мулкуху абадо.
Он мушориилайҳ дар оғоз
Низ аҳволи ӯ кунам эҷоз.
Он чи аз ҳоли ӯ нишон дорам
В-он чи з-обои ӯ аён дорам,
Он чи ба амир буд боби калон,
Бо амир Шохмурод ҳамовон.
Хидмати шоҳ бериё мекард,
Хотири ӯ зи худ ризо мекард,
То ки ӯро ривочу мансаб дод,
Чағатойбегиаш лақаб бинҳод,
Кард ӯро калону мансабдор.
Яъне девонбегии шаҳри Бухор.
Номи ӯро амир шуҳрат дод
Дар Ёротепаш аморат дод.
Буд он ҷо ба айшу шодонӣ,
То ки шуд аз қазои субҳонӣ,
Шуҳрати гиру дори давлати Рус
Зардрӯён ба чехраи манҳус
Зӯр бар мулки муслимин карданд,
Ғорати молу ҷону дин карданд
То лаби наҳри Сир бо эҳмол
Гашт амлоки муслимин помол,
Номаи сулҳ бо амири Бухор
Карду дод бо сафири номасупор,
К-ин тараф аз ману зи наҳр он сӯ
Мар туро бод бе ҷидолу ғулу.

Нахри Сир дар миёна бо тақсим
Моваро бар ду давлат аст бе бим.
Ин сухан бар амир шуд душвор,
Ҳабс кард он сафири номасупор.
Лашкару тўпҳо мухайё кард,
Ғазваро иштиҳор пайдо кард.
3-ин хабар чангиёни мулки рус
Раҳ гирифтанд ба чехраҳои абус.
Бо нафиру фиғону бо шару шўр
Аз сари Сир намуданд убур.
Гашт помол он ҳама бару бум,
То Ҷизах оваридаанд ҳучум.
Дар Ҷизах рафт мир Аллахёр,
Буд лашкаркашу сипаҳсолор.
Бо дили пур қавӣ ҷиҳод ў кард
Фатҳи Ҷизах дар он миод ў кард.
3-ин хабар подшоҳи ҳашматдор
Аз барои ҷиҳод гашт савор.
Кард тафвизи он билоду диёр
Баҳри девонбегӣ Аллахёр,
Хештан озими Бухоро шуд,
Чун, қазоро, чунин тақозо шуд.
Баъди шаш моҳ кардаанд ҳучум
Русиён бар Ҷизах чу боди самум.
Лашкари куфру дин чу бархўрданд,
Обу оташ ба якдигар хўрданд.
Ҳикматеро қадири субҳон кард,
Русро бар футўҳ шодон кард.
Бас қазои илоҳӣ ҳайи мубин
Русро бар футўҳ кард қарин.
Андар он ғазва куштагони куфор
Даҳ ҳазор омада ба вақти шумор.
В-андар он бурду мурд мири сайд
Сурхрӯйи зи хуни хеш бидид.

Дӯстон бурда ба шаҳри Бухор
Наъши ўро аз он билоду диёр.
Ҳаштсаду шасту ҳашт аз милод
Баъди алф ин ҳаводисот уфтод.
Монд баъд аз шаҳодати он мир
Авлиёкул аз ў ба синни сағир.
Бо یتимону айлаи бисёр
Ғурбату курбату ҳароси куфор.
Баъди ҷангу ҷидолу биму ҳарос
Дар Бухоро фиканда тарҳи асос.
Чунки бобу ҷаддаш дар он давлат
То дами марғ кардаанд хидмат.
Подшаҳ бар вай эътибор гузид,
Қадри ў бар саду ҳазор гузид,
Кард удойчиву маҳрам атвораш,
Ҳашт соле бидошт дар қораш.
Кард ўро зи фарти меҳру ҷаҳд
Ҳамраҳи пури худ валии аҳд.
Боз маншур аз шаҳи Хусрав
Шуд ба ў дар аморати Дехнав.
Чун барафзуд рутбаву шонаш,
Кард воли ба мулки Хатлонаш.
Чанд соле, ки додхоҳи кард,
Подшаҳ боз лутфи шоҳи кард:
Кард парвоначиву дод муҳру нигин.
Воли дар хиттаи Қаротегин.
То баромад ҳукуматаш се сол
Подшаҳ шуд ба охирати он ҳол.
Чунки он шоҳ қасди уқбо кард,
Шоҳи сони-ш рутба боло кард:
Мансаби мамлакатмадораш дод,
Ҳукмфармоии Ҳисораш дод.
То кунун аст бар сари иқбол,
Умри ў то қариби шастум сол.

Бар дари ӯ фитода ҳамвора
Нотавону ғарибу бечора.
Чун Уторид бувад дар эҳсонаш,
Ҳамчу гардун кушодагӣ хонаш.
Ҷумла аз хони ӯ наво доранд,
Рӯзу шаб бар дараш дуо доранд.
Халафи ӯст наврасида чу гул,
Номдоре ба ном Субҳонкул:
Чун падар бовиқору ботамкин,
Меҳрубонхӯву марҳаматойин.
Моили аҳли илму фазлу тамиз,
Сохиби хатту фани имло низ.
Аз дами кӯдакӣ зи шоҳи Бухор
Гашта аз ақлу ҷавда мансабдор.
Чун писар сарри аб агар бошад,
Хӯи ӯ низ чун падар бошад.
Писаре боадаб агар зода-ст
Рост гардад, к-аз он падар зода-ст.
Бод боқӣ ба сафҳаи айём
Номи ҳар ду ба сифати икром.
Ин мусаввад ба субҳ шаб кардам,
Ҳайратафзо варо лақаб кардам.
Тозагӣ ёфт чун ба ҳусни низом,
«Таърихи ҷавда» ўро кардам ном.
Соли ҳичрӣ дар ин авон бигзашт
Сесаду якҳазору бисту ҳашт.
Садҳазорон таҳияву аврод
Он ки ҳичрат намуд, бар ӯ бод.

КОМДИВУ МАДАН

Бисмиллоҳи-р-рахмони-р-рахим,
Назми лаолӣ зи низоми қадим.
Беҳ, ки ба авни аҳади корсоз
Сар кунам ин номаи гулгунтароз.

Илоҳӣ, арши дилро қуфл во кун
Чу курсӣ синаам вусъатфизо кун,
Ки то аз судраи мучазбаёнӣ
Кунад фонуси фикрам парфишонӣ.
Биёроям маониро чу илҳом,
Кунам алфозро з-ин бода дар ҷом.
Дами нутқам абиросор гардон,
Лаби гуфтам шакаргуфтор гардон.
Чу Яъқубам ба роҳи ҳаҷр мағзор,
Зи ҷоҳам Юсуфи матлаб бурун ор.
Асои фикри манро деҳ расоӣ,
Кунад дар сеҳри мазмун аждаҳой.
Масеҳой даме аз ман бурун ор,
Ки созам хуфтағони маънӣ бедор.
Кушо бар ман риёзи хушқаломӣ,
Дихам доди суҳанро чун Низомӣ.
Забони хомаам дар ростӣ неҳ,
Кунад килки қазо таҳсин, қадар зех.
Маданворам куну ҷӯёни худ кун,
Лабамро Комдигӯёни худ кун.
Ба комам кун шароб аз ҷоми тавфиқ,
Ки гардам сархуши минои таҳқиқ.
Чу ин тумор во кардам ба номат,
Нигоҳаш дор чун лавҳи саломат.
Зи дасти котиби ғофил бияндоз,
Зи ҷашми нуктаҳонаш дуртар соз.
Наёлояд ба афюн то шаробам,
Гирифтани бар шуои офтобам.

Чу хубӣ хонаи дилҳо бигирад,
Чу мардум дидаро маъво бигирад.
Биё, соқӣ, майе деҳ атромез,
Забонам кун шакар, лабро шакарбез,
Ки ёбам то аз он май завқи таъйид,
Сухан ороям андар базми тавҳид.

Зоти кариме, ки зи инъоми ом
Бахшиши раҳмат бикунад субҳу шом,
Гулшани ҳамдаш бувад ороста,
Гулбуни мадҳаш ҳама пироста.

Ба номи он ки як номаш Мубин аст,
Хаташ туғрои Куръони ҷабин аст.
Ягона подшоҳи мулки ҳастӣ,
Равона ҳукми ӯ болову пастӣ.
Зухури кавну азҳори мукавван
Зи асмову сифоти ўст равшан.
Зи исмаш ганҷи имконе муҳарраз,
Зи васфаш қутби инсонӣ мушарраз.
Ду олам рашҳае аз абри ҷудаш,
Халоиқ қатраи баҳри шуҳудаш.
Баровард аз саводистони маъдум
Ғароиб нақшҳо бар тахта маълум.
Ғуборе аз биёбонаш кафи хок,
Ҳубобе аз муҳиташ ҷумла афлок.
Ҷаҳаннам аз самумаш дар табу дард,
Биҳишт аз навбаҳораш як раҳовард.
Зи бимаш чоқари афлок гардон,
Зи курси Меҳру Моҳ андар бағал нон.
Замин санги таҳу боло самояш
Халоиқ донаҳои осияш.
Нишаста ваҳм аз ин гардиш қарона,
Надида боду оби новадона.

Сулаймоне зи мушти хок орад,
Ба ҳукмаш боду оташро дарорад.
Кунад хоку зи хокаш боз гирад,
Ба охир беҳтар аз оғоз гирад.
Зи хори хушк гулҳо медамонад,
Самар дар бистари гул менишонад.
Ба гирди нуктаи ғаброи иқлим
Фалакро мекашад чун давраи чим.
Замоир тахта бе сатри ниҳонӣ
Сароир сархати лавҳи аёнӣ.
Зи абри тира резад оташу об,
Кунад як қатраро чун кӯҳи селоб.
Кафи авнаш сароир пос гирад,
Раги мӯяш дами алмос гирад.
Шавад, ёбад аз ӯ гар зӯри бозу,
Таноби чархи атлас риштаи мӯ.
Шарори қаҳри ӯ гар дуд гирад,
Зубобе лашкари Намруд гирад.
Ба шиддат чун кушояд манқади бод,
Бубезад кӯҳҳо бар мардуми Од.
Шарори хирмани Маҳтоб гардад,
Ҳамон як зарра з-ӯ дар тоб гардад.
Агар фармон диҳад бар намлаи кӯр,
Бичинад мӯйҳо аз чоми фағфур.
Кашад фағфурро аз дерсоли
Чу мӯ аз чинии чоми сафолӣ.
Чиноре дарҳаму барҳам шикаста,
Бубаста бор ӯ дар нофи хаста.
Дар он чо баста гар ишканча дорад,
Ҳазорон хаста дар ҳар панча дорад.
Намуда нусхаи аҷзои олам
Ҳама як ҳайкале, шероза одам.
Дихад бар шоирон сеҳрозмояй
Хаёли олами ҳайратнамояй.

Забон дар рамзи мазмун тарҷумон кун,
Саводи маъниро равшан баён кун.
Кунад шерозабандӣ дафтари дил
Зи тори фикру мазмунҳои мушкил.
Бирезад з-остини килки лоғар
Дурар дар ҷӯйбори софи мистар.
Давоми ҳастии ўро сабаб нест,
Варо чуну чаро гуфтан адаб нест.

Ба номи он ки як ҳарф аст номаш
Муҳите мосиво дар таҳти домаш.

Яке сифре, ки бошад давраи «ҳо»,
На сифре, з-ӯ ҳама аъдод пайдо.
Чу ўро аввалу охир набудӣ,
Ќуз ўро номи ин доир набудӣ.
Дар ин доира бошад ақл маътал,
Ки охир нест ўро ҳамчу аввал
В-аз он ҷо ибтидо гардад ба охир,
Бар ў пайванд гардад хатми доир.
Бадӯ аз ўву бо ў боз гаштан,
Бувад мазмуни ин доира бе занн.
Раҳу фарқе чу ўро нест пайдо,
Самадро ин бувад тафсиру маъно.
Дар ин исми муборак ҳаст бисёр
Зи ҳад берун латоифҳову асрор.
Бувад муҳтоҷи марказ чун ба холик,
Дар имкон ҳар чи бошад аз халоик.
Чу буд ин ҷо ишора давраи «ҳо»,
Вале н-омад аз ў ин маънӣ танҳо.
Яке «вов»-е шуда пайванд бо ў
Зи рамзи аз туй дар банд бо ў.
Муҳити бекарон мавҷе ба ў зад,
Хубоб аз ҳам дариду нақши ҳу зад.

Ишорат гашт ин таркиби бе райб
Зи ғоиб бар ҷамоли холи аз айб.
Ту худ ғоиб мадон, кӯҳ аст ҳозир,
Ки айбаш нест ҷуз дар ҳуйи кофир.
Чу хо танҳо будӣ, доира гаштӣ,
Зи як ҳарфи «туе» ӯ пора гаштӣ,
Ки з-он баҳри муҳити асли васлат
Чудо шуд рашҳаи нобуди фаслат.
Нафас то мансаби такрор дорад,
Ба ҳу-ху омаду рафтор дорад.
Дарун андар шавад, созад фараҳманд,
Бурун гардад, аз он рӯҳ аст хурсанд.
Хушо номест, зикраш беҳчатангез,
Шарори шавкро ёдаш кунад тез.
Камоли лаззат андар ўст ҳосил,
Хурад з-ӯ шири ирфон кӯдаки дил.

Ба номи он, ки номаш ҷони ҷон кард,
Ҷаҳонро мурғи меҳраш ошён кард.

Ба ҳикмат ҳар касеро коромӯз,
Зи нори ишқ ҷони ошиқонсӯз.
Муҳаймине, ки месӯзад дилу ҷон
Ба ишқи хештан дар нори хаймон.
Нафас бар оташи дил бодбон кун,
Ҷигар бар найзаи меҳраш нишон кун.
Ба ҳам пайванд фармой ду пайкар,
Ба зуннори муҳаббат ошногар.
Яке дар ишқи худ бемор созад,
Чу оташ хонааш бар нор созад.
Якero мекунад бар хеш мафтун,
Якero дидаи ҷон коса пурхун.
Руҳи Юсуф ба нури худ фурӯзад,
Зулайхоро ба меҳраш дил бисӯзад.

Биёрояд чамоли рӯи Лайло,
Барорад Қайсро дар вой вайло.
Дарорад Комдӣ дар рақсу бозӣ,
Маданро беҳуду хайратнавозӣ.
Лаби Ширин кунад ширинтар аз шир,
Ғамашро дар дили Фарҳод чоғир.
Дили Вомиқ фиребад баҳри Азро,
Ки гардад бе руҳи ӯ ношикебо.
Кучо махлукро ин дилрабой,
Чи донад шеваҳои ошноӣ?
Кучо дил додану ҳичрон харидан,
Чи ӯву гӯшаи хирмон расидан.
Кучо оромро рам додани худ,
Фикандан сабру мотам додани худ.
Ҳама дар водии ҳаймони ӯянд,
Ғар афлоканд, саргардони ӯянд.
Чу оташ аз табаш саргарми савдост,
Ба ҳар чи бигзарад, дудаш ба болост.
Равойиҳ дар бухуру дар биёбон
Шитобанд ҳар тараф аз фарти ҳаймон.
Равон дар ҷустуҷӯаш об полад,
Ҷабин пурчину сар бар санг нолад.
Зи бимаш хок андар дашти тамкин
Ба як паҳлу гирифт орому таскин.
Дарахтон баста саф, қоим ба пое,
Баланд аз баргҳо дасти дуое.
Сибоу ваҳшиён дар ҳазрати ӯ
Ҳама вазъи руқеа ҳар сари мӯ.
Нишони сачдаву вазъи ташаххӯд
Ҳавому кӯҳ дорад бетараддуд.
Фалак пире ҳамида дар раҳи дин,
Мусалло Қаҳқашону сабҳа Парвин.
Зи ранги куштагонаш дар шафақ хун,
Намуда акси кушта ҷома гулгун.

Кузаҳқавсе таҳи гардун хамида,
Ба зӯри панҷаи қудрат кашида.
Ба ранги беҳудон омехт ўро,
Ба дори осмон овехт ўро.
Ба меҳраш ғунча масти қачқулоҳӣ,
Зи доғаш лоларо дар дил сиёҳӣ.
Баҳорон з-илтифоташ гул шукуфта,
Ғамаш дар синаи булбул нухуфта.
Ба фарқи тозарӯёни баҳорӣ
Зи борон дона дар гавҳар нисорӣ.
Ба пой ғунчаву гул қанди жола,
Фурӯ пошида то домони лола.
Зи шавқи наврасони сарву шамшод
Ба куку қумриёро дода фарёд.
Ба домоди наҳор аз субҳ чома
Бипӯшонад зи худ тоҷу амома.
Арӯси шомро бар баста зевар
Зи анҷум тугмаву аз моҳ меъҷар.
Шаби ҳафт хонаи нилии гардон
Чароғон карда айвон то ба айвон,
Ки то дар чашми дуздони шаётин.
Бирезад оташи бедори саҳмин.

Ба номи он ки ҳамдаш кай тавонам
Адо кардан, ки бас очизбаёнам.

Ваю андар нуути кибриёӣ,
Ману дар шеваҳои норасоӣ.
Ваю андар камолоти ҷалолат,
Ману з-ин тухмати ҳастӣ хиҷолат.
Ваю аз ҳар чи донам, ҳаст бартар,
Ману аз ҳар чи мебинам, фурӯтар.
Ваю як сӯ зи алфози маонӣ,
Ману дар маърази лакнатзабонӣ.

Зи кунҳаш ақлҳо во монда дар раҳ,
Зи фикраш риштаи андеша кӯтаҳ.
Муарро аз ҳаду дур аз тасаввур,
Мубарро аз натоиҷ в-аз тағайюр.
Зи қасдаш фаҳмро ранги асар на,
Зи феълаш ваҳмро бўйи хабар на.
На ӯ афлоки гардон аст, к-ӯро
Ба сӯяш бингарам, аз зеру боло.
Набошад ҳам аз ин аҷроми оқил,
Ки равшан бинамаш, бандам ба ӯ дил.
На дарёест, то 3-ӯ лаб кунам тар,
Барорам ё аз ӯ лӯлӯву анбар.
На ӯ нахлест, дар пояш нишинам
Ва ё гулзору гулҳояш бичинам.
Ҳар он чи ҳаст, худ бар хеш доност,
Зи дарки ӯ суҳан ҷаҳли саропост.
Дар ин чо пойи дониш саҳт ланг аст,
Ки раҳ борику пеши пой санг аст.
Каманди саъйро тори расо на,
Саманди ҷаҳдро дастеву по на.
Қиёс он чо яке гардан шикаста,
Далоил пой дар доман нишаста.
Зи худ нағзашта фаҳми хурдабинон
Чу оби лаълу хуни рӯйи марҷон.
Чу ӯ чанде кунад саъйи давидан,
Наёбад ҷуз ба хуни худ тапидан.
Чу моро нест аз худ кор берун,
Чи сон бўям гули ӯ соф бечун.
Лаби заҳрам асалбеғонаи ҳамд,
Дами талхам шакарнастонаи ҳамд.
Чу берун даркаш аз ҳадди қиёс аст,
Забон дар лофи шукраш носипос аст.
Набошад шеваҳои ҳақшиносӣ,
Ҷуз истидлолу тартиби қиёсӣ.

Бувад андешаву андеша худ чист?
Буте дар чайб андар, худ дигар чист?
Чу чое афсахи авлоди одам
Зада бар савти «ло эҳсо сано» дам.
Забоне ку, ки гӯям ҳамди ӯ фош,
Ману ҳамду Хуру маддоҳи хаффош.
Ибороте, ки пиндорам сутудан,
Набошад чуз ҳавои лаб кушудан.
Ба худ мегӯяму бо ӯ писандам,
Зи худ меҳонаму бар ӯ бубандам.
Забон меҷунбаду дар ур мардум,
Даҳон мегӯяду мастур мардум.
Аз ӯ бо ӯст, гар бошад зи мо ҳамд
Гар аз мо бошад ӯ, бас носазо ҳамд,
Камолоте, ки, пиндорам, сазой аст,
Варойи ӯ, варойи ӯ, варой аст.
Биё, мутриб, агар ҳастӣ хабардор,
Ба рамзи боиси иҷод зан тор,
Ки дар ин парда бас гуфту шунид аст,
Забон бар қуфли ин маъдан калид аст.

Хост ҷаноби самади Кирдигор
Ҳастии худро бикунад ошкор.
То ба шиносоии зоти ҷалол
Касб кунад ин ҳама файзи камол.
Панҷаи қудрат чу гирифта қалам,
Зад рақами насх, саводи адам.
Пардаи имкон ҳама овоз кард,
Нағмаи «кун»-ро ба миён соз кард.
Ганҷи бадоеъ кафи бечун бирехт,
Канзи саноеъ ҳама берун бирехт.

Дар он дам баҳри ҷуди кибриёӣ
Бичӯшида зи алтофи худой.

На аз аршу на аз курсї алам буд,
На сатри лавҳ, не шаққи қалам буд.
Кучо афлоку аз ғабро асар не,
Чу иҷмоли қазо фасли қадар не.
На баҳре дар хурӯшу дар талотум,
На исме аз азал, расми абад гум.
Кучо аз нусхаи имкон рақам буд,
Адам ҳам низ гумноми адам буд.
Макон овозае аз бемаконї,
Замон нақши нигини бенишонї.
Укул аз боли анқо нақши Чин дошт,
Нуфус аз санги гумномї нигин дошт.
На суратро суроғе аз ҳаюло,
Маҳал не, ҷисм не, ҷавҳар араз ло.
Аносирро на бо ҳам ихтилоте,
Кавокибро на расми иртиботе.
На савте аз баситу аз мураккаб,
На ҳарфе аз гулӯ печида то лаб.
Мало андар хало гум гашта, он ҳам
Мато вазъу изофа кайфу не кам.
Зи чаннат мазҳари лутфи Илоҳї,
На дӯзах маҳбати қаҳраш камоҳї.
На маншури каромат бар сар, Одам,
На мардудї ба Шайтон нақши хотам.
На чашме сурмаи биниш кашида,
На шомма аз шамиме дар шамида.
На дар шамшери абрӯ хуни кушта,
На дар кунҷи лабе ҳоле нишаста.
На аз миҷғони нозе дар ҷигар хор,
На аз хат боғи хусне баста девор,
На дил барбастае дар печи кокул,
На нозу ишваву ғамзу тағофул.
Ҷамоле, дар камоли холї аз айб,
Нухуфта буд андар пардаи ғайб.

Ба худ ӯ, аз камоли бениёзӣ,
Ба ваҳдатхона кардӣ ишқбозӣ.
Дар он рӯ ҳар касе маҳрам набудӣ,
Аз он рӯ рӯй бо худ менамудӣ.
Чу бошад муштарӣ бо ҳусн дар кор,
Барорад хешро пеши харидор.
Муҳаббат, гар шавад бо ҳусн манзур,
Ҳичоб аз рӯйи худ ногаҳ кунад дур.
Агарчи ҳусн андар маҳди ноз аст,
Муҳаббат нолаи сӯзу гудоз аст.
Баромад он ҷамол аз парда бебок,
Зада дар чайби яктой ба худ чок.
Кухан дарёи ваҳдат чӯш овард,
Ба мавҷе мосиво бар рӯ баровард.
Ба ҳарфи «кун» нидои ом дардод,
Яди қудрат кафи эҷод бикшод.
Таҳачҷӣ шуд яке девони кавнайн
Ба мактабхонаҳо як турфатулайн.
Қалам бинвишт, он чи ҳукми ӯ буд,
Зи ибдои фалак то шахси масҷуд.
Дамид аз коргоҳи сунъи бечун
Бадоиъ санъате аз ваҳм берун.
Аносир ёфт бо ҳам имтизоче
Ба улвӣ ҳалту рабту издивоче.
Ба ҳам умҳоту обо дарсириштанд,
Дар онҳо донаи авлод киштанд.
Шукуфт аз навбахори рабти таъкид
Гули себарги бустони маволид.
Чу бар шахси адам ҳастӣ фурӯ шид,
«Ман»-у «мо» аз миён якбора чӯшид.
Дар ин бозор ҷойи радду ботил
«Ту»-е омад «ман»-еро дар муқобил.
Шуда бар Офтобаш зарра пайдо,
Ҳама якбора маҳви пар заданҳо.
Вучуде ёфтанд, аммо саробӣ,

Зи баҳри ҳастияш тарҳи ҳубобӣ.
Ҳама ғавғои олам то ба гӯш аст,
Зи баҳри илтифоташ як хурӯш аст.
Падида оварда расми дилрабой,
Ниҳода ном ишқу ошноӣ.
Яке дар шуҳрати ошиқ барояд,
Яке маъшуку дилҳоро рабояд.
Таҷалло кай кунад руҳсори Юсуф,
Зулайҳоро ҳама доғи таассуф.
Ғаҳе норе намояд аз дараҳте,
Ғаҳе ҳамрози шаҳси некбаҳте.
Кунад бепарда гоҳе рӯй мастур,
Бисӯзонад матои хонаи Тур.
Ғаҳе дар дидаи Мансур ояд,
«Аналҳақ» гуфта, сар бар дор сояд.
Намояд хешро дар чашми булбул
Зи ранги наваҳори ғунҷаву гул.
Ба ҳар ранги нақӯ, гар бигзарад хуш,
Ҳамон рангофарин бинад дар оғӯш.
Ҳамон як заррае бошад намудор,
Бувад ойинае з-он акси дидор.
Ҳилоле гул кунад меҳробӣ абрӯ,
Ишорат мекунад бо ҳастии ӯ.
Рағи гулҳо, ки бас сусти сақиманд,
Бари ирфон сироти мустақиманд.
Чу зулфе ҳалқаҳои ҷиму доланд,
Ту қачбинӣ, вағарна, рост доланд.
Баҳори қасрат, арҷи қард гулшан,
Ҳамонаш ваҳдати сирф аст, бе занн.
Қусуре, ки бубинад ӯ зи изҳор,
Ҳамон як зоту ғашт ойина бисёр.
Кунун он подшоҳи зулҷалол аст,
Ки зоташ ҷомеи васфи қамол аст.
Ба зоти ӯ қамоле мунтазар не,
Варо ҳоҷат ҳузури моҳазар не.

Валекин хост, то аз меҳрбонӣ,
Шавад маъруфи ашхоси замонӣ,
Ки то 3-он канзи махфӣ ин ҳама ур
Кунанд дарюзаи анвор мавфур.
Зи ирфонаш камолеро биёбанд,
Ба иззат аз ҳазизи дил бароянд.
Хамуш, Ҳочӣ, мабод, андар табоҳӣ
Наюфтӣ, бех, ки созӣ узрхоҳӣ.
Забон барбаста, дар зиндони лаб зан,
Зи чурми кардааш ҳадди адаб зан.
Биё, соқӣ, ки дорам узри бисёр,
Ба як паймона май аз хок бардор.
Шавам масту барорам дасти хочот,
Бигирам ҳалқаи боби муноҷот.

Ман, ки наям дархури ин гуфтугӯ,
Рехт хиҷолат ба рухам хуни рӯ.
Ҷуз дари ӯ нест кунун мултаҷо,
Бар кунадам, бех, кафи дасти дуо.
Бар нафаси аҷз ниёз оварам,
Узри гунаҳ бар лаби роз оварам.

Худоё, бас дилам афсурд дар занг,
Сипехри синаам шуд бе зиё танг.
Чи дил – ваҳшатсарои тангу торик,
Зи некӣ дуру бо афсод наздик.
Ба оби ғафлату нисён сиришта,
Қалам ўро, чи дил, донам, навишта,
Ки дар вай, ҳар қадар созам такупўй,
Набинам ҷуз ба сангинӣ тарозўй.
Кудуратхонае, бас аз сафо дур.
Кучо аз равзанае дар вай фитад нур?
Магар зиллатбино меъмори карда,
Зи хишти тирагӣ девори карда.

Намедонам, тавонад, рӯй дидӣ,
Ки бо ин айбҳо ўро харидӣ.
Кунунаш чашми бино боз гардон,
Ба ҳар чи ҷуз ту бинад, бозгардон.
Ба ин вайронаи абтар гузоре
Бикун, то кай ба ин зулмат гузорӣ?
Зи хубиҳо дару бомаш мусаввар
Намо ойнаамро акспарвар.
Мусаффо хонае кун бе шаку райб,
Муалло манзари дидори лорайб.
Фурӯзон оташе чун оташи Тур,
Ки гирад аймани аъзо аз ў нур.
Аз он оташ бисӯзон хорзорам,
Чароғон кун аз он лавҳи мазорам.
Дарунамо ба тоби чазбаат сӯз,
Чу фонусам ба шамъи хеш афрӯз.
Муҳаббатро бикун фармонравоям,
Зи ҳар чи гар нахоҳӣ, кун ҷудоям.
Шаробамро зи хуноби чигар кун,
Кабобамро ба оби дида тар кун,
Макун аз ёди худ ҳаргиз фаромуш
В-агар мастонаам, ё бар сари хуш.
Кабобам мекунӣ, бар ахгарат нех,
Чу ашкам мечакад, пеши дарат беҳ.
Ғуборам гар кунӣ, бар боди худ кун,
Замингирам – ба раҳуфтоди худ кун.
Агар обам, бидеҳ сад гуна фарёд,
Хурам бар санг, созам мар туро ёд.
В-агар бодам кунӣ, дар роҳи худ бар,
Ки гардам з-он тариқат хокбарсар.
Кунӣ гар оташам, аз хеш афрӯз,
Шарорам то шавад барқи ҷаҳонсӯз.
Ҷаҳаннам аз табу тоби шарорам
Арақ резад ба хок, орад баҳорам.

Масӯзонам ба доғи бенасибӣ,
Ба домони висолат деҳ қарибӣ,
Зи ғулистони ваҳму занн барорам,
Яқин ойинае кун дар канорам.
Насимам кун, ба ҳар чониб шитобам,
Ба ҳар ранге расам, бўӣ ту ёбам.
Салоҳи кори ман бар дасти худ гир,
Ки дорӣ қудрати тағйири тақдир.
Нигаҳ дорам бар он чи ҳаст роят,
Маяндозам зи шахроҳи ризоят.
Ба номат зиндагию мурданӣ деҳ
В-аз ин равған чароғам равшанӣ деҳ.
Маро шоистаи дидори худ кун,
Зи хони васл бархурдори худ кун.
«Ман»-ӣ аз «мо»-ву «мо» аз «ман» чудо кун,
Зи худ бегона, бо худ ошно кун.
Бидеҳ парвонаамро боли бисмил,
Бигардонам ба тавфи хонаи дил.
Намиро аз ями ҷудат бирезон,
Ғули боғи муродам тоза гардон.
Аёми толеъамро бахш байзо,
Бубар бар авчи меҳрам аз ҳузайзо.
Ба нури раҳматат аз Шамси ғуфрон
Маҳамро пок кун аз калфи исён,
Ки гарчи дар калаф афканд Маҳ нур,
Надорад Меҳр аз вай тарбият дур.
Саропо ғаркаи чавру қусурам,
Бубахшо ғурфаи ҳуру қусурам.
Надорам фарқ аз некӣ бадиро,
Шуморам хуб афъоли радиро.
Ҳидоят кун, ба роҳи босавобам,
Хизири раҳнамоеро биёбам.
Дарорам дар шумори хайли аброр,
Зи ашрорам, агарчи, зиштқирдор.

Ба чое, гар ҳама ҳушёр бошад,
Яке девона ҳам даркор бошад.
Ба ҳар сӯ чанд созам ҳарзабозӣ,
Ба ҳар кӯе чу тифлон лойсозӣ?
Сареву як ҷаҳон савдои олам,
Дилеву гашта дар вай оламе ғам.
Зи зулми чехраи шаб дар сиёҳӣ,
Задастам чок чайби субҳгоҳӣ.
Яке дар доми хирс, аз носипосӣ,
Равам бо ҳар дар аз ҳақношиносӣ.
Яке дар банди зулфу хол печам,
Яке, аз гумраҳӣ, чун нол печам.
Яке бошам ба ин ишқи маҷозӣ,
Фаромӯшам гуҳар аз хокбозӣ.
Кулоҳе аз каромат бар сарам неҳ,
Ридое аз шаҳомат дар барам неҳ.
Макун чун зоҳидоне бенасибам,
Илоҷи дарди дилро кун табибам.
Надорам майли хотир бо гулу боғ;
Гули берангу ман бо як дили доғ.
Зи дунё хотири озурдаам бас,
Зи хатташ вазъи барҳамхӯрдаам бас.
Асое бар кафам неҳ аз мади оҳ,
Занам бар пушти по дайҳиму хиргоҳ.
Раҳе андар диёри ғурбатам дех,
Нишаст аз бўрёи узлатам дех.
Зи хуни дида кун пуроб ҷӯям,
Шавад ин об дар кори вузуям.
Зи чурми рафтаи худ узр хоҳам,
Дихад то пардаи лутфат паноҳам.
Дамид аз шомӣ мӯям субҳи пирӣ,
Умеди узрҳо аз ман пазириӣ.
Ба чурми бениҳоят кун қабулам,
Зулумам, куфтаи ваҳми ҷаҳулам.

Маро бар шохроҳи шаръ мебар,
Ба гардан банду дар дасти паямбар.
Мабар доғи ғуломӣ аз чабинам,
Хаёли бандагӣ кун дилнишинам.
Чу дорам аз ғуломӣ тамғае ман,
Ба гӯшам ҳалқаи боби набӣ зан.
Биё, соқӣ, майи рӯхониям дех,
Камони наътро то бар кашам зех.
Шикоре чанд созам аз маонӣ,
Барам пеши набиҳо армуғонӣ.

Шоҳи сухан бар сари тахти баён
Хутбаи наъти набии инсу чон.
Назм намуда ба низоме чунин,
Икди лаолӣ ҳама дурри самин.

Чаҳон ойинаи дидори зот аст,
Камин корхонаи исму сифот аст.
Тилисми ҳайратеву ном олам,
Макони ибрате, андуда бо ғам.
Фаное, бо қиёмат дӯш бар дӯш,
Садои маҳшаре, печида дар гӯш.
Яке ҷисмеву ҷонаш одамизод,
Ба зиндони диёри мотамобод.
Ва гар ӯ авлиёву анбиёест,
Гурезон з-ин фазои сахтҷоест.
Зи файзи Ҳақ ба ранчурони маҳбус,
Давое гашта манзил, ном маъмус.
Ки то аз шарбати он шири софӣ
Кунанд ин заҳри афъиро талофӣ.
Ба конуне, ки созаш бас матин шуд,
Баёнаш дар лисони мурсалин шуд
Ба навбат он табибони мукаррам
Ба захми хастагон бастанд марҳам.

Расид он давр охир бар табибе,
Ки будаш з-ин амал вофир насибе.
Аз он дар ин амал саркор гардид,
Ба номаш хатм ин тумор гардид.
Сиришти одамият моу тин буд,
Ки ӯ хатми рисолатро яқин буд.
Хулоса, гавҳаре нури мучассам,
Ки зевар дода номаш фасси хотам.
Кӣ бошад он ки додаш инчунин шон?
Муҳаммад – подшоҳи шаҳри имкон.
Амире, бар сараш маншури лавлок,
Муяссар чодаи курсиву афлок.
Расули илтиҷо, шоҳи рисолат,
Зи рафъат тоҷу миғфар аз ҷалолат.
Расули ҳошимӣ, сархайли инсон,
Маккиву маданӣ, з-авлоди Аднон.
Расуле, номааш фурқон дар ангушт,
Ки дорад аз бузургӣ муҳр дар пушт.
Намуд он номаро баҳри қабулаш:
Нубувват муҳр бар пушти расулаш.
Ғубори хоки пояш куратулайн
Нигини анбиё ибн аз-Забиҳайн.
Туфайли тори мӯяш ҷумла олам,
Зи одам зодае, зодаш мукаррам.
Зи сулби боби раҳмат оби тахмир,
Нахустин зодаи момои тақдир.
Ба маънӣ пешу сурат зер омад,
Дуруст омад, агарчи дер омад.
Насудӣ гар қадам дар Қофи ҳастӣ,
Нигинҳо номи анқо нақш басти.
Агар фотиҳаи зоташ намебуд,
Китоби ҳастӣ бе шероза мебуд.
Дилаш ганчинаи асрори маънӣ,
Хитобаш–шаҳри илм, бозори маънӣ.

Нарафта мактабу хат нонавишта,
Адаб н-омӯхта, устод гашта.
Саодат кард мактабхонаи ӯ,
Адаб дурди майи паймонаи ӯ.
Даме аз субҳи алтофаш шафоат,
Наме аз баҳри алтофаш итоат.
Мусалмонӣ баҳорашро гулистон,
Насимаш атрбези мушки имон.
Дили холӣ зи меҳраш занги талбис,
Яке бутхонае дар Чини Иблис.
Калиди даъвати ӯ кард боло
Зи куфли қалбҳо «инно фатахно!».
Намезад гар Масеҳои лабаш дам,
Кӣ медодӣ ба захми ҷурм марҳам?
Май аз қаҳраш ба хуни худ нишаста,
Бут аз бимаш яке гарданшикаста.
Зи илмаш Булҳикамро чаҳл сар зад,
Зи ҳилмаш Булаҳаб дар чоҳ сар зад.
Зи шарҳи синааш нашрах як иншо,
Зи лавҳи донишаш рамзест авқо.
Ду махфил рушно аз ин чароғ аст
Аз ин як қатра хуррам чор боғ аст.
Ки бошад муктадои қиблатайн ӯ,
Ки бошад пешвои фиркатайн ӯ.
На танҳо карда фатҳи Бадру Батҳо,
Ливои наср зад бар шаҳру саҳро.
Чаҳон чун гашт дар зери нигинаш,
Кушод он гаҳ ҳусуни улвийинаш.
Зи лаззат шуд тихӣ, кому даҳон баст,
Чу хотам санг аз он рӯ бар миён баст.
Риёзат хоназоди ҳиммати ўст,
Қаноат санги кони исмати ўст.
Бувад аслу дигар як пора фаръаш,
Туфайлу тифлаки пистони шаръаш.

Дахон ширин ҳама аз шири имон:
Накӯ ширу зиҳи ширхора тифлон!
Аз он дам меҳри рӯяш партав андӯхт,
Катони куфр аз маҳтоби ӯ сӯхт.
Дамид аз матлаи соҳибкамолӣ
Даҳу чори маҳаш чини ҳилолӣ.
Маҳашро Меҳри оламтоб мастур
Чабинаш ояе аз сураи Нур.
Кучо он нуру дарки пояи ӯст,
Ки нури Моҳу Хур аз сояи ӯст.
Чу нуре сояаш гар офтоб аст,
Набошад соя, нури беҳичоб аст.
Гирифтанд соя аз сарваш, аз он рӯ,
Намолад акси ӯ бар хок паҳлу.
Киро аз анбиё ин моя доданд?
Ба ин нуру ба онҳо соя доданд?
Малоик чокарони пеши пояш,
Равона Ҷабраил андар рикобаш.
Дар амлокаш расулон ҷумла саркор:
Маллоҳаш Нӯҳу Мӯсоаш асодор.
Ишора чун ҳилоли абрӯяш ронд,
Билолаш ояи шақулқамар хонд.
Шуда рухсораи аъдои ӯ зард,
Чу карда мо рамайташ дар ҳаво гард.
Малоик теғҳо бигрифта бар каф,
Ҳунайну Бадр ўро баста саф-саф.
Кафашро сангҳо тасбеҳхон шуд
Баёни заҳро лаҳме забон шуд.
Сутуне гашта бе тоби фироқаш,
Гиристу пора шуд аз иштиёқаш.
Аз он рӯ бўса зад бар лаъли ӯ санг,
Ки гирад гавҳараш аз хуни худ ранг.
Гухар аз санг ҳам дар кор дорад,
Шикастан хубии гавҳар барорад.

Дуре дар зери лаб, донам, ниҳон суфт,
Ба санг аз шикваи гӯши гарон гуфт.
Чаман дар раҳгузораи карда хирман:
Шақиқу шанбалиду варду савсан.
Садаф шуд гавҳарашро то Мадина,
Дихад сайқал ғубораи ранги сина.
Зариҳаш хаст чун дар маркази хок,
Тавофаш мекунанд заввори афлок.
Чу пирон ҳам шуда, дидор хоҳад,
Зи анҷум айнаки ўро нахоҳад.
Биё, мутриб, бизан бар тори мизроб,
Бурун аз парда кун оҳанги алқоб,
Ки дар ин шуъба таъсир аст пайдо,
Забони нола чун тӯти шакархо.

Манқабати оли расули амин
Қалъаи динро ҳама курсинишин.
Аз асари шавқ баён оварам,
Аз гуҳари завқ аён оварам.
Хома дихад шарҳи тамоми сабак,
Нома чу мушқаш бинавардад варак.

Бинои чортоқи шаръро дар
Бувад бар дасти ёрони паямбар.
Аз он ин қуббаро дар устувор аст,
Ки дар вай чор мири номдор аст.
Ба ҳар бобе яке з-ин чор баввоб
Ба шухрат ҳамчу Хуршеди ҷаҳонтоб:
Дари сидку сафо Бубакро боз,
Ки будӣ ёри ғору маҳраи роз.
Имоми аввалу сиҳри Расул аст,
Адуяро кучо имон қабул аст.
Вазири Мустафова ҷонишинаш,
Халифа дар ривочи амру динаш.

Шаҳаншоҳе, сарираш бистари гил,
Кабоби субҳгоҳӣ барраи дил.
Маҳе буду на чун Маҳ рӯз мебурд,
Ки ин мекосту ӯ пахлуи худ хӯрд.
Хилофаш менаварзад чуз ситамгор,
Кӣ дорад з-офтобе инчунин ор.
Умар боби адолатрост сарвар,
Имоми сониву сӣхри паямбар.
Амире, такягоҳаш минбари дил,
Шаробаш шишаи захри ҳалоҳил.
Муайяд чун шуд аз адл он баруманд,
Задӣ овози худро дар Нахованд.
Гурезон сояшро буд Шайтон,
Чу ӯ буд аз Худои хеш тарсон.
Чу нури маърифат бар қалби ӯ тофт,
Шариат қувват аз имони ӯ ёфт.
Ливои шуҳрати ислом ҳар сӯ
Бурун зад он шуҷои шербозу.
Бувад бас мадҳи ин ду гавҳари пок,
Ки бо хайруннабӣ гаштанд ҳамхок.
Дари ҳилму ҳаё бар дасти Усмон,
Зи имонаш малоик шармдорон.
Китобатсози ваҳӣи ҷамъи танзил,
Китоби шаръро ӯ дода такмил.
Қатили ноҳаку бадри фалакмаҳд,
Қирон ӯ карда бо ду ахтари саъд.
Дилаш якбора дар роҳи Худо буд,
Сараш дар зери шамшери ризо буд.
Маҳаш чун ғӯта зад дар косаи хун,
Ҳиноӣ карда мусхаф сафҳа з-он хун.
Зариҳаш з-он сабаб андар бақӣ аст,
Ки байни хешу пайғамбар шафӣ аст.
Шуҷоат дар кафи кирдори Ҳайдар
Дам аз тавҳид зад дар батни модар.

Шуҷои лофато Лайс ибни Ғолиб
Мадеҳи ҳал ато зулҷуди воҳиб.
Радифи Мустафо, дарвозаи илм,
Ҷаҳон пур шуд аз ӯ овозаи илм.
Чунин қурбат киро бо он расул аст?
Бародар, ибни ам завҷи Батул аст.
Адуру дар набарду корзораш,
Яке будӣ ду сар аз зулфиқораш.
Чу бар дӯши расулаллоҳ биншаст,
Хубал аз ҳайбати он шоҳ бишкаст.
Мукаррам ҷабҳаву фаттоҳи Хайбар
Ду гавҳар зибри ӯ Шаббиру Шаббар.
Имомоне, ки дар васфи ризоянд
Савори дӯши поки Мустафоянд.
Дили ӯро чу руҳи пок пайванд,
Ду ҷашмаш нурдори ин ду фарзанд.
Яке аз заҳр з-ин дори фано рафт,
Дигарро сар ба теғи Карбало рафт.
Даҳоне бўсагоҳи Мустафо буд,
Чи сон уммат ба заҳри хун-ш олул.
Ду мире бо набӣ амми падарвор,
Абосу Ҳамза дилҷӯёну ғамхор,
Ки буд аз меҳрашон пайваста хуррам
Чу ғунча дар баҳор аз субҳу шабнам.
Ризо ӯро яке аз марҳабо кард,
Ба роҳи ӯ дигар ҷонро фидо кард.
Зи доғи он шаҳиди муслагашта
Ҷигархун Мустафо гирён нишаста.
Чу давлат дода Ҳақ бар саҳби олаш,
Ки гаштанд кавкаби моҳи ҷамолаш.
Надонам баҳрашон з-ин беҳ саное,
Ки диданд меҳтари маҳмудҷое.
Ҳама парвардаи хони нубувват,
Ҳама як ҷавҳар аз кони футувват.

Ҳама равшан ҳилол аз мабдаи нур,
Ҳама нурузмои наздику дур.
Ҳама навбоваи боғи шафоат,
Ҳама гулғунчаи роғи қаноат.
Сипехри дину миллатро нучуманд,
Ҳидоятро Ҳизири обрӯманд.
Сару фарзанду молу чоҳ доданд,
Ки дар васфи ризошон роҳ доданд.
Зи саъйи он ҷамоат ёфт итмом
Ҳисори ҳамса андар шаҳри ислом.
Касеро кини саҳби чор ёр аст,
Ба худ дар баста, беруни ҳисор аст.
Ба хона ошно аз дар дарояд,
Ба душман дар кучо дарбон кушояд.
Ба пеши шоҳ бе ёрони давлат,
Касеро ёр набвад, ҷуз хичолат.
Адуи ёр ёри ёр набвад,
Зи ёри душман ўро ор набвад.
Намедонам чи дорад мардаки шар,
Ки гашта душмани Бубакру Умар.
Бихамдиллах, муҳибби ҳар ҷаҳорам,
Шафоатро зи ҳар як ҷашмдорам.
Ҳама асҳобу олашро ғуломам,
Фиристам ҳар даме баршон саломам.
Худоё, бо набию олу асҳоб
Мани вомондаи раҳро зи раҳ ёб.
Басо раҳрав, ки андар роҳ монад,
Чу Барсисо ба зерӣ чоҳ монад.
Бубахшо ҷурми туғёни фузулам,
Ба маҳзи фазли раҳмат кун қабулам.
Ба ғайр аз фазли ту фазле надорам,
Бар он дар зумраи некон шуморам.
Чу дорам бар ваю олаш итоат,
Магир аз гарданам ҳабли шафоат.

Маҳамро аз маҳоқи акраби қоч
Барор аз машриқи иқболи меъроҷ.
Биё, соқӣ, мае деҳ руҳафзо,
Ки нӯшам, баркашам худро зи дунё.
Ба дарбори набӣ худро расонам,
Ба пешаш рафтани меъроҷ хонам.

Ҳочӣ, зи худ сустиву ғафлат бубар,
Даст чарой ҳама вақфи камар?
Чанд нишинӣ? Даме дар кор шав,
Чанд бихобӣ? Даме хушёр шав.
Хомаи мушкинрақамӣ тез кун,
Қиссаи меъроҷ гуҳаррез кун
Васфи шабе гӯ, ки дар он шаб расул
Ёфт ба матлаб раҳи васлу қабул.
Бандагияш пояи боло гирифт,
Пояи ӯ рутбаи аъло гирифт.

Шабе осори раҳмат карда 3-ӯ гул,
Дукон во карда аз дебову сунбул.
Шабе аз мавҷи файзаш занги зулмат
Чу исён дар муҳити баҳри раҳмат,
Шабе чун баҳти некон рӯшнохӯй,
Ки будӣ оби шир андар тани чӯй,
Либоси Каъба чун симоб дар бар,
Дамида банди симинмӯйи соғар.
Чароғи субҳ дар фонуси шомаш,
Маҳу Хур донае дар зери домаш.
Руҳи зангӣ баёзи гардани хур
Хати мишкин саводи дидаи нур.
Тани хокӣ дар он тимсоли пайкар,
Сиёҳӣ лоларо дар хун шиновар.
Саводи сахраро пайдо раҳи мӯр
Ҷабини Моҳро доғи калаф дур.

Сиях нуре, нигинаш кавкаби рӯз,
Хасу хошок аз ӯ кирми шабафрӯз.
Насимаш бўи чон дар гӯр мерехт,
Ҳавояш ғунчаи кофур мебехт.
Сиёҳирангу ботин равшанидӯст,
Намоиш мағзро аз шишаи пӯст.
Сияхпӯше, саводаш сурмаи хоб,
Дили хушёрро гирдоби Маҳтоб.
Ҷаҳонеро гирифта зери доман,
Дар оғӯши фароғат дода маскан.
Дар он шаб кавкаби субҳи нубувват
Дамида аз сипехри бурчи хилват.
Дар он хилватсаро, чун бўй дар гул,
Нишаста, по ба домони таваккул.
Қаноатро миён аз санг баста,
Риёзатро гиребон танг баста.
Баҳоре, лолазораш тоҷи абҳар,
Ниҳоли обёраш дидаи тар.
Гуле, дар хирмани икон шукуфта,
Дуре, дар ҳуққаи тоат нухуфта.
Биҳиште, хокро бигрифта манзил,
Сипехре, ҳам шуда дар ҷодаи дил.
Ба сурат хонақоҳаш хоки намнок,
Вале қадраш бурун аз арши афлок,
Ки ногаҳ пайки Ҳақ аз байти маъмур
Расидаш андар он хилватгаҳ аз дур.
Тазарви сидраи аршошона,
Биҳишт аз нақши пояш як нишона.
Расули ваҳйу сарҳанги малоик,
Мучассамруҳу дар ранги малоик.
Хумойи қудсиву мурғи суханхон,
Забонаш ғунчаи тақрири Қуръон.
Зи раҳмат ҳайкале нури мусаввар,
Амини сирри Ҳақ, номуси акбар.

Буроки барқсайр оварда ҳамрах,
Ки ҳафт афлок аз вай чашмаке раҳ.
Бад-он хубӣ ба хобе кас надида,
Накӯ шакле зи қудрат офарида.
Паризодеву не ҷисми мисолӣ
Чу ақли фалсафӣ з-идрок холӣ.
Нагашта роми кас, чун вақти дунё,
Чу боми арш, пушташ холӣ аз по.
Зи нақшаш чашмаҳои боли товус,
Ба ҳайрат дидаи во монда маъюс.
Суринаш хирмане аз тӯдаи гул
В-аз он гулшан думаш як даста сунбул.
Сабуксайру сабукхезу сабукдав,
Чу шоҳини назар тозону якрав.
Ба як маҳмез аз олам гузаштӣ,
Чу фикри номуродон тез гаштӣ.
Ба сарсар нисбати ӯ ҳарзахонист,
Сабо ҳам гуфтанаш ноқадрдонист,
Ки ӯ бар арш дорад тезболӣ
В-аз инҳо хонаи афлок холӣ.
Намуд аз баҳри таълим офаридан
Тавозуъро ҳилоле аз ҳамидан.
Ба анвои адаб гуфтӣ саломаш,
Расонид аз чаноби Ҳақ паёмаш,
Ки меҳоҳад туро, маъшуқи беайб,
Дихад то чилваат дар олами ғайб.
Чу дорад интизорат халқи боло,
Бибӯсад арши афлокат кафи по.
Чунон бар хештан з-ин мужда болид.
Ки дар оғӯши пирохан нагунчид.
Чу бӯи гул сабук раҳти сафар баст,
Чу Меҳр аз машиқи хилват бурун част.
Дили бекинаашро шақ намуданд,
Дубора тозагӣ дар вай фузуданд.

Чу беҳад буд ранчи иштиёқаш,
Фароғат кард бар тахти Буроқаш.
Буроқ, он шоҳро чун дид бар пушт,
Чу дузде ганчи олам ёфт дар мушт.
Гурезон бар ҳаво бигрифт маҳмез,
Ки барқ аз наъли ӯ шуд оташи тез.
Малоик дар чилав, рафтӣ ба Аксо,
Сипехри шомро шуд субҳ пайдо.
Дар он дерина маъбад чун қадам монд,
Хазон буду баҳораш шабнам афшонд.
Намозеро дар он масҷид адо кард,
Имомат бар мулук ҳам анбиё кард.
Вукуфаш бар мақомоти русул гашт,
Имому муқтадои ҷузву кул гашт.
Чу Хур шуд бар сипехри сахри саммо
Зи дунё доманафшон рафт боло.
Чу санг аз хеш ҳолӣ дид пояш,
Ба ҳасрат дар ҳаво шуд аз қафояш.
Ҳанӯз он сахра бар дӯши ҳаво аст,
Ки дар вай сурате 3-он нақши по аст.
Фалак аз муждаи ин шодиёна
Муҳайё хона бар болои хона.
Зи анҷум донаҳои шоҳвораи,
Табак пур карда аз баҳри нисораи.
Ба пояндози расми меҳмонӣ
Бар ӯ во карда барди қаҳқашонӣ.
Ҳилолаш даст ҳам болои абру,
Ба роҳи интизори омади ӯ
Чи асло дидаи гардун надида,
Ки Хуршед аз замин боло расида.
Ба роҳаш хики Далфин дар фарошӣ,
Зи Нили чарх кардӣ обпошӣ.
Аво бар сокинони арши аъзам
Салои сур медодӣ дамодам.

Забоноро забон вақфи тарона
Зи Маҷра уду чанг андар чағона.
Ба рақс аз шодмонӣ гашта роқис,
Маноҳис дуру нопайдо манокис.
Сафина бодбони беҳчат афрохт,
Ғуроб аз шавқи хидмат болу пар сохт.
Сухайл, аҳлан ва сахлан, марҳабогӯ,
Танин дар қалби Ақраб ошнохӯ.
Сабоғи чарх рахро бонӣ карда,
Ба роҳаш нури рӯ афшонӣ карда.
Уторид бар сарири хушбаёнӣ,
Кушода дафтари авсофхонӣ.
Нишаста Зухра хушхону тарабманд,
Чу хурон аз хушӣ маҳви шакарханд.
Найири аъзам андар чархи чорум
Зи баҳри нуру саршори талотум.
Бубаста панҷаи бедод Баҳром,
Зи фикри хунчаконӣ карда ором.
Фалак чун дид аз вай сарвариро,
Ба пешаш рехт моли Муштариро.
Нухусат аз Зухал афтода якбор
Чу Саъди Акбар омад неку бад ёр.
Чароғон зери айвони мусамман
Зи фонуси савобит гашта равшан.
Муҳити ҳашт гардун кохи олій,
Талотум зери файзи лоязолӣ.
Ба ҳар чархе, ки бар мешуд ба бомаш,
Яке аз анбиё додӣ саломаш.
Таҳиятро қарин шуд аввал Одам,
Дувум Яҳёву севвум ибни Марям.
Ба чорум Идрису Ҳорун ба панҷум,
Шашум Мӯсову Иброҳим ҳафтум.
Таҳият мешунуд аз рӯи икром,
Чу шоҳ аз бандагон, дар вақти инъом.

Сукони ҳафт кохи чархи даввор
Зи лутфу шафқаташ гаштанд саршор.
Чу дар пажмурдаҳолихо гулистон
Бубинад тозагӣ аз абри найсон.
Лаби ҳар як тааччубофарин шуд
Ба он Меҳре, ки боло аз замин шуд.
Чун ӯ таквими аҳсан кас надида,
Хилоле ҳамчу Маҳтоб офарида.
Наёмад дар назар ҳечаш зи гардун,
Бурун омад, чу матлаб буд, берун.
Гузашт афлокро бо ҷисму сурат,
Чу нур аз шишаҳои бекудурат.
Ба сони ҳалқаҳои ҷашми фитрок,
Чу шуд ҳолӣ, кашада шеван афлок.
Сипехр аз он ҷудой бекарор аст,
Либоси мотамиро ҷомадор аст,
Ки ҷоне ёфт в-охир гашт маъюс,
Чароғе диду ҳолӣ монд фонус.
Ба сидра, ҳавзу ҳулду Байти маъмур
Гузашта бе ниғаҳ то пардаи нур.
Ба ҷашме сурма молад мили мози,
Назар кай мекунад дар сидраву боғ.
Зи тайрон ногаҳ во монд Ҷиброил,
Фитода қуввати парвоз-ш аз бол,
Ки гар як нохуне кардӣ гузора,
Задӣ оташ ба парвозаш шарора.
Фироқашро ба оҳу нола сар кард,
Ки соҳибсурро маҳшар хабар кард.
Гузашт аз пардаҳои зулмату нур
Буруқ аз барқсайрӣ гашт маъзур.
Шуда раф-раф ба он шоҳи замин фарш,
Ки то помоли ӯ шуд инчунин арш.
Дамида чун маҳаш дар ломакони
Макон овора дид аз бемакони.

Мучаррад шуд зи худ, бо худ раҳӣ шуд,
Ки майдони саворӣ мунтаҳӣ шуд.
Ҳазор омад удъун минни хитобаш,
Тараққӣ мешуду ҳам фатҳӣ бобаш.
Даниро чун кадам бар сар ниҳода,
Тадалло манзаре бар ӯ кушода.
Ба хилватгоҳи розаш бурд танҳо
Фа кона қоба қавсайни авадно.
Ба ҷое шуд, ки он ҷо номи ҷо на,
Замон аз вай дусад олам карона.
Саломе омадаш аз кайфукам дур
Чихат бегонаву аз кому лаб дур.
Надорӣ гар ба гӯш аз ҳуллӣ дидан,
Кунам аз зевараш чашми ту равшан.
Чу ӯ ойинаи дидор гардид,
Худои ҳештан дур аз чихат дид.
Мар ӯро чашми сар дар сир ниҳоданд,
Дилаш дар чашму чашм аз дил кушоданд.
Ба қавли шоҳи дониш ибни Аббос
Ба чашми сир бидид он меҳтари нос.
Дар он базме, ки ӯ гардид маҳрам,
Нагунҷад васфи ӯ дар ҳар ду олам.
Шавад чун хома шақ алфози таъбир,
Агар ранге аз он печад ба тақрир.
Хуш он ошиқ, ки маъшуқааш бад-ин соз
Барад дар хилвату гӯяд ба ӯ роз.
Намедонам ҷӣ бишниду чиҳо гуфт,
Ҳар он чи гуфт, бар мо ҳам дуо гуфт.
Дар он мачлис, ки ҳайрат доштӣ хуш,
Накард аз чокарони худ фаромӯш.
Ба уммат бас бувад ин шодмонӣ,
Сазад, гар ҷон равад дар муждагонӣ.
Расулро, ки бошад ин қаромат,
Чи парво умматашро аз қиёмат.

Ғуломеро, ки сайид инчунин аст,
Зи мавлозодагон болонишин аст.
Чу мавлоро бувад тахту аморат,
Ғуломаш гул бичинад аз садорат.
Ба фурсат боз гаштан он қадар буд,
Ки пилки чашми боло зерро суд.
Ҳанӯзаш гарм будӣ бистару фарш,
Ки рафту боз омад аз сари арш.
Сарири дар ҳамон дунбола медод,
Ба чашми интизораш пой бинҳод.
Барои умматонаш роҳовард
Намозу рӯзаи як моҳ овард.
Ба сол аз дуву аз даҳ биъсати ӯ,
Чунин сайре намуд он шоҳро рӯ.
Раҷабро бисту ҳафтум, қавли ашҳар
Маҳи савму рабиъин, гуфта дигар.
Касеро нахли имон аст маҳкам,
Ба ҳарфи ноқабуре кай занад дам.
Таачҷубро кучо дар ин сафар раҳ
Дихад, ғайр аз ҳамоқат, ройи гумрах.
Дар ин майдон таачҷубро қадам нест,
Таассубро ба чуз куфру ситам нест.
Ба чуз тасдиқ, агар гардан фарозӣ,
Сари имон ба теғи куфр бозӣ.
Чи нуқсон маъниеро аз баландӣ,
Нашуд мадрак туро, тухмат бубандӣ?
Шунидастӣ хабар аз арши Билқис,
Ки то гаштӣ ниғаҳ, омад ба маҷлис?
Ба оне Ҷабраил аз ҳафт афлок
Нишинад бар сарири гунбади хок.
Назар, то боли миҷгон боз гардад,
Равад бар осмону боз гардад.
Равад Шайтон пайи васвос як дам
Зи бурчи оламе то кунчи олам.

Тавоное ба ҳар чи ҳукм дорад,
Ҳабиби хештанро метавонад
Ба базми хоси худ мумтоз дорад:
Барад дар соатеку боз орад.
Бикаш, Ҳочӣ, забон з-ин роз гуфтан,
Нашояд аз ту ин эъҷоз гуфтан,
Ки ин маънӣ баланду саҳт мазмун
Зи таври ақлу дониш ҳаст берун.
Мабодо сар занад ногоҳ тақсир,
Ки гардад боиси якбора ташвир.
Чи нисбат мӯрро аз олами хок
Ҳикоят аз варои арши афлок?
Зи мӯрон пастиву шахси замингир
Ҳамон беҳтар, ки гӯӣ узри тақсир.
Ба меъроҷи набиву аҳли таҳқиқ
Макун ҳолӣ сарам аз тоҷи тасдиқ,
Ки як мӯ аз итоат сар напечам,
Ба макру кизбу райбу шар напечам.
Магир аз ман фузулу ҳарзагӯӣ,
Ки дорӣ бахшишу афву нақӯӣ.
Қусуре сар задам аз парда ногоҳ,
Ҳазорон тавбаву астағфируллоҳ.
Биё, соқӣ, чу май дар шиша дорӣ,
Ба ман деҳ, аз чи рӯ андеша дорӣ,
Ки имрӯзам ғанимат ҳаст, фардо
Зи аҷзам бишканад сурат мабодо?

Нағмаи ҳастӣ ба лаби зеру бам
Сар зада аз пардаи сози адам.
Олам аз ин нағма пуравоз шуд,
Одам аз ин парда бурунтоз шуд.
То гуҳараш чилвафурӯш омада,
Аҷзи навое ба хурӯш омада.

Фитрати ў чун ки адамҳастияст,
Рафъати ў аз асари пастиаст.

Чӣ бошад одамӣ? Сомони ачзе,
Ғуборе дар лаби домони ачзе,
Муҳити бекарони нотавонӣ,
Сипехри беканори ҷонфишонӣ.
Гули домони дашти норасойӣ,
Ғариқи қулзуми бедаступойӣ.
Ғариби шомӣ кӯйи кавну афсод,
Фурӯзон партаве дар раҳрави бод.
Самуми тези нокомӣ баҳораш,
Ҳаводис як қалам ойинадораш.
Баландовозае аз зердастӣ,
Маолидастгоҳи дӯши пасти.
Тилисми ҳайрате, ойинаи хеш,
Дукони ибрате во карда дар пеш.
Ба ҳоки сурмае печида овоз,
Адам бо ҷилваӣ ў ҳаминонтоз.
На андар будани ў ихтиёре,
На андар ҳастияш як дам қароре.
Чу ў бар дафтари ҳастӣ рақам шуд,
«Алиф»-у «дол»- «мим» ўро алам шуд,
Ки ўро ҳар ду ҷониб ҷуз адам нест,
Миёна ҳолате чун «дол»-и ҳам нест.
Дамаш хатми адам, хатмаш ҷунин ҳам,
Бувад маънӣ ҳамин дар лафзи одам.
Вале ин зарра андар поймолӣ
Тараққӣ гираду соҳибкамоли.
Чи ҳоке, мазҳари ранги аҷоиб,
Чи миное, пур аз акси ғароиб.
Чи гулшанҳо, ки дар ин ҷо аён аст,
Дар ин вайрона маъданҳо ниҳон аст.

Уручаш—дархӯри худро нагуфтан,
Қабулаш—ҳар қадар аз хеш рафтан.
Ба авчи иззаташ то роҳ доданд,
Зи худ кам гаштанааш чун Моҳ доданд.
Ғуборааш ҳар қадар аҷзошноист,
Миси қалбаш, ба охир, кимиёист.
Шикастапро шикастан мумиёй,
Висолаш мансаби азхудбарой.
Шиносад хешро, гардад шиносо,
Ниҳад худро, равад бар арши аъло.
Данӣ — хосияти ғайбу шуҳудааш,
Тадалло — манзари файзи сучудааш.
Қиёмаш — по задан бар фарқи кавнайн,
Хами сози рукуаш — қоби қавсайн.
Муҳити коиноту ҳар чи дар ӯст,
Туфайли обёри гулшани ӯст.
Нашуд то тинати ўро намуде,
Накардӣ чилваҳо майли шуҳуде.
Ғубори ваҳшаташ чун ногаҳон хост,
Хиёми осмон сураат биёрист.
Ба сози пардаҳои ҳафтовоз,
Ба боли товуси даҳгонапарвоз.
Барои донаи ӯ чор мазраъ
Зи баҳри кишти ӯ анҳори арбаъ.
Ҷихот аз пушту рӯяш эътиборе,
Шухур аз сарфи анфосаш шуморе.
Азал он дам, ки будӣ 3-ӯ нишон гум,
Абад он гаҳ, ки гардад аз миён гум,
Қарори даҳру ваҳшаткомии ӯ
Ҳамон орому беоромии ӯ.
Замин мазраъаҳои сарфи маошаш,
Фалак андар мазорей обпошаш.
Яке фарши қадам андозаи ӯ,
Дигарҳо пардаҳои козаи ӯ.

Бихишту дӯзахе дар ҳашр гӯянд,
Ҳама подоши карданҳои ӯянд.
Муҳаббатпешаи бо ҳусн мафтун,
Раги андешаи афтода дар хун.
Лаби ҳасратфурӯши охтавъам,
Ҷунуновозаи бо ишқ ҳамдам.
Чӣ бошад ишқ? Шӯре дар димоғаш,
Чӣ бошад ҳусн? Оне карда доғаш.
Баҳораш ранги ин савдо кунад гул,
Хумораш нашъа мерезад аз ин мул.
Хаёле дар сараш ғавғо гирифта,
Ҷунуне дар димоғаш ҷо гирифта.
Ҳавое мебарад аз худ ғубораш,
Ба доғе мекашад боло бухораш.
Саҳобаш қатрабори ашки хунин,
Сипехраш гул кунад ғирболи Парвин.
Парафшон бисмили саъйи тапидан,
Қафас бишкаста, дар банди паридан.
На домаш монеи афшондани бол,
На қайдаш банди по дар ҳеч аҳвол.
Саёдаш, то кунад якбора бисмил,
Дамаш гардан занад бар теғи қотил.
Ҷаҳоне хобу ўро дида беҳоб,
Катон пӯшидаву дар сайри Маҳтоб.
Ҷаҳон во кардани мадди нигоҳаш
Адам барбастанӣ чашми сиёҳаш.
Нигоҳаш субҳгоҳи ҳақшиносӣ,
Надидаш тира шомӣ носипосӣ.
Адам аз кӯшиши ӯ зевари гӯш,
Ҷаҳолат з-илтифоти ӯ фаромӯш.
Ҷу ширин мешавад, резад табассум,
Ба вачд ояд, таровад з-ӯ тараннум.
Нафас бар ҳукашӣ ўрост мансаб,
Зи аҷзи ӯ садое ҳаст, «ё Раб!»

Чу рангаш карда дар девори тан гул,
Гирифта набзи сад гулзор булбул.
Хумистони баҳори як ҷаҳон ранг,
Найистони ҳазоровоз дар ҷанг.
Баҳори гулфурӯши олами ҳол,
Ниҳоли гулшани таҷдиди амсол.
Дарахти эмани Тури таҷаллӣ,
Ба доғ уфтода, аммо дар тасаллӣ.
Ғаму дарде, вале дар мотами хеш,
Ҷаҳонгарде, вале дар олами хеш.
Хилофат аз ҷалоли тинати ӯ,
Рисолат аз камоли фитрати ӯ.
Вилоят ранги гулзори вучудаш,
Ҳидоят сархати лавҳи шуҳудаш.
Ҷамолаш акси нури лоязолӣ,
Камолаш илтифоти зулҷалоли.
Ба лавҳи сина рози осмонҳо,
Аён дар сирри ӯ рамзи ниҳонҳо.
Дилаш ганҷинаи анвори лорайб,
Ҳаёл ойинадори ҷилваи ғайб.
Зи зоташ шеваи асмо мубарҳан,
Зи рангаш чеҳраи авсоф равшан.
Яке нақше зи килки сунъ пайдо,
Ба таркибаш сабаб авзои асмо.
Харобободи бетобӣ зухураш,
Бутун фирдавси аъло дар ҳузураш.
Зухур аз зоҳири ӯ ҷилвафармо,
Вале аз нуқси маҳсусӣ мубарро.
Нашояд гуфташ ин таркибу ҳайкал,
Сиво з-ағрозу аҷсоми мушаккал.
Намояд қатраву баҳрест заххор,
Гулистон асту хори ҷашми ағёр.
Фано аз хешу бо Аллоҳ боқӣ,
Ба худ захру аз ӯ ширин мазоқӣ.

Хубобе гар ба зоҳир хайма орош
Ҳақиқат дар кафи амвоҷи дарёш.
Сипеҳр асту вале дар таҳти афлок,
Ба ҳок олуи, аммо ҷавҳари пок.
Муқаддастинат, аммо ҷандапӯше,
Қудусифитрату имконфурӯше.
Зи аҷзоидагӣ рафтаст аз ҳуш,
Ки қарда иззати ҳудро фаромӯш.
Таолаллоҳ, зиҳн қудратнамоӣ!
Ғубореро диҳи ин қибриӣ.
Ту ҳам, Ҳоҷӣ, қунун з-ин қудмонӣ,
Мабод аз фикри қори хеш монӣ.
Ту ҳам ҳоқиву дар ҳок ин баҳор аст,
Ҷаро ойнаат дар Зангбор аст?
Надорӣ дидаи биноӣ дар пеш,
Қули ҷашмиву айби сурати хеш.
Нафасро, то тавайн, пос медор,
Баҳори файз хоҳӣ, бош дар қор.
Замин гар ҳар қадар ислоҳ қорад,
Нақорӣ, қонаи гандум наёрад.
Қу Аҳмад ихтиёри бандагӣ қард,
Қислат бар сараш зебандагӣ қард.
Ба иззат ҳазраташ дар лайлаи қоч
Зи паҳлуи ниёзаш бурд меёроқ.
Қаломӣ он суҳангӯӣ дар маҳд
Ано Абдаллаҳ омад аввали аҳд.
Варо эҳёи мавтӣ шуд мусаллам,
Қислат мансабааш, валлоҳу аълам.
Биё, соқӣ, зи оби оташинранг
Бишӯ аз хоҷири ойнаам занг.
Қияҳ шуд дар қуқони қинаи хеш
Зи айбам пушту рӯ ойнаи хеш.

Нафс гар ором бигирад, қи ҳуш,
Аз талаби ном бимирад, қи ҳуш.

Гар бикунад пешаи худ саркашӣ,
Сард кунад моидаи дилхушӣ.
Сахт балоест, аз ӯ тарсу бим,
Душмани ҷонист, азоби ҷаҳим.

Ало, эй нафси бадкирдор, чунӣ
Ки нангу ор дорӣ аз забунӣ?
Чу шайтонзодаи, бо хӯи саркаш,
Баландӣ хоҳиши табъат, чу оташ.
Таракқӣ пешаву атвор дорӣ,
Чу гардун аз таназзул ор дорӣ.
Гаронат гӯшу кирдорат фазихат,
Қабулат нанг дорад аз насихат.
Ба бозори ҷаҳон бо доми тазвир,
Саёде ҳастӣ, абноизамонгир.
Ридопече, кулоҳу жандапӯше,
Сухансанчиву мавъизатфурӯшӣ,
Маориф гӯйиву ҳикмат намоӣ,
Баён фармоӣ з-аҳкоми худойӣ.
Ба дому донае найранг бозӣ,
Ҳама мардум ба қайди хеш созӣ.
Гаҳе андар қабои барди дебо,
Табахтур карда, гардӣ, чилвафармо.
Биёройӣ дукони худнамоӣ,
Ба ҳар оне ба сад зевар барой.
Чу май дар шиша, аз мастӣ бичӯшӣ,
Бурун тозӣ барои худфурӯшӣ.
Чу бандӣ хотири халқе ба ҷохат,
Ҳаёли ҷамъе дар пашми кулоҳат.
Чу хоҳам доми макратро бичинам,
Нихам дар узлатат, фориғ нишинам.
Дар он ҷо ҳам бубинам гирудорат,
Ба фикри худфурӯшӣ пайдорат.
Фурӯшӣ хешрову худ гузинӣ,
Гаҳе ин рангу гоҳе инчунинӣ.

Зи ҳукмат пойи дониш рафта дар гил:
Хуносоӣ, вале хунсои мушқил.
Ба камтар фурсате шав бар сари хуш,
Шунав андарзрову гир дар гӯш,
Ки андар домани ин кӯй 3-ангор
Дамеро зомини фурсат мапиндор.
Фарози миҷжаро бар ҳам шудан не,
Фирори ашк дар вай омадан не.
Дар он чамъе хурӯши алвидоъ аст,
Дар он сақе, ки нороиҷ матоъ аст,
Фурӯшӣ хешро, ай ҳеч, то чанд?
Баҳоят ҳеч, бо ҳечӣ чи хурсанд.
Шудӣ Иблиси пурталбисро ёр,
Ки ҳаст ӯ дар газанди ёр бисёр.
Ҳамон ёрест, гар обат бирезад,
Ту монӣ ташнакому худ гурезад.
Фиребат дода он малъуни ноком,
Баровардат бурун аз васфи ором.
Зи гулбонги хирадмандиву тазвир,
Фикандӣ то ба аршу фарш ташхир.
Биёяд мушқиле ногоҳ дар пеш,
Хирадмандӣ, аз он мушқил бияндеш.
Яке фикре намо, эй маслаҳатроӣ,
Зи бори хичлатат то нашканад пой,
Ки он мушқил басте бори гарон аст:
Гудозад кӯҳ аз ӯ, гар осмон аст.
Кунун, эй моӣ сад ранчу ташвир,
Илоҷе кун, аз он мушқил раҳо гир.
Ки меоӣ ба бори фарбеҳӣ, лек
Надорӣ бор аз фарри беҳӣ нек.
Ҳама олоишӣ, афсурдахотир,
Ки дар илми Худо ҳар зарра ҳозир.
Шавӣ ҳозир ба ҳукми маҳзари ӯ,
Раҳи гумгаштану баргаштанат ку?

Раҳат барбаставу борат набахшанд,
Радат созанду зинҳорат набахшанд.
Ба ваҳшатгоҳи ҳасрат пой дар гил,
Фурӯ монӣ яке, эй вой мушқил!
Зи ононӣ ту, эй ранги шикаста,
Ба нозу неъматӣ вофир нишаста.
Бикун шукре, ки бозат ҷойи он на,
Чу фурсат меравад, ўро қазо на.
Ҳамон беҳтар, ки андак фурсате аст,
Ғанимат дору мафкан бозаш аз даст.
Ба сўйи чашмасори тавба кун рӯ,
Дарову з-ин ҷанобат рӯву тан шӯ.
Ҳама андешаҳои радду ботил
Бурун кун аз бисоти хонаи дил.
Хулуси нияту саъйи адаб кун,
Сабукпой ба роҳи ҳақ талаб кун.
Ба ҳиммат бар сироти мустақим по
Бинех, то бигзарӣ фирдавси аъло.
Сари таслим дар роҳи ризо шав,
Ба сўйи матлаби асли фаро шав.
Расӣ он ҷо, ки мебояд расидан,
Биёбӣ он чи натвон з-ӯ буридан.
Ҳаке дар зиммаи мо буд, гуфтем,
Ба ҳукми маслаҳат дурдона суфтем,
Ба худ андеша кун, бо ину он неҳ,
Малул оӣ, ба Ҳочӣ дар миён неҳ,
Ки моро фурсати ҳар бор гуфтан
Набошад, ҷуз ба фикри хеш хуфтан.
Биё, мутриб, бизан дар парда гулбом,
Зи ваҳшат хотирам то гирад ором,
Ки дилро хуш кунад мавзунии тор,
Чу ҳарфи мардуми санҷидагуфтор.

Файзи суҳан баҳшиши субҳонияст,
Таъби нақӯ рутбаи инсонияст.

То шуда бар нағмаи савту садо,
Аз лаби созе надамид ин наво.
Тифли башар, чун бирасид аз адам,
Нағмаи ӯ соз зад ин зеру бам.
Субҳи баён аз лаби ӯ бардамид,
Шоми маонӣ зи дамаш рӯсапид.
Рутбати ӯ чунки суханпарварист,
Бар ҳама ағёр варо бартарист.

Басо муддат, ки конуни замона
Баланду паст мезад бар тарона.
На ҳарфе з-он навоҳо буд мафҳум,
На маънӣ з-он садоҳо гашта маълум.
Зи баъди умрҳову қарну соле
Бурун ҷӯшид фасли эътидоле.
Баҳоре, обёри ғайзи тавъам
Рабиёе интиҳоби ҳашти хуррам.
Дами Исо сахаргоҳаш вазида,
Зи ҳокаш ғунчаи Одам дамида.
Расида навбати он шӯру ғулғул
Ба Одам, чунки қарда з-он миён гул.
Ба мавзун ҳайкале омад мусаввар,
Қаломаш низ дар авзон муҳаррар,
Ки бошад ҳайф з-ин сози мурассаъ
Таровад ҳарфу савти номусаччаъ.
Дабистони вучуди эътиборӣ
Ба дарси мантиқи ӯ гашт қорӣ.
Равон шуд мактаби ӯ бо фасоҳат
Расида абҷадаш авҷи балоғат.
Хуми кайфияти асрорҷӯшӣ,
Фасеҳи мантику қунҷи ҳамӯшӣ.
Қамоли фитрати ӯ гашт маълум
Зи лутфи мантику таъбири манзум.
Дихад қарбиву нармиҳои овоз
Ҳаба аз лутфҳои пардаи соз.

Чу ояд бештар оҳанги мавзун,
Шавад дил махв дар гирдоби афсун.
Ба мавзунӣ расида пайкари шамъ,
Ки гашта нури чашми мардуми чамъ.
Чу рабти вазни ӯ ҳар гоҳ бугсехт,
Ба сар хоку ба доман обрӯ рехт.
Ба маҳзи нутқ он некусаранҷом
Надорад фазл аз боқии инъом.
Ки андар истилоҳи ҳар як овоз
Дамад аз пардаҳои мантиқи соз.
Чу дорад шухрате қонуни одам,
Ки мавзун нола дорад зер ё бам.
Касе мавзун набошад, нест инсон,
Сухан санҷидагӯй нест осон.
Зи саъю касб набвад таъби мавзун,
Ба чуз файзи баҳори лутфи бечун.
Китоби муъҷизоёти рабонӣ,
Ки мустағнист з-алфозу мабонӣ.
Ба мавзунӣ шуда туғро-ш нозил,
Набошад гарчи шеър аз лабу дил.
Ба ҳар ҷо мантиқи мавзун писанд аст,
Мусаччаъ ҳарфро қадри баланд аст.
Каломи нарму мавзунӣ муқаффо
Кунад дил равшану хотир мусаффо.
Нафас, ҳар гаҳ ки носанҷида ояд,
Димоғу сина з-ӯ ранҷида ояд
Дами мавзун, агар дашном бошад,
Хуширо марҳабо пайғом бошад.
Насанҷида каломи шафқатогин,
Нагардад чуз қарини таъну нафрин.
Ба шамшери забон марди суханвар
Кунад олам мусаххар чун Сикандар.
Забон чун дашнаи гуфтор гирад,
Наём аз оби ханҷар бор гирад.

Яқин аз табъи мавзун метавонӣ
Ҳали ашколу идроки маонӣ.
Шиносо табъ гардад бо дақоик,
Шавад ойинаи ҳаққулҳақоик.
Зи мавзунист боли фикр пайдо,
Ки дорад сайр дар афлоки оло.
Сари торе ба даст оварда, яънӣ,
Ки пайванд аст андар асл маънӣ,
Фасохат муъчизи пайғамбарон аст,
Пас он гаҳ дар лисони шоирон аст.
Ба меъроҷи суҳан, пас аз паямбар,
Набошад ҳамчу шоир шахси дигар.
Шакархо тӯтиёни равзи тавфиқ,
Навоғӯ булбулони боғи таҳқиқ.
Хушо ин соқиёни маҳфили кудс,
Зихӣ ин мутрибони маҷлиси унс!
Зи оби табъашон гардид хуррам
Риёзи назму боғи наср бо ҳам
Забон мифтоҳи боби ганҷи малкут
Мунаввар қалбшон з-анвори лохут.
Суҳан чун баркашад аҳли қавофӣ,
Дихад ганҷи ду оламро талофӣ.
Суҳан таъсир дорад аз суҳанвар:
Набарди теғ чуз бар дасти Ҳайдар.
Миёни мардумон фарқест равшан:
Зи нутку нома, не аз ришу гардан.
Суҳан, гар аз лаби саҳбон бирезад,
Шакар андар мазоки чон бирезад.
Сафол, ар ҷавҳарӣ орад ба бозор,
Кунад шоиста дар ҷашми харидор.
Забоне таън бар шоир кушуда,
Зи Қуръон куфр истисно намуда,
Ки ҳар шоир набошад марди гумрах,
На ҳам шеърӣ накӯ «мойнбағӣ лаҳ».

Чу бигзаштанд арбоби маонӣ,
Чу анқо пар зада дар бенишонӣ,
Бурун рафтанд ҳар як аз миёна,
Тихӣ аз номашон омад замона.
Муҳити ҳодисоти боталотум,
Чу гавҳар кардашон дар қаъри худ гум.
Фароғат доштам бе ину оне,
Қаноат бар дами обеву ноне.
Шикаст он даврро даврон ба номам,
Бирехт он роҳро соқӣ ба чомам.
Ба фикри шеърӯ мавзунӣ набудам,
Ки гуфт ин ҳуш дар гӯши шунудам,
Ки: «Эй, аз ҳоби ғафлат бош бедор,
Ту ҳам мавзункаломӣ, бош дар кор!
Ба ғафлат ҳамнафас бошӣ ту то чанд,
Чу гавҳар зери хас бошӣ ту то чанд?
Хунар бар ҳар, ки Эзад офаринад,
Набошад аз адаб, фориғ нишинад.
Зи неъмат ҳар лабе саршор ояд,
Дами шукраш асаризҳор ояд.
Таваҷҷуҳ кун ба дорулмулки маънӣ,
Нишин 3-ин баҳр андар фулки маънӣ,
Ки ҳолӣ гашта ин деринаобод,
Ба номат қуръаи ҳукмаш бияфтод.
Низоми назм кун андар саводаш,
Нисори наср фармо дар билодаш.
Туй фармонравои ин қаламрав,
Ба девонаш намо шерозаи нав.
Чунин аст суннати ин чархи аҳзар:
Калон гирад, шавад то хурд меҳтар.
Зи гулшан то қулоҳи гул нарезад,
Самар бар гулбуни ҳастӣ нахезад».
Ба ҳушёрӣ зи ҷойи хоб частам,
Қалам бар панҷаи тавфиқ бастам.

Мадад чустам зи арвоҳи Низомӣ,
Ионат аз равони шайх Ҷомӣ,
Ништам бар сарири хушбаёнӣ,
Кушодам домани гавҳарфишонӣ.
Кунун абри бисоти ин баҳорам,
Чу найсон донаи гавҳарнисорам.
Риёзи ин гулистон гашт хуррам,
Саҳоби хомаам чун рехт шабнам,
Асар хезад каломамро зи оғӯш,
Ки мерезад лабу дил мезанад чӯш.
Сухан дорам, валекин, сарсарӣ нест,
Майи завқи хумор, аммо барӣ нест.
Димоғам ҳар гулери менабӯяд,
Намечунбад забон, то дил нагӯяд.
Набошад маъние ўро нагуфта,
Ба мазмуне гуҳарвораи насуфта.
Вале ҳар ҷо яке маънишиносе
Дихад ўро ба таъби худ либосе.
Ба бор ояд ҷамоли он паривор,
Ба ҷашми муштарӣ орад ба бозор.
Биё, соқӣ, ба номаи кун шаробе,
Ки дил равшан кунад чун офтобе,
Муваффақ то шавам аз наъшаи ў,
Раҳе гирам, ки бошад рост неку.

Арши суҳанро бидиҳам бартарӣ,
Фарши хирадро бикунам зеварӣ.
Аз сифати хубии маъмурае
В-аз гуҳари шоҳиди мастурае.
Рафти суҳан бар сари Хатлон бувад,
Хубии ватан гӯшаи имон бувад.

Худо чун вазъи таркиби башар кард,
Кароматномааш маншури сар кард,

Ба чойи истикомат кард мухтоҷ,
Бихишташ бурду бозаш кард ихроҷ.
Чаҳонро баҳри ӯ барбасти ойин,
Дар он вайрона фармудаш, ки биншин.
Замин аз юмни пойи он муборак
Ба ободӣ даромад пою торак.
Муборакпай, ба шӯристон гар ояд,
Зи нақши пой ӯ сунбул барояд.
Билоду қаряҳо гардид маъмур,
Чу гардун бурҷҳо манзилғаҳи нур.
Зи хубӣ чун бихишт аз рӯйи эъзоз
Намудӣ ҳар яке бар дигаре ноз.
Аз ӯ шуд мунтахаб сабзиназоре,
Чаҳони дигаре, боғу баҳоре.
Замин чун бар фалак н-ояд мубоҳӣ,
Ки Хатлон халқ кард аз вай Илоҳӣ.
Чу Хатлон хиттае кам офарида,
Ки фирдавсе ба олам офарида.
Чу бинад дидае аз айни инсоф,
Риёзе сар зада аз дашти алтоф.
Насими файз бар хокаш вазида,
Ғубораш, то бихезад, гул дамида.
Шамолаш гар бигардад, мушк резад,
Ҳавояш чун бичунбад, атр безад.
Тамошояш бубинад ҳуриён дӯш,
Бихишт аз ёдшон гардад фаромӯш.
Чу наҳри шири Ширин обшораш,
Лаби Ширин канори чӯйбораш.
Баҳоре – набзи гулҳо баста дар мушт,
Ҳамеша сабззораш чор ангушт.
Ба рӯяш з-абри раҳмат шомӣёнҳо,
Хати борон – таноби соябонҳо.
Ба ҳар мӯ донаи гавҳар ҳамоил,
Раги ҷонест гӯё бастаи дил.

Набинӣ бе баҳорон сарзаминаш,
Зимистон аст – гул дар остинаш.
Ба домони баҳораш боғу бустон,
Ба дӯши хорзорааш сунбулистон.
Назокат, ҳар кучо бошад, дар ӯ чамъ,
Зи хошокаш намоён буркаи шамъ.
Агар хоре ба пойи ӯ расида,
Чу шамъаш аз гиребон гул дамида.
Аз он беш аст дар вай боғу гулшан,
Ба пирӣ мерасу натвон шумурдан.
Зулолаш софии Кавсар гирифта,
Чу маъшуқаш Замин дар бар гирифта.
Канори ҳавзу тарфи чашмасорааш,
Сафохезе, Ҳалаб ойинадорааш.
Зи борон, аз латофатинтисобӣ,
Задӣ сад гуна табхоли ҳубобӣ.
Хушо сайру тамошои баҳораш!
Канори ҳавзу дашти лолазорааш.
Навои булбулонаш шох бар шох,
Асарсанче, ки созад кӯҳ сӯроҳ.
Зи бори мева шохи паҳн борик
Чу пирон ҳам шуда, бо сачда наздик.
Саховатмашрабе, густурдааш хон,
Ба ҳам бар чида неъматҳои алвон.
Тамаъ бар неъматаш чун осмон кард,
Забони косалеси Каҳкашон кард.
Ба иффат, чун занони покдоман,
Зи хуни лола марҷон то ба доман.
Бубинӣ санъати дасти худойӣ,
Дар он ҷо гар тафарруч менамойӣ,
Ки карда нақшо дар чавҳари санг
Чудадун бийзун хумрун мухталифранг.
Намояд росиёти ин шутуркор
Қатори бухтиён, аммо намакбор.

Аз он шуд ин диёри раҳзани хуш
Малоҳат дар кафи хокаш ҳамоғӯш.
Хавояш чун гулоби инбисот аст,
Димоғаш дилхушӣ дар ин бисот аст.
Чу баҳти рӯкушову фоли фирӯз,
Маҳаш иди Сиёму рӯзи Наврӯз.
Фараҳ маъмураи ойинасурат,
Мусаффо шишаи дур аз кудурат.
Гулистони Ирам пинҳон ба хокаш,
Шадоди орзуҳо ҷонҳалокаш.
Бихиште, лек Одам гашта сокин,
Латофатманзиле, рашки амокин.
Зи хокаш қолаби Одам кашида,
Ки аз ҷаннат ба ин ҷо орамида.
Вадиат дар канораш карда бечун
Зи ҷаннат оби софи наҳри Ҷайхун.
Арӯсе, зода аз фарзанди шашрӯз,
Зи модар зода, аз зоянда фирӯз.
Зи дунё вусъати ӯ ҳаст берун:
Ба домонаш рабате ҳафт гардун.
Хутан бар охувони ӯ ҷарогоҳ,
Хито бар галлабононаш ду хиргоҳ.
Бадахшон хун зи рашки кӯҳсораш,
Ба доман лаъли хунин ашквораш.
Ба доғаш баски рафта дар табу тоб,
Фарангистон нишаста дар лаби об.
Мағӯ дар пеши ӯ аз Ҷинду Кашмир,
Гунаҳ бошад, забонро дар адаб гир.
Зи гарди домани миҷгонсиёҳон
Кашада сурма дар ҷашми Сифоҳон.
Ба ҳубонаш макун нисбат, ки бинӣ
Хиҷолатмаҳвашони Руму чинӣ.
Паризодони аз ноз офарида
Зи шӯҳихои эъҷоз офарида.

Ба тори зулфашон дандони шона
Расад, дил мекушояд дона-дона.
Ба рӯи сабза аз нозукравонӣ,
Бароянд дар либоси арғувонӣ,
Биболад аз замин то осмон ранг
Қузаҳ аз шаш чихат созад аён ранг.
Макони фазлу арбоби хунар ўст,
Қумоши илмро печида дар пўст.
Ҳама аҳли камоли ҳол то қол
Зи хокаш медамад чун сабза ҳар сол.
Ҳамеша сокинонаш дар ибодат,
Ба эҳсону мурувват карда одат.
Набудӣ мардумонаш гар малакхӯ
Бурун мекардашон аз равзаи ў.
Чу рабти субҳагар чамъе нишаста,
Худогӯ бо дили сӯрохи хаста.
Сайид Умар яке аз орифонаш,
Чу гардун, дар баландӣ қадри шонаш.
Кухан мастонаи ишқи илоҳӣ,
Яқин хумхонаи завқи камоҳӣ.
Мададгори накӯмардони асрор.
Чунуди шаҳри ирфонро аламдор.
Зи фирдавси шариат ҳулла бар дӯш,
Биҳишти ҳулди суннатро қаболӯш.
Чу субҳаш нури рӯ аз ботини соф,
Чу об аз нармаҳӯӣ айнаи алтоф.
Зи авлоди набӣ, фаҳри ду олам,
Мусаллам дар тариқи Ғавси Аъзам.
Ба ҳоки он замини ҳулдмонанд
Бузургони қадиме хуфтагонанд.
Яке аз ҷумлаи онҳост, донӣ,
Алии Сонӣ–Амири Ҳаммадонӣ:
Хумистони майи ноби ҳақиқат,
Аламбардори майдони тариқат.

Яке дигар, ки минхоҷи тариқ аст,
Бузурги пешво, шайхи Шақиқ аст.
Фақеҳи мучтабо, шогирди Нуъмон
Ниҳоли мевадори боғи имон.
Латофатҳо, ки дар ин сарзамин аст,
Зи файзи дасти фирдавсофарин аст.
Касе ҳулди барин кардан тавонад,
Чи сон таъмир-ш аз ҳубӣ бимонад?
Ба ин ҳубӣ, ки сарфи ин диёр аст,
Будам кам зиндагӣ, то рӯзгор аст.
Вале, афсӯс, 3-ин дори надомат,
Надорад як гуле ранги иқомат.
Вале афсӯс аз ин зиндагонӣ,
Ки, то чашме занӣ, ин ҷо намонӣ.
Вале, афсӯси наъли кӯҳсорат,
Дар оташ то фитад, мирад шарорат.
Дареғу дарду вовайлову афсӯс:
Даройи арраҳил ҳар дам занад кӯс,
Ки ин ҷо фурсате, эй корвонӣ,
Набошад як нафас ҳардалкашонӣ.
Баҳору ғунчаву булбул равонанд,
Ба дӯши бод боре мекашонанд.
Гулро гулшани ӯ чилвагар кард,
Ту ро зарбулмасал андар назар кард,
Ки ин нозофаринӣ бе ҳалал нест,
Чудо аз вай ҳазон, аз ту аҷал нест.
Ту берун меравӣ, ин зол монад,
Чу дар хун мешавӣ, абрӯ паронад.
Ба ин безътиборихост ширин,
Ба дилҳо саҳт карда пойи тамкин.
Чу қанди меҳри ӯ афзун чашида,
Падар фарзандро дар хун кашида.
Бародар бо бародар аз барояш
Кашида теғҳо дар Карбалояш.

Ба ҳар чо фитнаву ошӯб пайдост,
Яқин аз бодаи савдои дунёст.
Аҷал доғест, қатъу зиллати ӯ
Аз он сахт аст, бошад фурқати ӯ.
Мабандаш дил, арӯсе ҳаст бе дил,
Насӯзӣ то ба доғаш хонаи дил.
Нагирӣ дар назар, покиза гардад,
Бигирӣ беназар, ношиза гардад.
Сиришташ ҳаст бо ин шева тавбам,
Манеҳ хотир ба ҳеч асбоби олам.
Чу ғаргинат бувад зоянда модар,
Ба ин фитрат бувад оянда духтар.
Чу Ҳоҷӣ медиҳад андарзи ин фан,
Ба гӯши ҳуш зевар соз, эй «ман»,
Ки бошад зеваре дар бебаҳой.
Насихатҳо, ки меояд худой.
Биё, соқӣ, ки дорам аз ту уммед
Шароби холисе бо нафъи ҷовид.
Ки чун хум доимо созад дилам ҳуш,
Зи бадмастӣ наёям бар сари ҳуш.

Тӯтии табъам ба шакархой аст,
Булбули фикрам ба даморой аст.
Мидҳати султони замон мекунам,
Роҳати омест, аз он мекунам.
Зилли Худо бар сари исломиён,
Ҳомии дин, ҳофизи имониён.

Касе, к-ӯ ҳаст андар ҳушёрӣ,
Шиносад қадри неъматҳои борӣ.
Ба шукр андар бувад рӯзонаву шаб,
Набошад ҷуз сипосаш ҳеч мансаб.
Кадомин неъматеро шева шуд ом,
Аҳам донад сипосаш аҳли инъом.

Ҳамон неъмат, ки нафъи ўст шомил,
Вучуди салтанатдорист одил.
Бувад шоҳе чунин некухавотир,
Бузурги ботину султони зоҳир.
Бувад ў сояи Яздону бошад,
Шариатро қавифармону бошад.
Агар аз адл кори бекасон кард,
Пиёда умраву ҳаҷчи қирон кард.
Баробар нест шабҳо зиндадорӣ,
Ба муҳтоҷе кунад ҳоҷатбарорӣ.
Зи золим доди мазлуме диҳад гар,
Бувад бо ғазваи акбар баробар.
Бари шукрона бояд буд ҳозир,
Ки ҳаст ў неъмате бо ҳаззи вофир.
Тавон гӯяд лаби изҳори даъват,
Давоми сояш бар фарқи давлат.
Чу Хатлон инчунин бо иштиҳор аст,
Ки зерӣ ҳукми султони Бухор аст.
Ба дуриҳо ки ҳаст аз пойтахташ,
Фиканда соя бар ў чатри бахташ.
Зи пушти давлаташ осудахотир,
Муқими хонаву даштӣ мусофир.
Ҳама дар сояи он осмонфар,
Чу тифле, хуфта дар домони модар.
Насозад аз ҳимоят бо тағофул,
Бурида дасти туркони татовул.
Ба лаб табхола дузди дар камин аст,
Ки чашми ҳайбати ў дурбин аст.
Наранҷонад касе ҳар бекасеро,
Ки теғаш дар сиёсат ҳаст бурро.
Синони ситваташро мӯшикоф аст,
Дили хоро ба шамшераш ғилоф аст.
Зи ҳиммат гар кафи эҳсон кушояд,
Фалак аз рашки ў дандон бихояд.

Амир Абдулахадхони баҳодур,
Ба тоҷи шахриёӣ бебаҳо дурр.
Шаҳи олинасаб, фахрулхавоқин,
Падар султонӯ обояш салотин.
Зи шохон решаҳои хос дорад,
Ба шоҳи Нақшбанд ихлос дорад.
Аз он рӯ шухрати номаш баланд аст,
Ки хидматгори шоҳи Нақшбанд аст.
Кучо бар хотираш шахсе ниҳад бор,
Ки дорад инчунин пири мададгор.
Ба мисраш хок шуд он шоҳ охир,
Аз он бо балдаҳо гардид фохир.
Касе бар дида хокаш тӯтиё кард,
Ғаши худро ба охир кимиё кард.
Шафоатро кунад он шаҳ гар оҳанг,
Намояд партави меҳраш ба сад ранг.
Надорам аз ҷаноби шоҳ мансаб,
Зи қанди илтифоташ на ширин лаб.
На аз инъоми омаш баҳрабардор,
На аз хони қабулаш зиллабардор.
На андар маҷлиси ӯ бор дорам,
Ва гар борам диҳанд, инкор дорам.
Ба мансаб дилкашонӣ ҳам надорам.
Димоғи ҳукмронӣ ҳам надорам.
Ки ҳастам нотаवону дилшикаста,
Ба давлатхонаи ғурбат нишаста.
Яке мансаб, ки додастам Илоҳӣ,
Аз ӯ дар хичлатам дар узрҳоӣ.
Ризо кардан касеро қай тавонам,
Касолатпеша, шахси нотавонам.
Вале бар дори ислом аст ҳомӣ,
Дуояш воҷиб омад субҳу шоме.
Чу лозим карда бар моён дуояш,
Кафе бар мекунам ҳар дам барояш,

Ки то гурги фалакпаймо диҳад рам
Сахаргаҳ оҳувони Чини торам.
Савобит, то ки дорад равшаной,
Фалак доир чу чархи осией.
Замин то сабзаи сероб дорад
Шаби равшан гули маҳтоб дорад,
Бувад бар курсии соҳибқиронӣ,
Чу Хизраш бод умри ҷовидонӣ.
Саодат ҳамраҳу давлат ғуломаш,
Шароби бахтиёриҳо ба ҷомаш.
Дар ин давлатсарои салтанатгоҳ
Нашуд мавсум зиллуллоҳ, ҷуз шох.
Чи ранганд, аз кадомин боғи гулшан,
Чу кавкаб аз чи рӯ анвори равшан.
Зи васфи кирдигорӣ бор доранд,
Зи фасхи дар азимат ор доранд.
Набошад ғайр аз инаш ҳеч манзур,
Зи самти нукс гардад давлаташ дур.
Ҷаҳоне зери сели хун нишинад,
Надомат хотири азмаш набинад.
Чу ўро васфи Ҳақ гардид шомил
Бибояд гуфтанаш инсони комил.
Камоли одамӣ 3-ин ҷост пайдо,
Ки гашта мавдаи васфи таоло.
Шавад равшан ба арбоби дирият
Камоли азми шоҳӣ 3-ин ҳикоят.
Биё, соқӣ, биё, эй шамъи маҳфил,
Биё, эй рӯшноии хонаи дил.
Маям деҳ, то ғубор аз дил зудояд,
Ҳикоят аз лабам мастона ояд.

Буд яке мутриби ғамхорае,
Ном Мадан, ошиқи дилпорае.
Пардаи сози дили ишқорзу,
Сўзу гудози лаби ҳасратнуму.

Беди чунун бар сари ӯ соярез,
Роми раму ваҳшии орамгурез.
Аз хабари хубии маҳбубае,
Комдӣ ному бути марғубае.
Шамсаи маҷлис, маҳи дур аз ҳаё,
Кавкабаи маҳфили рақсозмо.
Духтари раз аз рухи ӯ шармвар,
Аз дами ӯ барки шарар дар ҳазар.
Дил зи кафаш рафт, чунун рӯй кард,
Ишқ равонаш ба ҳамон сӯй кард.

Мучаррадтози шаҳристони тачрид,
Қаландармашраби иқлими тавҳид.
Симурғи ошёни Қофи тавфиқ,
Ғавоси қулзуми заххори таҳқиқ.
Зи шарҳаш нуктаи кутби тасаввуф,
Зи матнаш нуктаи шарҳи таарруф.
Вилоят аз зухураш софанвор,
Бузургӣ аз ҳузураш чилваосор.
Муҳити аъзаму дарёи ирфон,
Тилисми ҳайрату эъҷози девон.
Саҳобе дар баҳористони маънӣ,
Гулистони хирад, бустони маънӣ.
Сипехри назму гардуни диroyат,
Амири кишвари насру ҳикоят,
Валии арши мазмун, волии дил,
Шаҳи курсии маънӣ, яъне, Бедил.
Касе теъдоди авсофаш бидонад,
Ки тазъифи аносир метавонад.
Ба қонуни ҳикоят инчунин ранг
Зи мизробии қалам зад тоби оҳанг,
Ки буд андар саводи Ҳинд шоҳе
Сикандарҳашмату Чамдастгоҳе.
Ба табъаш сархушӣ афтода ғолиб,
Ба базмаш одату бо айш роғиб.

Тарабомода, чун чаннат диёраш,
Нишоти сад гулистон дар канораш.
Намебудӣ яке аз додхоҳон,
Ба чуз дар раҳрави «Рост»-у «Сифоҳон».
Фиғон бар мешудӣ, буд аз лаби соз,
Наво мехостӣ, даф мезад овоз.
Агар хун рехтӣ, дар шиша май буд,
Гулӯ гар мефишурдӣ, нойи най буд.
Бинолидӣ рубоб, ӯ буд дар мушт,
Фишори гӯш медид аз сарангушт.
Ба навҳа мӯягарҳо мерасиданд,
Фиғонро аз дафу най мекашиданд.
Ҳама пирону барноёну хаста,
Чу гӯши соз дар маҷлис нишаста.
Чи маҷлис, растаи бозори қонун,
На маҷлис, зухрабоде чу гардун.
Дар он маҳфил, ки ҳубӣ мезадӣ гом,
Яке раққоса, будаҳ Комдӣ ном.
Паризоде зи фирдавси таманно,
Саҳй сарве ба боғи ҳусн пайдо.
Ҷамоле дар камоли лутфсозӣ,
Баҳори чилваи рафтору бозӣ.
Нигаҳтезу сабукхезу шакарбез,
Балоангезу шӯромез, тарабрес.
Ҳаёдуре, зи мастихо расида,
Парӣ аз хилвати мино расида.
Зи мастӣ Лайливу дар бениқобӣ
Ҷаҳони офате андар харобӣ.
Зи гармиҳои ҳусни беҳичобаш
Дами наззора шабнам офтобаш.
Рухаш чун Моҳ гоҳе хола мекард,
Чу кавкаб навбате дунбола мекард.
Зи холаш офати чашми афой,
Зи рӯяш ҳар тараф хатти шуой.

Зи чо барчастанаш шӯри қиёмат,
Қиёмат, он ки меорост қомат.
Ба азми рақс ҳар гаҳ печу хам дошт,
Зи шавқаш музикон сад зеру бам дошт.
Ба хангоми арак, к-аз печутобаш
Нишастӣ шиша дар зери ҳубобаш,
Сарангушташ яке назри шикастан,
Зи шӯхӣ нахли ўро мева бастан.
Ишора гар зи абрӯ менамудӣ,
Маҳи нав ҳар тараф рӯ мекушудӣ.
Миён гар зевари зангӯла мебаст,
Сетори Зухра меюфтод-ш аз даст.
Ба гардиш пой, то халхола бастӣ,
Зи мичмар оташи чаввола частӣ.
Ғубори шӯхияш аз домани ноз
Гулистон гаштиву мешуд фалакноз.
Парафшони видои орамидан,
Ки маҳшар мешуду будаш тапидан.
Лабашро гар табассум ёр мешуд,
Дами нойе шакаргуфтор мешуд.
Зи нармиҳои пайкар ончунонаш,
Чу мӯ сад тоб хӯрдӣ устухонаш.
Кафаш гар сафқа гаштӣ, гар хиноранг,
Фиғон мешуд гулу сар мезад аз чанг.
Чу чархе мезаду рафтор мекард,
Хати таҳсин бар ў паргор мекард.
Нигаҳ аз рафтанаш бетоб мешуд,
Назар аз гаштанаш симоб мешуд.
Дар он нозухиरोмиҳои созаш
Раги чонҳо ба пояш дар кашокаш.
Даф аз завқи тамошо як фиғон буд
Ҷалочил бар лабаш дастакзанон буд.
Гар аз як чашмакӣ бар соз мекард,
Навои рафтаро овоз мекард,

Хами абру агар бар чанг медид,
Забон мезад ба тори сози Ноҳид.
Ки то гурги фалакпаймо диҳад рам
Саҳаргаҳ оҳувони Чини торам.
Ба андози хиромаш бо хаму чам
Фиғони зерҳо мерехт дар бам.
Тавон тақрири он андоз кардан,
Қалам бояд зи мӯйи ноз кардан.
Ғараз, бо фитна зоташ буд тавъам,
Чи гӯям? дилфиреби ҳар ду олам.
Ба ҳар ҷое, ки базми подшо буд,
Намешуд дар миён, мотамсаро буд.
Чунин фармуд он донои бартар,
Ки андар кишвареву шаҳри дигар
Бад-ин сон мутрибе, номаш Мадан буд,
Тараб ҷӯши баҳори сад чаман буд:
Ба илми мусиқӣ соҳибкамоле,
Фани донишвари ро бемисоле.
Чу шахси бобуӣ дар сеҳркорӣ,
Чу тори субҳа андар дилшуморӣ.
Раги гул тори сози он ҳунарвар,
Навойи сад ҳазоронаш мусаххар.
Ҷаҳони маҳшаре обод мекард,
Ба ми созаши агар фарёд мекард.
Ба нармӣ чун зади дар пардаи зер,
Кашиди шаш ҷиҳат дар доми тасхир.
Парафшони ҳавои маҳфилаш хуш,
Суруҳи пумбагир аз равзани гӯш.
Зи шӯри беҳудӣ пешаш ҳарифон
Чу андар пойи хум саҳбопарастон.
Ба базмаш шамъ чун парвона мегашт,
Чу соқӣ ҷоми май рақсона мегашт.
Гар аз оташзабонӣ мезад овоз,
Сипанд аз рақс мегаштӣ фалактоз.

В-агар аз тарлисонӣ шӯхӣ ангехт,
Забони шамъро дар пой мерехт.
Гаҳе гар нохунаш дар кор мешуд,
Хирад мачнун, чунун хушёр мешуд.
Ба боғе булбули созааш ватан кард,
Равони рафтагон омадшудан кард,
Вале дар сар ҳавои беҳудӣ дошт,
Дилаш дар парда рози Комдӣ дошт.
Фиғон дорад ҳама бечора булбул,
Ки дорад дил кабоби оташи гул.
Ҳар он, к-ӯ дар замон гардида машҳур,
Намонад хотираш з-ошуфтагӣ дур.
Чу лола гарчи андар роғ бошад,
Рухаш хунин, дилаш пурдоғ бошад,
Ки аз мардони олам кард яксар,
Шунида васфи он шӯхи ситамгар.
Ба таърифи рухаш дил дода аз даст,
Надонам дил ба он нодида чун баст.
К-аз он бут он чи меомад ба гӯшаш,
Шуниданҳо, ҳамон, мерафт хушаш.
Ҳар он к-ӯ захма бар он тор мезад,
Садо мегашт, бар куҳсор мезад.
Чу ранг аз хичлати дидор мерехт,
Фиғоне аз найи минқор мерехт.
Аз он дилдор шавқӣ бедилӣ дошт,
Сипанде буд, ракси бисмилӣ дошт.
Зулайҳои чунонаш роҳ мебурд,
Ба ишқи Юсуфи нодида мемурд.
Шарар ворӣ ниғаҳ то боз мекард,
Фано дар гӯши ӯ овоз мекард.
Чу анқои ниғаҳ аз хеш бигзашт,
Ба ҷое шуд, ки натвон боз баргашт.
Чу вусъатгоҳи дил бигрифт тангӣ,
Сабурий рехт андар бедарангӣ.

Мухаббат охираш он сӯ равон кард,
Ватан бигзошт, тарки хонумон кард.
Раҳи нодида, лекаш роҳбар не,
Биёбоневу аммо ҳамсафар не.
Лаби хоми чигар лахти кабобаш,
Зи хуни дил дами сарди шаробаш.
Чу мӯре, монда пахлуе кашидан
Шикасти болу тамҳиди паридан.
Зи шӯри ҳасрати дидор гардон
Яке девонабоде дар биёбон.
Саёҳи марзу буми норасой,
Сабоҳи қулзуми бедаступой.
Кафи хокеву бар дӯши сабо на,
Равоне, лек аз ҳастӣ раво на.
Чу ашке, якдилу маҳви тапидан,
Тапишҳо сарфаи дар по чакидан.
Ҳавои қазбаи ишқи накӯкор,
Ғубораш реҳт андар шаҳри дилдор.
Бале, онро ки ишқи дар камол аст,
Ба охир раҳбари шаҳри висол аст.
Аз ин саҳбо касе дар чом дорад,
Лаби чомаш хати пайғом дорад.
Ба зангорӣ ғуборе гар бирезад,
Чу қисми сайқали тимсол хезад.
Миёнҷӣ, номаи пайғом бар сар,
Ба васлободи ушшоқон паямбар.
Ба қохистони дурӣ қаҳрабойӣ,
Ба пайванди ҷудой мумиёӣ.
Мухаббат хотиреро шод дорад,
Ба каф мизони истеъдод дорад.
Тихӣ з-овоз бошад хонаи ранг,
Надорад занг чун Чин нофа дар чанг.
Ҳино дар латмаи дарё набошад,
Ҳаё дар қабҳаи саҳбо набошад.

Тавон дидан зи нақши боли булбул
Хати мехрофарин аз дафтари гул.
Биё, мутриб, ба шӯре соз оҳанг,
Баҳоре гул кунад, хокам чунунранг,
Ки шояд сар кашад аз чо бухорам,
Ба кӯйи дӯст резад ашкворам.

Рафт Мадан, беҳуду девонаваш,
Дар талаби манзили ҷононааш.
Муддате дашту дару ҳомун бурид,
Мақсади дилро ба лаби хун расид.
Хоки сафар буд ханӯзаш ба сар,
Шухрати ӯ рафт ҳама бому дар.
Шоҳ шуд аз шухрати ӯ бешуур,
Тезхитобе бари ҳукми ҳузур.

Забоновар дабири зангборӣ
Варақ кард аз ҳикоят мушкборӣ,
Ки он саҳронаварди бесаранҷом
Ба шаҳри дилфиреби ёр зад гом.
Биҳиште дид аз ҳубӣ мусаввар,
Чу гардун наргисистон, сабзпайкар.
Мусаффо манзиле дар рӯнамоӣ,
Пушаймонаш Ҳалаб аз шишачоӣ.
Рутубат ҷӯш мезад аз заминаш,
Баҳорон хуфта доим дар каминаш.
Назокат дода хокашро чунон ранг,
Ки гул мешуд шарар дар аҳгари санг.
Ҳавояш таъна бар бозори Чин дошт,
Ки колои Хутан дар остин дошт.
Ба рашк аз чортокаш токи мину,
Ки ин як току ўро чор паҳлу.
Сарири бобҳои нозуковоз
Ба таъсири тамои аз пардаи соз.

Ба созаш захма зад девонагиҳо,
Дуболо—шӯриши мастонагиҳо.
Ба ҳадде оҳи сероҳанг мезад,
Либоси нола дар хун ранг мезад.
Навои соз будаш оҳу дарде,
Чу аҳз аз кӯйи шуҳрат дургарде.
Чу ғунча гарчи забти ҳол будаш,
Ғамози чарх шуҳрат менамудаш.
Кучо дар парда розе сар кашида,
Чу ғунча чоки расвой надида.
Зи созаш то наво ҳамёза кардӣ,
Ба ғулғул шаҳр пуrowоза кардӣ.
Ду боли нағмааш то кард парвоз,
Ба шуҳрат шаш ҷиҳат меод овоз.
Ҳикоят ҳам лаби тимсол мезад,
Шунидан кӯси истиқбол мезад.
Ду лаб якҷо агар бо ҳам шудан дошт,
Наво аз пардаи сози Мадан дошт.
Қумоши фазл кай монад таҳи бор,
Далоли шуҳраташ орад ба бозор.
Матой мушкро дар нофи оҳу
Ғамозӣ мекунад ҳамёзаи бӯ.
Қамол аз арзи шӯҳӣ беҳиҷоб аст,
Қабои субҳ чок аз офтоб аст.
Аз ин овоза Қомдӣ чун хабар шуд,
Тапидан бисмилашро болу пар шуд.
Зи тоби сина моҳи меҳрпарвар
Дар оташ бол мезад, чун самандар.
Зи шавқаш шӯриши девонагӣ рехт,
Чароғе буд, дури парвонагӣ рехт.
Чу мавҷи гавҳар андар беқарорӣ
Нами ашке ба рӯйи хеш чорӣ.
Сипанде, ки тапиданвор мечаст,
Танине, аз лаби бемор мечаст.

Шарар гашту нухуфт аз пар кашидан,
Ки бими шоҳ додаш орамидан.
Зи чонтарсӣ бувад аз ошиқӣ дур,
Ба ҳукми маслиҳат гардид маъзур.
Ҳама аҳли тамизаш сурати ҳол,
Симурғи мардумиятро пару бол.
Ғубори макдами он чавҳари соф
Намуданд сурмаи мижғони инсоф.
Ба қонуне, ки будӣ арзаи шоҳ,
Баму зере шуданд з-он пардаи оҳ,
Ки аз он кишвари шаҳри Ирамрез
Фалон иқлими фирдавси фараҳхез
Намуда тӯтие боли ҳавас боз,
Фишонда булбуле шаҳболи парвоз.
Чу баҳти нек, он мурғи фараҳбол,
Чу фоли саъд он товуси иқбол
Зи тайрони ҳавас гардида нозил,
Дар ин базмошён афканда манзил.
Ба дониш – интиҳоби чор девон,
Ба ҳубӣ ҳуснро бо ўст имон.
Мунаввар дида аз бадри чамолаш,
Калаф гумроҳи саҳрои камолаш.
Агар ҷое лабаш афсун дамида,
Зи шаш сӯ сурати Мачнун расида.
Дафи гардун дар об аз шарми рангаш,
Парешон тори Ноҳид аз тарангаш.
Сабо, то нақхаташ гулзор бурда,
Фиғон андар раги минқор мурда.
Найистон, то шавад пешаш навосоз,
Шакар чун сурма бандад роҳи овоз.
Агар қонунии олам бибозад,
Нафас чун ин наво кай менавозад.
Ду боли нағмааш, гар во кунад пар,
Ба боми осмон рақсад Дупайкар.

Хавас аз мурда орад бо тараннум,
Лаби тасвир созад хуш табассум.
Ба ҳар базме, ки ӯ дар соз ояд,
Зи бому дар ҳама овоз ояд.
Ҳарифе Комдиرو дар заман не,
Агар бошад касе, ғайр аз Мадан не.
Ба танҳо Комдӣ неку набошад,
Ки зеби хусн бе абрӯ набошад.
Хуш ояд зулф дар паҳлуи рухсор,
Садо мавзун наёяд аз яке тор.
Чи хуш бошад қирони ин ду ахтар,
Ки бошад шир бо шакар ширинтар.
Низоми назм бошад аз ду мисраъ,
Зи рӯи сабза пойи гул мурассаъ.
Зихӣ байте, ки 3-ин ҳардуст тазмин,
Накӯ фасле аз инҳо ёфт тадвин.
Майи тавсифшон зад дар ғулув чӯш,
Чу мино, шоҳро шуд пунба аз гӯш.
Камон аз ростӣ чун тир дорад,
Ба санг ояд агар, таъсир дорад.
Ба хотир шоҳро шавқ ончунон кард,
Ки фармони ҳузураш он замон кард.
Дар он дам базмро тартиб фармуд,
Фараҳро хонду ғамро кард мардуд.
Тарабҷӯшӣ ба ҳар сӯ дод фармон
Зи шавқи Комдиву завқи меҳмон.
Ба гӯши орзу овехт ғулғул,
Ки омад базмро фирдавси булбул.
Зи таъкиди шаҳи аврангпиро
Вакили базм шуд тартиборо.
Чу гардун он қадар мино фурӯ чид,
Ки маҳфил зери бори шиша гардид.
Ба бӯстоне фурӯ нагзошт абҳар,
Ки н-овардаш кулаҳ аз баҳри соғар.

Чу Чинаш атр дар нофи ҳаво кард,
Суроғи мушк дар Шомаш Хито кард.
Сабо з-он навбаҳори тозахирман
Фаромӯше чу ранг аз рӯи гулшан,
Ки равнақрези базми кордида
Гуле нағзошт, к-он ҷо новарида.
Чароғу шамъ дар он махфили нур
Зиёи Мехрро месӯхт аз дур.
Ба ранге рушно бикшод оғӯш,
Хазири осмон шуд заъфаронпӯш.
Катони зулмат он шаб шуст дар об
Ачузи шом бо собуни Махтоб.
Духони шамъу машъал шуд намудор
Чу занҷири тило, то сакфи зангор.
Бар он ҳайат, ки гуфтӣ гашта нозил
Чароғони фалак бо ин салосил.
Кашиданд соқиёни хуръайн ранг
Ба лаъли соғар оби оташинранг.
Зи зӯри нашъа май дар мастӣ овехт,
Ки мезад ҷӯшу дар соғар ҳамерехт.
Суроҳиро зи қулқул соз шуд зер,
Кафи пирон чу барноён қадахгир.
Ба ранге духтари раз ноз медод,
Ки сад хум ҳар нафас овоз медод.
Ба Монии ҳавас аз касрати нӯш
Супурд Аржанги дониш, соғари хӯш
Ҷаҳон ободи аҷноси фараҳ шуд,
Ки мино аз хушӣ оби қадах шуд.
Ҳамон дам мутрибон маҳмез карданд,
Синони ковиши дил тез карданд.
Қиёмат кард гул аз пурсадоӣ
Чу ҷаннат, дар либоси ошноӣ.
Зи сози барбату ною дафу чанг
Ҳамӯшӣ шамъро месӯхт аз нанг.

Гарониҳо, ки майли омадан дошт,
Хуме хӯрду зи дилҳо чанг бардошт.
Ғубори кулфате, гар бол афшурд,
Ба як боди нафас най аз миён бурд.
Садои қулқулу сози наво ҳам
Баландовозаву печида бо ҳам,
К-аз он созу садо тимсоли ҳайрат
Чу бому дар кушод оғӯши ишрат.
Таҳаммул чавҳари худдорӣ мебохт,
Зи шаш сӯ нола бар боми фалак тохт.
Фусунзоре бисоти мухтареъранг,
Ки Лушо махв будӣ, сода Аржанг.
Кабоб афтода дар тӯфони хуноб,
Бати май дар шинои олами об.
Ҳаловат комгири лабчашонӣ,
Лазатҳо маҳви коми комронӣ.
Тарабрезӣ ба гардун уштулум кард,
Парӣ аз чашми мино хеш гум кард.
Чу гардун беҳуд он саргаштаву маст,
Майи Маҳтобу чоми Меҳр дар даст.
Биё, соқӣ, дар ин базми чафохез
Майе дар соғари хушёриям рез.
Ба мастӣ аз сари маҷлис нахезам,
Ба чое бе кашиданҳо гурезам.

Шоҳ Маданро чу ба маҷлис бихонд,
Чашн бифармуду ба садраш нишонд.
Аз лаби ҳар соз наво шуд баланд.
Рақс расо то ба бисоти сипанд.
Косаи навбат ба Мадан чун расид,
Сози чунун аз лаби ҳайрат дамид.
Ҳиммати шах шуд зи навояш ба чӯш,
Ҳадае ӯ кард ҳамоил зи дӯш.
Дод Мадан аз асари беҳудӣ
Икди ҳамоил ба кафи Комдӣ.

Оташи кин сӯхт димоғи виқор,
Ҳукм ба ихроҷ бидодаш қарор.

Зи қонуни бисоти олами роз,
Ба гӯши ибратам меояд овоз:
Дар ин базмошӯни ибратоҳанг,
Ба нолиш мегудозад шишаи санг.
Работи шашдари ҳасрат падидор,
К-аз ӯ овоз ҳам меноладу тор.
Гулистоне, гулаш ранге надорад,
Яке минқору оҳанге надорад.
Садои булбулаш ҳасратхурӯш аст,
Нигоҳи гул-ҳама ҳайратфурӯш аст.
Гулу сунбул, ки печида-ст бо ҳам,
Духони шуъла афтодаст тавъам.
Кунад то дастгоҳе лола пайдо,
Шавад хунаш сияҳ з-ихроки савдо.
Ниғаҳ то меравад дар фикри гулшан,
Чу бўйи гул бувад аз хеш рафтан.
Нахустин нола з-оҳанги рубоб аст,
Ки зеру бам садои инкилоб аст.
Камон бар гӯши тор овоз дорад,
Ки анҷомам ҳамӣ з-оғоз дорад.
Намехезад садо аз хонаи даф,
Ба чуз озори гӯшу куфтани каф.
Бурун меояд аз сетор ово,
Ки бо ин нардбон чун ман бурун о.
Ба ҳарфе медиҳад зангӯла оҳанг,
Ки дил дорад фиғон аз синаи танг.
Наяш чуз иқдҳои мушките нест,
Нафас чуз парфишони бедилӣ нест.
Кашида сад забон чун шона самтур,
Ба печу тоб менолад ба ин шӯр:
Диле лабрес аз хори ҷафоям,
Забон дар нешаму з-он дар навоям.

Хати розест мӯйи пайкари чом,
Ки шодиҳо шикаст орад ба анҷом.
Маяшро ночашидан созвор аст,
Ки яксар ранҷу ташвишу хумор аст.
Зи сар гардидану попеч хӯрдан
Баҳори рақс дорад тоза хирман.
Ту чандоне ки дар арзи камолӣ,
Маҳат ҳам медиҳад нукси ҳилоле.
Наярзад андар ин бозори расво
Чу наъли кухна лаълат чуз ба ҳалво.
Чи лозим ҳамчу Хуршеди ҷаҳонӣ,
Ки худро бар сари оташ нишонӣ?
Ҳазар кун аз нигоҳи шӯҳи даврон:
Зи афъӣ неш хӯрдан нест осон!
Кавокибро бувад то дида хушёр,
Фароғат хуфта бошад, фитна бедор.
Чу шаҳ чашне муҳайё ончунон сохт,
Тамошо чун арӯсон чехра пардохт.
Зи гармиҳои илҳони ушокӣ
Арақ мекард май чун лаъли соқӣ.
Муҳити сархушӣ зад як қалам ҷӯш,
Ки шуд ғарқи канораш заврақи хуш.
Расид он дам, ки он ҳар ду дилором
Шароби сунъро резанд дар чом.
Дар он маҳфил бихезанд з-иттифоқӣ,
Ки ёбад зиндагонӣ умри боқӣ.
В-аз он ҳар ду тилисми ҳушандоз
Нафас дуздид ною риштаи соз.
Хамӯшӣ рехт бар овозаи чанг,
Саросар баста шуд бозори оҳанг.
Навову нолаи чангу чалочил
Ба дӯши якдигар бастанд маҳмил.
Адаб карданд аз вазъи хамӯшӣ,
Забон бастанд аз бечохурӯшӣ.

Ки ин ҳайратмисолон то чӣ оранд,
Чи созу фитнаҳо дар панча доранд.
Чи овозанд ин афсунавозон,
Чи месозанд ин найрангсозон.
Ба майдони шуур, аз баҳри ғорат
Мадан бархост бо ҳукми ишорат.
Ниҳоли фитнаро шоҳи муқаддам,
Хаёли сеҳрро шахси мусаллам.
Ду по тавъам намуду даст бикшод,
Алифлом чамъ гашт, як алиф зод.
Ливои маҳшараш андар камингоҳ,
Мисоле аз фусун дар манзари шоҳ.
Забонро риштаи гуфтор бигсаст,
Ниғахро айнаки дидор бишкаст.
Фиғон дар сурма зад аз беҳурушӣ,
Тараннум он қадар шуд дар ҳамушӣ,
Ки фарти интизори шахси ҳуззор
Шикаст ойинаи тоқат ба девор.
Ба фурсат рехт чандон бедирангӣ,
Ки майдони нафас бигрифт тангӣ.
Видои зиндагӣ душвор кор аст,
Ки ӯ як лаҳзае аз интизор аст.
Чи донад ғофили асрори бечун,
Ки меорад чихо 3-ин парда берун.
Яке 3-он пардаи қонуни хомӯш
Саропо ҳу кашид аз пайкараш чӯш.
Киёмат рехт дар бунёди маҳфил,
Ки суре бардамид пеш аз Сирофил.
Навоҳо бар шуд аз он сози лоғар,
Ки ҳар якро садоу лаҳни дигар.
Зи ҳар мӯ сад найистон дод овоз,
Шаройин як қалам шуд риштаи соз.
Тапиш дар синааш бо даф муқобил,
Ба ҳам овард лабҳои ҷалочил.

Сару гардан ҳамон вазъи рубобаш,
Зи пахлу аргунун додӣ ҷавобаш.
Нафас печиданаш дар банди хайшум
Чу мусиқор лахне дошт мафҳум.
Наво андар рағи аъзо-ш чорӣ
Чу тори соз з-ангушти дуторӣ.
Ба ҳар узве тараф шуд бо садое,
Ба ҳар банде муқобил бо навое.
Чунин то муддате тӯфон адо шуд,
Ки ҷашму гӯшҳо ҳайратшино шуд.
Аз он найрангсози бедафу тор
Зи хушкӣ гашт мутриб панҷабекор.
Чу он сеҳрофарин роҳи садо баст,
Хиҷолат ноҳуни мизроб бишкаст.
Ба зер афканд яксар созҳо бам,
Ба ҳоки сурмалесӣ хуфта бо ҳам.
Таҳайюр шаш ҷиҳат дар остин қард,
Даме нағзошт, бо ӯ офарин қард.
Бувад дар пеши доноёни асрор
Зи фазли хеш гуфтан носазовор,
Ки ин ҷо дастгоҳи ҳақшиносист,
Қамоли хеш дидан носипосист.
Ба худбинӣ касеро меписандид,
Нахустин мардумак бар хеш мездид.
Қазо то базми ҳастӣ қард обод,
Чунин маҳшар ба ҳоби қас наҷфтод.
Чи суратҳо, ки дорад ҳонаи тан
Ба зерӣ обу гил гул қарда хирман,
Ки дил як ғунҷае з-он навбаҳор аст,
Зи тӯфони ҷунонаш қатрабор аст.
Ҷунонаш ҳар қадар оҳанг дорад,
Қамолаш олами найранг дорад.
Ба ҳар ҷанде, ки шӯриш қард ҳосил,
Шавад ойинаашро занг зоил.

Чу он бесози сози ҳайратиншо
Шикаст ойна дар чашми тамошо.
Шарори фитна чандон гарм зад чӯш,
Ки махфил кӯра шуд бар шишаи хуш.
Хузор аз беҳудиҳо аз худӣ дур
Шуданду Комдӣ ҳам рафт дар шӯр.
Шаҳи доросиришти айшмоил
Муҳити гавҳаре будаш ҳамоил,
Чу дар пойи сипехри нилгунфар,
Зи анҷум тугмазори соф чавҳар.
Ки будӣ ифтихори тоҷу дайҳим,
Хирочу обрӯи ҳафт иқлим.
Қудо он силкро аз хештан кард,
Муҳалло гардану дӯши Мадан кард.
Бувад он подшаҳ зилли Худованд,
Ки дорад аҳли донишро барӯманд.
Зиҳӣ, он подшоҳи соҳибинъом!
Ки аҳли фазлро медорад икром.
Ба гӯши даҳр шоҳе ном дорад,
Яқин аст аз лубби инъом дорад.
Никоб афканда, тозон Комдӣ хост,
Ки ҳукми шоҳ ҳуснаш инчунин хост.
Хичолат нест бар девона раҳгир,
Надорад ҳукм бар ӯ банду занҷир.
Ки то шамъ аст дар қошона равшан,
Занад бар оташаш парвона доман.
Ба як олам ҷунуни ҳушандоз
Бурун ҷӯшид он сарчашмаи ноз.
Саропо эҳтизозе чилвафармо,
Қаҳони вачду дунёи таманно.
Чу тоби шавқ меафшурд чонач,
Чу гесу ларза кардӣ устухонаш,
Миён чун тоб хӯрдӣ мӯймонанд,
Зи дилҳо решаҳои сабр меканд.

Нигоҳаш ҳар тараф сад ид мекард,
Табассум мархабо тамҳид мекард.
Ба андози ишоратҳои абрӯ,
Ба вазъи сачда мефармуд ҳар мӯ.
Агар берун кашидӣ панҷаи даст,
Ҳино бори шикасти ранг мебаст.
Агар ангушт мезад аз сари ноз,
Яке медод бишкан-бишкан овоз.
Агар доман ҳавои рақс бардошт,
Ғубораи донаи гул бар ҳаво кошт.
Агар аз ноз по месуд ҳар ҷо,
Лаби дил бўсааш кардӣ таманно.
Агар аз хушхиромӣ дур мерафт,
Акибаш мардумак чун нур мерафт.
Равонро омаду рафтори созаи
Зи тан мебурд, мебахшид бозаш.
Равон мегашт, чун симоб мешуд,
Сукун мекард, чун гирдоб мешуд.
Ба гаштан рафт аз нозукравонӣ
Ба хатти давраи паргори Монӣ.
Шилингаширо ҳаво дар зердастӣ,
Фалак бо чархи ӯ мекард пастӣ.
Расидаш то ба ҳадде завқи ҷавлон,
Ки гум шуд фарқи доман то гиребон.
Замин гаштӣ, валекин, осмон буд,
Ба по рафтиву аммо парфишон буд.
Ҳавои доманаш мекард равшан,
Чу оташ шамъро аз баъди мурдан.
Зи шӯҳиҳои нозу гармгардӣ,
Дами баркаш сипас бигрифт сардӣ.
Кушода шӯҳияш чандоне оғӯш,
Ки молидӣ бари ӯ ҳар бару дӯш.
Ба пеши ҳар кӣ дастандоз мекард,
Ба ҷон то гирадаш, парвоз мекард.

Чи афсун хонд он шӯхи ситамкеш,
Ки якбораш ҳама медид дар пеш.
Чу лӯъбат, ҳайратгӯди камоҳӣ,
Чу сурат, нақшаи сунъи Илоҳӣ.
Яке шамъеву 3-ӯ кошона равшан,
Яке Моҳеву ҳар ҷо карда хирман.
Зи аксаш ҳар тараф сурат аён шуд,
Ҳалаб он ҷо магар ойинадон шуд,
Ки ҷуз ӯ сурате будӣ, ҳам ӯ буд
Ва ё будиву ӯ ойинарӯ буд.
Нишаста «шайъулиллаҳ»-гӯ дар он ҳин,
Паси девори ӯ суратгари Чин.
Аз он мастанагарди рӯкушода
Ҳама идрокҳо дар хун фитода.
Мадан – Мачнуни он бепарда Лайло,
Саропо маҳви гирдоби тамошо.
Тамошои баҳор он ҷо ҳаром аст,
Ки гар дилдорро наззора ом аст.
Фиканда наъл дар оташ суботаш
В-аз он шамъи саропо илтифоташ.
жунунаш роҳ зад бар акли комил,
Гирифт аз гардан он икди ҳамоил,
Ки шоҳаш карда буд аз вай музайян
Бару дӯшаш мурассаъ то ба гардан.
Сару по гум шудаш, чун беҳудӣ кард,
Ҳамоил назри пойи Комдӣ кард:
Ки лоиқ пои нозатро-ст халхол,
Назебад дӯшу гарданро чунин мол.
Ба ҷон гар медиҳад даст иқтидорам,
Ба роҳат, бемуҳобо, менисорам.
Ба оби рӯ чу он ошиқ нахезад,
Кӣ ҷон дар чилвагоҳи ёр резад?
Зи ғайрат ин адо шуд шоҳи хашмин,
Шароре рехт дар куҳсори тамкин.

Зи барки кину рухсори ғазабнок
Зад оташ дар бинои базми бебок.
Самуме гашту бо гулзор омехт,
Майи ишрат ба захри мор омехт.
Тарабро чоми шодӣ сарнугун шуд,
Димоғи айшронӣ ғарқи хун шуд.
Сиёсат кард маҳфилро чунон танг,
Ки мино шуд муқими гӯшаи санг.
Китоби айш бе шероза гардид,
Шикастан созро овоза гардид,
Ки бошад меҳру хашми подшоҳӣ
Зухури қаҳру алтофи илоҳӣ.
Хитобаш карду гуфт: эй аз адаб дур,
Накардӣ ҳиммати моро ту манзур!
Касеро риштаи умр аст кӯтах,
Чунин чуръат кунад дар ҳазрати шах.
Ҳар он, ку моили вазъи адаб нест,
Ба ҷуз оби дами теғаш ба лаб нест.
Ғаюрӣ кард бо он шахси мухтоҷ,
Ба заҷраш ҳукму фармудаш пас ихроҷ,
Ки дар назди шахони додгустар
Наёбад бор, ҷуз марди адабвар.
Ғадои мутрибе, ин соз кардан?!
Зи ханҷар боядаш мизробӣ гардан.
Касе шукри нисори шах насозад,
Сараш бар найза, тан бар дор бозад.
Насозад шахнааш дар кор таъхир,
Ғуборахро кунад филҳол раҳгир.
Аз ин гулшан бурун оранд зоғаш,
Ки гирад маҳшар аз он сӯ суроғаш,
К-аз ин девонаи беҳушу беҳанг,
Ба ибрат дигарон гиранд фарҳанг.
Ҳар он к-ӯ баҳри ӯ гардад амонҷӯ,
Бимолад гарданааш бар теғ паҳлу.

Касе к-ӯро шафоатхоҳ гардад,
Сараш пеш аз қадам дар роҳ гардад.
Аз ин таҳдид в-ин гуфтори хунин
Забони арзи чуръат гашт сангин.
Заҳире ку, ба дарди дил табибе,
Зи пистони мурувват бонасибе,
Ки гардад ҳашми султонро нигаҳдор,
Ғарибонро бигирад дасти зинҳор?!

Хукм ба ихроҷи Мадан кард шах,
Субҳи муродаш шуда шоми сиях.
Шаҳнаи дилсаҳти табаҳрӯзгор
Силлизанон, кард бадар хору зор,
Кӯй ба кӯ бо таҳи пояш кашид.
Гирякунон Комдӣ ногаҳ расид.
Мушти заре дод ба мири қасос
Узркунон кард ҳамон шаб халос.
Манзили худ бурду гила пеш кард,
Арз бар ӯ холи дили хеш кард.

Накӯ бингар, ки ин чархи ситамвар
Чи бозӣ мекунад ҳар соате сар:
Ғаҳе чун шоҳ бар тахтат нишонад,
Яке ҳамчун Мадан бахтат намонад.
Дукони шиша зери санг дорад,
Фароғат дар ҳаёли банг дорад.
Яке шавқе, ки дар кори Мадан кард,
Ба доғи ғурбаташ дур аз ватан кард.
Духони ногаҳониро барафрӯхт,
Мурувват дар мизочи подшаҳ сӯхт.
Ғанимӣ дар палоси дӯстгонӣ,
Надимӣ дар талоши хунчашонӣ.
Ба ҳар қадре, ки бахшад ифтихорат,
Кунад тамҳиди рафти эътиборат.

Расидандаш дар он соат зи бонӣ
Чавониرو чу марги ногаҳонӣ.
Чафоро бе таҳошӣ, ҳамчу Баҳром,
Вафобегонаву бо ҳӯи бад ром.
Нагун карданд чоми обрӯяш,
Ба хуни шарм олуданд рӯяш.
Зи паҳлуи кашокаш рафта берун,
Ба сангаш пойи ҳурмат гашт гулгун.
Шикаста бар сараш золи парихон
Кадуи эътиборашро бад-ин сон.
Ба сад чанде ки шухрат кард кораш,
Хичил овард берун рӯзгораш.
Ба иззат рафтану берун шудан хор,
Ба мурдан тан супурдан беҳ аз ин ор.
Чафочӯ шаҳнағони оташинхӯ
Чу хирмансӯз барқу аждаҳорӯ.
Тааддиро ҳама соҳибтасарруф,
Пайи озор, чун ихвони Юсуф.
Ба зери по ба ҳар сӯ масту бебок,
Чу соя мекашиданд рӯй бар хок.
Ақибаш Комдӣ андар такупӯй,
Лаби ҳамёзаи оҳаш Мадангӯй.
Чигар садпоравау хотир пурозор,
Дами сарде равон аз кулфати ёр.
Ба ҳар сӯ медавид он меҳрпарвар,
Ки омад то ба он қавми ситамвар.
Ниёзаш хокро фарши чабин кард,
Чу хотам сачда пеши золимин кард.
Ба ширинӣ адо, ширин тақаллум
Чунин омехт дар оби тазаллум,
Ки то бошад саводи даҳр обод,
Замон бар номи иқболи шумо бод.
Ки ин чун Юсуфи меҳнатнасиб аст,
Ба Мисри иззати моён ғариб аст.

Агарчи подшаҳ дорад итобаш,
Наёзурдан бувад айни савобаш.
Ки даври зиндагонӣ он қадар нест,
Мукофоти амалҳо дуртар нест.
Рухаш шӯед бо оби тараххум,
Ба рӯяш з-илтифоте як табассум.
Шаби тор аст, ин мазлуми дилреш
Кунад гар нолае дар ҳазрати хеш.
Ҳаметарсам, ки аз ин ашки хунин
Бирезад нуктае дар зайли омин.
Бало ин арсаро нагзорад обод,
Нихад ин байзаро дар мушти фӯлод.
Басо аз як шикасти дил садо шуд,
Ҳаво аз кӯҳ лабрези ҳабо шуд.
Набояд будан аз фарёди бедил
Ба мастӣ ин ҳама, эй қавми ғофил,
Ки оҳаш он қадарҳо беасар нест,
Ту нашнидӣ, фалакро гӯш кар нест?!
Бисотеро, ки бошад шӯри мазлум,
Бувад дар гӯш кардан пунбаро шум,
Ки аз ин пунба дар бунёди хирман
Фитад барқе, ки натвонаш фусурдан.
Ба ҳар кас зулмо гар пеш гирӣ,
Ба охир интиқом аз хеш гирӣ.
Ҳар он к-ӯ бекасон дорад дар озор,
Ба расвой нишинад охири кор.
Зи хидматпешагон бошад ба нохуш,
Ба шухрат номи шаҳ кардан гадокуш.
Таманно мекунам дар кори ин кас,
Бувад фурсат шумораи имшабу бас.
Як имшаб дар високи ман дароед,
Ба фардо ихтиёри хеш доред,
Ки бошад дасти ӯ дар домани ман,
Гуноҳи хуни ӯ дар гардани ман.

Хато ман кардаму ў дар хато шуд,
Зиён аз ман шуду ў мубтало шуд.
Шуд ў девона, чун кардам табассум,
Манаш дидам, ки худро кард ў гум.
Ба ғайр аз ишк нуқсоне надорад,
Ситам нокарда, товоне надорад.
Ҳама аз фитнаи ғанҷу далоласт,
Гунаҳ аз ҳусни ошиқ дар ваболаст.
Ба ҳукми ҳусн ишқаш корфармоист,
Зи макруҳ интиқом аз саъйи бечосто.
Наёвардӣ баҳорон хирмани гул,
Чӣ мекардӣ ҳазорон шӯру ғулғул?
Зи Ширин буд он бедоди андӯх,
Ки дил меканд Фарҳод аз тани кӯх.
Чу найсон қатра гавҳарбор мекард,
Бад-ин сон мавъизат бисёр мекард.
Ба нармаӣ бо дуруштон соҳаҳанг:
Зи зӯри об бошад гардиши санг.
Амон бигрифт, ришват мушти зар дод,
Ки аз зар дар наём аст теги фӯлод.
Ба манзил бурду муҳлат то шаҳар кард,
Дар он шаб базмо мотамасар кард.
Чароғ афрӯхт, аммо буд бенур,
Чу шамъи хокбарсар дар сари гӯр.
Маяш аз ашки чашми хунфишон дод,
Гудози ҷавҳари дилро нишон дод.
Зи чинси мо ҳазар кардӣ дар он ҷо
Қабоби хомсӯзи дил муҳайё.
Ба ҳасрат он ду шамъи тирагирӯз,
Ба ҳам месӯхтанд, то гашт шаб рӯз.
Ба шамъи ҳамдигар парвона буданд,
Зи ҷамъи инчунин девона буданд.
Қудой бар ду ҷониб ҳаст душвор,
Чу марг ояд, бигиряд хешу бемор.

Ниғаҳ гар мекушуданд бар руҳи ҳам,
Раҳаш мебаст хунин ашки мотам.
Табассум сурати чоки чигар дошт,
Такаллум ҳарфу савте бар намедошт.
Ниғаҳ ҳар гаҳ нигоҳи вопасин буд,
Чу дам ҳар дам шумори охарин буд
Фиғон, то лаб pariда, буд хомӯш,
Кунад то нола сар, гаштӣ фаромӯш.
Ду оташпорае буданд бе дуд,
Мади оҳе, ду мили сурмаолуд.
Нафас дар тангнои дил қалақ кард,
Гулу бигрифт, роҳи сина шақ кард.
Дами он мубталои бисмилэҷод
Зи доғи дил чунин мегашт фарёд,
Ки эй ғурбаткаши саҳрои гардун,
Зи ғам захробанӯши бахтвозун.
Шикастакиштии дарёи ҳичрон,
Нишастамаҳмили байдои ҳирмон.
Ба хунат чоми ишрат гашта лабрез,
Тараб кам карда бо усрат ҳамомез.
Бароям хештан дар банд кардӣ,
Видои шаҳру ҳам пайванд кардӣ.
Зи баҳрам бори ҳасрат карда бар дӯш,
Ба меҳрам то ба ҳашрат ҳам ҳамоғӯш.
Набошад аз вафову меҳрубонӣ,
Ки ту маҳчуру ман дар шодмонӣ.
Ба фарқам хок беҳ з-ин ошноӣ,
Ба хун афтам накӯ з-ин дилрабой.
Бибояд дар раҳат рафтан яқинам,
Фалак гирад хабар то аз заминам.
Набигзорад зи каф ҳаргиз ғуборам,
Ҳавои доманат, то ман гузорам.
Чу соя аз қафоят чабҳафарсо
Саводам медамад, ҳар чо ниҳӣ по.

Вале метарсам аз ҳукми ниҳонӣ,
Зи тақдири азал, чаври чаҳонӣ,
Ки ногаҳ ғайрати шоҳи ситамгор
Занад барқе бар ин хирман дигар бор.
Ба ин ният агар доман занам бар,
Шавад аз кори ман бар ту ситамвар.
Вагарна бе туам будан на авлост,
Ки бе Мачнун хичил дидори Лайлост.
Умеди зиндагӣ бар ман муҳол аст,
Нишастан бе руҳи ҷонон вубол аст.
Манам аз нанги ҳастӣ гашта маҳзун,
Бихил бошад шаҳиди ишқро хун.
Чу шамъам ашкрезон дар раҳи бод,
Ба маргам зиндагонӣ тавъам афтод,
Агар ҳастам, ба ҳаҷрам дил бисӯзанд
В-агар мирам, ба доғам мефурӯзанд.
Ба зери об ҳам оташнишинам,
Гудозад доғу резад бар заминам.
Ба навмедӣ барам умри ҷавонӣ,
Ба мурдан нохушам чун зиндагонӣ.
Ба тоби шавқ хоҳам об гаштан,
Зи доғи орзу бетоб гаштан,
Чи рӯ оварда бо мо саҳт коре,
Ки набвад ҳеч бар мо ихтиёре.
Бувад то бандагӣ, дар ибтилоем,
Ҳама дар қайди тақдири қазоём.
Раҳо ёбад кучо вомонда нахчир,
Камонеро, ки дорад аз қазо тир.
Ҳама аз аблаҳиву хомкорӣ
Халосиматлабему беқарорӣ.
Вале ин орзу дар арзи матлаб
Ба пешат мекунам изҳор имшаб,
Ки гар азми сафар ҳар гоҳ соӣ,
Мадди оҳам асои роҳ соӣ,

Ғуборам аз паят маҳмез гирад,
Мабодо доманат парҳез гирад
Ва ё андар ватан бо хешу пайванд
Ба меҳри акрабо биншинӣ хурсанд,
Гаҳе гӯйӣ асирам бедиле буд,
Парафшон дар ҳавоям бисмиле буд.
Агар чашме бубинӣ 3-ашк лабрез
Ва ё барқ аз саҳобе кард маҳмез.
Кунӣ ёде зи чашми ашкборам,
Зи доғи синаи оташгузорам.
Биёбонат намояд гирдбод,
Зи печу тоби оҳам соз ёде,
Ки дар роҳам ғуборе буд дар шӯр,
Кунун дар манзарам мегардад аз дур.
Ба васли гул расиву фасли булбул,
Ки рангу нола якҷо мекунад гул,
Мабодат чехраи зардам фаромӯш,
Фиғонам н-ошнои пардаи гӯш.
Ғизоле дасту по дар банди сайёд,
Шавад манзурат ар, орь чунин ёд,
Ки ман ҳам пештар ҳар моҳу соле
Шикоре карда будам як ғизоле,
Раҳо нокардааш бигзоштам боз:
Чӣ шуд ҳолаш? Кӣ бандаш мекунад боз?
Ва ё бинӣ ғарибе далшикаста,
Ба ранҷу меҳнати вофир нишаста,
Ба хотир ёд бодат ғурбати ман,
Зи шомӣ бекасиву курбати ман.
Ва ё бинӣ касе дар пойи доре,
Ба мурдан шоду ғамро пойдоре:
Ҳамон маргошнои пойи дорам,
Ба ҳичрон хӯғару ғампойдорам.
Ва ё бинӣ ба парвозе кабӯтар,
Зи шавқи тезболӣ мезанад пар,

Тавон фаҳмид аз ӯ ҳангомаи ман,
Ба боли изтиробаш номаи ман.
Саропоям парешони хаёлат,
Ғуборам паркаши кӯйи висолат.
Зи чашмам меравӣ чун нур берун,
Чу шуд бенур бином бо кӣ акнун?
Нишинад аз тапиш гарди вафоям,
Чу резад дар талаб оби бақоям.
Ба ҳар ҷо бо чунун бояд гузар кард,
Ки хоки бекасӣ хоҳам ба сар кард.
Аз ин ҳангома кай пурсад касам боз,
Ки дорам аз ҷӣ сӯзу аз ҷӣ ин соз.
Тилисми ҳайратам ойинапайкар,
Ҷаҳони ибратам аз пой то сар.
Чи ҳосил шахси бисмилро табу тоб,
Чи суд аз саъйи матлаб гашт ноёб.
Чу рангам кош, бошад боли парвоз,
Барам пайғомро то гулшани роз.
Валекин маҳмилам дур аз дарояст,
Чу ранги рафта кӯҳам бесадояст.
Суроғат аз кӣ ёбам, пайгузурат?
Куҷо бошад, киро пурсам диёрат?
Магар раҳме кунӣ худ бар мани зор,
Дихӣ аз пурсишам ҳастӣ дигар бор.
Агарчи зиндагӣ бар ман табоҳ аст,
Валекин орзу чашме ба роҳ аст.
Ба ин ҳасратбаёнӣ ҳарфҳо гуфт,
Ба алмоси мижа ёкути дил суфт.
Ба яъси нолааш хуни ҷигар рехт,
Ки бар гӯши кари гардун асар рехт.
Ба дарде гирия кард он ғамрасида,
Ки шайтонро ба доман дил чакида.
Дар он кулфатсарои яъсманзил
Гузашт он чи, ки тафсил аст мушкил.

Ки фоят мекунад з-ӯ андаке ҳам,
Ки зикри айш бахшад айшу ғам-ғам.
Чунон васле, ки диданд он ду ношод,
Мусулмон нашнавад, кофир мабинод.
Шаби васле шавад касро муяссар.
Ки субҳаш бар дамад з-офоқи маҳшар.
Бад-ин фурсат, ки ҳаҷраш дар камин аст,
Ки санги шишааш дар остин аст.
Нашояд хештанро дошт хуррам
Ба он васле, ки бо асл аст тавҳам.
Ба ҳам то мезанӣ миҷғони омор,
Чудой мерасад ногаҳ зи дунбол.
Нашояд тухмати ин интизорат:
Кучо аз гул шавад хуррам баҳорат.
Шукуфтан ғунчаатро аз ҳариф аст,
Ки набзи гул ба дасти ин ҳариф аст.
Вагарна, ғунча ояд аз чи дилтанг,
Либоси гул чаро дар хун занад занг?
Ки ин дафтар кунун шероза дорад,
Парешонӣ ҳамон ҳамёза дорад.
Ба ин тухматвисолӣ чанд хурсанд
Ба ҳаҷри он, ки бошӣ дар чунин банд.

Қиссаи ширин чу асал мекунам,
Рамзи нақӯест, масал мекунам.

Шабе шамъе ба хилватхонае буд,
Ба тавфаш паркашон парвонае буд.
Ба завқи васл мегаштӣ парафшон
Чу арвоҳи мучаррад, масти чавлон.
Ҳавои васл бо шамъаш даровехт,
Дар оташ бол зад, хокаш фуру рехт.
Ба шамъи ҳамдигар парвона буданд,
Зи чамъи инчунин девона буданд:

Сазои он, ки бо ин фурсати кам
Ба ёди васл дар ҳичрон занад дам,
Висоли шамъ то дар пеши худ бурд,
Ҳаводис пеш омад, оташам хӯрд.
Зи васли шамъ кай дорам суроғе,
Ҳамон дар ҳаҷраму лабреси доғе.
Зи ҳичрон кори васлам мушкил афтод,
Ки равшан шамъу хокам мебарад бод.
Зи васлат бо ҳаёле бош қонёъ,
Ба сабре орзуро дор монёъ.
Биё, соқӣ, зи ғам беморам имшаб,
Зи номи май мадеҳ озорам имшаб.
Ки саъйи дилхушӣ ин ҷо вубол аст,
Ҷудой мерасад, мотам ҳалол аст.

Дод тасалло Мадану панд гуфт,
Сабр накӯ, нохушӣ то чанд, гуфт.
Даст зад, аз ҷайб гуле бар кашид,
Чун яди байзо гули субҳи умед.
Гуфт бад-ӯ, к-ин гули муъҷизасар
Медихад аз сурати ҳолам хабар.
Дар талаби нахлае бар меравам,
Ҷониби он савб бадар меравам.

Тапишомода килки гириякирдор,
Забон дар хун кашиду рехт гуфтор,
Ки аз он нағмаҳои яъсоҳанг
Маданро шишаи дил рехт бар санг.
Ба хирман рехт барқе аз шарораш,
Ғуборе 3-он садо шуд куҳсораш.
Хароши сина бар неши качак рехт,
Ҷароҳат, то кунад марҳам, намак рехт.
Зи шарми Комдиву бахти вожун
Ҷакид оташ, нами миҷгон, ҷигар хун.

Чунуне кард, маҳмил бар диرو баст,
Нафас ҳамёза карду бар садо част,
Ки эй дил бисмили шавқи ҳавоят,
Сари таслим роҳандози поят.
Шароре рехтӣ дар пайкари ман,
Ба бод андохтӣ хокистари ман.
Чаҳон овардаам, дар сар ҳаёлат,
Зи худ бегонаам, девонаҳолат.
Хаёламро туй дар мозиву ҳол,
Баҳори чилваи товуси омор.
Ба ёдат меравам дар сӯзу дар соз,
Чу фикри бангнӯш, аз боли шахбоз.
Равон аз тан чи сон гардад фаромӯш,
Ки бе ӯ меравад, ҳасрат дар оғӯш.
Фурӯғи шамъам аз паҳлуи доғ аст,
Фурӯзон шуълаам аз ин чароғ аст.
Фитода толеам андар табоҳӣ,
Гирифта кавкаби бахтам сиёҳӣ.
Чу аз Хуршед гардад Моҳ танҳо,
Гирифтани мекунад дар хеш пайдо.
Чи бадбахтам, ки рӯ оварда имшаб
Қирони Зухраам дар бурчи Ақраб.
Умедам чехраи толеъ кушояд,
Ба Ҷавзо Моҳам аз Ақраб барояд.
Видоат бе паёми омадан нест,
Бурун фарёдот аз гӯши Мадан нест.
Равам рӯ дар қафо дар дашту ҳомун,
Чу дил хоро кунам аз пешпо хун.
Забони чуръатам дар ҳазрати ноз
Ба хичлат арза медорад ба ин соз.
Барои ман мабодат ин ҳама шӯр,
Танину мӯканӣ чун чоми фағфур.
Фиғон масруфи доғи инфиол аст,
Чу фағфурам, ки дар доғи сафол аст.

Агарчи оташи шавқат бувад тез,
Муҳити сабр ҳам хелест лабрес.
Ҳар он к-ӯ шуд қадахнӯши сабурӣ,
Гирифт аз сар хумору дарди дурӣ.
Дарахти сабрро талхӣ чу сом аст,
Валекин мевааш ороми ром аст.
Нахӯрдӣ сардии дай дар зимистон,
Ба дилчамъӣ нагаштӣ ғунчахандон.
Зи вазъи сабру паҳлуи таҳаммул
Гуҳар дар зулмати дарё кунад гул.
Нишастан лаъло дар пайкари кон
Намудаш ифтихори тоҷи шохон.
Тараб гул мекунад аз хирмани сабр,
Фараҳ резад саҳоби гулшани сабр.
Зи матлаб беқарорӣ кам насиб аст,
Шикеборо муродаш анқариб аст.
Ба ҳикмат он, ки бо мардум сухан гуфт,
Дур(р)и «ас-сабр мифтоҳ ал-фараҷ» суфт.
Чу оҳанги сабурӣ кард тақрир,
Ба ибрат созро бам реҳт дар зер.
Хароши сина будаш, ин наво гуфт,
Ситам озурда будаш, ҷо ба ҷо гуфт,
Ки ин ғулони масти одамихор,
Ҳам ин дунфитратони мардумозор,
Ҷафоандешагони бетаҳаммул,
Шадида зулму Шаддоди таҷаммул,
Кадуе дар ҳаво аз боди ҷоҳанд,
Саре дар авҷ аз пашми кулоҳанд.
Ҳавасро решае бунёд маҳкам,
Димоғу мағзшон печида дар ҳам,
Чу оташ саркаши авҷи ҳаёланд,
Ҳаводорони ғофил аз маоланд.
Ки оташ ҳар қадар бо хушқу тар реҳт,
Фузунтар мушки хокистар ба сар реҳт.

Ба маҳди иззату дайҳиму хиргоҳ
Ба улви чоҳу ғофил аз буни чоҳ
Агарчи шамъ дорад бурқай зар,
Кулаҳ резад ба доғу тан ба озар.
Ҳама тамҳиди арзи беҳаёӣ,
Ғуруранбори уҷбу кибриёӣ.
Зи нахват одамият мегурезад,
Ки з-оташ чуз шаётин бар нахезад.
Намебудӣ агар дар зухри Одам
Фасодандешағони аз ҳаё кам,
Малоик таъна бар одам намезад,
Зи сафки дам дар он дам дам намезад.
Зи амри сачда сар печида Шайтон,
Дар ашбоҳи Сафӣ чун дид эшон.
Бари ин муфсидони аз адаб дур
Зи кори сачда худро дид маъзур,
Ки будаш саркашӣ аз асли саркаш:
Тавозуъ кай кунад саркаш ба саркаш.
Зи бемағзӣ ҳаводорони худбин,
Ба сурат инсу ихвони шаётин,
Паёми марғ то гиранд дар гӯш,
Ману мо мезанад аз мағзшон чӯш.
Бувад то гарм аз эшон ин сару кор,
Ба ғафлат халкро халқ аст бардор.
Мижа то нашканад дар дида хоре,
Ба пеши по наяфтад ҳеч боре.
Фатила, то нагирад сар зи равған,
Сияҳ созад дару девору равзан.
Рағи гардан, ҳамон гар дар баландист,
Ҳами таслими нанги худписандист.
Бувад то кай ҳавои бахту иқбол,
Ҳумочӯйиву юмн аз сояи бол.
Ту худ хосияти он болро бин:
Ҳуморо карда буми устухоншин.

Ба фикри табул тӯпу парчаму ной,
Ба сомон нест баҳри хештанрой.
Кулоҳи Кайкубоду тоҷи Ҳурмуз
Набуда пашм бешу ҷуз думи буз.
Чунин чоҳе саросар инфиол аст,
Чи боди ганди саблат бо ҷалол аст.
Ғубори шарм бар риши алам бод,
Тафи хичлат ба рухсори хишам бод,
Ки андар коргоҳи кадру имкон
Кучо дорад гадо аз шоҳ нуқсон.
Зи султон он қадар дар кадр кам нест,
Гараш филу духул, хайлу хишам нест.
Накӯ рамзе бувад бар фаҳми комил,
Гадо бо шоҳ, шаҳ бо ӯ муқобил.
Агар хоранду гул, як хоку обанд,
Парафшон зарраи як Офтобанд.
Ҳавоҳезанд ё гарди замингир,
Зи аҷзе як қалам доранд тахмир.
Яди қудрат, ки он гил то сиришта,
Хатти насхи иборатро навишта.
Накарда фарқ дар он дам Илоҳӣ
Хаамири муфлисиву тини шоҳӣ.
Нашояд дар баландӣ нанги пастӣ,
Ки аз як хаста дорад реша ҳастӣ.
Набояд ҳамдигарро хор дидан,
Ба асли хештан инкор дидан.
Хилофи асл бошад фитнаангез,
Ки боди одиён бошад балобез.
Кафи хоке агар сар дар ҳаво кард,
Парафшонӣ ғуборат то кучо кард?
Набояд хокро бебок гаштан,
Чи созад бар сари афлок гаштан?
Ба тамкин ҳар кучо мушти ғубор аст,
Саҳоби раҳмат ўро қатрабор аст.

Сахаргоҳаш бишӯяд рӯи шабнам,
Бихезад аз канораш ғунча хуррам.
Бувад фазли карими нектадбир,
Шумули хотири шахси замингир.
Хами таслиму вазъи сачда Одам
Гирифт ойини худ, з-он шуд муқаррам.
Баландӣ чунки вазъи осмон шуд,
Кафи хокаш ба сар аз Каҳкашон шуд,
Ки гар бинад касе худро фузунтар,
Ба хичлат менишинад, хок бар сар.
Набахшад з-он хатои кибриёӣ,
Чу Ҳақ гуфт: кибриёиро ривой.
Шаҳонро гар такаббур боргоҳ аст,
Гадоро дил шикастан–хонақоҳ аст.
Салотинро бувад ҷоҳу кару фар,
Кучо бо ганҷи дарवेशист ҳамсар.
Ҳамон давлат, ки доим барқарор аст,
Руҳи дарवेशро ойнадор аст.
Касе таҳқири шахси порсо кард,
Бидуни хеш охир узрҳо кард.
Тазарруъ дораму ҳастам гадое,
Кафе бар кардаам бо мултаҷое.
Агарчи аҷзо боли расо нест,
Шикасти шишаи дил бе бало нест.
Дили Мӯсо ҳамон гирдобӣ Нил аст,
Шикасташ ғарқро равшан далел аст.
Нами ашқи фақире кард пинҳон
Ҳазорон заврақи тан зери тӯфон.
Дами сарде сахар шуд шӯришаҳвол,
Нагун шуд шаҳрҳо аз боли Ҷиброил.
Мабош аз ҷас чандоне дар озор:
Кунам воқиф кунунат сурати ҳол.
Зи чанде мубадони бофару ханг
Зада дар ғӯши ҳушам ин садо занг,

Ки яъне дар ҳади мулки шимолӣ
Дарахте руста дар соҳибкамолӣ.
Зи тухми судраи тӯбии омор,
Зи айни файз дар фирдавси иқбол.
Муроди дил ба шоҳаш гул шукуфта,
Ба беҳаш орзуҳо дар нухуфта.
Аён то гашта ҷаннат, дар қанор аст,
Ҳазон ногашта, дар ҷайбаш баҳор аст.
Ҷаҳон аз меваи он нахли шаққар
Даҳанширин, ҷу тифл аз шири модар.
Зи хонаш оламиён зилабардор,
Ба исме бар шуданд ўро парастор.
Ғизо аз барги ў созад гар оху,
Дихад ҷун нофа хун бе нофи ў бў.
В-агар дар сояаш ҷуғде занад пар
Ва ё беде кашад дар пойи ў сар,
Қунад ҳосияти зилли ҳумойӣ
Дигар ҷун нахли ҷаннат мевазойӣ.
Қасе дар зери ў ором созад,
Маҳаш Хуршедро дар ҷом созад.
Ба пояш номуроде гар фитода,
Ба рӯяш боби матлаб шуд қушода.
Қунаму мурғи ҳиммат парқушой аст,
Қафи обилаам саъйозмой аст.
Суқуновораам рӯзонаву шаб,
Магар гирад суроғам нахли матлаб.
Агар он ҷо расам, бахт аст ромам,
Маи шодӣ шавад масруфи ҷомам.
Набурдам гар ба нахли муддао рах,
Равам, то умр созад ришта кӯтах.
Пас он дам сеҳрэҷозӣ фусунранг
Гуле берун кашид аз ҷайби найранг.
Гуле аз буттаи нозуқхаёлӣ
Дамида акси тасвири висоле,

Ки ин гул фурсати умрам шуморад,
Хабар аз ҳастии ман менигорад.
Рамак то метапад, ин обдор аст,
Нафас то медамад, хуррам баҳор аст.
Мапурс, эй тӯтӣ, аз зоғе суроғам,
Магир аз қосиде маншури доғам.
Ғуборам гар расад ҳар гаҳ ба ёдат,
Назар дар ин тилисми ранг бодат.
Хабар 3-ин пайкари ойинатимсол
Бигирам, то ки ҳастам дар чи аҳвол.
Гар ин гул дар баҳори обу ранг аст,
Саломат шишаи ҳастӣ зи санг аст.
Ва гар пажмурдагӣ оғоз карда,
Зи рангам бӯи чон парвоз карда,
Чароғи фурсаташ афсӯс хонӣ:
Ба ҳасрат доштӣ оташзабонӣ,
Ки ногаҳ сорбони субҳ зад кӯс,
Ба бонги арраҳил овехт нокус.
Ҳамон дам корвони яъсманзил
Зи бори дилгудозӣ баст маҳмил.
Видоаш ранг дар роҳи нафас рехт,
Қадам фармуду диданхо зи пас рехт.
Фалакосо ҳазорӣ меҳ бар дӯш
Видои як раҳу доғи сад оғӯш.
Пайи умеди он нахли хаёли,
Шамолаш бурд бо хоки шимолӣ.
Биё, мутриб, ба конуне худӣ кун,
Ба гулбонге навои беҳудӣ кун.
Ки гардад ноқои саъям кафандоз,
Расонад маҳмилам дар Каъбаи роз.

Буд Мадан дар талаби нахли бар,
Муддате маҳмилкаши дарёву бар.
Чунки ба он нахлаи маймун расид,
Соясифат рахт ба хокаш кашид.

Комдӣ, к-ӯ муддати соле гузашт,
Дому дади дашт ба ӯ ром гашт.

Ало, эй ҳарзатоzi бетаҳаммул,
Даме кун поси анфоси тааммул.
Ҳавои чӣ гирифта дар сарат чо,
Ки дар зери дил оташ карда пайдо?
Ба зери об гардат бе ҳаво нест,
Сипандат як даме бе раксхо нест.
Даме барқиву ҳар сӯят таку тоз,
Яке боливу сад тамҳиди парвоз.
Гаҳе истода гардӣ, гаҳ ба паҳлу.
Ба ибрат шав, тапиш то чанд ҳар сӯ?
Ба кай ин хиффату сардарҳавой?
Чаро ҳар соате сад сӯ барой?
Чи дар фикри ҳавой, чун найӣ бол,
Бубояд инфиолат аз чунин ҳол.
Ғуборатро зи ғамдорӣ асар на,
Ба дӯши бод кай рафтӣ в-агар на.
Ғуборат то нагирад ғампарастӣ,
Наёбӣ роҳате аз зердастӣ.
Ҳаме дар фикру тамҳиди хаёле,
Чанубу шарку ғарб ойӣ шимоле.
Нишонӣ оқибат то чанд дар хун?
Зи ҳар пучорзуи ҳарзаафсун.
Шуморӣ то кучо ин милу фарсах,
Гузори ҳар қадам бо рӯи дӯзах.
Кучоят манзил, эй шавқи давидан,
Чи бошад ҳосилат баъд аз расидан?
Агар табъат будӣ роҳатшиносо,
Ба чуз доман набудӣ пойфарсо.
Чу он побаррикоби маркаби ғам
Варои маҳмили байдои мотам
Шуда маҳруми васли бори ғамхор,
Дучори ҳаҷр шуд бечора ночор.

Ба вахшат рому беором гардид,
Зи коми Комдӣ ноком гардид.
Даро шуд рангу маҳмил дар фиғон рехт,
Тапиш бигдохт, бо ашки равон рехт.
Зи ранги рафта асбоби сафар баст,
Зи паҳлу зоди хушке дар камар баст.
Парафшон, тоири вомондаманзил
Ба бори изтиробаш номаи дил.
Ба хайрат дида дар роҳи ҷафо буд,
Алам дар пешу кулфат дар ҷафо буд.
Зи хори дашту пеши пой дар санг
Саводи ҷода кардӣ карбалоранг.
Ба бахти хештан, дар ҷанг мерафт,
Фусӯсоғози ин оҳанг мерафт,
Ки: эй сар, аз ҷӣ ин савдо гирифтӣ?
Ба ҳичрон домани савдо гирифтӣ?
Ту, эй дил, бо кӣ будат ошноӣ,
Ки меоиву худ рӯ дар ҷафой?
Ту, эй мардум, бидидӣ бар ҷӣ рухсор,
Ки ҳастӣ тираву хайратпадидор?
Ту, эй по, то кучо андар талошӣ,
Ки дорӣ саъйи матлаб бетаҳошӣ?
Ба пойи Комдӣ мемурдаме кош,
Ки обам мекунад доғи таманно-ш.
Агар мекуштам дар манзари ӯ,
Вафо дар машҳадам будӣ ватанҷӯ.
Кунун шарманда аз рӯйи вафоям,
Ки саҳромаргаму беҳунбаҳоям.
Ба хун оғуштаам бо синаи доғ,
Чу лола хунам андар домани роғ.
Буридам аз ҷаман, хоро гирифтам,
Чу ҷуғдон гӯшаи танҳо гирифтам.
Чу мавҷ аз печутоб андар тааб буд,
Ба доғи инфиол оташнасаб буд.

Ба охир з-он ҷунуни яъсомез
Хаёле дар дилаш ангехт маҳмез.
Хаёлаш он қадар дар сина гашта,
Ки хотир софу дил ойина гашта.
Дар он ойина Комдӣ рӯ ба рӯ дид,
Зи шаш сӯ чилваи дидори ӯ дид.
Хаёлаш кард чандоне талотум,
Ки дарди ҳаҷру шавқи васл шуд гум.
Даме оҳе гараш аз дил дамидӣ,
Паёми ваъдаи ӯ мешунидӣ.
Агар пайваст бо ҳам лафзи афсӯс,
Макидӣ лаб, ки завқам ҳаст дар бӯс.
Фазои сина дашти чилвазораш,
Бағал лабрези оғӯшу канораш.
Бурид аз фикр роҳи пай супурдан,
Ки дидӣ ҳусн бо худ дасту гардан.
Талоши роҳ мекардӣ гар оҳанг,
Шудӣ аз бениёзӣ саъйи по ланг,
Ки аз саъйи ҳавас бечо нагардам,
Зи таълими ҷунун расво нагардам.
Ҳумои саъям акнун – паршикаста,
Ки ин ҷо Комдӣ танҳо нишаста.
Чи сон гардам ҷудо аз маҳмили ӯ,
Ки ин дашт аст пур аз манзили ӯ.
Ҳамон мечустамаш, дар мост акнун,
Ба бар мебинамаш, шавқ аст Мачнун.
Вале аз пардаи таҳқиқи асрор
Ба гӯшаш ин наво овехт такрор,
Ки: эй андар хаёли банг хобат,
Фиканда киштии ҳайрат ба обат.
Хаёлат дафтари афсун кушода,
Зи нақши ваҳме, аз таҳқиқи сода.
Баланд аст иқтизои ишқ, фармо
Қадам чанде, ки матлаб ҳаст боло.

Ба матлаб норасида, ранг бозӣ,
Чаро дар банда анвори маҷозӣ?
Мижга бикшо, ки худ ин муддао нест,
Ки хуршеди ҷаҳон айнаи зиё нест.
Чу хафшоӣ, зи Хур чандин само дур,
Зи иқлими зиё фарсангҳо дур.
Туро то кашфи Моҳу Офтоб аст,
Зиёву нур дар пушти ҳичоб аст.
Ба маънӣ то суроғат ҳаст раҳгир,
Ба пешат ҳаст сад алфози таъбир.
Зи Лайлӣ кай яқин созӣ ту ҳосил?
Ки то як оламат нашкаст маҳмил.
Ба дунё то туро бошад сару кор,
Нагардӣ маҳрами фирдавси асрор.
Дар он олам, ки атвори маҷоз аст,
Ҳақиқат байзаи анқои боз аст.
Маҷозат қантари маънист фаъбир!
Ватан бар пул набошад, эй муаммир.
Ғараз он бенавои яъсмансаб
Саропо ҷаҳд будӣ рӯз то шаб.
Қадам бар наштари обила месуд,
Кафаш аз хор наъли меҳчин буд.
Дар он саҳро набудӣ хорзоре,
Ки паҳлуяш накард бар ӯ гузоре.
Фитода андар он раҳ ҳар қадар санг
Чу лаъл аз пешпои ӯ шафақранг.
Кашида аз такутоз ончунонаш
Арақ чун шамъ мағзи устухонаш.
Талошаш хуни дилро баст бар лаб,
Расидӣ то ба он тубии матлаб.
Чу соя, зери он афканд паҳлу
Чу реша, баст дар пояш рағу мӯ.
Дар он муддат, ки фарши он замин шуд,
Барои муддао даъватқарин шуд.

Фигоне дошт бо сад дарду андӯх,
Ба таъсире, ки мешуд ҳамнаво кӯх.
Ҳамесудӣ ба хоки нотавонӣ
Руҳи хунину гуфт: эй саҳтҷонӣ,
Ба ҳокам рехтӣ охир зи ибром,
Ки даҳрат бод, ё Раб, ҳолӣ аз ном.
Надорам аз арақ дар пай, чӣ акнун
Кунӣ андар талошам, то ба кай хун?
Ватан гум кардаву дур аз диёрам,
Ҷудо аз ақрабову кӯйи ёрам.
Зи роҳат тоқу ҷуфтам кулфату ғам,
Ҳаромам айшу доғу нола маҳрам.
Ҳавасовораам дар ҳар вилое,
Бурун рафтам зи худ, дигар кучой?
Макаш з-ин ҷо ғуборам, то барояд
Ниҳоли орзу з-ин реша шояд.
Ҷунун чамъ овариду вою вайло,
Ҷу Маҷнун дар фироқободи Лайло.
Фитода аз шароби беҳудӣ маст,
Шуураш шишаи хушёрӣ бишкаст.
Ба қонуни ҷунун зеҳ соз мекард,
Ба ғойб аз назар овоз мекард.
Фигон гар доштӣ рӯзонаву шаб,
Ҳаёлаш Комдӣ кардӣ муҳотаб.
Ғаҳе гуфт: эй санам, ин ҷо чи ҳастӣ
Ҷунин ҷолоку тунду ҷирадастӣ?
Надорам хун, ки созӣ бисмилам боз,
Ба хоки сурмаам бандӣ ту овоз.
Ғаҳе гуфтӣ, ки: бо ҳокам баробар,
Чи мерезӣ ба ҳалқам з-оби ханҷар?
Ҷуноҳам нест, ғайр аз саҳтҷонӣ
Ва ё аз нолаи ман саргаронӣ?
Ғаҳе гуфтӣ, ки куҳсорам ҳароб аст,
Ҷу киштӣ, ғарқи тӯфони азоб аст.

Магар сайр омадӣ дар кӯҳдоман,
Ки рафта аз камар лаълаш ба доман.
Гаҳе гуфт: омадӣ, то сайд гирӣ?
Наям сайде, маро дар қайд гирӣ,
Ки умре аз тапиш бе хӯрду хобам,
Туро дар қайдаму мурғи харобам.
Гаҳе гуфтӣ: чаро дар лолазоре
Намесозӣ тамошои баҳоре?
Баҳорам, абри мижгон қатраборам,
Бадахшон хун зи доғи лолазорам.
Гаҳе гуфтӣ: чаро андар ситезӣ?
Зи ковиш пахлуямо хун бирезӣ.
Набошад чавҳари рангин дар ин кон
Ба чуз лаъли диле, ки бурдаи он.
Гаҳе гуфтӣ ки аз ман дуртар шав,
Зи чашмам андаке мастуртар шав.
Мабодо оташам уфтад ба хирман,
Шавӣ якбора доғи фурсати ман.
Гаҳе гуфтӣ: навое соз дорам,
Ҳазин дар пардаҳо овоз дорам.
Намерақсӣ чаро аз шӯри созам?
Зи истиғност бо ман, баднавозам?
Гаҳе гуфтӣ, ки: эй дилбар, кучой?!
Чаро дар дидаи ман менаёӣ?
Магар дорӣ ибo аз чашми мардум,
Зи сайр оӣ ва ё раҳ кардаи гум.
Гаҳе гуфтӣ, ки: хон, ин банду занчир,
Худоро! Андаке аз дасти ман гир.
Зи дарди сина, аз бас, чонталошам,
Тасалло то шавад андак харошам.
Гаҳе гуфтӣ: саломе бар ту шояд
Расад аз ту ба ту, аз ман чӣ ояд,
Ки хайратмашрабам, ойинатимсол,
Забони чуръатам дар арзи худ лол.

Гаҳе гуфтӣ ки: эй мижғони пуроб,
Чаро резӣ ба рӯям ин қадар об?
Агар резӣ, ба роҳи Комдӣ рез,
Ғуборам то нагардад беадабхез.
Гаҳе гуфтӣ, ки: ман аз ту чудо на,
Ту чандоне, ки мегири карона,
Ки гарчи Мехр андар осмон аст,
Зара андар ҳавояш парфишон аст.
Гаҳе гуфтӣ, ки: чунат ҳаст доим
Чафокориву ҳӯи номулоим?
Ба даврат ҳеч ҷойи дилхушӣ нест,
Туро ҷуз шеваи одамкушӣ нест.
Гаҳе гуфтӣ, ки: бо хокам қарин шав,
Тамошо муфт дорад, хурдабин шав,
Ки дорад бар забони сурма бунёд
Лаби ҳар заррааш сад гуна фарёд.
Гаҳе гуфтӣ, ки: доман аз кафам боз
Бибояд бар кашидан аз сари ноз,
Ки гулшан ҳар кучо бикшод бозор,
Зи рабти улфати гул бошаду хор.
Гаҳе гуфтӣ, ки: по оҳиста бигзор
Ба хоки бекасон, шарми адаб дор,
Ки ганҷе ҳаст пинҳон зери ин гил,
Мабодо, бишканӣ, эй беҳаё, дил!
Гаҳе гуфтӣ, ки: чун дар рақс бошӣ,
Занам дастеву по аз ҷонталошӣ.
Тамошоист рақси бисмили ман,
Ба ҷашми хеш дидан мушкили ман.
Гаҳе гуфтӣ, ки: камтар шав қаринам,
Ки оташхораву оташинишам,
Мабодо, дар ту ҳам барке бигирад,
Ки ҳар ҷо оташам афтад, намирад.
Гаҳе гуфтӣ, ки: бас хуб аст тамкин,
Чу мерақсӣ, бисоти ноз кам чин,

Ки ман бадмастаму шоҳ аст дилтанг,
Мабод, аз рашк хезад бар сари чанг.
Гаҳе ҳарфаш чунин, гоҳе чунон буд,
Ба ҳар чи Комдӣ насбуллисон буд.
Чунун роҳаш задӣ, ё буд хушёр,
Ба Комдӣ, Комдӣ мекард такрор.
Набошад ин суҳан маҳзи малохӣ,
Саводи тахтаи хоби сиёҳӣ.
Бувад таъбири мактабхонаи ишқ,
Зи сарчӯши майи паймонаи ишқ.
Муаммоест дарси ишқхонӣ:
Надорад ғайри ҳайрат тарҷумонӣ.
Набошад дархӯри ноаҳл ин роз,
Ки гӯши кар чи донад созу носоз?!
Хушо! он кас, ки дар девонагӣ зад,
Маяш чӯшиду дар мастонагӣ зад.
Ғараз, он бенавои яъсҳосил
Ба зери он дарахташ буд манзил.
Чунун роҳаш задӣ, ё буд хушёр,
Ба Комдӣ, Комдӣ мекард такрор.
Сабақ аз матлаи девони тимор,
Ба номи Комдӣ мекард такрор.
Каманди нолааш афканд таъсир,
Ба шаш сӯ ҳалқаҳои доми тасхир.
Ба афсун рам гирифтудод ором,
Ба гирдаш рамкунон бас аз даду дом.
Дар он саҳро яке фармонраво шуд,
Вухушу тайр бо ӯ ошно шуд.
Сабақ меод бо он мардуми ғайр
Зи «Қомус-ул-луғот»-у «Мантиқ-ут-тайр».
Зи саъйи шавқи он девонаи хуш
Забони ҷумла мурғон гашт хомӯш.
Чу ҷамъи орифон дар зикри «ё ху»,
Ба гирдаш ваҳшиёни «Комдӣ»-гӯ.

Шумори интизораширо бар ин ҳол
 Бишуд нав моҳҳо, то нав шудӣ сол.
 Наҳӯрдӣ обу ноне, ҷуз дами ғам,
 Сафоле хушк шуд, афтода бе нам.
 Қавӣ шуд заъфу нақшаш бар замин баст,
 Ба миное қавӣ зад санг, бишкаст.
 Маҳаш андар маҳоқи костан шуд,
 Нишастан банди пойи хостан шуд.
 Китоби гуфтугӯ маҳви фаромӯш,
 Фиғон оворагарди маҳфили гӯш.
 Ба талхӣ чун дами назъе ба сад таб,
 Нафас як бор мезад рӯз то шаб.
 Зи набзаш то тапиш маҳсус мегашт,
 Табиби набзбин маъюс мегашт.
 Зи ранги зиндагӣ афтода беранг,
 Чу акси сурате аз шиша безанг.
 Валекин ошиқонро зиндагонӣ
 Чу оби Хизр бошад ҷовидонӣ.
 Диле, к-ӯ зиндагӣ аз ишқ гирад,
 Бақое ёбад ӯ, ҳаргиз намирад.
 Сиришти ошиқон аз обу гил нест,
 Ки дар мурдан ҷудо аз ҷону дил нест.
 Ба меҳри дӯстӣ чун дар суботанд,
 Хизири чашмаи айнулҳаётанд.
 Биё, соқӣ, зи роҳи руҳомез,
 Шавам то зинда, дар хокам каме рез,
 Ки шоҳе бар сарам меорад иқбол,
 Бигӯям ҳоли дил, чун пурсад аҳвол.

Подшаҳе, чун дами субҳи умед,
 Сайдкунон, ногаҳе он ҷо расид.
 Дид яке сурати ваҳми хаёл,
 Мушти ғубори раҳи дашти малол.
 Пурсиши ҳолаш зи мурувват намуд,
 Воқифи розаш шуду оҳаш шунуд.

Баст камар шоҳи шучоатсиришт,
Нома ба он ҳокими золим навишт,
К-эй зи бадӣ дар раҳи нек омадӣ,
Сулҳ намоям, чу диҳӣ Комдӣ,
В-арна, ба пархоши туам дар ситез,
Оташи кинам ба сарат барқрез.

Ба ҳар мушкил, агар созӣ таваккул,
Бихандад чехраи бахти ту гулгул,
Ки бошад хосаи дасти худой
Калиди панҷаи мушкилкушой.
Тавон аз қайдхо частан ба ин ранг,
Ки ин мино надорад ғайри ин санг.
Чу субҳи илтифоташ дам дамонад,
Масехо бар сари мавто расонад
Чу бинад номуроде уфитода,
Кунад бахти бадаш абру кушода.
Суханвар тӯтии воқиф зи аҳвол,
Ки будӣ бесухан то арзи як сол.
Ба пардози сухан парвоз сар кард,
Забони қиссаро аз найшакар кард,
Ки он андар маҳок афтодагӣ Маҳ
Ба зери пурмахаш бар шуд дуву даҳ
Шаби навмедияш як сӯ фитода
Чу субҳаш толеи бад шуд кушода.
Чунуди яъсро бозор бишкаст,
Чу омад давлату ўро миён баст.
Саҳаргоҳӣ барои созгорӣ
Дамид аз машриқи ҳоҷатбарорӣ.
Зи файзи дасти қудратгор шабнам
Ба чоки синаи гул баст марҳам.
Ба умеди нисори рашҳае з-он
Даҳони захмҳо будӣ садафсон.
Тифоко, сабзбахти осмонфар
Ба ранги сабза зад з-он сарзамин сар.

Шаҳе, бо доду гиру адл ҳамзод
Шикоре карду бар он самт афтод.
Фазое дид, з-ӯ маҳшар фаное,
Ғубораш дар бағал сад Карбалое.
Ғамободе, ки роҳат бенишонаш,
Вале дар хун тапон реги равонаш.
Шамолаш бӯи доғе аз чигар дошт,
Баҳораш аз дили хун лола мекошт.
Қароҳатҳои дил чамъ оварид,
Зи хокаш ғунчае гар сар кашид.
Набудӣ сабзае з-он дашти хуррам,
Ки серобаш накарда чашми пурнам.
Дарахташ решадоде аз раги хун,
Ба по печида сар чун беи Мачнун.
Зи дуди синае аз доғ лабрез,
Саҳоб андар ҳавояш барқомез.
Биёбони чунун бар дӯши бодаш,
Ғубори роҳи Мачнун гирдбодаш.
Саводаш як қалам сарҷӯши савдо,
Бухораш муртафеъ аз деги сафро.
Забони зарраҳо дар сурмаобод,
Сипанде, як тапиш сад гуна фарёд.
Парафшони ҳавояш тоири ранг,
Ки тайрон гашта бар мурғи нафас танг.
Бисоти ноумедӣ нақши Чинаш,
Зи ҳайрат шаш чихат ойиначинаш.
Баҳоре ранги шодиҳош мотам,
Қаҳони инқилобе, олами ғам,
Зи тӯтӣ то танини пашшаву бум,
Чу номи Комдӣ гаштиш мафҳум.
Зи минқору лабе к-овоз бишнид,
Сабақҳои китоби ин наво дид.
Аз ин шӯру фиғони Комдирез,
Шарори изтиробаш кард маҳмез.

Ба хидматпешагони боргоҳӣ
Қарораш рафт дар оташхитобӣ,
Ки ин оҳанг меорад ба дардам,
Паёме медихад аз оҳи сардам.
Зи ҳар сӯ Комдӣ гуфтан чи соз аст?
Ки ин оҳанги ҳайрат дилгудоз аст.
Наёяд бе сабаб ин гуна овоз,
Нагардад ҳарфу савт аз дому дад соз.
Чу аз ин шӯри ҳайрат гашт дилтанг,
Барои ҷустуҷӯ фармуд оҳанг,
Ки шояд воқифи ин роз гардад,
Мутталеъ з-асли ин эъҷоз гардад.
Ба ҳар сӯ абраши таҳқиқ меронд,
Хаводим дар қафои саъй мемонд.
Ба ҷое Раҳши саъяш кард маскан,
Ки буд он нахл он ҷо сояфкан.
Яке шахсе ба зераш сарнугун дид,
Ғубори ҷодаи мулки ҷунун дид.
Лабони мурдаву ҷон дар лаби хун,
Ба ҳок афтодаву аз ҳок берун.
Таҳайюлро ҷу фонуси ҳаёле,
Таамулро ҷу аҷсоми мисоле.
Нафасдоре зи ҳасрат тан фусурда,
Парешонӣ саропояш фишурда.
Чу соя ҳоби ӯ бар як насақ буд,
Зи бефарқӣ ду рӯяш як варақ буд.
Кашида пайкараш беобунонӣ
Зи хушкӣ бар сарири устухонӣ.
Зи очизпарварӣ он кӯҳи тамкин,
Чу Хур омад фурӯ аз машриқи зин.
Ба сад таъзим бо дасти адабнок
Гирифт он ҷавҳари дил аз тани ҳок.
Ба ҳок афтодагон, зинҳор, зинҳор!
Гузират гар фитад, поси адаб дор.

Тадорук ҷуст бар он сози хомӯш,
Садое бар кунад, то оядаш хуш.
Гаҳе аз шарбат он бемордораш,
Ба қадри маслиҳат фармуд кораш.
Аз он шарбат чу эъҷози Масеҳо,
Гулӯ то тар шавад, ҷунбид-ш аъзо.
Нафас, чун рабти фонуси садо баст,
Ба номи Комдӣ аввал наво баст.
Дамаш чун омаду рафтор мекард,
Ба Комдӣ, Комдӣ такрор мекард.
Ба ҳар боре, ки номаш бар забон рафт,
Парафшон тойири хушаш ҳамон рафт.
Шаҳи бодониши ойинатахмир,
Чунин фаҳмид аз қонуни ин зер.
Ки ин овораи дашти ҷудоист,
Асире аз диёри ошноист.
Ҳама тан бохта, 3-ин шуъла доғ аст,
Нафас бигдохта аз ин чароғ аст.
Дар ин саҳро, ки тайру ваҳшиёнанд,
Ғазалхони баёзи ин забонанд.
Басо муддат, ки ин девонамашраб,
Ҳамин номаш бурун ҷӯшид аз лаб,
Ки созаш ваҳшиён дар банд карда,
Навои мурғакон пайванд карда.
Нафас хун карда дар такрори ин ном,
Муқаллад гашта зикрашро даду дом.
Дами дил ҳар кучо афсунтароз аст,
Каманди тори тасхираш дароз аст.
Ба пурсучӯ лаби ширинадояш,
Кушод оғӯши чандин марҳабояш,
Ки эй бишкастаминои заифӣ,
Чу токат аз чи рӯ дорад наҳифӣ?
Ғубори барзани шаҳри надомат,
Чарой инчунин хурматаломат?

Кӣ афкандат дар ин саҳрои пуршӯр?
Кӣ дил кардат чунин лабреси носур?
Чароғат кушта боди домани кист?
Димоғат ин қадар шӯрафкани кист?
Ҳама барқиву нопадид-т хирман,
Дили чокиву пур аз хори сӯзан.
Ғубори кӯи ғурбат менамоям,
Чи дорӣ ном, аз иқлими кучой?
Камат роҳилаву пайдо на зодат?
Суроғи корвон гум карда бодат.
Ғами кӣ дидаат намнок карда,
Гиребони надомат чок карда?
Чи мақсад бисмилӣ боли тапиш гум,
Ба зангат шишаи ҳасрат талотум?
Зи ҳоли хештан огоҳ созам,
Ки рафт аз доғи ту дил дар гудозам.
Дар ин беморҷои яъстаъмир,
Умеди амн набвад ҷуз ба тадбир.
Бувад бечорагон бо чора муҳтоҷ,
Ба нохун ҳар гирех гардида муҳтоҷ.
Илоҷи захмро пайдост марҳам,
Тароват ҳар гуле дорад зи шабнам.
Намо захмат, ки марҳамгораам ман,
Бигӯ доғат, ки шабнампораам ман.
Ба зӯрӣ ё ба зар гардад муяссар,
Илоҷат ман намоям, бош хуштар.
Дами шафқат зи бас доманзанӣ кард,
Шарар болиду оташафканӣ кард.
Зи дил афтодари набвад асое,
Ба ҷуз имдоди меҳру марҳабое.
Рағи сози адам андар наво шуд,
Забони сурмалесӣ пурсадо шуд,
Ки, эй субҳи шаби мотампарастон,
Башири интизори юсуфистон.

Шамими мушки раъфат дар канорат,
Бихишти лутф дар чайби канорат.
Лаби меҳрат, ки мепурсад баёне,
Зи розам мунфайл гардад ҷаҳоне.
Даҳони кисаам пур самми фор аст,
Забони саргузаштам неши мор аст.
Азоби гӯш бошад кашфи ин роз,
Ки чун симоб дар мағз аст носоз.
Мабин нақшам, ки ранги интизор аст,
Ки ташвиши ниғаҳ хатти ғубор аст.
Набошад чораро бо ман ривоче,
Насозад ин ҷароҳат бо илоче.
Чи созад он чи к-ӯ аз санги тақдир,
Шикаст овард варо соруҷи тадбир.
Ҷамоли файзро аз баҳри изҳор,
Бувад миръоти истеъдод даркор.
Ҳаюлое манам суратшикаста,
Зи рангам бўии истеъдод ҷаста.
Ба ин ҳолат ки мебинӣ ба доғам,
Насаб ин аст, 3-ин ҷо кун суроғам.
Валекин бошад аз расми адаб дур,
Ки пурсӣ ҳолу созад, узр мастур.
Чунину ончунон аз саргузаштам,
Ки то овораи ин дашт гаштам.
Ҳамин бигдохтам дар бўтаи ғам,
Ки оҳам хун шуду ин ҷо ҷакидам.
Чу кард он мустаманди орзукеш,
Баёни ҳоли худро бе каму беш,
Сияҳ шуд гунаи шаҳ аз ҳамийят.
Фасон зад бар дами шамшери ҳиммат.
Шарори ғайраташ барқи дамон шуд,
Нигоҳи ҷуръаташ оташфишон шуд.
Ба дасту панҷаи қудратнамойӣ,
Ба зури бозуи мушкулкушойӣ.

Шучоат кахр карду чубн рам хӯрд,
Ғазаб таб карду маъҷуни қасам хӯрд,
Ки Рахши ҳимматам то зери пой аст,
Кафам бо теғбозӣ ошноӣ аст.
Занам оташ ба чони он ситамкеш,
Расам бар доди ин мазлуми дилреш.
Нагирам доди ин бечораро гар,
Бувад хокам ба сар, аз тоҷ бехтар.
Бувад он шох давлатро сазовор,
Ки резад бар замин хуни ситамгор.
Хушо шохе, ки аз айни иноят,
Кунад холи раиятро риоят.
Азимат карду азми фасх барбаст,
Шучоатро ба пархошаш камар баст.
Талаб фармуд донои дабири,
Фасохатро чу Сахбон беназире,
Ки ҳарф аз ҳар лабе неку наёяд,
Чу хома аз забони мӯ наёяд.
Нибишти номаи таҷдиду таҳзир,
Чу ҳарфи мардуми нодон, гулӯгир.
Ки, эй ноодамӣ маншури номат,
Ситам оёти зотатро аломат,
Писандидӣ чаро зулме бад-ин ранг,
Фусурдӣ адлро ойина дар санг.
Ғариберо чунин маҳчур кардӣ,
Мурувватро шахомат дур кардӣ,
Ки худ ойинаи ҳусни ҷамол аст,
Сипехри фазлро бадри камол аст?
Дареғат бод бо ин бетамизӣ,
Ки оби комиле дар хок резӣ.
Камол он ҷо, ки хирман кард моҳаш,
Шавад Шайтони малъун баднигоҳаш.
Аз ин номардумӣ н-омад чу орат?
Чу гардун хоки бадномӣ нисорат.

Ба пешат он чи кард ин мухтарей соз,
Бадоеъ сунъхо ин санъатогоз.
Набудӣ дархӯри подоши кораш,
Ба фарқи Фарқадон бурдӣ нисораш.
Хичолат лоики эҳсон кашидан,
Ба пешаш музд ҳам гар ҷон кашидан.
Агар табъат будӣ инсофмоил,
Адо кардӣ ҳаққаш, эй носазодил.
Дихӣ то музд, рангашро шикастӣ,
Ба дӯши шиша бори санг бастӣ.
Агар созаш раги девонагӣ зад,
Чи лоик аз ту дар бегонагӣ зад?
Намурда ҳеч инсони тааммул,
Нахӯрда гурге ҳамлони таҳаммул.
Адаб аз беҳудон ҷустан муҳол аст,
Ки ӯ дар мазҳаби ошиқ вубол аст.
Ба андак ҷурм рафтӣ бар сари қаҳр,
Шароби илтифотат рехт дар заҳр.
Салотинро укубат нест лоик,
Ки раҳмат бар ғазаб афтода собиқ.
Муҳаббатро агар одоб кардӣ,
Катони кинаро Маҳтоб кардӣ.
Супурдӣ дар шабистони талаттуф,
Ба дасташ Комдиرو бе таваккуф.
Накӯйӣ аз касе тороч гирад,
Ки луқма аз кафи муҳтоҷ гирад.
Бувад булбул равони зинати гул,
Пари парвона гирад шамъро гул.
Бурун созад яке ин ҳар ду бебок,
Кашад хат оқибат бар тахтаи хок.
Ки шамъу гулситони домани роғ
Кунад бенуру созад маскани зоғ.
Набошад шоҳро дархӯрди эҳсон
Ғадоеро бигирад, чун диҳад нон.

Кунун бояд шавӣ дар беҳилофӣ,
Ки ҷурми рафтаро бошад талофӣ.
Мадан имрӯз бо ман додхоҳ аст,
Ғубораширо кулоҳам такягоҳ аст.
Ба пешам Комдиرو гар фиристӣ,
Раги сози адоватро гусистӣ.
Агар тобӣ аз ин гуфтор гардан,
Бибандам гов ночорат ба хирман.
Бибезам оташи кин бар диёрат,
Самум орам бари хуррам баҳорат.
Кунам ҳолӣ билодатро зи инсон,
Ба наъшат золи олам таъзиятхон.
Ғароматнома чун гаштӣ мутаммам,
Ба рӯяш қаҳр зад дандони хотам.
Супоридаш ба пайки соҳибқибол,
Нишони фатҳро худхуд ба ирсол.
Ба иҷлат хеш ҳам гардид роҳӣ,
Ба роҳи адл чун қаҳри илоҳӣ.
Зи таъкидаш равон гардид филҳол
Паёпай фавҷҳои беш аз кол.
Чу қосид номаро бо он ситамкеш
Супурдӣ, аждаҳое хуфт дар неш.
Димоғаш з-оташи кин шуд пурошуфт,
Хитобаш карду аз рӯи ғазаб гуфт,
К-аз ин ҷо зудтар бояд сафар кард,
Ба ҳоки он, ки бодат номабар кард.
Зи дӯшат бори сар фармон нагирад,
Чу гӯяш пой дар чавгон нагирад.
Сухангӯ гар бувад аҳли диroyат,
Мавориди қалам созад риоят.
Нашояд панд гуфтан бо дуруштӣ,
Ки боди саҳт бошад бими киштӣ.
Чу борон нарму боандоза бошад,
Гулистон дар баҳораш тоза бошад

Басо коре, ки бо нармай тавон кард,
Куҷо бо зӯри чандин паҳлавон кард.
Забон гар чавшани тадбир пӯшад,
Зи оғӯши ниём шамшер пӯшад:
Зи таҳдиди қаволони даҳанзан
Набахшад ҳеч кас бо ҳеч кас зан.
Чавонмард он, ки бо шамшер тан дод,
Ханносигист, к-ӯ аз чубн зан дод.
Маро ҳам он қадар по дар камӣ нест,
Ба тобиш қатраамро шабнамӣ нест.
Рикоби ҳимматам хеле гарон аст,
Гаронсангам, аду гар осмон аст.
Бувад то ҷабҳаи саъям арақрез,
Набошад дар ниёмам ханҷари тез.
Агар Меҳр аст, ман гарданда абрам
В-агар шер аст, ман гиро хужабрам.
Ҷафо бошад задан бар санг дандон,
Ситам бар теғ чун резад ба султон.
Хунар гар бошадаш, н-орад дарегам,
Ки ман ҳам инаку дасте ба теғам.
Набошад аз хатокирдор шоҳон,
Ки бинад хотираш ранги пушаймон.
Аз он девонаи холӣ зи одоб,
Ҳанӯзам оташи кин аст дар тоб.
Касеро теғ бошад боби гардан,
Карам бошад варо ихроҷ кардан.
Ғазабро оби раҳмат шустушӯ кард,
Ки ханҷар дар ниём аз ҳалқи ӯ кард.
Кунун баргаштанат айни савоб аст
Вагарна аз дами теғат ҷавоб аст.
Чу қосид дид он золим, дарошуфт,
Бигашту мочаро бо шоҳи худ гуфт.

Биё, соқӣ, ғанимат ҳаст имшаб,
Зи май кун то саҳар соғар лаболаб,

Ки фардо разм гардад арсаи базм,
Ба ҷойи май чакад хун аз лаби разм.

Нома чу овард ба он шаҳ барид,
Хонду барошуфту китобаш дарид.
Бар сари қаҳр омаду шуд тираранг,
Зад ба гавон наъраи сомони чанг.
Мӯрадад лашкаре чамъ оварид,
Самти аду он ҳама урду кашид.
Аз ду тараф он ду сипоҳи чиҳод,
Кард аҷал чамъ ба рӯзи миод.
Теғкашон бар сари ҳам рехтанд,
Хоки заминро ба фалак бехтанд.
Лахти чигар шуд гуҳари кӯҳу санг,
Чарми замин баҳяи пушти паланг.
Оқибат он к-ӯ, ки ситам пеш бурд,
З-афъии шамшери ситам неш хурд.

Саҳар аз домани ин кӯҳи зангор,
Ки будӣ хоб сулҳу фитна бедор,
Ба хунҳорӣ сипоҳе шуд намоён,
Яке шуд лашкари анҷум гурезон.
Фалак аз баҳри бедодӣ камар баст,
Сипар аз миғфари заррин ба сар баст.
Ду шаҳро оташи кин зад забона,
Димоғи саркашӣ шуд бодхона.
Муқобил саф заданд он ҳар ду лашкар,
Яке майдону мардону ду маҳшар.
Фазо чун ҳалқаи ангуштарин шуд,
Зи тангӣ дар хисори оҳанин шуд.
Салоҳ андар миён шуд бегумон гум,
Фасод аз шаш чиҳат шуд дар талотум.
Аз офат мавҷ зад баҳри қаҳорӣ,
Саломат дар ями ваҳшатфарорӣ.

Фишори дасти кин бо теғ омехт,
Рамидан оқибат якбора бигрехт.
Чу дасти фитна бар чочй камон рафт
Амон чун тири паррон парфишон рафт.
Фалакро бахти гардон гашт тохун,
Ки сар додаш қазо дар новадон хун.
Ба офат оташин куштор мекард,
Зи мағзу устухон анбор мекард.
Саҳоби марг борони аҷалрез,
Нигоҳи қобизи арвоҳ шуд тез.
Баланд аз бозуи дасти ҳимоят,
Баромад панҷаи фўлоди роят.
Бар ангушташ чу нохун Моҳ ҳам шуд,
Бурути осмон риши алам шуд.
Садои табл чун сури Сирофил,
Кашидй мағзи чони қолаби пил.
Сафири каррано маҳшар хабар кард,
Духул гўши фалак якбора кар кард.
Хурўши тўп мезад коф бар коф,
Чу пашми кўҳна андар риши наддоф.
Танине хуфта андар дуду оташ,
Ба дуди марг ҳар соат нафаскаш.
Туфанги сахмгин чун меҳурўшид,
Лабони раъдро табхол чўшид.
Зи дуди тири тўпи куламайдон
Шабе шуд тира рўзу жолаборон.
Зад аз филони масти кўҳпайкар
Ду шохи гов аз пушти замин сар.
Ба зери по нагардад кушта то муфт,
Гурезон шер бар боми фалак хуфт.
Шуои теғҳо болои он фавҷ
Чу баҳри сим мезад дар ҳаво мавҷ.
Зи лоғар моҳиёне дар талотум,
Ба филси чавҳар андар ҳар яке гум.

Тани румҳ андар он ваҳшатбиёбон,
Раги хуне чу шоҳи тозамарҷон.
Дар он маслах ба ҳам баста қанора,
Ба ҳар як лаҳте аз дилҳои пора.
Камони шастгирони қавичанг
Нишон медод бар қавси Қузаҳ ранг.
Зи парвози хаданги он камингаҳ,
Қавӣ шуд баста бар Тири фалак раҳ.
Сипар чун қартаи Хуршеди ховар,
Зи пайкон чида бар мижғони худ пар.
Забони теғ дар шарҳи дарақ шуд
Чу кумъат қуббаи зар сад варақ шуд.
Зи белак хӯдро пар шуд саропо,
Чу макри зан ҳазорон реша пайдо.
Дар он даҳшатгаҳ аз пайкору аз кин
Макон дӯзах, замон шуд маҳшаройин.
Зи саҳми тиру акси мавҷи шамшер,
Зи гарду хоку хуни рафта дар зер,
Вучухасфар чабал—фирӯзапайкар.
Сипеҳр асвад, замин ёкути аҳмар.
Яке лағжон, яке гардон дар он дашт,
Яке ларзон, яке печона мегашт.
Пайи филу сари мардони хунхор,
Дили ханҷар, тани бедоди суфор.
Равон румҳу табар, гурзу балорак,
Ба нофу гардану бозуву торақ.
Ба пешу дар қафову дар бару дам
Балову маргу касру фатҳ аз ҳам.
Фурӯ сунбид гил, хоро харошид,
Зи ҷо андохт гарду хок, пошид.
Суми ашҳаб, пайи Рахши тановар,
Думи абраш, таку този таковар.
Дариданду фурӯ бастанд гурдон,
Буриданду зи ҳам канданд мардон.

Муборизро шикам, бозуву шона,
Пайи пилону харгум аз миёна.
Зи авчи гарду мавчи хун дар он дашт
Зи ошӯби тамому фитна мегашт.
Замин гардуну дарё шуд чаҳонаш,
Фараш киштӣ, бало шуд бодбонаш.
Зи кӯсу ною кӯполу пари тир
Қазову арзу вақту фасли тақдир
Зи ҳам шуд гӯши ҳушу қолаби ҷон,
Ба ваҳму музтару маъзур ҳайрон.
Зи оҳу нолаву фарёди музтар
Ҳаво аз он мулук гирён, фалак кар.
Забону лаб, даҳони мардуми саф,
Чу кирми устухону пуркафу таф.
Зи бими ҷон в-аз бедоди мардум
Падарро шафқати фарзанд шуд гум.
Намуд аз бими ҷону тангудозӣ
Бародар бо бародар найзабозӣ.
Агар он ҷо будӣ пурдил Фаросиб,
Равон додӣ зи бими теги осиб.
Расидӣ пури Дастон гар дар он тарф,
Зи ҳам бигдохтӣ чун Рустами барф.
Ялонро дар талошу зӯри бозу
Намешуд фили маҳмудӣ тарозу.
Зи тангӣ гиру дори пурдилон рафт,
Нафас зад болу ҳамроҳи равон рафт.
Саронро сар зи мағзу ҳуш холӣ,
Гавон дар гав зи бори душ холӣ.
Чароғ аз садмаи бо ҳам расидан
Саводи дидаҳо мекард равшан.
Нигаҳ то баркушодӣ боли парвоз,
Синон шуд мижа, раҳ басташ дар оғоз.
Даҳон то во шудӣ, ханҷар забон шуд,
Забон дар сури лаб лавҳи нишон буд.

Зи бас тиру синон бигзашт бар ў,
Намедодӣ нишон чуз қабзаи мӯ.
Набуд аз мардумон, чун турки чинӣ,
Ба чуз сӯрохҳои чашму бинӣ.
Чу барқи тезпар гӯши лабон рехт,
Ҳама чун барг аз нахли разон рехт.
Чинори ҳар касеро барқи кин зад,
Ду бозу ҳамчу шохаш бар замин зад.
Сафи иснон зи мисвоки синон гум,
Ба ҷӯйи хун касон андар таяммум.
Кашида хомаи шамшери вожун,
Ҳама тасвирҳо дар сафҳаи хун.
Яке, бин, дидаи аҳвал кашида,
Ду нимрух шакли мустақбал расида.
Гудози ҷӯбаҳо бар ин насақ шуд,
Ки ҳамчун хома мӯ сад реша шак шуд.
Синонҳо сад аду бар шох карда,
Чу сабҳа каллаи сӯрох карда.
Чу соид ҳар тараф гаштӣ намудор,
Сари ҳар хору хас сарпанча бар дор.
Ба соҳил қулзуми хун кард пайдо,
Чу кӯҳ, аз лоша дар саҳрои ҳамро.
Ба чангал з-он муҳити бекарон нун
Гирифтӣ каргасони Қофи гардун.
Ба зери панҷахоён Дубби Акбар,
Димоғу устухони гардану сар.
Қасоби чарх дар он гармбозор
Тарозу бар кафаш, арзон харидор.
Сафи арвоҳ, чун аз нафҳаи сӯр,
Ҷасад гум карда, мерафтанд дар шӯр.
Қазо, то тавсани тақдир зин кард,
Ҷариҳу маслае кам инчунин кард.
Зи чашми осмону дашти пуртафт,
Аз ў инсони айн, ин сон аз ин рафт.

Ачал пай кард Рахши зиндагонӣ,
Бурид аз ҳам маҳори корвонӣ.
Палоси сахтҷонӣ гашт хунин,
Талоши танзанӣ масруфи тамкин.
Аз он ҳар ду сафи маҳшар хурӯшон,
Намонда як касе аз таъзиятхон.
Ба чуз хуни сиёҳи баста дар санг
Либоси мотамӣ кай доштӣ ранг.
Гавон ҳафтони ҳастӣ чок карданд,
Далерон рахт назри хок карданд.
Зи гиру дору деҳ дилгир гаштанд,
Ба дасти марг дар занҷир гаштанд.
Фиғон гум гаштаву пайдо асар не,
Ҷаҳоне куштаву як мӯягар не.
Чу барзах, оламе дар бесадоӣ,
Диёри хомушон аз бенавой.
Адолат кард он ҷо дасти ёрӣ,
Ба фармони ҷалоли кирдигорӣ.
Музаффар гашт шоҳи маъдалатроӣ,
Сари он бевафо афканд дар пой.
Зи боми зиндагӣ ташташ нагун кард,
Таҳорат ҷони бебокаш ба хун кард.
Арӯси тозарӯӣ бахтбедор
Зи хуни шоҳ шуд гулгуна рухсор.
Зи шодӣ карранову ғавви навбат,
Муборак бод, мегуфтан(д) ба давлат.
Бувад ин шева андар табъи азод,
Ба марги ҳамдигар гарданд дилшод.
Фалак 3-ин дилхушӣ ҳайратгузин аст,
Ки мардумро чаро хислат чунин аст?
Хушӣ он ҷо сазад, шахсе намирад,
Аз ин навбат касе соғар нагирад.
Муини очизон гардид шоҳе,
Нарезад оби рӯ дар ҳеч роҳе.

Мукофоти амал дар охири кор
Ба чуз хорӣ набошад бар ситамгор.
Намонад синаи иқболи золим
Зи захми найзаи офоқ солим,
Ки оҳи синасӯзи шахси мазлум
Занад оташ ба чони золими шум.
Ба ҳар ҷо арши давлат дермон аст,
Яқин аз курсии даъват гарон аст,
Ки султонанду хокистарнишинанд,
Ғарибонанду бо султон қаринанд.
Ба сурат бекасу дар жанда хуфта,
«Чунудин лам тарав» баршон нухуфта.
Димоғат ҳар қадар андар ғурур аст,
Асиронро нафас аз вай ғубур аст.
Чи созад парчаму лашкар ба ин бод,
Ки мустаъсил аз ӯ шуд аскари Од.
Зи гирён дидаҳо як қатрае, гар
Ба дард ояд, барад садди Сикандар.
Макаш по беадаб бар хокшинон,
Ки бошад бўрё шамшери урён.
Фитодӣ дар балое марди ғофил,
Ки гаштӣ оҳи бекасро муқобил.
Чу кардӣ зулмро бо шахси дилреш,
Бигирӣ интиқоми хеш аз хеш.
Биё, мутриб, ки бас афсурдакорам,
Чу аҳгар тоби дамсардӣ надорам.
Агар ҳастӣ ба қорам ошнорӯ,
Ғазал пешам зи девони вафо гӯ.

Пас зи зафар боиси таҳқиқи ҳол,
Бар сари шах ногаҳе рехт ин хаёл:
Пояи ишқи Мадан ин бошадаш,
Комдиро низ чунин бошадаш?
Қард равон мумтахини хурдабин,
К-ӯ бикунад варзиши ишқаш чунин.

Рафту ба ӯ гуфт, ки мурда Мадан.
То бишунуд, руху равон шуд зи тан.

Дабири достони ибратороз
Сарири хома зад бар гӯши овоз,
Ки чун биншаст он тӯфони бедод,
Чахон аз кина танро шустушӯ дод.
Шаҳи кин тавба аз одамкушӣ кард,
Арӯси фитна духти дилхушӣ кард.
Чахонро дар паноҳи амн яксар
Гирифта шуҳрати шоҳи музаффар.
Маданро муждаи фатҳ ончунон кард,
Ки ранги мурдаеро бўйи чон кард.
Зи вачдаш он қадар болид гардан,
Ки вусъат чайбро дод аз даридан.
Набошад лаззате бо ин баробар,
Ки бинӣ душмане афтода бе сар.
Даме баъд аз вафоти бадсиголе
Бувад беҳ аз ҳазорон моҳу соле.
Ба ин шодӣ, магар, фирдавс монад,
Ки мерӯбад ракибу ёр монад.
Аз он рӯзе Мадан ғамноку маҳчур
Шуд аз файзи ҷамоли Комдӣ дур,
Чунин бигзашт ҳоли ину он гул:
Ватан бигрифт дар шаҳри таҳаммул.
Ба он гул, ёдгораш аз Мадан буд,
Тарабдори баҳори сад чаман буд.
Макон аз ранги он гул карда гулшан
В-аз он нахли мисоле дида равшан.
Ба ӯ наззора кардӣ субҳ то шом,
Ки аз ӯ ёфтӣ осори пайғом.
Чу ўро тозаи сероб медид,
Гули ишқ аз баҳори ноз мечид.
Гаҳе дар тавфи ӯ парвона будӣ,
Дигар аз диданаш мастона будӣ.

Бихиште буд, чун дар бар гирифташ,
Бахоре мешуд, андар сар гирифташ.
Ба ӯ ҳамсухбату маҳви тамошо,
Ҷаҳони ҳайрату тимсоли Лайло.
Ба он рангу ҳаёле буд хурсанд,
Ба савдояш дилу ҷон дошт дар банд.
Қазоро, подшохи тахту афсар
Ҳаёли имтиҳонаш рехт дар сар,
Ки ҳусну ишқ аз як хона зоданд,
Ба доғи ҳамдигар тавҳам фитоданд.
Ба Маҷнун зад ҷунун аз ишқи Лайлӣ,
Ки афтодаш ба кори ҳусн майле.
Саҳар булбул, ки дар шӯр асту мотам,
Бувад миҷғони гул пурашки шабнам.
Пари парвона гарчи сарфи доғ аст,
Зи оташ шамъро равшан димоғ аст.
Яке шахсе ба шахр андар равон кард,
Тавонад Комдӣ, то имтиҳон кард.
Ки ӯ ҳам ҳамсари савдост ё не,
Зи кори ишқ бепарвост ё не.
Гулашро рангу бўе аз вафо ҳаст.
Дилаш дар орзуи ин гадо ҳаст?
Дихад ўро хабар аз марғи ёраш,
Ки бо теғи аҷал афтода кораш.
Чу шуд он мумтаҳан дар кӯчаи шахр,
Чу афӣи кому лаб олудаи захр.
Ба дамсардӣ чу дай рафтӣ ба ҳар кӯй,
Зи пархоши ду шах будӣ суҳангӯй,
Ки ҳастам ман аз он майдони маҳшар
Дубора зиндагиро шаклу пайкар.
Китоби ибратам даркор дидан,
Қиёматномаам, муфти шунидан.
Ғанимат суҳбати шахсе биёяд,
Ки ӯ аз водии маҳшар биёяд.

Ба пеши ҳар кӣ аз афсунбаёнӣ
Ба ҳайрат дошtii афсонахонӣ.
Ба ҳар дил бори ғам афзуду мерафт,
Намак бар захмҳо месуду мерафт.
Ки то он қиссахони кулфатафзо
Ба кӯйи Комдӣ афканд ғавғо.
Чу бар он нағмаҳои дардолуд
Шунидан Комди́ро шавқ афзуд,
Тапиш бар мурғи дил чоки қафас шуд,
Табу тоби чигар боли нафас шуд.
Чу нур аз пардаи фону́си манзил,
Расид андар пайи он мумтаҳандил,
Фазои сина пурандӯх то лаб.
Ба ҳасрат дам заду кардаш мухотаб,
Ки эй ибратнаво марди сухангӯ,
Маро афсонаи кори Мадан гӯ,
Ки дорам дил ба ёдаш чун чигар хун,
Саре бар зонуи савдо чу Мачнун.
Чи муддатҳо, ки шамъи бечароғам,
Басо вақте гули пажмурда боғам.
Аз он завқи дилу шавқи тамошо,
Агар дорӣ хабар, чун аст, фармо.
Кашид оҳе ба талхӣ имтиҳонӣ,
Чу дуд аз ҳезуми тар, ногаҳонӣ:
Хамӯш, эй барқи боди тоза хирман,
Мазан бар оташам якбора доман,
Ки дорам қиссае 3-он бенаводил,
Шуниданро ситам, бо гуфт мушкил.
Агар гӯям, аз он дил об гардад,
Хамӯшам, сина оташтоб гардад.
Дили бетоқатам танги тасоҳул,
Тунукзарфам, чи созам бо тағофул?!
Дар ин шӯру чидоли офатангез
Супурд ӯ офият бо ханчари тез,

Шаҳиди орзу гардид навмед,
Таманно ғусл кард аз хуни умед.
Чу Мехри Карбало, лаб ташнаи об,
Сараш бар найза, чун қурси ҷаҳонтоб.
Сипоҳу подшаҳ 3-ин дуди мотам,
Чу мардум тирарӯзу дида пурнам.
Дили як оламе чун шоли занбӯр,
Зи неши ин алам гардида носур.
Сухангӯ, чунки ин тимор сар кард,
Ба шӯре Комдӣ олам хабар кард.
Чу ғунча чок зад ҷайб аз дили танг,
Кашида қаҳрабо дар риштаи ранг.
Шароре рехт дар пирохани хуш,
Ки то дуде кунад, афсурд хомӯш.
Димоғаш соате бо сакта печид,
Чу сурат бенафас бар ҷой хобид.
Шуури рафта ранги хуш чун ёфт,
Ба ҳамроҳи ҷунун бо ҳучра биштофт.
Ба пеши он тилисми ҳайратиншо,
Расида, дидаро баст аз тамошо.
Набудааш ҷуръати мижгон кушудан,
Ба сӯйи он гули тасвир дидан.
Гуле, 3-ӯ буд айши навбаҳораш,
Чи сон пажмурда бинад шохсораш.
Набошад маҳшаре 3-ин вақт душвор,
Ки хонад дида хатти мурдани ёр.
Ба мотам муддате биншаст хомӯш,
Нигаҳ дар хонаи мардум сияҳпӯш.
Чу бар мардум таҳассур истило кард,
Мижга лағжиду роҳи дида во кард,
Ки орад суҳбати асҳоби мотам
Ба шахси шодмоне кулфату ғам.
Чу дорад суҳбати ночинс таъсир,
Бурун шав, то тавон, 3-ин доми таҳсир.

Назар чун з-он баҳори ранг гул чид,
Зи аввал хушнамову тозарӯ дид.
Фурӯге ин ҳама дар ҳеч гоҳаш
Надида дидаи ҳайратнигоҳаш.
Нафас чун рафта будаш, боз баргашт,
Садо бигсаста буд овоз бар гашт.
Хушо, дар тирашоми ноумедӣ
Кунад субҳи таманно рӯсафедӣ!
Тавофи Каъбаи тимсол мекард,
Видои шӯриши аҳвол мекард.
Таҳайюр дошт з-он қонуни афсун,
Чаро зад ин наво аз пардаи хун?
Никоби ҳайраташ ногоҳ бикшуд
Зи рӯи он фусуни захролуд,
Ки қосид буд шахси имтиҳонӣ,
Бисанҷидам ба рамзи қиссахонӣ,
Ки аз нақди муҳаббат то чӣ дорам,
Ҳавасовора ё комилиёрам.
Вафо гирияд ба он ошиқ ба сад оҳ,
Нагардад мурда аз ин ҳарфи чонкоҳ.
Набошад дар муҳаббат бевафотар,
Ба шаръи ишқбозӣ беҳаётар.
Аз он ошиқ, ки монад зинда бо хуш,
Чу гирияд номи марги ёр дар гӯш,
Муҳаббатро касе паймон надорад,
Ба шаръи Мустафо имон надорад.
Набуда мумтаҳан оға аз ин кул,
Вагарна кай задӣ дам бетааммул.
Фузулиҳои изҳори ваболаш
Арақ мешуд ба рӯи инфиолаш.
Аз ин андеша сар кард аз ҳаё ҳам,
Вафо гашташ дар он ҳолат мучассам.
Нигар, гуфто, ки ман шахси вафоям,
На чун ту дар муҳаббат беҳаёям.

Туро гар ҳаст завқи зиндагонӣ,
Нишоти бахту шавқу комронӣ,
Бигирям бар ту то рӯзи қиёмат,
Дилам лабреси носури надомат.
Фиғон чамъ оварам, девона гардам,
Ту ин чо бош, ман парвона гардам.
Ту хуш биншин, ки ман гаштам чигархун,
Ту сокин шав, шудам аз хеш берун.
Мадангӯён ба қурбонгоҳ рафтам,
Нигар бар ман, ба ӯ ҳамроҳ рафтам.
Назар бигмошт чун шахси тааммул,
Накарда ишқро ранги дигар гул.
Ба чуз аз Комдӣ, 3-он дил тапидан
Вафо қурбон накарда мард ё зан.
Ханӯз он мумтахин норафта 3-он чо,
Ки шӯри мотаме афканд ғавғо.
Кунад то корвони яъс афсӯс,
Дарои рехлаташ овехт ноқус.
Ало, эй ҳарзагӯй аз адаб дур,
Зи ҳоли мардуми аҳли вафо кӯр,
Макун аҳли вафоро дахл мутлак,
Нагирӣ то ба гардан хуни ноҳақ.
Ки чон он чо яке безор карда-ст,
Бадан аз хештандорӣ ба дард аст.
Гулистон аз хазон гардад агар зард,
Бирезад баргу бораи аз дами сард.
Димоғи мардуми аҳли муҳаббат
Надорад тоқати доғи мусибат.
Чу мағзи хушк бас савдомизоч аст,
Чунун он чо кумоши боривоч аст.
Яке созест к-аз бориқторӣ,
Шавад барканда, гар нохун гузорӣ.
Найистонро нафас беимтиҳон аст,
Ки, то дам медамад, яксар фиғон аст.

Чи резӣ шишаро бар санги алмас?
Чи резӣ шуъларо дар хирмани хас?
Шарар гарчи занад боли фусурдан,
Бувад барқи хасу хошоки хирман.
Нафас чун хотири мино бигирад,
Чи сон бар сангу оҳан чо бигирад?
Дилат гар беҳабар аз дарси ҳол аст,
Хичолат ҳосили баҳсу сувол аст.
Надорӣ гар ҳабар аз рамзи таҳқиқ,
Чи лозим ковиши асҳоби тадқиқ?
Набинад чуз хичолат ҳарзапаймо
Чу дар шеъри акобир дахли бечо.
Биё, соқӣ, зи роҳи арғувонӣ
Ба Ҳочӣ деҳ қадах, гар метавонӣ.
Ки занг аз шишаи хотир бишӯяд,
Зи асрори вафо рамзе бигӯяд.

Мумтаҳин аз шеваи ваҳшатнамуд,
Кард ҳабар шох, чу баргашт зуд.
З-ин ҳабари воқиаи дилшикан,
Ҳуш зи шаҳ рафту равон аз бадан.
Кард азимат, ки кунад худ қасос,
То шавад аз ҳуни ду ноҳақ ҳалос.
Ҳикмате карданд ҳақимон ба ҳам,
Зинда шуданд он ду шаҳиди ситам.

Таҳайюршеваи асрори дилҳо
Чунин хатми ҳикоят кард иншо,
Ки дуди ғам шарори имтиҳон кард,
Видои Комдӣ руҳи равон кард.
Нишонд он хонаро фарёду бедод,
Чу маҳшар дар фанои кулфатобод.
Чу мум овехт он марди вафосанҷ,
Ба доғи инфиюлу оташи ранҷ.

Хичолат сачда фармудаш ба ҳар сӯ,
Чу исёнкардагон пеши тарозу.
Гуноҳеро, ки он бе обрӯ кард,
Чи сон аз ҷабҳа ўро шустушӯ кард.
Пушаймон аз дами афсонахонӣ,
Чу пир аз кардаҳои навҷавонӣ.
Задӣ чун неши захролуд бебок,
Чи суд аз молиши ангушти мисвок?!
Паёми ҷонситон овард, баргашт,
Гулистонро хазон овард, баргашт.
Ба пеши шоҳ омад бар лаб ангушт,
Шаҳодатномааш бинҳуфта дар мушт.
Ба сад афсӯс ҳайратофарин шуд,
Ки ҳосил имтиҳонам инчунин шуд,
Ки бурдам имтиҳон, хичлат гузидам,
Задам дандону сарверо буридам.
Дили ҳуззор аз ин гуфтори хунин
Парешон шуд, яке чун иқди Парвин.
Надомат ҳасрате овард чандон,
Ки пушти каф чу лаб шуд зери дандон.
Таассуф хоки бедодӣ ба сар бехт,
Ба доманҳо чигар чун ашки тар рехт.
Чу миҷгон мардумон пайваста бо ҳам
Сиришк аз дидаҳо мерехт мотам.
Дар он соат, ки ин маҳшар аён буд,
Мадан он ҷо яке аз ҳозирон буд.
Ба сад умед чашми интизораш,
Сафеди ҷодаи мисринигораш,
Ки гарде кай шавад 3-он ҷо ба парвоз,
Бубахшад дидаашро диданӣ боз.
Чу он ахбори маргангез бишнид,
Равон гуфт алвидову дида хобид.
Вафо пайваст ҷонашро ба ҷонон,
Ба ҳасрат шуд муҳаббат таъзиятхон.

Набошад зӯртар 3-ин шева коре,
Ки гардад ноумед умедворе.
Суубат нест маҳшарро бар он ҳол,
Ки резад ноқабуле хуни омор.
Мукаррар гашт дар маҷлис қиёмат,
Дубора мотаму оху надомат.
Яке ғам буд, шуд андӯхи дигар,
Ҷароҳат буд, бозаш кард ханҷар.
Аз ин ҳодисаи ҷонкоҳи мушқил
Ба мотам шуд амири боҳаё дил.
Ҷаҳон бар дидааш шомӣ сияҳ шуд,
Ки коре карду боз аз худ табаҳ шуд.
Чу Маҷнун аз таҳайюр музтарибҳол,
Табу тобаш ба лаб барбаст табҳол.
Намӣ ашқӣ надомат то ба гардан,
Гиребон ҷоқ то байдоӣ доман.
Зӣ ҳасрат панҷа бар дандон қашида,
Чу ҷӯбӣ решаҳои аррадида,
Дилашро кулфату ғам кард маҳмез,
Ба рӯйи сина нохунҳо шуда тез.
Зӣ тангӣ изтиробӣ дил садо шуд,
Нафас ҷун наӣ дамиду дар наво шуд.
Ба сад ошуфтагӣ он додовар
Фиканда тоҷу карда хок бар сар.
Лаби ҳукмаш ҷу фармонофарин шуд,
Барои ибраташ амр инҷунин шуд,
Ки наъши он қатилони вафоро,
Шаҳидони дами теғӣ ҷафоро
Ба як ҷо ҷамъашон оред бо ҳам,
Маро ҳамхокашон созед тавъам.
Чу дорад нашъаи адл ин тақозо,
Ки гӯрам хуштар аз саҳрои дунё.
Қатили зулми ман ин бекасонанд,
Шаҳиди теғӣ кини имтиҳонанд.

Дили мачрӯҳшон ман хаста кардам,
Ба тобути чафошон баста кардам.
Зи хӯи саркашӣ аз хеш ғофил.
Ба хок афкандам ин ду чавҳари дил.
Бари инҳо чаҳоне сар буридам,
Шуданд аз феъли худ, охир, шаҳидам.
Амал созад агар чоҳил дусад сол,
Кунад зоеъ ҳама дар охири ҳол.
Ба гардун гар барояд марди омӣ,
Ба хоки тира боз ояд зи хомӣ.
Гулистони амал вақтест хуррам,
Ки бинад аз саҳоби илм шабнам.
Бувад кирдори бедониш ҳавоӣ
Чу адли Кисриву эҳсони Тойӣ.
Маро дил з-ин адо якбора шуд танг,
Хичолат мекушад ҳар борам аз нанг.
Нагардад ин гунаҳ аз тавбаам пок,
Магар дар ҳам хӯрад аҷзoi ман хок,
Ки бошад дасти ин ҳар ду ситамкаш
Ба домонам чу пойи хору оташ.
Ҳамон беҳтар, ки ин бедоди золим
Намонад бар сарири ноз солим,
Ки табъи золимон аз булфузулӣ
Бувад роғиб ба чавру ноқабулӣ.
Муҳаббат бар касе ронад чу фарзанд,
Ба охир мекашад бозу-ш дар банд.
Ба чурми андаке ногаҳ ситезад,
Бародар гар бувад, хунаш бирезад.
Надорад марди золим ошнойӣ,
Зи азоданд аҷзу кибриёӣ.

Шоҳи хирадпеша зи табъи накӯ,
Зад масале дархӯри ин гуфтугӯ.

Лаби нахре чу чӯи шири Ширин,
Маконе лоиқи сад гуна таҳсин.
Зи чинси одамӣ холӣ чу ҷаннот,
Макони акрабе буду сулахфот.
Ба меҳри ошноӣ сахт пайванд,
Ба рӯи ҳамдигар пайваста хурсанд.
Чудо гар соате гаштанд аз ҳам,
Фитодӣ чарх-шон дар чӯи мотам.
Чунин то муддате буданд сокин
Дар он ҷо фориғ аз сайри амокин.
Ба рӯзе табъашон ин иқтизо кард,
Ки бояд сайри нахру моваро кард.
Чу акраб очиз омад аз гузаштан,
Ба пушти ошно бигирифт маскан.
Ба дарё чун фиканд ӯ косаи хеш,
Кашидаш акраб андар наштари неш.
Ба пурсиш зад садоҷаш, к-эй ситамгор,
Чаро хориш кунӣ сангам ба ин хор?
Чароӣ дар тааб аз неш судан?
Ки набвад хори пойи кӯҳ сӯзан.
Ба посух гуфт: ман кинофаринам,
Тақозо мекунад сират бар инам,
Вагарна, нестам холӣ зи фарҳанг,
Ки созам имтиҳони неш бар санг,
Вале чун иқтизои табъ зӯр аст,
Кашидан неш бар сангам зарур аст.
Фиканд аз киштӣ дар ғарқоби Нилаш,
Кушода боби мурдан бар сабилаш.
Чу золибро табиат ҳаст бебок,
Набошад ҷавҳараш з-ин шеваҳо пок.
Суботи золимон кӯтоҳ беҳтар,
Ситам кам мекунад, ҳам ҷурм камтар.
Ҷафое кардаам, бе хунбаҳояст,
Дар ин дам ҳукми дият норавояст.

Қазо асло намебахшад халосам,
Ба ғайр аз хештан кардан қисосам.
Раво набвад ба чуз мурдан бар ин ҳол,
Ки гардам зинда зери хок помол.
Чу шахро ҳукм бар ин мочаро шуд,
Ҳишамро фитнае чун Карбало шуд.
Чу найзоре, ки дар вай оташ уфтод,
Ба олам ҳар касе афканда фарёд.
Ба ғайр аз имтисоли ҳукми султон,
Набудӣ бар касе табдили фармон,
Вале ҷамъе зи доноёни даргоҳ,
Ки буданд дар рикоби ҳазрати шоҳ,
Ба дониш ҳар яке Лукмони сонӣ,
Фалотуне дар амрози нихонӣ,
Ба кори мурда шогирди Масеҳо,
Ба дарди зиндагон устои Лушо.
Ба ҳикмат Ибни Синоро гаронсанг,
Арастуфитрату идрокаржанг.
Чу Букроти табибу Ускулинус,
Ҳама бар боми шуҳрат мезадӣ кӯс.
Чунин гуфтанд: эй соҳибкаромат,
Равони мову сад олам фидоят,
Ки моён бандаи фармударомем,
Дар ин даргоҳ умре шуд ғуломем.
Зи хони илтифотат зиллабардор,
Ки то дар хидмате бошем даркор.
Шабӯ рӯзем маъҷунозмое,
Чу ҳован куфтаи адвиясое.
Салоҳи хилтҳо дар қабзаи мост,
Ки хуну балғаму сафрову савдост.
Ба ҳикмат шӯрӣ аз савдо рабоем,
Илоҷи талхии саффо намоем.
Зи туршӣ чашмаи балғам мусаффо,
Зи ширинӣ шароби хун муарро.

Зи чӯйи хун ҳамерезад рутубат,
Ями балғам занад мавчи бурудат.
Ҳарорат дар дукони тези сафрост,
Юбусат дар сари бозори савдост.
Бувад 3-ин чашмаҳои равнақсбоб
Гулистони мизочи хушк сероб.
Аз инҳо мояи сахтиву сустӣ
В-аз инҳо тоза гашта тандурустӣ.
Аз он монад бинои ҷисм қоим,
Ки бошад ҳар яке бо табъ доим.
Чу 3-инҳо ҳар яке хушкӣ пазирад,
Фузунӣ ё ба табъи хеш гирад,
Халал афтад ба рукни қалъаи ҷисм,
Ки ҳаст ӯ 3-ин ҷаҳори мухталифқисм.
Яке андар ҷамуди сакта хобад,
Дигар сидру суботу сеҳр ёбад.
Қасе бинад судоу ҷухру сарсом,
Дигар қасро ҷунуну ишқӣ ноком.
Ба зудӣ гар илоҷи худ нагирад,
Фитад дар сактаву ночор мирад.
Ба ҳар мушқил, ки 3-ӯ ҷон дар азоб аст,
Зи қаф тадбир додан носавоб аст,
Ки бас аз нохуни дарҳам шикаста,
Қушояд икдаҳои саҳт баста.
Зи тадбире, ки мақсад мешавад рост,
Қадар бошад, қучо тадбир бечост.
Бифармо, муҳлате тадбир созем,
Қамоли саъйи бетақсир созем.
Нарафта дар қувои ин ду пайқар,
Ба ғайр аз сакта, ҳеч офоти дигар.
Набошад ҷора ин ҷо он қадар зӯр,
Чу моро ҳиммати шоҳ аст манзур.
Агар аз мо ниёзи саъйу тадбир
Шавад рад аз бисоти нори тақдир.
Чу сози ихтиёри хеш қуштан,
Ҳаром аст бе ту моро зинда гаштан.

Ҳама хайлу ҳишам пеш аз ту, эй шох,
Ба шаҳри нестӣ гардем ҳамроҳ,
Ки гар чон меравад аз ҷисми ғамнок,
Надорад сурфае чуз хонаи хок.
Ба икболи амири маъдалаткеш
Табибон чорае карданд дар пеш,
Ки тадбири тамоми ошногар
Чу чавзо ҷамъ кард он ҳар ду пайкар,
Ба ҳам аъзояшон печид маҳкам.
Чу захм аз илтиёми тоза марҳам.
Фароғат дархӯри аҳволашон дод,
Дар оғӯши ҳамом оромашон дод.
Наёмад соате бар он ду навмед,
Ки субҳи зиндагонӣ гашт исфед.
Чу шабнам аз гулоби руҳпарвар,
Адамафсурдагонро рехт бар сар.
Нафас шуд дар фазои сина сорӣ,
Рағу пай тоза чун шохи баҳорӣ.
Рутубат донаи дил кард хуррам,
Гулистони хазон чун дид шабнам.
Чу аз дарди вафо буданд мурда,
На паҳлуи димоғи сакта хӯрда,
Вале дар бегуноҳӣ хунашон рехт.
Арақ гардиду дар оби бақо рехт.
Аз он маъҷун давои беҳушӣ дод,
Димоғифсурдагонро сархушӣ дод.
Сабоҳи беҳудӣ чун зад дами хуш
Зи ҳам диданд пур чун ғунча оғӯш.
Фитад кам дар фасодободи офок
Чунин биъсат ба маҳшаргоҳи ушшоқ.
Чи донад кас чӣ буд ин ошкорӣ:
Ба ибрат буд ё ҳайратгузорӣ.
Ба хун уфтад димоғи орзуҳо,
Наёяд ин баён дар гуфтугӯҳо,
Ки кори ишқ берун аз киёс аст,
Варои донишу дарки ҳавос аст.

Баҳоре инчунин дорад гулу боғ,
Пур аз хун чомаҳо чун лолаи доғ.
Ба чандин ранг дорад нозу бозӣ,
Ба сад найранг орад сеҳрсозӣ.
Дихад болат, агар гардиши бисмил,
Бубахшад чон, агар ӯ ҳаст қотил.
Агар пажмурдай, бахшад баҳорат
Ва гар гардун шавӣ, созад ғуборат.
Вале ин барқ бепарвост бисёр,
Нагирад илтифоташ бар хасу хор.
Набошад ин каромат ихтиёрӣ,
Чунин давлат наёяд з-интизорӣ.
Саҳоби ӯ ба гулшан ноз дорад,
Ғубораш аз кулаҳ эъзоз дорад.
Баҳораш гул дамонад аз чи куҳсор,
Ҳавояш шабнам орад бар чи гулзор.
Басо хоре аз ӯ гулзор гашта,
Басо боғе, ки бе ӯ хор гашта.
Басо резад ба рӯи ноумедӣ,
Басо шаб з-ӯ шавад рӯзи сафедӣ.
Биё, эй соқии майхонаи роз,
Биё, эй дафтари дил хотиматсоз,
Майе дех, то ба умри хеш нозам,
Ба шукри хотимат оғоз созам.

Чун накунам ҳамди Худои ҷаҳон.
Сафҳаи оғоз баохиррасон.
Номатирозандаи аҳли сахун,
Дафтари эҷод ҳам ӯ хатмкун.
Замзамаи ҳаҷру вусулофарин,
Мартабаи ҳусни кабулофарин.
Аз асари ёрии он ёрманд
Ваҳшии итмом гирифтам ба банд.

Худоро шукр, к-ин хумхонаи хуш
Зи софӣ чашмаи нурест дар ҷӯш.

Ба хусни хотимат анҷом бигрифт,
Майи итмомро дар ҷом бигрифт.
Давот аз арзи бекорӣ даҳан баст,
Қалам дар мақлама уфтодам аз даст.
Нишастам фориғ аз гавҳарнисорӣ
Чу абр андар фусули бебахорӣ.
Пайи рангинии ин номаи жарф
Давоти сина шуд лабреси шанҷарф.
Чу Моҳу Меҳр дар афлоки матлаб
Хаёлу фикр гаштӣ рӯз то шаб.
Ба тавфиқи Худои осмонгар
Ҳилоле буд, шуд бадри мунаввар.
Ҳазорон шукр, к-ин тифли паризод
Зи батни фикру аз сулби хирад зод.
Аз он аст ин парӣ некушамоил,
Ки хӯрда шири соф аз синаи дил.
Чу курсӣ пояш шуд осмонтахт,
Чу аршаш боми мазмун баста яклахт.
Зи тартибаш низоми Ҳафт Авранг,
Парешон, чун Банотуннаъш, Харчанг.
Ба назмаш Зухра бошад Муштарисон,
Бар ӯ таркиби Ҷавзо офаринхон.
Чу ин ҳайкал касе гар метавон кард,
Дупайкар духтарони Фарқадон кард.
Хуруфаш олами рангофаринӣ
Чу гул андар бисоти нозанинӣ.
Нукоташ дар таху болои мистар
Чу бар гардун савобит тоза ҷавҳар.
Намояд мисраи барҷастаи ӯ
Ҷамоли шоҳидони чорабрӯ.
Ба тахти байтҳо машшотаи фикр
Нишонда шоҳидони маънии бикр.
Набурда пай ба ишон ҳеч овон,
Чу ҳурон, «қаблаҳуммо инсун валочон».
Муфаррах дар дили аҳли маонӣ
Чу рухи поку айёми ҷавонӣ.

Ба чашми ҳосиди ноаҳлу ағёр
Намояд чун шиҳобу як қаламхор.
Ба зохир шашдари Мисри маҷоз аст,
Ба ботин қантари фирдавси роз аст.
На аз ман мешунав, рамзи ниҳонист,
Замин ин гул надорад, осмонист.
Намедонам чи гул кард инфиолам,
Ки гавҳар шуд арақҳои хаёлам.
Чи ҳиммат буд мавдаъ дар сириштам,
Ки таъбе сар зад аз саҳрои киштам.
Ғуборе будам аз дониш чиҳо дур,
Зи иқлими суҳан фарсангҳо дур.
Чи сонам ин хуруш овард бар лаб,
Чи созам менавозад бар чи матлаб?
Чу хома шахси дастон соз кардам,
Чу сафҳа мусҳафи эҷоз кардам.
Яке ранги ҳазону ин ҳама ранг
Дафи дар обу ин мавзунӣ оҳанг.
Забони алкану ҳарфозмо чист?
Ғубори тираарзи тӯтиё чист?
Тааммул чанд такрори арақ кард,
Ки то фаҳми ҳақиқат парда шак кард.
Асар ҳар ҷо, ки гарди шавқтозист,
Зи таъсироти нози бениёзист.
Нафас дорад агар тамҳиди овоз,
Бувад аз иқтидори олами роз.
Баҳоре мезанад ҷӯш аз тааммул,
Бувад аз илтифоти мазҳари гул.
Чи бошад, менадонам, андар ин кор,
Ҳасадафсурдаанд аҳёру ашрор.
Назар бикшо зи айни меҳру алтоф,
Ки инсоф аст беҳ аз ҷумла авсоф.
Ба ин қорам Илоҳӣ дошт дар қор,
Чарой аз ҳасад пурзаҳр чун мор?
Муҳаббат ҳар кучо корофарин аст,
Ҳасадро шеваи лаънат қарин аст.

Нагардад шишаи kursi чаҳонгард
Ғуборолуда аз бечо дами сард.
Чи лозим аз камони ҳарзалофӣ
Ба риши худ задан чанги надофӣ.
Касе дорад ба кори мардум инкор,
Гуноҳе ғайри кизбаш нест пиндор.
Ҳарире, гар тавонӣ, бофӣ хуштар,
Биёро шоҳиди маънӣ нақӯтар.
Қалам вақте хати тақдирҳо кард,
Барои ҳар кӣ чизеро қазо кард.
Зи чаҳди кас нагардад як сари мӯ
Зиёд аз иқтизои фитрати ӯ.
Замин натъе ҳама якофарин аст,
Яке ҷо хору дигар гулнишин аст.
Шавад аз қатраҳои абри найсон
Ғубори тирае лӯлӯи ғалтон.
На ҳар гил гул дар истеъдод дорад,
На ҳар абре гуҳар авлод дорад
Чӣ меорад ғуборе, к-ӯ надорад
Гуҳар, чун об ӯ дар ҷӯ надорад?
Дамад гул аз замин ё хор бошад,
Чи ҷойи таънаву инкор бошад.
Ба чашми орифони рамзи асрор
Ҳамон як шева дорад ғунчаву хор.
Агар бар худ маро дасти расо буд,
Масеҳи мешудам, тахтам само буд.
Вале сангам ба ғирболи қазо бехт,
Ғуборам карду андар зери по рехт.
Чу гӯям, дар ҳамаи чавгон гирифта,
Зи дастам қудрати фармон гирифта.
Фаромӯш ихтиёри феълу ақвол,
Чу қисми мурдаам дар дасти ғассол.
Ба ҳоки тира чун иснод дорам,
Гулистон қадри истеъдод дорам.
Ту гардун шав, ки ман аҷзофаринам,
Ту гулшан кун савобит, ман заминам.

Гули ман интихоби ранги зард аст,
Баҳор аз гулшани ман дургард аст.
Асарбегона бошад нолаи ман.
Шарар Маҳтоби дашти ҳолаи ман.
Ғаме карда ҳаёламро мушавваш,
Аз онам мегудозад дил дар оташ.
Ҳаме меноламу кас нест маҳрам.
Қабобам сина, нопайдост марҳам.
Тазаллум бо кӣ орам, ҳамнафас нест?
Ба ғайр аз нолаам фарёдрас нест.
Тараб чун мекунам, ранги малолам,
Чу дил хуш мекунам, ҳасратмисолам.
Раги ин хор дар поям халида,
Чу мӯ аз фарки шодӣ сар кашида,
Ки ҳастӣ лаҳзае фурсатшумор аст,
Баҳори зиндагӣ безътибор аст.
Зи мурдан нестам ин ранҷу тимор,
Ба доғи ҳасратам аз охири кор.
Варақгардони рӯзу шабе ҳаст,
Сафедӣ бо сиёҳӣ карда пайваст.
Чи гардонад варақ тумори ҳастӣ,
Қадамин ранг дорад кори ҳастӣ?
Ки он дам ё хичил ё хандазорам,
Чу дай афсурда ё охир баҳорам?
Мабодо хатми маншури қаромат
Зи маъзулӣ шавад савдоаломат.
Зи мансаб рутбаи иззат физояд,
Вале бо шарм маъзулӣ наёяд.
Надидам фурсате дар даври олам,
Вагарна, дил чихо мекард, ман ҳам.
Агар кулфат намекардам нафас танг,
Чи гавҳарҳо, ки месуфтам ба сад ранг.
Бурун мерехтам аз Тури аҳвол,
Ба туморе, ки тай мешуд ба сад сол.
Замони андаке рӯзу шабона
Ниҳонӣ бурдам аз дасти замона.

Дар он чо сарфи истеъдод кардам,
Гулистоне чунин обод кардам.
Дар он фасле, ки ин гулзор бишкуфт,
Арӯси Меҳр шуд бо Гови нар чуфт.
Хирад аз накдаи таърихи итмом
Маро назми лаолӣ доду икром.
Худоё, чун туям тавфиқ додӣ,
Ба рӯям боби маъниро кушодӣ.
Туям кардӣ дар ин кирдор ёрӣ,
Хазоне будаму гардам бахорӣ.
Аз онам ин гуҳар рангин баромад,
Ба садри минбари таҳсин баромад.
Вале дар дастгоҳи ҳарфронӣ
Хато бо рост дорад ҳамъинонӣ.
Чароғи шеърро бе райбу бе занн,
Фатила ғазла асту кизб равған.
Фузуле сабт гаштам гар ба дафтар,
Сақаталфоз кардам номи гавҳар.
Расидам аз ҳазизи ҳафзу исқот
Маболиғ дар суҳан то авҷи ифрот.
Саросар кардаам, бешак, фузул аст,
Раҷоро аз қарам ҷашми қабул аст.
Фузул аз ман, зи ту ғазл аст неқӯ,
Хаторо з-оби раҳмат ҷанда дар чӯ.
Ту онӣ, баҳшиш аз ту чун наёяд,
Ман инам, ҷуз хато аз ман чӣ шояд?
Ғарам коре неқӯ хоҳад, нависӣ,
Бувад шоистаи ман баднависӣ.
Ба роҳи рост ҳам гар сар барорам,
Чу хома ҷуз сияҳкорӣ надорам.
Агарчи хома ин кирдор дорад,
Ба назди подшоҳон бор дорад.
Чи созад подшаҳ он тиракешаш?
Ки н-орад ҷуз сияҳрӯй ба пешаш.
Чу хома, бо ҳама машки сиёҳӣ,
Маяндозам, ки бо шоҳон ту шоҳӣ.

Зи раҳмат қатраборӣ кун ба хокам,
Шароби шавкро дар ҷӯи токам.
Зи меҳрат шуд шарори ҳаҷр хомӯш,
Мадан аз Комдӣ пур кард оғӯш.
Насими илтифотат коргар шуд,
Ғубори пираҳан кухли басар шуд.
Макида, чун задӣ базми талаттуф,
Лаби шавқи Зулайхо лаъли Юсуф.
Маро ҳам аз диёри бенасибӣ
Ба фирдавси висолат деҳ қарибӣ.
Хати иқрори худро чун навиштам,
Бидеҳ музди ҷамолат дар бихиштам.
Ту худ гуфтӣ, ки, Ҳоҷӣ, кун муноҷот,
Ту фармудӣ, ки бар кун дасти ҳочот.
Чу гуфтам, кардам, эй хайрулмуҷибин,
Иҷобатро расон дар гӯшам, омин.
Биё, мутриб, бизан сози хамӯшӣ,
Чавонӣ рафт, бас бечохурӯшӣ,
Ки андак фурсате ором созам,
Ғами хайрияти анҷом созам.

Бихамдуллоҳи раббильоламина, ки зеби итмо-
му ҳусни анҷом пазируфт маснавии мусаммо ба
«Комдиву Мадан», ки дар ҳошияи ин китоби бе-
назир ба яди фақири ҳақир Мирзо Аҳмад таҳрир
ёфт ғӣ шаҳри муҳаррамал-ҳаром, санаи 1331

НОМАҲО

Мактуб ба Авлиёқулибек бии парвоначӣ дар зилзилаи воқеаи Кангурт навишта шуд

Маъмураи дилҳои дӯстон маъмур бод ва бар махсураи хотири муҳиббон тазалзули ҳаводиси айём марасод. Гуфтугӯи шавқ ба номаҳои мутаввал намегунҷад, то ба ин шаққа чи расад, орзуи завқ ба дафтарҳои муфасссал тай намегардад, то ба коғазпорае чи чамъ гардад. Ваъдаи мулоқот, ки то даҳаи маҳи рамазон буд, ба тафриқаи аҳволи маризон ба фироқ анҷомид ва миоди дидор, ки то қибали ид буд, ҳучуми оташи иштиёқи обилаи оташаки чараб бар аъзо даманид, ки аз нисфи ахири рамазон нисфи ахири қолбад ба тарихи зардоб, ҳамчун қабоб олуи ва намозхоро маъзури адо намуда ва самандарсон оташнишин ва ҳамчун гулханиён гулханқарин ҳастам. Умедгоҳ, аз қудрати қавими қайюми Аллоҳ дар шаби душанбеи шонздаҳуми рамазони ҳазору сесаду бисту ҳашт Лайлии шаб, ки мутарради молиши сафедоби сиёҳӣ буд ва Букроти фалак, ки марҳами кофури табозири софӣ ба ҳам месуд ва дамоғи Маҷнунӣ зулматро дар дафъи моддаи савдо меолуд, замин бо ҳама виқори тамкин ва бо ҷумла қарори таскин аз фармони лоязоливу аз қаҳри қаҳрамони зулҷалоли ба худ ларзид ва ҳамчун қолаби муртааш мутазалзил гардид, савдои чандин тӯпи қалъақӯб аз он садама боло ҷаст ва ҳама қилоу бақо аз он ларза дар ҳам шикаст, аз ҳар деворе абвои фатҳ бикшуд ва аз ҳар ҷидоре аз фарсудагии он сӯи диёри изомӣ рамим раҳ паймуд, ғубори мутасоид қӯраи асирро мутаворӣ

кард ва бухори муртафеъ қурси мунирро пардадорӣ.

Дар он соат ояи каримаи «Инна залзалати-с-саати шайъун азим» возеҳ гардид ва «тараннаса сукуро ва мохум би сукуро» аз авзои мардумон лоиҳ. Ҳеч кас набуд, ки он соатро соати воқиа намеангошт ва он воқияро воқиаи қиёмат намепиндошт. Резиши сангу кулӯҳ дар тангноҳо роҳро фурӯ баст ва ғиғони айналмафарр аз ғиғориён бармечаст. Аммо ин қадр, ки вақти бедориву ҳангоми саҳархорӣ буд ва савокини буюти аҳли суфаву саҳрой талафоти нуфуси калиле шуд ва агар на, аз зилзилаи Қаратоқ тоқ буд ва аз даққаи Андиҷон бо тумтароқ. То акнун, ки бисту чаҳор рӯз аз он ходисаи ҳоила гузашта, замин ҳамчун дили муштоқон ларзomez аст ва чун набзи беморон бар ҷастухез.

Маънипаноҳ, олам ибраткадаест, ки ба ғайр аз тааммулпардозӣ миннати як турфае бар миҷгон ҷоиз набояд дошт ва ҳасраткадае, ки ба ҷуз аҷзнавойии шӯҳии лаб во кардане бар табиат раво натвон ангошт. Дар ин мазраъ донҳои эътизор коштану хирмани истиғфор анбоштан аст, бар ҳар чи бошем, худро маҷбур хонем ва бар ҳар чи созем, хешро маъзур донем. Мӯйи дар оташуфтодаро ҷуз печу тоби фано чӣ бар сар ояд ва ғубори бар боди фано рафтаре, ба ғайр аз таслими ҳаво, чи хуштар намояд? То найи нафас дам-соз аст, чи навоҳоро аз синаи садҷок бояд кашид ва то дидаи ғафлат боз аст, бар чи ибратҳо дар буқъаи хок хоҳем расид.

Хоби роҳати мо ғафлатшумори парешонии ҳаводиси субҳгоҳист ва бедории мо тамоми саҳви кори навойиби бегоҳӣ.

Шеър:

Йа роқид уллайл масруран би аввалих
Инналҳаводис кад ятраку асҳор.

асирро мегардонанд, табъеро инфиол бе таъсир
не ғубайро мечунбонанд, хичлате бар қалби ша-
рир не. Қиёматро зухур он кадр дур нест, то хоби
фароғатро гунҷояд ва соатро чандоне фурсати
хузур не, то ки чун мили соати интизор тайи
дақойиқ намояд.

Шаш чихат, гар бингарӣ, қонуни ибрат дар навоств,
Гӯш бояд, то кунад фаҳме, ки ин ғулғул чарост.
Зери домони тағофул ҷумла сар печидаем,
В-арна хоби мо ҳама ибраткаши роҳи фаност.
Сурати миҷгонкушойӣ рамзи баъс ангеҳта,
Ҷунбиши боди нафас бар нафҳаи маҳшар гувост.
Хоби ғафлат эътибори дидаи мо кӯр қард,
В-арна ҳар чи шахси олимрост, дар мо ҷо ба ҷост.
Пардаи сози зухури мо фано овардааст,
Нестиро худ далел аз рафтани савту садост.
Хок чандоне ки андар зери по саркӯфтааст,
Сози таслиме, ки дорад, соҳиби нашву нумост.
Ҳайфи умре, имтиҳони ҷамъиятҳо қардаем,
Аз қусури худ нафаҳмидем, ҷамъият қучост.
Ҳоҷӣ, чун бар худ нанолам бо ҳама уфтодагӣ,
Як мади оҳе ба имдоди дили ман барнаҳост.

Акнун ки мизон аз эътидол даргузашта, паллае
гарморо ҳолӣ намуда ва каффае сарморо бар ан-
бошта ва ақраб ақраб аст, ки қачаки нешро ба
заҳроби бурудат табрид намояд ва парвардағони
фусули рабии эътидолиро алами сардӣ ҷашонад.
Бар ин қиёс анқариб, ки қавс бар сари ду чилла
ояд ва аз тарси тири тарсгузори ҷавшаншикоф
ҳамаро дар ҳонақоҳи қалбушшито маҳсур намояд.

Ҳангоми он расид, ки хангомаи суҳбати абру
борон дар гирад, абр ҳамчун бухтиёни маст, кафк
бар лаб оварда, рози дили худро бар рӯи об орад
ва борон сухани худро об диҳад. Он дам мо, бе-
руннишастагон, мардуми обӣ гардем ва девор-
шикастагони музтариби беасбобӣ.

Байт:

Тӯфони ҳаво агар занад чӯш,
Гардем ҳубоби хонабардӯш.

Қойи он омад, ки ҳар кас бо мултаҷое илтиҷо
намояд ва ҳар тан бо паноҳҷое қой гирад.

Ричо он ки ягон хаймае инъом фармоянд, ка-
моли иноятгарист ва агар бар дасту поафсурдагон
ҷодаре бахшанд, тамоми риоятгустарӣ. Мурувват
баҳонаҷӯст, қарам илтифотхӯ.

Умедгоҳо, дар ин воқиа бандаро аз вуфури
ҷароҳот иқтидор бар нишастан муяссар набуд ва
бархостан ҳамчунон. Мутаазири истинод барди
сода будаву бар рӯи уфтода, хатми «Далоил» ме-
намудам, ба як дафъа сақфи китобхонаву девори
улиёнӣ фуру ба рӯям уфтод. Дар занҷир ва
панҷара пешипогир буд, ҳазрати ҳафизуллоҳ да-
лоили муҳофизатро шоён кард ва маънии ҳофи-
зийатро намоён: ба турфатулайне худро бе-
рунҷаста дидам, занҷирро тобхӯрдаву панҷараро
шикаста: дубора ҷонбахш миннат ниҳода, ҷон-
дорӣ бахшуд ва ҷаҳондор, амон дода, ҷаҳонгардӣ
фармуд.

Аҷаб он, ки дар зери он ҳама ҷӯбу кулӯҳ ас-
бобҳои ҷӯбину оҳанин шикаставу қач шуда ва
ашёи нозуку булӯрин саломат монда.

Байт:

Кафи авнаш сареро пос гирад,
Раги мӯяш дами алмос гирад.

Саломатибахши дилҳо, дилнавозии моро ба
посдории интизоми кори халоиқ машғули шукру
сипоси худ дород ва аз тафарруқҳои тазалзули
ҳаводис дар ситри муҳофизати худ нигоҳ дород.
Вассалом.

**Чихати аморатпаноҳи иззатҷоҳ вазирзодаи
боифтиҳор Абдуссатторбек бии саркардаи
аскари Бухороро дар истидъову таманнои
зиёрати ҳарамайн ба дарбори олӣ намуда шуд.**

Арзадошти бандаи қадимиву ризочӯи самимӣ
ба маърази пояи сарири хилофатмасир, вакили
ашрафи расули раббульоламин ва қудваи сало-
тини рӯи замин, зилли залили Раҳмон, ва-
линеъмати беимтинон, подшоҳи маолипаноҳ,
шаҳаншоҳи фаҳоматиктиноҳ, курратулуҷони
муъминин, шаҳриёри қароматраҳин, зебба-
шандаи сарири шавкат, фармонфармои қавимақ-
нат, зинатбахши салтанати кубро, ҳариси шариа-
ти ғарро, лозолати раёёти шавкати марфуа ило
қиматулсамоқа ва оёти давлати мактуба ало са-
фаҳотилвоҳилафлок расида, маъруз бод, ки,
алҳамдулиллоҳ, аз давлати боҳираи вофираи
сайиду мавлои афҳам ва иноёти зоҳираи зоҳираи
валинеъмати аъзам ба ҳама муродоту мақосид, ки
аз шеваи қобилияту истеъдоди ӯ дур будам ва ба
фазлакаи эътибороту маносиб, ки муносибияту
истеҳқоқи ӯ дар худ намеяндешидам, аз маҳзи
ғуломнавозӣ, ки шеваи табиати шаҳаншоҳист,
расидам ва аз хулуси хислати чоқирпарварӣ, ки
иктизои чибиллоти подшоҳист, фоизалмаром
гардидам, явман ва лайлатан тавофури иқболу
тазойиди сатвату иҷлоли ҳазрати зиллуллаҳарро
дуо намоям, ҳаққи соате аз ин иноётро адо наме-

намоям ва сад чандон зиндагиро масруфи вази-
фаи ин илтичо созам, аз ухдаи ташаккури андаке
ин утуфот намебароям. Дигар ҳеч орзуе ба дунё
намонда, ки ваҳми қасир дар ҳусули он кӯшад ва
хаёли қасир раҳи вусули он чӯяд, магар орзуи
тавофи байти ақиқ, ки «Кариматун ва ман даха-
лаҳу кона аминан» озодномаест бар дохилони ӯ
ҳувайдо ва ояи «фа ман ҳаҷалбайта ав аътамара
фа ла чуноҳаалайҳу» иноятест бар тойифони ӯ
беинтиҳо, умрҳост, ки тойири хаёл дар ҳавои та-
маннои духули ӯ чиноҳафшонӣ дорад ва ба ғайр
аз зиёрати равзаи расули шафиқ, ки «ман зора
қабри вачабат лаҳу шифоъатӣ» василаи зоирони
ӯст ва «ман зорани баъди мамоти фа каннамо зо-
рани қабла мамоти» фазлати раҳнавардони ӯ,
муддатест, ки қабӯтари руҳ дар фазои орзукадаи
ин муддао болҷунбонӣ менамояд, хор-хори ин
таманно ҳазор обила дар пойи хаёл шикаста ва
андешаи ин муддао бешумор хорҳо дар болини
фикр баста, ломаҳолатан, ба ҳазорон ҳазор
хичлату инқисор ва ба ҷаҳон-ҷаҳон андешаву
эътизор така ба хислати банданавозиву айбпӯшӣ
ва эътимод ба ҳиммати лутфомезу чурмбаҳшии
валинеъматам намуда, ки ба чуръати ғуломиям
бахшида ва ба далерии қадимии чокариям рақами
афв қашида, шояд илтиҷои банда макбул афтад
ва таманнои афтода мабзул гардад, руҳсате фар-
мояндр, ки ҷабҳаи сиёҳу ҷуссаи саросар гуноҳро
ба бўсаи рукну ҳатим ва ба остонаи ҳарам
ҳарими расули карим расонида, сойида-сойида,
ба узру тавалло ва зориву истеъфо дар ҷароими
анбошта ва истиғфору эътизор дар маосӣ дошта,
гиряҳо намоям ва аз хичлати бепарвоиҳои айёми
ҷавониву ҳавопарастииҳои унфувони шабобӣ пар-
даи наво кушоям ва панҷаи ниёз ба даргоҳи ка-

рими бениёз бароварда ва ба шафоати мушаффеъ тавассул намуда, зиёрати қадру мартабаи ҳазрати мавлояро намуда, изхори таманно ба хоки пойи ақдас намудам. Вассалом.

Ба истидъои вазоратпаноҳ Авлиёкулибек бии девонбегӣ дар ҷавоби мактубе нигориш ёфт

Рангин номае, ки ҳамчун ғунча аз обу ранги тозагиҳо ба худ печида буд, ҳамчун гули шукуфта, тароватбахши хоҳири бедилон гардид ва мушқин рақимае, ки ҳамчун нофа аз атриёти нозукиҳо мамлу гардида буд, насими мушқомез бар димоғи мустамандон дамид. Чӣ гӯям? Номаест, ки ҳар хаташ райҳонзорест дар бӯстони гулшани таҳрир, гӯё ба қалами сунъ нигошта, ки чаманнигоҳиёни якрангиро аз ақҳавони маонӣ ройиҳаи ошноӣ ба димоғ расонид ва ҳар сатраш сунбулзорест дар гулистони тақрир, оё ба хомаи кудрат ороста, ки гулшани тамошоиёни якҷиҳатиرو аз завмарони мабонии фотиҳаи ёрӣ ба машом кушоянд, аз эҷози он мадрака дар камоли кусур, то аз он чизе дарак наояд ва аз эҷози он нотиқа маъзур, то аз он ба нутқе таъбир фармояд.

Номае омад, ки дидам ҳарф то ҳарфе аз он
На ғалат бошад, ки гӯям сеҳру ҷодо номае.

Ҳаббазо, малакфитратоне, ки аз инояти бечун файзгузини мабдаи файёз гардидаанд ва хушо фариштасиратоне, ки аз каромати бечун нисбатқарини малои аъло гаштаанд, саройиршон мазҳари таҷаллиёти асрори анвори Ҳақ шуда ва замойиршон машриқи ишроқоти анвори асрори мутлақ, аз поктинатиҳо бо нуфуси кудсия ҳам-

нисбат гузидаанд ва аз озодафитратиҳо бо укули нурия ба ҳамвазъӣ расида, аз пахлуи риёзат касофати сикли ҷисмониро барандохтаанд ва аз нуруи каноат ба латофати мойидаи руҳонӣ пардохта, дар муҳити маориф аз ғӯтахӯриҳо нисбати дурралмакнунӣ пайдо кардаанд ва дар баҳри ирфон аз шиновариҳо шухрати дурраласрорӣ бароварда, наводиралмаорифро нусхаи ҷомеа навиштаанд ва дураи макнунаи асрори саҳифаи ҷамъалҷавомеъ гашта, кайфийяти руҳонӣ ёфтаанд ва ба ниҳонхонаи гулшани роз шитофта, ҳавоси зоҳираро пояи иртиқои ҳавоси ботина додаанд ва қадами иродат дар пешгоҳи гулшани таҳқиқ ниҳода, ҷисмашон зевари руҳ гаштаву исмшон масдари футӯҳ. Алалхусус, он якронсувори майдони донишвариву яккатози ҷодаи суҳангустарӣ, хушрабои муаллими аввал, мушқилкушои ғавомизи милал ва ниҳал сайёҳи ҷодаи мабонӣ, сабоҳи муҳити маонӣ, шиносои маротиби сулуку вусул, донои матолиби нуфусу укул, маҷастикӯшои расадбанд, хушрабои Занду Позанд, сардафтари ҳайатхонони маъниниюш, баландахтари нучумдонони тезхуш, ба пояи ҳандасадонии ӯ касе нарасидаву нахоҳад расид ва зинаи ҳисобфаҳмии ўро шахсе нафаҳмидаву натвонад фаҳмид, маонии мантиқаш дур аз мавоқифи баён ва мақосиди каломаш баид аз матолеи тиббён, фасоҳати ҳадисаш дар камоли тавзеҳ ва балоғати тафсираш дар тамои танқеҳ, ки аз натиҷаи ғӯшаи узлатнишинӣ ва аз шеваи зовияи ҳамулгузинӣ бар мадориҷи мақомоти сувариву маънавӣ иртиқо гузида ва дар манохичи маориҷи саодоти зоҳириву ботинӣ кӯшида, ҳақиқати рутбаи инсониятро ҳосил карда ва кайфийати нишоаи ҷомиаи руҳониятро восил омада, муносиби маносиби ви-

лояти Ҷақр гардида ва ба маноқиби маротиби хилофати сабр расида. Ҳайҳот, ҳайҳот! аз мо сахвқорони ғафлатпеша, ки ба ҳече мепоҷем ва ҳамчун мӯрон аз кӯтаҳқадиҳо ба ҳоку ҳокистар меғеҷем ва ҳамчун дуди қаз аз тули амал ба худ луоб мебоҷем ва пардари аз рӯи қор ба ғурури мову мани набишқоҷем, қучо ки бо соғӣ, ҳамчун оби гилолуда, бирасем ва ё сағомандӣ, ҳамчун оташи духон печида ба худ, биандешем, покии дил аз ғафлат, ки мавқуғи хушғрист, ҳоб аз ҳаёл рафтааст ва таҳорати сар аз қудурат, ки вобастаи қамғиятдорӣ ба тағриқои ҳавос дар ақиби омор тохта. Ойинаро, то назудоянд, ҳамон қирмест дар занг ва то фӯлодро сайқал нанамоянд, лоҷарам, пайқарест сияҳранг. Басо истеғдолот, ки аз беқориҳи табиат номи қамол нашнида ва қадом қобилиятҳо, ки аз сахлғириҳи фитрат аз қувват ба феъл нарасида. Аз ҳуқмронӣ, ки ҳуқм бар худ наронем, қи суд ва аз аморате, ки мағмури нағси аммора бошем, қи беҳбуд.

Лимуҳаррируху:

Ҳайф аз нағасе, ки толиби қох шудем,
Ғоғил бигузашту з-ӯ на огоҳ шудем.
Бар худ ба қи гун номи амирӣ гирем,
Бо нағси амора ёру ҳамроҳ шудем.

Дағтоғи ҳарғроние, ки аз ҳирғаи амал дар ҳарғ инҳироғ бошад, набошад ва ҳамадоние, ки ҳамчун ҳамадон тағқияи авсоғу табаддули аҳлоқ надонад, надонад Чи ағсӯсҳо, ки ба хотир надоштаему дорем ва қи надоматҳо, ки дар табиат наанбоштаему меянборем. Пас ба қадом васила аз шуғлварзиҳи қудурати ҳалқ бағни узр намоем ва ба қадом зариа аз тарқи шуғлдорихи суғути

халқ забони истеъфо кушоем? Исми одамият бар худ чун ронем ва худро дар расми мардумият чаро хонем? Магар он ки ихлосе ба азизон дорем, коргар ояд ва ғуборам соявор сар аз қадами ишон бар орад.

Лимуҳаррируху:

Ҳарчанд ба ғафлат нафасе меронам,
Ќуз сахву хато накардаам, медонам.
Бар хотири худ аз ин тасалло дорам:
Гар нек наям, хоки раҳи неконам.

Интизори нусхаи «Кунуз ал-атқийо»—ро, ки натиҷаи фитрати волои он зубдатулфузалост, ме-намоем, ки кадом шаҳр шуҳрат ба дарияти ит-моми он мебаромада бошад ва кадом ҷумъа сайти ҷамъият ихтитом меёфта бошад, ки ба он мафотиҳи кунузи итқийе ноил оям ва ба он мифтоҳи маҳзаналҷавомеъ боби футуҳи нусхаи ҷомиаи руҳияро ба рӯи худ кушоям. Мақолоти лисо-нияи қосидро тасдиқ намоянд ва ҳарфи забонияи ҳомилро мартабаи сидқ фармоянд. Хичлати да-рознафасиҳо бар ҳарфадоён кофист. Вассалом.

Ба Усмонбеки би навишта шуд

Худои холики муҳаббату иттиҳод ва офарида-гори ҳуллаути видод ва муҳиббони ошнопарастро чи қарибу байд аз ошӯби ҷаҳону найранги ошон ниғаҳ дород ва нахлистони видоди ишонро ба та-ваҷҷуҳоти якрангии баҳороёти ҳамдигар тароват бахшод. Ҳар қадр аз шуъбадабозиҳои даврон ҷудо гарданд, ҳозири атвор бошанд ва ҳар чанд аз найрангсозиҳои осмон дур афтанд, ҳешро но-зири ақвол донанд.

Ба ҳасби собикаи фитрат ин шева миёни бани
Одам мунтазам буда, харойина, дар миръотхонаи
олам зухури ин равия чилвагару тимсолпазир ояд,
истехком меёбад. Пас, ломаҳолати, аҳбобро чи дар
ғайбу ҳузур қадрдони ал-авдод манзур намояд ва
посбони нуамоиттиҳод зарур ояд. Дӯстони холи-
су ошноёни мухлисро низ дар нишои охират ин
робита барпост ва натиҷае аз он дар офатистони
растакез, ки боиси бахшӯи раббониву қушӯи
субҳонист, ҳувайдо ва баёни ин хатти та-
рикаи вофир дар аходиси саҳиҳаи расули карим,
салаллаҳ алайҳи ва олиҳи ва фармуда, лиҳозо, ра-
бти муруввату иқди ухувватро ба зоти шариф дар
маҷлиси маниф байни асҳоб, разиюллоҳ анҳум,
намудаанд. Зихӣ ҳуллатойиноне, ки муҳофизаи ин
кешро доранд ва муборак видодмансабоне, ки му-
довимати ин матлаб дар пеш. Аҳвол бар наҳчи са-
ломатист. Бехчатмандии уҳаббо матлуби дуои
заҳрулғайбӣ масъул. Вассалом.

Ба Иброҳим хоҷа нигошта шуд

Худое, ки дуриву дӯстиро офарид ва чашми
ошноиро равшаной бахшид, дӯстони ошнопа-
растро, чи дуру чи наздик, аз ошӯби замонаву
найранги даврон нигоҳ доранд ва нахли бӯстони
видодро, ки дар чинони Ҳаннон рӯёнидааст, ба
обёрии таваҷҷуҳоти рабиуломоти якдигар хур-
рамӣ диҳад, ҳарчанд бадбинҳои дидаи балиёт
чашмзаҳм орад, қатъи мувосилат нанамоянд ва
ҳар қадр тездандониҳои афъии офот самандози
арақи муваддат гардад, салхи робитаи иттиҳод
насозанд. Лаззати ин шароб он қадр пастӣ
наёфтааст, ки ба омезиши афъони мулоҳиза талх
гардад ва риштаи ин ниқоб он ҳама ба сустӣ

натофтааст, ки ба камтар кашокаше салх гардад. Ҳар кучо нуқсоне дар ин пеша роҳ ёбад, аз сустиҳои андеша аст ва ҳар ҷо ин нахл пасти оғозад, аз нопойдориҳои реша. Ниғахдошти равияи муваддат пешаи авлиёст ва ёддошти шеваи хуллат бар иброҳимсифатон ҳувайдо. Аҳволот ба дараҷаи саломатии хурду резаҳои малфуфи ситри иноёти изади бақои уҳаббо матлуби дуои заҳрулғайби марҷувви равобити иттиҳоди тухматолуд инкитоб мабод. Вассалом.

Ба Авлиёқулибек бии парвонаҷӣ дар фиристодани нафт таҳрир шуд

Банда Ҳочӣ, ки сайёҳи қаламрави маониву сабоҳи қулзуми мабонист, маъруз медорад, ки алҳамдулиллоҳ, аҳвол машмули инояти субҳонист ва атвор малфуфи ситри раббонӣ. Ҳамеша давоми эъзозу иҷлоли он чанобро аз даргоҳи ҳазрати Борӣ, изза исмуҳу, меҳодад. Ба навозишоти паёпаё эҳсонҳои мутаволиёт хичилаҳволи мунқасиру мунфаилатвори мунқасир мегардад, ки ба кадом шеваву ба ҷи андеша ин ғубори афтодаро он наҷми сипеҳри давлату кавқаби бурҷи шаҳомат зарравор дар офтоби тарбият мепарваранд ва ба ҷи навъ аз уҳдаи изҳори миннатдориву шукргузори тарбияти ӯ мебаромада бошанд, магар он қадр, ки пойдориҳои аҳволи мӯрон аз шеваи мурувват аст ва дастгириҳои афтодагон равияи футувват, вагарна, ба куштани мӯр товоне нахостаанд ва бар очизон имтиноне наниҳодаанд. Ду яшик нафт, ки рӯшноӣбахши кулбаи саводнишинон ва зиёафзои харобаи саводкорон буд, аз масҳуби доранда расида, аз оташбозиҳои он кулбаҳо нуррезу мижаҳо тез гардид, ки бе минна-

ткашии шишаи айнак мардумон ури сияхнур дар саводистони тахриру шабистони тасвир ҳамчун рӯз бе асокашии шамъу ҳидояткешии чароғ ҳар тараф бе ибои кулфати пешпо дар чавлон гардиданд, Шуморо ҳазрати Илоҳ равшанзамиру хотирмуниру саводхони таҳрири дабистони начот фи явмуттанод гардонод ва аз латойифи ғайбияш ба ҳукми ҳал ҷазау ли эҳсани ила-л-эҳсан музди мақомот фи хинни хайроти ҳасан диҳод ва ба ма-соҳибати ҳури мақсурот филхийём расонод. Вас-салом, валикром.

Айзан ба мушорунилайҳ ирод ёфт

Захиро, маозо, мактуби шафқатуслуже, ки машхун ба латойифи авотифи меҳру муҳаббат ва машмули лавозими ғарибнавозӣ ба номи ин хокистарнишин ирсол доштанд, дар айни интизорӣ аз мазҷуби доранда ҳамчун худхуди фаррухфол аз Санъои омол вуруд намуд, хотири пажмурдари зарофати баҳорӣ дод ва ҳаёли носударо фароғатдорӣ. Меҳрбоно, ба ҳукми қазову қадар ҳар касро хатти насибе сарнавишти ҷабҳаи ризқхорагист, ломаҳолата, то он дам нишоаи ҳуюти мустаора бокист, истифои он менамояд, аммо маслаҳате онро ба кафи инояти карамфитрати саҳобхислате во мегузоранд, то рутбаи савоб мураттаб гардад ва манзалаи эҳтиёҷу дӯстиро сабаб. Агар интизоми ин низом намебуд, ҳаройина баннӣ навъи инсонии малакхӯ муҳиббу мумид ва мунъиму мунъам доиву мадъув бо ҳам намегардиданд, равобити дӯстиву иртиботи якҷиҳатӣ барҳам меҳӯрд. Бар он қазия ҳазрати қайюми Илоҳ маро дар хони давлати шумо насибадор ва шуморо дар тарбияти мо ғамхор гардонидаст,

вагарна, мо чиву шумо кӣ, ки бо табойиди байн зарравор дар Хуршеди меҳросор намудор бошам, Худо шуморо ба муҳаббати аҳли илм мумтоз дорад ва ба ҳукми «ал-мармаъ ман уҳаббиҳу» ба ин тоифа ҳамроз. Бист қадок чою ду шиша рағғани баласон расид, ҳамчун гиёҳи сероб бо баргу наво ва чун баласон тарлисон гардида, андалебсон навохони дуо гардидем. Вассалом.

Ба Субҳонқулибеки мирохӯр содир шуд

Арчмандо, дори дунё ба мудорост ва сарои ин чо саробвор чанд рӯзе. Ҳамчун кирмаке ба болои хокистаре меғечем ва ба ҳечӣ мепечем. Буди моро ба зоти беҳамтои ӯ камоле на ва набуди моро ҳам ба он ҷаноб заволе не. Аммо овардан аз кунҷи адам ба олами кавну фасод ҷиҳати он аст, ки мо ноқисон то аз он маъдани ғайи камохиву маҳзани камолоти лоятаноҳӣ касби камоле намоем ва ба шиносиву бандагӣ ба зинае бар оем. Вале ин маром бе робитаи дониш мутааззир бе воситаи илм мутаассир. Лиҳозо, ҷаноби сайиду мавлои мо хайрулбашар алайҳи мин ассалавати афзалуҳа ва мин ассалами акмалуҳа, талаби илмро фармуданд, агарчи ба Чин ҳам бошад, ҳама ҳимматро сарфи ин равия доред ва ниятро ба ҳусули ин нашоъ гуморед, агарчи шуғли дунёву гирифтории тамом доред, фурсат ёбед, сарфи камолот намоед. Ҳар гоҳ касеро аз уламову фузало ёбед, суҳбаташро иксири аъзам дониста, мустафиди ғайи дуову каломашон гардед ва ихтилоти нодонону булҳавасонро самми қотил шуморед ва иҷтинобро лозим донед.

Иёка ва муҷоласата алшар йарфоина табъака йануруку мин табъиҳи ва анта ло тадрӣ.

Зи бад бигрез, бо некон даромез,
Ки аз некон накӯ в-аз бад шавӣ бад.
Чигар бо нофа чун гардад мусоҳиб,
Ба як дам рангу бўи мушк ёбад.

Ва китоберо аз бузургон мулозими мутолиа
бошед, сулукалмулукро насбулайн доред ва ма-
соили ўро фарзи айн шуморед, ки риояи аҳволи
чамъи касиреро дар гардани шумо ниҳодаанд ва
тарбияти чамми ғафиреро фармудаанд. Он чи
банда дар ўст, илми он фарз аст, то дар табоҳӣ
науфтад. Девонбегиро девони бекӣ фармояд ва
мирҳазорро аҳз аз талабу бозхост, ҳазор-ҳазор
меронед. Миронро баъд аз мир гуфтан, девони
бекӣ сазост, на ҳамчун девон ба тангӣ. Ва мири
ҳазорро аз аҳзи ҳазор танга ҳазор тангӣ чи ба-
лост? Худои карим далолатҳои моро ба сомиаи
шумо ҷой гиронад ва мани ҳечмадонро ба дало-
лати хайру амали он меронад. Вассалом.

Ба яке аз фузало дар тасаллои хотир марқум гардид

Холиқ нисбати дӯстгониву мавчиди рутбаи
меҳрубонӣ муҳиббони холисулақидаро дар сирру
зухур мувоқибӣ аҳволи якдигар доред ва дӯстони
муҳлисунниятро чи дар усру сурур мулоҳизи
атвори ҳам гардонод. Рутбаи видод латифаест
мисокӣ ва атиаест лорайбӣ, гаҳ мавдаи сирри ин-
сониву хоҳиши руҳи ҳайвонӣ, гаҳ бар сабаби
маҷолисату маҳолитати ҷисмонӣ мутазойиду му-
тавофир мегардад ва ҳар гоҳ ин натиҷа ба ҷиҳати
заҳмчашми офот дар ҳуҷби ҳаводисот муҳтаҷибу
мутаворӣ гардад, руҳро нигаронӣ ҳосил мегардад
ва мутараддиди ҳусули ин нишое меояд,

лочарам, ба даъвати захрулғайбиву иттилооти қаламӣ, ки навъе аз натиҷаи вусул қарор додаанд ва қисме аз ройиҳаи висол шумурдаанд, тасаллии он интизор хоҳад шуд ва риояи ин шеvaro доимо доир бояд буд.

Мухтарамо, ғараз аз ин ҷо овардан ибтилову имтиҳон нест, то киро гавҳари обдор барояду зарри комилиёр. Ҳилол, то нақост, ба ойинадории Офтоб нарасид ва моҳи Канъон то ба ҷоҳи мағриб фуру наарафт, чун нур аз машриқи Миср надамид. Агар ҷафонокашӣ мансаби одамӣ будӣ, сарвари анбиёро дурр ба санги ситам намешикаст ва ғарибвор ба зери пардаи анкабути наменишаст. Дар ҳар мартаба дору занҷири ризо ба гардан афкандан ва тумори шукр хондан аст. Зиҳӣ онон, ки пой дар домани фароғат кашадаву аз кашмакаши шуғлҳо рамида, касби фузот аз мабдаи файёзи номутаноҳӣ ва ҳусули камолоти камоянбағӣ намуда, маънии нишояи инсонияту ҳақиқати равоҳиятро дарёфта, номи худро бар ҷаридаи рӯзгор зинда дошта ва асаре бар сафҳаи адвор барои ёдгор гузошта, на ҳамчун мо нотамомон, ки умри гаронмояро сарфи ҳавову ҳавас карда ва ба алоҳику авойиқ ба сар бурда ва ба тазкияи нафсу тасфияи ботин напардохта, акнун ҷуз инфиюлу эътизор надорем ва худро ба ҷи қатор шуморем ва аз уҳдаи ҷароими анбошта чун бароем ва аз ғафлатҳои дошта ҷи навоём?

Мутолиаи китоби фирисодаро карда, аз алфози шакарини он тӯтии нотиқа шакархойӣ кард ва аз маонии дақиқаи он таҳсинадой. Ҳусули мурадоту тараққии камолот мутазойид бод. Вассалом.

Ба яке аз муҳиббон тарқим шуд

Саломи маснун, ки шеваи аҳли ислом аст ва таҳияи мавфур, ки равияи аҳли имон, аз ин мунзавии зовияи хамул расида, маъруз бод. Алҳамдулиллоҳ, номаи номиву саҳифаи гиromӣ, хангоме ки хотири фотир чӯи муждаи саҳеҳи мизочи шафқатимтизоҷ буд, дуруди масаррат омуд намуд ва, чун ҳавои пирохан, кудуратхоро аз сафҳаи хотир зудуд ва басти инбисоту нишот дар ин бисот намуд.

Пурсиши аҳволи афтодагон маҳзи лутфу карам аст, вагарна, ғубори ноҳамвори мо кучост, ки пирумуни гулзори он ҳаёл гардад ва ё дар он гулшани дидор чилва намояд. Ба чуз тақсирот коре сар бар накарда, ки боиси навозишот оем ва амре ба зухур напайваста, ки маншаи ин ҳама илтифот гардем.

Санги сукнонро зи шафқат лаъл созад офтоб,
Варна, дурр аз нисбати ӯ то кучо афтодааст.

Бандаро орзуи зиёрати волидайнӯ истифои ризк парешон ва қазияи ҳуббулватан миналимон аз қабзаи ихтиёр рабуда, ба он қасаба маътуф медорад ва тақозои қазоӣ азалия калмайти байна йадаи алғассоли ва калкарата фи савлачони форииси мавсуф мешуморад, в-арна, видои дӯстону ҳаҷри муҳиббон ранг аз рӯи муҳаббат метарошад ва ба нохуни ифтироқ синаву чигар мехарошад. Ба ҳасби фармуда, рӯзи сешанбе хурӯҷ аз балдаи фоҳира шояд ба ҳусул анҷомад ва ғунҷаи гулистони бӯстони рабеъвусул мақсул ба қабули вазидани насойими иноёти азалия қоил «фанзур ила осори раҳматиллоҳи кайфа йухйиларзо баъда мавтиҳо»

рӯй дар шигифт орад ва азхори маром дар ирдому
икмоми иқтидори маоричи ҳақиқати ҷомиаи
рухия дорад.

Ба Авлиёкулибек бии Низомуссалтанат сурати иртисом ёфт

Худои меҳрубону моликулмулки зулимтинон
Шуморо мамнуни иноёт дород ва ғубори кудура-
ти айёмо пиромуни хотири муборак магардонод.
Шуморо ба фуқаро меҳрабон карда ва онҳоро дар
васфи инкиёду ризо дород.

Аҳволи бандаи Ҳочӣ аз меҳрабонии бандапар-
вар маалъашира бар наҳҷи саломатист ва дуои
заҳрулғайбӣ дар бораи он чаноб маалавлод ва-
лаҳфод мутаволиву таманнои висол боқӣ ва тим-
соли муборакфол дар сачанчали хаёл мулоқӣ.

Муддатест мактуби меҳрубонгарӣ нарасид, хо-
тир ба парешонӣ омад ва дерест нафҳаи паёме аз
роҳи башир бар димоғи ҳавохоҳон нагардид, ди-
да дар нигаронии шеваи мукотибот, агарчи сахл-
намоист, аммо чун мухтаво бар пайғоми уҳаббост,
дурҷест бебаҳо ва ҳуққаест мутаманно, руҳи
руҳбахшову қолабро руҳафзо. Яке раванда ба он
вило пайдо гардид, шакқае аҳволи дили
муштоқро, ки дар таҳаммули муштоқи иштиёқ,
ҳамчун шақоиқалнуъмон, ба хун шақ шуда ва ба
доғ, ҳамчун садбарг, сад варақ гардида, бар он
бахористон ғунҷаи хотири шукуфон фиристодам,
то ба насойими абиромези дуо ва ба фавойихи
накҳатомез ба хангоми иттилои матолеи он му-
стафиз гардам, гуфта, мутахайил гардид.

Умедгоҳо, дар ин аҳди ҷадиду айёми саид ғояти
изҳори лутфу адлангезихои амири ваҳид, ки ше-
ваи ин маром муносиби номи номиву лоиқи

натиҷаи исми сомии он хидеви волост, хувайдо гардида ва таъкидот дар ин андеша ифшо омада, бар ин равия бояд, ки аминони давлати беҳияву вакилони салтанати санийа инони таваччуҳу ҳимматро мутаваҷҷеҳ дар эҳёи суннати нурониву рафъи бидъати зулмонӣ намоянд ва ливои фаҳри хилофатро ба ҳукми «ман аҳйа суннати қадамита-ти фа хувва халифати ва халифати—л—анбийои мин қабли» бардоранд ва ливои мубоҳоти рафокати он ҳазратро ба ваъдаи расули карим, ки «ман аҳйа суннати фақад аҳйани ва ман аҳйани кона маъи филчанната» баланд гардонанд ва он чи ба нафси худ аз уҳдаи рафъ намебароянд, ҳасбу-личоза ба даргоҳи гардунмадор расонида, рафъу дафъ намоянд ва мучидони бидъату муфшиёни зулмро аз миён барандозанд. Чи бидъатҳо, ки дар ин замон шоён нагашта ва чи зулмҳо, ки дар миён намоён наёмада, табиатҳо ғайр аз бидъатпарастӣ шевае надоранд ва андешаҳо ба ҷуз забардастӣ равияе намеянгоранд. Исматӣ молу хуни мумин аз миён рафта ва ҳурмати интифои онҳоро ҳадар сохта, бар ин шеваи номарзӣ чи мерасад, ки касе ба ҷое меравад, ки «Лам тахуну болиғиҳи илло бишиққил анфуз» ҳамли асқол намуда, «ало кулли замири яътина мин кулли фаччин амиқ» добатан мазлумеро бе кироя амал мефармояд ва худ хочавор савору моликонро ғуломвор пиёда дар рикоб дар шебу фароз медавонанд ё қитои тариқеро, амин ном карда, ба раҳгузари мусалмонон мемонанд, тороҷи амволу қатъи тариқи морин мекунад ва он суҳати холису ғуссаи явмучҷазоро аминона мавсум медоранд ва намедонанд, ки амин исми Амини Мухтор аст ва аминонаро дар шаръи ӯ чи эътибор. Дар ҳар амр назар андохта шавад, ҷуз ғасод манзур намегардад ва дар ҳар

тавр фикр сохта шавад, ғайр аз табоҳӣ, зухур надорад ва кам касест аҳкоми шариатро омӯхтаву ба ҷой орад ва нодир шахсе аҳкоми зарурияти фаройизу вочиботро иттилоъ доштаву амал намояд, то он ки ба ҳазор нафар панҷ нафар аҳли савод нест ба санъати қаламу мидод, чи навбати ҳукуматҳо мунҳасир дар қабз гардида ва таъкидоти макосибу фунуни камолият барафтода. Мардона касест, ки дар ин замони охира ношойистеро қалъ намояд ва фарзона шахсе, ки дар ин овони фосид нобойистеро қамъ кунад, то ҷароғи суннатро барафрӯзад ва нори шахвату бидъатро ҳамуд созад. Ва ал-вақту сайфун қотеъ муқаррар аст: ҳар кӣ кард, кард ва ҳар кӣ монд, монд.

«Фа ман шоа фаляксир ва нура суннатаҳу ва ман шоа фаляксир зулмат ал-бидъатаҳ ва ман шоъ фаляксир ҳизбаш-шайтони ва ман шоъ фаляксир ҳизбуллоҳи ило инна ҳизба шайтонихум ул-хосируна ва ало инна ҳизбуллоҳи ҳумул муфлиҳун».

Шуморо дар ин миён моили ҳақпарастӣ медонем, роз дар миён меорем ва қойили ростӣ мебинем, дарди дилро изҳор менамоем ва мааррасу-лилал балағ. Вассалом.

Ба Қосимхоча дар тасалли хотир тасвид шуд

Муқаррамо, аз мо ҳокнишинони мӯрсифат ғайр аз ниёзнама дуоеву ба ҷуз аз шамома илтиҷое ҷи ояд, ки бо якҷиҳатони авотифосору муҳиббони латойифисор дар вақти парешонии ҳавосу нигаронии аҳвол ҷизе сар бар занад, ки бойиси йусру рафеи уср гардад, аммо ин шеваро дар ҷунин нишоъ мадҳалест азим, лиҳазо бо дайёти холисона мутаваҷҷеҳи хайрияти аҳвол ва ба илтиҷоҳои ни-

машабӣ мутараккиби дафъи никол ҳастам.
Инкилоботи замона вуболи кори рафеи зангорҳои
кулфат аст ва носозгориҳои даврони ғаддор боиси
таракқиёти мартабат. Иншоаллоҳ, анқариб либоси
давлате бар қадӣ шумо ораста гардад ва аммомаи
рафъате бар кулоҳ баста, кудуратҳо завол пазирад
ва чехраи толеъ кушода гардад.

**Дар ҷавоби мактуби саросар услуби
Субҳонқулибек туксоба дар фиристодани
ду кутос аз Қаротигин интизом ёфт**

Чанд байтест, эй азизи киром,
Арзи аҳвол мекунам ба низом.
К-эй ба номат шакар забони ман,
Номи ту роҳати равони ман.
Қурраи айну нури мижғонам,
Ғайри ту қурра айн киро хонам?
Ҳар замон мерасад зи кому забон
Номи Субҳонқули миروهурчон.
Эй гиромӣ, меҳрубон фарзанд,
Беҳтар аз ҷону меҳтари дилбанд,
Банда пиру нотавон ҳастам,
Дар дуои ту, то тавон, ҳастам.
Чун насозам дуои иқболат,
Чун нахоҳам давоми иҷлолат?
Ки маро нури дидаву ҷонӣ,
Ёри ғамхору соҳибэҳсонӣ.
Аз мудорост барқарорам ман,
Фориғулболи рӯзгорам ман.
Дар ду олам чу гул хушон бошӣ,
Дар паноҳи Худо амон бошӣ.
Он чи бо ин ғариб месозӣ,
Дар иваз бахшадат сарафрозӣ.

Қосиди нома номаро овард,
Қоғазӣ мушқшомаро овард,
Муҳр бўсида, бар ҷабин кардам,
Ҳарфи ӯ дида, офарин кардам.
Аз мазомини баҳҷатомезаш,
Аз маонии фарҳатангезаш.
Иттилои тамоm ҳосил шуд,
Он чи дил меҳост, восил шуд.
Гардани фитрати ғуборомез,
Дод ёлаш ба ҷарҳи дун маҳмез.
Аз натоиҷи файзи субҳонӣ
Лутфҳое, ки карда арзонӣ,
Офият дар ақиби беморӣ,
Додаат ҳазрати Раббалборӣ.
Шукрҳо аз шумо афзунтар,
Кардаам ба қарими ҷонпарвар,
Ки ба ҷони ҷавонат, эй фарзанд,
Офият дода, дили хурсанд.
Чун кунам? Банда аз назар дурам,
Бе туву қиблагоҳ ранҷурам.
Иштиёқи тамоm дар пеш аст,
Синаам ғунҷаваш ҳама реш аст.
В-арна он чи ки муддао дорам,
Орзуи дидани Шумо дорам
Ҷуз Шумо ҳасту нест, ёрам кист?
Ғамхӯри сарфи рӯзгорам кист?
Лек тарҳи ҷаҳони қачрафтор
Ба ҷунин тарз медиҳад осор:
Дӯстон дар фироқи якдигар
Интизоранд дар шабону саҳар.
Ҳар кучо ёру ошно бошад,
З-офати ҷашм ӯ ҷудо бошад.
Ҳар ҷиро ҷону дил накӯ гирад,
Дарзамон аз ҳузури ӯ гирад,

Чунки бошад русуми олам ин,
Дил бубандем бо қавии матин.
Хоҳем аз вай саломи якдигар,
Ба паёми китоб ёдовар.
Нома ҳам нисф аз висол бувад,
Ба муҳибон чи хуш хаёл бувад.
Банда ҳам аз дами видоёнамуд,
Яъне он дам, ки сохтат падруд,
Гашта ғоиб, валеқ дар хотир
Соате нест, нестӣ ҳозир.
Вирд дорам тамои ё кофӣ
Яшф қалбука фаинналшофӣ.
Ба дуо ҳозири хаёли туам,
Даъватовозаи камоли туам,
Ки Худо чашми қиблагоҳиро
Он хидиви умедгоҳиро,
Бар чамоли ту доимо дорад,
Аз лиқои ту бозие дорад.
Бошӣ ту дар ҳузури он меҳтар
Ҳамчу гул дар баҳор рангинтар.
Соия давлати ҷанобашро,
Партави меҳри Офтобашро
Аз сари ин асир нояд кам
Бандаи Ҳоҷӣ ғариб дар олам.
Номшон зинда ҷовидон бошад,
Адл тавфиқро кирон бошад,
Ки ҳам ин аст давлати шойист,
Ғайр аз ин давлат аст нобойист.
Адлу тавфиқ, давлату иқбол
Бод садчанд ҳашмату иҷлол.
Як қутоси сиёҳи гардунфар,
Гови дунё ба ҳазраташ лоғар,
Саври гардун ба ӯ наёяд ҷуфт,
Рафта, дар бурчи Каҳкашонаш хуфт,

Ҳамроҳи нома номабар овард,
Ҳамчу товус чилвагар овард.
Чуфти ӯ аз чаноби мири калон,
Соҳибулҷуд, волиюлэхсон.
Низ ӯ ҳам расид билтаъйин
Аз шаҳи волии Қаротегин:
Каркадангардану палангҳалкум,
Филҳайкал, маҳор дар хартум.
Роҳ аз мардуми тамошой
Танг шуд, ҳамчу дидаи моҳӣ.
Мардуми кӯҳсору бозорӣ
Менамоянд хайратизҳорӣ.
3-ин ду пайкар ду лаб газин доранд,
Баҳри эҳсон-т офарин доранд.
Ҳар касеро диҳад Худо фарзанд,
Ки кунад қадри қадрдон садчанд.
Номаро хатм медиҳам ба салом:
Ассалом алайку валикром.

**Ба Авлиёкулбек бии додхоҳ ба чихати
тахнияту эътизори китобати
«Футуҳ-ал-ғайб» ирод шуд**

Оличаноб, аморатмаоб, муқаррабулсултон,
ҷалисулхоқон, муҳибалуламо, шафиқалғурабо,
ҳазрати Эзад комгор дар маснади иззу иқбол
барқарор ва дар маснади ҳукумат пойдор дошта,
истиксои дараҷоти олиёт ва фазлакаи муродотро
ҳосил гардонод ва абвоби ганчинаи лорайбро фо-
теҳи футуҳулғайб ба мифтоҳи ва индаҳу мафотих
ул-ғайб ло йаъламуҳо иллаҳу ба рӯи он ягонаи
рӯзгор бикушод ва саломатии абдон, ки аз аъзами
нуамои илоҳиву афҳами оло номутаноҳист, муяс-
сар аст. Илоҳӣ, рӯз ба рӯз ба маротиби аълову

мадориҷи ақсо, ки мунтаҳои орзуи дӯстон аст, фоизалмаром гардонида, ҳамчун гули шукуфта-хотиру ҳамчун сарви сарсабз дойимӣ дород Алтофи номаи номӣ ба ҳадоё расид, мубтаҳичу масрур гардидам. Зарраи ҳар миқдор бемикдор аст, ўро чашми тарбият аз наййри аъзам ҳамвора-аст. Ҳарчанд дур афтодаем, даст ба домани карами ту ниҳодаем. Соилон ҳар қадр бевасилаанд, аз тинати сахотаҳмири аҳли карам кучо бе силаанд. Ва силаи мо ҳамон муҳаббати азаливу васила ҳамон робитаи руҳонӣ. Зиҳй олиҷанобон! ки дар фарти бузургӣ чун офтобанд, аз сафои тинату карами фитрат бар хушку тар гарм метобанд ва чи хуш маолиҷойгоҳон, ки дар баландӣ гардуниқтидоранд, аз шумули отифат чун абр бар гулу хор катрабор.

Китобати шарҳи «Футуҳ ал-ғайб»-ро ишорат кардаанд. Пару боли баланд, чун сила, кай фуру рехтааст ва чанголи алойику калолиби ҳаводис бар домани хотир овехта. Вақте китоб ба саъйи чабинсойи хомаи фақир дар қайди таҳрир даромада буд, ки ҳамчун сарви озод будем ва аз иқболу давлати Шумо соҳибимдод. Алон аз ташвиши таҳияи асбоби чуфт аз чамъияти мол тоқ гардидаем ва аз хушмомади қўшронӣ ба рикоби фароғат муштоқ, вагарна, аз ноқабулии фармони Шумо обрӯйи якҷиҳатӣ бар пойи инфиол мерезад ва узр дар миён овардан забон дар коми хичолат мегурезад. Мансаби тозаро Худо муборак гардонод ва қабои маносиби олиётро мутаволиян бар қомати иқболи Шумо расо кунод. Субҳонқулибек ҳам аз марохими султонӣ сарафрози мансаби воло гаштаанд, Оллоҳи Субҳон муборак гардонад; ҳадақаи Шуморо аз нури ҳадиқаи чавониву навбоваи ниҳоли зиндагонӣ пурнур гардонад.

Баднигоҳиҳои дидаи офоту шӯхчашмиҳои мар-
думаки балиёт ба сӯзани муҳофизати Илоҳӣ кӯр
бод. Вассалом.

**Ба Авлиёқулибек бии девонбегӣ,
волии Ҳисор мактуб шуд**

Офаридгори курбу буъд, ҷамии аҳбобро чи ду-
ру чи наздик ва чи дар салтанату масканат аз ха-
робии ҳол дур дошта, инбисоту нишот бахшод,
алалхусус он зубдаи кироми хулосаи дудмони
узоми мамлакатмадори вазоратиштихорро
бархӯрдори кироми дород. Ҳазорон шукр, ки но-
маҳои меҳрангезу руқъаҳои муҳаббатомез бе
заҳмати такозо паёпай мерасад ва як ҷаҳонро
файзи суҳбати маънавӣ рӯй медиҳад. Аз рӯйи
марҳамати падарона ва ғарибпарварӣ бандаро ба
ирсоли қорӣ Аҳмад мирзобошӣ ба ҷиҳати фо-
тиҳаву дуо дар ҳақи волидаи марҳума сарафрозу
муфтахир гардониданд, Худо Шуморо ба рисола-
ти Аҳмади Мухтор сарафрозу боифтихор гардо-
нод, алалхусус дар эътизори он ки бародарзо-
даатон нуриҷашмӣ туксобаҷонро мефиристодем,
аммо ба ҷиҳати аҳзи хароҷ натавонистем, якбора
масрур гардидам, кафи илтиҷо ба даргоҳи бениё-
зи чорасоз бароварда, мазиди тараққиётро дар-
хостам. Бояд ки Шумо ҳам шукри беҳад ба дар-
гоҳи раббалборӣ намоед, ки чунин ғиммату ни-
яти натавонпарвариро ба шумо мавҳибат карда-
аст, ки атиѐаест лорайбӣ, ки ба ҳар дунғиммате
муяссар нахоҳад шуд ва мансабест беадил, ки ба
ҳар ночинсе нахоҳанд дод. Натавонеро, агар дар
ғимояти касе гузоштанду парвариши ўро бар
ғиммаи ғиммати ў доштанд, беҳикмат нахоҳад
буд, вагарна, рӯзии ҳар касро бевосита мерасо-

нид ва касеро аз дигаре мамнун намегардонид. Агар сахтдили бераҳм мешудед, чӣ мекардед? Ва ба давлати номи нек намерасидед. Чунки хотами русулро ба хулқи азим сутуд, моро танбеҳу таъдиб намуд ва «лав кунта фаззан ғализ-алқалби»-ро бар ӯ хонд, ин ҳукму таълибро бар мо ронд. Хуш он фарзонае, он кеш дорад ва зиҳӣ он мардонае, ин ҳислат дар пеш, дар ҳангоме, ки дида дар орзуи сими сафеду киса, ки аз шавки номи ӯ қолаб тибӣ мекард ва хотир раҳини андеша мегашт ва фикри адои қарз бар зиммаи табиат фарз мегардид, ба муқтазои аҳлалдувал мулҳам ҳафтсад тангаи фиристода ба ҳамроҳи боқии ҳадоёи расида, филҳол бадин лавда дода фиристода, таҳфифи бори зимма шуд ва чи миқдор савобро ҳосил кардед. Вассалом.

ТАВЗЕҲОТИ БАЪЗЕ ВОЖАҲО

А

Абид – бардагон, ғуломон
Абтар – бурида, кӯтоҳ; нотаом
Абтах– фарохнои рӯдхона; водӣ
Абҳар – ёсамин; наргис
Аво – бонги сағ
Авойик – чамъи ойика: сади роҳ бошад
Авҳай – 1) илҳом бахшидан; 2) тундтар(ин)
Адам – нобудӣ
Адвор – даврҳо дар оҳангшиносӣ
Адворхон – оҳангхон
Адҳам – сиёҳ, тира
Аёқ ва аёғ – паймона, чом
Алан, аланӣ – ошкоро
Алид – саркаш, тавсан
Алойик, алоик – пайвандҳо, дилбастагӣҳо
Алфа – ҳазор
Алфариқайн – Арабу Аҷам
Амлах – намак
Амроз – бемориҳо, дардҳо
Ано – ранҷ, шиканча, сахтӣ
Анокиб – анкабутҳо
Ардон – остин
Арнаб – харгӯш
Арқам – морест захрогин
Асбоб – сабабҳо
Асбот – фарзандзодагон, бештар писарзода бошад.
Асвоқ – бозорҳо, растаҳо
Аслам–дурусттарин, росттарин
Аслах – қар
Асмо – номҳо
Аснон – дандонҳо

Атбоқ – табақҳо
Атмом – тамомтарин, пуртарин
Атрок – туркҳо
Афой – афъиён
Ашбоҳ – тарҳу сояҳо
Аъмо – кӯр
Ағлол – чамъи ғул, ки занчире бошад оханин
дасту пойи бандиёро
Ағроз – ғаразҳо
Аҷром – чирмҳо, пайкарҳои кайҳонӣ
Аҳам – муҳимтарин
Ачалат – шитоб; шитобкорӣ
Аҳмол – борбарӣҳо
Аҳкар – ночизтарин, камтарин
Ачин – хамир

Б

Бадаъ – навгонӣ, навоарӣ
Базл – родӣ, кушодадастӣ
Байдоъ – биёбон
Байт – хона; дуда, дудмон
Баласон – нӯш, нӯшдору
Бард – сармо
Баро – рӯйтобӣ; бозгардӣ
Баъс – оғолиш, ангез(иш)
Бақиъ – ғӯристон
Баҳла – дастпӯши шикориён
Биъсат – кушойиши паёмбарон
Белак – тир; пайкон
Бихор – дарёҳо, баҳрҳо
Бирчис – Муштарӣ
Булаҳаб – амми пайғомбари муслимин
Булҳакам – кунӣяти Абуҷаҳл то инкори ислом
Бурд – бофтаи тик ва алоча ғӯянд
Бурд – хунук, сард

Бутун – роз; чамъ батн
Бурқаъ – чодар
Буют – чамъи байт, хонахо
Буқоъ – чамъ буқъа, ки ҷойгоҳу замин бошад
Бухур – баҳрҳо, бахшҳо

В

Вазӣъ – бадгуҳар, палид
Васик – бовафо, устувор
Вачиз – кӯтоҳ, коста
Видод – дӯстӣ
Визр – гуноҳ
Вирд – пайваста хондани оёт

Г

Гав – чоҳ, мағок; фурурафтагӣ; он чи ба туркӣ
«чуқурӣ» гӯянд
Гавдол – ниг. «гав»

Ғ

Ғабро – рӯйи замин
Ғав – хурӯш, ғавғо
Ғаввос – ғўтазананда дар об
Ғавсулсаълайн – инсу чиннро гуянд
Ғадо – пағоҳ роҳӣ шудан
Ғалақ – ғалақа, чӯбе, ки бад-он дарро банданд;
тумба
Ғаммоз – хабаркаш; суханчин
Ғамом – абри сафед, низ пардаи чашм
Ғанимӣ – душманӣ
Ғаромат – товон
Ғуроб – зоғ
Ғурфа – болохона

Д

Дайҳим – кулоҳ; тоҷ
Дакка – дуқон
Данн – хуми бузург; хуми май
Данӣ – палид, зишт; дун
Дият – хунбаҳо
Доч – тор, тира

Ё

Ёра – дастина, даствона

Ж

Жанд – чинсе аз маъдан, ки сахт аст.

З

Забихайн – дукушта
Завор – посбони зиндон; хидматгор
Зайт – овоза, шуҳрат
Залол, залолат – гумроҳӣ, кажроҳӣ
Залум – сангдил, ситамгор, ситамгора
Замингир – фалаҷ
Занн – гумон
Зарих – гӯр, оромгоҳ; дахмаи бузургони дин
Заройиб – чамъи зариб, ки суду боздеҳ бошад
Зарних – гӯгирд
Зарр – зарра
Заҳомат – ситабро
Заххор – шӯрида
Зобита – сомон; назм, тартиб
Зойил – коҳиш, камшавӣ, пастравӣ
Зол – гумроҳ; кебида аз роҳи рост
Зор – зиёнбор
Зубоб – мағас
Зулфитан – фитнагар
Занун – бадгумон; рашкин

Зумарон – займарон, шоспарғам, нозбўйи даштӣ
Зухо – бом(дод), пагоҳ

И

Ибром – пойдорӣ, истодагарӣ
Ибтило – гирифтورӣ
Ибтиҳоч – хуррамӣ
Икром – бузургдошт
Илтиём – рӯ ба бихӣ ниҳодан, баҳам омадани захм
Имтизоҷ – ҳамомезӣ
Имтисол – фармонбардорӣ
Инзичор – озурдагӣ; безорӣ
Инкисор – шикаст, шиканиш
Истифҳом – пурс, пурсиш; хоҳиш
Иртиҳол – роҳӣ шудан; кӯч бастан
Исбоғ – нозпарвард; касеро ҳама нозҳо додан
Исмат – покӣ; покдоманӣ; бопардагӣ
Истеълom – дархостӣ; дархостӣ додан
Истибоғ – полониши гуноҳони маънавӣ
Истикбор – маниторӣ, манӣ; бузургманишӣ
Итлоф – коҳиш, зиён
Итлок – озодӣ, раҳойӣ
Ифоф – порсойӣ
Ифсод – табоҳкорӣ, вайронкунӣ
Ифтирок – чудойӣ; пароканиш
Ишрок – дурахш, паранд
Иштибок – бархӯрд, ба ҳам задан
Иштиҳор – ханиш, номварӣ, овозадор кардан
Ишфоқ – меҳробонӣ
Иқо – бовар, устувор доштан
Иқоб – шиканча, ҳарвона (кардан)
Икон – боварӣ, эътимод

К

Кавн – ҳастӣ; ~ ну фасод – буду нобуд

Кавнайн – ду чахон; харду чахони фониву боқӣ
Кадар – тира; хира
Кайфа – чун, чи гуна; кайфа-ва-камм – шумора
ва фуруза
Калаф – доғ; хол
Камм – чанд; кайфа ва ~ – шумора ва фуруза
Канз – ганҷ
Касир – шикаста
Кол – рег, шин
Кусуф – гирифтани офтоб
Кут – кушк, деж
Кух – гиёҳе обӣ, ки аз он бўрё бофтанд, лух низ
гӯянд
Куҳл – сурма

Қ

Қавси Қузаҳ – нус(а), Камони Рустам
Қадҳ – никӯҳиш; танбех
Қаз – абрешуми хом
Қалақ – парешонӣ, нигаронӣ
Қамин – 1) сазовор; тавоно; вижагӣ; 2) хумдон
Қамъ – пахш кардан; нобуд кардан
Қилоъ – дежҳо, сурҳо
Қанора – чӯб ё тахтае, ки бар он чорпоёни
куштаре овозанд
Қоб – пажул (бучул)
Қулзум – дарё ва Дарёи Аҳмар бавижа
Қумош – коло

Л

Лабан – шир
Лабон – хушбӯйӣ, ки дуд кунанд
Лавлок – ишорат аст ба хитоби «лавлоку лима
хилқати-л-афлаки» аз Худо ба расули ак-
рам
Лайла – шаб

Латма – зиён

Ломеъ – дурахшон, фуруғманд

Лот – яке аз бутҳо, ки тозиён то ислом мепа-
растиданд

Лотойил – беҳуда, ҳарз(а)

Лоухси – наметавонам шумурдан

Лош – тани мурда

Лоятаноҳӣ – бепоён, бефарҷом

Лоғ – ҳазл, зарофат, ширинкорӣ

Луб – гуҳар, сиришт

М

Маан – озмудакорӣ; пухтакорӣ

Мавъизат – посдод, ниғаҳбонӣ, парасторӣ

Мадъув – хонда, даъватшуда

Мазарр – зиёноовар

Мазок – чошнӣ, маза

Мазчеъ – ромишгоҳ, оромгоҳ; гӯр

Малоҳӣ – шӯҳӣ, ширинкорӣ

Малфуф – печида, дарҳам

Маиҷо – паногоҳ

Мамидд – ёвар, дастёр, дастгир

Мандуб – намоянда

Манқуб – сарқубшуда, торуморшуда

Маноқис – каму костагиҳо

Маносиб – мансабҳо, пояҳо, пойгоҳҳо

Маноҳис – мояҳои шум, бадёра (патёра)

Мансух – бекора кардан, барҳам додан

Манъотӣ – паёми марғ

Маоз – паногоҳ

Маорич – меъроҷҳо

Маосӣ – ҷамъи маъсият, ки гуноҳу олоӣиши да-
руниро гӯянд

Марфуъ – бар дошта, ба пойгоҳи волотар гумо-
штан бавижа

Марчувв – чашмдошт

Маслул – бемори сил

Масо – бегоҳ

Масоғ– 1) ёро, тавониш; 2) гувориш, ҳазм дар арабӣ

Масс – пармос, молиш, дастмолиш

Масчуд – мояи парастииш

Маъбар – гузаргоҳ

Маъдум – нобуд, нестшуда

Маъсият – базаҳ, гуноҳ

Маъфувв – зинҳорӣ, бахшудаи гуноҳ

Маъшар – тӯда, издиҳом

Маъчун – омеза

Макдур – ба андозаи худ; ёро

Максул – дуруда, бурида

Маҳбит – фурудгоҳ

Маҳзар – будгоҳ, бошгоҳ

Маҳзуз – ширинком, комраво; хуррам

Маҳлака – бимнок

Маҳок – поёни моҳи моҳтобӣ

Миншор – арра; суҳон

Мисбоҳ – чароғ

Мистар – чадвали хаткашӣ

Миғфар – кулоҳхуд

Мифтаҳалбоб – калиди дарҳо

Мозоғ – фалҳидани пашму памба

Мойида – хон, дастархон

Мокис – дирангӣ, нигарон

Мошура – найчаи ришта

Моъ – об

Мокут – гунае ҳалво, ки аз нашоставу шакар пухта бошанд

Моҳазар – он чи рӯйи даст пайдост

Муайиб – шарманда

Муалло – баландпоя

Муаммар – солор, солманд
Муарро – пардахта, холи
Мубархан – бегумон
Мубоҳ – пок, ҳалол
Мубоҳӣ – нозон, нозанда
Мубтадеъ – офаринанда
Музаллин–гумроҳон, кажравон
Музмар – ниҳон
Музӣ – зиёнбор
Мукаввин – офаридагор
Мукаддар – андӯхгин, тира
Мул – май
Муниф – баланд, волотарин; барҷаста
Мунтаҷ – коркарда, тавлидшуда
Муншарех – хуррам, шод
Мурзиъ – доя
Мусаббибу-л-асбоб – нахустбаҳона, сабаби
оғозӣ (тавсифи худост)
Мусамман – ҳафтгӯша
Мусла – чазо барои ибрати дигарон; буридани
гӯшу бинӣ
Муслих – оштигиро, оштигар; созишгар
Мустаъсал – нобудкардашуда, бунёдкан шуда
Мустағнӣ – бениёз
Мустачил – ёддоштшуда, сичилшуда
Мутаассир – саҳт, душвор, ранҷбор
Мутаввал – дароз
Мушаккал – гуногун
Мушорилайх – ёдшуда, номбурда
Мушрик – парастандаи чандин худо, бешхудо
Муштағил – даргир, андаркор
Муълим – аламовар
Муъчиз – сусткунанда, бетавонкунанда
Муқарнас – нигорин
Муктабас – баҳрабурда, ёдшуда

Муҳаймин – яке аз алқоби Худо, ки нозир
ҳозир аст

Муҳалло – пироста

Муҳраз – дуруст, бегумон

Меҳан – чамъи меҳнат; ранчу сахтиҳо

Н

Наам – оре

Навойиб – чамъи нойиба: патёраҳо, офатҳо

Наддоф – пешаваре, ки бо камон пашму панба
мепаяд

Найир – рушнойибахш; найири аъзам – пайкаро-
ни фуруғи кайҳонӣ

Накол – кайфар; шиканча

Насак – роҳу шева, раванд

Насбулғайн – намуна

Нафоз – корбаст шудан, даргир шудан

Наҳл – мунг (мунҷ) қабт, орӯи ангубинзо

Нач – баққол

Нирон – чамъи нор: оташҳо

Нисва – зан

Нисён – фаромӯшӣ; беёдӣ

Ножу – дарахти қоч

Нол – найшакар

Носут – гавҳари мардумӣ, сиришти мардумӣ

Нофеъ – судманд

Нофиз – обруманд

Нохудо – новхудо, ки сарбони киштӣ бошад

Нудба – гиря, зорӣ

Нуувват – тасниф, шарҳ

О

Олом – аламҳо, ранҷҳо

Омур – лабрес, полопол

Офил – фурураванда; нишинанда

П

Пажӯх – пӯйиш

Р

Рабеъ – баҳор

Рабт – пайванд

Равойиҳ – чамъ ройиҳа, ки бӯй бошад

Разеъ – ширхора; кӯдаки ширхор

Райб – гумон, шак

Рамад – зардоби захм ва чуз он

Расад – нигаристани пайкарони кайҳонӣ

Рафъ – баргаштан; аз миён бурдан; дармон бахшидан

Рашак – андохтан, афкандан

Рашха – чакра; хай

Раъс – сар; оғоз; пешво

Раъфат – тимордорӣ, меҳрбонӣ, ғамхорагӣ

Рахин – гаравгон

Рачо – умед

Рифқ – нармаӣ; меҳрбонӣ, нармаҳӯӣ

Ромех – найзадор

Ротиб – устувор

Рофеъ – бардоранда; баранда; дармонбахш

Рофиз – нашнос; сарпеч

Рокис – арғуштӣ, пойкӯб

Рох – хуррамӣ; май

Руийат – бозбинӣ, дидан

С

Сабак – пешӣ

Саббоғ – ранграз

Савб – сӯй, ҷониб

Саво – чудо

Савобит – чамъ собит

Савт – тозиёна

Сайр – дӯзах ва оташи дӯзах
Салсабил – чашмаи бихишті
Салсол – хок, гил
Салх – пӯстканӣ
Самад – нӯшин, ҷовид
Самин – фарбех
Самм – захр
Саммо – сахт
Саниса – баланд
Сарир – шарфок, садо
Сарсар – боди тунду сард
Сафих – кавдан, аблах, нодон
Сафк – рехтани об
Саълаб – рӯбоҳ
Сақар – дӯзах
Саҳбо – май; майи сурх; паймона
Сахра ва сахар – бехобӣ
Сахар – бехобӣ
Сачанчал – ойина
Сачин – бандӣ, зиндонӣ
Сеър – чамъи аъсор, ки арзу нарх бошад
Сибоъ – дадон, дарандагон
Сидра – дарахтест афсонаӣ, ки дар бихишт ва
 осмон рӯяд
Сийом – рӯза
Сиъра – нарх
Сихр – хусур
Сикл – бор
Сойиб – рост, комёб, нишонрас
Соруч – модаи сохтмонист ҳамчунони семент.
Сорӣ – вогир, пайомаддор
Сотеъ – дурахшон, фуруғманд
Сотур – ошбур; корди қассобон
Суб – сӯй
Субот – хобе, ки маргро монад

Судоъ – сардард
Сукон – зивандон, бошандагон
Сулахфот – кашаф, сангбоха, сангпушт.
Суродик – хиргоҳ, хайма
Суроҳ – бонг, фарёд
Сурур – чамъи сарир, ки тахту пойгоҳ бошад
Суфка – пӯст
Суъбонӣ – аждарӣ, аждахойӣ
Сук – бозор
Суҳо – ахтарест дар пайкарони Дубби Акбар

Т

Тааб – афсурдагӣ; хастагӣ
Таайюн – пайдойӣ, ошкорӣ
Тааллул – баҳонаҷӯӣ, гурезҷӯӣ
Табарро – рӯйгардонӣ аз чизе; худдорӣ
Табактар – маниторӣ, нозиш
Табийин – шарху баён
Тавассул – васила кор бастан
Тавбиҳ – сарзаниш, нақӯҳиш
Тавсанон – асбони навзин бошанд; ин ҷо киноя
аз пайкрони дураш аст
Тавқир – арҷгузорӣ
Таъзир – нақӯҳиш, сарзаниш
Тазъиф – афзойиш; дучандон кардан
Тайиба – кори нек
Тамаррун – гарданкашӣ, сарпечӣ
Танқис – вожун кардан, сарнагун кардан
Тасдис – шаш пора кардан
Тасоҳул – камгирӣ, хурдагирӣ, хор доштан
Таъвиз – ниёз овардан
Таълил – баҳона пеш овардан
Таъкид – гирех бастан; пӯшидагӯӣ
Тақобил – рӯёру
Таҳачҷӣ – ҳичо-ҳичо хондан

Таҳзир – огоҳӣ; хушдор
Таҳлиқ – парвоз, болафшонӣ
Таҳмид – ситойиш, офарин хондан
Таҷарруд – парҳез аз ҳар чи гетигонист
Таҷрид – гӯшагирӣ; танҳой ҷустан
Тибён – шарҳу баён
Тин – гил; моу ~ обу гил
Тих – кавир, биёбон
Тоин – фусускор, сусдеҳ
Тоғут – фағ, бут
Тоҳун, тоҳуна – осиесанг, осие
Тухлуб – номи гиёҳест, тайласон низ гӯянд
Тур – Тури Мӯсо, Тури Сино, ҳамоно кӯҳи Синоро гӯянд

У

Увом – ташнагӣ
Усфур – гунчишк; мурғак
Узубат – хушмазагӣ
Укоз – бозоре буда наздик ба Макка, ки шуарои рӯзгори чоҳилияи араб сола як бор он ҷо шеърхонӣ мекарданд.
Улвӣ – баланд; осмонӣ, кайҳонӣ
Уруч – авҷгирӣ; болоравӣ
Усрат – тангӣ, сахтӣ
Уюн – чамъ айн, ки гавҳар бошад; чашм
Уқӣ – паёми шум
Уқхувон – бобуна

Ф

Фалоҳат – кишоварзӣ
Фарқадон – ду ахтари дурахшон дар Дубби Асғар
Фасс – санги гаронбаҳо, ки дар ангуштарӣ гузоранд
Фасх – бекор кардан, аз миён афкандан

Фатқ, фатақ – буридан, шикофтан, гусастан
Фах – дом, тала, болон
Фачо – ногахон, нохост, хавозӣ
Фидя – товод, мое, ки барои боз харидани ҷону
тане диҳанд
Фор – гунбади ҷароғдор, ки киштиёнро роҳ намояд
Фулк – киштӣ
Фуссоқ – фосикон: табаҳкорон
Фустот – хиргоҳ, хайма
Фусус – санги гаронбаҳо
Фусхат – паҳна, фарохно

Х

Хад – гуна, рухсора, рух
Хазз – абрешимина
Хай – арақ
Хайшум – бинӣ ва банди бинӣ
Халт – омезиш
Хасф – камгирӣ, хордорӣ
Хафс – нишеб, пастӣ
Хашин – ранги хокистарӣ ё сиёҳи гироянда ба
кабудӣ
Хиффат – сабукмағзӣ, булҳавасӣ
Хузрӣ – наргисифурӯш, сабзавотфурӯш
Хуллат – дӯстӣ
Хусуф – гирифтани моҳ

Х

Хабал – таноб
Хабо – ғубор, гарде, ки андар занги офтоб намояд
Хазиз – поёнтарин нукта
Хаймон – ошиқи зор
Ханақ – беҳудӣ аз хашм
Ханг – донишу хирад; арҷу пойгоҳ
Ханин – ормон, орзу

Ҳасаб – номварӣ, гавҳардорӣ
Ҳасб – андоза, шумора
Ҳасин – устувор, дастнорас
Ҳасот – санги гурда
Ҳақиқ – арзанда, сазовор
Ҳафра – гавдол, чоҳ
Ҳачар – санг
Ҳилидан – мондан, раҳо кардан, яла кардан
Ҳирз – паном, таъвиз
Ҳисн – деж, кушк
Ходим – шикананда
Ҳон – майкада
Ҳор – гарм
Хусун – ҷамъи ҳисн, ки деж бошад
Хучб – фурутанӣ

Ҷ

Ҷаввола – оташбоз
Ҷав – неқниҳодӣ
Ҷавоз – дастурӣ, иҷоза
Ҷамм – тӯда, издиҳом
Ҷанобат – нопокӣ
Ҷараб – хориш
Ҷарим – саҳт, устувор
Ҷарих – заҳмдор
Ҷаройим – ҷамъи ҷарима
Ҷарҳ – рад кардан
Ҷаҳр – пайдодӣ, ошкорӣ
Ҷаҳул – нодон
Ҷибол – кӯҳ
Ҷивор ва ҷавор – девор; ҳамсоягӣ
Ҷифа – мурдор
Ҷон – чин, ки офаридаҳои хирадманди ғайриба-
шарӣ ҷунони деу париро фаро мегирад
Ҷубн – бим, тарс; тарсуйӣ

Чуд – родӣ, саховат
Чударӣ ва чадарӣ – гунае обила

Ш

Шаомат – бадбахтӣ; патёра, фоли шум
Шайёд – ҳуққабоз, фиребгар, найрангбоз
Шаройин – шараёнҳо, рағҳо
Шатт – рӯд, рӯдбор
Шаър – муй
Шаъро – абрешим
Шак – коф, дарз; шикоф; пора
Шито – зимистон
Шоб – чавон
Шох – сахт, душвор; сангин
Шуруф – наздик, қариб

Э

Эътизор – бахшойиш, зинҳор
Эҳром – ҷомаи зоҳирон
Эхсо – шумориш
Эҳрок – сӯхтан; сӯзиш
Эхтидо – роҳи рост намудан
Эхтиқор – камгирӣ, ночизшуморӣ, хордорӣ

Ю

Юсра – доройӣ; ганҷ

Я

Явмулчазо – рӯзи шумори неку бади зиндагии
инчаҳонӣ дар хират
Явмулҳазан – рӯзи марг
Ям – дарё, дарёбор; баҳр
Янбуъ – чашма, сарчашма

МУНДАРИЧА

Пешгуфтор.....	7
Ғазалиёт	19
Мухаммас ва мусаддасҳо.....	294
Қасидаҳо, марсияҳо ва таърихҳо	365
Рубоиёт.....	395

Манзумаҳо

Василат ун-начот	409
Таърихи Ҷавда.....	424
Комдиву Мадан.....	432
Номаҳо	571
Вожаҳо	598

Ҳочӣ Муҳаммад Ҳусайн Кангуртӣ

КУЛЛИЁТ

*Дар таҳриру тасҳеҳи «Куллийёт»-и Ҳочӣ
Муҳаммад Ҳусайни Кангуртӣ нусхаҳои
«Куллийёт»-ҳои шахсии Исмоил Пирмуҳаммадзода
ва Ҳабибулло Беков истифода шудаанд.*

Мусахҳеҳ Сафар Амирхон
Муҳаррири ороиш Ромиш Лоиқзода
Муҳаррирони саҳифабандӣ
Меҳрӣ Саидова ва Ҳабиба Қурбонзода

Ба матбаа 21.07.2019 супурда шуд.
Чопаш 25.07.2019 ба имзо расид.
Ҷузъи чопӣ 80,0. Андозаи 70x100 ¹/₁₆.
Адади нашр 5000 нусха

Муассисаи нашриявии «Адиб»-и
Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
734018, ш. Душанбе, кӯчаи Н. Қаробоев 17а

Дар чопхонаи «Илм» чоп шудааст.